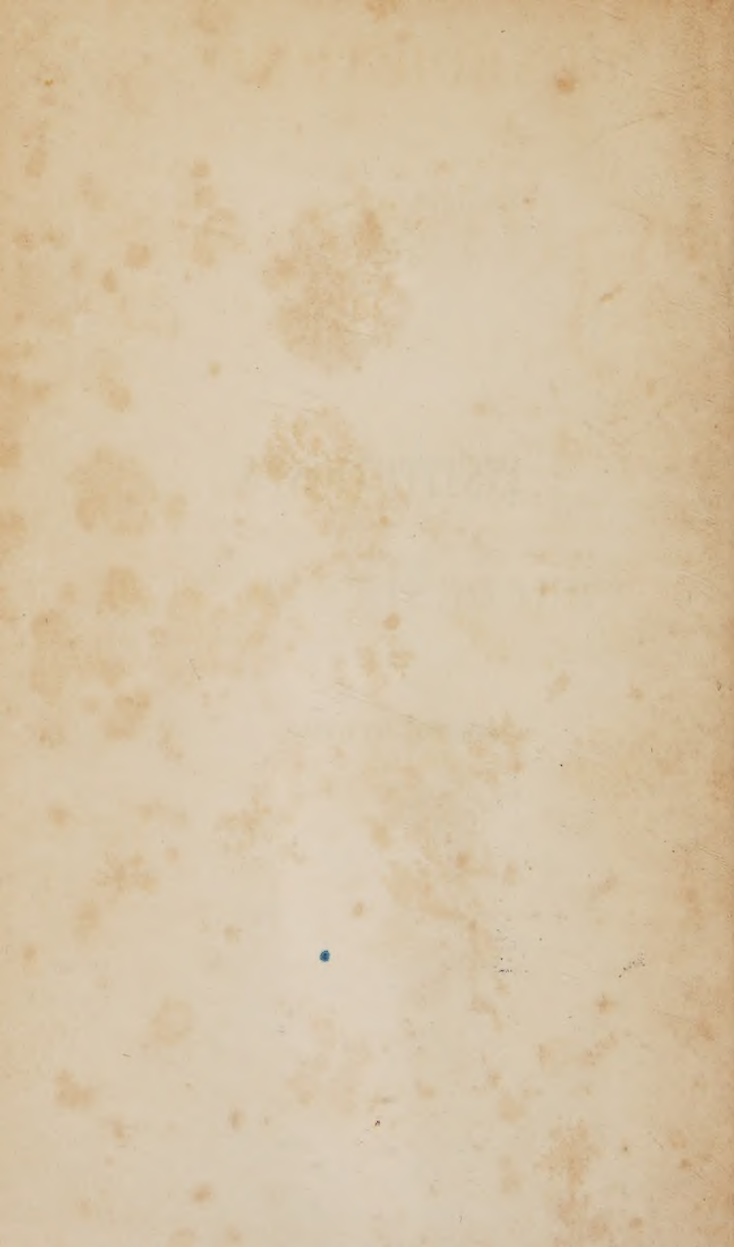

In Memoriam
Dr. Richard J. Cotter

INSTITUTIONES
ECCLESIASTICÆ.

TOMUS TERTIUS.

BENEDICTI XIV

PONTIFICIS MAXIMI

OLIM

PROSPERI CARD. LAMBERTINI

INSTITUTIONES

ECCLESIASTICÆ.

TOMUS TERTIUS

CONTINENS INSTITUTIONES LXXIII AD CV.

Transferred

July ~~1888~~ 1940

Cum Permissu Superior.

TORNACI

E TYPIS J. CASTERMAN FILIORUMQUE,

LIBRARIORUM-EDITORUM,

CANCELLARIÆ EPISCOPALIS TYPOGRAPHORUM

1855

CBF

Please return to

Graduate Theological

Union Library

14,282

219.2

B463

2824/1

INSTITUTIONES ECCLESIASTICÆ.

INSTITUTIO LXXIII.

De Effigie S. Crucis , atque Sanctorum , quæ in muris Domorum pingi solet. Hoc institutum esse commendandum , et probari ab Ecclesia. Non licere juxta Sac. Canones , et leges Civiles , ac potissimum Statuta pecularia hujus Urbis Crucem , vel Sanctorum Imagines coloribus exprimere in locis immundis Civitatis. Norma præscribitur , ob quam decenter Sacræ Imagines habeantur.

1. **L**AUDE quidem dignissimum est , atque ad pietatem excitandam valde accommodatum , si non solum in Templis , sed etiam in Compitis , Beatæ Virginis Effigies , vel Sanctorum , aut Sanctissimæ Crucis exponantur ; tamen haud ferendum , ac veræ pietati , ac Religioni contrarium prorsus est , si vilissimis in locis , et sordibus hominum palam designatis eadem effigies proponantur.

2. Pater Franciscus Amatus Pouget hanc quæstionem exhibet (1) : *Probatne Ecclesia , an tolerat solum usum hunc multis in locis celebrem , ut in vicorum angulis , et Urbium compitis sculptæ Beatæ Mariæ Virginis , cæterorumque Sanctorum Imagines collocentur.*

5. Deinde hoc pacto respondet : *Hunc usum Ecclesia*

(1) In suis Cathol. Inst. tom. 2 , p. 944 , edit. Parisiens. an. 1725.

non præcipit quidem , sed nec reprehendit : imo probat, utpote nihil habens alienum a Fidei, et morum regula.

4. Sanctus Carolus Borromæus disciplinæ Ecclesiasticæ restaurator Episcopos hortatur , ut hoc pium institutum promoveant (1) : *Illud curet, ut hoc Sacrosanctæ Crucis Insigne vel ligno, vel lapide, vel, ubi commode per facultates fieri potest, marmore expressum in Urbe, et Diœcesi sua, ubi trivialis frequentiora sunt, publice proponatur, atque erigatur, quo crebrius perspecta ex Sacræ Crucis Arbore, Fideles sese erigant tum ad summi mysterii in ea peracti gratam memoriam, tum ad veram illam gloriam, ad quam, Christo Duce, Populus fidelis, qui Populus est acquisitionis, contendere debet.*

5. Hæc monenda fuerant de Sacris Imaginibus, quæ in compitis Civitatis collocari solent ; nunc de injuria, et contemptu agendum superest, quo Sacræ Imagines immundissimis locis statuuntur. Itaque certissimum est id gravissime prohiberi humanis legibus, quas Jus Pontificium magnopere probat, et amplectitur, exemplis etiam virorum dignitate præstantium, Conciliis, et omnium Theologorum sententiis, qui de hac re scripserunt, ac tandem peculiaribus hujus Urbis Statutis.

6. Et quidem inter humanas leges celeberrima est, quam Theodosius, et Valentinianus promulgarunt, ac deinde Justinianus Imperator in suum Codicem retulit, ubi sub hoc titulo unica proponitur : *Nemini licere signum Salvatoris Christi, sic autem decernitur : Cum sit Nobis cura diligens, per omnia Superni Numinis Religionem tueri, signum Salvatoris Christi nemini licere vel in solo, vel in silice, vel in marmoribus humi positis insculpere, vel pingere ; sed ubicumque reperitur, tolli, gravissima pœna mulctando eum, qui contrarium Statutis nostris tentaverit, specialiter imperamus.*

(1) In suo tertio Concil. Prov. Med. inter Acta illius Eccles. tom. 4, edit. Lugdun. pag. 74.

7. Hanc Legem Sacri Canones sibi adoptarunt ; nam in veteri Concilio Trullano Canone 75 ita sancitum fuit : *Crucis figuras , quæ a nonnullis in solo , ac pavimento fiunt , omnino deleri jubemus , ne incedentium conculcatione victoriæ nobis trophæum injuria afficiatur.* Ex eadem lege Petrus Crinitus vir impius vocabulum humi penitus abstulit, ut falsam opinionem suam confirmaret, ob quam signum Crucis minime adorandum disseminavit. Sed Cardinalis Perronius fraudem magna cum laude patefecit , hominique nefario vehementer dolum exprobravit (1).

8. Inter virorum Principum exempla merito prædicatur , quod de Tiberio Augusto memoriæ proditum fuit (2) : *Deambulans per Palatium vidit in pavimento domus tabulam marmoream, in qua Crux Dominica erat insculpta , et ait : Cruce tua , Domine, frontem nostram munimus , et pectora ; et ecce eam sub pedibus conculcamus : et dicto citius jussit eam auferri.*

9. Inter Concilia tertium Provinciale adduci debet , quod Sanctus Carolus Mediolani celebravit. In ipso post allatam superius sententiam hæc adduntur : *Quod præterea alias sancitum est , id pro Sacrosanctæ Crucis Cultu, et Veneratione servari Episcopus jubeat : ut ne ea humi exprimatur , neve sordidis, et aliqua labe inquinatis locis.* Idem S. Carolus alio loco sic habet (3) : *Cruces, et Jesu Christi Nomina , aliæque Sacræ Imagines terræ insculptæ, aut in loco indecoro depictæ, saltem intra mensem inde auferantur.*

10. Si quis autem opiniones Theologorum intelligere velit , Silvestrum (4) , Tabienam (5) , et Graphium percurrat (6) , nec Raymundum Cassinam ex Ordine S. Do-

(1) In Colloquiis apud Fontem Bellaqueum habitis. — (2) S. Gregor. Episc. Turon. lib. 5, c. 49. — (3) Pag. 700 , lib. super allati.

— (4) In verbo *Imagines* n. 5. — (5) Eodem verbo n. 2. — (6) In Decis. aureis. lib. 2, c. 2, num. 46.

minici prætermittat, quem magnopere commendat P. Jacobus Echardus (1). Ille quidem enumeratis Decretis, ne Crucis Signum humi, vel in pavimentis insculpatur, id posteriorum memoria dignum tradit: *Ex quo patet, quam recte olim fecerim, removendo Crucem quamdam ferream in summitate muri affixam in occisi ibi hominis indicium, quæ certis temporibus, sole ea percutiente, reddebat humi in via publica ad nos pertinente aliam Crucem, quæ a prætereuntibus pessundabatur. Removi, inquam, ut Sanctissimum Signum, qualecumque esset, a tali injuria vindicarem, licet aliqui parum hæc percipientes id deriderent. Qui denique Jurisperitos expendere cupiat, Tortum ipsis proponimus (2), et Raynaldum, qui legem explicans a Theodosio, et Valentiniano confectam, uti dictum est, atque ea potissimum verba: gravissima pæna, hæc scribit, pænam in dicto Textu indictam, esse mortem, subjicitque graviter juxta edicta puniendos eos, qui pingunt, vel pingere faciunt Cruces, vel Sanctos ad pedem parietum in carreriis lutosi, et fætidis, ne gentes ibidem mingant; nam, non obstante consuetudine, debent puniri tam qui pingunt, quam qui pingere faciunt, aut pictas non delent, et tollunt (5).*

11. Verum ad peculiare hujus Civitatis leges super hac re sermonem convertamus: Cardinalis Benedictus Justinianus Bononiensis de Latere Legatus inter cætera hæc mandavit: *Præcipit, ut nemo audeat pingere, seu pictum retinere in extrema parietum cujusvis ædificii parte signum Crucis, aut effigies Dei, Beatæ Virginis, aut alicujus Sancti; ne Populus ad eum locum mingat, vel ob aliam hujusmodi causam. Idem sancitur in Synodo*

(1) In Catal. Script. Dominic. tom. 2, pag. 622. — (2) In sua Catechesi mistagogica Regul. pag. 398. — (3) Ad Statuta Papiæ in lib. Crimin. tit. Mingentes in Eccl. maj. rubr. 48. In suis Oper. Crim. t. 4, p. 103, n. 4 et seq. pag. 104, n. 48 et 49.

Cardinalis Jacobi Boncompagni Decessoris nostri (1) : *Amoveantur Cruces ab immundis locis , nec audeat quis easdem pingere in infimo pariete ad avertendam plebem a lotio , sive a sordidis egerendis.* Id pariter confirmatum ab ipso fuit die 17 Octobris anno 1727 , cum Parochis eandem legem indixit.

12. Cum hæc ita se habeant, Sacras Imagines in porticibus , ac parietibus domorum collocari summopere commendamus ; et singulos hortamur , ut debitum honorem , cultumque illis persolvant , quem valde imminutum non sine animi nostri mœrore perspicimus , si superiora tempora cum recentioribus conferantur.

13. Signum vero Crucis in parietibus externis Templorum pingi concedimus , ut lotium , aliæque populi sordes ab eodem loco amoveantur : Attamen altius a terra pingatur , ne fortasse Divinum hoc Signum inquinetur , si aliquis imprudenter ad eosdem parietes accedat , ea peracturus , quæ ibi peragenda non sunt.

14. Signum tamen Crucis , quod muris externis , vel interioribus domorum appingitur ob eandem causam , non ob ullam pietatem , quod facile ex loco , ubi collocatur , et non semel ex verbis deprehenditur , quæ circa ipsum Crucis signum inscribuntur , penitus obliterari intra mensis spatium ab hac die præcipimus ; nec ullus in posterum audeat id facere ; nam Divinissimo Crucis Signo Fideles uti nequaquam debent , ut a muris privatarum ædium sordes arceant , cum præsertim Populus reipsa non impediatur , ne sordes ipsas egerat , cum necessitas impellit. Præterea non vilissima solum habentur loca , in quibus Crucis signa pinguntur , sed aliquando Crucis Insigne (de quo scripsit S. Hieronymus (2) : *Regum purpuras , et ardentes diadematum gemmas Patibuli Salvatoris pictura condecorat*) turpiter

(1) Lib. 4 , cap. 7. — (2) In Epist. ad Lætam.

objicitur , vel etiam abjectissimis humanæ naturæ sordibus subjicitur.

15. Nonnulli pietatis studio adducti contemptum ejusmodi Nobis exposuerunt , quorum voluntati morem gerentes has Litteras edidimus. Nullam pœnam illis infligimus, qui non paruerint; etenim neminem inventum iri putamus, qui hæc jussa detrectet; sed pietas, ac Religio facile omnibus persuadebit, ut absque timore pœnæ illa exequantur; Si tamen has paternas hortationes contemni videbimus , quod futurum non arbitramur , auctoritate nostra pervicaces coercemus.

INSTITUTIO LXXIV.

De solemnî Festo S. Petronii , ac de Supplicationibus consuetis, in quibus Sacrum ipsius Caput circumfertur. De Inventione Corporis S. Petronii ; ac de genuinis Actis, quibus res ab illo gestæ ad Nos pervenerunt. De causis , ob quas pietas , ac religio in ipsum magis augeatur.

1. **D**IE 3 Octobris de more celebrabitur Festum S. Petronii Episcopi Bononiensis , cujus Patrocinio , ac tutela hæc Civitas , ac Diœcesis commendantur. In pervigilio ejusdem Celebritatis, nempe tertia die Octobris , Sacrum illius Caput a templo Sancti Stephani ad illud Sancti Petronii solemnî Supplicatione indicta transfertur ; peractis deinde Vesperis die quarta Octobris Sacrum Caput eadem pompa in pristinum locum restituitur , ut fieri quotannis consuevit.

2. Exploratum est omnibus , binas Supplicationes , quas modo commemoravimus , opera , studio , ac pietate Thomæ Vaccarii Sacerdotis plurimum splendoris semper accepisse ; cum tamen ille vitæ cursum absolverit , nec alius in ipsius locum subrogatus fuerit , Nos ipsi per has Litteras, ne Sancti Petronii cultus imminuatur,

magnopere hortamur Sodalitates omnes, aliosque privatos Cives, qui superiori tempore his Supplicationibus non defuerunt, et Pompam intorticia præferentes secuti sunt; hortamur, inquam, ne in posterum hoc pietatis Institutum deserant, sed eandem semper religionem, ac modestiam ostendant, quæ maximum rebus sacris affert ornamentum.

3. Ita profecto exempla majorum imitabimur. Nam licet publicæ pietatis erga S. Petronium vetustissima documenta non suppetant, cum decesserit quinto sæculo, ejusque Corpus in Basilica Sancti Stephani conditum fuerit, quam ille a fundamentis excitaverat, nec ullum superfuerit monumentum loci, in quo Sacræ ipsius Reliquiæ depositæ fuerant, tamen anno 1141 singulari Dei Beneficio Sacrum Corpus e tenebris emersit, quibus tamdiu delituerat, cum Innocentius II Pontificatum, et Henricus Sedem hujus Civitatis tenerent. Tunc vero Civium animi tanto studio, ac pietate incensi sunt erga Sanctum Episcopum, Parentemque amantissimum, ut publicis etiam signis illam testarentur. Nam Basilicam ipsi maximo sumptu nuncuparunt, quæ inter præclarissima Italiæ delubra merito adnumeratur; Supplicationes ad ipsius honorem frequenter instituerunt, cultumque assiduum, ac peculiarem illi persolverunt; quippe dies certa proposita fuit, qua solemnî honore memoriam ipsius celebrarent, et proprium Officium, ac Missam cum Octava impetrarunt. Hæc non modo commemorant rerum nostrarum Scriptores, sed exteri pariter, qui severo judicio vetustatis monumenta disquirunt (1).

4. Ut pietatis studium erga S. Petronium augeatur, cum exemplis majorum nostrorum eximiam ipsius sanctitatem conjungemus, ac præclara beneficia, ac prodigia, quibus Deus hanc Civitatem, Diœcesim, Populum,

(1) Tillemont. tom. 45. Oper. suorum, pag. 35. Baillet in vitis Sanctæ. dum refert vitam S. Petronii.

et Nos omnes ob S. Petronii merita cumulavit. Hæc tamen silentio præteribimus, cum plenæ sint historiæ, et nostri Annales, et sæpius disertorum virorum piis Concionibus ipsa prædicentur.

5. De ipsius tamen sanctitate pauca verba Nobis facienda sunt, quamvis satis esse possit testimonium Sancti Eucherii, qui Sancto Petronio coævus fuit, ac de ipsius integritate hæc posterorum memoriæ commendavit (1): *Hilarius nuper, et in Italia nunc Antistes Petronius, ambo ex illa plenissima (ut aiunt) mundanæ potestatis Sede, unus in Religionis, alius in Sacerdotii nomen ascendit. Illud tamen Sanctissimi Episcopi virtutem magis declarat, quod plures annos piis exercitationibus impendit, et priusquam in Italiam veniret, amore incredibili solitudinis adductus, paternæ domus commodis, ac deliciis posthabitis, in deserta loca Thebaidis, atque Ægyptii (ubi pluries aperta vitæ discrimina subiit) se contulit, ut celeberrimos Anachoretas inviseret, cum quibus integerrime versatus est, ipsorumque exemplis acriores stimulos ad exercendam poenitentiam, et jucundissimas rerum Divinarum contemplationes sibi comparavit. Hæc profecto singularem Petronii sanctitatem certissimis documentis patefaciunt. Ob eam causam Gennadius, qui vixit sæculo quinto, hæc de Petronio tradidit (2): *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, vir sanctæ vitæ.* Porro, si hæc Gennadii sententia Sancti Eucherii verbis superius allatis adjungatur, apertissimum de summa virtute, ac probitate Sancti Petronii testimonium conficietur. Nam gravissimi illi Scriptores, et Petronio coævi eo tempore scripta tradiderunt, quo iudicium de rebus certum, rectumque ferre consueverunt, neque laudes, aut criminationes temere, et inconsulto impertiri (3).*

(1) In Ep. sua parænetica de contemptu Mundi, et Sæcular. Philos. — (2) In L. de Viris Illust, c. 4. — (3) Tillemont. in loco superius allato.

6. Qui Sancti Petronii res gestas in lucem ediderunt, vitæ rationem, quam in Ægypto, ac Thebaide duxit, haud multum commemorant; neque profecto Sacros Oratores de hoc disserentes unquam audivimus. Qui tamen hanc cognitionem expetunt, librum percurrant, qui inscribitur: *De vita, ac rebus gestis Monachorum Ægypti*, cujus Auctorem nonnulli Sanctum Petronium existimant.

7. Id quidem inficiatur Rosweyduſ (1), nec spernenda profert argumenta. Gennadius autem (2) rem dubius proponit: *Petronius Bononiensis Ecclesiæ Episcopus, Vir Sanctæ Vitæ, et in Monachorum studiis ab adolescentia exercitatus, scripsisse putatur Vitas Patrum Monachorum Ægypti, quas velut speculum, et normam professionis suæ Monachi amplectuntur*. Aubertus quoque Miræus hæc subdit (3): *sed, quandoquidem Gennadius dicat: putatur scripsisse, non omnino certum est, eum Vitas scripsisse.*

8. Procul dubio Gennadius librum secundum intelligit: *De rebus gestis Patrum*, quem Sanctus Hieronymus Rufino pro certo adscribit. Sed quoniam certissimum est eum librum a Rufino confectum fuisse alterius nomine, cujus etiam itinera, et virtutes memorat; ideo non immerito affirmari potest ex eodem libro deprehendi, et cognosci præclara sanctitatis monimenta, quæ Petronius in Ægypto, ac Thebaide reliquit (4). Nam ille, cujus itinera, resque gestas Rufinus describit, nonnisi S. Petronius fuisse judicatur.

9. De his monendus fuerat Populus hujus Civitatis, ac Diocesis, cujus gerimus curam; ut pietatem retineret erga hunc Sanctissimum Episcopum, in cujus præsidio, ac tutela hæc Civitas acquiescit, non modo cum binæ Supplicationes, quas exposuimus, publice indicentur,

(1) In suo Proleg. 4, § 7. — (2) Loco superius allato. — (3) In Scholiis ad Gennadium. — (4) Tillemont. in loco allato.

sed, ut aliis quoque temporibus debitos honores illi persolvat.

INSTITUTIO LXXV.

De Eleemosynis, quæ a Græcis expostulari solent. De summo studio, ac diligentia, quam semper contulerant Romani Pontifices, ut Schismaticos ad bonum consilium traducerent. Quam magnam perniciem, ac damnum ipsi Schismatici intulerint Catholicis in Oriente. Quam male impenderent ipsi eleemosynas, quas in his Provinciis congegesserunt. Qua de causa vetitum fuerit illis tradere eleemosynas; et quibusnam tribuendæ sint illæ, quæ jam congestæ fuerunt.

1. **U**NIVERSIS cognitum est odium, quod a Michaelæ Cerulario in Græcos Orientales Schismaticos dimanavit contra Apostolicam Sedem, ac Fideles in Occidente, qui arctissimo Fidei vinculo ipsi conjunguntur. Non semel etiam ostenderunt se paratos esse finem dissidiis imponere; et aliquando rebus cum Romano Pontifice compositis, iterum desciverunt. Illud pariter certissimum est Turcarum præsidio ipsos abstulisse loca Palestinæ veteri Religione consecrata, quæ Sedes Apostolica Regularibus Franciscanis custodienda tradiderat, et amantissimi Salvatoris monumentum, quod singulari prodigio inter tot clades, et excidia Civitatis Hierusalem integrum ab omni discrimine vindicatum fuerat (1). Cum hæc ita se habeant, tamen Romani Pontifices nihil intentatum reliquerunt, ut errantem hanc gregis partem ad ovile revocarent. Ipsi quoque Pontifices eximiam in eosdem Græcos benevolentiam testari nunquam omiserunt, quæ eo devenit, ut per Judices Sedis Apostolicæ sæpius declaraverint Alexandri III Decretum in Concilio Lateranensi (2) in eos, qui Christianos Mercatores in

(1) L. 2, de Hist. Pol. Schismatis Græc. script. a Cardin. Cozza, part. 4, c. 25, n. 1044. — (2) in c. Excommun. de Raptorib.

servitutem abriperent , aut illos mercibus spoliarent , ad Græcos , licet Schismaticos , pariter extendi , ne ipsi in itineribus aliqua molestia vexarentur (1). Eorum tamen audacia limites omnes excessit , uti ex hoc Decreto Innocentii XI deprehenditur (2) : *Cum Sancta Loca Hierosolymitana , in quibus Verbum Caro factum est , et nostræ reparationis Mysteria , Deo miserante , completa sunt , hactenus administrationi , et custodiæ Fratribus Sancti Francisci de Observantia a Sancta Sede Apostolica commissa , nuperrime hisce diebus a Græcis Schismaticis , subornatis Aulæ Turcicæ Ministris , de manu dictorum Fratrum Sancti Francisci , summo Latinorum dedecore , usurpata sint , iis præcipue subsidiis , quæ ex Fidelium Christianorum eleemosynis iidem Græci perceperunt .* Post hæc audent frequenter in Italiam se conferre , ut magna pecuniæ subsidia congerant , eam causam adducen-
 tes , ut se incolumes ab immanitate Turcarum tueantur , aut Tempia igni , ferroque devastata restaurent . Litteras proferunt , quibus dissidium , erroresque abjecisse coram Episcopis , vel Inquisitoribus testantur . Deinde , cum revertuntur in Patriam , peractam Fidei Confessionem abrogare non dubitant , et Fidelium pietati illudere , qui eos pecunia liberaliter cumularunt . Comparandi sane videntur Peregrino veteri Philosopho , de quo tradit Lucianus , simulata Christianorum Religione , graves itinerum expensas ab illis obtinuisse , congestaque ingenti pecunia ob fallacia semper artificia , et fidelium pietatem , cum postremo in carcerem truderetur , illud usurpare solitum fuisse : *Satis sibi in hospitalitate Christianorum .* Quamobrem Romani Pontifices huic malo consulendum censuerunt . Innocentius XI Græcis interdixit has eleemosynas petere . et singulis Episcopis præ-

(1) In Thesauro de Pœnis Eccl. part. 2, in verbo *Schisma*, § 4. Cardin. Albizius de Inconst. in Fide c. 10, n. 41, sub §. vigore tamen. Pignatellus Consult. 99, tom. 8. — (2) In Gen. Congregatione de Propag. Fide habita coram ipso die 29 Jan. anno 1677.

cepit, ut traditas Græcis facultates ob eam causam auferrent, et Romam mitterent ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide*, licet a Viris quavis dignitate præstantibus obsignatæ essent, vel ab ipsa Sacra Congregatione, nisi forte abrogatum in illis hoc Pontificis Decretum indicaretur, et post ipsum Decretum editum facultates obsignatæ cognoscerentur. Alexander VIII die 25 Octobris anno 1690 Decretum ejusmodi probavit, et Clemens XII die 25 Martii anno 1756 id confirmavit, et Litteras simul Apostolicas, quas in forma Brevis Alexander VIII promulgaverat. Illud pariter addidit congestas a Græcis eleemosynas, si forte aliquæ depositæ inveniantur, ad sequestrem deferri oportere, ac deinde ad Sacram Congregationem *de Propaganda Fide* mitti, quæ illas eo modo impendet, quem utiliore judicabit. Eadem Sacra Congregatio Litteras ad Nos dedit mense Septembri nuper elapso, quibus Decreta ejusmodi Pontificum observanda magno studio commendat, eorumque memoriam in nostra Cancellaria retineri jubet. Tandem præcipit, ut eadem Decreta non solum Civitati, sed etiam toti Diœcesi perspecta faciamus, ob quam causam has Litteras evulgavimus.

INSTITUTIO LXXVI.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, et Parochis Diœcesanis. De Choreis; Utrum natura sua culpæ obnoxii sint. An illis Laicus interesse possit sine ullo crimine. Quænam poenæ præscribantur viris Ecclesiasticis, qui Choreis adsunt, et illis potissimum, qui saltationes ducere non erubescunt.

1. **N**on parum dubitavimus, utrum quæ his Litteris concludimus, magis explicanda forent publico Decreto, quod deinde consuetis locis figeretur; an vero simplex Edictum promulgandum esset, quod nullam voluntatis, consiliique nostrî rationem patefaceret; an

tandem Edicto hujusmodi Litteræ adjungendæ forent , quæ typis editæ haud mediocriter adjuvant eos , qui Litteras scribunt, et eos simul, qui Litteras easdem accipiunt. Primum igitur improbavimus, ex quo præclara de charissimo Clero nostro virtutis opinio valde labefactatur , cum perpauci solum adnotandi sint : Secundum pariter abjecimus consilium , ex quo sufficiens malo remedium nequaquam adhibetur : Tertium elegimus , quo nempe indicatur, quid faciendum sit, et per adjunctas Litteras rationes explicantur, et impedimenta omnia de medio tolluntur, quibus aliqui Sacros Canones, ac præstantium Theologorum sententias parvi facientes, vivendi licentiam misere tuentur. Cum hæc deliberamus, exemplum fortissimi Martyris, et Episcopi Sancti Cypriani imitamur, qui causam, ac negotium suscipiens a nostro parum dissimile, librum *de Spectaculis* Populo suo inscripsit, eumque initio sic alloquitur : *Quamvis ego certus sim, vos non minus esse in vitæ actu graves, quam in Sacramento Fideles : tamen, quoniam non desunt vitiorum assertores blandi, et indulgentes patroni, qui præstant vitiis auctoritatem etc. et eo usque enervatus est Ecclesiasticæ Disciplinæ vigor, et ita in omni languore vitiorum præcipitatur in pejus, ut jam non vitiis excusatio, sed auctoritas detur; placuit paucis vos nunc non instruere, sed instructos admonere, ne quia male sunt vincta vulnera, sanitatis obductæ perrumpant cicatricem.* Librum *de Spectaculis* Sancto Cypriano tribuimus; tametsi non ignoramus plurimorum opinionem, qui illum magni æstimant, sed Cypriano adscribendum non arbitrantur. Nos autem sapientium Virorum sententiam amplectimur, inter quos Cardinalis Baronius, Jacobus Pamelius, Petrus Faber, Jacobus Sirmundus, Desiderius Eraldus, Cardinalis Bellarminus, ac Stephanus Baluzius enumerantur, qui librum eundem *de Spectaculis* non modo vetustissimum, et omni laude commendandum, sed Cyprianum illius Auctorem putant.

2. Sed ad rem veniamus, quam agendam suscepimus. Cum anno superiori Bacchanalia permissa essent, delatum Nobis fuit aliquos ex Clericis Sacris Ordinibus initiatos, et Sacerdotes etiam nostræ Diœcesis publicis Choreis interfuisse, et saltationes pariter exercuisse; Parochos vero nonnullos Choreis non modo indulgisse, sed etiam locum in propria sede præbuisse, ubi viri cum mulieribus saltationes instituerent. Aliqui inter ipsos poenas scelere suo dignas non dederunt, non quod innocentes haberentur, sed quod ipsorum crimen satis aperte demonstrari non potuit: cæteros, quibus indignum facinus occultare non contigit, in Urbem accivimus. et graviter objurgatos debitis etiam poenis affecimus. Tunc aliqui non quidem ob nequitiam, sed ignoranter, aut imperite nimiam severitatem Nobis objecerunt, quod Clericos Majoribus Ordinibus præditos, Sacerdotes, et Parochos poenis ejusmodi corrigendos putaremus, qui Choreis operam dederant, licet mulieres quoque admiscerentur. Choreas, aiebant, nullam ex se criminis labem, aut maculam inurere, præsertim Bacchanalium tempore, cum singuli homines remissionem aliquam sibi concedere jure possunt: *Pudor me tenet* (cum Cypriano exclamamus) *præscriptiones eorum in hac causa, et patrocinia referre*. Quamobrem jam tum cogitavimus aliquid super hac re in lucem proferre, cum præsens occasio id requireret; ideoque imminentibus rursum Bacchanalibus, has Litteras exarandas censuimus, quibus ostendemus, primo Choreas cum scelere reipsa plerumque conjungi, licet in se nihil nefarii contineant: Secundo, ad Sacerdotes pertinere, ac potissimum ad Parochos, virorum, ac mulierum oculis subicere magnum innocentiae discrimen, dum simul in Choreis versantur: Tertio, licet ejusmodi saltationes aliquando, sine ullo crimine exercentur, non ideo tamen Clericis, Sacerdotibus, ac præsertim Parochis convenire: Quarto, tandem Bacchanalium dies haud ipsis Choreas permit-

tere. Quæ omnia, si clare probentur, neminem fore putamus, qui Nos reprehendat ob nimiam severitatem superioris anni, aut edictum vituperet, tanquam inhumanum, quod his Litteris adjungimus, et proxime futuris Bacchanalibus, et in posterum perpetuo servandum præcipimus.

3. Scriptores Theologiæ Moralis unanimi sententia affirmant, nullum crimen admittere, qui Choreis indulget. Bartholomæus Fumus inter vetustiores id apertissime docuit (1) : *Choreas ducere ex suo genere peccatum non est*. Idem tradit Azorius (2) : *Primo quæritur, an Choreæ sint damnandæ, ut peccata mortalia? Respondeo ex communi opinione omnium, quos jam retuli, non esse damnandas, ut peccata mortalia, quoniam ex se illicitæ non sunt. Sed tantum ex mala intentione, aut abusu, aut ex probabili periculo libidinis in aliquo, aut ex aliqua alia circumstantia*. E contrario Sancti Patres Choreas criminibus obnoxias, et implicatas exclamant : *Ubi Citharæ*, (inquit S. Ephrem) (3) *et Choreæ, ibi vitiorum tenebræ, mulierum perditio, Angelorum tristitia, diaboli festum*. Sanctus autem Basilius (4) asserit in mulierum saltationibus corporis, aut animæ integritatem amitti : *Quod si nonnullæ peccatum corpore effugerunt, omnes tamen animo depravatæ, atque inquinatæ sunt*. Qui diligentius hanc rem perscrutari velit, Sanctum Ambrosium (5) inter Latinos Doctores, et Sanctum Joannem Chrysostomum (6) inter Græcos expendat. Quantum vero adversentur in hoc recentioribus Theologis sapientiores Christianæ Ethices Magistri, liquido apparet ex Balthasare Francolino (7), qui hos ita loquentes inducit : *Omnes tam Latini, quam Græci Doctores Cho-*

(1) In Summa Aurea, cui titulus est Armilla, verbo *Choreæ* —
 (2) In suis Inst. Mor. part. 3, lib. 3, c. 36, quæst. 4. — (3) De Ludis fugiendis. — (4) In Orat. 8, de Temperantia, et Innocent. —
 (5) In lib. 3, de Virgin — (6) In Homil. 3, de Davide. — (7) In lib. Clericus Romanus, column. 7, disp. 7.

reas damnant tanquam delictum Deo graviter invisum etc. Vestri tamen Casuistæ recentiores gravem in eis fæditatem inesse negant. Num hoc etiam est illud, quod pertinet ad solam veterem Disciplinam, et nostro tempori non congruit, ut paulo ante dicebas? Ita profecto nostro tempori virtutes non congruunt, sed sola vitia; et Patres fuere suorum temporum Doctores, non autem nostrorum. Puto quod hæc dicturus sis, quid enim aliud respondere possis, non video. Omissis tamen omnibus, quæ graviter, sapienterque subdit Francolinus numero 55, concordiam asseramus, qua Pater Segneri Theologos simul, et SS. Patres jure merito conjungit (1): Aiunt Theologi saltationibus nullam sceleris fæditatem inesse, quod verum est; nam ipsarum naturam solum considerant. SS. Patres agunt de iis, quæ ab iisdem saltationibus consequuntur, et vehementer illas improbant, quia in extremam perniciem fideles adducunt. Hoc pacto hæ sententiæ, quæ contrariæ videntur, simul conciliari queunt. Ambæ quidem, diversa tamen ratione, veritati consentaneæ sunt. Peccatum sane non admittit, qui ad Choreas pergit, periculum tamen subit innocentiae, quæ facile labefactatur ob ea, quæ inter saltandum accidere consueverunt; Tum quippe libidinis flamma magis incenditur, animæque excidium facilius inducit, quod profecto Theologi non inficiantur; imo SS. Patres tunc sequuntur, affirmantes Choreas ob ejusmodi periculum criminibus graviter obnoxias.

4. Cardinalis quoque Bellarminus, cum in Belgio sermonem haberet, Choreas eadem de causa magno studio insectatus fuit: *De Choreis* (inquit) *tantum dicam unum verbum, atque ideo potissimum, quod intelligam, nonnullis non videri hoc verum malum, et sciam, Lovanii esse publicas scholas, ubi docetur ars tripudiorum. Sed ego profecto, si adulterium, et fornicatio est ma-*

(1) In suo lib. cui titulus est: *Christianus instructus*, part. 3, serm. 29, sub. n. 2.

tum, videre non possum, quomodo viros cum feminis tripudiare non sit malum; cum ad hoc illud maxime provocet etc. Tu ad calorem adolescentiæ addes calorem potationis, deinde ibis, et redibis, cantabis, saltabis cum puellis, et ego nihil mali suspicabor? Idem docet Sanctus Carolus Borromæus (1) qui Choreas nuncupat offensionum et peccatorum Seminaria. Postremo in eadem opinione versatur S. Franciscus Salesius (2), qui postquam asseruit Choreas natura sua neque bonum, neque malum præ se ferre, deinde recentem, vulgatamque saltandi consuetudinem periculi, ac detrimenti plenam esse; tandem ante oculos ponit, quæ a Fidelibus necessario adhibenda sunt, ut sese tueantur, si ob aliquam honestam causam in hoc discrimen saltandi pertrabantur. Id fusius explicavimus alio loco (3), ubi S. Francisci doctrinam plene commemoravimus.

5. Esto igitur, nulla insit Choreis turpitudine, si illas inspiciamus, tanquam facultatem aliquam, ob quam certa lege, et veluti ad numerum, sonitumque pedes moveantur. Illud quoque concedatur, virtutem aliquando cum Choreis implicitam contineri, quemadmodum cum Maria Soror Aaronis reliquas mulieres excitavit, ut secum una cantibus, choreisque indulgerent: *Quibus præcinebat dicens: Cantemus Domino; gloriose enim magnificatus est, equum et ascensorem dejecit in mare; Idem ferme de Davide Rege Sacræ Litteræ commemorant: Cumque intrasset Arca Domini in Civitatem David, Michol filia Saül prospiciens per fenestram vidit Regem David subsilientem, atque saltantem coram Domino* (4). Non hujus tamen generis, ac naturæ saltationes nunc instituuntur; ob aliam causam, rationemque fiunt. Saltationes, quæ ex se criminosæ nequaquam

(1) In Actis Ecclesiæ Mediolan. — (2) In libr. Institut. ad vitam piam, ac devotam suscip. c. 33 et 34. — (3) Institut. 14. — (4) In Exod. cap. 15. Lib. 2. Regum cap. 6.

sunt , sine crimine non peraguntur. Pudor , et castimonia in aperto discrimine versantur. Tot denique pericula occurrunt , quæ ante oculos exponemus , non quidem ab Anachoreta descripta , vel a severiori Theologo , aut aliquo Concionatore , qui res amplificare soleat , sed a Francisco Petrarcha , qui in Dialogo 24 de Choreis hæc scripta reliquit : *Non tam ibi delectatio præsens est , quam speratæ delectationis auspiciū . Veneris præludium illud quidem sono stupidas , ac misellas circumducere , atque urgere , et fringere , ac specie urbanitatis attinere , liberæ ibi manus , liberi oculi , liberæ volant voces , pedum strepitus , et multorum cantus dissoni , et tubarum clangor , conversatio , et pulvis , et quæ sæpe ludis additur , hostis pudicitiae , et amica scelerum nox ipsa ; hæc sunt , quæ timorem ac pudorem pellunt ; hi sunt libidinum stimuli , hæc laxamenta licentiæ . Tandem ob easdem periculi causas Conradus Clingius Theologus ex Ordine Sancti Francisci hæc movuit (1) : *Chorea mundana est circulus , cujus centrum est Diabolus , et circumferentia angeli ejus circumstantes , et ideo raro , aut nunquam sine peccato fit . Cum hæc ita sint , quis unquam inficiabitur Choreas , licet natura sua minime pravas , a scelere tamen raro sejungi ? Si id verum est , quis in dubium revocabit spectare ad Sacerdotes , ac potissimum Parochos , ut Fideles intelligant , quibus periculis implicentur , dum viri cum mulieribus una Choreas ducunt ? Sacerdotibus quidem Episcopus , cum ipsos ad eam dignitatem extollit , divinam gratiam implorat : *Ut in lege tua die ac nocte meditantes , quod legerrint , credant , quod crediderint , doceant : Deinde hæc pariter subdit Episcopus : Cæterasque virtutes in se ostendant , exemplo præbeant , admonitione confirmant . Parochis autem Tridentina Synodus indicit , ut diebus Dominicis , aliisque Festis conciones ad populum ha-***

(1) In suo Catech. Catholico, lib. 4 , c. 44.

beant (1): *Docendo ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, annuntiandoque eis cum brevitate et facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, et virtutes quas sectari oporteat, ut pœnam æternam evadere, et cœlestem gloriam consequi valeant.* Parochi in Patavina Diœcesi hanc veritatem penitus attigerunt, cum sæpius in cœtum coacti de gravissimis harum saltationum detrimētis agentes, rationem excogitarunt, ut a suis Parochiis illas prorsus eliminarent (2).

6. Nonnulli Subdiaconi suo munere satis perfunctos se existimant, si uxorem non ducant, Clericalem habitum deferant, et Canonicas horas singulis diebus persolvant. Id etiam Diaconi sibi sufficere arbitrantur. Sacerdotes autem si Sacrum faciunt; Parochi vero, si sedibus suis immorentur, et Sacramentis administrandis præsto sint, nihil amplius ab se requirendum falso judicant. Illud etiam sine criminis labe sibi concedendum putant, quod in Laicis minime reprehenditur. Secum animo perpendunt Laicos aliquos ad Choreas convenire, ipsasque exercere innocenter posse; hinc sibi facilius persuadent, se licet sacris Ordinibus, et cura animarum præditi sint, nullum crimen admittere, si Choreis intersint, si cum reliquis etiam saltent, et domi suæ saltandi locum exhibeant. Sed omittimus libidinis periculum, ad quam facile viri, ac mulieres incitantur, uti modo dictum fuit, cum simul Choreis indulgent; omittimus ea, quæ tradit P. Francolinus, de quibus superius mentionem fecimus, qui hoc pacto respondet accusantibus recentes Theologos, quod Patrum Ecclesiæ doctrinam abjecerint, cum de Choreis quæstiones instituunt: *Quod ut intelligas tandem, et insultare amplius non possis, instituuntne Patres citati has quæstiones, an omnes choreæ inter ejusdem sexus personas ad fallendum tempus ductæ? an*

(1) Sess. 5, c. 2, de Reformat. — (2) Clericatus Vicar. in decis. 4, num. 9 et decis. 48, num. 6.

semper sint illicitæ, quæ exercentur inter personas diversi sexus? an quæ licitæ per se sunt, exerceri ab omnibus, aut in omni loco possint? Has certe quæstiones non instituunt Patres, ut faciunt Theologi Morales, sed invehuntur in choreas utique, non in omnes: alioquin peccasset David, animo simul et corpore ante Arcam exultans: ergo solum in aliquas. Ita profecto explicandi sunt, quamvis non distinguant. At quis Casuistarum omnes absolvit? Quis non fere omnes, quæ miscentur a personis diversi sexus, damnavit? His omissis, illud solum inquirimus, an reipsa sine labe tribui possint sacris Ordinibus initiatis, ac Parochis ea, quæ Laicis absque ulla criminis nota permittuntur; Id enim Nobis omnino falsum videtur. Si quidem Laicus in quolibet Foro causas agere potest, nec ullam ex eo culpam, sed virtutis meritum consequitur. Idem contingit, si Medicinam, aut Chirurgi facultatem exerceat. Item merces commutare, venatione qualibet tempus insumere, et alia plura Laicis quidem, non vero Ecclesiasticis sine ulla peccati macula conceduntur.

7. Si Nos tantum hanc sententiam tueremur, parum roboris certe haberet, nam tenuitatem ingenii nostri satis intelligimus; sed certissimum est nullos Scriptores ab hac opinione alienos unquam fuisse. Id clare ostendemus, sed cujus testimonio mox aperte constabit, cum de Choreis ipsis sermo habetur: *Quia enim* (inquit S. Thomas) *(1) impossibile est semper agere in vita activa, et contemplativa, ideo oportet interdum gaudia curis interponere, ne animus nimia severitate frangatur, et ut homo promptius vacet ad opera virtutum, et si tali fine fiat de ludis cum aliis circumstantiis, erit actus virtutis, et poterit esse meritorius, si gratia informetur. Istæ autem circumstantiæ videntur in ludo choreali observandæ, ut non sit persona indecens, sicut*

(1) In cap. 3 Isaïæ.

Clericus, vel Religiosus; ut sit tempore lætitiæ, ut liberationis gratia, vel in nuptiis, et hujusmodi; ut fiat cum honestis personis, et cum honesto cantu; et quod gestus non sint nimis lascivi, et si quæ hujusmodi sunt. Si autem fiant ad provocandam lasciviam, et secundum alias circumstantias, constat, quod actus vitiosus est. Sanctus Antoninus (1) causas enumerans, ob quas criminosæ fiunt saltationes, hæc docet: Tertia causa est sumpta ex officio personæ, sicut Clericis interdicitur venatio, et alii ludi, quia in sortem Domini electi aliis exercitiis debent occupari, etc. Tertio, quod fiat a personis sæcularibus; nam Monialibus, Monachis, et Clericis, propter quod debent in aliis occupari, omnem choream puto illicitam. Item postquam improbavit graviter sui temporis consuetudinem, ut in Ecclesiis ruralibus festi Sanctorum dies Choreis celebrarentur, de ipsis ita judicat: Videtur esse magis mortale, quam veniale: Postremo hæc subjicit: Cum autem a Clericis, vel Religiosis fit inter se, non in præsentia laicorum, ex quodam solatio, etsi levitate, est peccatum, non tamen mortale.

8. Idem tradunt Fumus, Azorius, Francolinus et Marchantius (2), quos superius nominavimus, aliique plurimi. Sed quod promovere magis debet, eandem legem proponit Ecclesia (3): *His igitur lege Patrum cavetur, ut a vulgari vita seclusi, a mundi voluptatibus sese abstineant; non spectaculis, non pompis intersint; de Clericis sermo est (4): Non oportet, Ministros Altaris, vel quoslibet Clericos spectaculis aliquibus, quæ aut in nuptiis, aut in scenis exhibentur, interesse. Tridentinum vero Concilium (5) abrogata qualibet contraria consuetu-*

(1) In Summa, part. 3, tit. 6, c. 6, de Choreis. — (2) In Horto Pastor. tom. 5, lib. 3, n. 40. § 6, peccant. — (3) Can. His igitur dist. 23. — (4) Can. Non oportet, de Consecrat. dist. 5. — (5) Sess. 22, c. 5, de Reformat.

dine, veteres Canones, ac Decreta renovat : *De luxu, comessationibus, choreis, aleis, lusibus, ac quibuscumque criminibus, nec non sæcularibus negotiis fugiendis.* Insuper Sanctus Carolus Borromæus hæc quoque decernit (1) : *Clerici personati non incedent, choreas privatas, aut publicas non agent, nec spectabunt.* Sanctus Franciscus Salesius poenam suspensionis infligit Sacerdotibus, qui saltationes inibunt (2). Decessores nostri rem eandem suis Synodis, Decretisque sanxerunt. Postremo eadem docentur a Sede Apostolica, Fidei, morumque magistra, uti colligitur ex Decretis Sacrarum Congregationum, quarum voce suas declarat sententias : *Interdicet ergo Episcopus ipsismet Clericis choreas præfatas agere, ducere, vel dirigere, in quibus fœminæ salient. Porro constitutis in Sacris prohiberi potest, ne choreas cum fœminis agant, etc. et cunctis Clericis choreas ducere, vel in iisdem sonare, etc. Quin imo et Clericis prohiberi potest, ne choreas permittant fieri, et idem de spectaculis, atque comœdiis, in suis ædibus Ecclesiasticis, Canonicalibus, Parochialibus, seu aliter Beneficialibus, deputatis, pro domicilio Beneficiati; et hoc, etiamsi talia fierent nomine consanguineorum ibidem secum cohabitantium.* Hæc desumpta fuerunt ex sententiis Sacrarum Congregationum, quas accurato studio congestas Braschius in lucem promulgavit (3). De his etiam Nos ipsi testes sumus : nam a Secretis adlecti fuimus in ea Congregatione, quæ habita est anno 1722, cum Synodus Battistelli Fulginatis Episcopi in examen adducta fuit : Decretum illius Congregationis idem Braschius commemorat. At vero, licet Canones super hac re nihil statuissent; licet etiam veteres, recentesque

(1) In primo Concil. Provinc. p. 2, tom. 4, de Actis. Eccles. Mediolan. edit. Lugdunens. pag. 48. — (2) In suis Statut. Synodal. p. 3, tit. 4. — (3) In Promptuario Synodali cap. 99, a num. 5. usque ad num. 8.

Theologi de sententia , de qua verba facimus , nullam disputationem peregrissent , quis rationis ipsius naturalis lumine non intelligat gravissimam populo offensionem præberi , dum Sacerdotes , ac Parochi saltationibus indulgent ? Id facilius , et clarius ex doctrina Sancti Thomæ deprehenditur (1) : *Ad quartum dicendum , quod dictum alterius potest esse dupliciter alteri causa peccandi : uno modo per se , alio modo per accidens . Per se quidem , quando aliquis suo malo verbo , vel facto intendit alium ad peccandum inducere , vel etiamsi ipse hoc non intendat , ipsum factum est tale , quod de sui ratione habet , quod sit inductivum ad peccandum , puta , cum aliquis publice facit peccatum , vel quod habet similitudinem peccati ; et tunc ille , qui hujusmodi actum facit , proprie dat occasionem ruinæ ; unde vocatur scandalum activum .* Exploratum est omnibus , Sacerdotum mores laicorum oculis ita observari , ut ex ipsis vitæ exempla desumantur : *In eos (monet Tridentina Synodus) (2) tanquam in speculum reliqui oculos conjiciunt , ex iisque sumunt , quod imitentur , qui sibi licere maximo jure putant ea , quæ gerunt Ecclesiastici : In te omnium (ait Sanctus Hieronymus) (3) oculi diriguntur : domus tua et conversatio tua , quasi in specula constituta , magistra est publicæ disciplinæ . Quidquid feceris , id sibi omnes faciendum putant . Cave , ne committas , quod , aut qui reprehendere volunt , digne lacerasse videantur , aut qui imitari , cogantur derelinquere .* Cum igitur offensiones , atque innocentiae discrimina frequenter inter Choreas objiciantur , an commentitium aliquod fingi dicendum est , quod ipsarum causa ad Poenitentiae Sacramentum aliquis accedere debeat , et quod Parochus ab Altari piis Concionibus , magnaue contentione ejusmodi Choreas compescere teneatur ? Tunc vero , ut ingenue loqua-

(1) 2, 2, quæst. 43, art. 1. — (2) Sess. 22, cap. 4, de Reformat. — (3) In epist. 3, ad Heliodorum.

mur, quem fructum Sacerdos, aut Parochus ferre queat, dum Choreas, quibus ipsimet indulserunt, improbare contendunt? *Quomodo enim potest observari a Populo, qui nihil habet secretum a Populo, dispar a multitudine? Quid enim in te miretur, si sua in te recognoscat? Si nihil in te aspiciat, quod ultra se inveniat? Si quæ in se erubescit, in te, quem reverendum arbitratur, offendat (1)?* Si Ecclesiasticus a saltationibus abstineat, easque improbet, Populum facilius commovebit: *Bene vivendo, et bene docendo Populum instruis, quomodo debeat vivere (2).* Si contrarium Ecclesiasticus egerit, tunc, *Bene autem docendo, et male vivendo, Deum instruis, quomodo te debeat condemnare.* Quamobrem Joannes Gerson, cum de Choreis disserit (3), hæc sapienter exponit: *Videndum est, si per aspectum suum vel assistentiam videatur dare audaciam, et approbationem dissolutioni, est periculum peccati, et abstinendum. Sic debent facere Prælati, Curati, et Religiosi.*

9. At vero Bacchanalium tempore, inquiet aliquis, saltationes improbari tanta severitate non oportet. Responderi facile posset hoc temporum discrimen neque a sacris Canonibus, aut Patribus, aut Theologis indicari; rationes autem, quas nuper exposuimus, ejus generis esse, ut omne tempus complectantur. Sed his omissis petimus ab iis, qui hoc discrimen temporum intercedere putant, an Bacchanalium licentiam, institutum, et causas intelligant, ob quas a Magistratibus permittuntur; an etiam noverint Bacchanalium consuetudinem ab Ecclesia dissimulari; postremo, an pro certo teneant Bacchanalia nullum pondus, aut momentum habere, ut patrata crimina apud Divinum Judicem excusentur. Gratianus Amerinus Episcopus, qui non minus ob tot inge-

(1) S. Ambros. lib. 2, epist. 20. — (2) Actor Operis imperfecti in Matthæum Homil. 42. — (3) In suo sermone Domin. 3. Advent. tom. 3, ult. edit. Antverp. pag. 923.

nii monumenta, quam ob pietatem eximie commendatur, Bacchanalium dies sic exponit (1): *Ilos ipsos publicæ amentie dies carnevalia appellamus. Quo tempore nequius, corruptiusque excogitari nihil potest, nihil, quod magis omnium flagitiorum licentia sit imbutum; cum homines alioquin minime leves, minimeque impuri a se alienum nihil putent, quod a modestia, gravitate, honestate, alienissimum sit.* Cælius Rhodiginus eruditione celebris ineptias enumerat, quas Accolæ Ponti, aliæque gentes, in Bacchi honorem instituere solebant; deinde ita subdit: *Dicas, inde Italicas carnisprivii debacchationes prorepsisse.* Magistratus Bacchanalium dies indulgent ob eam causam, quam Cassiodorus explicat: *Hæc nos foremus necessitate Populorum, etc. Expedit interdum desipere, ut possimus Populi desiderata gaudia continere* (2). Ecclesia, uti dictum est, Bacchanalium instaurationem dissimulat; nam ipsa lugubres, tristesque dies inter Septuagesimam, et Quadragesimam, Fidelibus proponit, illosque insani homines in risum, licentiamque converterunt: *Adco nos* (inquit idem Gratianus) *prava pervertit consuetudo, ut Septuagesimam inter, et Quadragesimam interjectos dies, quos Sancta Mater Ecclesia magno mysterio veluti lugubres, funebresque habet, prævalens lascivie, risus, hilaritatis amor, non in lætitiæ solum inconditumque gaudium verterit, sed pene communi cuidam insanie dedicaverit.* De hac re fusius alio loco sermonem egimus (3). Memoria dignissimum est, quod Kranzius tradit de Ludovico Archiepiscopo Magdeburgensi (4): *Addies* (inquit) *solutos carnisprivii vocabat: Archiepiscopus in primis choreis inerat. Tunc repente: Apparuit ignis in camera; et dum ille cum cæteris fugam arripere properabat,*

(1) In Synod. habita an. 4595. — (2) Card. Baron. an. Christi 509, num. 5, et an. Christi 523, num. 4 et 2. — (3) Instit. 44. — (4) Anno Dom. 4382.

concidit gradus lapideus, cui imminebant; ruebant una plusquam trecenti homines utriusque sexus; ex omnibus læsus est nemo, præter Archiepiscopum, et tres alios; ille delatus in domum postera die spiritum efflavit. Funestissimam hanc Archiepiscopi mortem Paulus Langius etiam commemorat (1): Mortuus, non ut Episcopus, non ut Sacerdos, sed velut histrio vanus, et vir sæculo deditus; mortuus, inquam, non in atrio, sed theatro, non in loco sacro, sed profano, non in Ecclesia, sed in chœrea. Idem scribit Raynaldus (2), qui cum eodem Paulo Langio S. Gregorii sententiam refert, nempe toties morte dignos esse Rectores animarum, quoties vitæ suæ prava exempla posteritati relinquunt.

10. Hæc sane monenda fuerant, ut rem propositam accurate prosequeremur, ac ne muneri Apostolico deesse videremur. Illud tantum superest, ut percurras omnia, seduloque expendas, quæ his Litteris continentur. Nostrum est conciones habere, gregem instituere; quod perfici datis in lucem Litteris majori cum fructu non immerito confidimus. Quare, si illas legere, si expositam disciplinam suscipere aliquis prætermittat, iudicium de Nobis, ac de sacris Concionatoribus a Deo ferendum eodem modo speramus. Nam frequenter contingit, ut Populus ad concionem invitatus convenire negligat, aut animo alieno sit, dum Concionator verba facit, aut etiam somno indulgeat, aut nullum ad virtutem stimulum inde concipiat; ex hoc tamen Concionatoris merita non imminuuntur, omnisque culpa solum Auditoribus tribuitur. Promulgabis ab Altari, et figendum consuetis locis curabis Edictum, quod his Litteris adjungimus; universis declarabis illud Nos consilium cepisse, ut, Concionatoris insignibus depositis, Episcopi auctoritatem in illos exerceamus, qui jussa facere

(1) In suis Chron. — (2) Anno Christi 1352, num. 31, et anno Christi 1382, num. 28.

recusaverint. Postremo tibi , Populoque tuo Benedictio-
nem nostram impertimus.

INSTITUTIO LXXVII.

De vino , quod in Missis celebrandis adhibetur. De veteri Eccle-
siæ disciplina in eo seligendo , ac diligenter expurgando. De accusa-
tionibus illatis in eos , qui vinum parum conveniens suppeditarunt.
Quæ vini species ad Sacrum conficiendum inepta videatur. De vino,
quod *medium*, et *longum* nuncupatur. De vino communi. Quod-
nam hoc nomine significetur in hac diœcesi. Tutio rem opinionem
tenendam esse in hac re , ne gravetur conscientia.

1. **M**AJORES nostri vinum optimum pro Sacrificio Missæ
seligebant, quemadmodum ex Innocentio III depre-
henditur (1) : *Diligenti studio*, inquit, *vinum optimum*
quærendum est. Illud quoque ex historiarum Scriptori-
bus proditum fuit , Ecclesiis tribui consuevisse quasdam
vineas , *ut ex illis optimum vinum fieret in usum Sacri-*
ficii (2). In Officio Sancti Wenceslai Bohemiæ Regis illud
memoria dignum commendatur, quod : *Sacerdotes vene-*
ratus, suis manibus triticum serebat, et vinum exprime-
bat, quibus in Missæ Sacrificio uterentur (3). In more
positum quoque fuit , ut Diaconus in Calicem subjectum
vinum infunderet per colum, aut cochleare minutissimis
foraminibus elaboratum , ne aliquid impuri cum vino
admisceretur. Id aperte colligitur *ex Ordine Romano*
sexto apud Mabillonium , et ex aliquibus argenteis colis
ejusmodi, quæ servantur in Musæo Marci Antonii Sabba-
tini Civis nostri , qui superiori tempore Romæ decessit.
Illorum formam tabulis expressit Blanchinus, cum suas
Interpretationes ad vitam Sancti Urbani Pontificis in
lucem promulgavit (4). Tandem Sacrarii Custodes in

(1) Lib. 4, cap. 30. *Mysterior. Missæ*. — (2) Flodoardus lib. 4,
de Hist. Rhemensis, cap. 48. — (3) In proprio Offic. — (4) Tom. 2.
Anastasii fol. 478.

judicium vocari non consueverunt, si in Missæ Sacrificio, vitioso vino Sacerdotes uterentur; sed Episcopus, et etiam Metropolitanus reus statuebantur, si hac re cognita, malum tamen negligenter dissimulassent. Id suo exemplo confirmavit Ibas Edessæ Archiepiscopus, qui in Ephesino Concilio accusatus fuit: *Quia, dum memoria fieret Sanctorum Martyrum, non est datum vinum ad Sacrificium Altaris, ad sanctificationem, et Populi distributionem, nisi admodum exiguum, et vitiosum, ac lutosum, et quasi eo tempore vindemiatum, etc. et hæc acta sunt, conscio, et admonito eo, qui potestatem ministeriorum habebat, cui et dictum est, ut et ipse admoneret Episcopum cum fiducia: et cum nihil fecisset, illo tempore coacti sumus Nos et ipsum Reverendissimum Episcopum rursus admonere; et cum didicisset, haud permotus est, sed contempsit; ita ut multi nostræ Civitatis hinc scandalizarentur.* Christianus Lupus hoc vetustatis exemplum perpendens, ita scriptum reliquit (1): *Hodie frequenter meliora gulæ ad mensam profanam, Deo ad Divinam damus vina viliora; neque tamen, quod pejus, punimur, aut accusamur.* In hac autem Civitate, ac Diœcesi non viliora tantum vina Missæ Sacrificio tribuuntur, sed etiam subacida tempore æstivo, ac deinde tenuissima hyberno tempore, quibus uti non liceret in re Divina conficienda, vel magnopere indecorum est. Id Nobis incredibile visum fuisset, nisi Sacerdotes vitæ probitate, ac doctrinæ laude præstantes certum rei testimonium attulissent.

2. Quamobrem Apostolico muneri, quo fungimur, deesse plurimum videremur, si hanc corruptelam penitus extinguere negligeremus; ac primum de subacido vino verba faciamus, quod etsi ad conficiendam Sanguinis consecrationem satis esse non ignoramus, tamen præcipi-

(1) In notis ad Concil. General. et Provin. tom. 4, primæ edit. pag. 480.

mus, ne illud in Civitate, ac Diœcesi, dum Sacrum agitur, quisquam adhibeat, ob eam causam, quod indecora res est, nec criminis labe carere potest. *Dicendum, quod vinum* (inquit Sanctus Thomas) (1) *fit acetum per corruptionem: unde non fit redditus de aceto in vinum; et ideo sicut de pane totaliter corrupto non potest confici hoc Sacramentum, ita nec de aceto. Potest tamen confici de vino acescenti, sicut et de pane, qui est in via ad corruptionem, licet peccet conficiens.* Hujus doctrinæ fundamento innititur Missalis Rubrica, quæ sic decernit: *Si vinum cœperit acescere, vel corrumpi, vel fuerit aliquantum acre, etc. conficitur Sacramentum, sed conficiens graviter peccat.* Ille solum Sacerdos culpa immunis, et vacuus declaratur, qui Sacrum facere debeat, nec tamen commutandi vini potestatem habeat, quod Regularibus contingit. Tunc enim (nisi vinum corruptum penitus fuerit, sed acescere solum incœperit) in Præsides omnis culpa confertur, aut in Ministros, qui vinum pro Missæ Sacrificio suppeditare tenebantur. Ita sentiunt Quartus (2), ac recens Consultor Sacr. Rituum Congregationis P. Meratus (3), qui Gavanti (4) opus explicavit, commentariisque exornavit.

3. Sed ad vinum tenue, seu vappam sermonem convertamus, quæ nempe ita conficitur: expressis uvis vinum ex vase detrahatur; racemi solum cum exiguo musto relinquuntur, ut simul per horas viginti quatuor ebulliant, quibus magna aquæ copia superinfunditur, ita ut musti partem plurimum exsuperet; hoc vini genus, quod Latini *loram*, seu *loream* appellant (5), pro Calicis consecratione idoneum non judicatur; ideoque illud non adhiberi jubemus in Civitate, ac Diœcesi in Sacris conficiendis.

(1) Part. 3, quæst. 74, art. 5, ad secundum. — (2) Ad Rubr. Missalis lib. 3, tit. 4, dub. 12 — (3) In libro impresso anno 1737 Romæ. — (4) Part. 2, tom. 1, pag. 745, num. 14. — (5) Plin. et Varro.

4. In hac sententia Theologi omnes versantur : *Non potest confici Eucharistia* (inquit Sylvester (1) *ex vappa, seu aquarello, quia non est vinum, sed aqua infusa super acinos uvarum habens aliquantulum vini acumen.* Suarez autem hæc tradit (2) : *Hic vero dubitari potest de illo vino, quod dicitur lora, Hispanice aguapie, quia illud non exprimitur ex uvis, sed, postquam jam uvæ sunt expressæ, illis miscetur aliqua quantitas aquæ, ex qua mixtione fit hujusmodi vinum : unde non videtur habere substantiam vini, sed aliquam ejus similitudinem :* Post hæc subdit, *materiam plerumque in consecratione Calicis non reperiri.* Salmanticenses quoque Theologi (3) idem docent : *Quomodo dissolvenda sit quæstio de lora, sive acinaceo, Hispanice aguapie, aut vinada etc. Conficitur namque lora ex solis uvis expressis, sed, postquam uvæ expressæ jam sunt, admiscetur illis quantitas aquæ, ex qua mixtione procedit liquor ille. Et quia magis communiter admiscetur magna quantitas aquæ, respectu parvæ aut nullius substantiæ vini, quæ remanet ex uvis jam expressis ; ideo, si loquamur juxta ea quæ magis communiter contingunt, prædictus liquor non est vere vinum, nec proinde materia consecrabilis.* Cardinalis de Lugo, qui Sacrarum Congregationum sententias apprime noverat (4), hoc pacto scripsit : *Infertur secundo, loram non esse materiam validam, quia non est vinum, sed aqua infusa in racemis expressis, seu in acinis.* Cardinalis Lauria, qui vitam impendit Sacris Congregationibus : *Aquaticum, inquit (5), quod vulgo dicitur aquaticcio, non est materia sufficiens pro consecratione Calicis, quia aquaticum prædictum non est*

(1) In Summa in verbo *Eucharistia*, primo num. 4. — (2) In 3, part. Divi Thomæ tom. 3, qu. 74, art. 8, disp. 45, sect. 1. — (3) In tract. 23, de Eucharistia disput. 9, dub. 21, pag. 117, num. 38. — (4) De Sacramento Eucharistiæ disput. 4, sect. 4, num. 9. — (5) Tom. 4, in 4, sent. disput. 18, art. 3, de materia Eucharistiæ pag. 470 et 472.

vinum : vinum enim est liquor ex uvis expressus ; sed aquaticum illud est mera aqua corticibus uvarum expressis superinfusa : nam aqua modico vino admixta , et , ut ita dicam , vinata , non vinum , sed aqua dicitur . Pater Passerinus , qui ingenii sui monumenta Romæ dedit , et Ordinis Sancti Dominici Procuratorem Generalem egit (1) : Quid dicendum est , inquit , de lora , quæ apud nos dicitur aquaticccio , etc. ? De lora igitur loquendo , vel tanta est quantitas aquæ , ut certum sit , non salvari substantiam vini , licet aliquam ejus consuetudinem habeat : et ita lora satis communiter fit ; et hoc modo certum est , quod tale vinum nec est vinum , nec potest valide consecrari . Idem habet Pater Cotton (2) : Et ego addo , quod lora , seu vappa ex aqua , cui acini uvæ per aliquod tempus immersi fuerint , non est materia consecrabilis . Bonacina pariter hæc docet (3) : Adde loram , quæ Mediolani vocatur posca , Romæ appellatur acquato , non esse materiam Eucharistiæ sufficientem ; nam hujusmodi vinum , seu potus , majori ex parte conficitur ex aqua : consequenter non est vinum ex vite , sed quid tertium , vel potius aqua vino temperata , nam mixta sequuntur naturam prædominantis . In eamdem opinionem Gonet (4) , Leander (5) , Rosignolius (6) , et Quartus (7) conveniunt . Pater autem Meratus hæc superaddit (8) : Rursus vinum illud , seu potius liquor ex uvis secundo , aut tertio compressis , magna aquæ copia superinfusa , et vocari solet lora , non est materia apta ad hanc consecrationem ; quia , tametsi aliquem præ se ferat saporem , et

(1) In suis Commentariis pag. 3. D. Thomæ quæst. 74 , art. 5 , comm. 7 , num. 10. — (2) In suis Controversiis lib. 2 , de Sacramentis contr. 4 , cap. 4 , num. 18. — (3) Operum tom. 4 , disput. 2 , quæst. 2 , punct. 2 , num. 7. — (4) Tom. 5 , dist. 3 , de materia Eucharistiæ art. 2 , pag. 224. — (5) Operum tom. 4 , part. 2 , tract. 7 , de Eucharistia disput. 8 , quæst. 29. — (6) Tom. 45 , de Eucharistia quæst. 4 , de materia art. 2 , num. 5. — (7) Ad Rubricas Missal. part. 3 , tit. 4 , dub. 4. — (8) In loco superius allato pag. 744.

odorem vini, ob nimiam tamen aquæ copiam, et ob vini paucitatem, quæ reperitur in talibus uvis, nullo modo credibile est, habere speciem vini, sed esse vel naturæ aquæ, aut alicujus terciæ substantiæ.

5. Aliud etiam vini genus conficitur, quod *longum* nuncupatur, cum nempe vinum post uvas expressas secluditur, relictæque musti majori copia tantum aquæ superadditur, quæ mustum vel adæquet, vel etiam superet: aliquando parum vini veteris etiam admiscetur, quod Vincentius Tanara Civis noster advertit (1). Itaque vinum ejusmodi a Sacris prorsus amovendum præcipimus; tum, ne lora fraudulenter apponatur loco hujus vini, quod modo explicavimus; tum, quod Scriptores omnes affirmant, rem Divinam confici hoc vino non licere, nisi aperta necessitas exposcat.

6. *De vineta* (inquit Bartholomæus Fumus) (2) *multum adaquata non potest confici Eucharistia, quia vinum non est. Secus, quando parum esset de aqua, ita quod non mutasset speciem vini. Non tamen liceret, nisi cum aliud non posset haberi.* Suarez etiam, quem superius nominavimus, de lora sermonem faciens, hæc tradit (3): *Judicandum de illo erit juxta majorem, vel minorem expressionem uvarum, et quantitatem aquæ, ex quarum rerum mixtione hic liquor fit, ut dixi; semper tamen erit grave sacrilegium in hac materia conficere, propter dubium et irreverentiam.* Eodem pacto disserunt Salmanticensenses (4): *Quolibet autem modo lora fiat: si autem uvæ non fuerint valde expressæ, et quantitas aquæ illis infusa modica sit, peccatum erit illa uti ad consecrationem; quia vel est materia dubia, vel saltem minus pura, et decens.* Idem probat Passerinus (5): *Vel dubium est,*

(1) In libro 7, de Oeconomia Civis in Villa, Venetiis editus fuit anno 1713, pag 49. — (2) In sua Summa antiqua, verbo *Eucharistia*, num. 9. — (3) In loco allato. — (4) In loco superius allato. — (5) In loco allato.

an ex admixtione soluta fuerit vini substantia et corrupta ; et in hoc casu cum dubius etiam sit valor Consecrationis, peccatum magnum est uti hoc vino in Consecratione ; vel tertio certum est, tam exiguam aquam admixtam fuisse, ut vere dissoluta non sit substantia vini, sed illud sic admixtum certe sit vinum simpliciter ; et tale vinum est materia sufficiens, cum sit proprie vinum. Non tamen est conveniens materia, et est peccatum sine necessitate uti tali vino, ob irreverentiam Sacramenti, in cujus Consecratione impura materia adhibetur, et imperfecta. Idem habet Castropalaus (1) : Lora, Hispanice aguapie, quod ex uvis jam expressis mixta aqua conficitur, nullatenus est materia Consecrationis, ut communiter fit, quia non est vinum, sed aqua temperata ; erit tamen materia, si in minima quantitate id contingat. Illud certum est, esse grave peccatum in ea consecrare. Postremo Filliucius eandem docet sententiam (2) : Si tamen pars aquæ admisceretur, et ex uvis expressis multum etiam substantiæ vini conferretur in hujusmodi mixtum, posset esse apta materia. In dubio autem esset peccatum grave in ea consecrare.

7. Quamobrem constituimus, ut primum vinum, quocumque alio inferioris notæ secluso, in Consecratione solum adhibeatur ; nam licet aquæ plurimum admisceatur, dum primum hoc vinum exprimitur, vini tamen natura retinetur, et communi hujus Civitatis, ac Diœcesis usu verum vinum habetur, quod ita Passerinus exponit (3) : Si tantum aquæ adhibeatur, quantum communiter juxta morem Patriæ adhiberi solet, ad hoc ut melius decoquatur, vel conservetur, nullum peccatum incurritur ex usu talis vini in Consecratione. In examen nequaquam adducimus rei causam a Passerino excogita-

(1) Oper. tom. 4, tract. 2, disp. unic. punct. 4, in fine —

(2) Oper. Moral. tom. 1, tractat. 4, cap. 3, sub num. 87. — (3) In loco allato.

tam, nempe: *Talis enim quantitas parva est, et in vinum convertitur.* Alteram quidem rationem, quam ille subdit, veritati omnino consentaneam judicamus: *Et præterea tale vinum est commune, et usuale Patriæ.* Pater Quartus (1), quem superius commemoravimus: *Solet in aliquibus locis, inquit, fieri vinum cum infusione aquæ in musto, vel in racemis antequam exprimantur. Quæritur, an valide et licite consecrari possit? Respondeo distinguendo: si parum aquæ musto infundatur, certum est, fieri verum vinum; consequenter valide et licite consecrari potest. Probatur, quia est vinum usuale, et in multis locis, ubi dicto modo solet confici, vinum vix aliud reperitur.* Rosignolius (2) verba faciens de vinis Bononiensibus, primum asserit veram Consecrationis materiam esse vinum reipsa non corruptum, ut plurimum vitiatum, deinde hæc subjicit: *Nam si præcise aliquo modo alterarentur, puta si calefierent, et etiamsi modice coquerentur, ut fieri consuevit in Piceno, et Umbria, si modico aquæ immiscerentur, ut fieri solet Bononiæ etc. certe non desinerent esse materia apta Consecrationis.*

8. Neque satis est, si contra obijciatur vinum communi usu receptum in Sacris agendis sufficere, cujus generis sunt in hac Urbe, ac Diœcesi inferiora vina, quæ paulo ante explicavimus; nam prius ostendi debet vinis ejusmodi rationem, naturamque veri vini inesse; et tunc communis usus aliquid momenti, ac ponderis habere videbitur. Certissimum ex fide est, verum vinum pro materia Consecrationis institutum a Christo Domino, qui ait: *Non bibam amodo de hoc genimine vitis* (3): Incertum tamen est, nec probari ullo modo potest, an lora, vinum verum appellari queat; nam si quis vini cadum persolvere debeat, et loræ cadum tribuat, credi-

(1) In loco superius allato dub. 3. — (2) Tom. 15, de Eucharistia quæst. 4, art. 2, num. 6. — (3) S. Matth. cap. 26.

tori satisfacisse non existimatur; ob hanc causam, licet communis usus loræ in medium proferatur, tamen pro Consecratione adhiberi posse nunquam demonstrabitur. Equidem Pater Andreas Zuccherius Cleri Patavini Theologus (1), cum quæstionem dissolveret propositam mense Aprili anno 1708, et materiam pro Consecratione Calicis explicaret, primum penitus improbat omphacium, sive succum uvæ immaturæ atque acerbæ; deinde idem docet *de vino corrupto, aut cocto, aut nimia aqua diluto, quale Patavinis solet esse in deliciis* (2).

9. Præterea non tantum validi Sacramenti ratio habenda est, sed ejusdem Sacramenti decus etiam conservandum, ut quælibet peccati labes evitetur: nam materia valida quidem, haud tamen decens esse potest, uti musti exemplo deprehenditur. Quare, cum vinum, quod subacidum est, aut loræ simile honestis viris dignum non habeatur, quod plane constat exemplo illius, qui vini cadum debeat, cujus loco loram, aut vinum infimæ conditionis persolvere nequaquam potest; cum, inquam, hæc ita sint, licet vinum aliquod subacidum, aut lora aliqua satis esse pro Consecratione putetur, nemo tamen unquam arbitrabitur id Sacramenti dignitati convenire. Porro eadem ratione vinum subacidum, ac lora a Missæ Sacrificio penitus excluduntur.

10. Post hæc illud quoque superaddi potest, non licere sequi in hac re probabilem solum opinionem, sed tutiorem omnino requiri, quemadmodum Innocentius XI statuit (3), cum primam hanc sententiam proscripsit: *Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia probabilis tantum utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdota-*

(1) In suis decisionibus de Venerab. Euchar. Sacram. dub. 2.

— (2) In fine num. 47. — (3) Die 2. Mart. anno 1679.

lis, aut Episcopalis. Quamobrem neminem inveniri putamus, qui non probet summopere, quæ Nos superius indiximus. Cardinalis quidem Lauria (1), dum de tenuissimo aliquo vino verba prius fecisset, hæc statim subiecit : Ab iis dubiis est abstinendum, ne irreverentia inferatur Sacramentis, et vice Sacramenti fiat sacrilegium, si in materia non apta fiat.

¶ 41. Nullus omnino suspicandi locus Nobis superest, ne Populus, et Clerus noster operam libenter daturus sit, ut corruptelæ ejusmodi, quæ in aliquas Ecclesias inductæ fuerunt, de medio prorsus auferantur; sed quoniam de gravissima re agitur, præcipimus, ut nostræ hæc Litteræ in Sacrariis omnibus, et publicis Sacellis hujus Civitatis, ac Diœcesis oculis omnium subjectæ conserventur; pœnam *suspensionis a Divinis* iis Sacerdotibus infligimus, qui vino subacido, seu lora qualibet in re Divina peragenda consulto utantur, vel aliud vinum idoneum non exposcant, si commode id fieri possit. Pœnam eandem illis subeundam decernimus, qui vina ejusmodi semel adhibuerint, nec facultas ipsa immutandi data fuerit, dum Sacrum facerent, si iterum rem Divinam operari suscipiant, antequam Ministros de vini conditione monuerint, nec certum documentum habeant, quod aliud idoneum vinum suffectum fuerit. Eadem pœna illigatos constituimus Sacerdotes Sacrariis præpositos, qui se in hac re negligenter gesserint, nec statim Dommum Præfectos de vini immutandi necessitate certiores effecerint. Item ipsos Præfectos eidem pœnæ obnoxios declaramus, nisi vinum Sacrificio accommodatum, aptumque protinus subrogaverint. Postremo, arbitrio nostro pœnam indicemus Clericis, aut Laicis, qui Custodes in Sacrario alicujus Templi, aut Sacelli designati sunt, aut curam Sacrarii quocumque modo gerunt, nisi jussa hæc

(1) In loco sup. allato.

nostra fecerint, et omnino curaverint, ut observentur omnia, quæ superius constituimus.

INSTITUTIO LXXVIII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris, Vicariis Foraneis, et Parochis ruralibus. De dissidiis inter Ministros Monialium Sancti Lucæ, et Curatores ædificii ejusdem Ecclesiæ ob eleemosynas, quæ conferuntur ab Oppidis ditionis Bononiensis. Quænam peragere debeant Parochi priusquam populus sibi subjectus iter Bononiam suscipiat, ut suum offerat munus. De sorte *divisoria*, et quas ob causas licita, vel illicita judicetur. Quæ ratio tenenda sit a quolibet Oppido pro congerendis eleemosynis, ut Beatæ Virginis Sancti Lucæ munus offeratur.

1. **A**BSOLUTIS jam magno opere, magnoque sumptu Porticibus, quæ excitari cœperunt anno 1674, et a porta, quam Cæsar-augustanam appellant, ad Templum pertingunt in Monte Guardix positum, ubi Beatæ Virginis Elligies opera Sancti Lucæ, uti fertur, depicta pio cultu servatur; hoc, inquam, ædificio perfecto, in mentem venit anno 1725 novum quoque Monasterium condere, quod jam fere conditum dici potest, in quo Moniales Sancti Dominici commodius versarentur, quæ curam, et custodiam gerunt ejusdem Sacræ Imaginis, quibusque possessio ejus loci restituta, et confirmata fuit anno 1513, interposita Leonis X Pontificis auctoritate (1). Novum quoque Templum magnifico ornatu extruendi consilium initum, probatumque fuit, cujus opus in dies crescit liberalitate Fidelium, qui pecuniam, ac munera ob eam causam libenter conferunt, ut nempe Templum splendore, ac magnificentia nitidissimas porticus exæquet, et Fideles magno numero confluentes facilius excipiat, et postremo erga Sacram Elligiem

(1) In ipsius Constitut. tom. 4, novi Bull.

pietas magis augeatur. Illam sane ab Ecclesia Sanctæ Sophiæ Constantinopoli sublatam ignotus Peregrinus in hanc Civitatem detulit anno 1160, cum Gerardus Civis Bononiensis, et Canonicus Regularis Lateranensis hanc Sedem teneret, atque eandem Effigiem in Monte Guardiae collocavit; quod duplici de causa contigisse ferunt Scriptores, vel quia Montem Guardiae præ cæteris locis ipse Peregrinus designaverit, Deo sic afflante, uti Sigonius commemorat (1); vel quia (sicut Ascanius Persius contendit) in extrema parte Sac. Tabulæ illud inscriptum, monitumque fuerat, ut in Montem Guardiae ea deportaretur (2).

2. Anno 1723, quo novum Monasterium, novumque Templum excitare decretum fuit, publicas conventionis tabulas hand sine auctoritate necessaria obsignarunt Cives iisdem ædificiis præpositi, et Moniales, quæ in binis Monasteriis Sancti Lucæ, ac Sancti Mathiæ vitam communem agunt. In illis tabulis illud præ reliquis cautum fuit: *Ne Curatores ædificiorum tum præsentēs, tum futuri possint, aut debeant ullo modo ipsi per se, vel aliorum opera detrahēre, vel impedire eleemosynas communes, aut peculiares, quæ pro Sacra Imagine, ac Monasterio fieri consueverunt: si aliter obvenerit, esse in potestate Monialium, ut a Templo, ejusque ambitu statim amoveantur eleemosynas quærentes, aliique Ministri, qui ejusmodi impedimentum afferant.* Hæc tamen conventio neque dieteriis finem imposuit, neque dissidiis. inter Moniales et eorundem ædificiorum Curatores, aditum interclusit.

5. Qui Monialium partes tuebantur, cum illarum Monasterium Templumque, anno nuper elapso, invisimus, nobis testati sunt post inceptum novi Templi ædificium valde imminutas esse eleemosynas, quas Fideles

(1) In Vita ipsius Gerardi. — (2) In Hist. ejusdem Sac. Imaginis.

ruralium Oppidorum Sacrae Imagini, et Monasterio impertiri solebant, cerea dona, seu pecuniam deferentes per illud tempus potissimum, quod inter duas Celebritates Paschales interjicitur; Administros Curatorum ædificii fraudes innectere, ut pro novo Templo perficiendo munera, aut pecuniam conferant illi, qui eadem dona Sacrae Imagini, vel Monasterio tribuere secum statuerant; collocare nempe plures in itinere, qui cereos ferentibus pagellam his verbis inscriptam tradant: *Pro ædificio*: atque ita cereos pro extruendo Templo congerere, quos Sacrae Imagini, ac Monasterio offerre constituerant Fideles, ignari, quid scheda illa, verbisque inscriptis contineretur.

4. Contra vero, qui Curatores ædificii defendere suscepierant, affirmabant non semel contingere, ut cerei pro ædificio novi Templi Fidelium voluntate jam antea destinati, ad Sacram Imaginem, vel Monasterium convertantur, ob exiguas epulas, quas Moniales parare solent munera sibi persolventibus. Illud pariter asserebant consuetudinem quamdam inductam esse, quæ vim pene inferre videtur Fidelibus, ut Sacrae Imagini, vel Monasterio tribuant, quæ Templi ædificio decreverant. Nam, si semel Ecclesiam ipsi ingrediantur, licet cereos libere inscriptos pro ædificio deferant, illos tamen Sacrae Imagini, vel Monasterio concedendos omnino Moniales judicant, uti jam factitatur.

5. Hæc quidem omnia percepimus, dum Sacram Visitationem perageremus, quibus etiam facili ratione prospici posse cognovimus, si finem dissidiis, ineptisque rumoribus imponere aliquis revera contenderet. Si quidem quæstio non instituitur, an Parochus, in cujus ditione Monasterium Sancti Lucae situm est, jure suo repetere possit munera a Fidelibus oblata, uti modo commemoravimus; nam idem Templum ad Regulares Sancti Dominici jure pertinet, quibus etiam Moniales

ipsæ subjiciuntur; vel in Monialium potestate est, quæ Sancti Dominici institutum sequuntur; ob quam causam nihil omnino tribuendum est Parocho, uti Fagnanus perpendit (1). Neque illud in dubium revocatur, an Curatores ædificii Ministros decernere queant, qui eleemosynas quærere, et accipere possint, quæ pro ipso ædificio absolvendo conferuntur. Nam facultatem ejusmodi a Nobis obtinuerunt, et conventionem pro hac re cum Monialibus ipsis statuerunt. Insuper Laici procul dubio eleemosynas, et oblata munera administrare possunt, quæ piis operibus impenduntur (2). Neque auctoritas nostra labefactatur, ob quam munerum ejusmodi rationem exigere possumus, non solum ab ædificii Curatoribus (3), sed etiam a Monialibus, quæ licet Regularibus pareant, tamen proventuum rationem persolvere Nobis debent, ideoque munerum pariter, quæ ad ipsarum Ecclesiam deferuntur; Idque ex Constitutione xviii Gregorii XV (4), nostraque Institutione xxxix plane probatur.

6. Sed illud solum inquirendum est, an Fideles pro novi Templi ædificio cereos, et munera conferre secum proposuerint, an vero Sacræ Imagini, vel Monasterio ipsa devoverint. Nam certissimum est, munera sponte oblata attribui oportere juxta mentem, ac voluntatem, quam Fideles expresse declarant (5). Ita Van Espenius, alique plures, quos Dominicus Ursaya celeberrimus in Romana Curia Jurisperitus plene recenset (6). Inquirendum pariter, utrum Fidelium animus fraude aliqua circumventus fuerit, quod ab Ecclesiæ Institutis longissime abhorret. Quam ob causam indictæ sunt Censuræ, quæ a solo Pontifice dissolvi possunt, in eos Ecclesiasticos

(1) In Cap. Pastoralis, n. 35. de his, quæ sunt a Parochis — (2) Van Esp. Juris Eccles. part. 2, tit. 33, cap. 10, n. 26 et seq. — (3) Sess. 22, de Reform. cap. 8 et 9 — (4) Bullar. Roman. tom. 4. — (5) Van Espen loco allato num. 43. — (6) Lib. 7, suar. dissertationum part. 4, dissert. 8, num. 38 et seq.

Sæculares, aut Regulares, qui Fideles adducunt, ut jurejurando se obstringant, aut polliceantur se in ipsorum Ecclesia sepulchri locum fore delecturos (1).

7. Omittimus opinionem illam omni prorsus ratione destitutam, nempe Sacræ Imagini, vel Monasterio impertiendos cereos, statim ac offerentes Templum ingressi sunt, licet antea cereos ipsos ædificio construendo secum decreverint. Nam, licet ædificii Curatores, aut ipsorum Administri cereos in Templo sibi deposcere nequeant, idque Monialium Administris tantum liceat, illud tamen necessario requiritur, ut offerentium voluntati satisfaciant, ideoque cereos ipsi accipiant, eosdemque Ministris ædificii extra fores Ecclesiæ restituant: quod etiam Parochi exemplo comprobatur, qui oblationes quidem in Ecclesia sua percipit, ea tamen conditione, ut ipsas pro offerentium voluntate impendat, nec unquam fas est pro sua utilitate, seu quacumque alia de causa illas insumere. (2). De Præfecto Regulari idem prorsus statuitur, qui licet Administrator oblationum existat, quæ in ejus Ecclesia congeruntur, tamen expressæ, vel tacitæ voluntati offerentium parere debet, nec eos limites unquam excedere permittitur, uti Cardinalis Petra sapienter advertit (3), quod prius etiam Donatus ex Ordine Sancti Dominici scriptum prodiderat (4): *Prælati Regulares non sunt domini oblationum, et eleemosynarum suis Ecclesiis factarum, sed tantum Administratores: quorum est exequi donantium voluntates, non autem de illis ad suum beneplacitum disponere.*

8. Cum hæc ita se habeant, et nulla fraudis suspicio interveniat, nullus dissidiis aditus, locusque patere

(1) Cap. Anim. de Sepult. in Sexto, et Clement. cupientes 3, in fin. de Pœnis. — (2) Merlin in sua præclara decis 237, num. 9 et 40. — (3) In notis Constitut. Anastasii IV, tom. 2, sess. 2, num. 40 et seq. — (4) Rer. Regul. tom. 2, tract. 43, quæst. 23, num. 4.

videtur, si frequentes Coetus, qui Supplicationes ad Templum Sancti Lucæ publicas indicunt, et cereos offerre pro novi Templi ædificio constituunt, illos tradant ipsius ædificii Ministris, qui in porticu non longe ab Ecclesia, sed extra illius ambitum præsto sunt; qui vero pro Sacra Imagine, aut Monasterio cereos detulerunt, iter ad Templum prosequantur, ubi Ministri Monialium ad eosdem cereos suscipiendos dispositi, paratique sunt.

9. At vero hoc consilium novis difficultatibus, si proponi velit, aditum reserat. Nam plerumque offerentes ipsi ad pias Supplicationes minime conveniunt, nec ipsi cereos præferunt, sed Puellæ seliguntur, quæ hoc munere ipsorum loco fungantur. Ipsæ vero, vel accepti mandati prorsus oblivisci, vel ipsum consulto, aut imprudenter, vel alicujus gratia immutare facile possunt. Illud quoque accidere potest, ut captiosis Ministrorum petitionibus implicatæ falsum aliquid invite fateantur.

10. Quamobrem hoc consilium improbamus, licet æquum fortasse videatur; aliudque ineundum proponimus. Priusquam Supplicatio ad Sancti Lucæ Templum a populo suscipiatur, quam vel ipse comitari debes, aut alius Sacerdos loco tuo sulliectus; Festa die, cum populus frequentior est, vel in cœtu ob hanc causam convocato palam notum facies, cereos, qui deferuntur, impendi posse pro novi Templi ædificio absolvendo, aut pro cultu Sacræ Imaginis conservando, alendisque Monialibus, quibus Sacræ Imaginis custodia demandata est. Deinde populum certum facies, utrumque a Nobis æquali studio probari. Tertio, populum monebis Beatæ Virgini gratissimum futurum, quocumque modo oblationes impendantur. Nam, aut Templum magnificentius, populique frequentiæ commodius ipsi B. Virgini excitabitur; aut rebus omnibus copiose redundabit, quæ ad augendum ipsius cultum requiruntur, piasque Moniales sustentandas, quæ tanto studio, tantaque religione curam ejus Imaginis gerent. Postremo admonebis decla-

randam a singulis voluntatem suam , ut optatum finem assequantur ; illorumque munera , qui tradenda ædificio apertissime non patefecerint, Sacræ Imagini, aut Monasterio esse attribuenda , cui prius omnia conferebantur , antequam novum ædificium extrueretur.

11. His diligenter peractis, ut rem quisquis intelligat, quæ tamen luce clarior videtur , nisi forte quis inveniat tam pravo , tenuique ingenio , ut rebus etiam perspicuis tenebras offundat ; his, inquam peractis , illorum nomina pagella seorsim adnotabis , qui oblationes pro ædificio dare statuerunt. Eandem pagellam tecum habebis, dum Bononiam venies cum populo, vel ipsam Sacerdoti trades , si quem tuum in locum subrogabis. Statim ac pervenies ad locum , ubi Ministri ædificii præsent muneribus accipiendis , populus subsistet , donec sigillatim nominaveris , si præsens adfueris , aut Sacerdos suffectus nominaverit cereos omnes , qui pro ædificio designati , notatique fuerunt ; illique statim Ministris tribuentur , nec ulla ratio habenda est schedæ cereis superpositæ , atque inscriptæ : *Pro ædificio* , aut *pro Beata Virgine Sancti Lucæ*. Nam schedæ ejusmodi, fraudibus obnoxie , posthabendæ sunt tuo libello , in quo nomina offerentium , explorata prius eorum voluntate , describuntur. Post hæc cum populo ad Ecclesiam perges , ubi Monialium Administris tradentur reliqui cerei , qui in libello notantur.

12. Quod si nullus ex tuo populo munus offerre pro ædificio statuerit , iter susceptum minime retardabis , sed recta ad Ecclesiam tendes, omnesque cereos Monialium Administris tribues , uti paulo ante exposuimus.

13. Hoc pacto voluntas offerentium finem suum obtinebit , nullumque impedimentum obveniet , nec quidquam proderunt schedæ illæ , *pro ædificio*. Illa tandem falsa opinio prorsus evanescet , nempe Sacræ Imagini , aut Monasterio , etiam invito offerente , attribuenda esse

munera , statim ac pedem in Ecclesia ipse posuerit, licet eadem munera prius ædificio decreverit.

14. Antequam has Litteras daremus , consilium hoc nostrum quibusdam Parochis aperuimus , qui populum suum ad Ecclesiam S. Lucæ , Supplicatione indicta , prosequuntur. Ipsi haud ignari illorum , quæ olim contigerunt , idem consilium tanquam facile , et omnino consentaneum probaverunt , si tamen certi , signatique sint offerentes , eorumque nomina perspecta , qui cereos devovent. Attamen Nos iidem Parochi monuerunt in quibusdam locis diversa ratione hoc negotium peragi. Nam tum pecunia , tum alia dona a populo congeruntur , antequam Supplicatio ad Templum Sancti Lucæ suscipiatur; eorumque pretio cerei comparantur, quorum aliqui nummis etiam circumornantur. Quamobrem in iis locis alia ratio statuenda est : etenim nihil aliud certi deprehendi potest, nisi quod ea pecunia , ac munera pro Beata Virgine Sancti Lucæ cumulantur : nec ulla conjectura cognosci potest , utrum populus velit dona sua impendi pro ædificio , an pro cultu Sacræ Imaginis , et Monialium sustentatione. Porro affirmari potest Beatæ Virgini persolvi , quæ pro qualibet ex iisdem causis persolvuntur.

15. Qui temere iudicium ferre vellet, ea munera dividenda proponeret , quod reipsa licitum est , nisi jus aliquod peculiare adversetur , uti contingit in electionibus Ecclesiasticis, vel cum totum pertinet ad illum, qui sorte ducitur , vel cum , partibus inæqualibus positis , sorte statuendum est , cui pars amplior, et cui minor conferatur. Ita docent Theologi, ducti auctoritate S. Thomæ (1), et rem magis explicant exemplo Sacerdotum , qui in Urbe permanere , vel ab ea possunt excedere , cum pestis grassatur; et illorum pariter exemplo , qui in naufragii discrimine in mare projici debent , ut navim exo-

(1) 2 , 2 , quæst. 95 , art. 8° , in corpore.

nerent pro aliorum incolumitate , qui supersunt ; tandem militum exemplum ante oculos subjiciunt , qui parem culpam admiserunt ; cum tamen universi morte plectendi non videantur , aliqui vita donantur , alii vero carnifici traduntur , de quibus omnibus , ducta sorte , judicatur.

16. Verum , ut certa solum , ac tuta sanciantur , consilium ejusmodi rejicimus , quod magno sane cum periculo conjungitur , ne aliquid ab æquitate alienum committatur. Nam cum sorti aliquid permittitur , rei eventus a solo Deo debet expectari , non ab ulla fortunæ temeritate. Nos autem dissidiis occasionem omnem præcidere solum inquirimus , non vero Dei voluntatem hac insolita ratione explorare audemus.

17. Nonnulli aliud consilium dederunt , ut nempe binæ capsulæ , binique sacculi constituentur , unus pro ædificio , alter vero pro Sacra Imagine , ac Monasterio : quod tamen pluribus de causis sequendum minime existimavimus. Nam plures hac rei novitate percussi nihil in posterum pro ædificio , vel pro Sacra Imagine , et Monasterio conferent ; alii vero munera elargiri prætermittent , ne aliorum conviciis , et contumeliis proscindantur , qui fortasse eadem dona non offerentium liberalitati , pietatique tribuenda esse , sed ex fortunis dominorum conflata suspicabuntur.

18. Itaque post varias sententias , et consilia illud decernendum putavimus , ut in locis omnibus , ubi pecunia , et dona a populo colliguntur , pristinum institutum , ac ratio omnino teneatur ; nempe , ut , ceris juxta congestum pretium comparatis , Parochus una cum primoribus Parochiæ in tres æquales partes eisdem cereos distribuatur , et eodem modo pecuniam , quæ cumulata fuerit , partiatur. Deinde tertiam pecuniæ , ac cereorum partem ædificiæ Ministris largiatur , quos opperietur in Porticu , ubi locum obtinent. Tandem , cum Ecclesiam

attigerit, reliquum, quod superest, Monialium Ministris attribuet. Porro id Sacris Canonibus consentaneum est, qui partem oblationum pro ædificio semper decernunt (1). Declaramus tamen hæc omnia, quæ sanximus, servanda esse, donec Templi ædificium absolutum fuerit: Deinde pristinam consuetudinem, atque institutum pro muneribus, quæ offeruntur, tenendum indicimus.

19. Prudentiam tuam, studiumque tanti facimus, ut quæ superius exposuimus, negligenda minime suspicemur. Quod si aliquis nullam subire molestiam animo sibi proposuisset, quamvis ad illam ferendam tum necessitas, tum jussa impellerent Episcopi, cui se morem gesturum pollicitus est, pro certo habeat mulctam sibi irrogandam esse, cujus pars tertia perficiendo ædificio, reliquæ duæ Sacræ Imagini, et Monasterio tribuentur.

INSTITUTIO LXXIX.

De Indulgentia, quam Summus Pontifex concessit omnibus, qui felicia, ac fausta precentur Copiis Christianorum contra Infideles decertantibus. Quo animo preces ejusmodi solvendæ sint. De Victoriis, quas Fideles ob intercessionem Beatæ Virginis ex Turcis retulerunt. Copulari recte posse Mariæ Virginis intercessionem cum meditatione Christi Domini, et etiam intercessionem Sanctorum cum intercessione B. Virginis. De Piis Operibus, quæ Pontifex indicit ad comparandam Indulgentiam.

1. **P**ERPAUCA monenda sunt, antequam Indulgentiam promulgemus, quam Summus Pontifex elargitus est (quæ etiam Animabus in Purgatorio detentis suffragari potest) illis, qui Romæ preces Deo persolvunt, ut Christianæ acies victoriam ex Turcis obtineant; quam Pontifex Indulgentiam huic Civitati, ac Diocesi liberaliter concessit.

(1) Can. Vulteranæ, et Can. Quatuor. 12, quæst. 2.

2. Ac primum, cum pacem expostulare Ecclesia inter Fideles Principes consueverit, et felicitatem Christianis Militibus in Turcas et Infideles decertantibus; studium omne partium quisquis deponere debet, ut Ecclesiæ exemplum sequatur. Itaque si Christiani Principes inter se bellum gerant, pax a Deo petenda est. Sin autem Fideles inter ac Turcas bella excitentur, Dei clementia, ac bonitas imploranda, ut Fideles ex prælio victores revertantur. Id nostræ Religionis primum, et peculiaris deinde cujusvis utilitas requirit.

5. In Actis quintæ Synodi Lateranensis habetur elegantissima Oratio, quam Bernardus Zane Patritius Venerabilis, ac Spalati Episcopus coram Julio II in prima sessione pronuntiavit (1). In ipsa præclarus Orator exponit intra spatium 180 annorum, nempe ab Imperio Othomanni ad illud Bajazetis, majorem Asiæ partem a Turcis occupatam fuisse, et Europæ partem in ipsorum potestatem redactam, cum magna Christiani cruoris effusione, duodecim Imperia, et duodecim Regna subacta: post quæ ita subdit: *Imperium suum, Dalmatiam et Liburniam usque, dilatavere: a quo quidem loco ad Urbes Tuæ Sanctitatis Picentinas, unius noctis spatio, commodissime possunt transfretari.* Deinde Turcarum indolem, ac mores, quales ipse perspexerat, non autem quales temere a multis finguntur, his verbis complectitur: *Effrænata gens, immanissima, Christiano nomini inimicissima. Suo enim sordidissimo Mahometo obsequium maximum se præstare putat, Christianos insequendo, dilaniando, occidendo.*

4. Secundo, qui felices eventus Christianis Militibus bellum contra Turcas agentibus vehementer exoptat, omnem sane in Deo optimo Maximo spem collocare debet, qui victorias impertitur. Cum Ezechias Regnum teneret, Angelum Deus misit, qui 185 millia hominum in exer-

(1) Tom. 14. Collect. Labbeanæ Conciliorum, pag. 49.

citu Sennacherib trucidavit. Quin etiam, absque ullo Angelorum præsidio, victorias amplissimas illis concedit, qui nec copiis, neque numero, neque virtute cum hostibus conferri possunt. Exemplis ejusmodi sacræ Litteræ redundant. Illud in primis memoria dignum proditur (1): Cum Moabitæ simul, ac Ammonitæ fœdus inierunt, et maximum exercitum in Regem Josaphat compararunt; ipse ad Deum suppliciter his verbis confugit: *In nobis quidem non est tanta fortitudo, ut possimus huic multitudini resistere.* Tunc Propheta Jahaziel Deo afflatus inquit: *Hæc dicit Dominus. Nolite timere, nec paveatis hanc multitudinem; non est enim vestra pugna, sed Dei.* Nec spem fefellit eventus; nam pugna pio Regi feliciter cessit: eodem libro, cap. 16, traditur Ananias Propheta continuam bellorum seriem Asæ patri Josaphat indixisse, eo, quod in Rege Syriæ magis, quam in Deo fidem suam collocasset: *Nonne Ethiopes, et Libyes multo plures erant quadrigis, et equitibus, et multitudine nimia, quos, cum Domino credidisses, tradidit in manu tua?* Postremo, talium exemplorum plena est Machabæorum historia, ubi Judas Machabæus Sacerdos, ac Populi Princeps ipsum sic alloquitur (2): *Ne timueritis multitudinem eorum, et impetum ne formidatis, etc. Conteret exercitum istum ante faciem nostram hodie, et scient omnes gentes, quia est, qui redimat, et liberet Israel.* Eodem loco posteris commendantur insignes victoriæ, quas Judas ex quatuor Ducibus Antiochi Epiphanis Syriæ Regis consecutus est, licet ipsos viribus nequaquam exæquaret (3): *Et exivit Judas obviam illis cum paucis, et dixerunt ei: Quomodo poterimus pauci pugnare contra multitudinem tantam, et tam fortem? Et nos fatigati sumus jejuniis hodie.* Et ait Judas: *Facile est, concludi multitudinem in manu paucorum; et non est differentia in conspectu Dei Cæli liberare in multis, vel in*

(1) 2, Paral. 20. (2) Lib. 1, cap. 4. — (3) Cap. 3.

paucis. Quoniam non in multitudine exercitus victoria belli, sed de Cælo fortitudo est. Ut cessavit autem loqui, insiluit in eos subito, et contritus est Scron, et exercitus ejus in conspectu ipsius.

5. Tertio, quemadmodum Deus Auctor est victoriæ, ita Beata Virgo Christianis Militibus in Turcas illam obtinet, si illius opem, debita pietate, studioque imploremus. Inter celeberrimas sane victorias, quas Christianorum virtus ex Turcis retulit, expugnatio Sanctæ Civitatis Hierusalem merito adnumeratur, quæ contigit sæculo undecimo, cum pius Dux Gothfridus bellum administravit. Id autem Beatæ Virgini tribuendum nemo inficiatur, cujus tutelam expetiit Urbanus II in Concilio Claramontano, ubi Clericis eam legem indixit, ut singulis diebus Officium, quod nunc Beatæ Virginis appellamus, ipsi persolverent: hoc autem pium Institutum a Clericis ad Laicos dimanavit, uti post Cardinalem Baronium Pagius advertit (1). Summis etiam laudibus celebratur victoria, quam in Hungaria Joannes Huniades Vaivoda, opera, studioque Sancti Joannis a Capistrano pariter interposito, ex iisdem Turcis reportavit, cum Fredericus III Imperium, et Eugenius IV Pontificatum gererent, nempe circa dimidium sæculi XV, ex qua sane victoria se posse vinci Turcæ didicerunt, uti rerum Scriptores commemorant. Illa autem Beatæ Virgini procul dubio concedenda est. Nam Uladislaus Rex Hungarorum, cum Budam magno triumphii apparatu, pompaque instructa ingrederetur, ad Templum ipsius Virginis nudis pedibus se contulit, priusquam Regiæ limen attingeret, ibique vexilla hostibus detracta reliquit, ut perpetuum monumentum extaret, eam victoriam B. Virgini esse referendam (2). Illa quoque præclarissima fuit, quam Joannes Austriacus Dux Christiani exercitus ad Naupac-

(1) In vita Urbani II, num. 51. — (2) Spondanus ad ann. Christi 1443, num. 12.

tum, sive ad Echinadas Insulas obtinuit, cum Sanctus Pius V, Philippus II Hispaniarum Rex, et Venetorum Respublica suas vires in Turcas simul conjunxerunt. Illius historiam accuratissimo studio Joannes Baptista Lambertinus conscripsit (1), qui eam provinciam se suscepisse fatetur, ut certissima, ac peculiaria hujus victoriae documenta posteris relinqueret (2). An vero Beatæ Virgini ipsa adscribenda quoque sit, ex Romano Martyrologio clare deprehenditur (3): *Eodem die Commemoratio Sanctæ Mariæ de Victoria, quam Pius V Pontifex Maximus, ob insignem victoriam a Christianis bello navali, ejusdem Dei Genitricis auxilio, hac ipsa die de Turcis reportatam, quotannis fieri instituit.* Idem ex Litteris Gregorii XIII confirmatur, quibus Celebritatem Sanctissimi Rosarii die primo Dominico Octobris constituit, ob eam potissimum causam, quod die septimo ejusdem mensis eadem victoria obtigerit; eoque anno dies Dominicus tunc agebatur, cum Sodalitia a Sanctissimo Rosario nuncupata Supplicationes publicas instituunt: *Pias ad Deum preces effundendo, quas per intercessionem Beatæ Virginis ad dictam victoriam consequendam multum profuisse, pie credendum est.* Omittimus eam victoriam eximiam, cum Viennæ Civitas an. 1683 Turcarum vehementissima obsidione liberata fuit; aliamque victoriam in Hungaria comparatam anno 1716, cum Caroli VI Imperatoris cõpiis invictissimus Eugenius Sabaudia Princeps cum summa potestate præesset. Omittimus tandem Corcyrensem Urbem eodem anno Turcis obsidentibus ereptam: quæ omnia sane beneficia a Deo consecuti sumus ope, ac præsidio Beatæ Virginis. Nam pro prima victoria, quam superius memoravimus, Festum Sancti Nominis Mariæ ad universam Ecclesiam ab Innocentio XI propagatum fuit, decretum-

(1) In Hist. Reg. Hisp. — (2) Pag. 440. — (3) Die septima Octob.

que in posterum , ut die Dominico infra Octavam Nativitatis ejusdem Virginis celebraretur. De secunda victoria hunc sermonem habuit in frequenti Cardinalium cœtu Clemens XI : *Cum tamen abunde omnibus compertum , ac longe perspicuum sit , validissima in primis Beatæ Virginis ope , quam toties repetitis precibus imploravimus , prosperos hosce successus mirifice provenisse ; ratio omnis postulat , ut maximas æque , ac publicas in Liberriana Basilica eidem Augustissimæ Virgini Sacra , Omnipotenti quidem Deo pro large collatis , Sanctissimæ vero ejus Matri pro clementer impetratis beneficiis gratias agamus.* Postremo, ob Corcyræ Urbem a Turcarum obsidione vindicatam Sacrorum Rituum Congregatio Officium S. Virginis Rosarii pro universa Ecclesia constituit, quod idem Pontifex approbavit (1).

6. Quarto ac ultimo , cum Beata Virgo pro Fidelibus exorari queat , et simul Christus Salvator , uti docent Theologi , sua pro nobis merita possit interponere ; cum etiam conjungi queant Beatæ Virginis , et Sanctorum pro nobis deprecationes , ideo præ cæteris ad S. Pium V confugiendum pariter hortamur , ut Turcæ , atque Infideles Christianorum virtute conterantur. Ipse quidem non victoriam modo , de qua dictum est , præsignit , sed illud a Deo beneficium assecutus est , ut ex Vaticanis ædibus , ubi morabatur , ipsam tanquam suis oculis subjectam perspiceret , et iis , qui circumaderant , patefaceret. Porro ipsi diem , horamque adnotarunt , et omnia , quæ Pontifex enuntiaverat , quæ veritati consentanea prorsus inventa sunt , cum partam victoriam nuntii detulerunt. Id referunt (2) Sac. Rotæ Auditores , ad quos tunc pertinebat causas agere de iis , qui inter Beatós cooptandi essent. Idem confirmatur ex diplomate Pontificio præ indicenda ejusdem Sancti Pii Apotheosi , quod inter

(1) In Bullar. pag. 574. — (2) Tit. de aliis indic. Sanctit. Pii V. edit. Tom. posthumo Annal. Bzovii pag. 1202.

cætera simul congesta typis impressit Fontaninus Ancyrae Archiepiscopus (1) : *Defixis* (sic habetur pagina 499) *oculis in Imagine Redemptoris Nostri e Cruce pendentis, cum anxiiis precibus, et voce fletus sui solito uberioris Divinam Misericordiam exoraret, ne gentibus efferatis hæreditatem suam diripiendam relinqueret, sed in brachio excelso Populum suum salvum faceret; in excessu mentis superno lumine illustratus videre meruit Christianæ classis prosperos eventus illo ipso die, ac eadem hora, qua feliciter ad Echinadas Insulas pugnatum fuit.*

7. Cum hæc ita sint, quæ procul dubio Pontifex ante oculos habuit, cum die 19 Februarii hujus anni Indulgentiam impertivit omnibus, qui Romæ divinam opem pro bono Christiani exercitus in Turcas obtestarentur; Cum, inquam, hæc ita sint, Fidelibus universis utriusque sexus notum, perspectumque facimus, Pontificem tanta humanitate præditum fuisse, ut ejusdem Indulgentiæ participes declaraverit omnes, qui in hac Civitate, ac Diocesi versantur, si tertiam Rosarii partem Beatæ Virgini persolvent, et ter Orationem Dominicam cum Angelica Salutatione in honorem Sancti Pii V Pontificis ea mente recitabunt, ut Turcarum vires a Christianis Militibus comprimantur.

8. Summi Pontifices Rosarium pie recitantibus plures Indulgentias elargiti sunt, quibus Pontifex hoc tempore novam hanc Indulgentiam adjungit, ea tamen conditione, ut *Pater*, et *Ave* ter superaddant, uti modo exposuimus.

9. Igitur quinquaginta annos Indulgentiæ, et totidem Quadragenas concedit omnibus, quoties in Ecclesias convenient, ubi Rosarium publice recitabitur, quas Nos inferius designabimus.

10. Annos vero triginta, ac totidem Quadragenas illis, qui privatim hoc pio exercitio institutoque vacabunt.

11. Postremo, plenariam Indulgentiam, et criminum remissionem tribuit universis, qui mensis spatio easdem preces egerint vel in templo, vel privatim domi, si per illud tempus ad Pœnitentiæ Sacramentum, Sacramque Eucharistiam semel accesserint, et semel etiam templum inviserint, quod a Nobis decernetur. Is thesaurus semel tantum in quolibet mense comparari potest, si perficiantur omnia, quæ explicavimus. Indulgentiæ vero tempus ad mensem Octobris protrahitur, cum milites in hyberna secedere consueverunt.

12. Constituimus Ecclesiam Regularium S. Dominici, ut in ipsa publicæ fiant preces, quas pro obtinenda Indulgentia præscriptas superius memoravimus. Nam in eadem Ecclesia Rosarium singulis diebus publice recitatur. Ipsam Ecclesiam invisent, qui in Civitate plenariam Indulgentiam lucrari volunt, postquam pium institutum recitandi Rosarium, et ter Orationem Dominicam cum Salutatione Angelica per mensem constanter retinuerint, et Sacramento Pœnitentiæ prius expiati Divinam Eucharistiam perceperint. Illud præsertim monemus, ut preces effundant ad Aram, quæ Beatæ Virginis Rosarii nuncupatur, et pariter ad illam, in qua Sanctissimi Pontificis Pii V Effigies exhibetur. Adeant pariter Altare, in quo Sacra ossa Sancti Dominici collocantur, quem Auctorem, et Institutorem Rosarii Summi Pontifices suis diplomatibus, quibus præstanda fides est, merito appellarunt. Porro ipse hoc divino Rosarii, Beatæque Virginis præsidio formidolosam Albigensium hæresim vehementer extenuavit (1).

13. Confugiamus igitur ea pietate, quam explicavimus, fidenter ad Beatam Virginem, quam toties facilem, propitiamque experti sumus, ut votis nostris obsecundet: eadem fiducia opem, ac tutelam Sancti Pii V, nec

(1) In Constitut. 90 Sancti Pii Ferdin. Castillia, part. 4, lib. 4, cap. 44. Spinelli in comm. Mariæ Deiparæ, pag. 464.

non Sancti Dominici exposcamus. Nam, omissis causis, quas nuper enumeravimus, certum quoque est, Sanctos quodam peculiari studio permoveri, ut suorum Civium preces Deo exhibeant.

14. *Equidem Sanctus Pius V in Oppido Insubriæ, quod Boscum vocant, natus, sed e Bononia oriundus ex nobili Ghisleriorum Familia* (1). Idem testantur Catena (2), Gabutius (3), Spondanus (4), Ciacconius (5), Oldoinus (6), et Paulus Masini in libro, qui inscribitur : *Bononia Perlustrata*, ubi de Romanis Pontificibus Bononiensibus sermonem habet (7). Certissimum pariter documentum publicis tabulis obsignatum occurrit, de quo mentio est in *Compendio Historiæ Bononiensis*, quod præit opus inscriptum : *Elenchus Antiquorum, et Consulum Bononiens.* pag. 38.

15. Sanctus autem Dominicus Calaguri natus est; cum tamen in hac Urbe vitæ cursum absolverit, in eaque conditus sit, Civis hujus nostræ Patriæ nominari potest. Nam uti tradit Theophilus Raynaudus (8) : *Distingui porro potest triplex Sanctorum Patria, nimirum originis, diuturnæ commorationis, et mortis. Nam primis duobus modis jus Civitatis inter homines comparatur, tertius autem suffragantem manifeste habet Ecclesiam, quæ diem felicitis obitus Sanctorum vocat natalem eorum; etc. ex eo, quod nascentur ea die Sancti ad veram vitam.* Alii quoque Scriptores idem affirmant (9).

16. Non ignoramus esse in hac Civitate, ac Dioecesi Moniales, Oblatas, Puellas, aliasque Mulieres sæculares, quæ ob facultatem Sedis Apostolicæ in Monasteriis,

(1) In Offic. ipsius. — (2) In ipsius vita. — (3) In eadem vita lib. 1, cap. 4. — (4) Ad annum Christi 1566 fol. 608. — (5) In hist. Pontif. et Cardinal. tom. 3, fol. 995. — (6) In Addit. fol. 4003. — (7) Pag. 3. — (8) Tom. 8. Oper. suor pag. 324. — (9) Quintanadvenas in Sanctis Toletanis monit. 3, pag. 5. Guyet. de Festis propriis Sanctorum lib. 2, cap. 2, quæst. 4.

aliisque piis domiciliis immorantur. Non ignoramus pariter, Regulares aliquos suis Monasteriis clausos perpetuo detineri, aliosque morbo, vel alia legitima causa impeditos inveniri; Pontifex igitur Confessariis facultatem impertit, ut alia pietatis opera ipsis injungant, si aliquid ex præscriptis exequi nequeant.

17. Insuper nonnulli ex Sæcularibus, ac Regularibus Ecclesiam Sancti Dominici adire non poterunt, ut cum reliquis Rosarium Beatæ Virgini persolvant. Cum tamen Pontifex animadvertat magis jucundas, Deoque gratas preces, quæ a Fidelibus simul coactis peraguntur, hortatur Patresfamilias, ut domesticos omnes in cœtum convocent, cum preces ipsæ recitandæ fuerint; monet etiam Præfectos Regulares, ut idem exemplum, normamque sequantur.

18. In Diœcesi Parochialem Ecclesiam pro his precibus publice absolvendis decernimus, cum difficile sit, ut se conferat populus ad templum Sancti Dominici in Urbe positum: eamque potestatem Nobis Pontifex elargitus est. Tandem præcipimus omnibus Presbyteris cum in Civitate, tum in Diœcesi, ut Orationem *contra paganos* addant, dum Sacrum-conficiunt.

INSTITUTIO LXXX.

Epistola Encyclica universis curam animarum gerentibus tum in Civitate, tum in Diœcesi, de iis matrimoniis, quæ vetitis temporibus contrahuntur. Quocumque tempore iniri posse matrimonia. Solemni pompa carere debere matrimonia, quæ vetitis temporibus statuuntur. Quid hujus *pompæ sollemnis* nomine intelligatur. Quid velit Ecclesia dispensare, quoties iniri matrimonia vetitis temporibus permittit. Quænam fuerit perpetua hujus Diœcesis consuetudo in his matrimoniis celebrandis.

1. **J**AM veteri consuetudine concedi solet in hac Ecclesiastica Curia, cum peculiaris aliqua, et legitima causa postulaverit, facultas, ut Matrimonium tempori-

bus vetitis contrahatur , nempe ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam , et a Feria quarta Cinerum ad totam Octavam Paschatis. Idem Nos ipsi institutum servavimus , cum justa causa intercessit , neque illud abrogandum in posterum ducimus. Attamen non ignoramus , cum de his Matrimoniis agitur , non omnes Parochos in eadem sententia , ac disciplina versari. Plerique , dum Matrimoniis intersunt , Benedictiones Ecclesiæ , quæ in Missali præscribuntur , nequaquam omittunt : Perpauci fortasse eas negligunt. Aliqui putant eos Conjuges , qui , facultate accepta . Matrimonium vetitis temporibus inierunt , sine crimine permisceri non posse , nisi postquam vetitum tempus effluerit. Alii vero diversam opinionem tuentur. Quamobrem has Litteras Parochis omnibus scribendas existimavimus , postquam rem totam diligenti , accuratoque studio perpendimus , et mentem nostram Viris doctrina præstantibus exposuimus , ut suum Nobis consilium patefacerent , quod nostro prorsus consentaneumprehendimus. Itaque censemus , non impertinendas Benedictiones a Missali indictas illis Conjugibus , qui vetitis temporibus matrimonio junguntur , licet ad rem gerendam facultas necessaria interveniat ; Parochum vero , qui illis utatur , peccati labem admittere judicamus ; neque ullam religionem , aut criminis metum injiciendum illis , qui matrimonio indulgeant , quod vetitis temporibus celebrarunt.

2. Atque ut primam sententiam , quam proposuimus , ratione comprobemus , hæc potissimum pro certo asserimus ; Primo , Matrimonium quocumque tempore contrahi posse ; Secundo , illud solum certis temporibus ab Ecclesia prohiberi , pompam nempe , apparatusque nuptiarum ; Tertio , hujus pompæ nomine Benedictiones præsertim Nuptiarum contineri ; ita ut sicut solemnisi pompa interdicitur in matrimoniis , quæ vetito tempore fiunt , etiam Benedictiones elargiri non liceat ; Quarto , cum facultas obtinetur Matrimonium ineundi vetitis tem-

poribus, non ideo permitti affirmamus, ut etiam Benedictiones Matrimonio superaddantur, aut ulla pompæ species instituatur; Ultimo, consensu unanimi hujus Civitatis, ac Diœcesis observata semper, ac probata fuisse omnia, quæ superius enumeravimus.

3. Sed jam singula percurramus. Matrimonium quocumque tempore iniri posse ex auctoritate Cœlestini III satis aperte colligitur: *Licet* (inquit) (1) *ea sit Romanæ Ecclesiæ consuetudo, ut quocumque tempore Matrimonium contrahatur, consensu interveniente legitimo de præsentī.* Idem in Rituali Romano his verbis decernitur (2): *Matrimonium autem omni tempore contrahi potest.*

4. Secundo loco pompam, et apparatus Nuptiarum certis temporibus ab Ecclesia penitus improbari asseruimus, quod ex Jure Pontificio deprehenditur (3): *Nuptias celebrare, convivia facere.* Nec profecto Tridentina Synodus quidquam novi super hac re constituit, sed solum *Antiquas solemnium Nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus observari, Sancta Synodus præcipit* (4). Sermo est de tempore, quod ab Adventu Domini usque ad Epiphaniam, et a Feria quarta Cinerum ad totam usque Paschatis Octavam interjicitur: *In aliis vero temporibus Nuptias celebrari permittit.* Insuper Canone II sic habetur: *Si quis dixerit, prohibitionem solemnitatis Nuptiarum certis anni temporibus superstitionem esse tyrannicam ab Ethnicorum superstitione profectam, etc. anathema sit.* Idem prorsus statuitur in Rituali Romano (5): *Postremo meminerint Parochi, a Dominica prima Adventus usque ad diem Epiphaniæ, et a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschæ inclusive solemnitates Nuptiarum prohibitas esse.*

(1) In cap. Capellanus sub tit. de Fer. — (2) In Rubr. de Sacram. Matrim. — (3) In Decret. Grat. causa 23, quæst. 4, Can. 8 et seq. — (4) Cap. 40, sess. 24, de Reform. Matrim. — (5) In Rubr. superius allata de Sacram. Matrim.

5. In hac eadem opinione non solum Theologi, sed Canonum Interpretes unanimis versantur. Inter primos recensentur potissimum Sanchez (1), Pontas, Perez, alique plurimi (2).

6. Inter Canonum Interpretes afferri possunt Barbosa (*), Anacletus, Laurent alique plurimi. Postremo hanc eandem sententiam approbat Sacra Concilii Congregatio, ut inferius demonstrabimus.

7. Tertio, sicuti feriatis temporibus omnis Nuptiarum celebritas, ita eadem ratione Matrimonii consuetæ Benedictiones prohibentur. Id apparet clarissime ex Romano Rituali (†), ubi inter res vetitas hæ potissimum numerantur : *Nuptias benedicere, Sponsam traducere, nuptialia celebrare convivium*. Theologi pariter, quos superius indicavimus, Benedictiones primum locum inter celebritates Matrimonii obtinere testantur (3); et ideo minime adhibendas, cum vetitis temporibus aguntur Matrimonia; et Parochum, qui contrarium fecerit, gravi criminis labe inquinari : *Et ideo* (inquit Sanchez) (4) *in his feriarum temporibus Benedictiones Nuptiarum prohibitas esse nemo dubitat, quia consuetudo totius Ecclesiæ id testatur, etc. Quare culpa esset lethalis huic præcepto contravenire : Nam tanquam de re gravi semper intellexit Ecclesia*. Pontas vero sic tradit (5) : *Mihi quidem videtur, in violatione ejus legis committi peccatum lethale : et quidem, quod attinet ad Benedictiones Ecclesiæ, clarum est, cum sit violatio legis in materia gravi : Idem Rosignolius docuit (6) : Quod autem graviter peccet Parochus solemniter benedicens, et contrahentes recipientes Benedictiones pro temporibus feriatis,*

(1) De Matrim. lib. 7, disp. 7, n. 40 et seq. — (2) De Matrim. lib. 6, cap. 8, n. 8. — (*) De Matrim. disput. 22, sect. 2, n. 7 et seq. disput. 25, de Matrim. 1, n. 2, etc. — (†) Cap. 40, sess. 24, de Reformat. Matrim. etc. — (3) In loco allato. — (4) In locis allatis. — (5) In loco superius allato, num. 3. — (6) In loco allato, num. 4 et 40.

ex eo arguitur, quod Concilium Tridentinum gravibus verbis præcipit, servari hanc Ecclesiæ prohibitionem, et Ecclesia consuevit hoc præceptum recipere tanquam de re gravi. Ergo transgressores talis præcepti culpæ gravis rei constituuntur. Idem sentiunt Leander (), ac Giribaldus (†) : Imo, cum aliqui Theologi putaverint illos levis tantum culpæ reos, qui in celebrando tunc Matrimonio exiguum solum pompæ speciem instituerint, omnes tamen cum de Benedictionibus agitur, lethali culpæ obnoxios declarant : qui tali præcepto non paruerint : *Utrum vero* (ait Coton) (1) *hæc prohibitio sit sub mortali? Quoad Benedictionem, omnes affirmant.**

8. Satis perspectum est omnibus, quid gerendum sit, cum Matrimonium celebratur. Nam peractis jam tribus promulgationibus, ex quibus nullum impedimentum cognitum fuerit, Parochus Stola, ac Superpelliceo indutus adesse in Templo debet, ac Clericum habere comitem cum Superpelliceo, qui Librum, et Vas aquæ lustralis præferat. Deinde coram duobus, vel tribus testibus a Viro exposcit, an eam Mulierem sibi in legitimam Uxorem ducere velit; post hæc ad Mulierem idem sermo convertitur, an eum Virum in legitimum Maritum sibi deposcat : Postquam mutuum ipsorum consensum Parochus excepit, hæc verba pronuntiat : *Ego conjungo vos in matrimonium : In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.* Eodem tempore signum Crucis manu efficit, et Conjuges aqua lustrali adspersit. Deinde Parochus Benedictionem annulo impertit, et aquam lustralem superinfundit, eumque Sponso tradit, qui digito annulari Sponsæ innectit. Interim Sacerdos reliquas preces prosequitur, quæ a Rituali Rom. præscribuntur, et signum Crucis toties efformat, quoties in ipso Rituali indicatur.

(*) In loco super. allato quæst. 78. — (†) In tract. 40, de Sacram. Matrim. cap. 9, dub. 3, n. 24 et 22. — (1) In lib. 5, de Sacram. Matrim. cap. 4, n. 282 et seq.

9. Nulla sane Benedictio sollemnis in his omnibus continetur, et peragi sine ullo dubio possunt, licet feriarum temporibus matrimonium fiat. Id præsertim ex eo comprobatur, quod hæc omnia, quæ superius explicavimus, permittuntur in celebrandis secundis Nuptiis, quæ tamen sollemni Benedictione carere debent (1); quod etiam præcipitur in Rituali Romano (2): *Caveat etiam Parochus, ne, quando Conjuges in primis Nuptiis Benedictionem acceperint, eis in secundis benedicat, sive Mulier, sive etiam Vir ad secundas Nuptias transeat.*

10. His peractis Parochus Sacrum facit *pro Sponso, ac Sponsa*, quod ultimum inter Sacra Votiva in Missali proponitur. Sed quoniam die Dominico, aut aliis Festis diebus Sacrum ejusmodi fieri nequit, si tunc Nuptiæ faciendæ fuerint, Sacrum præscribitur de die Dominico, seu Festo, cui superadditur *Oratio pro Sponso, ac Sponsa*, uti in Missali perhibetur; aliæ pariter *Orationes pro Benedictione Sponsi, ac Sponsæ* adduntur, quæ post *Orationem Dominicam, et Ite Missa est*, proferri consueverunt (3).

11. Dum hoc Sacrum agitur, sollemnis Benedictio Sponsis dari intelligitur: *Benedictio* (inquit Bissus *Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, et Sponsa in Missali in fine Missarum Votivarum.* Quare, cum hæc Missa sollemnes Benedictiones contineat, tunc solum celebranda est, cum licet Nuptiis Benedictionem impertiri, non autem, cum hæc Benedictio prohibetur: *His expletis*, (sic legitur in Rituali Romano) *si benedicendæ sint Nuptiæ, Parochus Missam pro Sponso, et Sponsa, ut in Missali Romano, celebret, servatis omnibus, quæ ibi præscribuntur.* Sacrum ejusmodi, cum pompam, ac sollemnitatem Ecclesiasticam

(1) In cap. Capella. et cap. Vir autem, de secund. Nuptiis. —

(2) In dicta Rubr. de Sacram. Matrim. — (3) Bissus in sua Hierurg. tom. 4, verb. Benedict. num. 72, § 8. Meratus in tom. 4, p. 4, super Gavant. tit. 4, num. 10.

præ se ferat, quam tempore Adventus, et Quadragesimæ Ecclesia improbat, ideo celebrari nequit a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam, et a Feria quarta Cinerum usque ad totam Paschatis Octavam, quo tempore Benedictiones solemnes Nuptiarum non permittuntur, quæ cum eodem Sacro conjunctæ sunt, uti Bissus expendit, qui post ea verba, quæ nuper commemoravimus, nempe, *Benedictio Nuptiarum fit cum Missa, quæ habetur pro Sponso, et Sponsa, in Missali in fine Missarum Votivarum;* hæc statim subjicit: *Hæc Benedictio Nuptiarum fieri non potest a prima Dominica Adventus usque ad diem Epiphaniæ, et a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis inclusive, quo tempore prohibentur Nuptiæ.* Quamobrem, si novi Sponsi Sacrum exposcant, in quo Divinam Eucharistiam simul percipiant, uti consentaneum est, Parochus Sacrum ejus diei faciet, non illud tamen, quod modo indicavimus, cum quo solemnes Benedictiones feriarum temporibus velitæ junguntur. Neque eas Orationes *pro Sponso, et Sponsa*, recitare poterit, uti perspicue ostendimus, cum diebus Dominicis, aliisque Festis extra feriarum tempus aguntur matrimonia, quibus diebus Sacrum pro *Sponso, et Sponsa* in Missali propositum fieri non conceditur, quod paulo ante exposuimus.

12. Illud pariter affirmavimus, neque Benedictionem, neque ullam pompam permitti ob eam facultatem, quæ ad contrahenda matrimonia feriarum temporibus tribui consuevit. Id ex verbis ipsius facultatis apertissime desumitur. Nam Parocho conceditur, ut supplices coram Ecclesia in Matrimonium conjungat, licet feriarum tempus intercedat; tamen hæc simul præcipiuntur: *Sponsis tamen indicimus, ne ullam Nuptiarum pompam hoc tempore statuunt, etc.* Rejecto quocumque vano apparatu, hæc Parocho mandantur: *Insuper tu servabis consuetam normam Sacri Concilii Tridentini, ac Ritualis Romani.* Quare, cum solemnes Benedictiones, quas antea memo-

ravimus, juxta Tridentinam Synodum, ac Rituale Romanum feriarum temporibus impertiri non liceat, neque id sane licitum erit ob facultatem, quam Sponsi pro ineundo iisdem temporibus Matrimonio consecuti sunt.

13. Quid igitur ponderis habet hæc facultas, inquiet aliquis, si hoc beneficium, et Matrimonii solemnitatem nequaquam præstat; cum antea dictum a Nobis præsertim fuerit, Matrimonium feriarum tempore confectum esse licitum, et validum, si tamen apparatu, ac celebri- tate careat. Attamen hoc responsum satis esse ducimus, ut omnem dubitationem auferamus.

14. Equidem ejusmodi Matrimonium omnino probatur, si Juris communis ratio habeatur; contra vero ob Synodi Decreta, aut peculiarem alicujus Diœcesis consuetudinem idem Matrimonium non licet, quamvis sine apparatu, ac pompa ducatur, dum feriarum tempus interjicitur. Ita rem sapienter exponit Van Espenius, cujus testimonium inferius afferemus (1); eamdem sententiam tuetur Clericatus (2): Hac pariter ratione potest explicari quorundam Theologorum opinio, qui asserunt nullo modo feriarum tempore Matrimonium iniri posse, sive solemnitas intercedat, sive omni pompa careat (3).

15. His itaque præhabitis, cum in hac Diœcesi, ob veterem consuetudinem, Matrimonia contrahi vel absque pompa non liceat, dum feriarum tempus agitur; necessario facultas obtinenda est, ut ipsa licite conficiantur (4). Cum hæc ita sint, eadem facultas non exiguum affert beneficium, quæ Matrimonia his temporibus vetita

(1) In loco allato num 17. — (2) De Sacram. Matrim. decis. 37, n. 44 et 42. — (3) Habert. in Theol. Dogmat. et Moral. tom. 7, tit. de Matrim. c. 8, §. Quæro autem. Juvenin. de Sacram. diss. 40, quæst. 7, cap. 13, art. 2. Cardinalis Gotti tom. 4, in 3 part. quæst. 8, dub. 4, § 4, num. 7. — (4) Rosignol. in loco superius allato, num. 8, §. Ratio secundæ part. Brasch. in loco allato, num. 6. et 7.

permittit, quamvis ob ipsam nec vanus pompæ apparatus, nec ulla Ecclesiæ solemnitas adhiberi possit. Neque sane Decessores nostri, ac Nos ipsi facultatem eamdem pro ineundis feriarum tempore Matrimoniis absque ulla celebritate temere, aut inconsulto concessimus. Quippe in dubium revocari nequit Nos ea auctoritate præditos esse, ut contrariam consuetudinem abrogemus; dubitari tamen potest, an solemnitatem ullam Nuptiarum vetitis temporibus elargiri possimus, cum omnis pompa a Sacris Canonibus tunc proscribatur. Illud saltem incertum semper foret, an sufficiens causa interveniret: nam qui auctoritatem Episcoporum in hac re magnopere prædicant, maximam semper causam exquirunt, ut Sacrorum Canonum Decretis iidem Episcopi contrarium aliquid suscipiant (1).

46. Postremo loco exposuimus probata semper fuisse in hac Diœcesi, ac diligenter observata omnia, quæ superius declaravimus. Franciscus Leo Vicarius Generalis hujus Civitatis, ac Diœcesis, cum Alphonsus Palæottus hanc Sedem teneret, librum typis edidit ita inscriptum: *THESAURUS FORI ECCLESIASTICI*, in quo hæc docet (2): *Et licet Nuptiarum' solemnitates certis anni temporibus etiam prohibitæ reperiantur, tamen etiam tempore prohibito sine Nuptiarum solemnitatibus Matrimonium contrahi potest, cum tantum solemnitates, non Matrimonia sint prohibita*. Paulo ante Patris Giribaldi opinionem adduximus, qui per tot annos Pœnitentiarîi munere in hac Civitate functus est. Ipse præsertim inquit (3): *Quid intelligatur per solemnitates Nuptiarum, quæ dictis temporibus (nempe Adventus, et Qua-*

(1) Giribald. in tract. 40, de Sacram. Matrimon. cap. 3, dub. 3, num. 23. Leander in 2, part. tom. 4, tract. 9, disp. 7, quæst. 79 Monacell. in Formul. tom. 4, tit. 8, form. 8, n. 3. Brasch. in loco allato cap. 6, et 7, num. 8. Pont. de Matrim. lib. 6, cap. 8, num. 44. — (2) Part. 2, cap. 24, n. 56 et 57. — (3) In loco superius allato, n. 49.

dragesimæ) *prohibentur* ? atque ita respondet : *Per solemnitatem prohibitam Nuptiarum intelligi Benedictionem solemnem , quæ scilicet solemniter intra Missæ Sacrificium in Ecclesia celebratur , necnon sæcularem pompam cum festivis lætitiæ signis ; traductionem Sponsæ in domum Sponsi , cum plausu , comitatu , et strepitu ; convivia , choreas , cantus , et similia , juxta communioem Doctorum sententiam.* Deinde (1) etiam quæstionem instituit , cujusnam culpæ reus habeatur , qui hoc mandatum detrectaverit , et statim hæc subdit : *Respondeo, Benedictionem solemnem graviter prohiberi, adeo ut peccent mortaliter Sacerdotes Benedictionem illis temporibus dando, et Laici ipsi conjugati eam petendo, et suscipiendo ; quia est res gravis, et sub verbis præceptivis præscripta a Tridentino, et ita in praxi servatur.* Cardinalis autem Gabriel Palæottus (2) , postquam indixit , ne Sacerdos secundis Nuptiis benedicat , ita sermonem prosequitur : *Neque item primis ipsis Nuptiis benedicet temporibus a Sacro Concilio prohibitis, hoc est, a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam inclusive, et a feria quarta Cinerum usque ad Octavam Paschatis Resurrectionis inclusive, sub pœnis, et censuris a Sacris Canonibus injunctis.* Alphonsus Palæottus , qui in ejus locum susseectus fuit , hæc quoque decernit (3) : *Sacerdos nunquam secundis Nuptiis benedicet, sive Mulier, sive Vir tantum ad secundas Nuptias transierit : Neque primis Nuptiis benedicat, cum feriarum tempus interponitur, nempe a prima Dominica Adventus usque ad Epiphaniam, et a feria quarta Cinerum usque ad Octiduum totum Paschatis.*

17. Sed jam sermonem convertamus ad eam quæstionem , utrum Matrimonio vacare liceat , quod initum fuit feriarum temporibus. Non inficiamur Canonum Inter-

(1) Num 22. — (2) In part. 3 , sui Archiepiscop hujus Eccles. pag. 459. — (3) Pag. 84.

pretes magis præclaros in ea fuisse opinione , ut id sine culpa fieri non putaverint , adducti auctoritate *Capitis CAPELLANUS, etc.* illisque potissimum verbis *quocumque tempore de Feriis*. Illorum testimonia Fagnanus etiam probat , atque integre commemorat (1). Illud pariter non ignoramus aliquas sententias a Sacra Concilii Congregatione promulgatas esse , quæ opinionem eandem tueri , ac confirmare videntur. Neque Pignatellus eo loco , quem inferius nominabimus , hanc difficultatem satis dissolvit , cum affirmat haud satis constare de iisdem sententiis; vel editas fuisse , cum peculiare aliquid statuendum proponeretur. Nam illas Nos ipsi perspeximus (2) , et licet pro eventu aliquo peculiari pronuntiatae fuerint , plurimi tamen faciendæ sunt , legemque indicunt , dum mentem Concilii interpretantur. Illud quoque fatebimur moneri a Tridentina Synodo (3) , ne Sponsi Matrimonio indulgeant , priusquam a Sacerdote Benedictionem acceperint. Attamen , si contra fiat , nullum crimen admitti existimamus , quod etiam a celeberrimis Theologis , et Canonum Interpretibus merito defenditur.

18. Ac primum Cardinalis Bellarminus (4) Sanctum Thomam , Cajetanum , et Navarrum prius nominat , ac deinde sic tradit : *Non interdici illis temporibus celebrationem Matrimonii per verba de præsentis , et etiam consummationem , sed solennem tantum Sponsæ deductionem , et publicam illam pompam , et convivia , quæ in solemnitate Nuptiarum adhiberi solent. Ipsius sententiam plurimi alii unanimes sequuntur (5).*

(1) Eodem cap. Capell. n. 6 , et seq. de Feriis. — (2) In Actis lib. 9 , pag. 47 , 67 , 86 , 97 , 433 , et lib. 42 , pag. 4 , et 49 , a tergo. — (3) Sess. 24 , cap. 4 , de Reformat. Matrim. — (4) Lib. 3 , suar. controversiar. lib. 4 , de Sacram. Matrim. cap. 34. — (5) Sanchez de Matrim. lib. 7 , num. 24 , et seq. Pontas lib. 6 , cap. 8 , num. 9. Perez de Matrim. disp. 22 , sect. 20 , num. 2. Filiucc. tract. de Sacram. Matrim. contr. 45 , pæn. 3 , num. 3 , Cotton. lib.

19. Illam tenendam reipsa ducimus, ne vinculum Fidelibus injiciatur, quod a nulla lege clare præscribitur. Insuper id consuetudini, et instituto Ecclesiæ valde consentaneum est, quæ humanæ fragilitatis gratia, rationeque habita, paulatim a veteri disciplina recessit, cum de re ejusmodi quæstiones inducerentur. Si quidem primis temporibus feriatî dies non impedimentum simplex, sed dirimens inferebant, uti conjicitur ex epistola 11 Sancti Petri Damiani (1): *Censura Canonica Nuptias illicitis temporibus institutas, remoto omni scrupulo dividit*. Hinc Christianus Lupus hæc scripta reliquit (2): *Quod contractum extra tempora Conjugium fuerit omnino substantialiter nullum, fateor cum Sancto Petro Damiano*. Olim feriatî dies totum spatium a Septuagesima usque ad Paschatis Octavam, et præter Adventum Domini, tres quoque hebdomadas ante Festum Sancti Joannis Baptistæ complectebantur (3).

20. Nunc autem ii solum dies feriatî dicuntur, quos Tridentinum Concilium expressit, uti jam dictum est. Neque Nobis adversari possunt sive Canonum Interpretes, qui contrarium sentiunt, neque Decreta a Sacra Congregatione Concilii typis evulgata, neque ipsum Tridentinum Concilium. Equidem Canonum Interpretes severitati veterum Canonum plus æquo inhærentes tanquam præceptum statuerunt, quod intra consilii limites solum continebatur: *Quidquid sit de hac sententia* (inquit Van Espenius (4), qui Canonum Interpretes,

contr. cap. 4, num. 283. Bonac. tom. 4, de Imped. quæst. 3, punct. 44, propos. 4, vers. ex dictis seq. La Croix tom. 2, lib. 6, part. 3, num. 470. Bissus in Hierurg. tom. 2, num. 27. Diana edit. coordinata, tom. 2, resolut. 402. Giribald. tract. 40, de Sacr. Matrim. cap. 9, n. 49. Leo in Thesouro Fori Ecclesiast. part. 2, cap. 24, num. 37. Schmalzgrueb. tom. 4, tit. 46, num. 39. Monacell. in Form. Legal. tom. 4, tit. 8, num. 2. Pignatell. tom. 6, consult. 47. — (1) Lib. 5. — (2) Lib. 4, de Concil. pag. 42, antiq. edit. — (3) Can. 10, 33, quæst. 4. et c. 3, de Feriis. — (4) Part. 2, Jur. Ecclesiast. tit. 43, cap. 2, sub num. 46, tom. 4.

et Fagnanum ipsum, uti Nos etiam, magni pendebat), *attenta Canonum antiquorum rigorosa expressione, hoc certum est hodie, dictis temporibus (de vetitis ad ineundum Matrimonium diebus sermo est) nequaquam vetitum esse actum Matrimoniale, sed ad summum, consilii esse eis temporibus abstinere, ut mente elatiore, et a carnalibus voluptatibus magis libera vacent orationi, et pietatis exercitiis.* Neque sane contraria sunt Decreta Sacrae Congregationis, quæ non Matrimonium, sed ipsius pompam feriarum temporibus prohibuit, videlicet convivia facere, Sponsam domum deducere, et corpora permiscere : *Sacra etc.* (ita semper respondit Sacra Congregatio) *censuit, etiam temporibus expressis cap. 10. sess. 24 de Reform. Matrim. posse Matrimonium contrahi coram Parocho, sed Nuptiarum solemnitates, convivia, traductiones ad domum, et carnalem copulam prohiberi.* Attamen adhuc incertum est, utrum his sententiis agatur, *tam de privata, quam de solemnī traductione ad domum.* Incertum pariter est, an Sponsi ab omni commercio abstinere debeant *post publicam traductionem ad domum; an vero post privatam traductionem.* Cum tamen in Farfensi Synodo, quam Cardinalis Carolus Barberinus habuit anno 1685 (1), juxta mentem Sacrae Congregationis, expositum fuerit, quod *licentia hujusmodi obtenta sufficiet etiam ad traductionem Sponsæ ad domum Sponsi statim post celebratum Matrimonium, ita tamen, ut omittantur solemnitates in traductione alias adhiberi solitæ; hinc quisquis intelligere potest, non ita facile Sac. Congregationis Decreta congruere, ut suas opiniones ipsi Interpretes sustineant.* Postremo illa Tridentinae Synodi verba contraria non videntur : *Præterea eadem Sancta Synodus hortatur, ut Conjuges ante Benedictionem Sacerdotalem in Templo suscipiendam in eadem domo non cohabitent.* Hæc enim

(1) Cap. 44, num. 12.

nequaquam rem præcipiunt, sed consulunt, uti Monacellus (1), ac Baruphaldus (2) hujus nostri Centensis Oppidi Archipresbyter sapienter advertunt: Baruphaldus variis etiam rationibus corroborat ea omnia, quæ in has Litteras congressimus.

21. Paulo ante declaravimus licentiam pro contrahendo Matrimonio feriarum temporibus satis esse, ut Sponsa privatim ad ædes Sponsi deducatur, quod Sacræ Congregationi consentaneum est. Id autem declaravimus non solum adducti Farfensi Synodo, quam nuncupavimus, sed quia Nos ipsi hoc Decretum ipsius Congregationis deprehendimus inter Pagellas, quas accuratissimo studio collegimus, cum in eadem Sacra Congregatione Secretarii munere fungeremur.

DUBIUM TRADUCTIONIS SPONSÆ.

Nonnulli Parochi, pro sua et Matrimonia contrahentium quiete, supplicant declarari: An, concessa per Episcopum licentiâ contrahendi Matrimonium temporibus a Sacro Concilio vetitis, in iis locis, in quibus dispositio ejusdem Concilii ad ipsum quoque Matrimonii contractum reperitur, a consuetudine extensa, dicatur etiam permissa traductio Sponsæ, seu Uxoris, ad domum Viri.

22. Altovitus quidem, tunc temporis a Secretis, contrariam opinionem exhibuit, ob reliquas Sacræ Congregationis sententias, quas superius indicavimus. Id apertissime constat ex ipsius suffragio, quod Nos diligenter servamus. Verum Sacra Congregatio sic respondit: *Affirmative: dummodo traductio fiat absque solemnitatibus.*

23. Quamobrem nemo in posterum hac de causa nec sibi, nec aliis religionem, aut scrupulum injiciat; quod si pravas consuetudines in hac re de medio tollere vehementer cupiat, curam omnem, studiumque conferat, ut

(1) In eod. loco, n. 2. — (2) In suis observat. ad Ritual. Rom. tit. 44, de Sacram. Matrim. num. 44.

penitus extinguat falsam illam opinionem vulgi, quæ jam nimis invaluit, nempe infaustis auspiciis uxorem duci mense Maio : *Abolenda sane* (sic decernitur in Synodo Burdigalensi) (1) *perversa illa, ac superstitiosa quorundam opinio, mense scilicet Maio uxorem non ducendi, quasi aliquid ex eo mali ominis emanans fidelitati Contrahentium, ac prosperitati Nuptiarum officere possit. Doceatur igitur populus, et ab omnibus Parochis sæpe instruat, ut superstitiosis illis nugis fidem haudquam adhibeat; sed, præter ea tempora, in quibus ex præscripto Ecclesiæ a celebratione Nuptiarum abstinetur, nullum esse, quo ipsæ jure, et canonice celebrari prohibeantur.*

INSTITUTIO LXXXI.

De Sacris Oleis quæ distribui, tradique Parochis consueverunt. De ipsorum origine. Debent Episcopi ea consecrare, ac deinde Parochi illa ab Episcopo accipere. De quibusdam corruptelis, quæ ratione Olei Infirmorum contigerunt. Utrum Parochus graviter peccet, qui administrans Infirmis Extremam unctionem utitur Oleo superioris anni. Proponuntur remedia, et consilia ad eas corruptelas evitandas.

1. **B**ENEDICTIO, et Consecratio Sacri Olei pro Catechumenis, ac pro Infirmis, et Sacri Chrismatis, quæ ab Apostolis primum instituta in Ecclesiam dimanavit, uti Pouget asserit his verbis (2) : *Ritus ille* (de Sacri Olei Benedictione sermo est) *traditione Apostolica ad nostra usque tempora perseverat; quæ pariter Episcopis ita convenit, ut Sacerdotes, qui Benedictionem ejusmodi sibi depoposcerant, in II Carthaginensi Concilio graviter objurgati fuerint: Ab universis Episcopis dictum est:*

(1) Anno 1624, cap. 7, de Matrim. num. 5. — (2) In suis Institut. Cathol. lib. 2, cap. 8, § 5.

Chrismatis confectio, et puellarum Consecratio a Presbyteris non fiant; hæc, inquam, Benedictio Feria quinta in Cæna Domini a S. Fabiano Pontifice sæculo III decreta fuit (1). Quod si huic documento fides præstanda non videatur, ad sæculum VII ex veteri, universaque Ecclesiæ disciplina hujus Benedictioinis initium referendum est. Nam de ipsa Olei Consecratione in Cæna Domini mentio est in Sacramentario S. Gregorii, atque in veteri Ordine Romano. Ipsam quoque commemorant Scriptores, qui circiter ea tempora de Divinis Officiis aliquid in lucem tradiderunt: Videtur autem (inquit Van Espenius (2) sæculo septimo præsens disciplina de conficiendo Chrismate in Cæna Domini invaluisse.

Insuper non solum dies pro eadem Benedictioe peragenda, sed locus etiam, nempe Cathedralis Ecclesia designata fuit (3): Peculiaris etiam Ritus præscriptus fuit, nempe, ut tot Sacerdotes, Diaconi, Subdiaconi, et Acolythi interessent, quemadmodum in Romano Pontificali decernitur (4). Is tamen Ritus vetustissimus est. Nam Martene rerum Sacrarum eruditione clarissimus putat hac de causa excitatos fuisse simplices Sacerdotes, ut Sacri Olei Benedictioem sibi expostularent, quod non solum a Concilio Carthaginensi, uti dictum est, sed a Sacris Canonibus denegatum fuit (5): *Et quidem (inquit Martene) huic præsumptioni occasionem præbere potuit antiquissimus Ecclesiæ usus Presbyteros una cum Episcopo adhibendi ad Chrismatis Consecrationem, si non ut cooperatores, saltem ut tanti Mysterii testes.*

2. Sicuti debent Episcopi Sanctum Oleum Feria quinta Majoris Hebdomadæ consecrare, ac benedicere; ita pari-

(1) In Can. Lit. vestr. 18, de Consecrat. dist. 3. — (2) In Jure Eccles. univ. part. 2, tit. 3, n. 43. — (3) In Decretali: *Te referente*, de celebrat. Miss. — (4) Tit. de Offic. in fer. quinta Cænæ Dom. — (5) Can. si jubet 4. Can. Presbyt. num. 26, quæst. 6, de antiqua Eccl. discipl. in Div. celebr. Offic. tom. 4, pag. 240, num. 3.

ter Diœcesani Oleum ipsum jam consecratum ab Episcopo suscipere tenentur. De illis Diœcesanis agimus , quibus Sanctum Oleum necessarium est , videlicet de Parochis , qui habent Fontem Baptismalem : Nam cum Benedictio ipsius facienda est Sabbato Majoris Hebdomadæ, Chrisma, et Oleum Catechumenorum necessario requiruntur (1). Idem Oleum exigitur, cum Baptismus administratur. Ad Episcopum pariter se conferre debent Præfecti Regulares, qui ea facultate præditi sunt, ut Altaria tum immobilia, tum portatilia, Patenas etiam, et Calices consecrare possint, et Campanis benedicere pro suis tantum Ecclesiis, quemadmodum alio loco ostendimus (2). Nam uti necessario debent Chrismate, Oleoque Catechumenorum in sacrandis ejusmodi Altaribus; Chrismate solum ad Patenas, et Calices consecrandos; tandem eodem Chrismate, Oleoque Infirmorum, cum Benedictio Campanis impertitur. Insuper Parochi Civitatis, ac Diœcesis, Præsides Monasteriorum, et Collegiorum Regularium, Confessarii Monialium, qui Sacramentum Extremæ Uctionis per se, vel per alium administrare debent, Sanctum Oleum ab Episcopo Diœcesano petant necesse est : illisque penitus interdicitur ad alium Episcopum confugere, ut Sacra Olea percipiant. Gratianus (3) Canones ejusmodi commemorat : *Si quis de alio Chrismate, quam de illo novo, quod proprii Episcopi largitione, vel concessione acceperit, baptizare, nisi præoccupante morte, tentaverit, pro temeritatis ausu ipse in se suæ damnationis protulisse sententiam manifestatur* (4). Item Canone 123 ita statuitur : *Presbyteri, qui Diœcesanas regunt Ecclesias, non a quibusbet Episcopis; sed a suo ante Paschæ solemnitatem Chrisma petant, seclusa quacumque immunitate, quæ cum lege Diœcesana contineatur, nullo modo adversari potest iis rebus, quæ potes-*

(1) Cap. un. de Sacr. Uctione. — (2) Instit. 20. — (3) De Consecrat. dist. 4. — (4) Can. 122.

tati Ordinis conveniunt. Id sancitur in Capite *Veniens*, de *Præscriptionibus*; idemque monent Canonum Interpretes, qui explicantes Canonem *Presbyteri*, dist. 45, sic tradunt: *Peccant ergo Abbates, qui volunt hoc* (nempe Chrisma) *potius accipere ab aliis, quam a suis*: Plura alia superaddit Passerinus (1), cujus auctoritas maximi facienda est, quia Sacrarum Congregationum sententias plane novit; idemque sui ingenii monimenta Romæ promulgavit, ac pluribus annis Procurator Generalis Ordinis S. Dominici magna cum laude hoc munus exercuit. Abrogantur pariter quæcumque peculiaria privilegia, ob quæ Sancta Olea percipere a quolibet Episcopo liceat; vel quia hujusmodi privilegia tunc solum vim obtinent, cum Episcopus schismaticus, hæreticus, suspensus, et interdictus habetur; vel cum idem Episcopus munus aliquod ob rem Sacram exquirat. Id constat ex Privilegio, quod Honorius III præclaro Sancti Dominici Ordini concessit (2). Illa postremo causa asferri potest, quæcumque, licet amplissima, privilegia post Tridentinam Synodum ad eos limites redigenda esse, quos paulo ante exposuimus: Cardinalis Petra id sapienter demonstrat (3).

5. Nos profecto Sanctum Oleum pro Infirmis, pro Catechumenis, Sanctumque Chrisma quotannis Feria quinta in *Cæna Domini*, postquam in hanc Sedem Dei beneficio, et Sedis Apostolicæ gratia pervenimus, consecrare, ac benedicere nunquam omisimus, omnemque solemnitatem in hac Metropolitana tunc indiximus. Nec sane deprehendimus aliquem ex nostris Diœcesanis, qui Sanctum Oleum extra Diœcesim petierit. Illud tamen animum nostrum magnopere commovit, quod aliquis

(1) De statib. hominum, tom. 3, quæst. 489, art. 10, inspect. 40, num. 940 et seq. — (2) Anno 1218, tom. 4. Bullarii novi illius Relig. — (3) In Comment. Const. 5. Innocent. tom. 3, sect. unic. a num. 25 usque ad finem.

non semel Sanctum Oleum a Nobis consecratum exposcere prætermiserit, et veteri usus fuerit, cum necessitas impulit, ut supremam unctionem ægrotantibus conferret. Etenim pro certo habebat nequaquam designari illorum nomina, quibus idem Oleum conceditur, neque eorum, qui aliquem suo loco ad Urbem mittunt, ut Sacrum Oleum decenter accipiant; quod necessarium revera est, ut ii potissimum cognoscantur, qui Oleum a Nobis singulis annis consecratum habere neglexerint. His procul dubio prospicere debemus, ne apud Deum gravis injuriæ rei constituamur. Sed prius paterna benevolentia monendos illos volumus, quos Christianæ charitatis gratia haud nominamus, ut sibi consulant, quod Sacrum Oleum pro Infirmis expostulare per se ipsos, aut per alium contempserint; illudque Oleum pro Sacramento Extremæ unctionis adhibuerint, quod superioribus annis consecratum fuit.

4. Nequicquam investigavimus rationem aliquam, ob quam ipsi a gravi criminis nota vindicentur. Illud fortasse pro causa excusationis adducent, veteris Olei copiam sibi superfuisse. Sed quis ignorat vetus Oleum comburendum, cum novum consecratum fuerit? *Vetus autem Chrisma, (sic legitur in Pontificali Romano) et Oleum Catechumenorum, ac Infirmorum, si quod remanserat in ampullis, ponitur in Lampadibus Ecclesiæ ante Sacramentum, ut comburatur. Reliquum autem, quod est in Pyxidibus, sive Capsulis cum bombyce, igni comburitur; et novum deinde cum novo bombyce in Pyxidibus, sive Capsulis imponitur.* Idem statuit Sanctus Carolus Borromæus (1): *Parochus ubi primum Olea Sacra nova acceperit, vetera statim comburat in Lampade, quæ ante Sanctissimum Sacramentum collucet, bombyce in Sacramentum plane exusto.* Postremo cognitum satis est omnibus,

(1) In quarto Concil. Provin. Mediolan. part. 2, tom. 4, de Actis Eccles. Mediol. editionis Lugdun. pag. 107.

quod tradit Clericatus (1) : *Sexta tandem difficultas est , an possit administrari Sacramentum Extremæ Uctionis Oleo benedicto veteri, id est annis præteritis consecrato? Et respondent Doctores, valide posse, non autem licite : quia singulis annis vetus Oleum Sacrum est comburendum, et novum consecrandum Feria quinta Cæne Domini.* Id pariter ex Canone 122 de Consecrat. dist. 4 clare desumitur, quemadmodum verba superius relata demonstrant. Dicet fortasse aliquis traditum a Theologis legisse, Oleo jam consecrato superaddi posse haud consecratum Oleum, eoque supremam Uctionem Ægrotantibus administrari; eamque sententiam, ac normam secutos se fuisse affirmabunt. Illam certe Nos minime improbamus, si Oleum, quod superinfunditur, Olei consecrati copiam non exsuperet, quod monetur in Rituali Romano (2), in quarto Mediolanensi Concilio, quod modo nominavimus, et a Sacra Congregatione Sancti Officii, quæ die 23 Septembris anno 1682 idem constituit: illudque Sacræ Congregationis Decretum integre Clericatus commemorat (3). At vero hujusmodi opinio tunc solum locum habet, cum accepto Oleo præscriptis temporibus, illud deesse incipiat, priusquam recens Oleum ab Episcopo consecretur; non autem cum Parochus Oleum petere neglexit, ac ne ipsum desit, non consecratum Oleum cum sacro permiscet. Illud quoque in medium proferent rite conferri Sacramentum Extremæ Uctionis, quamvis Oleum vetus adhibeatur; verum in eo controversia posita non est, utrum possit hoc pacto Sacramentum administrari, sed an liceat. Tandem reponent, id procul dubio licitum esse, si necessitas urgeat conferendi Sacramenti, nec aliud Oleum suppetat, nisi pristinis annis consecratum. Id nequa-

(1) De Extr. Uctione, decis. 405, num. 46. — (2) De Sacram. Extr. Uction. loco superius allato, num. 44. — (3) Gavantus in Manuali, verbo *Extr. Unct.* n. 40. Diana in edit. coordinata tom. 2, tract. 4, resol. 4.

quam Nos inficiamur, cum præsertim probatum fuerit a Sacra Congregatione pro causis Episcoporum designata, et a pluribus Scriptoribus, quos Diana sequitur, ac fuse recenset: At vero is tantum culpa vacuus, et immunis erit, qui Oleo veteri Ægrotantes unxerit ob eam rationem, quod recens Oleum accipere, legitima causa impeditus, non potuerit: Aliter tamen de illo judicandum est, qui novum Oleum exposcere negligenter omiserit, et consulto in eam necessitatem redigitur, ut Oleo veteri utatur.

5. Post hæc ad remedia deveniamus, quæ proponenda sunt, ut corruptelæ hujusmodi in re gravissima de medio auferantur. Pauca subjiciemus de loco, ubi Sanctum Oleum recens consecratum distribuitur, de tempore, de Ministro, qui Oleum impertit, ac de illis, qui idem Oleum poscere debent; postremo de accurato studio, quod impendendum est, ut dignoscatur, qui Sanctum Oleum, et quo tempore perceperint. Ac primum in Sacratio nostræ Metropolitanæ Oleum tribuitur a Sacerdote, qui huic negotio præponitur, nec quidquam novi decernendum in hoc putamus. A Feria quinta in *Cæna Domini*, statim ac Oleum sacratum fuerit, usque ad Sabbatum in *Albis* pro ipso accipiendo tempus statuitur omnibus, qui vel in Civitate, aut in Diocesi versantur. Parochos tamen Diocesanos, qui Baptismalem Fontem suis in Ecclesiis habent, magnopere hortamur satagere omni studio, ut Oleum a Nobis eadem Feria quinta consecratum statim obtineant, quo utantur Sabbato majoris hebdomadæ, cum Benedictio Fontis Baptismalis instituitur, quæ Sacrum Chrisma necessario requirit; et valde commendandi sunt, si tunc recens Chrisma a Nobis sacratum adhibeant. Accedit etiam quod Parochi subjectis Ecclesiis præpositi ad eandem Benedictionem conveniunt, vel alium Sacerdotem suo loco sufficiunt, quibus eodem tempore Oleum pro Infirmis tradi posset, quod ipsi ex Urbe attulerunt. Præci-

pimus autem , ut Oleum Viro solum Ecclesiastico , qui Sacris Ordinibus initiatus sit , tradatur a Sacerdote, cui hoc munus fuerit demandatum , qui libro quoque adnotabit Ecclesias, quibus idem Oleum traditum fuerit : sic enim a S. Carolo decernitur (1) : *Cui in Ecclesia Cathedrali id muneris datum est, ut Oleum, aut Chrisma Sacrum Plebanis, aliisque distribuat, is in Librum eo nomine confectum illarum Ecclesiarum nomina referat, quibus dederit.* Nos autem in hebdomada post Sabbatum in *Albis* duos Canonicos hujus nostræ Metropolitanæ nominabimus, qui librum eundem percurrant , et quos delinquentes invenerint , Nobis patefaciant , ut pœnam debitam ipsis irrogemus.

6. Nemo miretur Nos indixisse , ut Sanctum Oleum Viro tantum Ecclesiastico, Sacris Ordinibus prædito , concedatur. Nam haud sine magno animi nostri mœroreprehendimus illud ob pravam consuetudinem tradi consuevisse Pueris , aut Rusticis , aut Mulionibus, quod indignum est , et a Religione penitus alienum. Nam cultus , ac veneratio præstanda est Sacro Chrismati, Sanctisque Oleis, quæ pro Catechumenis, atque Infirmis consecrantur. Oleum quidem Infirmorum est materia remota pro Sacramento postremæ Uctionis : alio tamen modo , ac peccata in Sacramento Pœnitentiæ materia quoque remota appellantur ; nam peccata destrui , et expiari , Oleum vero retineri , et applicari debet. Insuper ea corruptela, ob quam Pueris , Rusticis , aut etiam Mulionibus Oleum tradi solebat , Conciliorum Decretis prorsus adversatur. Nam in quarto Carthaginensi ita sancitur (2) : *Presbyteri, qui per Diœceses Ecclesias regunt, non a quibuslibet Episcopis, sed a suis, nec per juniorem Clericorum, sed aut per ipsos, aut per illum, qui Sacrarium tenet, ante Paschæ solem-*

(1) In secundo Concil. Mediolan. tit. 4, Decret. 9, in Actis Eccles. Mediolan. tom 4, edit. supradict. pag. 52. — (2) Can. 36.

nitatem Chrisma petant. In primo Toletano sic habetur (1) : *De singulis Ecclesiis ad Episcopum ante diem Paschæ Diaconi destinentur, aut Subdiaconi, ut confectum Chrisma ab Episcopo destinatum ad diem Paschæ possit occurrere.* Plura alia Concilia Martene memorat (2), et Pater Ursius ex Ordine Sancti Dominici, qui multa nuper erudite posteris commendavit (3). Id quoque contrarium est Juri communi, quo sic decernitur (4) : *Diaconus, aut Subdiaconus ante diem Paschæ de singulis Ecclesiis ad Episcopum destinetur : contrarium etiam Decreto Concilii Provincialis Mediolanensis, quod superius indicavimus : Hi vero omnes, (de illis agitur, qui Sancta Olea distribuunt) ne illa aliis deferenda dent, nisi iis, qui Sacris Ordinibus initiati sunt ; contrarium denique iis, quæ Cardinalis Jacobus Boncompagnus constituit (5) : Ecclesiastico, non Laico, deferenda Vasa Oleorum Sacrorum hebdomada Sancta committent, cum ad Metropolitanam nostram Ecclesiam pro iisdem transmittuntur.* Cum vero non explicaverit, utrum is Ecclesiasticus Sacris Ordinibus præditus esse debeat, Nos per has Litteras id declaramus et, ipsius menti consentaneum censemus, quam a Sacris Canonibus alienam nunquam fuisse suspicamur.

(1) Can. 20. — (2) Loco jam allato, cap. 22, num. 3, pag. 266. — (3) In sua Dissert. Hist. Theol. de Chrism. Confirm. cap. 6, in fine. — (4) Canon. *Omni tempore*, de Consecrat. dist. 4. — (5) In sua Synodo lib. 3, cap. 2.

INSTITUTIO LXXXII.

De Parochis , ac Sacerdotibus , qui habitant cum mulieribus vel consanguineis , vel servitio sibi addictis. Quinam gradus consanguinitatis requirantur. Quibus de causis induci posse videantur mulieres ad servitium rei domesticæ præstandum. Quibus dotibus excellere debeant Viri Ecclesiastici , ac Mulieres , quæ ipsis inservire permittuntur.

1. COMMENDANDUM procul dubio magis esset , si Parochi nullis mulieribus suum domicilium commune esse permetterent , licet cognationis vinculo jungantur : tamen inhærentes recentiori disciplinæ concedimus , ut in societatem contubernii recipiant eas mulieres tantum , cum quibus cognatio intercedit in primo , et secundo gradu , nempe cum matre , avia , amita , ac matertera , cum neptibus etiam sive ex fratre , sive ex sorore ; item cum mulieribus affinibus in primo gradu , nempe cum noverca , cum nuru , et cum uxore fratris , sive ipse inter vivos agat , seu vita decesserit ; tandem concedimus , ut idem contubernium habeant cum mulieribus , cum quibus affinitatis secundus tantum gradus intervenit , *si alter alteri reverentiam debeat* ; uti tradunt Scriptores ; inter has mulieres uxor defuncti avunculi adnumeratur.

2. Certissimum est non licere Parochis vitam agere , nisi cum illis mulieribus , quas nuper indicavimus ; Cum tamen ea consuetudo invaluerit , ut famula pro obeundis ministeriis domi habeatur , ideo permittimus , ut non solum mulieres consanguineas , sed illarum quoque famulas in domicilium suum Parochi accipiant. Quod si famulus etiam uxorem duxerit , et Parochi domi moretur , uxor etiam in iisdem Parochi ædibus ex nostra facultate detineatur. Sin autem Parochus nec mulieres consanguineas , nec ullum famulum secum habeat , unam vel

etiam duas famulas in domum recipiat, modo tamen has conditiones observet. Primum constet opera famulæ aliqujus ipsum necessario indigere. Neque enim novum, aut inusitatum videri debet, si opera sui consanguinei, vel consanguineæ domi utatur, vel etiam affinis, quæ gradus attingat, quos superius memoravimus; opus est etiam, ut Parochus virtutis fama, ac præsertim honestatis erga famulas opinione palam commendetur; nec satis est ostendere vitæ anteactæ rationem, moresque ita immutatos, ut novam disciplinam, novumque vivendi institutum suscepit. Si quidem non decet eam mulierem diutius in Parochi domicilio retineri, de qua suspicio aliqua in Populum pervasit. Neque ipsi facile permitti potest, ut novam famulam conducat, nisi prius ad tuendam Parochi existimationem cautiones aliquæ adhibeantur.

5. Honestæ pariter esse debent, et communi opinione probatæ mulieres, quæ consanguineis Parochi inseruiunt in ipsius domicilio; idem statuendum est de uxore famulorum, ac de ancillis Parochi, quibus idem cum Parocho contubernium permittitur. Ipsarum quoque ætas cognita sit, ita ut Parochi famulæ, qui consanguineis caret, quadraginta saltem annos jam absolverint; aliter tamen decernendum est, si cum Parocho etiam mulieres consanguineæ versentur, aut si famulæ servis in matrimonium datæ fuerint, aut tandem, si aliqua ex Parochi consanguineis curam domus gerat, si tamen iis gradibus cum Parocho juncta fuerit, quos superius enumeravimus. Magnum sane discrimen interest, cum plures simul mulieres, aut mulier una cum viro suo, aut consanguinea cum Parocho eadem domo continentur; diverso tamen modo se res habet, cum sola mulier, nulla sanguinis propinquitate, sed famulæ tantum conditione accita, cum Parocho versatur, qui fortasse per hyemem longissimum noctis spatium non precibus, aut libris impendit, sed cum ipsa famula prope ignem vanis collo-

quii insumit. Itaque necesse est, ut eædem mulieres testimonio sui Parochi, cui subjectæ sunt, omnino commendentur; sin autem ad eundem Parochum spectent, qui ipsas mulieres famulas accersit, testimonium vicinioris Parochi, aut Vicarii Foranei requiritur. Pro ætate illarum cognoscenda testimonium obsignatum Baptismi proferatur.

4. Qui disciplinam, et instituta Ecclesiæ penitus non ignorat, facile intelligit illud consilium a Nobis haud susceptum esse, ut gravissimum jugum Clero nostro superaddamus, sed potius, ut leviozem reddamus eam disciplinam, quam indicere constituimus, quæ nullam sane novitatem continet, sed usu recepta semper fuit, et posteriori hoc tempore solum negligi cœpit. Illud tamen expresse declaramus, si Parochi mulieres consanguineæ infamia aliqua notentur, non licere cum ipsis in eodem domicilio vitam degere, irritasque facultates omnes, quas antea ob evulgatam mulierum honestatem obtinuerint. Idem sancimus de ancillis etiam plusquam quadragenariis, si rumor aliquis excitetur, qui ipsarum, vel Parochi nomen offendat. Ingenue pariter fatemur nullam a Nobis rationem, vel excusationem probandam contra ea, quæ his Litteris decernimus, cum de negotio agatur maximi momenti ac ponderis.

5. Quæ cum ita sint, præcipimus universis Parochis hujus Diœcesis, ut intra spatium mensis Augusti ad Scribam nostrum Archiepiscopalem deferant ancillæ vel ancillarum nomina, quas domi retinent, quamvis etiam mulieres consanguineas secum habeant, et famulæ maritus in iisdem ædibus cum uxore degat. Testimonia de honestate, atque opinione, et simul de ætate ipsarum mulierum proferent, uti superius indicavimus; facultatem ipsas retinendi a Nobis obtinere teneantur, quam Nos ipsi, vel noster Vicarius Generalis obsignabit, *gratisque* omnibus tribuetur; quotannis eandem sibi facultatem confirmari petent, quod etiam *gratis* fiet, uti

superiori tempore semper in more positum fuit. Quod si famula, pro qua facultatem a Nobis impetravit, intra annum dimittenda sit, et nova domum inducenda nihil eorum negligat, quæ paulo ante explicavimus. Qui hæc jussa facere prætermittent, decem scutata Romana omnino persolvent, quæ piis operibus impenduntur. Insuper alias pœnas arbitrio nostro statuemus, si aliquis pervicacius his mandatis parere recusaverit.

6. Sacrorum Canonum verba, quibus omnia, quæ superius dicta sunt, innituntur, non modo Parochos comprehendunt, verum etiam Sacerdotes: quamobrem quæ de illis statuta sunt, de his quoque volumus intelligi. Indicimus præterea, ut quilibet Parochus de omnibus Sacerdotibus Parochiæ suæ incolis Nos certiores faciat; scilicet ut perspicere valeamus, an sit inter eos aliquis qui leges hæce quoquo modo ausus fuerit violare.

7. Omni demum studio præcipimus; ut Vicarii Foranei jussa hæc nostra exequentes, bono præluceant exemplo, invigilentque integræ nostrorum mandatorum executioni, atque in testimoniis, quæ pro iis scripto tradent, qui ad Sacros Ordines sunt assumendi, illud non omittant, nimirum, cujus aut domum inhabitent iidem Clerici, aut contubernio gaudeant: quod pariter a Parochis non esse prætereundum edicimus suis in testimoniis; alias nihili a Nobis habebuntur.

INSTITUTIO LXXXIII.

Epistola Encyclica Parochis Diœcesanis, qua præcedens Institutio fusius explicatur. De occasione scandali, quod oriri potest ex eo, quod mulieres simul habitent cum Parochis. De variatione disciplinæ Ecclesiasticæ in hac re. Quosnam gradus consanguinitatis attigerit. Qui vero gradus in hac Diœcesi requirantur. De Mulieribus introductis, extraneis, et Agapetis. Quænam serio perpendi debeant, antequam Parochis concedatur commune domicilium cum his mulieribus habere. Nullam inesse huic disciplinæ severitatem. Responsa redduntur causis excusationum, quæ afferri possent.

1. INSTITUTIONEM ad Te mittimus a Nobis confectam pro delenda ea gravissima corruptela, quæ jam per totam Diœcesim invaluit, ut in ædes Parochi, pro domesticis ministeriis obeundis, mulieres inducantur, antequam facultas a Nobis petatur, quod sane alienum est a Synodo præclarissimi Decessoris nostri, et ab ipsa consuetudine, ac disciplina, quæ retenta fuit, donec ipse vita decessit. Has quoque Litteras adjungimus, quibus sententias ejusdem Institutionis interpretamur, et aliqua superaddimus, quæ in ipsam Institutionem congerenda non existimavimus. Nemo profecto suspicabitur ex Sacris Canonibus nequaquam desumi, quæ Clero nostro præcipimus; sed facile intelliget omne studium, curamque nostram in eo positam esse, ut præscripta Clero disciplina faciliior sit, ipsiusque fragilitati magis accommodata. Id excitare omnes deberet, (si tamen aliquod vestigium debitæ Nobis observantiæ in ipsorum animis superest) ut alacrius jussa facerent, ne, licet inviti, pœnis a lege constitutis ad parendum pervicaces adigamus.

2. 5. Sic exorsi sumus Institutionem: *Commendandum procul dubio magis esset etc.* Sanctus Possidius res gestas a Sancto Augustino posteris tradidit: In his com-

memorat (1) Sancto Augustino fuisse sororem, neptim ex fratre, et consobrinam ex patruo, quibus domicilium suum commune nunquam fecit, quamvis iisdem mulieribus ob cognationis causam, et Conciliorum etiam Sanctiones id liceret: *Quas personas Sanctorum Episcoporum Concilia in exceptis posuerunt*; eamque rationem hujus severitatis afferre solebat: *Dicebat vero, quia etsi de sororibus, et neptibus secum commorantibus nulla nasci posset mala suspicio; tamen, quoniam illæ personæ sine aliis necessariis secumque manentibus fœminis esse non possent, et quod ad eas aliæ etiam a foris intrarent, de his posse offendiculum, aut scandalum infirmioribus nasci.* Sanctus autem Gregorius Magnus, cum illos octo Legatos epistola 39, lib. 7, instrueret, quos ad Patrimonium Ecclesiæ Romanæ administrandum designaverat, illis potissimum præscribit monere Rectores Animarum, uti S. Augustini exemplum sequantur. *Incautæ præsumptionis est, quod fortis paret, minus validum non timere. Sapienter enim illicita superat, qui didicerit etiam non uti concessis.*

4. 5. Insuper hæc habet eadem Institutio: *Inhærentes recentiori disciplinæ etc.* Diversa quidem diversis temporibus Decreta fuerunt in eam sententiam, an liceat Presbyteris, et Parochis cum mulieribus consanguineis sub eodem tecto immorari. Nicæna Synodus id permisit (2): Nannetensis autem (non Moguntina juxta ipsius Synodi inscriptionem in Decretalib. Gregorii IX.) idem interdixit (3), Innocentius III rem in pristinum statum restituit, quem Nicæna Synodus constituerat (4): Interpretes vero (5) rationes varias proponunt, quibus iidem diversi Canones simul concilientur; ac de his quidem

(1) Can. 26, de convictu fœminarum. — (2) Can 3, relato a Gratiano. Can. Interdixit, dist 32. — 3) C. *Inhibendum*, de cohabitatione Clericor. et Mulierum. — (4) Cap A Nobis, sub eodem tit. — (5) Super Cap. *Inhibendum*, verba Canones.

longos sermones conficiunt. Sed ut brevissime rem totam perstringamus, Patres Concilii Nannetensis, ob gravissima scelera, quæ inter Sacerdotes, eorumque consanguineas in eodem domicilio commorantes acciderunt, indulgentiam, facilitatemque Nicænæ Synodi de medio tollendam arbitrati sunt. Nam in eodem capite, *Inhibendum*, hæc leguntur: *Quia, instigante Diabolo, et in illis* (de mulieribus Sacerdotum consanguineis sermo est) *scelus perpetratum reperitur*. Deinde Innocentius III perpendit ea potissimum a Legislatore decretis coercedenda, quæ frequenter, non autem, quæ raro eveniunt; ideoque Concilii Nannetensis sanctionem abrogavit, et permittendum censuit, quod a Nicæna Synodo concessum antea fuerat: *Cum Clericis* (inquit) (1) *quoque non permittas mulierculas habitare, nisi forte de illis personis existant, in quibus naturale fœdus nihil permittit sævi criminis suspicari*. De his copiose disserunt Alteserra, Grananetius (2), et Anastasius Germonius (3).

6. 7. Post hæc ita præscripsimus in eadem Institutione: *Concedimus, ut in societatem Contubernii recipiant eas mulieres, etc.* Equidem Nicæna Synodus (4): *Matrem, aut sororem, aut amitam cum Sacerdotibus, et Parochis commorari permittit*. De reliquis mulieribus consanguineis mentio est in Carthaginensi Concilio (5): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent, sed solæ matres, aviæ, et materteræ, amitæ, sorores, et filiæ fratrum, aut sororum*. Interpretes autem Sacrorum Canonum hæc superaddunt (6): *In linea transversali usque ad secundum gradum possunt habere Clerici consanguineas*. Quæstionem etiam instituunt de illo, qui ante Sacerdotium uxorem duxerit, et ex ipsa

(1) Cap. A Nobis. — (2) Num. 3. eodem cap. A Nobis, et tit. de cohabitatione Clericor. et Mulier. n. 3. — (3) L. 2 suarum Animadvers. cap. 48. — (4) Eodem Can. Interdixit, dist. 32. — (5) Can. cum omnibus, dist. 81. — (6) Cap. Inhibendum, verbo Canones, de cohabitatione Clericorum, et Mulierum.

plures filias acceperit ; item de illo , qui ex ascendentibus plures mulieres conjunctas habeat , ita respondent : *In descendantibus, vel ascendentibus videtur quod usque ad quartum gradum , ibi amplius potest extendi permissio, quam in collateralis. Nihil prorsus agitur de mulieribus, affinibus, uti Pirhingius advertit (1) : In Sacris Canonibus, in quibus prohibetur cohabitatio mulierum cum Sacerdotibus et Clericis, nominatim excipiuntur affines, non autem consanguineæ ; constat enim , majus esse fœdus, seu conjunctionem inter consanguineos, quippe per se immediate conjunctos, quam inter affines, qui per accidens tantum, sive mediantibus consanguineis, junguntur. Cum idem Pirhingius mulieres affines iis gradibus, quos jam exposuimus, simul cum Sacerdotibus habitare indulgeat, Nos pariter illius sententiam amplexi sumus.*

8. 9. *Certissimum est (verba sunt ejusdem Institutionis) non licere Parochis, etc. id potissimum desumitur ex eodem Canone Nicæni Concilii (2) : Interdixit per omnia Sancta Synodus, non Episcopo, non Presbytero, non Diacono, vel alicui omnino, qui in Clero est, licere subintroductam habere mulierem. Qui Canonum scientiam cum rerum sacrarum cognitione conjunctam profitentur, quid nomine hujus mulieris subintroductæ intelligatur, magno studio inquirunt. Christianus (3) Lupus subintroductionem inter contractus innominatos adnumerat, qui solum sacras inter personas iniri consuevit, eamque conventionis speciem Adoptioni, vel Arrogationi comparandam existimat. Si quidem ob hanc subintroductionem quælibet mulier matris, filiæ, aut sororis loco habebatur, et hac de causa Sacerdos cum illis morabatur : Hunc ergo contractum (inquit Christianus Lu-*

(1) Tit. de cohabit. Clericorum, et Mulier. § 4, n. 4. — (2) Can. allato Interdict dist 32. — (3) Tom. 4, Conc. 4, edition. super Can. 3, pag. 21 et seq.

pus) (1) *Canon noster iniri vetat a Clericis, nisi cum matre, sorore, amita, aliisque personis liberis ab omni scandalo, periculo, piarumque aurium, et oculorum offendiculo*: Hæ vero mulieres, quæ in locum matris, filiæ, aut sororis subrogari solebant, *Agapetæ* vocabantur; hanc consuetudinem improbare S. Joannes Chrysostomus nunquam destitit, donec a sua Diœcesi prorsus eliminavit. Sanctus quoque Hieronymus eandem corruptelam vehementer objurgavit (2). Du Cange (3), ac Thomassinus (4) de his Agapetis verba faciunt. Non inficiamur quidem a Nicæna Synodo has Agapetas fuisse prohibitas, sed illud asserimus nomine mulieris *subintroductæ* cæteras quoque extraneas contineri: congruit his verbis Carthaginense Concilium, quod superius nominavimus (5): *Cum omnibus omnino Clericis extraneæ fœminæ non cohabitent*. Affirmamus etiam, mulieres subintroductas, et mulieres extraneas eas appellatas fuisse, quæ nullo cognationis vinculo ad Sacerdotem pertinebant. Id multiplici eruditione clare ostendit Ferdinandus Mendoza in eo libro, quem Clementi VIII nuncupavit (6): *Quæ autem diceretur mulier extranea, quæ alias subintroducta, dubii et anxii vacillant Scriptores; cum tamen perspicuum videatur variis Conciliorum Decretis, et Pontificum Constitutionibus, eam extraneam dici, quæ nullo sanguinis jure tenetur, etc. Subintroductam, quod clam, et contra Canones domum ducerent Clerici, vel subintroducerent*.

10. 11. *Cum tamen ea consuetudo invaluerit; (sic habetur in eadem Institutione,) ut famula etc.* De ancillis mulierum cognatarum hæc docet Pirhingius (7):

(1) Pag. 25. — (2) In Epist. 22, ad Eustochium. — (3) In Glossario verbo *Agapeta*. — (4) De Benefic. part. 4, lib. 2, cap. 64, num. 40. — (5) In allato Can. *Cum omnibus*, dist. 84. — (6) Tom. 4, Concilior. Collect. Labbe, pag. 4490, edit. Parisiens. ann. 1694. — (7) In eodem loco, num. 5.

Episcopus matri, aliisque mulieribus in primo, et secundo gradu conjunctis, sicut alii Sacerdotes, et Clerici, licite cohabitare potest intra eandem domum cum ancillis, et pedissequis, sed in cubiculis, seu conclavibus distinctis.

Deinde cum ex allato pluries Canone, *Interdixit, dist.*

32. Sacerdotibus, ac Parochis liceat cum matre, sorore, atque amita simul in iisdem ædibus commorari, Pirhingius has quoque mulieres ipsis adjungit, *aut etiam eas idoneas personas, quæ fugiant suspicionem; uti alii malunt, vel eas tantum personas, quæ omnem fugerint suspicionem: Interpretes vero idoneas personas explicantes hæc superaddunt, ut uxores servorum suorum.*

Iidem Canones: *Cum omnibus, dist. 81, sic declarant, uxoribus servorum suorum.* An ancillæ retineri possint a Parocho, si uxores servorum non sint, nec in eodem domicilio mulieres Parochi consanguineæ simul versentur, ex illis verbis ejusdem Canonis: *Cum omnibus* conjici potest, nempe *domestica necessitate.*

12. 13. Cum autem conditiones enumerantur, hoc pacto sermonem prosecuti sumus: *Primum constet opera famulæ alicujus, etc.* Equidem ancillæ necessitatem, ipsiusque probitatis opinionem prius examinandam esse Scriptores testantur (1), antequam Parocho concedatur ipsam domi suæ retinere. Traditur de celeberrimo viro ob generis sui præstantiam, et auctoritatem, qui amplissimam jurisdictionem, curamque animarum gerens, florente adhuc juventute, plures ipse familiares, ac domesticos sibi adlegerat. In iis autem locis degebat, ubi viri cum mulieribus absque ulla populi admiratione versantur. Domi suæ diu retinuerat mulierem, ob quam illius probitas non exiguum detrimentum acceperat. Interjecto aliquo temporis spatio, jamque adultus vitæ rationem, atque institutum mutavit; Mulierem tamen haud dimi-

(1) Brasch. in suo Promptuario Synodali, cap. 98, n. 28 et 30. Monacellus in Form. practico tom. 4, tit. 6, form. 2, num. 3.

sit, licet nulla cum ipsa consuetudo intercederet, adductus sententia quorundam Theologorum, qui falso contendebant nulla ipsum lege teneri, ut eamdem mulierem domo expelleret. Clemens XI pietate, ac doctrina insignis litteras ad illum dedit sua manu exaratas (1), quibus omnia, quæ delata fuerant, plene exponit, ac deinde his verbis ad illum monendum utitur: *Fidem iis præstandam duximus* (agit Pontifex de consilio retinendi mulierem) *ob certissima, atque iterata documenta, quæ Nobis exposita fuerunt. Porro id contigisse ob eam causam putamus, quod falso arbitratus es muneri tuo satisfecisse, postquam pravam omnem consuetudinem abiecasti cum muliere, de qua sermo est; quam opinionem tibi fovere non dubitarunt ex iis fortasse aliqui, qui dicunt malum bonum, et bonum malum, ponentes tenebras lucem, et lucem tenebras. Quamobrem, cum in gravissimo hoc negotio circumfusam erroris nebulam dissipare omnino teneamur, secretissimas has litteras ad Te manu nostra scripsimus, ut paterna benevolentia, et studio quo possumus maximo te moneamus, haud satis esse pro animæ salute atque innocentia conservanda, si criminis labem effugias, sed etiam requiri necessario, ut ædibus tuis, omnique ditione tua mulierem eandem depellas. Hoc enim pacto ante oculos populi tibi subjecti nunquam observabitur tuorum criminum monumentum, idcoque simul de medio tolletur impedimentum omne, ne populus ipse ad virtutem incitetur, quod præstare omnino debes tuis præceptis, sanctisque vitæ exemplis. Pro certo habeas a veritate longe alienos esse, qui contrarium affirmant, verbisque nostris fidem præ cæteris habendam, non solum ob testimonia amoris nostri, quæ tibi jam per tot annos dedimus, sed præsertim ob causam Apostolici muneris, quo pro anima tua æque, ac pro nostra rationem Deo reddere debemus. Hactenus Clemens XI.*

(1) Habentur lib. 2 Epistolar. pag. 642.

14. Præter conditiones, quæ ad causæ ipsius æquitatem, et Parochi existimationem pertinent, conditiones quoque adjunximus, quæ in ancillis requiruntur: his autem verbis usi sumus: *Honestæ pariter esse debent, et communi opinione probatæ, etc.*

15. Equidem Braschius Parochis ancillas quinquagenarias concedit (1), ejusque sententiam Monacellus tuetur (2). Idem statuit Carolus Cardinalis Barberinus in celebri Synodo Farfensi, quam celebravit an. 1685 (3): *Honestæ semper famæ* (inquit) *et quinquagenaria majorem.* Idem decernit Episcopus Monteflasconen. Bonaventura (4), licet inter famulam, et Parochum sanguinis propinquitas intercedat: *Famula autem morum probitate commendata ætatem quinquaginta annorum excedat: quod intelligi volumus etiam de illa, quæ ad servitium admittitur consanguineorum, cum quibus convivunt Ecclesiastici.* Nos quidem testimonium honestatis de ancillis ejusmodi proferendum indiximus, quadragenarias tamen permisimus, si solæ cum Parocho fuerint; hac etiam ætate minores indulsumus, si aliæ mulieres Parochi consanguineæ in eodem domicilio vitam exigant, aut si ipsæ ancillæ famulis matrimonio jungantur: Etenim deprehendimus id receptum alias in hac Diœcesi, aliisque Synodis probatum. Ita sancitur in Pisana, quam Archiepiscopus Frosini anno 1708 celebravit (5): *Mulieres bonæ famæ saltem annum quadragessimum attingentes.* Magnum discrimen exposuimus, cum horas hibernarum noctium prope ignem cum sola ancilla Parochus insumit. Qui id perspicere magis expetat, P. Theophili Raynaudi librum percurrat, quem ipse hoc pacto inscripsit (6): *De sobria frequentatione mulierum per sacros homines.* His omnibus, quæ Ray-

(1) In loco allato, num. 10 et num. 30. — (2) In eodem loco, num. 4. — (3) Pag. 185. — (4) Pag. 402. — (5) Pag. 80. — (6) Tom. 42.

naudus copiose , eruditeque commemorat , illud tantum superaddimus vocabulum (1) *Focaria* , quod famulam reipsa significat , curam ignis gerentem , pro Sacerdotis ac Parochi concubina a multis Scriptoribus intelligi (2).

16. Tandem prope finem ejusdem nostræ Institutionis illa quoque subjecimus : *Qui disciplinam , et Instituta Ecclesiæ , etc.*

17. Qui diligenter expendet omnia , quæ in hac nostra Institutione proponimus , non disciplinæ severitatem a Nobis optari fatebitur , sed id solum , quod justum , Cleroque nostro consentaneum prorsus videtur. Qui de Parochis , eorumque consanguineis mulieribus simul commorantibus verba faciunt , sanguinis cognationem honestatis famæ conservandæ plurimum suffragari testantur. Id vero nullam vim , nullumque pondus præbere aiunt , statim ac documenta aliqua contra afferantur , ex quibus non solum crimen aliquod deprehendatur , sed legitima tantum mali suspicio desumatur. Tunc enim prohibendum judicant Parochum , aut Sacerdotem cum mulieribus consanguineis in eodem domicilio contineri (3). Thomassinus præsertim multa Concilia Provincialia , ac Diocesana memorat , quibus id constituitur. In Conventibus Ecclesiasticis Diœcesis Petrocorensis de usu Sacramentorum , traditur (4) hanc Parochi cum mulieribus sibi cognatis domicilii societatem impediendam fore omnino ab Episcopis , si eos non laterint gravissima mala , quæ ab hac consuetudine dimanant. Recentiores etiam Canonum Interpretes asserunt (5) sanguinis vinculum , ætatem , et facultatem impetratam tamdiu

(1) Du Cange , in Gloss. ad verb. *Focaria*. — (2) Macrius in Vocab. Ecclesiastico ad idem verbum. — (3) Raynaudus lib. all. pag. 359, Thomassinus , part. 4 de Beneficiis , lib. 2 , cap. 64. — (4) Part. 2 , edit. Paris. anno 1693 , pag. 247. — (5) Tit. de cohabit. Cleric. et Mulierum.

solum probari, donec scelus aliquod, vel sceleris legitima suspicio in vulgus emanaverit (1). Sanctus autem Carolus Borromæus (2) sibi tantum facultatem attribuit concedendi Parochis, ut cum mulieribus etiam consanguineis simul habitent; quod nunquam se permissurum testatur, nisi antea de honestate earum mulierum certissima testimonia conquisierit. Post hæc Vicariis Foraneis indicit, ut post singulos tres menses illarum mulierum domos invisant, *quæ cum Ecclesiasticis etiam ex scripta nostra facultate habitant, de iisdem præterea inquirent.*

18. Superest, ut diluamus ineptas prorsus excusationis causas, quæ proferri solent, atque ad tria capita rediguntur. Primum aiunt id consuetudine firmatum esse, quod pravus usus nuncupari debet; moremque veterem appellant id, quod paucis abhinc annis a quorundam contumacia profluxit. Neque præ cæteris illud expendunt nullam admitti consuetudinem, cum agitur de animæ salute, quæ ad Jus Divinum pertinet: *Lex naturalis*, (inquit S. Thomas) (3) *et Divina procedit a voluntate Divina: unde non potest mutari per consuetudinem procedentem a voluntate hominis, sed solum per voluntatem Divinam mutari potest. Et inde est, quod nulla consuetudo vim legis obtinere potest contra Legem Divinam, et naturalem.* Sanctus quoque Isidorus hæc subdit (4): *Multa sunt consuetudine vitiata, multa pravo usu præsumpta, multa contra pudicos mores illicite usurpata: cedat consuetudo auctoritati, pravam usum lex, et ratio vincat: adime consuetudinem, serva legem.*

19. Secundo aiunt mulieres, quæ juventute floreant,

(1) Pirhing. eod. tit. §. 4, num. 4, Schmalzgrüeber §. 4. Anacletus §. 4. Engelius n. 2. — (2) Lib. 4, in Act. Eccles. Mediolan. edit. Lugdun. an. 1682, pag. 334. — (3) In 4, 2, quæst. 97, art. 3, ad primum. — (4) Lib. 2, Synonymor. can. 46.

a Parochis necessario requirendas , ut possint ipsæ in-
 junctis ministeriis operam dare , et Parochis etiam pro-
 desse , si morbo aliquo crucientur. Verum , qui ita
 sentiunt , æquo animo patiantur , si S. Hieronymo po-
 tius , quem illis fidem habeamus. Scripsit S. Doctor ad
 Nepotianum Epistolam 12 , lib. 2 , inscriptam ; *De vita*
Clericorum , ac Sacerdotum. Postquam eadem epistola
 pie , sapienterque objurgavit Clericos , ac Sacerdotes ,
 qui commune cum mulieribus domicilium haberent ,
 ægritudinis difficultatem sibi proponit , et statim his
 verbis respondet : *Ægrotanti tibi quilibet Sanctus Fra-*
ter assistat , et Germana , vel Mater , aut probatæ quæ-
libet apud omnes fidei. Quod si hujuscemodi non fuerint
consanguinitatis , castimoniceque personæ , multas anus
nutrit Ecclesia , quæ et officium præbeant , et beneficium
accipiant ministrando , ut infirmitas quoque tua fruc-
tum habeat eleemosynæ. Scio quosdam convaluisse
corpore , et animo ægrotare cæpisse. Periculose tibi mi-
nistrat , cujus vultum frequenter attendis. S. Hieronymus
 de illis viduis plusquam sexagenariis verba facit , quæ
 alebantur ab Ecclesia ; et Nepotianum , cæterosque
 omnes admonet , ut ipsarum opera utantur , si forte in
 morbum labantur. Constat igitur non probari a S. Hie-
 ronymo illorum opinionem , qui ancillas haud majores
 viginti quinque annis expetunt , ut tuendæ sanitatis
 curam suscipiant.

20. Tertio affirmant a criminibus solum abstinendum,
 reliquas autem sollicitudines , metusque penitus abji-
 ciendos. Si quæstioni , de qua sermo est , accommodari
 potest hujusmodi sententia , manus victas ipsis præbe-
 mus. Sin autem e contrario se res habet , procul dubio
 magis confirmantur omnia , quæ huc usque Nos expo-
 suimus. Duplex itaque peccati species objicitur ; prima
 quidem , si inter virum , ac mulierem scelus aliquod
 reapse admittatur ; Secunda vero in populi offensione
 continetur , ob quam nempe ruinæ spiritualis occasio

populo traditur, ejus oculis ratio vitæ nostræ, atque instituta subjiciuntur. Primum non semel accidit, et facile evenire potest non sine gravissimo illius detrimento, qui ejusmodi crimine inquinabitur: Secundum vero semper contigit, et in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabitur, quæ careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, et his Litteris magis explicavimus.

21. Equidem diximus non semel accidisse, et in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent, quod tamen nullam affert Ecclesiasticis nostris injuriam, quos sane magni facimus; nec irasci, aut queri de Nobis poterunt, si ipsos sanctitate Davidi, fortitudine Samsoni, sapientia Salomoni comparamus. Attamen cum S. Hieronymo (1) illud repetimus *non semel accidisse, et in posterum evenire posse, ut homo, ac mulier ob hanc consuetudinem grave scelus perpetrent, nisi cautiones necessariae interponantur: Ne sub eodem tecto maneat, nec in præterita castitate confidas. Nec sanctior David, nec Samson fortior, nec Salomone potes esse sapientior. Memento semper, quod Paradisi colonum de possessione sua mulier ejecerit: Etenim, neque honestas anteactæ vitæ, neque major ætas, neque ulla turpitudine animos a discrimine vacuos, et immunes præstare potest. Sanctus Paulus usque ad tertium Cælum raptus fuerat, et quinquagesimum septimum ætatis annum attigerat, juxta accuratum præstantium virorum judicium, cum Secundam ad Corinthios Epistolam scripsit, ubi hæc libere fatetur: Et ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ, angelus Sathanæ, qui me colaphizet. Illic autem angelus Sathanæ non fuit vehementissimus capitis dolor, uti Faber, et Erasmus falso interpretantur, sed acerrimum prælium,*

(1) In eadem epist. ad Nepotianum.

quod pro tuenda castimonia frequenter habere cogebatur. Id præclare ostendit Estius doctrinæ fama clarissimus (1). Sanctus Benedictus ob severissimam vitæ rationem, ac disciplinam, et inusitata prodigia, omnium laudibus celebrabatur : tamen Sanctus Gregorius commemorat magna libidine inflammatum eum fuisse, postquam in mulierem oculos conjecerat, ita ut inter spinas nudum corpus projeceret, ut libidinis impetum coerceret : si S. Ferrerio credimus, ea mulier nulla venustatis specie prædita erat, sed potius gibbosa, ac deformis (2) : *Cæpit cogitare de quadam muliere gibbosa, quam viderat in Civitate, et in tantum tentatio augmentabatur, quod volebat dimittere Eremum, et redire ad Mundum ad inquirendam dictam gibbosam : quid fecisset, si fuisset pulchra !* Equidem Dæmon ita callidus est, ut fœdas etiam mulieres eleganti pulchritudine ornatas nobis effingat : *Cupidini* (inquit idem Sanctus Doctor) (3) *nulla deformitas, etc. Sed Diabolus pingens speciosum efficit, quidquid fœdum, et horridum fuerit.*

22. Gravissimum fore detrimentum innuimus, atque incredibilem perniciem, si peccati ejusmodi labes contrahatur. Nam facile contingere potest, ut varii iterati-queactus in proximam, et voluntariam occasionem convertantur. Insuper in pluribus locis hujus Diœcesis solus Parochus obtinet Confessiones audiendi facultatem ; ob quam causam sæpius a Nobis petitur, ut eandem facultatem alteri Sacerdoti conferamus, licet non omnino idoneus ad hoc munus obeundum judicetur, ex quo satis constat id necessarium haberi. Cum hæc ita sint, si mulier scelera expiare velit Sacramento Pœnitentiæ, nequit absolvi a Parocho criminis inhonesti complice, quod cautum fuit hujus Sedis Archiepiscopalis legibus. Neque Parocho hæc facultas restituitur licet solemne

(1) In comment. c. 42, ejusd. epist. 2 ad Cor. — (2) In serm. de S. Benedicto. — (3) De singularitate Clericor.

aliquod Jubilæum indicatur. Tunc enim Pontifex auctoritatem impertit, ut crimina Pontifici, vel Episcopis reservata condonentur per eos solum Confessarios, qui ab Episcopis probati fuerint. Quare, si Confessarius in hac Diocesi peccati sui complicem absolvere nequaquam permittitur, ut patet ob facultatem ipsi ademptam, illud necessario consequitur haud posse mulierem a Parocho absolvi, qui particeps ipsius sceleris extiterit, licet Jubilæum promulgatum fuerit (1). Accedit etiam, quod Parochus, si confiteri velit, antequam Sacrum faciat, aliquem adire debeat, qui facultate absolvendi a criminibus reservatis præditus sit, aut absolutionem saltem indirectam exposcere ab aliquo Sacerdote, qui illa facultate careat, ea semper conditione interposita, ut, quamprimum poterit ad Confessarium accedat, qui facultatem ejusmodi obtinuerit. Quippe, uti dictum est, scelus inhonestum a Parocho cum sua Parochiana patratum a Nobis tantum dimittendum reservatur: neque illorum opinionem probamus, qui putant ancillam, qui paternum domicilium in aliena Parochia situm habet, nequaquam pertinere ad ditionem ejus Parochi, cui famulatum præstat. Id quidem verum est, cum de ineundo matrimonio res agitur, non autem, cum Paschali mandato parendum est. Quare, cum Nos solum rem declarare pro ratione muneris nostri possimus, decernimus, ut sicuti ancilla in ejus Parochi ditione posita censetur, in cujus ædibus commoratur, cum Paschali præcepto satisfacere debet; sic etiam eidem Parocho subjecta judicetur, cum reservatum Nobis incontinentiæ crimen inter ipsos contigerit.

25. Addidimus etiam paulo ante, quod Populi offensio, ac scandalum *semper contigit, et in posterum continget, quoties in eodem domicilio mulier cum Parocho versabi-*

(1) Bonacina, disp. 5, de Sarr. m. quæst. 7, punct. 8, §. 5, num. 40, Viva in suotract. de Jubil. quæst. 11, art. 3, n. 4.

tur, *que careat iis conditionibus, quas enumeravimus in superiori Institutione, et his Litteris magis explicavimus.* Id vero neque dictum temere, aut inconsulto fuit: Theologi quæstionem de scandalo instituunt, illudque sic definiunt *dictum, vel factum minus rectum præbens alteri occasionem spiritualis ruinæ.* Illud autem, *dictum, vel factum minus rectum* existimant, quod re ipsa pravum est, vel aliquam pravitatis speciem præbet. Reliquis omnibus omissis, quæ ad rem nostram non faciunt, illud etiam docent *scandalum activum*, de quo verba facimus, *aliud per se, aliud per accidens*, nuncupari. Primum sane, cum aliquis pravo dicto, vel facto contendit alium ad crimen patrandum allicere, aut si careat hujusmodi voluntate nefarioque consilio, dictum ipsum vel factum ejus conditionis est, ut in scelus pertrahat. Secunda vero scandali species in eo sita est, cum nempe aliquis ex dicto vel facto alterius, peccandi occasionem ob pravam indolem desumit, licet dictum ipsum, vel factum ab omni pravitate alienum sit, neque illius auctor nefarium aliquid ingerere unquam cogitaverit (1). Cum hæc ita se habeant, quis a gravi scandali crimine Parochum vindicare poterit (2), qui domi suæ retinuerit, aut in posterum ancillam retinebit, quæ destituatur iis conditionibus, quas exposuimus, quamvis ipse eam mentem nunquam habuerit, ut populo offensionem, ac perniciem afferat? Nam res ipsa mala est, quia Sacris Canonum legibus interdicitur; neque in dubium revocari potest aliquid saltem mali præ se ferre. Porro id totum ex Epistola S. Pauli colligitur (3), ubi licere quidem fatetur uti dapibus, quæ Idolis antea propositæ fuerunt, tamen hæc statim addit: *Videte autem, ne forte hæc licentia vestra offendiculum fiat infirmis. Si enim quis viderit eum, qui habet scientiam, in idolo recum-*

(1) S. Thomas, 2, 2, quæst. 43, art. 1. — (2) S. Matth. cap. 18.
— (3) 1, ad Corinth. cap. 8.

bentem, nonne conscientia ejus cum sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua scientia frater, propter quem Christus mortuus est? Sic autem peccantes in fratres, et percutientes conscientiam eorum infirmam, in Christum peccatis. Quapropter, si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum, ne fratrem meum scandalizem. Hæc sane libertas, quæ jam multum invaluit, et ob quam nonnulli cum mulieribus habitant, licet ipsæ necessariis conditionibus careant; eorum pariter falsa opinio, qui a criminibus solum reipsa abstinendum prædicant, reliqua vero, tanquam ineptias, flocci æstimanda, hæc, inquam, libertas, et falsa opinio a Sanctis Patribus vehementer improbantur, ac præsertim, si agatur de Sacerdotibus, et animarum Rectoribus: Quod si dixeris, (ait S. Hieronymus) (1) et mihi sufficit conscientia mea; habeo Deum judicem, qui meæ vitæ est testis; non curo, quid loquantur homines: audi Apostolum scribentem: Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus (2). Idem S. Doctor statim ac percepit se a Romanis obtrectari, quod frequenter cum sanctis, et primariis Urbis mulieribus Paula, Eustochio, ac Melania versaretur, quas impulerat, ut relicto Civitatis vano strepitu, Monachis parem disciplinam et institutum amplecterentur eas obtrectiones, et maledicta nequaquam aspernatus est, sed consilii sui rationem, atque innocentiam patefacere voluit; deinde ex Urbe migravit, et præclaram ad Asellam epistolam dedit, quæ libro primo quadragesimum quintum locum obtinet. Theodorus Cappadociæ Sacerdos monitus a S. Basilio, ut ancillam, quam domi habebat, statim depelleret, septuagenarium se esse respondit, et ab omni libidinis motu penitus immunem. Sanctus

(1) Lib. 2, epist. 9, quæ inscribitur de evitando suspecto contubernio — (2) Rom. XII. 7.

tamen Basilius hæc subdidit : *Neque enim credo , cum , qui septuaginta annos natus est , cum muliere animi perturbatione commotum habitare. Nec tamen ob aliquam turpem actionem , quæ facta fuerit , statuimus ea , quæ statuimus ; sed quia ab Apostolo docti sumus , fratri non esse ponendum scandalum , vel offendiculum. Scimus autem , quod recte , et sane factum ab aliquibus , erit aliis occasio ad peccatum. Ea de causa decrevimus Sanctorum Patrum constitutionem sequentes , ut a muliere separeris. Equidem mulieres juxta Ritus Hebræorum suos Magistros sequebantur , quibus etiam necessaria ad vitam sustentandam administrabant. Id Sunamitis exemplo in Elisæum satis comprobatur (1). Sanctus etiam Lucas commemorat (2) , quod *Mulieres aliquæ ministrabant ei de facultatibus suis*. Deinde Apostoli pias quoque mulieres suorum itinerum comites habere non dubitarunt , quæ suis expensis , vel congestis eleemosynis alimenta necessaria suppeditabant. Id divini Præceptoris exemplo ducti faciebant , ea tamen cautione adhibita , ne mulieres hujusmodi ullam mali suspicionem , aut speciem inferrent : *Consuetudine* (ait Estius) (3) *in tantum recepta , ut et Christus Dominus eamdem circa se admittere non fuerit dedignatus. Neque enim assumebantur ad hujusmodi ministerium mulieres , nisi quarum castitas cum pietate conjuncta adeo nota esset , ac probata , ut omnem excluderet incontinentiæ suspicionem*. Igitur consueverunt Hebræi pias mulieres secum adducere , a quibus vitæ alimenta perciperent. At vero , postquam S. Paulus , ac Barnabas Gentibus Evangelium promulgare cœperunt , agnoscentes hanc mulierum societatem , licet necessariam atque innocentem , obtreccionibus locum exhibere , ad Corinthios Paulus scripsit (4) , Barnabæ , sibi que alimenta præbenda esse : *Numquid non habemus**

(1) Lib. 4 Regum , cap. 4. — (2) Cap. 8. — (3) Cap. 9 , primæ epist. ad Corinth. pag. 280. — (4) Cap. 9.

potestatem manducandi, et bibendi? etc. Quis militat suis stipendiis unquam? Asserit quidem in ipsorum potestate esse, ut mulieres Administras secum adducant: Numquid non habemus potestatem mulierem sororem circumducendi? Sed illud respondet: Sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi. Quamobrem S. Hieronymus, dum caput 27 Evangelii S. Matthæi interpretatur, his verbis sententiam nostram confirmat: Consuetudinis Judaicæ fuit, nec ducebatur in culpam more gentis antiquo, ut mulieres de substantia sua victum atque vestitum Præceptoribus ministrarent. Hoc quia scandalum facere poterat in nationibus, Paulus abjecisse se memorat.

24. Reliqua omnia, quæ in superiori Institutione proposita sunt, nulla indigent explicatione; ideoque finem facimus nostram tibi benedictionem impertientes. Nos quidem hanc Institutionem confecimus, hasque Litteras exaravimus, ut voluntatem nostram declararemus; illud tantum superest, ut jussa nostra executioni demandata intelligamus, utque obsequentes commendemus, pervicaces autem, inviti puniamus. Deus tibi propitia omnia concedat.

INSTITUTIO LXXXIV.

Responsum redditum Vicario Foraneo, qui nonnullas quæstiones proposuit. Utrum facilius videatur generatim decernere, quod Infantes privatim domi baptizati in Diœcesi iterum Baptismo abluantur *sub conditione*, cum ad Ecclesiam deferuntur. De illis Sacerdotibus, qui in aliena Diœcesi ad confessiones Fidelium excipiendas probati, tempore Jubilæi in hac nostra Diœcesi Pœnitentiæ Sacramentum administrarunt. Item de iis qui in hac Diœcesi Bononiensi ad certum tempus probati, eo temporis spatio jam peracto, tamen Jubilæi tempore Confessiones audire non dubitarunt: utrum sicut illicite, ita invalide Sacramentum Pœnitentiæ contulerint.

1. **A**CCEPIMUS tuas Litteras, ex quibus nulla sane molestia, aut dolor, sed voluptas singularis in animo nostro concitata est, ob quam gratias tibi persolvimus; nihil enim magis expetimus, quam a præstantibus doctrina, ac pietate viris moneri de iis, quæ ad hanc Civitatem, ac Diœcesim recte administrandam conferre plurimum videantur, cujus curam Dei gratia, ac Sedis Apostolicæ beneficio suscepimus; sed rem aggrediamur.

2. Primum fateris, te Institutionem nostram de Obstetricibus, quæ octavo loco posita est, percurrisse, ubi decernitur, Baptizatos ab ipsis, si superstites fuerint, ad Ecclesiam deferendos, ut ritus, ac cæremoniæ, quas Obstetrices omiserunt, perficiantur; nec hujusmodi Infantibus conferendum a Parocho Baptismum *sub conditione*, ob eam causam, quod illi in privato domicilio Baptismum susceperint; sed rationem, modumque investigandum, quo Baptismus collatus fuit. Nam si materia, ac forma, quæ necessario requiruntur, minime defuerint, soli ritus Ecclesiæ superaddendi sunt. Quod si dubitandi de his legitima causa objiciatur, tunc non cæremoniæ solum addendæ sunt, sed iterum Baptismus

sub conditione conferendus. Ex his omnibus illud desumis, tutius, ac facilius futurum esse, si generatim statuatur, iterum Baptizandos *sub conditione*, cum ad Ecclesiam feruntur Pueri, quos privatim Obstetrices, aut alius quilibet salutaribus undis abluit.

5. Hanc quæstionem proponunt Scriptores, qui varias, ut moris est, opiniones tuentur : Plures id probant; alii tamen in iis tantum locis, ac Diocesibus id permitendum censent, ubi Ritualia, ac decreta Episcoporum facultatem ejusmodi concedunt : aliqui tandem putant infantes tantum *sub conditione* tunc iterum baptizandos, cum in dubium revocatur post accuratum examen, an rite Baptismus per Obstetricem privatim collatus fuerit (1).

4. Dissertationem conficere nolumus de illa jam prope communi omnium sententia, conferendi Sacramenta *sub conditione*, et absolutione, atque *dispensatione ad cautelam*. Illam pene omnes amplexi sunt. Hoc enim pacto diligens rerum gestarum inquisitio prætermittitur, nec magna librorum copia evolvenda est, neque diversæ Auctorum opiniones expendendæ : attamen illos magnopere probamus, qui judicant Baptismum *sub conditione* non esse iterum conferendum infantibus, qui privatim per Obstetricem abluti jam fuerunt; nisi forte, re diligenter examinata, legitima dubitandi causa exhibeatur, an Baptismus per Obstetricem rite peractus sit.

5. Rationem hujus sententiæ alio loco adduximus (2), et in ea magis confirmati sumus, cum hæc in Romano Catechismo scripta deprehendimus (3) : *Neque enim desunt, qui nullum scelus admitti posse arbitrentur, si*

(1) Layman. in Theol. Moral. lib. 5, tract. 2, c. 5, n. 3, versu : Quod vero Sotus, etc. Leander, tom. 4, tract. 2, disputat. 3, quæst. 45. Gobat. quæst. Theol. Sacram. tract. 2, cas. 43, sect. 1, num. 368 et 378. — (2) Institut. 8. — (3) Part. 2, de Sacram. Bapt. num. 37 et seq.

quemvis sine delectu cum adjunctione illa baptizent : quare si infans ad eos deferatur , nihil prorsus querendum putant , an is prius ablutus fuerit ; sed statim ei Baptismum tribuunt ; quin etiam , quamvis exploratum habeant , domi Sacramentum administratum esse , tamen sacram ablutionem in Ecclesia , adhibita solemni cæremonia , cum additione , repetere non dubitant : quod quidem sine sacrilegio facere non possunt , et eam maculam suscipiunt , quam Divinarum rerum Scriptores Irregularitatem vocant. Nam ea Baptismi forma , ex Alexandri Papæ auctoritate , in illis tantum permittitur , de quibus , re diligenter discussa , dubium relinquitur , an Baptismum rite susceperint ; aliter vero nunquam fas est , etiam cum adjunctione , Baptismum alicui iterum administrare. Advertimus etiam sententiam eandem firmatam fuisse auctoritate Sac. Congregationis Concilii , quam universi plurimi facere debent ; si quidem quæstionem tuam Cardinalis Marescottus Sacræ Congregationi proposuit , cum Tiburtinæ Ecclesiæ præesset , ejusque statum eidem Congregationi referret. Die autem 19 Decembris anno 1682 hoc Sacra Congregatio responsum dedit : *Infantes ab Obstreticibus baptizatos posse rebaptizari sub conditione in casibus particularibus , ubi rationabile dubium oritur circa validitatem Baptismi prima vice collati.*

6. Sed illud hanc sententiam magis confirmat , quod sancitum fuit ab Ecclesia , videlicet Baptismum ab Hæretico collatum esse validum , si nihil eorum , quæ ab Ecclesia Romana præscribuntur circa materiam , formam , atque intentionem , fuerit omissum ; et cum disputatio instituitur , an Baptizatus ab Hæretico iterum sub conditione Baptismum suscipere debeat , cum in sinum Romanæ Ecclesiæ restituitur , id solum peragendum omnes testantur , cum de validitate collati antea Baptismi non immerito dubitatur (1). Præ cæteris Car-

(1) Card. de Lugo, Respons. Moral. lib. 4, dub. 2, per totum.

dinalis Albizzi (1) fatetur hoc institutum a Congregatione S. Officii penitus observari, nec unquam contrarium aliquod decerni, nisi cum incertum, dubiumque est, utrum Hæreticus, qui Baptismum administravit, omnia perfecerit, quæ circa materiam, ac formam Baptismi requiruntur: sed novum aliud afferamus Sacræ Congregationis Concilii documentum.

7. *Frater Mathias Hernandez Ordinis Prædicatorum in supplici libello a Sanctissimo remisso exponit, quod in civitate Navarra, aliisque locis Diæcesis Sancti Jacobi de Cuba, in Indiis Occidentalibus, Parochi solent rebaptizare sub conditione tum infantes domi in casu necessitatis baptizatos, non alia ratione, quam quia Baptismus non fuit in Ecclesia Parochiali collatus, tum etiam Hæreticos ad Catholicam Fidem conversos, licet asserentes, sed baptizatos fuisse servata forma, et adhibita materia ab Ecclesia præscripta, sub unico prætextu, quod ignoretur, quæ, et qualis fuerit intentio, cum qua fuerunt baptizati; supplicat præterea, opportune desuper provideri. Ut igitur Parochi ex hujus Sacræ Congregationis oraculo edoceantur, Eminentissimi Patres respondere dignabuntur:*

Primo, an infantes domi in casu necessitatis baptizati, sint sub conditione rebaptizandi;

Secundo, an, et in quibus casibus Hæretici debeant sub conditione rebaptizari, si ad Fidem Catholicam convertantur?

Die autem 27 Martii anno 1683 ita respondit:

Ad primum negative, nisi adsit dubium probabile invaliditatis Baptismi;

Ad secundum, ut supra.

Gobat. quæst. Theol. Sacram. tract. 2, cas. 43, sect. 2. Raynandus in Heteroclit. Spiritual. tom. 46, punct. 40, n. 26 et seq. fol. 142. — (1) In tract. de Inconstantia in Fide cap. 33. num. 24 et seq.

8. Pro certo habeas Sacrae Congregationis Decreta , quæ proferimus , non desumpta ex iis Scriptoribus, qui ipsa commemorant , licet nunquam ea subjecta oculis habuerint ; Nos illa in Actis perspeximus , et manu nostra pariter descripsimus , cum perhonorifico Secretarii munere fungeremur : magnum quidem tunc laborem impendimus , cujus tamen nunquam poenituit , nec in posterum poenitebit.

9. Eadem nostra Institutio , quæ scribendi occasionem tibi præbuit , de irregularitate pariter agit , quæ a Parocho contrahitur , si Baptismus *sub conditione* administretur , antequam diligenter examinaverit , utrum, et nequaquam temere, suspicari possit aliquid ad Baptismum necessarium fuisse prætermissum. Porro hujusmodi irregularitas colligitur *ex Cap. Ex Litterarum Alexandri III de Apostatis et iterantibus Baptisma* : Scriptores autem inquirunt , an hæc poena illos tantum afficiat , qui iterum Baptismum conferunt nulla adhibita conditione ; an eos pariter , qui absque ullo examine Baptismum iterum *sub conditione* administrant ; Insuper , an eadem poena contra Baptizatum , et Baptizantis administrum solum infligatur , an Baptizantem quoque ipsum comprehendat. Postremo , utrum hæc irregularitas ad ulteriores Ordines aditum intercludat , an vero impediat solum exercere Ordines , qui jam percepti fuerunt.

10. Aliqui profecto poena hujusmodi eos minime illigari putant , qui Baptismum *sub conditione* iterum conferunt , ob eam causam , quod adjuncta conditio rem suspensam , et ancipitem relinquit , ita ut Baptismum reipsa administrare non intelligant , nisi forte in primo Baptismo necessarium aliquod defuerit (1).

(1) Suarez, in 3. part. tom. 3, quæst. 71, art. 4, disp. 34, sect. 6, dub. 3. Navarrus in Man. tom. 4, cap. 27, num. 246. Bonacina Oper. Moral. tom. 4, in tract. de Cens. disp. 7, quæst. 3, punct. 3, num. 4. Layman. Theol. Moral. lib. 4, tract. 5,

11. Alii tamen judicant hanc pœnam irregularitatis in illos quoque decerni, qui baptizant *sub conditione*, licet prudenter dubitare nequeant, an primus Baptismus rite collatus fuerit juxta Ecclesiæ disciplinam, et instituta: nam temere, et inconsulto rem maximi ponderis suscipiunt; accedit etiam, quod interposita conditio deliberatum baptizandi animum nequaquam immutat. Si quidem, qui hoc modo baptizat, nullum in dubium revocat, an vere, et valide primus Baptismus fuerit administratus. Hinc dicitur ipse Baptismus secundum reipsa contulisse; quippe novum Baptismus jam Baptizato tradit, qui sane verus Baptismus nuncupari debet, licet ea conditio interponatur. De his plures Auctores copiose disserunt (1).

12. Perpauci existimant hac pœna irregularitatis baptizantem non devinciri, sed plurimi arbitrantur ob eamdem pœnam solum ascensum ad superiores Ordines impediri, inter quos Gibalinus (2), ac Pirhingius (3) numerantur; non desunt tamen, qui censeant ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri non posse; eos Sayerus fuse commemorat (4).

part. 5, cap. 2, vers. 4. Giballin. de Irregul. cap. 5, consecrar. 4, per tot. pag. 342. Tamburin. Op. Mor. tom. 2, lib. 40, tract. 4, cap. 43, § 2. Leander, Op. Mor. tom. 4, tract. 2, disput. 6, quæst. 9, et tom. 5, tract. 2, disput. 48, quæst. 42. Diana in edit. scoordin. tom. 5, tract. 5, resol. 20. Franc. de Magistris in Praxi Fori Eccl. tom. 2, lib. 4, tit. 8, cap. 4, n. 7, vers. Et not. Castropal. Oper. Moral. tom. 6, disp. 6, punct. 40, num. 6. Pirhing. in quintum dec. tit. 9, n. 43. — (1) Salzed. ad Diaz in Praxi Canon. cap. 43, vers. Aqua quidem irreg. Sayer. de Censuris lib. 7, cap. 8, n. 23 et seqq. Majol. de Irregul. lib. 3, cap. 44, n. 5. Hugolin. in eodem tract. cap. 35, § 3, num. 4. Barbosa, cap. De quibus num. 3, de Bapt. Filliuccius Op. Moral. tract. 20, num. 482. Vulp. Resol. Moral. 403, num. 3 et seqq. Fernandez de Herrodia de Sacram. Bapt. part. 4, dub. 2, n. 4. Megal. part. 3, Inst. Confess. et Pœnit. lib. 7, cap. 2, n. 36. — (2) In eod. cap. 5, part. 4, num. 7. — (3) In allat. tit. 9, § 3. — (4) De Censuris lib. 7, cap. 3, num. 5.

13. Nos quidem, exposita superius Catechismi Romani auctoritate adducti, illorum opinionem probavimus, qui putant irregularitatem ab illis contrahi, qui *sub conditione* Baptismum administrant, cum nulla est suspicandi causa, an primus Baptismus rite peractus fuerit. Illorum quoque sententiam amplectimur, qui tradunt ob hanc irregularitatem susceptos Ordines exerceri nequaquam posse; nam Romanus Catechismus Sacerdotes etiam, ac Parochos commemorat, quos etiam nominat S. Carolus Borromæus, qui in tertia Synodo Mediolanensi irregularem eum pariter declarat, qui *sub conditione* Baptismum iterum confert: constat autem nullum Ordinem inveniri, ad quem Sacerdotes, ac Parochi provehantur. Idem monuit Altovitus a Secretis Sacræ Congregationis Concilii (1): *Si quidem, (inquit), Synodus Mediolanensis, et Catechismus Romanus, quorum maxima est auctoritas, et cæteris præferenda, loquuntur expresse de Sacerdotibus et Parochis rebaptizantibus sub conditione: unde irregularitas, quæ inibi statuitur, et respective præsupponitur adversus dictos Sacerdotes, et Parochos, necessario intelligenda est de impediante exercitium Ordinum susceptorum, cum non detur alius Ordo sacer, ad quem Sacerdotes, et regulariter Parochi ascendere possint.*

14. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco in tuis Litteris proponitur: Nos igitur admones recentis Jubilæi tempore, quod Pontifex indixit, et Nos in Civitate, ac Diœcesi promulgavimus, aliquos Sacerdotes tum Regulares, tum Sæculares venisse ex vicinis Diœcesibus, in quibus facultatem ad Confessiones audiendas obtinent, ipsosque Pœnitentiæ Sacramentum Diœcesanis nostris administrasse; Insuper mones alios Sacerdotes pro excipiendis Confessionibus ad certum tempus a

(.) In causa Tuder. Bapf. seu Irregul. die 47 Novembr. ann. 1685.

Nobis probatos , post idem tempus elapsum per eos dies Confessarii munus exercuisse ; de his omnibus consilium nostrum expostulas.

15. Si Sacerdotum hujusmodi nomina Nobis perspecta fuissent, nihil tuis Litteris super hac re foret rescribendum ; nam jussu nostro Fiscalis Promotor judicium confecisset , ut debita pœna delinquentibus inflingeretur : cum tamen ipsorum nomina Nobis ignota sint , ideo responsum quæstioni tuæ faciemus.

16. Itaque duo perpendenda sunt ; primum an liceat iisdem Sacerdotibus Pœnitentiæ Sacramentum administrare ; secundum , an valide per ipsos conferatur. Primum libere , ac tutissime denegamus ; nam Summus Pontifex decernit Confessarium, etiam tempore Jubilæi, auctoritate Episcopi probandum. Illi autem veritati magis consentaneam sententiam defendunt , qui solum Episcopum loci intelligunt , ubi Fidelium Confessiones excipiuntur. Quare probatus ab Episcopo loci appellari nequit, ubi Pœnitentiæ Sacramentum administrat , qui ab Episcopo alterius Diœcesis eam facultatem accepit ; neque inter approbatos Confessarios referri potest , qui facultatem habuit certo temporis spatio, quod peractum, absolutumque jam fuit. De Sacerdote , qui ab Episcopo alterius Diœcesis ad Confessiones audiendas designatus est , non autem ab Episcopo loci , ubi Fideles confitentes excipere non dubitat , sapienter disserunt Cardinalis de Lugo (1), aliique plures (2). De aliis Sacerdotibus , qui Pœnitentiæ Sacramento Fideles audeant expiare , licet facultatis constitutum tempus jam desierit , copiose

(1) De Sacram. Pœnitent. disput. 24 , sect. 4 , num. 23. —

(2) Card. de Lauræa, lib. 4, sent. disp. 20 , art. 3, num. 445 et seqq Passerinus de Stat. Hom tom 2 , quæst. 487 , art. 1 , num. 457. Tamburinus in Theol. tom. 2 , lib. 5 , cap. 5 , § 4 , num. 44 et seqq.

verba faciunt Cardinalis de Lauræa (1), Tamburinus (2), ac Bordonius (3).

17. Difficilius est judicare, an valide Sacramentum ejusmodi confertur; ratio illorum Fidelium habenda est, et calamitas expendenda, qui eos Sacerdotes publice expositos ad Confessiones audiendas intuentur, ad quos accedunt pro certo habentes facultate ipsos præditos esse, quæ ad rem gerendam necessario requiritur.

18. Dissentiunt in hac re Scriptores; aliqui prorsus inanem, et irritam ejusmodi absolutionem fatentur, neque enim communis error ad ipsam impetrandam satis esse ducitur, nisi alius titulus adjungatur; horum nomina Passerinus recenset (4). Alii vero nullam vim inesse his absolutionibus testantur; confitentes tamen *coram Deo* absolutos dici posse contendunt, et veteri quodam decreto Sacræ Congregationis Concilii suam sententiam confirmant; aiunt a Sancta Matre Ecclesia tunc suppleri, quæ desunt, ea tamen conditione, ut crimina sua legitimo Confessario iterum patefaciant, statim ac errorem illi detexerint (5).

19. Contrarium alii tuentur ob eam causam, quod absolutus *coram Deo* dici nequeat, nisi qui revera ad Pœnitentiæ Sacramentum accedens absolutionem consecutus est; quod si ipsi crimina a Sacerdote rite condonata fuerunt, cur, inquirunt, sua scelera rursum confiteri teneatur (6)?

20. Idem Scriptores putant ob communem errorem rite collatam fuisse absolutionem, licet nullus alius titulus interveniat, quod magis affirmandum est, si quis

(1) In eodem loco, num. 447 et seqq. — (2) Ibid. n. 28 et seqq. — (3) Tom. 2. Op. Moral. resol. 34, n. 55. — (4) In ead. quæst. 487, n. 347. — (5) Diana, tom. 4. Oper. Moral. tract. 3, resol. 26, num. 7. Molles. tract. 7, cap. 42, n. 20. Barbosa ad Conc. sess. 23, cap. 17, n. 15. Vulp. in resol. 463, n. 42, in fine etc. — (6) Passerinus, eod. loco, n. 564. Vulp. in ead. resol. 463, num. 48.

titulus superaddatur (1). In medium quoque proferri potest suffragium præclarissimi Viri Fagnani, quod confecit, cum esset a Secretis Sacræ Congregationi Concilii : hanc ipse opinionem sequitur in quadam causa Aretina die 22 Martii anno 1614 proposita, cui responsum fuit, postquam suum Theologi consilium scriptum dederunt (2).

21. Sed memoria dignissimum est, quod accidit Patavii, cum Innocentius XI Jubilæum indixisset, eamque Sedem Venerabilis Dei Famulus Cardinalis Gregorius Barbadicus obtineret.

22. Id memorat Clericatus (5); sed Nos rem integram ex Actis Sacræ Congregationis desumptam exponemus.

PATAVINA.

FACULTATIS ABSOLVENDI.

OCCASIONE universalis Jubilæi nuper indicti pro implo-
randa Divina ope adversus Turcas, tres Sacerdotes Capuccini in Patavina Diœcesi, absque approbatione et licentia Eminentissimi Episcopi, confessiones sacramentales plurium sæcularium personarum publice exceperunt; et quamvis fuissent moniti a Parocho de eorum inhabilitate, attamen ab inceptis desistere noluerunt. Accersiti postea ab ipsomet Eminentissimo Episcopo ad docendum de eorum prætensa facultate absolvendi, responderunt, quod in opinione probabili aliquorum Auctorum Regularium primus eorum uti Guardianus et Prælatus Regularis, secundus uti approbatus in aliena Diœcesi, et tertius uti approbatus ab ipso Episcopo Patavino in alio loco Diœcesis ad annum licet jam elapsum,

(1) Passerin. in ead. quæst. 187, n. 350 et 355 et seqq. Vulp. in ead. resol. 163, n. 16 et seqq. Gobat. in quæst. Theol. Sacramental. tract. 7, cas. 3, n. 107 et seqq. et n. 109. — (2) Tom 6½. Posit. fol. 385 et seqq. — (3) De Pœnit. decis. 34, n. 44.

potuerunt licite et valide, tempore Jubilæi, excipere dictas confessiones, absque nova Ordinarii approbatione. Eminentissimus autem Episcopus animadvertit, huic prætensioni resistere tum Constitutiones sanctæ memoriæ Urbani VIII et Innocentii X relatas per Fagnan. in Cap. Sane, de offic. et potest. Judicis delegati, tum Constitutiones sanctæ memoriæ Alexandri VII 3 Januarii 1656, et Clementis X de anno 1670, quæ omnes expresse prohibent, ne Regulares absque approbatione Ordinarii confessiones audiant, quamvis in alio loco approbati; tum etiam responsa hujus Sac. Congregationis super dubiis ad Bullam sanctæ memoriæ Gregorii XV, incipien. Inscrutabili; tum denique expressam mentem Sanctissimi Domini Nostri, qui in Bulla præfati Jubilæi requisivit, Confessarios ab Ordinariis Locorum esse approbatos: unde plurimum dubitans de viribus hujusmodi confessionum, ab oraculo hujus Sac. Congregationis quanto citius responderi petit:

Primo, an licite;

Secundo, an valide dicti Capuccini Sæcularium confessiones exceperint?

Sacra autem Congregatio die 11 Decembris anno 1683 ita respondit:

Ad primum, illicite;

Ad secundum, invalide, sed non esse inquietandos illos, qui bona fide confessi sunt. Attamen, si ipsi confessi hoc resciverint, vel de invaliditate confessionis dubitaverint, eosdem teneri reiterare confessionem.

Quo vero ad Capuccinos, Eminentissimus Ordinarius conficiat Processum circa administrationem Sacramenti Pœnitentiæ ab iisdem exercitam, non obstante contraria dispositione Sacri Concilii Tridentini, et Constitutionum Apostolicarum, et transmittat.

23. Hæc tibi declaranda habuimus, ut quæstionibus tuis accommodatum fieret responsum. Benedictionem nostram tibi impertimur.

INSTITUTIO LXXXV.

Epistola ad Joannem Antonium Castelvetri Parochum Sanctæ Margaritæ, et Monialium Confessarium tradita. Veterem esse Monialium consecrandarum ritum. Decere maxime hujusmodi ritum in Monasteriis promovere. Quænam sint Moniales Consecrationi idoneæ. Quænam requirantur in iis quæ consecrandæ sunt. Esse aptas Moniales S. Margaritæ, sicut eas, quæ S. Benedicto nomen dederunt. Utrum hæc Consecratio necessario spectet ad Episcopum. De loco huic rei peragendæ magis accommodato, deque variis modis, et quinam sit consuetudini, Sacrisque Canonibus magis consentaneus.

1. **T**E nequaquam ignorare putamus a Monialibus S. Christinæ eam semper disciplinam retentam fuisse, ut consecrarentur non modo, cum Monachis Camaldulensibus subjectæ parebant, sed postquam in potestatem Bononiensis Archiepiscopi, anno 1627, Pontificis auctoritate interposita, transierunt. Equidem Cardinalis Hieronymus Boncompagnus hujus Civitatis Archiepiscopus an. 1658, ac deinde an. 1675 hanc Monialium Consecrationem peregit; Cardinalis Jacobus Boncompagnus Decessor noster de instituto ejusmodi nihil unquam dubitavit, sed de ratione, qua peragendum esset; ideoque Sacrorum Rituum Congregationem consuluit, quæ die 5 Julii anno 1698 ita respondit: *Servetur Pontificale, et quo ad egressum in Ecclesiam exteriorem, arbitrio Eminentissimi Archiepiscopi.* Cum deinde nova controversia post hoc Decretum excitata fuisset, eadem Sacra Congregatio die 27 Septembris ejusdem anni in hunc modum rescripsit: *Ad Secretarium ad mentem.* Ipse vero Secretarius litteras dedit, et mentem Sac. Congregationis hoc pacto explicavit: *Servandum Pontificale, absque ulla immutatione, in egressu ac regressu ad Moniales sacrandas, ex consueta*

Monasterii porta debere prodire, ut in exterius Templum veniant, et eadem porta Monasterium repetendum. Quam ob rem primam Sacræ Congregationis responsionem intelligi solum de modo, et cautionibus ineundis, ne, dum Moniales sacrantur, tumultus excitentur. Post hæc Cardinalis idem, die 11 Januarii an. 1699, Moniales consecravit, uti constat ex publicis Tabulis, quas Josephus Lodius Scriba hujus Curiae Archiepiscopalis exaravit. Ipse Cardinalis hoc idem perfecit paulo antequam vita decederet.

2. Statim ac Nos suscepimus hujus Ecclesiæ administrationem, cogitare cœpimus, an reliquas quoque Moniales ritus ejusmodi participes facere teneremur, si necessariis conditionibus præditæ essent, ut velum Consecrationis acciperent. Id vero institutum cæteris Monialibus convenire duximus, ob sacram ipsius vetustatem, et ob consilium S. Caroli Borromæi, qui in quarta Mediolanensi Synodo sic decrevit: *Ubi Religiosus iste et vetus Moniales solemniter velandimos his temporibus antiquatus est, ad pristinum usum ex veteri instituto et ritu revocetur, dummodo intra Monasterium id fiat* (1).

5. Paulo inferius verba faciemus de conditione, quam S. Carolus Borromæus præscripsit, ut intra septa Monasterii fieret consecratio: Illud autem magnopere comprobatur hunc a Nobis ritum promovendum in illis Monasteriis, quæ idonea sunt, quod nempe Consecrationis velum Virginibus tantum Monialibus concedi solitum, cum velum Professionis etiam Viduis impertiatur, velum, inquam, Consecrationis si rite percipiatur, aut gratiam auget, tanquam pium ac religiosum opus (2), aut ipsam gratiam confert, tanquam species aliqua Sacramentalis, ac levia peccata detergit, nisi impedimentum

(1) Tom. 4. Act. Eccl. Mediol. edit. Lugdun. an. 1682, pag. 459. — (2) Suarez, tom. 4, de Relig. lib. 4, cap. 44, n. 44.

aliquod interponatur (1). Sanctus quidem Thomas (2), postquam docuit initum a Divino Salvatore cum Ecclesia Matrimonium haud fœcunditate carere, quæ tamen ab integritate nequaquam sejungitur, illud subdit: *Sicut ergo per Matrimonium carnale repræsentatur Matrimonium spirituale quantum ad fœcunditatem; ita oportuit, aliquid esse, quod repræsentaret prædictum spirituale Matrimonium quantum ad ejus integritatem: et hoc fit in velatione Virginum, sicut per omnia, quæ ibi proferruntur, et geruntur, ostenditur; et propter hoc solus Episcopus, cui Ecclesiæ cura committitur, Virgines desponsat, velando, non sibi, sed Christo, quasi Sponsi Paranympheus, et amicus. Et quia integritatis significatio plene potest esse in continentia Virginali, sed in continentia Viduali est semiplena; propter hoc etiam Viduis aliquod velum, non quidem cum illa solemnitate, qua Virginibus, datur.*

4. Itaque, vix persuasum Nobis fuit hunc ritum Consecrationis amplificandum in illis pariter Monasteriis, quæ ad illam suscipiendam apta judicantur, licet superiori tempore in more posita non fuerit, statim mentem, animumque convertimus ad Monasterium S. Margaritæ, ubi tu designatus es Confessarius perpetuus, et in cujus Ecclesia Parochi locum, ac dignitatem obtines. Nam merito affirmari potest ab illis Monialibus exempla perfectæ virtutis universæ Civitati præberi. Sed priusquam consilii nostri rationem exponamus, rem penitus investigare statuemus, ut cognoscamus, an conditiones omnes in ipsis Monialibus deprehendantur, quæ pro hac Consecratione necessario requiruntur.

5. Porro aliæ ad easdem Moniales pertinent, aliæ verò ad instituta, et leges Ordinis, quem profitentur; ac primum Moniales debent esse Virgines, et viginti

(1) S. Antonin. in 3 part. tit. 2, cap. 2. — (2) In 4 sent. dist. 38, quæst. 1, art. 3, in corpore.

quinque annis majores. De Ordine illud præscribitur, ne inter Mendicantes adnumeretur. De iis copiose disserunt Scriptores (1)

6. Quare, cum perspectum fere habeamus nullam ex Monialibus S. Margaritæ matrimonio junctam fuisse, vel si aliqua inter ipsas Vidua est, cum reliquæ omnes Virginitatem excoluerint, et magna illarum pars viginti quinque annos jam excesserit; Insuper, cum Ordini S. Benedicti nomen dederint, qui inter Mendicantes non adscribitur, ideo ad Consecrationem indicendam nihil omnino deesse videtur.

7. Te non latet quæstionem haberi inter eruditos Viros, an S. Benedictus quemadmodum Monachorum, sic etiam Monialium Ordinem instituerit; utrum etiam S. Scholastica ipsius Soror Claustris inclusa fuerit, an pie, sancteque in suis privatis ædibus vitam solum traduxerit. In vita S. Benedicti (2), quam Sanctus Gregorius Magnus latine scripsit, et Sanctus Zacharias in græcum transtulit, illud traditur, quod non longe a Monasterio ipsius Sancti Benedicti, *erant quædam sanctimoniales fæminæ*, pro quibus ad virtutem instituendis frequenter aliquos ex suis Monachis S. Benedictus designabat. Hæftenus contendit eas fuisse reipsa Moniales, quæ Claustris, Chorique legibus tenerentur. Idem Hæftenus, et Angelus de Nuce, ac Mabillonius in Præfatione ad sæculum primum Benedictinum (3) asserunt illud Monasterium a S. Benedicto conditum, et in ipso S. Scholasticam versatam fuisse. Eruditus Auctor, qui vitam eandem S. Benedicti Venetiis in lucem edidit anno 1723, advertit (4) ex illo vocabulo *Sanctimoniales*, quo S. Gregorius utitur, non desumi eas Claustris

(1) S. Antonin. ibid. Silvester in Summ. ad voc. Consecr. Barbosa Jur. Eccl. univers. cap. 44, an. 43 ad 20. Pellizar. de Monial. cap. 3, sect. 3, n. 74. Tamburin. de jure Abbatiss. disp. 27, quæsit. 3. — (2) Cap. 49. — (3) §. 3. — (4) In notis, cap. 49

addictas fuisse. Nam idem Sanctus Gregorius *Sanctimonialis* nomine (1) quasdam pias mulieres indicat, quæ suis privatis ædibus detinebantur. Idem Mabillonius ingenue fatetur (2). Hanc ad rem probandam nihil magis conferre *Asceterii* vocabulum, quod a Sancto Zacharia, qui Sancti Gregorii Dialogos græce est interpretatus, adhibetur (3): *Ibi quædam sanctimoniales inerant; sed in ipso emporio erat Asceterium Religiosarum, et venerandarum Virginum.*

8. Sed omissa hac controversia, certissimum est plures Moniales legibus, et institutis Sancti Benedicti se devovisse; et quamvis Consecratio ejusmodi superiori tempore fere in desuetudinem abierit (4), ritus tamen ipsius retentus est, præsertim ab iis Monialibus, quæ S. Benedicti disciplinam sequuntur (5). Mabillonius autem id commemorat (6) contigisse, cum ipse Venetiis anno 1685 moraretur: *Die Dominica apud S. Zachariam facta est a Patriarcha sex nobilium Benedictinarum Consecratio, quæ aliquot a Professione annis fieri solet cum magna pompa, et multo apparatu. Post lectam Missæ Epistolam, Patriarcha ad Chorum Virginum accedit, et peracto Consecrationis ritu, omnes, qui in Consecratarum Virginitatem aliquid tentare ausi fuerint, diris vovet. Factum bene, si mores et habitus ab illa Consecratione non discordent.* Nos ipsi Moniales Benedictinas, quæ Romæ a S. Ambrosio nuncupantur, solemni pompa consecrari vidimus a Benedicto XIII, qui de Nobis adeo bene meritus est.

9. Procul dubio hæc satis videntur, ut liquido constet Moniales S. Margaritæ æque ac Benedictinas consecrari posse, et hac ratione ipsis suaderi posse, ut eandem

(1) Lib. 3 Dial. cap. 7 et 44. — (2) In Annal. — (3) In vita S. Benedicti, cap. 49. — (4) Thomassin. de ant. Eccles. discipl. part. 1, lib. 3, cap. 49. — (5) Martene de ant. Eccles. ritib. lib. 2, cap. 6, num. 46, pag. 325, ult. edit. Antverp. — (6) In suo Itiner. Italico, pag. 34.

Consecrationem percipiant. Verum, ut tutissimum semper iter insistamus, subjiciendam duximus rem gestam a Cardinali Leandro Porzia ex Ordine S. Benedicti, præclaro Theologo, et tunc Abbate S. Pauli in Urbe, cui parent Moniales S. Ambrosii, cum celebrem illam Consecrationem Benedictus XIII indixit. Itaque Litteras dedimus ad Cardinalem Porziam, quibus declaravimus situm esse Bononiæ Monasterium Sanctæ Margaritæ jurisdictioni nostræ subjectum, ubi Moniales S. Benedicti leges, ac disciplinam profitebantur, ignotum prorsus esse, an ullo unquam tempore ipsæ consecratæ fuissent; ob quam causam ab eodem Cardinali petivimus, utrum novo privilegio opus esset, ut Moniales sacrarentur. His autem verbis Cardinalis Nobis responsum fecit.

EMINENTISSIME, AC REVERENDISSIME DOMINE.

Redditæ mihi fuerunt Litteræ Eminentiae Vestræ post reditum a balneis Nuceriensibus, ad quæ simul cum Præsule Cerato, atque Abbate Constantio me contuleram. Nunc, ut jussa faciam, respondeo a Monialibus Benedictinis juxta ipsarum institutum, Veli Consecrationem suscipiendam, ut reipsa faciunt, permittente, atque assistente illarum Episcopo, seu Abbate. Neque ullo opus est Privilegio Pontificis, quod necessario tunc solum requiritur, cum privatæ Moniales præscriptam ætatem nondum attigerunt; qua de re potest Eminentia Vestra Monialibus S. Margaritæ eam consolationem impertiri, quæ reliquis Monasteriis ejusdem instituti permitti consuevit. Pro certo habeat Eminentia Vestra, nihil magis a me optari, quam ut voluntatis meæ studium, et observantiam pariter testatam Eminentiae Vestræ declarem.

Romæ, die 24 Julii anno 1737.

Humillimus, et addictissimus Famulus

Leander Cardinalis Porzia.

10. Episcopum, aut Abbatem his Litteris Cardinalis commemorat. Nam primum Moniales ab Episcopo pro

muneris sui ratione sacrantur : Scio , (inquit Sanctus Hieronymus ad Demetriadem) *quod ad imprecationem Pontificis, Flammeum virginale, sanctum operuerit caput.* Insuper in epistola ad Oceanum : *Heri Catechumenus , hodie Pontifex , vespere in circo, nunc in Altari, dudum fautor histrionum , nunc Virginum Consecrator.* Sanctus quoque Ambrosius (1) scriptum reliquit quod Mediolanum ex variis Orbis partibus Virgines confluebant, ut Flammeum acciperent : *De Placentino sacrandæ Virgines veniunt, de Bononiensi veniunt , de Mauritania veniunt, ut hic velentur.* Insuper iisdem Litteris etiam de Abbate mentionem facit Cardinalis. Quippe nonnulli Generales Abbates Ordinis Monastici , vel ob Privilegium Sedis Apostolicæ , vel ob inveteratam consuetudinem , quæ eidem Privilegio adæquatur , Virgines sibi subjectas consecrant , uti de Abbate Vallis Umbrosæ Pellizarius (2) , ac de Abbate Generali Camaldulensium idem Pellizarius , ac Tamburinus testantur (3). Neque id abrogat aliorum quoque hujus generis Privilegia , aut ullo modo imminuit Episcoporum auctoritatem , cum de illis Monialibus agitur , quæ ipsorum potestati addictæ sunt , vel parent iis Abbatibus , qui Privilegio ejusmodi careant (4).

11. Pietatis studium , quo te præditum non semel experti sumus , facile Nobis persuadet , omnem a te operam , ac diligentiam impendendam , ne Moniales S. Margaritæ sacrum hunc ritum prætermittant. Ipsæ vero ob eximiam virtutem , qua plurimum commendantur , facile adducentur , ut Consecrationem a Nobis suscipiant. Sed jam de modo verba faciamus , quo ipsam perficiemus.

(1) Lib. 4. de Virginibus, c. 40. — (2) De Monial. c. 3, sect. 3, num. 91. ibidem. — (3) De Jure Abbatiss. disp. 27, quæst. 3. —

(4) Martene, loco allato, (pag. 520. Thomassin. in loco all. cap. 47 et 48.

12. Primum, Episcopus cum Administritz Clastrum ingredi potest, atque interiori Monialium Sacello Moniales consecrare. Hoc pacto Ambrosius Abbas Generalis Camaldulensium caput suarum Monialium, quæ in hac Civitate a *S. Christina* appellantur, Flammeo operuit, cum Eugenius IV Pontificatum teneret. Id colligitur ex vita ipsius præstantis Viri Ambrosii, quam post historiam Ordinis Camaldulensis Augustinus Florentinus typis evulgavit (1). Hanc eandem rationem præ reliquis S. Carolus Borromæus proponere videtur (2). Tandem hoc consilio usus est Patriarcha Venetus anno 1685 cum Moniales Benedictinas S. Zachariæ consecravit.

13. Sed, ut verum fateamur, id facile executioni demandari non potest. Qui contrariam rationem tenuerunt, adducti sunt auctoritate Tridentinæ Synodi (3), et S. Pii V Constitutione octava, qua Pontifex enumerat causas, ob quas Moniales Clastris egredi possunt; inter quas non recensetur causa adeundi templum exterius Monasterii, ut ibi Consecrationem percipiant. Sed contrarium statuit Sacra Congregatio Concilii anno 1587, cum Episcopo Hieracensi responderet, qui hæc postulaverat (4): *Illustrissimi et Reverendissimi Domini, devotus vester Orator Episcopus Hieracensis supplicat Illustrissimis et Reverendissimis Dominationibus Vestris pro resolutione infrascriptorum dubiorum stante Concilio Tridentino cap. 5, sess. 25, de Regularibus et Monialibus, ubi cavetur, nemini Sanctimonialium licere post Professionem exire a Monasterio etiam ad breve tempus, quocumque prætextu, nisi ex aliqua legitima causa ab Episcopo approbanda.*

14. Ac Extravaganti felicitis recordationis, Pii V incipien. Decori, etc. qua dictæ exeundi causæ ad tres

(1) Cap. 45, in princip. pag. 361. — (2) In Concil. quarto Mediolan. superius allato. — (3) Cap. 5, sess. 25, de Reg. — (4) Lib. 4, Decr. fol. 224, a tergo.

duntaxat, videlicet, magni incendii, lepræ, et epidemiæ, restringuntur.

15. *Et quod in Civitate Hieracensi Monasteria Monialium non habeant Ecclesias interiores.*

16. *Et quod ex Libro Pontificali, Consecratio Monialium, et Benedictio Abbatissæ inter Missarum solemnias fieri debeant.*

17. *Et quod in dicta Civitate fuerit, et sit consuetudo, quod actus Consecrationis Monialium, et Benedictiois Abbatissarum semper fuerit factus in Ecclesia exteriori.*

18. *An dicta Consecratio et Benedictio fieri possit in dicta Ecclesia exteriori, et ad hunc effectum censeatur legitima causa exeundi.*

19. *Sacra Congregatio Concilii censuit, in exteriori Ecclesia posse fieri, iis duntaxat Monialibus adhibitis, quæ ad Consecrationem erunt necessariæ.*

20. *Insuper Sacra Congregatio causis Episcoporum, ac Regularium præposita an. 1591 Cardinali Columnæ respondit Monialium Consecrationem in interiori templo peragendam, idque jussu Gregorii XIV, qui Episcopus Cremonensis antea fuit, et ad Concilium Tridentinum convenerat. Deinde Cardinalis a Gregorio XIII creatus, inter cæteros Cardinales cooptatus fuit, qui Decreta ejusdem Concilii interpretari deberent. Subjicimus Litteras Sacræ Congregationis: Pontifex vetuit Flammeo donari Moniales inter Claustra, ut scandalo, et corruptelis quæ accidere consueverunt, aditum penitus occluderet. Præcipit id fieri in posterum in templo interiori. Quod si Ecclesia ad rem ita gerendam parum accommodata fuerit, ipsam pannis, ac tabulis aptari omnino jubet, ita ut eadem Consecratio commode instituat. Ob hanc causam Illustrissimi Præsules hujus Congregationis desiderio tuo satisfacere haud potuerunt, quorum voluntatem, studiumque præsto semper futu-*

rum , si quid novi contigerit , tibi polliceor : Ego interim Tibi a Deo etc.

21. Postremo Sacra Congregatio Concilii anno 1652 Sabinensi Episcopo plura postulanti sic respondit (1).

22. *Eminentissimus Sabinens. Episcopus supplicat , per Sacram Congregationem declarari.*

23. *Primo, an violantes Clausuram Monialium ad malum finem, non tamen prætextu licentiarum, incidant in Excommunicationem soli Summo Pontifici reservatam.*

24. *Secundo, an admittentes hujusmodi violantes in Clausuram sint Excommunicationi obnoxii.*

25. *Tertio, an Decretis Conciliaribus, et Constitutionibus Apostolicis Clausuram præcipientibus obstet contraria consuetudo etiam post Concilium introducta.*

26. *Quarto, an in Consecratione Monialium possint Moniales egredi, aut Episcopus ingredi Clausuram in ipso actu Consecrationis.*

27. *Quinto, an occasione hujusmodi Consecrationis possit Magister Cæremoniarum, Consanguineæ, seu Consanguinei ipsarum Consecrandarum, saltem ex permissione Episcopi, Clausuram impune ingredi.*

28. *Die 3 Julii anno 1652 Sacra Congregatio etc. ad primum respondit, esse reservatum Summo Pontifici; ad secundum, Superiores admittentes hujusmodi violatores in Clausuram, esse Excommunicationi obnoxios; ad tertium, Decretis Conciliaribus, et Constitutionibus Apostolicis Clausuram præcipientibus nullam consuetudinem obstare; ad quartum, in Consecratione Monialium servandum esse Pontificale Romanum; ad quintum, ingressum in Monasterii Clausuram neque Magistro Cæremoniarum, neque Consanguineis ipsarum Monialium esse permissum.*

(1) Lib. 44 Decret. fol. 637., a tergo.

29. Ex his omnibus satis constat non licere in posterum uti ratione illa consecrandi Moniales in templo interiori, quam plures tradiderunt, aliique reipsa probaverunt.

30. Romanum Pontificale a Clemente VIII promulgatum secundum hujus Consecrationis modum indicit, nempe, ut Moniales, quæ Flammeo donandæ sunt, e Monasterio prodeant, et a senioribus Matronis in templum exterius deducantur, et peracta Consecratione ad Portam Monasterii cum iisdem Matronis redeant, ubi Abbatissa Moniales suas excipiat. Buonmatthæus (1), Piscara (2), ac Tamburinus (3) verba Pontificalis diligenter expendentes de his copiose disserunt. Cum vero idem Pontificale Clementis VIII Constitutione firmatum vim legis obtineat (4), ipsi parendum esse videtur: accedit, quod Sacra Congregatio Concilii ea sententia, quam paulo ante memoravimus, propositam a Romano Pontificali normam omnino servandam præcepit; eandem prorsus viam tenuit Sac. Rituum Congregatio, cum de causa Monialium Sanctæ Christianæ, uti dictum est, ageretur. Id etiam exemplo suo confirmavit Benedictus XIII, cum Romæ Moniales S. Ambrosii sacravit.

31. Tertio, hæc Consecratio fieri potest ad Fenestellam, ex qua Moniales Divinam Eucharistiam suscipiunt. Id aliquando monuit Sacra Congregatio pro causis Episcoporum, ac Regularium constituta, cujus Decreta Gavantus (5), et Piscara recensent. Sed non mediocrem difficultatem agnoscimus, tum quia hæc Consecrationis

(1) In suo tract. de modo consecrandi Virgines. — (2) In Praxi Cærem. lib. 2, sect. 42, cap. 7. — (3) De jure Abbatiss. disp. 27, quæst. 7. — (4) Fagnan. Cap. Presbyt. num. 41, de Sacram. non iterandis. Maceratens. var. resolut. lib. 4, resolut. 412, cas. 44 vers. Nec verbum. Pax Jordan. Eluc. tom. 4, lib. 5, tit. 5, num. 9, vers. Quia Pontif., et n. 27. — (5) In Manual. ad vocab. Monial. Consecr. n. 4, et n. 5. In Praxi Cærem. lib. 2, c. 7, n. 45 in fine

ratio Pontificali Clementis VIII adversatur ; Decreta vero Sac. Congregationis , de quibus modo verba fecimus , haud confecta fuerunt , ut lex generalis indicetur , sed ut quibusdam peculiaribus corruptelis eadem Congregatio consuleret (1) ; tum quia hic modus Consecrationis improbatus fuit , cum Cardinalis Jacobus Boncompagnus pro sacrandis Monialibus Sanctæ Christinæ illum proposuisset.

52. Secundus igitur hujus Consecrationis modus probandus videtur , licet duæ difficultates contra objiciantur. Nam primum , corruptelæ omnes evitandæ sunt , sed id facile obtineri potest , si servantur cautiones , quibus usus fuit Cardinalis Boncompagnus , cum Moniales Sanctæ Christinæ bis consecravit. Secundo , expensarum ratio habenda est. Quamobrem studio , quo possumus , maximo tibi indicimus hortari tuas Moniales , ut omnem contentionem deponant. Si quid defuerit ad pompam apparatusque , id Nobis tribuant , qui ea solum parari jubemus , quæ necessaria sunt ; etenim hanc Consecrationem instituimus , ut fructum aliquem ipsarum animæ , nostræque percipiant , non ut sollemnis aliqua pompa celebretur. Tandem ipsas admonebis , ut consilii nostri rationem omnino sequantur ; Etenim de modo peragendæ Consecrationis simul ita deliberabimus , ut proventus Monasterii nullum capiant detrimentum.

(1) Buonmatth. in all. tract. cap. 7. Tamburin. de Jure Abbatis. disp. 27 , quæsit. 6 , num. 4.

INSTITUTIO LXXXVI.

De iis , quæ spectant ad facultatem Confessionum excipiendarum. Juxta Sacros Canones nemini licere, absque approbatione Ordinarii, Fidelium Confessiones excipere. Nulli Sacerdoti, cæteroquin idoneo, tribui solere potestatem audiendi in hac Diœcesi Confessiones, nisi prius publicum subierit examen. Quomodo a Sacris Canonibus hujusmodi consuetudo sancita sit. Hanc facultatem nulli concedi, nisi ad præfinitum tempus, sive Regularis, sive Sæcularis sit. Utrum ea consuetudo Sacrorum Canonum auctoritate semper invaluerit, in eo quod ad Regulares attinet. Penes Episcopum esse iterum examinare doctrinam eorum Presbyterorum, qui acceptam facultatem sibi prorogari cupiunt.

1. **P**ERPAUCA monenda duximus, ut quisque intelligat, qua ratione Sacerdotibus in hac Civitate, ac Diœcesi facultatem audiendi Confessiones impertiamus.

2. Primum, nullus Sacerdos Regularis, aut Sæcularis Pœnitentiæ Sacramentum sæcularibus administret, nisi potestas ipsi per Nos facta fuerit, licet in aliis Diœcesibus Fideles confitentes audire, et expiare possit; quamvis etiam Rector sit animarum in aliena Diœcesi, ipsumque aliquis ex nostris Parochis accersat, ut populi sui Confessiones excipiat.

3. Secundo, facultatem eamdem omnino denegamus cuicumque Sacerdoti Regulari, aut Sæculari, nisi prius examine probatus a Nobis fuerit, licet Sæcularis Sacerdos in quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel Jure canonico sibi comparaverit; Regularis autem in suo Ordine præclara munera, et quemlibet dignitatis locum obtinuerit. Attamen examine liberabimus eum, qui satis ob doctrinam, ac vitæ probitatem cognitus ad Confessiones audiendas accitus sit, dum hanc Civitatem pertransit: Parochum quoque alterius Diœcesis immunem faciemus, si a Parocho hujus nostræ

Dioecesis pro conferendo Pœnitentiæ Sacramento invitetur.

4. Tertio, facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam volumus, ita ut anni spatium nunquam excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum Sæcularis illius prorogationem a Nobis petere teneatur.

5. Quarto, cum ea prorogatio conceditur, nostræ potestatis erit quæcumque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem in examen vocare, et Sacerdotes etiam, sive ex Regularibus, sive ex Sæcularibus eligere præstantiores, ut Nobiscum ad examen conveniant, cum vel pristini Confessarii a Nobis confirmandi, vel novi probandi fuerint.

6. Quinto, examen huiusmodi, cum recentes Confessarii statuendi sunt, aut aliis prima facultas proroganda, coram Nobis tantummodo in Civitate, ac Dioecesi indicetur. Equidem Nos præsto fuimus, et in posterum quoque futuri sumus, ut simul cum delectis Viris Sacerdotes pro Confessionibus audiendis singulis Feriis sextis examine-mus. Idem etiam præstitimus, et in posterum præstabimus singulis diebus, licet Examinatores desint, cum Dioecesim Sacra Visitatione indicta perlustramus. At vero sigillatim de his omnibus verba faciamus.

7. Primum sane, ne ulli Sacerdotes, absque nostra facultate, sæcularium Confessiones audiant tum in Civitate, tum in Dioecesi, Tridentinum antea Concilium decreverat (1). Urbanus VIII deinde quodlibet privilegium abrogavit Pœnitentiæ Sacramentum administrandi (2), nisi Episcopi ejus loci facultas intercedat. Alexander vero VII hanc sententiam proscripsit: *Qui Beneficium Parochiale habent, possunt sibi eligere in Confessarium Sacerdotem non approbatum ab Ordinario.* Innocen-

(1) Sess. 23, c. 45, de Reform — (2) In Const. 92. Cull. tom. 4.

tius XI (1) illorum opinionem improbat, qui tradebant leves culpas, aut lethales etiam, si alias expiatae Confessione fuerint, absolvi posse a quolibet Sacerdote, quamvis ipsi ab Episcopo munus ejusmodi demandatum non fuerit. Insuper Innocentius XII (2) præcepit illis etiam, qui privilegium sibi deligendi Confessarium obtinuerunt, uti qui Indulto Cruciatæ præditi sunt, illis, inquam, præcepit, ne alii Sacerdoti, quam probato ab Episcopo loci crimina sua confiteantur. Idem Innocentius XIII confirmavit in ea Constitutione, quam pro statuenda in Regnis Hispaniarum disciplina promulgavit (3). Illam deinde Benedictus XIII sua auctoritate probavit, et post Concilium Romanum imprimi jussit, ut ex ipsa reliqui Episcopi sibi normam, et exemplum desumerent.

Tandem quibuscumque Sacerdotibus, et Parochis etiam alterius Diœcesis facultatem audiendi Confessiones in hac Civitate, ac Diœcesi denegabimus: Nam Clemens X hæc ita constituit (4): *Religiosos ab Episcopo ad Confessiones sæcularium in sua Diœcesi audiendas approbatos, non posse in alia Diœcesi eas absque Episcopi diœcesani approbatione audire, quamvis Pœnitentes subditi sint ejus Episcopi, a quo ipsi Religiosi jam fuerunt approbati.* Quod si id decernitur in Sacerdotes Regulares, multo magis de Sacerdotibus Sæcularibus statuendum est. Id magis constat ex ea controversia, an Parochus alicujus Diœcesis accitus a Parocho alienæ Diœcesis possit in ipsa Confessiones audire, sine facultate Episcopi, cui Diœcesis eadem subjecitur. Equidem diversæ feruntur opiniones (5). Imo, cum Sacra Congregatio Concilii die 16 Julii an. 1667 de ea controversia nullam sententiam tulisset (6); postremo die

(1) In Decr. de frequenti Commun. die 12 Febr. anno 1679. —

(2) In Constit. edita apud Casnedum, tom. 3, Contr. pag. 452. —

(3) § 17. — (4) In Constit. 7, § 4. — (5) Apud Leandr. tom. 4, tract. 5, disput. 9, quæst. 58. — (6) In Causa Cadurcen. Confess. lib. 25. Decret. pag. 486.

5 Decemb. an. 1707 (1) iudicium suum evulgavit. Porro id petatum fuerat : *An Curati unius Diœcesis vocati a Parochis alienæ Diœcesis possint in ista audire Confessiones tam suorum subditorum, quam alienorum absque licentia Episcopi ?* Responsum fuit : *Affirmative quoad subditos : Negative quoad alios.* Omnes quidem unanimes affirmant permitti Parocho, ut populum suum in aliena Diœcesi confitentem excipiat, licet concessio Episcopi ejus Diœcesis non interveniat.

8. Secundo loco proposuimus, nulli Sacerdoti facultatem audiendæ Confessionis a Nobis tribuendam, quamvis *Sæcularis Sacerdos in quacumque Academia Doctoris Lauream in Sacra Theologia, vel Jure Canonico sibi comparaverit : Regularis autem in suo Ordine præclara munera, et quemlibet dignitatis locum obtinuerit.* Nam Tridentina Synodus Episcoporum arbitrio permisit eos in examen vocare, quos ad Confessiones Fidelium audiendas designant : *Per examen, si illis videbitur : Sacra Congregatio S. Officii anno 1640 illos improbavit, qui contendebant Sacerdotibus Sacræ Theologiæ, et Juris Pontificii Laurea donatis haud requiri facultatem, et examen Episcopi (2).* Sanctus Pius V indixit etiam Regularibus, licet dignitatem inter cæteros obtinentibus, ut examen Episcoporum subeant, si confessiones excipere velint (3).

9. Tertio, facultatem audiendæ Confessionis certis limitibus concludendam diximus, ita ut anni spatium non excedat, eoque peracto Sacerdos tum Regularis, tum Sæcularis illius prorogationem a Nobis petere teneatur. Si de Sæcularibus Presbyteris agitur, id nunquam in dubium revocatum fuit. Pro Regularibus tantum rationes asseruntur, ob quas contendunt aliqui facultatem

(1) Apud Monacell. tom. 4, pag. 46, num. 172. — (2) P. Viva in proposit. 43, proscript. ab Alexand. VII, num. 7. — (3) In Constit. 33.

audiendi Confessiones, quæ nullo temporis spatio definita fuit, Regularibus adimi non posse, nisi legitima causa obvenerit, quæ ad Confessiones ipsas pertineat (1). Nec profecto desunt, qui id magno studio tueantur; nec desunt sententiæ editæ a Sacra Congregatione Concilii, quæ statuunt ab Episcopo facultatem excipiendi Confessiones sæcularium, aut penitus denegandam Regularibus, aut sine ulla limitatione concedendam (2). Nos plures ex his sententiis congegimus (3). Attamen Clemens X (4) aditum Episcopis reseravit, ut limitatas ejusmodi facultates Regularibus impertirent, præcipiens, ut magis idoneis absque ulla limitatione, contra vero minus idoneis circumscripta facultas tribuatur: *Illos autem (inquit) Religiosos, qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter reperti fuerint, ab Episcopis generaliter quoque, et indistincte absque aliqua limitatione temporis, certorumque locorum, aut generis personarum in Diocesi propria admittendos: quoad cæteros vero, qui non adeo idonei reperiuntur, si petierint se admitti, arbitrio Ordinariorum relinqui, ipsos cum limitata facultate, prout eisdem Ordinariis magis expedire videbitur, probare, et admittere.* Quamobrem, cum hæc doctrinæ, virtutisque præstantia dignosci nequeat, nisi examen circa quæstiones Theologiæ Moralis instituat, quod ita facile non est; ideo facultas tantum limitata tum Sæcularibus, tum Regularibus Presbyteris tradi consuevit, ita ut magis idoneis ad annum, cæteris autem ad minus temporis spatium eadem facultas protrahatur (5). Scriptores etiam ex Regularibus idem unanimes asserunt: *Hinc infero primo (inquit Cardinalis de Lugo) (6) non debere damnari approbationem cum ejus-*

(1) In Constit. 32 Innocentii X § secundo an Episcopus. — (2) Apud Clericatum decis. 38, num. 20, de Pœn. — (3) In nostris commentar. in cap. 15, sess. 23, de Reform. — (4) In all. Constit. 7, § 4. — (5) Nicolius Lucubr. lib. 5, tit. 38, num. 9. Clericatus in decis. 38, de Pœnit. num. 17. — (6) De Sacram. Pœnit. disp. 31, § 4, num. 59.

*modi limitationibus ab Episcopis datam (inter quas illa temporis limitati numeratur) tanquam injustam etiam respectu Regularium; possunt enim de facto intervenire vel omnes, vel aliqua ex rationibus adductis, vel aliæ similes, quibus prudenter moveatur Episcopus ad non approbandum absolute, et universaliter, sed cum aliqua limitatione. Congruit etiam Fagnanus (1), qui fatetur probari a Sacra Congregatione pro Episcoporum, et Regularium causis instituta, ut limitatæ facultates Regularibus tribuantur: Cum vero nonnulli Regulares in hac re adversarentur Cardinali e Sandoval, et Episcopo Andegavensi, Urbanus VIII opinionem ejusdem Cardinalis confirmavit (2). Alexander autem VII die 30 Januarii anno 1659 hanc sententiam tanquam falsam, temerariam, pravamque proscripsit: *Non possunt Episcopi limitare, seu restringere approbationes, quas Regularibus concedunt ad confessiones audiendas, neque ulla ex parte revocare* (3). Tandem illud etiam certissimum est, quod Constitutione Innocentii XIII a Benedicto XIII, uti dictum est, confirmata, sancitur: *Declaramus, Sacerdotes tam Sæculares, quam Regulares, qui ab Episcopis obtinuerint licentiam audiendi confessiones limitatam vel quoad locum, vel quoad genus personarum, vel quoad tempus, non posse Pœnitentiæ Sacramentum administrare extra tempus, vel locum, vel genus personarum ab ipsis Episcopis præscriptum, quocumque privilegio, etiam in vim Bullæ, quæ appellatur Cruciatæ Sanctæ, competente, nullatenus suffragaturo.**

10. Ultimo loco proposuimus, cum facultatis istius prorogatio conceditur, nostræ potestatis esse, quemcumque Sacerdotem Regularem, aut Sæcularem in examen vocare eo modo, quem superius indicavimus, illudque

(1) In cap. Grave, num. 50, de Offic. Ordinarii. — (2) In sua Constit. ann. 1639. — (3) Cabassut. in Theoria et Praxi Jur. Can. lib. 4, cap. 40, n. 43.

examen coram Nobis habendum. Quippe non ignoramus in Confessario requiri non probitatem modo, sed peritiam pariter, ac doctrinam (1): *Caveat spiritualis Judex, ut sicut non commisit crimen nequitiae, ita non careat munere scientiae; oportet enim, ut sciat cognoscere quid quid debet judicare: judiciaria enim potestas hoc postulat, ut quod debet judicare, discernat.* Porro temere queruntur illi, qui semel probati ad examen iterum vocantur, nec iis prorogatio, quam expetant, conceditur. Nam satis experientia compertum est obliterari, quae antea didicimus, nisi assiduo studio excolantur: *Nam sicut ille, (ait Cardinalis de Lugo) (2) qui hodie idoneus est, potest postea corruptis moribus, vel oblivione doctrinae fieri ineptus; ita eum, qui hodie declarat idoneum, poterit postea declarare ineptum, et retractare revocationem pro tempore sequenti. Et certe si Episcopi hoc non possent facere, non possent satis consulere suo Gregi, cum non possent prohibere illi Confessarium ineptum sibi approbatum, etiamsi clare constaret de ejus ineptitudine.* Illud etiam perspectum habemus a Gregorio XIII (3) redactam fuisse ad pristinam sententiam Juris Pontificii, ac Tridentinae Synodi Sancti Pii V (4) Constitutionem, ob quam Regulares semel ad Confessiones audiendas ab aliquo Episcopo probati, examinari amplius non debent, nisi ab Episcopo, qui in ejus locum sufficitur, si aliqua religione, metuque teneatur. Insuper Alexander VII decimo tertio loco hanc sententiam damnavit: *Satisfacit praecepto annuae Confessionis, qui confitetur Regulari, Episcopo praesentato, sed ab eo injuste reprobato.* Postremo Nobis ignotum non est Patavium, ejusque Dioecesim, cum Cardinalis Gregorius Barbadicus eam Sedem teneret, doctis, idoneisque Confessariis plurimum redundasse ob hanc causam, quod

(1) In Can. Qui vult, dist. 6, de Pœnit — (2) In loco allato, § 2, num. 65. — (3) In Constitut. 9. — (4) In Constitut. 433, § 2.

facultas audiendi Confessiones post novum examen solummodo traderetur. Sic habet Clericatus (1), qui tunc Vicarii Generalis munus exercuit.

11. *Exposita methodo, quam probamus, et reipsa semper antea servavimus, causisque illius adductis, nihil aliud superest, quam pauca Confessariis hujus Civitatis, ac Diœcesis nota, et perspecta facere. Primum, quod præsertim ad Diœcesanos spectat, nullam excusationem longi, vel impediti itineris satis futuram declaramus, ut primum, aut aliud examen evitetur: nequicquam etiam in medium proferent se infirma valetudine detineri, vel præstandam ab ipsis operam ægrotantibus, qui gravi morbo laborant. His enim causis fidem vix habere possumus, quæ plerumque afferri solent, cum illi ad examen venire jubentur. Illud quoque Nos ad suspicandum de hac re magnopere impellit, quod ipsi sæpius per anni cursum in Urbem libere se conferant, ac deinde impedimentum aliquod semper obtingat, postquam examen illis indictum fuit. Accedit tandem, quod aliqui ex ipsis, cum Nos in Diœcesi versaremur ad eos examinandos parati, id negotium effugerunt. Deinde post nostrum ad Civitatem reditum, audiendi confessiones facultatem, aut prorogationem, brevi temporis spatio interjecto, a Nobis petierunt, ita tamen, ut nullum examen fieri deberet, aut hæc examinandi provincia alicui Diœcesano tribueretur ob aliquam ex iis causis, quas ab illis effingi superius ostendimus. Quare sensu pene communi carere debet, qui calliditatem ejusmodi non intelligat. Itaque pro certo habeant omnes, si causam a veritate non alienam Nobis exhibeant, a Nobis de more probandam esse, ut nempe Confessarii facultas ad aliquod breve tempus protrahatur, non tamen ut consuetum examen vitetur, aut alicui Diœcesano illud committatur.*

12. Secundo, ipsos ad examen magna humanitate

(1) Decis. 37, sub num. 48. de Pœnitent.

excipiemus, neque ineptas quæstiones, ad ingenii ostentationem inductas proponemus, sed de illis interrogabimus, quæ reipsa contingere solent, et necessariae prorsus habentur. Nos vero, designatique Examinatores coram Nobis perspicuitatem rerum, ac sermonis omnistudio sectabimur. Novimus enim in Confessariis optandam quidem eminentem scientiam, mediocrem tamen satis esse, quæ ab Innocentio sic explicatur (1): *Scientiam reputamus eminentem, quæ subtiles quæstiones discutere, et definire novit, et in promptu responsiones habet. Ille habet mediocrem, qui scit aliquo modo examinare negotia, quamvis ad omnia nesciat respondere, et qui in libris veritatem eorum, quæ scire tenetur, scit quærere, etsi in promptu omnia non habeat.* Novimus etiam in quibusdam Diœcesis partibus probari debere scientiam inferiorem, quæ scilicet neque ad mediocrem pertingit. Id sapienter advertit Cardinalis de Lugo (2), ut timidos, ac religiosos Episcopos consoletur.

13. Tertio, (ut re confirmemus, quæ nuper diximus) monemus ipsos, præter alias quæstiones, semper a Nobis interrogandos *super reservatis in Bulla Cœnæ, et super reservatis in hac Diœcesi.* Nam merito suspicamur a quibusdam Confessariis imperitis ea crimina, easque censuras condonari, quæ ipsorum facultatem excedunt; atque ita protendi plus justo limites potestatis *directæ super non reservatis, atque indirectæ super reservatis.* Illos quoque interrogabimus juxta Decreta Congregationis Sancti Officii, circa Constitutionem Gregorii XV, contra *sollicitantes.* Inquiremus pariter sententias ab Alexandro VII, et Innocentio XI proscriptas, ac potissimum 24, 25, 40, 41, ab Alexandro VII, et 9, 34, 49, 50, 51, 60, 61, 62, 63, ab Innocentio XI damnatas, quæ

(1) Cap. cum in cunctis, de Elect. — (2) De Sacram. Pœnit. disp. 22, sect. 4, num. 74. Diana, in edit. coordin. tom. 5, tract. 3, resol. 7, num 43.

pertinent ad crimen incontinentiæ, vel ad improbos homines nefaria peccandi consuetudine, aut proxima occasione devinctos. Profecto terret Nos magnopere, quod Cardinalis Bellarminus scriptum reliquit (1) : *Non esset hodie tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi.*

14. Quæ de facultate, aut prorogatione audiendi Confessiones a Nobis dicta sunt, in eos tantum Sacerdotes decernuntur, qui nullam gerunt animarum curam. Nam qui Parochiam obtinuerunt, eamdem facultatem in Parochia absque ulla limitatione conjunctam habent, ita ut si Parochus in Diœcesi constituatur, Fideles confitentes per universam Diœcesim audire possit : si Civitatis Parochus habeatur, Confessarii munus in tota Civitate queat exercere. Ita sanxit Sac. Congregatio Concilii (2), ubi propositum fuit : *An provisus de Parochiali per concursum, censendus sit approbatus idoneus Minister ad audiendas confessiones in illa Diœcesi, in qua illam Parochialem obtinet* : hoc responsum editum tunc est : *Censeri duntaxat in ea Civitate, vel Oppido, ubi sita est Parochialis, non autem passim per totam Diœcesim.* Ea tamen conditio semper interveniat necesse est, ut Confessarius Rectorem Ecclesiæ adire non prætermittat, ubi Sacramentum Pœnitentiæ administrare debet. Idem officium præstandum est a Diœcesis Parocho, si in Urbe, et a Confessario urbano, si in Diœcesi Confessiones audire velint. Hoc enim institutum, ac disciplina diuturna consuetudine in hac Civitate, ac Diœcesi firmanter, eamque consuetudinem probari Clericatus testatur (3). Sin autem Parochus abdicet, nova facultas requiritur, ut confitentes Fideles audire, et expiare possit (4),

(1) In Concione 4, in Dominic. 4. Advent. — (2) Apud Piasec. in Praxi Episcop. part. 2, cap. 4, num. 46. — (3) De Pœnitent. decis. 37, num. 42. — (4) Barbosa de Parocho, cap. 49, n. 6. et in Concil. Trid. sess. 23, cap. 13, n. 24. Van Espen. Jur. Eccl. univers. tom. 1, part. 2, tit. 6, cap. 6, n. 6. Piasec. in Praxi Episcop. part. 2, cap. 1, n. 40. Clericat. de Pœnit. decis. 37, n. 44.

quæ sane a Nobis haud concedetur , nisi novum examen intercedat.

15. Attamen cum difficile sit Confessariis , ac Parochis ea omnia circa Matrimonium plene cognoscere , ob quæ necessario ad Cardinalem Pœnitentiarium confugiendum est : Insuper , cum ipsis ignota fortasse sit ratio , ac modus , quo Brevia ejusdem Cardinalis executioni demandentur , in lucem edidimus typis Archiepiscopalibus Institutionem , quam in exiguum libellum congressimus.

INSTITUTIO LXXXVII.

Instruuntur Parochi , et Confessarii , quemadmodum confugere debeant ad Cardinalem Pœnitentiarium , et executioni mandare , quæ ab illo præcipiuntur , præsertim in difficultatibus ad Matrimonium pertinentibus.

1. **E**x quo pervenimus in hanc Sedem , hujusque Civitatis ac Diœcesis administrationem suscepimus , adesse nunquam prætermisimus , cum examen indiceretur pro Ordinandis, Confessariis, aut Parochis, quibus absque ullo examine , vel prævio concursu , animarum cura confertur. Assiduo pariter convenimus ad Coetus Ecclesiasticos, qui statis temporibus in hac Metropolitana haberi solent , ubi quæstiones Theologiæ Moralis proponuntur ; idemque institutum retinere in posterum decernimus , donec singulari Dei beneficio salvi , et incolumes erimus. Itaque præ cæteris advertimus , a plerisque ignorari rationem , ac modum , quo ad Cardinalem Pœnitentiarium , ipsiusque Tribunal confugiant , cum aliquid ipsis difficultatis circa matrimonium obvenerit. Certissimis etiam documentis adducti cognovimus eos male se gessisse, cum executioni mandarent immunitates ab eodem Cardinali concessas ; ex quo magnum detrimentum in illos præsertim dimanavit , qui temere , et

inconsulto rem gravissimi momenti peregerunt ; ex quo pariter neglectæ fuerunt leges in iisdem immunitatibus præscriptæ. Quamobrem consilio etiam addito præstantium virorum hanc institutionem promulgare constituimus , in qua non solum usi sumus auctoritate , ac sententiis scriptorum , sed experientia , quam ex Romana Pœnitentiaria Nobis per tot annos comparavimus , quibus Canonum interpretis munus in eodem Tribunali exercuimus , Congregationibus indici consuetis interfuimus , operam laboremque nostrum impendimus , cum iudicium nostrum scripto etiam ferremus in iis rebus , quæ in medium proferebantur. Accedit etiam , quod vita functo Lancetta Sacræ Rotæ Decano in ejus locum per aliquod tempus Rectoris Pœnitentiariæ munus obivimus. Mens tamen non est dissertationem conficere , sed Clerum nostrum solummodo instituere ; neque de iis omnibus verba facere , quæ Romæ in Sacra Pœnitentiaria proponuntur , sed tantum de matrimonialibus dispensationibus , quæ ab eodem Tribunali concedi consueverunt. Itaque omittimus Sacræ Pœnitentiariæ institutionem , quam fuse , ac sapienter explicavit Cardinalis Petra , cui Nos suffecti fuimus pro Sacris Canonibus interpretandis , et qui modo Summi Pœnitentiarum dignitatem obtinet. Cætera quoque omittimus , quæ ad ipsum Sacrum Tribunal pertinent , et duabus eximiis lucubrationibus exponuntur , quas Nos ipsi nondum in lucem editas servamus. Eas magno studio congesserunt P. Thesaurus ex Societate Jesu , qui Romæ in Basilica Sancti Petri Apostolici Pœnitentiarum munere perfunctus est , et Pater Syrus ex Ordine Minorum Sancti Francisci Strictioris Observantiæ , qui in Basilica S. Joannis Lateranensis Pœnitentiarum pariter egit. Quare ad matrimoniales dispensationes hunc sermonem redigemus , et primum ordiemur a facultatibus ejusmodi , quas Pontifex Summo Pœnitentiarum solet impertiri. Nam ad ipsas referantur omnia , quæ inferius subijciemus.

2. Innocentius XII Constitutione 12, quam Sacra Pœnitentiaria veluti normam sequitur, hæc decernit : *In Matrimoniis contrahendis possit idem Major Pœnitentiarius in foro conscientiae tantum super impedimentis occultis, quæ Matrimonium non dirimunt, dispensare, vel dispensari mandare.*

3. Tria potissimum impedimenta scriptores enumerant; nempe votum simplex, sponsalia jam inita cum alia muliere, et Ecclesiae Interdictum (1). Innocentius XII Summo Pœnitentiaro facultatem omnimodam tribuit pro votis simplicibus *in foro conscientiae* commutandis, et ob hanc causam, qui simpliciter vovit castitatem, aut aliquem Regularium Ordinem ingredi, seu Sacros Ordines suscipere, vel uxorem nequaquam ducere, si ipse matrimonium inire velit, ad Cardinalem Pœnitentiarum confugere potest, ut voti peracti commutationem obtineat, quæ permitti solet, si legitima causa interveniat; nempe si libidinis impetu vehementer concitetur, qui votum castitatis emisit (2). Illud vero immutari solet hac conditione, ut singulis mensibus ad Pœnitentiae Sacramentum accedat, aliisque piis operibus vacet, quæ a Confessario præscribantur. Ea pariter conditio pro ineundo matrimonio adjicitur, ut castitatem deinceps observet, postquam uxor vita decesserit. Quod si crimen aliquod cum alia muliere admittat, vel novum matrimonium absque nova facultate contrahat, pro certo habeat votum castitatis gravi scelere violari, neque jure novi matrimonii uti posse : quæ omnia patefacere debet Sacerdos, a quo Litteræ Sacrae Pœnitentiariæ sunt executioni mandandæ (3).

(1) Sanchez, de Matr. l. 7, disp. 47, n. 9. Pontas in eod. tr. l. 6, c. 4. Perez, de Matr. disp. 23, sect. 8, n. 2. Salmanticens. in cursu Moral. t. 2, tr. 9, de Matr. c. 43, punct. un. n. 13. —

(2) Rosignol de Sac. Matr. part. 2, tom. 7, prænot. 25. claus. 2. — (3) Navarrus in Manuduct. ad praxim execut. Epistol. Sacrae Pœnitentiariæ, part. 4, pag. 47 et seq.

4. Si aliquis cum muliere sponsalia contraxerit , ac deinde aliam mulierem in matrimonium ducere peroptet, facultatem pro solvendis primis sponsaliis , dummodo occulta fuerint , et justa causa intercedat , *in foro conscientiae* impetrare potest , ut animæ suæ saluti , atque innocentiae prospiciat.

De interdicto Ecclesiae dicere prætermittimus , quod publicum semper est , nec unquam Sacra Pœnitentiaria de rebus publicis iudicium ferre consuevit.

5. Post hæc Summus Pontifex impedimenta dirimentia recenset , ac de ineundis matrimoniis verba faciens hæc statuit : *At a Dispensationibus super quocumque impedimento ex quovis gradu sive consanguinitatis, sive affinitatis ex copula licita , sive ex cognatione spirituali proveniente, etiam in foro conscientiae tantum , tametsi impedimentum sit occultum , et periculum scandalorum immineat, in iisdem Matrimoniis contrahendis absteineat.*

6. Cum hæc ita sint , si quis fortasse aliquo ex allatis impedimentis teneatur, non quidem confugere ad Sacram Pœnitentiarium , sed ad Datarium oportet.

7. Præterit silentio Summus Pontifex occultum impedimentum publicæ honestatis , quod ex occultis sponsaliis inter virum , ac mulierem dimanat ; quemadmodum Auctores fere unanimes sentiunt , licet Dataria nullum prorsus impedimentum *in foro conscientiae* provenire contendat ex illis sponsaliis , quæ clam inita fuerunt (1). Quamobrem in dubium revocari potest , an Summus Pœnitentiarius idem impedimentum *in foro conscientiae* solvere possit , si fortasse contractum fuerit , juxta communem sapientum virorum opinionem, et occultum sit , quia de initis sponsaliis nulla cognitio in vulgus emanavit. Nam Summus Pontifex, uti modo exposuimus, solum agit *de impedimento ex quovis gradu sive consanguini-*

(1) Corradus in Praxi dispens. l. 8 , c. 7 , n. 40. Zerola in sua Praxi part. 2 , in vocabulo *Sponsalia*.

tatis, sive affinitatis, sive ex cognatione spirituali proveniente. Itaque cum idem Innocentius XII post evulgatam Constitutionem declaraverit *oraculo vivæ vocis* integre se restituere Tribunali Sacræ Pœnitentiariæ universa, quæ ad ipsum antea spectabant, eis tantum sublatis, quæ in sua Constitutione recensuerat; hinc sequitur Majori Pœnitentiaro tribuendam esse facultatem solvendi propositum impedimentum, licet *de contrahendo* res agatur; nam hac eadem facultate præditus olim fuit, cum idem impedimentum occultum esset, et ad forum conscientiæ res omnis solum redigeretur: neque ullo modo verba Pontificiæ Constitutionis adversantur, quæ impedimentum ejusmodi silentio prætermittunt.

8. Postquam de contrahendis matrimoniis sermonem habuit Pontifex, ad matrimonia jam contracta descendit, et hæc potissimum præscribit: *In Matrimoniis vero contractis a Dispensatione, seu Matrimonii revelatione in gradibus, primo, et secundo, seu secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita etiam in occultis pariter abstineat, præterquam si in hujusmodi secundo gradu tantum impedimentum saltem per decennium duraverit occultum, et oratores simul publice contraxerint, et convixerint, et uti Conjuges legitimi reputati fuerint.*

9. Quare, qui matrimonium hoc pacto inierit, si remedium expectat, ad Datariam confugere debet, non autem ad Pœnitentiarum, nisi forte *impedimentum in secundo gradu saltem per decennium duraverit occultum, et oratores simul publice contraxerint, et uti Conjuges legitimi reputati fuerint.* Post hæc Innocentii Constitutio Summo Pœnitentiaro permittit, ut possit, *In tertio autem, et quarto gradibus publicis revalidare Matrimonia nulliter contracta ex causa subreptionis, vel obreptionis occultæ Litterarum Apostolicarum, præ-*

terquam si falsitas consistat in narratione præcedentis copulæ, quæ tamen antea non intercesserat.

10. Magnum hic discrimen advertendum est inter eos, qui a Dataria dispensationem obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, et consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur, et inter illos, qui copulam intervenisse falso exponunt, ut a Ministris Datarie tutius dispensationem sibi surripiant. Equidem primi, si consulere sibi velint, propriam turpitudinem declarare debent; ideoque Summus Pontifex aditum ipsis ad Pœnitentiariam reclusit. Secundi vero delegant necesse est, ea labe, ac macula se esse immunes, quam in supplici libello contractam falso testati sunt. Quare, si quis ob hanc falsitatem impetravit dispensationem in quocumque gradu consanguinitatis, vel affinitatis ad Datariam se convertere debet, novamque ex ipsa dispensationem exposcere.

11. Pontifex agit, uti superius dictum est, *De Matrimoniis cum impedimento contractis in gradibus primo, et secundo, vel secundo tantum consanguinitatis, vel affinitatis ex copula licita*; agit etiam de Matrimoniis contractis *in tertio, et quarto gradibus publicis*; sed nullam habet mentionem de occulto spiritualis cognationis impedimento, quod aliquando contingit. Hinc in dubium vocari potest, an Summus Pœnitentiarius hac facultate præditus sit, cum de contractis jam Matrimoniis res agitur; (nam, si de contrahendis adhuc Matrimoniis sermo fiat, jam superius ostendimus nullam Pœnitentiaro inesse auctoritatem, ut ipsa dispensare possit). Itaque nemo inficiatur in Matrimoniis initis eam facultatem Majori Pœnitentiaro tribuendam. Quippe id consuetudine, institutoque Pœnitentiariæ comprobatur; neque adversari potest *oraculum vivæ vocis Summi Pontificis* post Constitutionem, uti superius indicavimus. Accedit etiam, quod Pontifex rem aperte declaravit, cum abro-

gare vellet auctoritatem, ne contrahenda Matrimonia dispensarentur, si impedimentum cognationis spiritualis intercederet. Quare facultatem eamdem non quidem sublatam, sed potius præservatam in contractis Matrimoniis conjicere debemus, quia Pontifex nullum de ipsa verbum fecit, cum de iisdem Matrimoniis ageretur.

12. Paulo ante diximus reclusum esse aditum ad Pœnitentiariam illis, qui a *Dataria dispensationem aliquam obtinuerunt, non explicantes in supplici libello copulam, quæ intercessit, aut voluntatem, et consilium, quod tunc habuerunt, nempe, ut facilius ejusmodi dispensationem assequerentur.*

13. Equidem decertant inter se Scriptores, an hæc aperte exponenda sint, ut consanguinitatis, vel affinitatis impedimentum a Sede Apostolica dispensetur (1); reipsa tamen nullus dubitandi locus superest, cum Summi Pontifices mentem suam super hac re clarissime declaraverint. Nam in suis Litteris, cum dispensationem aliquam impertiunt, sub pœna *subreptionis*, vel *obreptionis* indicant, ut non modo copula explicetur, si prius obvenit, sed etiam quo consilio, ac voluntate inita fuerit. Id autem sapienter constituerunt, ut gravissimum crimen incestus longe a consanguineis arceretur (2).

14. Cum hæc ita se habeant, quæ Innocentius XII indulserit, asseramus: *Quod si oratores, qui obtinuerint a nostra Dataria dispensationem super gradu prohibito tam in primo, et secundo, quam in secundo tantum, ac etiam in tertio, et quarto, tacita copula inter eos secuta, quam sine honoris detrimento detegere non valeant, et ratione hujusmodi taciturnitatis petant dispensationem pro Matrimonio contrahendo, seu revalidationem Matrimonii contracti, possit idem Major Pœnitentiarius, si culpa*

(1) Salmanticens. l. 2, tr. 9, de matr. c. 4, punct. 3, n. 9, et seqq. — (2) Corradus ibid. l. 6, c. 5, n. 36, et seqq. Syrus in Constit. Inq. XII facult. 32, § 26, facult. 33, § 27.

sit adhuc secreta, in foro conscientiae tantum concedere, facta, quando agitur de primo, et secundo, vel secundo tantum gradu, compositione quinquaginta ducatorum auri de Camera ad Datariam transmittendorum, ad effectum, ut inconcussi moris est, erogandi in eleemosynas.

15. Hæc postrema Innocentii XII verba referri debent ad ea, quæ Pontifices antea constituerunt, ut nempe piis operibus totum impendatur, quod ex matrimonialibus dispensationibus percipitur; ac potissimum ad Litteras, quas Innocentius X die 8 Novembris 1644 promulgavit, decernens, ne ejusmodi pecunia cum reliqua confundatur, quæ tradita est, curæ Præfecti generalis Ærarii Pontificii, sed in Monte Pietatis deponatur, nec inde auferri possit, nisi prius mandatum a Pontifice obsignatum intercesserit, per quod eadem pecunia in pium opus convertatur (4).

16. Verum Innocentii XII propositam Constitutionem explicare prosequamur, quæ procul dubio servanda est in ea parte, quam modo commemoravimus, sive de gradibus consanguinitatis, sive affinitatis sermo habeatur, cum Pontifex nullos distincte, ac peculiariter gradus enumeret. Adjungimus pariter quinquaginta ducatos esse persolvendos, cum dispensatio circa primum, aut secundum gradum, non vero circa tertium, vel quartum comparatur; imo neque hanc pecuniam enumerandam esse, si primus, vel secundus, aut secundus tantum gradus dispensetur, si *in forma pauperum* Litteræ expediantur: *Nisi prius gratia* (inquit Pontifex) *expedita fuisset in forma pauperum, quo casu etiam hæc gratia absque ulla compositione similiter expediatur.*

17. Disputatum olim fuit, utrum si quis dispensationem a vetito gradu consecutus fuerit, explicans quidem copulam, quæ prius intervenit, non autem nefarium consilium obtinendi facilius hac ratione eamdem dispensa-

(4) Card. Pallavicinus, l. 23. Hist. Conc. Trid. cap. 8, num. 41.

tionem, quæsitum, inquam, fuit, utrum Major Pœnitentiarius facultatem satis haberet, ut crimen ejusmodi remitteret, si copula esset publica, intentio vero occulta. Equidem P. Thesaurus (1) docuit ad Datariam pertinere dispensationem ejusmodi occultæ intentionis, quemadmodum ad illam solummodo spectat a publica copula dispensare. Sed Innocentius XII cujus verba inferius subjiciemus, Majori Pœnitentiarario concessit, ut dispensationes ejusmodi impertiri posset; hinc nemini dubium esse debet, quin hæc facultas Majori Pœnitentiarario tribuatur, licet publica fuerit copula: intentio vero occulta. Porro ea copula publica dicitur, quæ in Dataria fuit exposita, et Litteris Apostolicis inserta, quæ per Delegatum executioni mandantur.

18. Itaque facultatem dispensandi ab occulta intentione, licet copula sit publica, Majori Pœnitentiarario denegari nequit, sive Matrimonium contractum jam fuerit, seu contrahi debeat: sed jam verba Pontificis asseramus: *Si vero oratores, qui obtenta dispensatione a Dataria super impedimento primi, et secundi, sive secundi dumtaxat gradus consanguinitatis, sive affinitatis cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, occulta, et malitiosa intentione in ipsa copula habita ad facilius habendam dispensationem, pro revalidatione hujusmodi dispensationis recurrant ad dictam Pœnitentiarariam, possit idem Major Pœnitentiarius desuper dispensare cum miserabilibus personis explicite affirmantibus, se uti tales, et sub illa expressa qualitate et forma miserabilium, dispensationes a Dataria obtinuisse. Cum iis vero, qui non tanquam pauperes, sed uti ex honestis Familiis, sive uti Nobiles, sive uti illustres fuerint similiter ab eadem Dataria dispensati, idem Major Pœnitentiarius non dispenset, nisi soluta prius in Dataria, ad*

(1) In sua Prax. ms Pœnitentiar. tit. 6, n. 6, et in Praxi Eccles. part. 2, ad voc Incestus, c. 2, §. Verum est.

effectum pariter erogandi in eleemosynas, taxa cum Datario pro tempore existente concordanda. Quod si supplicantes sint pauperes, ita ut vere et realiter integram summam taxatam, vel aliquam ejus partem solvere nequeant, præfatus Major Pœnitentiarius insimul cum eodem Datario opportune provideant.

19. Ex his verbis primo desumitur nihil omnino solvendum esse *pro obtenta dispensatione primi, et secundi gradus, sive secundi dumtaxat cum expressione quidem carnalis copulæ, sed tacita, et occulta malitiosa intentione*, si dispensatio ejusmodi a Dataria conceditur *in forma pauperum*. Paupertas vero testimonio eorundem oratorum comprobatur. Nam revalidatio dispensationis ad forum conscientiæ tantum pertinet. Secundo, si illis dispensatio tribuatur, qui ex honestis Familiis, atque uti Nobiles, et illustres habeantur, quædam pecuniæ summa necessaria est, quam Major Pœnitentiarius una cum Datario constituit, ob hanc potissimum causam, ut detrimentum a Dataria susceptum in prima dispensatione compensetur. Tertio, si oratores in eam paupertatem redacti fuerint, ut pecuniam ab eodem Pœnitentiario, ac Datario decretam nec integre, nec partim persolvere queant, tum Pontifex indicit, ut ipse Pœnitentiarius, ac Datarius *opportune provideant*. Porro oratores nullas facere expensas tum consueverunt, veluti si prima dispensatio *in forma pauperum* peracta fuerit. Quarto, si tertius, aut quartus gradus dispensetur *cum expressione quidem copulæ, sed tacita, et occulta intentione*, nihil prorsus expenditur; nam id solum exigitur in dispensatione primi, et secundi gradus, vel secundi dumtaxat, uti nuper explicavimus.

20. Crebro evenire solet, ut impedimentum affinitatis *ex copula illicita* ante Matrimonium contrahatur. Major autem Pœnitentiarius *in foro conscientiæ* tantum ab hoc impedimento liberare potest, sive Matrimonium initum fuerit, vel adhuc ineundum sit, modo tamen idem

impedimentum occultum habeatur : *Super impedimento occulto affinitatis ex copula illicita , seu actu fornicario proveniente, quotiescumque adsit rationabilis causa, licet periculum revelationis, seu scandalorum non immineat, vel non adesset, in Matrimoniis tam contractis, quam contrahendis in foro conscientiae tantum.* Si Pontifex illis verbis *ex actu fornicario* nequaquam usus esset, in dubium revocari posset, utrum Major Pœnitentiarius dispensare queat impedimentum affinitatis *ex copula illicita*, cum ad eandem copulam stuprum, sive adulterium adjungitur. Cum tamen Pontifex addiderit *ex copula illicita, seu ex actu fornicario*, satis intelligitur ex illa particula *seu*, quæ alternationem indicit, in eo consilio fuisse Pontificem, ut omnem copulæ speciem complecteretur, sive fornicaria tantum existat, sive stupro etiam, atque adulterio contaminetur.

21. Tandem illud constat in more positum non esse, ut Sedes Apostolica in matrimoniis jam contractis, seu contrahendis dispensationem impertiat, *super impedimento criminis*, si illud publicum fuerit, vel conjugis mors illata sit *altero, aut utroque machinante* (1); et profecto Clemens VIII viris potentissimis id expetentibus constanter denegavit (2). Attamen, ut saluti animarum aliquo modo prospiceretur, Summo Pœnitentiaro facultatem Pontifex concessit, ut *in foro conscientiae tantum impedimentum criminis* dissolveret, si ipsum crimen occultum sit: monet vero Pontifex, id raro peragendum, si conjugis mors patrata fuerit *utroque vel altero machinante*: necessitas intercedere debet, aut gravissimum periculum; nec ullo modo tribui dispensatio hæc potest, nisi prius in Congregatione, vel Signa-

(1) Corrad. Prax. dispens. l. 9, c. 9, n. 4 et seqq. De Justis de Dispens. Matrim. lib. 2, cap. 46, n. 64 et seqq. Schmalzgrueb. ad tit. decret. de eo, qui duxit in Matrim. n. 65 et seqq. Mighorucc. Jur. Can. l. 2, pag. 242. — (2) P. Pyrus ib. facult. 35, s. 29, n. 20.

tura Sac. Pœnitentiariæ res diligenter examinetur. Id Nos præ cæteris testari possumus, qui ad eos cœtus sæpissime convenimus, nostrumque suffragium tulimus aut scriptum, aut ore tenus, cum in eodem Tribunali Canonistæ munere fungeremur: *Super impedimento occulto criminis adulterii, si fuerit cum fide data dumtaxat, neutro machinante, commissum, possit tam in contrahendis, quam in contractis matrimoniis dispensare: si vero crimen hujusmodi fuisset, utroque, vel altero machinante, patratum, possit dispensationem concedere, raro tamen, et quando necessitas postulaverit ratione alicujus gravis imminenti periculi, quod prudentia Majoris Pœnitentiarîi, re præsertim discussa in Congregatione, vel Signatura, arbitrandum erit.*

22. Hæc potissimum ab Innocentio XII præscribuntur de matrimonialibus dispensationibus, quæ a Sacra Pœnitentia tribui consueverunt, ac de illis etiam, quæ Summi Pœnitentiarîi facultati unice conceduntur. Porro necessarium haud ducimus enumerare hic etiam reliqua omnia, quæ ad eandem Pœnitentiarîam simul et ad Episcopum communi jure pertinent. Nam Pœnitentiarîus facultatem impertiri potest ineundi matrimonii in quacunque orbis parte, absque promulgationibus quæ fieri ante matrimonium solent: idem in sua Diœcesi præstare potest Episcopus. Item, si conjux, post initum matrimonium, affinitatem cum altero conjugum per illicitam copulam contraxerit, Pœnitentiarîus dispensare potest innocentem ex conjugibus, ut debitum exposcat, quo jure reus conjux post patratum scelus destituitur: *Quoties vero* (sic habet Innocentius XII in eadem Constitutione) *affinitas hujusmodi post contractum Matrimonium supervenerit, ut debitum peti possit, in eodem conscientiæ foro dispensare, et dispensari mandare possit et valeat.* Eadem sane auctoritate Episcopus in sua Diœcesi præditus est (1). Prætermittimus etiam celeberrimi

(1) Sanchez, de Matr. lib. 8, disp. 42, n. 15.

mam controversiam ; utrum Episcopi dirimentia impedimenta dissolvere possint in foro conscientiae, antequam matrimonium contrahatur, et postquam contractum jam fuerit : non ignoramus magnis difficultatibus hanc quaestionem implicari, et neminem prorsus Episcopis eam facultatem tribuere, nisi gravissima aliqua causa id postulaverit (1).

25. Satis verba fecimus de ordinaria facultate Cardinalis Majoris Pœnitentiarum; quod si extraordinaria opus fuerit, illam a Pontifice per se obtinere potest, vel ipsam per Præsulem Sacrae Pœnitentiarum moderatorem exposcere. Nunc de iis sermonem instituamus, qui ad eandem Pœnitentiarum debent confugere. Id potissimum Parochis, et Confessariis contingit. Nam perraro evenire solet, ut, qui dispensationes implorant, amicos, et familiares Romae habeant, qui negotium ejusmodi perficiant: sed quicumque ille sit, qui hoc peragendum suscipiat, necessario requiritur, ut res plane exponatur, et nihil a veritate sit alienum; nam fieri potest, ut contractum impedimentum falso existimetur. Omissis pluribus exemplis, quæ afferri possent, illud satis sit, nullum affinitatis impedimentum obvenire, licet ante matrimonium cum aliqua consanguinea futurae uxoris copula habita fuerit, si ipsa perfecta non extiterit (2). Item si inter duos affines copula intercesserit, ac deinde facultas a Dataria matrimonii ineundi, et gradus dispensatio ab ipsis obtineatur, licet copulam in supplici libello non declaraverint, tamen fieri potest, ut nullam aliam dispensationem a Sacra Pœnitentiarum petere debeant, nempe, si mutuam inter se affinitatem antea

(1) Sanchez, de Matr. lib. 2, c. 40, a n. 4, ad n. 42, et n. 8. Pont. de Matr. lib. 8, c. 13, n. 2. Perez. de Matr. disp. 44. sect. 6, n. 50. Natal. Alexand. in Theol. Dogmat. Moral. lib. 2, de Sacr. Matr. reg. 40, t. 2, edit. Venet. Salmantic. in cursu Theolog. Moral. tom. 2, tr. 9, c. 44, punct. 4, n. 7 et seqq. — (2) Sanchez, l. 8, de Matr. disp. 25, n. 40.

cognitam, perspectamque non habuerint, cum scelus admiserunt, sed inito solum matrimonio in hanc cognitionem venerint. Tunc enim incestus, uti fatentur Garzias (1), ac Thesaurus (2), *materialis*, non *formalis* habetur.

24. Arcanum pariter, ac prudentia servanda est; id satis ostenditur exemplo Parochi, quod P. Tiburtius Navarrus commemorat (3): nam cum ipse ex sermone forte deprehendisset occultum impedimentum dirimens matrimonium, quod jam palam celebratum fuerat, adeo incautus fuit, ut pluribus aliis rem patefecerit, quæ silentio occultanda erat: eosque conjuges publice disjunxerit, quos impedimenti ignaros, et inscios pati debuerat, donec Major Pœnitentiarius de toto negotio certior per ipsum fieret, opportunumque remedium afferretur. Aliam quoque viam inire poterat, nempe, eosdem conjuges clam separare, si impedimentum haud ignorarent, deinde ad Sacram Pœnitentiarum rem totam deferre, remediumque exposcere. Qua de causa in libello, qui olim Romæ typis evulgatus est pro instruendis Parochis, et Confessariis, qui ad Sacram Pœnitentiarum confugere debeant; hæc monentur: *Caveant ne, quod occultum est, palam faciant, præsertim impedimenta occulta Matrimoniorum; nam publica, vel ad publicum redacta non pertinent ad Sacram Pœnitentiarum.*

25. Insuper universæ rei circumstantiæ, et causæ, ob quas dispensatio postulatur, plane exprimantur necesse est: *Accidit etiam nonnunquam* (sic in eodem libello, quem modo nominavimus, traditur) *per inadvertentiam exponentium, ut gratiæ juxta exposita obtentæ, irritæ evadant, eo quia causas et circumstantias necessarias reticeant: unde fit, quod litterarum execu-*

(1) De Benefic. part. 8, c. 3, n. 406. — (2) In Praxi Sac. Pœnitentiar. tit. 6, n. 8. — (3) In lib. qui inscribitur; *Manuductio ad Praxim execut. lit. Sac. Pœnitentiar.* p. 2, pag. 87, edit. Rom. an. 1714.

tores, casu postea Pœnitentium examinato, rem aliter se habere, quam expressum fuerat, comperiant, et gratius subreptitias, aut obreptitias esse invenient: quare Pœnitentes confusi remanent, et spe novæ dispensationis se carere putantes, in prædiciis vinculis, et obligationibus miserabiliter remanent.

26. Paulo post agitur de causis, quæ ad obtinendam dispensationem, explicandæ sunt. Etenim communi omnium consensu, et juxta Tridentinam Synodum (1), nulla unquam dispensatio concedi solet, nisi legitima causa intervenerit. Idem institutum, et disciplinam sequitur Pœnitentiaria, cum præsertim matrimoniales dispensationes petuntur, quas sine causa impertiri non consuevit. Idem observari a Dataria non videtur, cum aliquis religione adductus, licet pro dispensatione impetranda veram, ac legitimam causam in medium proferre queat, tamen anxius, et sollicitus, an validum sit initum matrimonium, dispensationem expetit, et ne causam adducere cogatur, pecuniam largius persolvit, ut omni sollicitudine, metuque amittendæ beatitudinis eripiat. Hac enim ratione, loco causæ, quæ exponi debuerat; gravis mulcta sufficitur, quam ille libenter impendit, ut egenis, piisque operibus erogetur. Hæc sapienter docet Cardinalis Pallavicinus (2).

27. Sed perpauca de causis ejusmodi percurramus. Si de impedimentis, ac præsertim de voto res agitur, satis, superque jam ostendimus quæ peragenda sint. Pro dispensandis sponsaliis aliqua ex iis causis proferri debet, quæ si probetur in Foro externo, satis est, ut eadem sponsalia dissolvantur.

28. Si vero de impedimentis dirimentibus sermo habeatur, Innocentius XII in sua Constitutione plures causas enumerat; nempe, cum prætermissa silentio fuit copula, cum dispensatio gradus a Dataria peteretur; pro

(1) Cap. 18, sess. 23, de Reform. — (2) In loco allato.

causa asferri solet metus, ne communi honestati conjugum macula inureretur: item, cum agitur de impedimento affinitatis contracto *ex copula illicita*, aliqua causa rationi consentanea proponitur, licet copula, quæ prius intercessit, palam fieri posse non videatur, nec ulla mali species, aut offensio populo præbeatur; causa vero desumi solet ex metu, ne aliquod detrimentum, dissidium, aut scandalum excitetur, quæ fortasse evenirent, nisi dispensatio tribueretur; porro causa ejusmodi semper probatur, cum res est de contractis matrimoniis, et palam celebratis: etenim matrimonia vix ulla dissolvi possunt, quin gravissima mala subsequantur, quæ sane dispensatione impedienda sunt, uti recte perpendit Auctor Institutionis, quæ pro novis Confessariis Romæ promulgata est (1).

29. Postremo res tota cum suis causis, et necessariis circumstantiis Cardinali Majori Pœnitentiario declaranda est per Litteras, latina, seu hac nostra italica lingua confectas; reticetur illius nomen, qui dispensationem expostulat, ejusque loco littera N. sufficitur; locus tamen designatur, ubi dantur Litteræ, ut quo responsa mitti debeant, innotescat: in fine Litterarum nomen etiam, et cognomen describuntur illius, ad quem responsum dari necesse est: neque sane Parochus, aut Confessarius, cui Fidelis impedimento aliquo illigatus animum suum detexit, hanc provinciam recusare debet; ne forte ille totam urbem circumire cogatur, ut inveniat, qui Litteras datas a Pœnitentiaria executioni demandet. Accedit, quod Sacra Pœnitentiaria jam consuevit ejusmodi executiones non tantum Parochis, sed quibuscumque Sacerdotibus committere (2).

50. Hoc pacto sibi quisque consulere potest absque ulla expensa; nam sacræ Pœnitentiariæ tribunal suis

(1) Part. 2, cap. 45, num. 324. — (2) Idem auctor, Inst pro recent. Confess loco cit. n. 322.

Administris stipendia persolvit, qui, dum munus ineunt, his verbis iurandum pronuntiant : *Officium meum fideliter exercebo, et gratis, ejusque ratione nihil ab aliquibus etiam sponte oblatum, vel donatum accipiam, præterquam salarium mihi constitutum* (1). De hoc monendi erunt, qui dispensationem aliquam petere debent : nam in periculoso statu manere coguntur, et sibi persuadent, *Sacræ Pœnitentiariæ tribunal aliquid lucri pro Litteris prædictis recipere, cum revera Sacræ Pœnitentiariæ Ministri nec aliquid, quamvis minimum, nec etiam sponte oblatum unquam recipiant, et gratis omnia exhibentes, singulos ad se recurrentes serena fronte complectantur.*

31. Sed jam sermone explicemus, quæ peragenda sint illis, qui Litteras a Majori Pœnitentiarario datas exequi debent. Responsum Sacræ Pœnitentiariæ, quo continetur facultas dissolvendi propositum impedimentum, vel hoc pacto traditur : *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, vel discreto Viro Confessario ex approbatis ab Ordinario.* Quocumque tandem modo id eveniat, nonnisi Confessarius ab Episcopo loci probatus. Litteras Pœnitentiariæ exequi potest; nec satis habetur, si olim hanc approbationem consecutus fuerit, sed necessario requiritur, ut tempus ad Confessiones audiendas præscriptum nondum absolutum sit. Adverti quoque debet dispensationes mulieribus permissas executioni mandari non posse a Confessariis, qui viros tantum confitentes audire, et expiare queunt; e contrario Sacerdos, qui solis mulieribus Pœnitentiæ Sacramentum administrare potest, idoneus non est ad exequendas dispensationes viris concessas.

32. Quod si Litteræ Sacræ Pœnitentiariæ ita scribantur : *Discreto Viro Confessori, Magistro in Theologia,*

(1) Card. Petra de Sac. Pœnit. part. 4, c. 7, n. 23.

vel Decretorum Doctori ex approbatis ab Ordinario, tum requiritur, ut Doctoris lauream a publica aliqua Academia consecutus ille sit in Theologia, vel Jure Canonico. Si Regularis ipse fuerit, haud satis habetur, quod Theologiæ Facultatem, aut Jus Pontificium profiteatur, cæterosque Regulares in suis Claustris edoceat: neque satis est, si Magistri titulo, atque honore penes suos fruatur. Patres solummodo Societatis Jesu a Gregorio XIII (1) privilegium acceperunt, quo Sac. Pœnitentiariæ Litteras aperire possint, easque exequi, licet Doctores in publica Academia declarati non fuerint, modo tamen inter Confessarios ab Episcopo probatos recenseantur, et sint ex illorum numero, quos Præpositus Generalis Societatis designare solet, ut Litteras Pœnitentiariæ accipiant, et exequantur. Eodem ferme privilegio præditi fuerunt ab Innocentio XI Lectores Regulares S. Francisci, qui Minores observantes appellantur (2). Putant nonnulli ipsos hoc frui beneficio, qui participes sunt privilegiorum, quæ in Societatem Jesu collata fuerunt, quod tamen Pelizarius falsum omnino testatur (3): omissis tamen his controversiis Ordinum Regularium, quas dijudicandas minime suscipimus, id certum statuimus, probandos ab Episcopo esse Regulares Confessarios, si veris privilegiis haud muniantur (4).

33. Si Litteræ Sac. Pœnitentiariæ hoc modo inscriptæ fuerint: *Discreto Viro Confessori, et Magistro in Theologia, vel Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario*, et alicui reddantur, qui iis titulis careat, et

(1) La Croix, lib. 6, part. 3 de Mart. n. 978. — (2) Sporer in supplem. Theol. Moral. pag. 349. — (3) In Manual. Regular. tom. 2, tract. 8, cap. 3, n. 480 et 493. — (4) Marc. Paulus Leo in Praxi ad lit. Majoris Pœnitent. part. 4, a pag. 44, ad pag. 45, edit. Mediol. 1655. Van Espen Jur. Eccl. univ., part. 1, tit. 23, n. 24 et 25. Clericat. de Sacram. Matr. decis. 40, a. n. 20, ad n. 25. La Croix, tom. 2, lib. 6, part. 3, n. 954 et n. 978. Giribald. de Sac. Matrim. tract. 40, cap. 8 § 1, n. 90 et seqq. Auctor Institut. pro Recent. Confess. loco allato, n. 322.

tamen eas aperiat, non ideo novæ Litteræ petendæ sunt a Pœnitentiaria, sed primæ tradi possunt viro, qui propositis titulis exornetur. Temere quidem se gessit, qui eas Litteras sibi nequaquam inscriptas aperuit; ipsius tamen culpa nullum afferre debet detrimentum illi, qui Litteras tradidit, neque ipsarum executionem impedire, si tamen hoc per Doctorem in Sac. Theologia, aut Jure Canonico perficiatur (1). Illud etiam in disputationem vocari consuevit, utrum qui Litteras accepit a Pœnitentiaria inscriptas aut Doctori, aut Confessario per Episcopum approbato, ita tamen, ut quemlibet inter ipsos eligere queat, utrum, inquam, semel traditis Litteris, ipsas repetere a Confessario possit, aliique Doctori, seu Confessario illas committere. Id sane affirmant plures, inter quos Rosignolius (2), Giribaldus (3), Diana (4), et Naldus (5) recensentur. Contrarium alii tuentur, nisi nova dispensatio a Sacra Pœnitentiaria exposcatur; ac præsertim Marcus Paulus Leo (6), rerum ad Sac. Pœnitentiariam spectantium peritissimus, ejusmodi licentiam semper improbat, nisi forte delectus Confessarius, quod solet contingere, ignarus, et imperitus deprehendatur.

34. Post hæc agendum superest de clausulis, quibus uti consuevit Pœnitentiaria. Porro illa nunquam deest: *si ita est*. Quare, qui Litteras exequitur omnem curam, ac diligentiam impendere debet, ut cognoscat, an verum sit, quod Majori Pœnitentiaro fuit expositum. An res ipsa, circumstantiæ, et causæ ac rationes ad obtinendam dispensationem prolatae veritati prorsus consentaneæ sint. Nam ejusmodi executio committitur haud *pro more* solum, sed *pro mixto* etiam foro conscientiae.

(1) Rosignol. de Matrim., part. 2, tom. 7, de Matr. tertio prænot. 25 claus. 4, n. 5. — (2) In eodem loco, n. 44. — (3) In suo tract. 40, de Sacram. Matr. cap. 48, § 4, n. 92. — (4) In edit. coord. tom. 3, resol. 403. — (5) In voc. *Litteræ*, n. 8. — (6) In Praxi ad lit. Major. pœnit. part. 4, de forma Votor., § *Remanet tamen*.

Quamobrem monere debet eum , qui dispensationem petiit , ut nihil a veritate alienum proferat. Deinde opus est , ut diligenter investiget , utrum revera probentur omnia , quæ ille testatus fuerit (1). Non tamen ulli testes inquirendi sunt, sed illum examinari solum fas est , qui dispensationem impetravit. Pontas censuit jusjurandum elici posse , ut rei veritas magis comprobetur (2). Hanc tamen sententiam reliqui omnes improbant. Quare , jam superius dicta paucis complectamur, adhibendam ab executore accuratam diligentiam, quam modo ostendimus ; aliter irritam fieri dispensationem , nisi forte ipse aliunde rei veritatem , justamque causam cognoverit (3). Quod si Confessarius pro certo habeat falsum esse, quod Summo Pœnitentiario propositum fuit , ab exequenda dispensatione absteineat , licet , qui ipsam postulavit , rei falsitatem tueri contendat , modo tamen Sacerdos id non perceperit , cum Pœnitentiæ Sacramentum dispensando administravit : non enim uti licet iis , quæ tunc deprehenduntur (4).

35. Disceptabant olim Theologi , utrum necessario requiratur , ut Sacerdos confitentem prius audiat, et expiet dispensandum, et tunc solum dispensationem , quæ a Pœnitentiaria data fuit, exequatur ; omnis tamen dubitatio sublata est ; nam sic in Pœnitentiariæ Litteris indicitur : *Audita prius Sacramentali Confessione*. Qua de re conditio præscribitur , qua si careat , dispensatio irrita prorsus elicatur (5) : *Adverte, facultatem Confes-*

(1) Syrus in suo opere edito de Praxi execut. litter. et resp. Sac. Pœnit. quæst. 9 , præl. — (2) Pont. lib. 8 , de Matr. c. 41 , n. 46. — (3) Bonacina, t. 2 , op. tr. de leg. disp. 4 , quæst. 4 , punct. 2 , n. 5. Diana loco cit. resol. 461. Clericat. de Sac. Matr. decis. 40 , n. 25. Rosignol. loco cit. claus. 3 , num. 49 et seq. Giribald. in loco cit. , c. 48 , de Sac. Matr. § 2. — (4) Sanchez , de Matr. lib. 8 , disp. 34 , n. 24. De Justis de Dispensat. l. 4 , c. 8 , n. 429. Rosignol. loco allat. claus. 3 , n. 22 et seq. Clericat. in allata decis. 40. de Matrim. n. 25. — (5) Marcus Paulus Leo loco cit. , pag. 49.

soribus per *Brevia*, seu *Bullas Majoris Pœnitentiarii concessam non esse liberam*, ut possit Confessor ea simpliciter, et ad suum libitum, hoc est in *Confessione Sacramentali*, vel extra illam uti; sed est ita limitata, ut nonnisi in *Sacramentali Confessione* illam exercere valeat; et, si secus facit, nulliter facit, nam excedit fines mandati, qui fines diligenter sunt observandi etiam in minimis; et paulo post: *Ista clausula audita Sacramentali Confessione: importat conditionem, sine qua non fuisset concessa hujusmodi facultas Confessario.*

36. Si dispensatio conceditur: *Audita prius Sacramentali Confessione*, et dum ipsa Confessio peragitur, aperte constat, irrogandam esse pœnam consentaneam crimini, quod impedimentum intulit eadem dispensatione solvendum; id cavetur in *Litteris Sac. Pœnitentiariæ: Injuncta ei, pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentia salutare.* Advertendum pariter id est, quod Syrus (1) admonet his verbis: *In commissionibus, aut rescriptis Sacræ Pœnitentiariæ, pro quorum executione inter alia præscribitur, quod oratori pœnitenti injungatur Confessio menstrua, id est singulis mensibus peragenda, ut sæpius in formulis habetur, nunquam prætermitti potest, cum talis pœnitentia, quæ inter graves computatur, sit individuata a Majori Pœnitentiarîo, cui parendum est ut deleganti, et sit de stylo Pœnitentiariæ, qui facit Jus.*

37. Eodem modo statuendum est de aliis pœnis, quæ a *Sacra Pœnitentia* præscribuntur. Observari quoque debet, quod Syrus idem tradit (2), si forte Confessarii arbitrio relinquatur pœnas sceleri consentaneas infligere: *Arbitrium, quod relinquitur Pœnitentiarîo in ordine ad pœnitentias individuandas, et injungendas, non importat meram et liberam voluntatem, ita ut possit*

(1) Syr. in opere edito de praxi execut. ep. Pœnitent. part. 2, § 2. — (2) Ibidem.

illas libere injungere , prout sibi placuerit ; sed importat arbitrium regulatum , id est arbitrium boni viri , et Juri conforme.

58. Quamobrem Confessarius , ut suo muneri recte satisfaciatur , neque severitatis , neque humanitatis fines excedat (1). Rationem quoque habebit conditionis , ætatis , et sexus illius , cui pœna irrogatur (2).

59. Non ita facile percipiuntur reliquæ clausulæ , quas inferius subjicimus , neque facile modus , ac ratio dignoscitur , qua executioni mandentur. Prima quidem est ejusmodi , quæ in cunctis dispensationibus matrimonialibus indicitur : *Dummodo impedimentum præfatum occultum sit* , sive hoc modo : *Dummodo omnino occultum sit.*

40. Id procul dubio implicatum est , ac difficultatis plenum , si Theologiæ Moralis scriptores , aut etiam Forenses percurrantur. Marcus Paulus Leo (3) docet id occultum nuncupari , quod omnes ignorant , vel perpauci sciunt , ita ut , nec manifestum , neque fama evulgatum dici queat. Hanc definitionem adeo planam asserit , ut nulla explicatione indigere videatur. Addit occultum vocari posse , quod duobus tantum , vel tribus innotescit. Alii tamen rem diligentius investigantes , quærunt , an occultum impedimentum existimari debeat , quod lateat majorem partem incolarum alicujus loci , quemadmodum si is locus affluat quinque millibus incolarum , inter quos mille , aut bis mille tantum illud impedimentum noverint , utrum occultum ipsum habeatur. Id autem unanimis inficiantur. Quippe vident occultum præscriptum a Sac. Pœnitentiaria hoc pacto in publicum manare , si publicum ex communi omnium sensu explicetur.

(1) Sanchez de Matrim. lib. 8 , disp. 34 , n. 33 et seq. Pontas de Matrim. lib. 2 , c. 24 , § 4 , n. 48. Clericat. in allata decis. 40 , de Sac. Matr. n. 28. — (2) Navarr. in Manuduct. pract. execut. tit. Sac. Pœnit. pag. 65. — (3) Part. 2 , form. disp. Matr. pag. 434.

Quare intelligentes in eo positam esse quæstionem, nempe, quot personis manifestum esse debeat impedimentum, ne occultum existimetur, consentiunt omnes prudentis Judicis arbitrio, ac sententiæ id relinquendum esse.

41. Plures aliæ quæstiones in hac re proponuntur, nempe, utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publice cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi, occultum tamen est, ubi degunt qui dispensationem expostulant, et ubi dispensatio ipsa conceditur; utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videatur; postremo, utrum occultum habeatur impedimentum, si patratum crimen publice quidem innotescat, criminis tamen conscii prorsus ignorent, an impedimentum dirimens cum eodem crimine jungatur; res exemplo declaretur. Centum incolæ alicujus oppidi, quod tria millia hominum continet, cognitum, perspectumque habeant civem aliquem, priusquam cum muliere matrimonium iniret, cum ipsius sorore incontinenter, et impudice versatum esse: hi tamen centum, qui hoc scelus deprehenderunt, adeo imperiti sint, ut penitus ignorent ex hac illicita copula dirimens impedimentum manare, cujus causa matrimonium cum sorore contrahi nequaquam possit, irritumque fieri, si contrahatur: inquirunt Theologi, an ejusmodi impedimentum occultum vocandum sit.

42. Nos itaque judicamus hujus generis impedimentum *materialiter publicum*, (ita rem explicant Theologi) *sed formaliter occultum appellari*. Scriptores fere omnes putant satisfieri hac ratione Pœnitentiariæ mandato, quo illud jubetur: *Dummodo impedimentum sit occultum* (1).

(1) Marcus Paulus Leo, loco allat. pag. 132. Bonacina, tom. 2, tr. de leg. disp. 4, q. 2, prop. unic. n. 7. De Justis de Dispensat. Matr. lib. 4, c. 8, n. 175.

Similiter (inquit Giribaldus) (1) *potest esse nota multis, et toti viciniæ copula incestuosa ab aliquo commissa, et tamen erit formaliter occulta, si ignoretur ab illa nasci impedimentum affinitatis dirimens Matrimonium.* Deinde sic habet (2) : *Executorem posse Absolutionem, seu Dispensationem concedere, si delictum, seu impedimentum sit occultum formaliter, quamvis sit materialiter publicum, quia sufficienter verificantur verba in dispositione posita: dummodo impedimentum sit occultum.* Navarrus (*), et Rosignolius (3) eandem probant sententiam, aliosque nominant, qui idem docuerunt. Ipsi tamen diversis opinionibus cæteras quæstiones pertractant, quas nuper indicavimus.

43. Antequam iudicium nostrum in hac difficillima re exponamus, duo potissimum monenda sunt; primum a Confessario, priusquam Litteras Pœnitentiariæ exequatur, diligenter, accurateque examinandum illud mandatum : *Dummodo occultum sit impedimentum*, quo talis conditio præscribitur : *sine qua* (ait Navarrus) (4) *Sacra Pœnitentia tali materiæ manum non apponeret.* Secundo, ut occultum impedimentum dignoscatur, parum conferre putamus, si illorum sententiæ tantum investigentur, qui nulla experientia præditi Sac. Pœnitentiariæ, de hac re temere scripserunt; sed necessarium ducimus perscrutari, quid hoc vocabulo *occulti impedimenti* ab eodem Sac. Tribunali intelligatur. Hæc autem cognitio ab illis solum comparari potest, qui munus aliquod in ipso Tribunali gesserunt.

44. Prosper Fagnanus Correctoris munere magna cum laude functus est, ad quem pertinet emendare Supplices libellos, qui a Procuratoribus Sac. Pœnitentiariæ tra-

(1) Tract. 40, de Sac. Matr. c. 48, § 4, n. 444. — (2) Num. 442. — (*) In Manuduct. pract. execut. lit. Sac. Pœnit. pag. 49, § Advertere. — (3) In cit. prænot. 44, de Matr. claus. 6, § Hic duplex. — (4) In laudata Manud. pag. 48.

duntur (1). Ipse quoque diplomata percurrit, et corrigi, si quid imprudenter exciderit. Itaque Fagnanus de occulto impedimento sapienter sermonem instituit (2), et primum ostendit illud occultum impedimentum dici, quod nullo pacto demonstrari potest, et Dei solum iudicio permittitur. Impedimentum vero quasi occultum illud esse, quod solum, duobus, tribus, aut quinque testibus comprobatur. Post hæc ita scriptum reliquit: *Dicitur impedimentum, vel crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta quatuor, vel quinque, et hanc opinionem servat Sacra Pœnitentiaria*. Deinde hanc ipsam opinionem improbat (5), si Sacra Pœnitentiaria iis verbis non utatur: *Dummodo impedimentum occultum sit*, sed illis potius: *Dummodo impedimentum omnino occultum sit*. Plerumque id accidit, cum impedimentum criminis dispensandum proponitur, potissimum vero, cum uterque conjux novo matrimonio copulatus necem prioris conjugis molitus fuerit: *Dummodo omnino occultum sit, quod uterque Oratorum in mortem dicti mariti machinatus sit, et plane ignoretur, quod ejus mors inde secuta sit*, et delinquentibus solum innotescat. Quod si duo, quatuor, aut quinque crimen ipsum deprehenderint, tunc occultum minime diceretur.

45. Marcus Paulus Leo Procuratoris munus in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ sustinuit, antequam Societati Jesu nomen daret (4). P. Thesaurus ex eadem Societate Pœnitentiariæ peritissimus fuit, idque præclara ipsius dissertatione nondum in lucem edita satis comprobatur. Insuper in Vaticana Basilica per plures annos Apostolicum egit Pœnitentiarium. Idem munus diu exercuerunt in Lateranensi Basilica Tiburtius Navarrus, et Syrus ex Ordine S. Francisci Strictioris Observantiæ. Illis autem,

(1) Card. Petr. in tr. de Sac. Pœnit. pag. 444 et 379 — (2) Cap. Vestra num. 106 et seq. de cohabit. Clericor. et Mulier. n. 45, et seq. — (3) Num. 420. — (4) Card. Petra pag. 386.

qui hoc munere præditi sunt, inscribuntur frequentissime Litteræ a Majori Pœnitentiario, ut illos absolvant, qui Romæ versantur: itaque Marcus Paulus Leo hæc tradit (1): *Dicendum secundo, notitiam duorum, vel trium nec minus nocere, quominus aliquod delictum sit occultum.* Thesaurus etiam ita scribit (2): *Etiam si res sit nota duobus, vel tribus, res occulta dicitur. Item si quinque, vel sex personis in aliquo Oppido, vel septem, aut octo in Civitate res nota sit, non dicitur publica, sed occulta.* Idem affirmat, irritam dici nequaquam posse dispensationem a Pœnitentia concessam illis etiam verbis supperadditis: *dummodo occultum*, licet impedimentum notum sit tot hominibus, quot superius indicavit. Tiburtius Navarrus idem plane fatetur (3): *Res adhuc est occulta, si in Oppido est nota quinque, aut sex personis, in Civitate vero septem, aut octo, adhuc occulta censi debet, modo scilicet ab illis non fuerit divulgata.* Syrus p. 269 hæc habet: *Si delictum sit notum duobus, vel tribus alicujus Loci, aut Communitatis, aut Capituli, occultum censetur. Si in Oppido sit notum quinque, aut sex personis; in Civitate vero septem, aut octo, adhuc censetur occultum.* Navarrus vero ac Thesaurus (4) monent Confessarium, ut absteineat ab exequendo dispensationem, si prudenti conjectura intelligat post breve tempus futurum esse publicum, quod a paucis antea cognoscebatur.

46. Non omittunt iidem Scriptores reliquas quæstiones, quas paulo ante memoravimus, in examen vocare; ac primo *utrum occultum impedimentum censeatur, quod quidem publice cognoscitur in eo loco, ubi contractum fuit, sive alibi; occultum tamen est, ubi degunt, qui dispensationem expostulant, et ubi dispensatio ipsa conceditur.* Navarrus (5) sapienter admonet Confessa-

(1) Pag 431. — (2) In oper. de Pœnis Eccles. part. 4, c. 24. — (3) Pag 49. — (4) In locis all. — (5) Cit. n. 2, id. pag. 20 et 24,

rium, ut minime exequatur dispensationem, si forte quis Majori Pœnitentiario declaraverit crimen esse occultum in Civitate, exempli causa, Bononiæ, ubi vitam agit, et dispensatio tradenda est executioni, deinde silentio prætermiserit idem crimen publicum esse Neapoli, ubi patratum fuit. Tunc Confessarius reum hortetur, ut ad Pœnitentiarium rursum confugiat, ipsique patefaciat, quod prius omisit, suum nempe crimen per Urbem Neapolim esse divulgatum. Sin autem id totum expositum fuisse in Supplici libello Confessarius deprehendat ex Litteris Sac. Pœnitentiariæ, tunc absque ulla difficultate pareat, et Litteras exequatur.

47. Secundo inquirunt, *utrum impedimentum, quod fuit aliquando publicum, diuturnitate temporis occultum fieri possit, ita ut dispensatio tribuenda videatur.* Equidem Marcus Paulus Leo (1), sic respondet: *Notandum quarto, et ultimo, non implicare, quod aliquid a sui origine, et principio fuerit publicum, et tractu temporis fiat occultum. Tempus enim omnia devorat: et quæ non delet ab hominum memoria diuturnitas temporis? Hoc autem genus occultorum etiam pluries, meo tempore, Signatura Officii Sac. Pœnitentiariæ admisit; sed non eodem modo in omnibus casibus, in Dispensationibus Matrimonialibus per decennium, in Irregularitatibus per viginti, et triginta annorum spatium.*

48. Postremo iudicium nostrum libere feremus de illa quæstione, an occultum, ideoque solvendum censeri debeat impedimentum, quod Theologi *materialiter* publicum, sed *formaliter* occultum appellant. Exemplis rem totam planam faciemus. Si quis Monialium Claustra ingressus fuerit absque facultate, quam tamen ipsi concessam antea cæteri omnes arbitrantur: item si quis hominem consulto interfecerit, populus tamen iudicet id fortuito contigisse, ut vitam suam tueretur; tandem

(1) Loco cit. pag. 133.

si quis excommunicatus rem Divinam fecerit , antequam illis vinculis , ac pœna solveretur ; illum tamen jam absolutum omnes putent ; si, inquam, ita se res habeant, Nos ingenue fatemur , et credimus crimen ejusmodi tanquam occultum a S. Pœnitentiaria dispensari posse, et ipsius Litteras executioni mandandas a Confessario , cum ipsum crimen occulti limites non excedat. Contra vero est , si crimen publice innotescat , licet omnes fere ignorent pœnam ipsi crimini irrogatam , quæ *ignorantia juris* dicitur. Exemplum asseratur de muliere , quæ consilium nefarium iniit cum alio viro de marito suo necando , si hoc scelus in populum evulgatum certo fuerit , licet perpauca intelligant ob hanc causam *criminis* impedimentum interponi , ne eadem mulier post illatam marito necem cum illo scelesto homine matrimonio jungatur ; si, inquam , id contingat , tunc rem captu difficilem semper existimavimus impedimentum hujus generis tanquam occultum haberi posse, Litterisque parendum Pœnitentiariæ , quibus illud decernitur : *Dummodo occultum*. Et profecto , si hoc statueretur , jam crimen omne affinitatis *ex copula illicita* , et omne impedimentum *criminis* , licet hæc publica sint, dispensari tamen poterunt , tanquam occulta. Nam satis experientia compertum est , omnia impedimenta (si illud consanguinitatis , et affinitatis *ex copula licita* solum omittas) ignota esse non modo oppidanis, sed illis etiam, qui in magnis Civitatibus versantur. Postremo Nos ipsi jurejurando affirmare possumus per tot annos , quibus Sacræ Pœnitentiariæ addicti fuimus , suffragiumque nostrum , cum res ejusmodi proponerentur , scriptum , seu voce tenus dedimus, semper in more positum fuisse, ut impedimentum publicum *materialiter* spectaretur, et nunquam eo Nos devenisse , ut examen fieret , an impedimentum *formaliter* occultum censendum esset. P. Thesauri (1) auctoritatem proferamus , qui superias

(1) In tr. de Pœnis Eccl. §, advertend. secundo.

allatam sententiam improbat, tanquam Sacræ Pœnitentiariæ institutis, ac consuetudini omnino contrariam, cui se accommodare debent, qui ipsius Litteras, ac diplomata exequuntur; *Aliqui* (ait Thesaurus) *audent ulterius, et dicunt, etiamsi sit publicum ut delictum, si tamen sit occultum in ratione pœnæ annexæ a Jure, posse dispensari, vel absolvi ab illa tanquam in occultis. Tamen contrarium tenendum est, quia hoc est juris ignorantia, quæ non excusat ad hunc effectum, et hoc observat Sac. Pœnitentia.*

49. Tridentina (1) Synodus impertit Episcopis, ut sibi subjectos dissolvere queant ab irregularitatibus, cunctisque suspensionibus, quæ ab occulto crimine proveniunt; deinde certos quosdam limites huic amplissimæ facultati constituit, ac præsertim, si ipsum crimen in Forum contentiosum fuerit antea deductum: *Exceptis aliis deductis ad Forum contentiosum.* Eosdem limites præscribit Sac. Pœnitentia, quæ non occultum, sed publicum, et omnibus perspectum crimen illud existimat, ex quo venit impedimentum, si semel *in forum contentiosum* adducatur; nisi forte reus sententia judicis in eodem foro declaratus fuerit innocens; tunc enim crimen tanquam occultum putat, et dispensatione solvendum: *aut tanquam repertus innocens* (inquit Fagnanus) *et non culpabilis, aut tanquam absolutis ex hactenus deductis, vel ex observatione Judicii, seu tanquam non repertus culpabilis, nec de jure punibilis* (2). Idem Fagnanus monet dissolvi non posse impedimentum, cum in forum contentiosum crimen allatum fuit, ubi reus nullum ex iis sententiis, quas superius memoravimus, obtinuit, sed in libertatem redditus est interposita illa conditione, et cautione *de repræsentando*. Cæteri, qui de his rebus scripserunt, occultum fore docent crimen,

(1) Sess. 24. cap. 6, de reform. — (2) Cit. c. vestra n. 430, et seq. de cohab. Cleric. et Mul.

quod in foro contentioso examinatur , si forte aliqua ex iisdem sententiis comparetur per falsos testes , aliasque rationes , quæ ab æquitate abhorrent. Nam licet hoc pacto semper impedimentum supersit , infamia tamen obliteratur , et crimen ipsum quibusdam tenebris obducitur (1).

50. In Matrimonialibus dispensationibus illud semper subjicitur : *Ita quod hujusmodi Absolutio, et Dispensatio in Foro judiciario nullatenus suffragetur, sive aliudque non obstet.* Aliquando id quoque decernitur : *Præsentibus laceratis, quas sub pœna Excommunicationis latæ sententiæ lacerare tenearis, ita ut nullum earum exemplar extet, neque eas latori restituas. Quod si restitueris, nihil ei præsentibus Litteræ suffragentur.* Quandoque Excommunicatio Sacerdoti exequenti Litteras Pœnitentiariæ infligitur , nisi peracto negotio illas dilaceret ; quandoque vero hæc pœna non indicitur. Cum Major Pœnitentiarius nullam curam suscipiat de criminibus ad Forum contentiosum deductis, sed tantum expetat reum a crimine solvere , et in foro conscientiæ de medio tollere impedimenta , ideo magnopere notandum , quod Navarrus tradit (2) : *Si contingeret aliquando etiam post contractum in vim dispensationis Matrimonium, ut impedimentum ex occulto fieret publicum, posset Ordinarius Loci eos separare a thoro, etc. Verum tamen est, quod in foro conscientiæ, seu in foro animæ, isti essent veri conjuges, quia vere fuerunt legitime dispensati, in vim Litterarum Sac. Pœnitentiariæ, quoad forum conscientiæ ; et sic, si tempore separationis, remoto scandalo, debitum conjugale sibi invicem redderent, nullum peccatum committerent, quia per secretam dis-*

(1) Boschius de tripl. Jub. priv. sect. 4, casu 40, §. 3, n. 91, Sanchez de Matrim. lib. 2, disp. 37, n. 40, Giribald. tract. 10, de Sacram. Matrim. cap. 48, §. 4, n. 440, Rosignol. part. 2, de Matrim. contract 15, clausul. 6, 53, Clericat. de Matrim. decis. 40, sub. num. 29. — (2) Part. 2, dispens. Matrim. cap. 4.

ensationem Sac. Pœnitentiariæ vere esset sublatum impedimentum tunc occultum.

51. Idem Navarrus (1) affirmat ab Episcopo irrogari posse poenam crimini in foro externo, quamvis Pœnitentiariæ dispensatio intercesserit; sed hanc conditionem præscribit, nempe, si idem Episcopus de dispensatione certior factus, ipsi tamen fidem præstare recuset. Porro in hac re duo perpendenda videntur, quæ a Sac. Pœnitentia continuo probari Nos ipsi testamur. Primum, si Episcopus perceperit aliquem matrimonio se junxisse mulieri, cujus matrem, aut sororem antea per *illicitam copulam* violaverit, nec idem Episcopus ullo modo deprehenderit, illum in foro conscientiæ fuisse absolutum, initumque matrimonium post dispensationem Sac. Pœnitentiariæ, neque reo fidem adhibere velit, qui se facultate ejusdem Pœnitentiariæ, omni impedimento solutum fatetur; si, inquam, hæc ita se habeant, nemo Episcopum reprehendet, qui conjuges separare potest, reumque in foro externo plectere, postquam illius crimen plane comprobatum fuerit. Sin autem Episcopus, qui ejusmodi crimen cognovit, dum parat judicium constituere, moneatur Pœnitentiariæ dispensationem intercessisse, quemadmodum si has partes cum Episcopo suscipiat Confessarius, qui Pœnitentiariæ Litteras executioni mandavit, et qui id facere secreto potest, uti Filiucius (2) testatur his verbis: *Non puto tamen prohiberi, quominus fieri possit aliqua fides a Confessario de absolutione, vel dispensatione impensa pro consolatione pœnitentis, vel pro testimonio apud Episcopum obtentæ dispensationis in foro conscientiæ*; si, inquam, res ita sit, tunc Episcopus Confessarii testimonio omnino debet acquiescere, nec ullam afferre illis molestiam, qui dispensationem sibi comparaverunt: *Judex habuit* (inquit Clericatus) (3) *talem*

(1) Loco allato. — (2) Op. Mor. tom. 4, tr. 40, part. 2, :. 358. — (3) Loco citato, n. 34.

qualem notitiam hujus delicti , procurat per examen testimonium illud probare , ut puniat delinquentes , poteritne Confessarius eundem Judicem admonere de dispensatione ut supra elargita , ad hoc ut desistat a formatione Processus? Affirmative respondent , dummodo Confessarius secreto moneat Episcopum , Parochum , et Judicem , qui omnes acquiescere debebunt hujusmodi notitiæ , ac certificationi. Non semel etiam accidit , quod pervicacibus indixerit Summus Pœnitentiarius , ut ab omni molestia , judicioque abstinerent.

52. Tempus conterendum non est , ut illud declaretur : *Aliunde non obstat* , quod satis per se intelligitur. Monet enim Pœnitentiarius irritam esse dispensationem impedimenti propositi , si aliud silentio omissum fuerit; matrimonium nequaquam ineundum , si nondum celebratum sit. Sin autem peractum jam fuerit , sejungendos conjuges , donec ad Datariam rursum confugerint , si illud impedimentum publicum habeatur ; sive ad Pœnitentiariam , si impedimentum ipsum in tenebris adhuc delitescat. Quare Sacerdos , cui Sac. Pœnitentiariæ Litteræ , aut diplomata traduntur , prius exquirat necesse est , utrum aliud impedimentum interveniat præter illud , quod Pœnitentiariæ declaravit.

53. Illud quoque paucis expediemus , *præsentibus laceratis* , aut *laniatis* : monetur Sacerdos , qui Pœnitentiariæ Litteras , aut diplomata exequitur , vinculo majoris Excommunicationis alligari , nisi pareat. Quippe de illa semper agitur , cum hoc solum vocabulum *Excommunicationis* pronuntiatur. Sciat etiam indici *ipso facto* ; nam illa verba *latæ sententiæ* adjunguntur (1). Reliqua Marcus Paulus Leo , et Navarrus plane declarant : *Neque eas latori restituas ; quod si restitueris , nihil ei præsentis Litteræ suffragentur , id est , non suffragentur in foro judicio ; nam secuta*

(1) Marc. Paul. Leo in praxi lit. Summi Pœnitent. part. 2. pag. 466.

executione legitimæ gratiæ et dispensationis in foro conscientiæ, semper validæ remanent in eodem foro conscientiæ, quamvis in foro fori suffragari non possint.

54. Ex illo Pœnitentiariæ : *laceratis*, seu *laniatis* : gravissimæ nonnunquam difficultates excitatæ fuerunt. Vir, ac Mulier, qui impudica consuetudine, atque amore simul degebant, conjuges vulgo putabantur. Oblatus fuit Supplex libellus Majori Pœnitentiarario, ut liceret ipsis coram Parocho, ac duobus testibus clam matrimonium inire, quod illis concessum fuit, addito quoque privilegio, ac facultate, ut consuetæ promulgationes omitterentur. Illud Litteris Pœnitentiariæ jussum postremo fuit : *laceratis*. Confecto itaque matrimonio, *laceratæ* fuerunt Litteræ, quas dederat Pœnitentiararia. Post mortem Parochi, qui matrimonio interfuerat, conjuges testimonium de contracto matrimonio petierunt ab eo, qui in Parochi defuncti locum suffectus fuerat, ut jam procreatis liberis consulerent. Ille peracti negotii prorsus ignarus morem conjugibus gerere recusavit, eisque suasit, ut mutuum consensum coram duobus testibus, ac seipso renovarent. Sacram ipsi Congregationem Concilii adiverunt, ubi die 19 Septembris anno 1684 propositum fuit : *An in conscientia et absque peccato possent præfati contrahentes coram dicto Parocho, et testibus renovare consensum.* Sacra Congregatio negative respondit, novoque Parocho præcepit, ut accepto illorum testimonio, qui præsentés adfuerunt, cum matrimonium celebratum fuit, et elicitó a conjugibus jurejurando de matrimonii jam contracti veritate, in consuetum librum referret ipsum matrimonium; et ob eam causam, traditum fuit ipsi novum Litterarum exemplar, quas Pœnitentiararia pro ineundo eodem matrimonio concesserat.

55. Id fortasse consilium rei aptissime consentaneum visum est iis, qui carebant experientia Sacræ Pœniten-

tiariæ , quæ nec Parochi , neque contrahentium nomina exprimit, cum Litteras, ac facultatem impertit Concupinariis, ut matrimonium clam ineant coram Parocho, ac duobus testibus, et solitæ promulgationes in Ecclesia prætermittantur. Ex hoc autem consequitur, quod tribui nequeat duplex harum Litterarum exemplar, si forte opus fuerit. Quare, si Concupinarii, qui veri conjuges censentur, Episcopum adire nolint, ut permittat omitti promulgationes, et matrimonium coram Parocho tantum, ac duobus testibus familiaribus celebrari, ipsumque in librum ita referri, ut palam omnibus nequeat innotescere; sed potius eligant ad Summum Pœnitentiarium se convertere, ut hæc omnia consequantur; tunc, si ipse facultatem, ac dispensationem ejusmodi elargiatur, institutum est, ut in Litteris illud omittat: *laceratis*. Item Parocho indicat matrimonium in consueto libro adnotare ea diligentia, quam modo exposuimus, ut testimonium, si forte requiratur, peracti matrimonii tradere possit, causamque suam Parochus tueri, si opus fuerit, eodem exemplari Litterarum Sac. Pœnitentiariæ, quas ipse retinebit.

56. Hoc sane pacto sublatum de medio est impedimentum, ob quod probari nequaquam poterat matrimonium, quod Sac. Pœnitentiariæ facultate conficiebatur, et gravissimum detrimentum aliquando ipsis conjugibus, aut procreatis liberis afferebat. Attamen non omnia satis impedimenta sublata fuerunt. Non semel contingit Concupinarios, qui veri conjuges habentur, illigari impedimento dirimente, quod nisi solvatur, contrahi nequit matrimonium, irritumque est, si contrahatur. Jam superius indicavimus Episcopum haud ita facile se immiscere posse, cum dirimens impedimentum intercedit. Quamobrem Supplex Libellus Sac. Pœnitentiariæ exhibendus est. Porro ipsa necessario superaddere illud debet *laceratis*, cum de impedimento dirimente res agitur; ex quo sequitur eisdem difficultatibus Parochum

implicari, qui facultatem accipit, ut matrimonio clam celebrando intersit. Etenim, cum ipsa facultas simul contineat a proposito impedimento dispensationem, si illam lacerare jubetur, nec seipsum purgare, si contra aliquid contigerit, neque in libro matrimonium caute inscribere potest; neque tandem conjuges matrimonii testimonium elicere queunt, si aliqua necessitas expostulet.

57. Quamobrem, cum in Tribunali Sac. Pœnitentiariæ Canonum interpretem Nos ipsi ageremus, mos inductus fuit, ut quoties ejusmodi dispensationes a Pœnitentiaria postularentur, duo seorsim diplomata fierent: quorum primum solveret impedimentum, ibique adderetur, *laceratis*; alterum absque mandato lacerandi Litteras, eoque tribueretur facultas ineundi matrimonium coram Parocho, ac duobus testibus, ac demum juberetur idem Parochus matrimonium ea diligentia in librum referre, quam nuper memoravimus. Id totum fusius explicavimus in dissertatione, quam de matrimoniis *conscientiæ* confecimus, et quæ typis edita fuit post consuetam pagellam S. Congregationis Concilii, quæ habita fuit die 9 Sept. anno 1724. Finem facimus admonentes Presbyteros qui Sac. Pœnitentiariæ diplomata exequuntur, ut sibi ante oculos ponant, quæ superius dicta sunt, utque diplomata lacerent, si jubeantur, et quæ servanda sunt, magno studio retineant, cum res est de Matrimoniis, quæ superius indicavimus.

58. At vero imperiti difficiliter se expedient, ut reliquis omnibus satisfaciant, quæ a Pœnitentiaria decernuntur. Illa subjicimus, ut pro muneris nostri ratione vehementius excitemus Confessarios, ac Parochos, quibus Pœnitentiariæ diplomata inscribuntur.

59. Si de contractis jam matrimoniis agatur, et occultum impedimentum interveniat, quod uni solum ex conjugibus perspectum sit, tunc, si petatur a Pœniten-

tiaria , ut idem matrimonium ejus facultate confirmetur, in hanc sententiam diplomata traduntur : *Demum dummodo impedimentum præfatum occultum sit, et separatio inter latorem, et dictam mulierem fieri non possit absque scandalo, aliudque non obstat, cum eodem latore, ut, dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latoris delictum nunquam detegatur, Matrimonium cum eadem muliere, et uterque inter se de novo secrete ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus, contrahere, et in eo postmodum remanere legitime valeat, misericorditer dispenses.*

60. Præter eas conditiones, *dummodo occultum sit, et aliud non obstat*; de quibus satis jam diximus, tria rursum jubentur : primum, ut isti conjuges separentur, si id fieri possit absque scandalo. Porro sapienter id cavetur a Sacra Pœnitentiaria; nam si publice matrimonium celebratum fuit, procul dubio veri conjuges existimantur; ideoque, si sejungantur, admirationem id populo, et scandalum concitabit. At vero id continget, si domicilii, non autem si *thori* separatio præscribatur; nam si jubeantur ejusmodi conjuges fraterno tantum amore se prosequi, donec obtineant dispensationem, tunc major difficultas objicitur. Etenim si mulier impedimenti sit ignara, ex hac nova vitæ ratione aliquid mali suspicabitur. Sin autem, uterque ipsum impedimentum noverit, tunc periculum incontinentiæ intercedet: *Animadvertas* (inquit de Justis) (1), *quod rarissime, aut nunquam erit necessarium experiri, an possint conjuges separari, et honeste vivere tanquam frater, et soror; quia sæpe ex hujusmodi separatione oriuntur scandala, et periculum incontinentiæ, sicut etiam ex habitatione dicto modo facta.* Itaque judicamus a Parocho, qui Litteras a Pœnitentiaria, et facultatem exposcit, vel ab aliis exposci deprehendit, monendos

(1) Dispens. Matrim. lib. 1, c. 8, n. 478.

esse conjuges (si impedimentum uterque cognitum habeat) vel alterum ex conjugibus, qui rei conscius est, ne in copulam consentiat, donec dispensatio reddatur: *Monendus est* (ait Navarrus) (4) *a Confessario, ne prius consentiat in copulam, quam contrahat Matrimonium renovato consensu; quia tunc, quamvis Absolutio, et Dispensatio non redderetur nulla, fornicaretur tamen, quia ante Matrimonium in copulam consentiret.*

61. Secundo indicitur, ut alter conjugum, qui impedimentum ignorat, certior fiat primum consensum irritum fuisse, ita tamen, ut crimen, ex quo profisciscitur ipsum impedimentum, minime detegatur. Tertio, his peractis, clam matrimonium renovandum est, nempe, iterum mutus consensus præstari debet.

62. Magno studio disceptatum olim fuit, utrum novus hic consensus, qui Matrimonium reipsa constituit, coram Parocho, ac duobus testibus peragendus videretur. Nam Tridentina Synodus Parochum, ac duos testes præsentibus necessario requirit, dum Matrimonium celebratur. Attamen nulla difficultas amplius superest, si discrimen inter occulta, et publica impedimenta habeatur. Si matrimonium publice initum est *coram Parocho, et duobus testibus*, et impedimentum quoque publice innotuerit; idem matrimonium rite confirmari nequit, nisi consensus iterum *coram Parocho, et duobus testibus* præbeatur. Contra vero est, si matrimonium celebratum fuit *coram Parocho, et duobus testibus*, et impedimentum dirimens occultum versatur, tunc novus consensus certe præstandus est, sed clam inter contrahentes; nec amplius Parochus, duoque testes requiruntur. Nam semel mandato Tridentini Concilii jam paruerunt conjuges, cum primo matrimonium, licet interposito occulto impedimento, confecerunt.

(4) In allata part 2, pag. 76.

63. Hæc ita decrevit Pœnitentiaria S. Pii V Pontificis auctoritate, uti Navarrus (1) fatetur, qui per tot annos eidem Sacro Tribunali operam præstitit suam. Id etiam probat Sacra Congregatio Concilii (2), uti tradit Fagnanus (3), qui per plures annos a Secretis præclare munus gessit; idemque Scriptores docent (4). Insuper, cum Sac. Rotæ Auditores hujus sententiæ veritatem in dubium revocassent, Cardinalis Carafa Congregationis Concilii Præfectus duos ex iisdem Auditoribus accivit, Seraphinum nempe, et Comitolum, quibus ostendit Decreta a Sac. Congregatione super hac re confecta, Pœnitentiariæ institutis, et S. Pii V Declarationi esse consentanea. Qua de re Patres Sac. Rotæ in posterum expositam paulo ante sententiam secuti constanter fuerunt (5). Etenim Tridentina Synodus, cum jussit matrimonium contrahi coram Parocho, et duobus testibus, nihil aliud statuendum voluit, nisi clandestina matrimonia impedire, ex quibus gravissima mala derivare consueverunt; ac potissimum, cum secreto matrimonium initum fuerat sine Parocho, ac testibus, novum matrimonium simili ratione ab eodem conficiebatur, vel etiam publice adhibitis testibus, accitoque Parocho; quæ sane corruptela nequit obtingere, cum publice matrimonium celebratum fuit, licet irritum ob impedimentum dirimens occultum habeatur. Quamobrem, cum Parochus, ac testes primo matrimonio jam interfuerint, quod rite celebratum

(1) In suo cons. 4, de Sponsal. — (2) In Causis Hispal. 20 Julii 1609. Decr. lib. 44, fol. 58 et Constantinopolit. 2 Decembr. 1634. Decr. lib. 45, fol. 430. — (3) Cap. is, qui fidem n. 44, de Sponsalib. et Matr. — (4) Zarol. in sua Praxi ad verb. Dispensatio § quintum dubium. Van Esp. in jur. Eccl. univers. part. 2, tit. 44, c. 7, n. 40. Giribald tr. 40, de Sacr. Matr. c. 48, § 6, n. 427 et seqq. Salmanticens. in cursu Theol. Moral. tom. 2, tr. 9, de Matr. c. 3, punct. 5, num. 448 et seq. Pignatell. cons. 27, per tot. l. 8. — (5) In decis. 900, coram Seraphin. et 395, num. 4, coram Ludovis. 405, n. 9 et seq. part. 48. Recent. et in Spalten. Nullitat. Matr. die 3 Martii anno 1653, cor. Præsul. Albergato.

putabatur, quia impedimentum nequaquam innotuerat, ideo satis est, ut clam inter conjuges novus consensus præbeatur, cum ipsum matrimonium Sacræ Pœnitentiariæ facultate rite confirmandum est (1).

64. Ex his apertissime constat, quod sermo est de matrimonio coram Parocho, ac duobus testibus inito, ubi dirimens impedimentum occultum interponitur. Ex his omnibus desumitur, quoties indicit Pœnitentiaria renovari matrimonium ejusmodi, novumque assensum præberi: *Secrete ad evitanda scandala*: id mutuo a conjugibus perficiendum esse; nec Parochum, aut testes præsentés requiri, neque ipsum Confessarium, qui licet Parochus haud sit, ad Litteras exequendas Pœnitentiariæ designatur. Libellus (2) pro novis Confessariis instruendis Romæ evulgatus idem prorsus docet: *Nihilominus monemus, quoties ab ejusmodi conjugibus novus consensus præstandus est, ipsos cogi haud posse a Confessario, ut testes, seque præsentem adhibeant. Tum quia id non præcipitur in Litteris Sacræ Pœnitentiariæ; tum quia pro certo habetur idem matrimonium jam fuisse rite celebratum in facie Ecclesiæ.*

65. Porro veritati id consentaneum adeo est, ut Silvius (3) hæc docuerit: *Quid, si dispensentur super impedimento occulto, sed ea conditione, ut contrahant servata forma Concilii Tridentini? Respondeo, etiam tunc illos posse consensum renovare absque Parocho et testibus, si prius contraxerant coram illis; neque enim attentaverunt contrahere aliter, quam coram Parocho, et testibus.* Quam sententiam Pontas (4) magnopere commendat. Guttierезius (5) tamen adversatur ob hanc causam, quod verba dispensationis apertissime contra-

(1) Pontas in suo Dictionario cas. cons. in verbo Matr. quart. cas. 4 et 5. — (2) Part. 2, c. 15, n. 326. — (3) In suppl. ad D. Thom. q. 45, art. 2, quæsit. 2, conclus. 4. — (4) Loco cit. cas. 5. — (5) De Matr. c. 47, num. 26.

rium præscribunt. Giribaldus (1), aliique plures eamdem opinionem sequuntur : Nos autem totam quæstionem solvemus affirmantes : *Agi de subjecto non supponente*. Si quidem Pœnitentiaria nequaquam utitur his verbis : *Servata forma Concilii* : cum jam peractum matrimonium sua facultate confirmandum proponitur , sed tunc solum , cum solvendum est occultum impedimentum pro matrimonio adhuc ineundo. Id constat ex formulis dispensationum , quas Navarrus conguessit.

66. Itaque rei difficultas in eo posita est , nempe , qua ratione fieri possit , ut alter conjugum ignarus impedimenti , certior de ipso reddatur , ita ut latoris crimen nequaquam innotescat : *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata , sed ita caute , ut latoris delictum nunquam detegatur*. Van Espenius (2) rei magnitudinem , et gravitatem expendens hæc habet : *Magna hic prudentia , ac circumspectione opus est : unde merito Executor hic non tantum humana , sed vel maxime Divina consilia , et auxilia adhibebit , recurrendo ad Patrem luminum , ut eum lumine suo illuminet , quid in casu adeo perplexo agere debeat*. Clericatus autem (3) fatetur plurimum se laboris impendisse , ut huic Pœnitentiariæ mandato , qua opus est , diligentia satisfaceret.

67. Nonnulli , ut se facilius ab hac difficultate expedirent , solam instructionem , non vero conditionem illis Pœnitentiariæ verbis contineri censuerunt ; ita ut Confessarius moneatur sedulam curam insumere , ut illud matrimonium irritum declaret , non autem patefaciat ignaro ex conjugibus causam impedimenti. Sin vero reipsa obtineri id nequeat , sed potius occasionem dissidii inter conjuges præberi intelligat , et inesse suspicionem , ne alter ex ipsis matrimonii vinculum dissolvi contendat ,

(1) Tract. 40, de Sac. Matr. c. 48, § 6, n. 432. — (2) Part 2, suorum oper. tit. 44, c. 7, n. 9. — (3) Decis. 40, de Sac. Matr. num. 31.

aliamque vitæ rationem suscipere, tunc Sacerdos ab eo consilio desistat, irritum delegere matrimonium omittat, idque solum diligenter curet, ut consensus inter ipsos conjuges renovetur eo modo, quem superius indicavimus. Hæc docet De Justis (1), idemque Sanchez (2) antea scripserat : *Sed mihi persuadeo, non esse conditionem, sed instructionem quamdam Confessarii, ut certior sit posterioris Matrimonii contractus.* Plures alii sententiam eandem tradiderunt (3), qui ex verbis Sacræ Pœnitentiariæ conditionem saltem inferri testantur, ita ut parendum sit, quoties fieri possit, aliter tamen, si discrimina nuper enumerata impendere videantur.

68. Nos tamen pro ingenii nostri tenuitate judicamus haud probari posse illorum opinionem, qui instructionem solum, non vero conditionem indici per illam Sacræ Pœnitentiariæ clausulam arbitrantur; nam certissimum est inter Jurisperitos, quod vera conditio ex *ablative absoluto* consequitur : qua de re prætermitti nullo modo potest, licet gravissima incommoda jam exposita interponantur. Si quidem illud Pœnitentiariæ mandatum innititur Juri communi, quod pro matrimonio rite confirmando expostulat novum a conjugibus consensum, et declarari impedimentum ignaro, ne idem consensus *per errorem* elicitus putetur, sive (ut res clarius explicetur), ne permaneat primus consensus cum errore conjunctus, qui traditus fuit, cum matrimonium primo celebraretur. De impedimento *Conditionis* non deest Juris auctoritas (4), quæ matrimonium inter liberum, ac famulam irritum decernit, si ille mulieris conditionem ignoret, neque aliter confirmari posse, nisi novum consensum præstiterit, qui ante matrimonium conditionem conjugis

(1) Lib. 4, de dispens. Matr. c. 8, n. 184. — (2) De Matr. lib. 8, disp. 34, n. 64. — (3) Aversa de Matr. q. 44, sect. 4 in vers. demum juxta hoc. Bonacina de Matr. q. 2, punct. 9, n. 7. Rosignol. de Matr. part. 2, tom. 7, prænot. 25, clausul. 7, n. 57. Giribald. tr. 10, de Matr. cap. 18, § 5, n. 124 et seq. — (4) Cap. propositum, et cap. *Ad nostram*, de conjugio servorum.

nesciverat. Juris autem interpretes in cap. *Depositum*, ad illa verba : *Inscia de eo , qui duxit in matrimonium ;* affirmant consensum *per errorem* permanere , donec , qui matrimonium cum famula iniit , consensum iterum reddat , postquam ipsius conditionem deprehendit. His auctoritatibus et interpretum sententia Scotus (1) adductus ita scriptum reliquit ; *Primus consensus non fuit Matrimonialis ; et ideo ad hoc , quod sint conjuges , requiritur novus consensus : et tunc dico , quod , si impedimentum non exprimatur personæ insciæ , ipsa in copula carnali sequenti non consensit novo consensu , sed solum reddit in virtute primi consensu , qui nullus fuit , et ideo licet persona sciens de novo consentiat , non tamen sufficit. Hoc expresse dicit Glossa in cap. 1 , de eo , qui duxit in Matrimonium , quam polluit per adulterium. In primo consensu , qui nullus fuit , intelligitur perdurare , sicuti probatur de servo qui creditur liber , cum quo contrahatur , si post manumittitur , uxore ignorante , non contrahitur matrimonium , quia post manumissionem factam manendo cum eo , semper intelligitur approbare consensum primum , qui fuit erroneus , et non matrimonium.*

69. Difficilius se res habet , cum aliquis ob vim , seu metum in matrimonium consensit. Nonnulli ex Theologis asserunt pro matrimonio ejusmodi confirmando satis esse liberum illius consensum , qui ad illud ineundum coactus fuit ; non autem requiri , ut qui jam prius libere assenserat , et viam alteri conjugii illatam ignoraverat , rursum ad exprimendum consensum adigatur. Clemens tamen Octavus , a quo super hac re consilium petatum fuit , expendens primum illum consensum pertinuisse ad materiam , neque legitimam , neque idoneam , respondit pro matrimonii confirmatione novum consensum ab utroque conjugue esse tribuendum , ab eo nempe , qui

(1) In 4 , sentent. dist. 35 , q. 1.

matrimonium per vim contraxit, et simul ab altero, qui vim ejusmodi ignorans, ultro ac libenter eodem se matrimonio illigavit. Insuper adjecta fuit ea conditio, ut maritus, qui jam libere consenserat, prius moneretur, irritum fuisse matrimonium, eo quod uxor ad assentiendum coacta fuerit, cum primo celebratæ sunt nuptiæ: *Admonito prius marito de matrimonii nullitate.* Hoc Pontificis responsum Comitulus (1), ac Pontas fuse commemorant (2). Postremo Sanchez (3), cujus auctoritas plurimi facienda est, binas opiniones exponit, quarum prima tuelur haud necessarium esse, ut qui nescierat impedimentum, de ipso certior fiat, cum matrimonium novo consensu confirmandum proponitur; altera vero id necessarium prorsus affirmat; quam procul dubio magis probabilem idem Sanchez (4) fatetur. Porro id satis est, ut hæc opinio præ cæteris teneatur, cum de Sacramento agitur, juxta proscriptam his verbis ab Innocentio XI sententiam: *Non est illicitum in conferendis Sacramentis sequi opinionem probabilem de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id vetet Lex, aut conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententia tantum probabilis utendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis.*

70. Ex his duabus opinionibus modo explicatis, de quibus etiam Schmalzgrueber fusius verba facit (5). Sacra Pœnitentiaria tutioribus sententiis adhærere consueta (6), secundam amplexa est, uti constat ex formula, quam huc usque declaravimus. Itaque Sacerdos, qui Pœnitentiariæ diplomata, ac Litteras exequitur, eidem sententiæ conformare se debet, quod Syrus copiose demonstrat (7).

(1) Lib. 1. Respons. Moral. qu. 420. — (2) De Matrim. lib. 4, cap. 24 et 25. — (3) Lib. 2, de Matrim. disp. 36. — (4) Sub n. 4. — (5) Lib. 4 in Decr. tit. 46, n. 60 et seq. — (6) Card. Petra in all. opere de Sac. Pœnit. part. 4, cap. 9, n. 4 et seq. — (7) In suo opere qu. 8, prælim. Genet. tom. 4 suæ Theol. Moral. tr. 6, cap. 44, qu. 44, et tom. 5, tr. 9, cap. 7, quæst. 8.

71. Qui periti sunt moris , et instituti Sacrae Poenitentiariae , jam pro certo tenent ad confirmandum matrimonium requiri novum consensum , et simul ignaro conjugii detegendum impedimentum. Quamobrem rationem , modumque perscrutantur , ne crimen impedimenti causa in lucem proferatur. Ac primum , qui impedimenti conscius est , se ignarum fingat : deinde ostendat se suspicari , ob aliquam causam non rite celebratum fuisse matrimonium , ideoque mutuum ultro consensum præstari debere , ut in posterum ab omni sollicitudine animi , metuque religionis liberentur.

72. Secundo , qui impedimentum cognitum habet , testimonium ab altero conjugue novi amoris eliciat , ita ut se paratissimum fateatur eodem se matrimonio adstringere , si adhuc in libertate versaretur. Tunc novum mutuo consensum exprimant , et sic omnia in tuto collocantur.

73. Tertio , impedimenti conscius libere declaret , haud rite matrimonio consensisse , cum primo celebratum fuit ; ideoque oportere consilio Confessarii , atque internæ tranquillitatis causa , ut ambo consensum renovent , seque id libenter facturum ostendat. Quod si alter Conjux eandem voluntatem patefaciat , id satis erit , ut novus consensus juxta præscriptam normam elicitus intelligatur.

74. Quarto , si ob gravissimas difficultates nullus alius modus suppetat , tunc Maritus impedimenti *consci*us *accedat ad Conjugem insciam impedimenti*, et cum ea habeat *copulam affectu maritali*. Cum enim Conjux , quæ impedimentum ignorat , eodem tunc amore permota , ac devincta putetur , id satis pro consensu utriusque Conjugis existimatur , ut matrimonium confirmari possit , nec innotescat crimen , ex quo venit impedimentum. Plures (1) hanc rationem exhibent : Auctor vero libelli pro

(1) Navar. part. 2 , de disp. Matr. pag. 60 , et pag. 74. Syrus

instituendis novis Confessariis confecti id quidem probat, nisi forte Conjugem ignaram impedimenti poeniteret ipsius matrimonii, animumque ab eo prorsus alienum haberet. Tunc enim consensus eo modo expressus nullam vim, nullumque pondus assequeretur.

75. M. Paulus Leo (1) rationem primo loco expositam minime approbat, et quidem merito. Ipse prius assert clausulam Poenitentiariæ: *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata, sed ita caute, ut latioris delictum nunquam detegatur*: Et inde asserit, quod, *hæc clausula est substantialis, et magni momenti*. Illud etiam superaddit: *Mulier inscia certioranda est de nullitate prioris consensus, hoc est certa efficienda. Non fit autem certa per verbum illud: suspicor; sed solum titubans; nam certitudo dubitationem omnem excludit*. Idem M. Paulus secundæ rationi nequaquam subscribit, per quam Conjux ignarus impedimenti nunquam detegit irritum esse matrimonium, quod tamen necessarium ostendimus: *Remanet* (inquit) *in sua ignorantia*.

76. Porro, si Marcus Paulus Leo improbat rationes primo, ac secundo loco positas, Nos certe rationem quartam gravissimis difficultatibus implicitam intuemur. Omittimus quæstionem, *utrum per copulam affectu maritali habitam, renovari consensus intelligatur*. Inquirendum est, an id probari possit, cum Litteris, seu diplomatibus Sacræ Poenitentiariæ, quibus adjungitur superius allata clausula, parendum indicitur.

77. Itaque vel *copula affectu maritali* ante dispensationem, vel post dispensationem suscipitur. Primum quidem absonum est; cum impedimenti conscius neque petere,

in prax. execution. mandat. Sacram. Poenit. pag. 426 et seq.
M. Paulus Leo part. 2, formul. dispens. Mat. pag. 474 et seq.
Giribald. tr. 40 de Matrim. cap. 48, § 5, n. 424. Auctor. lib.
pro novis Confes. part. 2, cap. 15, num. 326 et seq. — (1) Part.
2, formul. dispens. Mat. pag. 474.

neque persolvere debitum queat alteri conjugii, licet infamiae, seu vitae periculum immineat, uti constat ex Cap. *Inquisitione, de sentent. excommunic.* : *In primo casu, quando alter conjugum pro certo sciat impedimentum conjugii, propter quod sine mortali peccato non valeat carnale commercium exercere.* Tum Innocentius III ita statuit : *Debet potius excommunicationis sententiam humiliter sustinere, quam per carnale commercium peccatum operari mortale.* Idem Jus (1), idem Salmanticensis confirmant (2), qui reliquos Theologos unanimes commemorant. Sin autem *copula habetur post obtentam dispensationem*, quo pacto conjux ignarus impedimenti, qui primum matrimonium rite confectum arbitratur, certior factus de eodem impedimento judicabitur, uti jubet Pœnitentiaria illis verbis : *Dicta muliere de nullitate prioris consensus certiorata?* Hic quartus modus improbandus non esset, si diplomatibus Pœnitentiariæ satisfaciens illorum opinionem amplecti possent, qui pro novo consensu haud putant monendum esse inscium conjugem de impedimento, quod irritum matrimonium constituit. Cum tamen Pœnitentiaria contrariam sequatur sententiam, ideo ab ipsa discedere nequit, qui Sacri illius Tribunalis diplomata, ac Litteras exequitur.

78. Quamobrem prima, et quarta ratione prætermissa, de secunda, ac tertia verba facienda supersunt. Secundam rejicit M. Paulus Leo, quemadmodum indicavimus. Illam tamen probat Sanchez (3) ob hanc causam, quod licet assensus cum errore et ignorantia jungatur, id tamen Theologi *se habere concomitanter* testantur, neque voluntatis liberum consensum adimere. Pontius ab hac opinione si alienum præbet, et ejusmodi consensum per dolum expressum judicat (4). Cum hæc ita

(1) In c. lit. de rest. spoliat. — (2) Citato tract. 9, punct. 4, cap. 44. — (3) De Matrim. lib. 2, disp. 36, num. 5. — (4) In suo tract. de Matrim. lib. 4, c. 25, n. 5.

sint , modus tertio loco propositus æquitati potius consentaneus videtur. Nam conjux ignarus matrimonium irritum cognoscit ; non tamen crimen notum efficitur , ex quo consecutum est impedimentum ; neque ullum mendacium admiscetur. Quippe certissimum est primo matrimonio haud rite traditum fuisse consensum ; neque a veritate abhorreret , si impedimenti conscius affirmaret primo matrimonio se nequaquam consensisse. Nam verus consensus appellari nequit, qui rite præstitus non fuit. Postremo hanc tertiam rationem unanimes Theologi reliquis omnibus anteponunt (1).

79. Priusquam in lucem hæc nostra Institutio prodiret , tenuitatem nostram agnoscentes , viris doctrina præstantibus illam ostendimus, qui iudicium ferre possent. Rem sane gravissimam ipsi monuerunt, quid nempe agendum sit , si conjux haud immerito suspicetur , ne alter conjux de irritato matrimonio certior factus novum consensum dare recuset ; solutoque matrimonii vinculo procreati jam liberi tanquam spurii habendi sint; impedimentum tum detegi, aliaque mala, atque dissidia certo esse futura : utrum omissa tertia ratione , aliam seligere liceat ex his, quas paulo ante improbavimus, quæ tamen plurium Scriptorum auctoritatibus corroborantur.

80. Hæc sane facienda plurimi existimamus. Quare respondemus primo legitimam prolem haberi , cum impedimentum non innotescit , alterque conjugum rite contractum matrimonium arbitratur ; illudque coram Parocho celebratum fuit (2). Deinde prætermittimus pericula omnia , quæ ex secunda, ac tertia ratione prius expositis dimanare queunt, ita ut necessario ad quartam deveniendum esse videretur. Quapropter si gravissimis incommodis tertia ratio , ac modus obnoxius iudicetur ,

(1) Sanch. loc. cit. sub num. 7. Pontas allato loco n. 5. Syrus Navar. Marc. Paul. Leo locis cit. Pontas in suo Dictionar. ad verb. Matr. quart. cas. 2. — (2) Pirhing. cit. tit. Decret. § 4, n. 4 et 5.

ad Majorem Pœnitentiarium confugiendum est eo pacto, quo Delegatus, si ob aliquam difficultatem exequi præscriptam legem nequeat, delegantem adire debet, ejusque voluntati, et consilio acquiescere. Quippe Major Pœnitentiarius magnis illis difficultatibus fortasse adductus, aut aliquid de severitate remittet, aut facultates a Pontifice necessarias postulabit; qui si non agitur de *impedimento erroris personæ*, quod refertur ad Jus naturale, sed de aliis impedimentis, quæ a jure scripto decernuntur, non solum auferre de medio potest incommoda, quæ jam secuta ab illo sunt (1): uti constat quotidiana experientia, cum *in radice matrimonii* legitimam prolem declarat, sed etiam ob consensum naturalem initio præstitum, dispensare potest, si velit, a renovando consensu, quemadmodum apud Indos confirmata fuerunt quædam matrimonia, quæ Pucueles, et Quartarones (sic enim nuncupantur) haud rite iniverant, interposita Clementis XI auctoritate, qui die 2 Aprilis anno 1705 ob hanc rem Litteras Apostolicas promulgavit. Si vero id sperandum minime videatur, quod Nos ipsi difficillimum asserimus, cum solum evenisse certum sit, quoties ex impedimento juris positivi irrita matrimonia confecta fuerant a magna hominum multitudine, non autem a peculiari homine; si, inquam, obtinere id arduum habeatur, et *periculum sit in mora*, si adeundus sit Pœnitentiarius, tunc Confessario, et Parocho, liber ad Nos aditus semper patebit, ut Nobis patefaciant impendentia pericula, silentio prætereuntes contrahentium nomina. Nos procul dubio divinam opem prius exposcentes illud consilium dabimus, quod magis rei convenire videbitur. Equidem Gennetus (2) consulendum monet Episcopum, cum ejusmodi difficultates objiciuntur. Continget etiam fortasse, ut rebus omnibus diligenter examinatis, præter quatuor rationes superius

(1) In Clement. unic. de communit. Eccles. -- (2) Loco allato,

expositas , alia deprehendatur , ob quam ignaro conjugii irritum matrimonium declaretur , nec tamen pateat crimen , quod impedimentum induxit , et nulla prorsus incommoda consequantur.

81. Hæc potissimum explicanda duximus , ut Confessarii , ac Parochi intelligant , antequam libellos Supplices offerant Pœnitentiariæ , rem sedulo expendendam , utrum ad illam pertineat , et circumstantias omnes accurato studio investigandas ; post hæc Litteris suis ad Majorem Pœnitentiarium singula complectantur. Statim ac Litteræ , seu diplomata ipsis a Pœnitentiarario reddentur , sæpius illa percurrant , ut iis omnibus fideliter satisfaciant , quæ præscribuntur. Id autem peragendum est , dum Pœnitentiæ Sacramentum administrant , et postquam consueta verba Absolutionis a censuris , et peccatis pronuntiarunt. Si res agitur de ineundo matrimonio , his verbis utantur : *Et insuper , auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata , dispenso tecum super impedimento ; ut , præfato impedimento non obstante , Matrimonium cum dicta muliere publice , servata forma Concilii Tridentini , contrahere , consummare , ac in eo manere licite possis , et valeas. In nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti , Amen.*

Insuper eadem auctoritate Apostolica , prolem , quam ex matrimonio susceperis , legitimam fore nuntio , et declaro. In nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti. Amen.

82. Si de jam inito matrimonio res est , post consuetam absolutionem a censuris et peccatis , hæc ita pronuntient : *Et insuper , auctoritate Apostolica mihi specialiter delegata , dispenso tecum super impedimento , ut eo non obstante , Matrimonium consummare , et in eo remanere licite possis ; In nomine Patris , et Filii , et Spiritus Sancti. Amen.*

Et pariter eadem auctoritate Apostolica , prolem , si

quam suscepisti, et susceperis, legitimam fore decerno, et declaro. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti. Amen.

85. His peractis Litteras, seu diploma dilacerent, si illud indicatur: *laceratis*, etc.

INSTITUTIO LXXXVIII.

Responsum redditum dubio a Viro Religioso proposito circa Institutionem XXXIII. Iterum ostenditur matrimonia exterorum, quæ celebrari Bononiæ solent, et earum pariter, quæ in Monasteriis educantur, contrahenda esse præsentè Parocho, cujus ditioni Monasterium aut domus subjecta sit. Contrahi debere matrimonia earum, quæ educari consuescunt, coram Parocho, in cujus Parochia paterna, materna, aut fratris domus constituta est. Hoc idem statuendum est de famulis Bononiensibus, qui domicilium in alia Parochia habent.

1. SINGULARI in Nos benevolentiae tuæ tribuendum est, Quod Nobis exposueris difficultatem, quæ ex trigesima tertia nostra Institutione concitata est, ubi asseruimus rite matrimonium iniri a Prætoře, Judice, Medico, et quod gravius videtur, a famulis etiam, coram Parocho illius loci, in quo degunt, eo quod obtinuerint, si non verum domicilium, saltem quasi domicilium, nisi forte brevissimo temporis spatio in eodem loco versati fuerint. Id quidem alienum videri potest iis, quæ ibidem constituimus: a famulis nempe celebrandum esse matrimonium coram Parocho Domini, in cujus ædibus morantur, nisi forte paternum, maternum, seu fratrum domicilium in alia Parochia positum habeant. Tunc enim hic Parochus, non alius, conficiendo matrimonio accersendus est; idem præscriptissimus cum de matrimoniis Puellarum, quæ a Monialibus educantur, sermo haberetur. Illud pariter superaddis, rationem ex quasi domicilio desumptam, quæ Judici, Medicis, Professo-

ribus, ac famulis suffragatur, aptissime convenire Puellis educandis, de quibus verba fiunt, et famulis etiam, de quibus agitur. Quidquid ergo indicitur, nempe, matrimonium rite contrahi coram Parocho ejus loci, ubi Judex, Professor, Medicus, et studiis addicti Juvenes immorantur, id famulis quoque, et Puellis educandis essetribuendum affirmas, nec investigandum, utrum in alia Parochia domicilium paternum, maternum, aut fraternum obtineant.

2. Propositam difficultatem facile exsolvere possumus, si asseramus eam Nobis mentem non fuisse, ut controversia ulla de peculiari aliquo matrimonio excitata nostra illa Institutione, judicioque dirimeretur, sed tantum, ut quædam leges statuerentur, Sacerdoti, qui accersitur, ut matrimonia rite celebrentur. Etenim cum eandem Institutionem in duas partes divisimus, his verbis usi sumus: *Ut clarius id agatur, in duas quasi classes res dividetur: primum, afferemus, quæ per Sacram Congregationem constituta fuerunt, et quæ etiam ab universis fere Auctoribus probantur: secundo, peculiariora quædam addentur, quæ, veluti normam, in hac Civitate, ac Diœcesi observanda præcipimus, ut dissensiones omnes, si fieri poterit, de medio auferantur.* Deinde cum secundam partem aggredimur, hæc prius monemus: *Sed jam deveniamus ad secundam partem, qua certam normam huic nostræ Civitati, ac Diœcesi statuere proposuimus, ut super ejusmodi rebus aditus controversiis omnibus præcludatur.*

5. Itaque solum examinandum superest, cur Nos, qui indiximus matrimonium ineundum a Judice, Medico, Professoribus, et studiosis Juvenibus coram Parocho, ubi quasi domicilium assecuti sunt; cur, inquam, statuamus, ut Puellæ educandæ a Monialibus matrimonium contrahant coram Parocho, in cujus ditione situm est Monasterium, nisi paternum, maternum, aut fraternum, in alia Parochia domicilium habeant; idemque postremo

famulis etiam permittimus, qui in Dominorum ædibus versantur. Porro Nos id constituimus, quia ad rectam hujus Civitatis, ac Diocesis administrationem, et tranquillitatem conferre plurimum pro certo putavimus; neque sane Tridentina Synodus jubet matrimonium omnino contrahi coram Parocho, in cujus ditione sponsi domicilium, seu quasi domicilium possident; illud præscribit, ut Parochus adhibeatur, vel alius Sacerdos, modo tamen ipsius Parochi, aut Episcopi facultas intercedat (1): *Qui aliter, quam præsentem Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii, et duobus, vel tribus testibus, etc.* Hac facultate utuntur Episcopi, cum matrimonia fiunt in Nosocomiis, Capellanis nimirum concedentes, ut Parochi munere fungantur, ob eam videlicet causam, ut controversiis aditus occludatur, quæ inter illos, ac Parochos haberi, frequenter consueverunt, aut etiam ipsos inter Parochos, in quorum nempe ditionibus, aut domicilium haberet ægrotus, aut Nosocomium positum esset.

4. Rem totam confirmare liceat exemplo Episcopi, qui ad celebrandum matrimonium, Parochum designaverat, cui subjectum esse alterum contrahentium existimabat, quemadmodum falso delatum fuerat: eo matrimonio confecto, deinde revocari in dubium cœpit, an rite peractum fuisset; nonnulli Cardinalis de Luca auctoritate (2) permoti illud irritum censuerunt; alii tamen contrariam sententiam magis probarunt, eo quod Tridentina Synodus solum decernat matrimonium, ut rite fiat, non nisi *præsentem Parocho, vel alio Sacerdote de licentia ipsius Parochi, vel Ordinarii* esse celebrandum. Idque sententia Sac. Congregationis Concilii, quam Fagnanus commemorat (3), plane comprobatur. Eamdem

(1) Cap. 7, sess. 24, de Ref. Matr. — (2) Disc. 4, num. 4 et seq. de Matrim. et disc. 26, n. 25, in annotation. Concil. — (3) C. quod Nobis n. 53, de clandestina desponsatione.

opinionem secuta est Sac. Congregatio, die 9 Septembris Anno 1684, quam Nos integram ex Actis describimus.

DUBIUM MATRIMONII.

Sequens casus Sacræ Pœnitentiariæ propositus, fuit ab ea ad hanc Sacram Congregationem pro decisione remissus.

FULANUS, et Berta Matrimonium inter se contracturi, statum suum liberum probarunt apud Acta Curie Episcopalis, instantes subinde, juberi Parocho, ut ad trinam denuntiationem procederet. Interrogati autem a Notario quisnam esset eorum Parochus; responderunt (per errorem tamen, et citra contemptum Clavium), esse Parochum Sancti Demetrii, in cujus Parochia jampridem habitaverant, sed tunc temporis non habitabant. Peractis itaque a Parocho Sancti Demetrii juxta sibi traditam facultatem denuntiationibus, nulloque impedimento detecto, Ordinarius impertitus est solitam licentiam per dictum Notarium extensam sub hac verborum formula.

Concedimus facultatem Parocho Sancti Demetrii, ut adesse possit matrimonio contrahendo inter Fulanum, et Bertam ejusdem Parochiæ.

Celebratum proinde fuit coram dicto Parocho, et Testibus matrimonium: sed post aliquod tempus Fulanus Librum Moralem casu legens invenit, communem esse sententiam, quod ad matrimonii validitatem requiritur præsentia Parochi saltem unius ex contrahentibus; unde consultis pluribus Confessariis, quid sibi agendum esset, suusus fuit, ut una cum Berta consensum renovaret coram proprio Parocho, et Testibus. At Fulanus, explorata Bertæ voluntate, an casu, quo non esset ipsius conjux, vellet sibi matrimonialiter copulari, responsum habuit absolute negativum. Nihilominus, habita nuper notitia, quod inter declarationes desumptas ex Bibliotheca recol. mem. Cardinalis Bellarmini, et typis im-

pressas, ad caput primum Sess. 24 de Reformat. Matrim. extat infrascripta : item licet non proprius Parochus, sed alius de consensu Episcopi intersit, Matrimonium tenet, etiamsi Episcopus credat, fuisse vocatum Parochum : spem aliquam validitatis Matrimonii concepit : sed ad omnem dubietatem removendam suppliciter instat, declarari.

An præfatum Matrimonium inter ipsum, et Bertam contractum, fuerit validum.

Sacra Congregatio Concilii rescipsit affirmative.

5. Hæc tamen omittamus, cum nihil novi sancire nostra illa Institutione unquam putaverimus, sed ea solum indicare, quæ a communi Jure desumuntur; propositam Nobis quæstionem æquis jam viribus expendamus, nullamque repugnantiam in sententiis nostris deprehendemus; primum de famulis agitur, a quibus rite matrimonium contrahi fatemur coram Parocho, in cujus ditione commorantur : sed de quibusnam famulis agitur? De illis nempe, qui exteri sunt, nec Bononiæ nati, ubi nullum habent domicilium, sed solummodo quasi domicilium, quod sibi in ædibus sui Domini comparaverunt. Id apertissime colligitur ex verbis ejusmodi nostræ Institutionis : *Secundo contingit, ut plurimi, studiorum causa, in hanc Urbem confluant, vel etiam, ut juventuti facultatem aliquam tradant, vel aliquod artificium exercent, sive ut opulentis Civibus inserviant, vel aliquo alio munere detineantur.*

6. Item de Famulis verba fiunt, sed de quibusnam? Procul dubio de illis, qui Bononiæ nati, non modo quasi domicilium in ædibus Domini, sed etiam proprium, paternum, maternum, aut fraternum obtinent; si quis percurrat eam Institutionem, Romani Cleri Decretum in ea commemorari videbit : *Qui habent domum et familiam in alia Parochia, ad illam pertinere statuimus, licet apud Dominos infirmantur, et occumbant.* Insuper eodem loco Famulis ea omnia præscribuntur, quæ

Puellis educandis antea præscripta fuerunt. Sed quænam hæc sunt? *Dicimus itaque, si puella, quæ matrimonii fidem præstitit, in alia Parochia domicilium non habeat, tunc Parochus, quem primo loco nominavimus, puellam in matrimonium conjunget: sin autem paternum, maternum, vel fraternum domicilium habebit, tunc Parochus, cui domicilium idem subjicitur, pro conficiendo matrimonio præsens assistet.*

7. Quamobrem, si uno loco eos Famulos complectimur, qui solum quasi domicilium habent in ædibus Domini; alio vero loco de iis Famulis agimus, qui præter quasi domicilium, aliud etiam in Civitate possident, quod ad Patrem, Matrem, vel ipsorum Fratrem pertineat, quænam inter hæc duo diversa capita dignosci potest repugnantia?

8. Quamobrem explicemus potius, quæ iisdem capitibus continentur, et ea quidem optimo jure dicta ostendamus.

9. Itaque præcipimus illorum matrimonia, qui Bononiam veniunt ad artem aliquam exercendam, celebrari coram Parocho, intra cujus limites habitant, eo quod quasi domicilium assequantur, nisi forte brevissimo temporis spatio, atque ut ita dicam, momentaneo in Urbe consistent: neque sane id Nos ipsi commenti sumus. Plenas Virorum præstantium auctoritates eo loco protulimus; idem congruit Sacræ Congregationi Concilii; uti ex ipsius Decreto confirmavimus. Quod si aliter statuendum esset, illud sequeretur ab Helvetiis militibus iniri Bononiæ matrimonium haud posse, nisi prius facultatem ab Helvetico Parocho suo acciperent, ubi verum habent domicilium, eamque traderent Parocho Regularium Cælestinorum, intra cujus terminos, stationes, atque ita quasi domicilium possident. Illud autem Juris Decretum, nempe (1) *Miles ibi habere domicilium videtur*

(1) In L. Municeps. ff. ad Municipalem

ubi manet, etsi nihil in Patria possideat, eos tantum milites comprehendit, qui veluti in Præsidiis, non vero in expeditione versantur (1).

10. Neque sane illud temere finximus, videlicet a Puellis, quæ in Monasteriis educantur, matrimonium ineundum coram Parocho, in cujus finibus Monasterium collocatum est. Equidem Passerinus (2) docuit coram Monialium Confessario id esse peragendum. Sed quis hanc sententiam æquo animo probare queat? Cum præsertim certissimum sit ex Sacris Congregationibus, Puellarum ejusmodi matrimonia, nisi impedimentum aliquod peculiare interveniat, celebrari oportere coram Parocho, cujus ditione Monasterium includitur: *Matrimonium* (inquit Monacellus) (3) *contractum a Puella, quæ existit in Monasterio ad crates Monasterii coram Testibus, et Parocho Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites situm est Monasterium, validum reputatur*. Ibi-que sententias quoque a Sac. Congregationibus evulgatas exponit: *Validum est matrimonium* (inquit Braschius) (4) *contractum ab educanda ad crates Monasterii coram Parocho loci, ubi Monasterium situm est*. Ursaya pariter istarum rerum peritissimus, et celeberrimus Canonum interpret scriptum reliquit (5), Jurisperitos convenisse, ut propositam causam diligentius expenderent, eoque cœtu tutissimam unanimi consensu habitam fuisse opinionem, quam nuper exposuimus. Reliquis omissis, hos præclaros Viros tanquam duces eligendos duximus, ut in hac Civitate, ac Diœcesi rite fierent matrimonia.

11. Eodem loco certos quosdam limites huic sententiæ statuimus, a Puellis nempe educandis matrimonium

(1) Mansfeld de Jurisdiet. et Jure Milit. Belgicæ tr. 4, c. 6, pag. 68. Villos de Servis fugitiv. c. 20, § 2, n. 46. — (2) De statu hominum, t. 2, q. 487, art. 4, n. 896. — (3) In Formul. Legal. pract. t. 2, tit. 46, formul. 2, n. 34. — (4) In suo Promptuario Synod. c. 3, n. 44. — (5) Tom. 4, part. 3, disc. 49, n. 404 et seqq.

alia ratione contrahendum, si domicilium paternum, maternum, aut fraternum habeant; tunc enim, præsentente proprio Parocho, matrimonium celebrari debere, non autem alio Parocho, cujus ditione Monasterium continetur; id etiam Famulis præscripsimus, qui, licet apud Dominos habitent, tamen domicilium paternum, maternum, vel fraternum possident. Tunc ipsi proprium Parochum accersere debent, uti modo de Puellis educandis ostendimus; aliter tamen est, si solum quasi domicilium in ædibus Domini teneant: nam matrimonium fieri tunc oportet coram Parocho, intra cujus limites ædes Domini constituuntur.

12. Si Puella (ait Clericatus) (1) ponatur a Parentibus in aliquo Monasterio Monialium, non censetur deserere domicilium paternum, sed in Parochia sui domicilii habere suam habitationem: et ideo, si nuptui tradatur, ejus matrimonium celebrandum est coram Parocho, sub cujus Parochia est domicilium ejus paternum. Porro Clericatus longa experientia, ac doctrina præditus fuit, qui per plures annos in Patavina Diocesi Vicarii munus cum laude gessit, cum Venerabilis Dei Servus Gregorius Cardinalis Barbadicus Sedem illam occuparet. Quæres (inquit Giribaldus) (2), quinam sit proprius Parochus in ordine ad matrimonium Puellarum, quæ educantur in Monasteriis Monialium? Respondeo, proprium Parochum, qui debet illarum matrimoniis assistere, esse illum in cujus Parochia sita est domus paterna, ad quam se recipiunt matrimonium celebraturæ: non enim amittunt Parochiam, nec domicilium paternum per hoc, quod causa educationis degant in Monasterio etc. Quod si Puellæ, et Fœminæ degentes in Monasterio nullum habeant in Civitate domicilium, non domum paternam, seu maternam, aut fratrum, ad quam se recipere valeant,

(1) De Sacr. Matr. dec. 35, n. 15. — (2) Tract. 10, de Sacr. Matr. c. 7, dub. 7. num. 56 et 57.

tunc proprius illarum Parochus erit ille, in cujus Parochia situm est Monasterium. Cujus sane Regularis auctoritas plurimi facienda est, tum ob ejus sapientiam, tum maxime ob diuturnam experientiam hujus Dioecesis; nam pluribus annis in hac Metropolitana munere Pœnitentiarii functus est, et causis matrimonialibus præfuit. Pignatellus (1) juxta Romani Cleri statutum, aperte demonstrat Puellas, quæ in Monasteriis vita decedunt, in Parochiali Ecclesia sepeliendas esse, ubi domicilium habent, non vero in Ecclesia Monasterii, ubi educantur. Nos pariter idem statutum in medium attulimus, quo sancitur, ut Famuli Cardinalium, Principum, ac Præsulum Romæ commorantium, si domicilium in alia Parochia teneant, licet in ædibus Domini vitam absolvant, ubi quasi domicilium consecuti sunt, ad Parochiam tamen deferantur, ubi proprium obtinent domicilium. Postremo opus est perpendere in additionibus ad ejusmodi statutum ea, quæ decreta fuerunt a peculiari Congregatione Cardinalium, quam Clemens XI designavit, ubi ad matrimonia pariter extendi jubentur omnia, quæ pro funeribus ducendis indicantur. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur plurimum habere momenti ac ponderis id, quod Romano cum instituto simul et Bononiensi disciplina conjungitur.

15. Neque cane infirmare hanc sententiam tam bene confirmatam potest, quod contra objicitur: a Professore nempe, Judice, Mercatore, Famulisque exteris, matrimonium rite confici coram Parocho, in cujus ditione sedem sibi delegerunt, eo quod in eo loco quasi domicilium assecuti sunt; ita pari ratione statuendum esse de Puellis educandis, ac de Famulis Bononiensibus, ita ut liceat, ob allatam causam, iisdem Puellis matrimonium inire coram Parocho loci, ubi positum est Monasterium; Famulis autem coram Parocho, cui ædes Domini subji-

(1) Consult. 63, tom. 7.

ciuntur. Illud etiam, pro augenda difficultate, in medium proferatur : quemadmodum Puellæ ejusmodi, ac Famuli Bononienses in alia Parochia paternum , maternum, aut fraternum habent domicilium ; ita Prætorem, Artificem, et Famulum exterum in alio loco paterno , materno, vel fraterno domicilio non carere.

14. Hoc , inquam , argumentum propositam antea sententiam nullo modo labefactat ; et quidem conficere dissertationem facile possemus, ut constet, quam tenue, infirmumque sit *argumentum a pari*, cum de rebus ad Theologiam Moralem , seu Canonum scientiam pertinentibus , disputatur ; accedit vero, quod maxima discrepantia inter duo exempla , quæ modo prolata sunt , apertissime intercedit.

15. Etenim licet Prætor, Medicus, Miles , aut Famulus exterus verum in alio loco domicilium habeant et quasi domicilium in Parochia , ubi degunt Bononiæ ; idemque prorsus Puellæ educandæ , Famuloque Bononiensi conveniat ; certum tamen est, Matrimonia plurimis difficultatibus implicatum iri , si a Prætore, vel Medico, aut Famulo exteris acciri deberet veri domicilii Parochus ; id vero contingere nequit, si Puellæ, quæ in Monasteriis habitant, domicilium paternum , maternum, aut fraternum possideant , quod reipsa ad illas pertinet. Idem dicendum de Bononiensi Famulo , qui in alia Parochia suum habeat domicilium ; quamobrem tum a Puellis , tum a Famulis Bononiensibus matrimonium celebrari oportet coram Parocho . in cujus ditione non quasi domicilium , sed verum ipsorum domicilium reperitur.

16. Sed quoniam argumentatio *a pari* exemplo desumpta adeo probatur, Nos etiam simili ratione utemur, ut rem propositam magis demonstramus. Quo tempore ob ignorantiam , rerumque imperitiam Parochus proprius ad implendum Paschale præceptum , et ad matrimonium ineundum minime dignoscebatur , quæstio

concitata fuit , ad quem Parochum accedere deberent exteri Juvenes , qui studiorum causa, in aliquam Civitatem , sive Academiam confluerent. Tunc unanimes fere omnes censebant , haud existimandum esse proprium Parochum illum , intra cujus limites ejusmodi Juvenes habitarent , licet diuturnitate aliqua temporis quasi domicilium sibi comparassent ; itaque non licere ipsis manu illius Parochi Divinam Eucharistiam in Paschate suscipere , nisi prius facultatem a Parocho proprii loci impetrarent (1). At vero Cardinalis Ostiensis (2) sapienter expendit gravissimas difficultates , quibus premerentur ejusmodi Juvenes , ut Paschali præcepto satisfacerent ; et illum proprium esse Parochum docuit , ubi quasi domicilium obtinerent , eo quod prorsus arduum videatur ad Parochum veri domicilii confugere , aut facultatem ab ipso necessariam exposcere. Hanc eandem opinionem Navarrus attulit his verbis (3) : *Videtur sufficere habitatio bona fide, et sine fraude suscepta in aliquo loco, unde non potest commode reverti ad sumenda Sacramenta in loco Parochiæ, ubi habebat domicilium.* Cum igitur Parochus quasi domicilii, ob allatas difficultates, satis idoneus judicetur, ut cæteris Divinum Eucharistiæ Sacramentum in Paschate administret ; ita profecto matrimonium ob easdem causas , atque impedimenta , ab exteris celebrari permittitur coram Parocho quasi domicilii ; ita tamen , ut statim hic aditus occludatur , si nulla interveniat difficultas , uti constat exemplo Puellæ educandæ , et Famulorum , qui verum domicilium in alia Parochia possident. Ex quo sequitur, ut nec ejusmodi Puellis , neque Famulis matrimonium inire liceat coram Parocho quasi domicilii, sed Parochus veri domicilii, accersendus necessario sit. Hæc pauca habui-

(1) Sanch. de Matr. lib. 3 , disp. 23 , sub. n. 44. — (2) In sua celebri Summa lib. 3 , tit. de Parochis , num. 7. — (3) In Consil. 4 , lib. 3 , de Paroch. num. 3.

mus, quæ tibi responderemus; interim gratias, quas possumus maximas, tibi persolvimus, qui hanc Nobis scribendi occasionem præbuiſti.

INSTITUTIO LXXXIX.

Cum viæ campeſtres publicæ præruptæ, ac viatoribus admodum difficiles ſint, et cum Parochis onus incumbat, vel Viaticum infirmis miniſtrandi, vel mortuos efferendi, agricolæ, et vicinorum prædiorum Domini liberum illis transitum per eadem præbere tenentur. Semitas hujusmodi non eſſe inter vias publicas recensendas ob delata per eas cadavera, Cruce prælata. Quænam requirantur, ut via conſtituatur publica. Quomodo ſe gerere debeant Parochi, ſi id forte contigerit.

1, **D**ELATUM Nobis fuit a quibusdam Parochis, Dominos, ſeu Colonos Prædiorum, cum via publica impedita prorsus eſt, omnes aditus occludere, ne tranſeant iidem Parochi per ipſa Prædia, cum Divina Euchariſtia ad ægrotum aliquem, ſeu vita functus ad ſepulchrum deſertur. Quare has Litteras encyclicas promulgare decrevimus; ſed quoniam aliquis, licet ignarus, ac imperitus, judicium tamen ſuum, uti moris eſt, ferre volet, et plures fortasſe non deerunt, qui pro certo teneant, eam viam habendam eſſe publicam, qua Cadaver efferitur, prælato Crucis vexillo; ideo Litteras etiam has ſcribendas duximus, quibus oſtendamus, nullo pacto intercludi poſſe viam privatam Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Divina Euchariſtia properat, ſi per viam publicam nullo modo poſſit, vel magna cum difficultate, incedere debeat. Idem præſtandum Sacerdoti probabimus, cum ad ſepulchrum cadavera comitari oportet, quin ob hanc cauſam privata in publicam viam converſatur.

2. A primo exordiamur, quod a Jure liquido decer-

nitur (1) : *Cum via publica vel fluminis impetu, vel ruina amissa est, proximus viam præstare debet cuilibet de populo.*

3. Insuper Bartholomæus Cepolla juris peritissimus ita scriptum reliquit : (2) *Quæro penultimo, an quis possit ire, seu transire per fundum alienum, et an Dominus possit prohibere volentes ire; seu transire per fundum suum; et dico, quod ire per agrum alienum fas est, jus non est etc. sed licet sit fas, et sit æquum de Jure Divino, tamen non est jus; id est, jus non dat civilem actionem; ubi enim aliquid mihi prodest, et tibi non nocet, æquum est, ut me non prohibeas, licet jus ibi deficiat.*

4. Deinde plura exempla enumerat, quibus jus ipsum suffragatur, ita ut per fundum alienum transire liceat; porro inter alia illud recenset : *Quando via publica est destructa.*

5. Quamobrem, si quando via publica in ruinam abiit, vel magnis difficultatibus impeditur, *cuilibet de populo* conceditur per alienum fundum liber transitus, quanam ratione id recusari poterit Sacerdoti, qui ad ægrotum cum Sacris Mysteriis accedit, vel defunctum ad Ecclesiam prosequitur, iisque omnibus, qui tunc Sacerdotem comitantur.

6. Suspiciari profecto haud possumus aliquem reperiri, qui privatam Sacerdoti viam concedendam affirmet, ea tamen conditione, ut aliquid persolvatur. Nam quis Christianus pecuniam a Sacerdote repetere audeat, qui aditum deposcit, ut gravi morbo laborantem Eucharistiæ Sacramento reficiat, vel preces effundit pro illius expiatione, qui ad tumulum deportatur? Sed his omissis, tunc solum aliquod pretium jure postulari fas est, cum publica via destructa, per fundum alienum iter sibi quis

(1) In L. Si locus ff. Quemadmodum servitutes amittuntur. — (2) In trac. de servitut. rustic. prædior. cap. 4, num. 22.

sternere contendit, ut domum suam, sive ad agrum commodius revertatur, sive aliam ex eo utilitatem percipiat (1): *Si quis sepulchrum habeat, viam autem ad sepulchrum non habeat, (ait Ulpianus (2)) et a vicino ire prohibeatur: Imperator Antoninus cum Patre rescripsit, iter ad sepulchrum peti precario, et concedi solere, ut quoties non debetur, impetretur ab eo, qui fundum conjunctum habeat. Non tamen hoc rescriptum, quod impetrandi dat facultatem, etiam actionem civilem inaudit, sed extra ordinem interpelletur.* Concludit etiam Judicem posse impellere, ut transitus concedatur, pretio tamen, quod justum est, soluto: *Præses etiam compellere debet justo pretio iter ei præstari, ita tamen ut Judex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinũ magnum patiatur detrimentum.* Attamen jure exposci nequit ab eo pecunia, qui, *destructa via publica, privatam suscipit ea conditione, ut nullum jus perpetuum assequi contendat, sed tantum ad tempus, donec illa in pristinum restauretur (3).* Interpretes etiam ad Legem *Si locus ff. Quemadmodum servitutes amittuntur, sermonem instituunt de privato, qui, corrupta via publica, iter cuilibet præbere tenetur; et inquirunt, an Princeps eidem privato persolvere aliquid pro incommodo debeat, idque ex jure affirmant, licet re ipsa non observetur: Præstare debet (de vicino sermo est) cuilibet de populo, ut in fossatis hujus Civitatis Bononiensis fit secundum Azonem, sed an dato pretio a Fisco: videtur quod sic, contra tamen observatur*

7. Sed jam deveniamus ad illud, quod secundo loco propositum est, utrum privata via in publicam vertatur, statim ac cadaver, prælata Cruce, per illam infertur. Haud temere suspicamur errorem hunc Plebis *ex lege*

(1) In rubr. 27, num. 33, Statut. hujus Civitatis nuper. tom. edit. 4. pag. 63. — (2) In celebri L., Si quis sepulchrum ff. de religiosis, et sumptibus funerum. — (3) Mansius consult. 655, n. 10.

2, cap. de Religiosis, et sumptibus Funerum initium traxisse, cum in ipsa Antoninus Imperator ita decreverit : *Invito, vel ignorante te, ab alio illatum corpus in puram Possessionem tuam, vel lapidem, locum religiosum facere non potest. Sin autem voluntate tua mortuum aliquis in locum tuum intulerit, religiosus iste efficitur. Quo facto monumentum neque venire, neque obligari a quoquam, prohibente Juris religione posse, in dubium non venit.*

8. Quidnam ex hac auctoritate contra quæstionem, quam pertractamus, desumi potest? Agit Imperator de sepulchro, quod in alieno fundo constituitur, Nos autem de transferendo per viam privatam cadavere, quod in alio loco, nempe in Ecclesia, aut sepulchreto humanandum est. Antoninus non integrum fundum, sed locum sepulchri tantummodo religiosum esse declarat, *Monumentum*. In nostra vero quæstione non solum cadaveris translatio cum sepulchro permiscetur, sed illud etiam falso putatur, non exiguam tantum fundi partem, sed integram viam Religiosam, et publicam existimari.

9. Illud sane omnem dubitandi locum abstulit, quod Jus Canonicum veterem Antonini legem abrogavit, uti Scriptores unanimes fatentur (1), inter quos Molinas hæc scripta reliquit (2). *Illud etiam præmittendum est, quod quamvis, Jure Civili considerato, eo ipso quod quis inferebat mortuum in sepulchrum, locum religiosum efficiebat, (L. 2. Cod. de relig. et sumptib. funer). hoc amen de Jure Canonico non procedit: imo, quamvis quis mortuum inferat in sepulchrum, sepulchrum ipsum non efficitur religiosum, nisi auctoritate Episcopi ad hujusmodi usum deputatum fuerit. Text. in Cap. Ad hæc,*

(1) Gonzalez. c. Abolendæ n. 4, de Sepulturis. Tolosanus in Partition. Jur. Can. l. 1, tit. 15, de Sepulturis, c. 1. Gratianus disc. 410, n. 1 et seqq. — (2) De Primogenit. Hisp. l. 1, c. 24, n. 38 et seqq.

de religiosis domibus. Ex quo infertur, quod tale sepulchrum factum, non interveniente Episcopi auctoritate, poterit vendi, aut alienari, quamvis, Jure Civili considerato, alienari non possit. Cum enim ratio, et causa finalis, quare sepulchrum, postquam corpus in eo humanum erat, vendi, seu alienari non poterat, esset, quia eo ipso, quod corpus in eo inferebatur, religiosum efficiebatur; atque per consequens non erat in hominum commercio; consequens etiam est, ut, ratione Legis cessante, cessare debeat ejusdem Legis dispositio. Jus autem Pontificium in hac re non solum Civili anteponitur in ditione Ecclesiæ, sed in Orbe universo, uti Francesius advertit (1).

10. Sin autem, hac difficultate omissa, ad Crucem in alieno fundo prælatam tota quæstio redigatur, omnis dubitatio dissolvi facile poterit, si, qui hoc in errore versantur, animo suo perpendant, has privatas ædes Archiepiscopales ob eandem causam habendas fore publicas, ex quo Cardinalis Gabriel Palæottus primus hujus Urbis Archiepiscopus renuntiatus, Crucem præ se ferre cœpit, et sic prodire ex suis ædibus, atque in eas reverti: eadem ratione plures Domus privatorum Civium, ac Palatia jam publica censeri deberent, quæ tot Crucibus prælatis aditum præbuerunt, quot in Urbe Sodalitia enumerantur, quæ per dies Rogationum Beatæ Virginis effligiem, aut etiam Divinam Eucharistiam prosequuntur, cum in Festo Corporis Christi per Urbem circumfertur. Tunc enim sollemnis, ac sacra Pompa easdem privatorum ædes, ac Palatia libere pertransit.

11. Postremo ad viam publicam efficiendam tria requiruntur: ut communis sit omnibus, ut solum illud publicum sit, aut pecunia publica comparatum, tandem, ut publicum ad locum ipsa perducatur. Via quoque publica dicitur, cuæ per liturnum et immemorabile tempus

(1) De Eccles. Cathedral. c. 26, n. 436 et 453.

publica semper habita fuit. Publica vero appellari nequit via, quæ undequaque occluditur, aut in qua suas arbores quis obtinet (1). Itaque si, licet Parochus aliquam privatam viam iniverit, cum ad ægrotos Eucharistiæ Sacramentum detulit, aut Cadavera ad Ecclesiam comitatus est, si, inquam, dici nullo modo queat, solum illud Ærario publico emptum; si propriæ arbores semper in eo loco permanserint, et adhuc permaneant; si nemo prohibet fundi aditus obserari, postquam via publica reparata fuerit, quis sanæ mentis unquam putabit viam privatam converti in publicam, cum nullæ conditiones ex iis interveniant, quæ publicam efficiunt? quis, inquam, id putabit ob eam solum causam, quod Parochus eandem viam aliquando suscepit, cum suis muneribus fungeretur? Vanum pariter, ac ridiculum esset, si quis metueret quandam servitutem constitui, si Parochus id frequenter faciat, et etiam diuturnitate temporis fieri posse, ut privata via in publicam reddatur. Nam *lege* Prætor ait *ff. de itinere, actuque privato*, hæc traduntur: *Julianus recte ait eum, qui propter incommoditatem rivi, aut propterea quia via publica interrupta erat, per proximi vicini agrum iter fecerit, quamvis id frequenter faciat, non videri omnino usum esse. Tum quia, restaurata via publica, transitus ille secluditur; postremo, cum notum fecerimus hoc publico mandato vias ejusmodi privatas non immutari, nec in publicum usum cedere, quamvis Sacerdos, ut suis vacet muneribus, easdem vias non semel conterat, id satis est, ne ulla consuetudo immemorabilis inducatur, obquam illas fieri publicas contingat.*

12. His rationibus agere cum illis poteris, qui contrarium sibi persuaserint. Primum, si via publica incedere queas absque gravi incommodo, privatam in alieno fundo

(1) Constantin. ad Statut. Urb. lib. 4, annot. 22, art. 4, a n. 4 ad 25.

deseres. Secundo, cum publica via paulatim destruitur, Magistratus huic negotio præpositus de imminente ruina certior fiat, aut res ad Nos ipsos deferatur, qui hanc viæ reparandæ causam cum Magistratu ipso libenter transigemus. Tertio, cum per alienum fundum iter necessario habendum est, moneatur prius qui fundi claves tenet, non modo urbanitatis gratia, quam viri Ecclesiastici semper excolere debent, sed potissimum, ne Sacerdos improviso adventu fores occlusas deprehendat, ex quo scandalum, aut dissidium aliquod excitetur. Ultimo, si privata via tenenda sit, nullum inferatur detrimentum, et brevior semita deligatur.

13. Quam consentanea sint hæc postrema monita, celebri Moysis exemplo confirmatur (1). Cum iter per Regionem Amorrhæorum suscipere deberet, hæc prius nuntianda voluit: *Obsecramus, ut nobis transire liceat per terram tuam.* (En Urbanitatis exemplum) *Non ibimus per agros, nec per vineas, non bibemus aquas de puteis tuis, sed gradiemur via publica, nec ad dexteram nec ad sinistram declinantes, donec transeamus terminos tuos. Cui respondit Edom: Non transibis per me; alioquin armatus occurram tibi. Dixeruntque filii Israël: per tritam gradiemur viam, et si biberimus aquas tuas nos, et pecora nostra, dabimus, quod justum est: Nulla erit in pretio difficultas: tantum velociter transeamus.* Quibus verbis satisfacturum se detrimentis omnibus declarat.

14. Proponas tibi ante oculos, cum privata aliqua via transeundum erit, Moysis exemplum, cui publica via in alterius Regione iter faciendum fuit. Hoc solum discrimen intersit, quod Moyses Edom reluctantem, ejusque exercitum dissipavit, viamque sibi ferro patefecit; tu vero mansuetudine, atque officiosa humanitate, si quod invenies obstaculum, et impedimentum, supera-

(1) Lib. Numeror. cap. 20.

bis; secus autem Sacram Eucharistiam ad ægrotum deferre, vel Cadaver ad tumulum comitari quacumque via, ac ratione poteris, non prætermittes. Deinde Nos admonebis de iis quæ contigerint, ut jure debitam pervicacibus pœnam irrogemus. Postremo nostram tibi Benedictionem impertimus.

INSTITUTIO XC.

Invitantur Fideles ad Ecclesiam Metropolitanam, promulgata ibidem in Nativitate Domini centum dierum Indulgentia, ob recenter detecta Altaria duo, quorum alterum S. Apollinari, alterum S. Ambrosio dicatum est. Indicantur causæ, quæ excitare debent fideles, ut ea, qua possunt, animi devotione religiosum cultum prædictis Sanctis exhibeant.

QUAMVIS anno 1605, cum Alphonsus Palæottus hanc Sedem obtineret, Ecclesiæ nostræ Metropolitanæ S. Petro nuncupatæ fieri cœperit ædificium, nemo tamen ignorat Altaribus semper caruisse duas postremas Capellas non longe a Presbyterio, et Ara majori collocatas. Quamobrem eadem Altaria condere pro tenuitate nostrarum virium proposuimus, postquam perfectum a Nobis fuit aliud Altare, ubi Divina Eucharistia servatur. In Tabella primi Altaris Sacrum illud monumentum præclaris coloribus expressum oculis fidelium subjicitur, cum S. Petrus Apostolus in Æmiliam S. Apollinarem Episcopum, ac Martyrem misit, ut Christianam fidem disseminaret. In Tabella vero alterius Altaris, haud dissimili arte, atque industria S. Ambrosius Mediolanensis Episcopus exhibetur, cum Theodosium Imperatorem ab aditu Ecclesiæ prohibuit post nefariam eadem, quæ Thessalonicæ perpetrata fuerat. Arte peritissimus reliqua omnia perfecit, quibus eadem Altaria circum exornantur. Nam singulari Dei beneficio factum est, ut hæc

nostra Civitas adhuc pingendi gloria supra cæteras efferatur. Exhiberi volumus in priori S. Apollinarem a B. Petro in Æmiliam pro annuntianda Christi Religione designatum, tum quia veritati parum consentaneum videtur, quod S. Apollinaris hanc Civitatem prætermiserit, quæ inter Æmiliæ primarias enumeratur; tum quia longe a veritate abhorret, quod S. Zamas hanc primus Episcopus Ecclesiam administraverit, cum ille primus illorum tantum existimari debeat, quorum nomina clare innotescunt. Porro affirmari nequit ante S. Zamam alium neminem huic Ecclesiæ præfuisse, quæ tunc per tercentum fere annos Pastore caruisset, postquam opera S. Apollinaris Christiana fides Bononiam illata fuit. Verum alias id fusius, et clarius demonstrabimus.

Jam de alia picta Tabella verba facimus, quæ S. Ambrosium exprimit, cum Theodosium, uti diximus, ab Ecclesiæ ingressu prohibuit. Satis est percurrisse semel præclara ingenii monimenta ab eo confecta, ut ipsius in hanc Civitatem benevolentia dignoscatur, et quam libenter in ipsa moratus fuerit, quantaque ipsius lætitia, et majorum nostrorum voluptate Martyrum S. Agricolæ, Sanctique Vitalis Ossa detexerit. Quamobrem merito vetustiores inter Patronos hujus Civitatis ipse recensetur; sed de his hactenus. Itaque S. Apollinari, ac S. Ambrosio perpetuum monumentum in hac Metropolitana constitui volumus, eo quod primis sæculis hic Episcopatus juri Metropolitico Romani Pontificis tantum subjectus, cum deinde Mediolanensis Ecclesia in Metropolim redacta fuisset anno 574, tunc idem Episcopatus S. Ambrosii suffraganeus extitit, donec ab ea jurisdictione sejunctus, Ravennati Ecclesiæ adjudicatus fuit, quæ sane Ecclesia S. Apollinarem auctorem, ac Parentem habuit, et anno 459 in Metropolim conversa est. Nostra vero Ecclesia eamdem conditionem obtinuit, cum Gregorius XIII ipsam Metropolim declaravit, quod alio loco magis explicabimus. Hæ fuerunt causæ, quibus Nos

adducti perficienda suscepimus, quæ nuper exposuimus. Nihil aliud superest, quam Gregem amantissimum curæ nostræ traditum magnopere hortari, ut eosdem sanctitate præstantissimos viros, ac de Nobis ita bene meritos omni cultu, pioque studio prosequatur. Quare, cum proximis diebus Natalitiis ipsorum Altaria primo detegenda speremus, centum dies Indulgentiarum imperimus universis, qui Pœnitentiæ Sacramento expiati, Divinaque Eucharistia suscepta, semel per eos dies hanc Metropolitanam Ecclesiam adibunt, Sanctosque Apollinarem, atque Ambrosium suppliciter rogabunt, ut Nobis a Deo obtineant, quæ ad hanc mortalem vitam sustinendam, beatamque in Cœlis comparandam necessario requiruntur.

INSTITUTIO XCI.

Ad Canonicum Joannem Baptistam Scarselli Cancellarium Archiepiscopalem Epistola, qua ostenditur, duo vel plura Beneficia, quæ simplicia nuncupantur, nisi justa de causa ab eodem retineri non posse. Utrum, absque dispensatione Apostolica, Episcopus possit alicui tertium, quartum, et quintum Beneficium simplex idcirco conferre, quia prima duo Beneficia ad vitam honeste sustentandam satis esse non videntur. Utrum aliqua intercedat discrepantia inter Beneficia liberæ collationis, et ea, quæ ad jus Patronatus spectant. Quid circa hanc rem decerni soleat a Sacra Congregatione. Utrum Nepos illius, qui Parochiam abdicavit, impediri possit, quominus ad eandem obtinendam candidatus interveniat. Sensus Constitutionis S. Pii V quæ ad hoc spectat, indicatur.

1. **P**AUCIS abhinc diebus quemdam in hac Diocesi reperiri Nobis patefecisti, qui secundum Beneficium simplex obtinuit, cum primum haud sufficeret pro honesta illius sustentatione: cum vero hæc duo simul Beneficia satis esse nondum videantur, tertium Beneficium simplex Jurispatronatus Laicalis ipsi proponitur.

Revocari tamen in dubium significas, utrum pro retinendo tertio hoc Beneficio, Apostolicæ Sedis Auctoritas requiratur. Insuper, quidam Parochus hujus Diœcesis sponte dimisit Ecclesiam suam, idque legitimas ob causas Nos ipsi probavimus. Deinde publicum examen indiximus, interque competitores nomen Sacerdotis deprehendimus, quem ex Fratre Nepotem Superioris Parochi esse cognovimus. Quamobrem super his opinionem nostram tibi explicabimus, ut qua ratione in posterum, consilioque utaris, tibi clarius innotescat.

2. A primo capite exordiamur. Sic autem decernit Tridentina Synodus (1): *Statuit, ut in posterum unum tantum Beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur, quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.*

3. Non desunt Theologi, qui docent conferri posse ab ipso Episcopo tertium, quartum, et quintum etiam Beneficium simplex, et optimo jure retineri, si duo priora beneficia pro honesta vitæ sustentatione non sufficiant, nec ullo modo Pontificis facultatem exposcendam: etenim cum permittat Concilium Tridentinum *aliud simplex Beneficium sufficiens* illi, qui necessaria ad vitam honeste ducendam ex primo Beneficio haud satis percipit, ideo tertium, quartum, et quintum etiam Beneficium *aliud sufficiens* appellari nequeunt, donec *unum satis* non constituerint. Porro sic argumentantur Theologi (2).

4. Accedit etiam ante Tridentinam Synodum nulla lege velitum fuisse plura simplicia Beneficia in unum

(1) Sess. 24, c. 47, de Reformat. — (2) Antonell. de Regim. Eccl. lib. 3, c. 2, n. 4. Carol. Ant. de Luca ad Ventrigliam in praxi part. 4, annot. 47, n. 4. Panimoll. dec. 34, num. 48. Barbosa de Episc. alleg. 62, num. 40.

conferri, si ad vitam sustinendam necessaria judicarentur (1). Tota in eo disputatio vertebatur, utrum id liceret, postquam honesta sustentatio comparata fuisset, quod Innocentius approbavit (2); interpretes vero jure id concedi posse recusarunt (3). Cum igitur Tridentina Synodus hanc solum controversiam de medio auferre voluerit, quisque facile intelligit nequaquam prohiberi, ne tertium, quartum, et quintum etiam Beneficium in aliquem conferatur, et ab eo retineatur, si duo, quæ prius assecutus est, ad vitam alendam satis esse non existimentur, plura vero simul congesta Beneficia sufficientem sustentationem minime excedant.

5. Postremo Tridentina Synodus (4) *conferendi* vocabulo semper utitur: *Singulis conferatur, etc. cui conferatur et eidem conferri, etc.*: quo quidem vocabulo contineri, et explicari nequeunt Beneficia *Juris Patronatus*, sed alia solum *Præsentationis*, *Institutionis*. Quare nullo pacto Laicis interdictum dici poterit, ut ad tertium, quartum, et quintum Beneficium, quæ jure ad illos pertinent, Clericum aliquem nominent, qui duobus aliis Beneficiis jam præditus est, licet sufficere ipsi, vel non sufficere ad honeste vivendum videantur. Ita Massobrius tradit (5), qui consuetudinem etiam unanimi assensu comprobata testatur; eamdemque sententiam Panimollius complectitur (6).

6. Attamen, si Sacræ Concilii Congregationi parendum est, uti oportet, quæ idem Concilium sola interpretatur, contrarium omnino statuendum est iis omnibus, quæ paulo ante exposuimus; Concilium *quidem aliud simplex Beneficium* Clerico permittit, si primum jam collatum ad vitæ sustentationem nequaquam suffi-

(1) Navarrus consil. 40 et 49, n. 2, de Præbendis. — (2) Cap. *Cum jamdudum*, de Præbendis. — (3) Garzias de Benefic. part. 44, c. 5, n. 264 et seqq. n. 279 et 306. — (4) Loco cit. — (5) In Praxi habendi concursus requisit. 47, dub. 48, per totum. — (6) Decis. 24, n. 26 et seqq.

ciat ; uti superius dictum est , quo loco Concilium numero singulari utitur. Item de alio Beneficio simplici, sed sufficienti agit Concilium , de secundo tamen Beneficio haud sufficienti ne verbum quidem facit. Quamobrem Sac. Congregatio Concilii interpretes declarare potuit , si secundum Beneficium minime sufficiat , conferri haud posse alia Beneficia , licet ad Clericum sustentandum satis esse nequeant. Insuper notissimum *in jure* habetur , nomina *Præsentationis* , *Collationis* , et *Institutionis* non semel permisceri. Itaque cum eodem loco Concilium nomen *Collationis* adhibuerit, ideo Sacra Congregatio interpretari , ac decernere potuit nomine *Collationis* , *Præsentationis* , et *Institutionis* rem eandem intelligi , ac constitui. Qua de re , si nequit Episcopus sua auctoritate tertium simplex Beneficium in illum conferre , qui duobus aliis , licet non sufficientibus , præditus est ; ob eandem causam non conceditur Laicis tertium simplex Beneficium *Juris Patronatus* impertire Clerico , qui alia duo beneficia simplicia jam obtinet , sive pro illius vita sustinenda sufficiant , sive non sufficiant ; ideoque necessaria utrisque Apostolicæ Sedis auctoritas judicatur.

7. Nunc superest , ut videamus , utrum hæc etiam Sacræ Congregationis exemplis confirmentur. Ac primum Sac. Congregatio permittit Episcopum in eum Clericum , qui ex primo simplici Beneficio satis honeste sustentari nequit , secundum Beneficium sive sufficiens , sive haud sufficiens conferre , licet *sub eodem tecto* , modo tamen inter se diversa extiterint (1). Illud etiam probat Sac. Congregatio (2), ut aliquod simplex Beneficium in eum conferatur , qui plures habet pensiones Ecclesiasticas , quæ honestam sustentationem suppeditare nequeunt. Si quidem Beneficia pensionum nomine

(1) In Caus. Camerinen. die 4 Nov. ann. 1716. — (2) Lib. 66 , Decr. pag. 482.

non continentur (1). Concedit Sacra Congregatio Presbyteris obtinentibus plura pia legata, seu Capellanas Juris Patronatus Laicorum, quæ vera Beneficia non putantur, concedit, inquam, ut Episcopi facultate interposita, simplicia Beneficia consequantur, uti inferius demonstrabimus; haud tamen concedit, ut absque Apostolicæ Sedis auctoritate tertium Beneficium tribuatur illi qui duo jam acceperit, licet ad ipsum alendum non sufficiant (2). Neque tandem concedit, ut, qui duobus Beneficiis præditus est, tertium licet Laicalis Juris Patronatus quoque retineat. Qua de re in suffragio Cardinalis Paulucci, cum in Sac. Concilii Congregatione Secretarii munus gereret, hæc leguntur (3): *Dubitatum fuit, an habens duo Beneficia simplicia, tertium de Jure Patronatus ad præsentationem Patronorum auctoritate Ordinaria assequi et retinere possit absque dispensatione Apostolica. Sacra Congregatio censuit, tertium Beneficium simplex, etiamsi de Jure Patronatus, non posse retineri cum duobus aliis absque Sedis Apostolicæ auctoritate. Item die 14 Novembris anno 1654 Sac. Congregatio hanc sententiam evulgavit (4): Sacerdos Joannes Hyacinthus Frazza provisor ab Ordinario de tribus Beneficiis simplicibus de Jure Patronatus tenuis redditus ad necessariam sustentationem insufficientibus, humiliter petit declarari, an absque dispensatione Apostolica possit illa retinere. Sacra etc. respondit, non posse absque dispensatione Apostolica retinere.*

8. Cum Nos pariter Secretarii munere fungeremur, Episcopus Biteetens. plura a Sac. Congregatione postulavit, quibus die 22 Novembris anno 1721 Sac. Congregatio his verbis respondit: *An obtinens primum Benefi-*

(1) Garzias de benefic. part. 11, c. 5, n. 310 et 18. Massobrius in Praxi habendi concursus requisit. 7, dub. 17 et 19.

— (2) Fagnanus cap. *Cum jamdudum*, num. 33 et 71, de Præb.

— (3) Apud Barbosam de Jur. Ecclesiast. univ. l. 3, cap. 13, num. 189. — (4) In Causa Alexana l. 19. Decret. pag. 425.

cium sive liberæ Collationis, sive de Jure Patronatus Laicorum, ad sui sustentationem sufficiens, possit absque dispensatione Apostolica retinere secundum de Jure Patronatus. Sac. Congregatio responsum hoc dedit : *Negative.* Deinde id secundo loco petatum fuit : *An obtinens duo Beneficia sive liberæ Collationis, sive de Jure Patronatus Laicorum, minime sufficientia ad congruam sustentationem, possit retinere tertium, et quartum de Jure Patronatus Laicorum absque dispensatione Apostolica.* S. Congregatio ita respondit : *Negative, et ad mentem, videlicet : ne Episcopus molestiam ullam asferret iis, qui præditi jam duobus Beneficiis non sufficientibus, aut liberæ collationis, tertium pariter, vel quartum Beneficium Juris Patronatus Laicalis bona fide possiderent.* Tertio quæsitum est : *An id quod procedit in retentione Beneficiorum, procedere etiam debeat in Legatis Piiis, et Capellanis de Jure Patronatus Laicorum : et a Sacra Congregatione responsum fuit : Negative.* Porro hæc sententiæ promulgatæ fuerunt die 6 Decembris anno 1721.

9. His explicatis, verba de eo facienda sunt, quod secundo loco proposuimus, utrum Nepoti Jure permittatur in Parochia subrogari, quam ejus Avunculus libere dimisit, quod sane ab æquitate alienum non judicamus, et facile ostenditur *ex cap. ex parte 1. De Officio Judicis Delegati.* Difficultas aliqua desumi potest ex Constitutione S. Pii V, in qua, causis expositis, ob quas Episcopi dimissiones ejusmodi, ac Resignationes excipere possunt, hæc statim subjiciuntur (1) : *Cæterum præcipimus, atque interdiciamus, ne ipsi Episcopi, aut alii collatores de Beneficiis, et Officiis resignandis prædictis, aut suis, aut admittentium consanguineis, affinibus, vel familiaribus, etiam per fallacem circuitum multiplicatarum in extraneos collationum, audeant*

(1) § 5.

providere. Quod si secus, ac etiam quidquid præter, aut contra formam prædictorum fuerit a quocumque modo temere attentatum, id totum ex nunc vires, et effectum decernimus non habere. His tamen verbis Nepos Parochi dimittentis Ecclesiam nullo pacto ab examine secluditur. Nam Pontifex solum complectitur affines, ac familiares illius, in cujus manu Beneficium dimittitur; nec ullam de publico examine mentionem habet, in quo sane Beneficium non arbitrio Episcopi, sed examinantium suffragiis confertur.

10. Attamen, licet Nepotes, et Consanguinei Parochi dimittentis Beneficium ad examen publicum alias conve-
nerint, tamen id in posterum omnino interdicimus. Equidem plurium excusorum negligentia S. Pontificis Constitutio mendosa in lucem prodiit; non enim *admittentium*, sed *immittentium* vocabulum substitui oportere Fagnanus sapienter advertit (1). Profecto eadem Constitutio cum exemplari prius comparata libro septimo Decretalium inserta fuit, quæ typis editæ, sed nunquam promulgatæ fuerunt, quibus conficiendis præfuit accuratissimus Cardinalis Pinellius, quo tempore Clemens VIII Pontificatum gerebat. Porro non vocabulum *admittentium*, sed *dimittentium* ibi deprehenditur: ex his constat non tantum Episcopi, sed etiam Parochi Beneficium dimittentis consanguineos per eam Constitutionem intelligi.

11. Aliam pariter Sac. Congregationis sententiam Fagnanus commemorat (2), quam Nos hoc loco desumptam ex Actis subjiciemus (3): *Quærit a Sac. Congregatione Sacri Concilii Tridentini Episcopus Cremonensis, an Constitutio Sanctissimi Domini Nostri Pii Papæ V felicitis recordationis, etc. habeat locum in Ecclesiis Parochialibus, et Beneficiis curam animarum habentibus,*

(1) C. Non sine, de Arbitris. — (2) Loco cit. num. 53. — (3) L. 4, Decret. pag. 445 et 446.

et quæ per Concursum magis idoneis conferri debent ex Decreto Concilii Tridentini, cap. 18, sess. 24, ita ut, si Familiaris aliquis Episcopi, vel consanguineus resignantis comparuerit, et in Concursu ad hujusmodi Beneficium curatum, ut supra, vacans, cum aliis se examinari petierit, admitti non possit, et si admissus ad examen, et ut idoneus ab Examinatoribus relatus fuerit, ei Beneficium conferri non possit etc. Sanctissimus Dominus Noster Gregorius XIII etiam ex sententia Sacræ Congregationis Concilii declaravit, locum habere, et ideo monendum Episcopum, ne hujusmodi familiares, aut consanguineos admittat ad Concursum.

12. Neque illud ponderis quidquam habet, quod contra objicitur, nempe, liberis examinantium suffragiis conferri Beneficium, cum publicum examen indicitur. Etenim ad illos tantum spectat judicium ferre de illorum doctrina, atque ingenio, qui Beneficium expetunt. Quod si paria suffragia deprehendi contingat, tum licet Episcopo alterum ex idoneis Clericis ad Beneficium suo suffragio deligere. Ad Episcopum tamen spectat unice, quis magis idoneus sit, judicare; ex quo sane judicio decernitur omnino, qui Beneficium assequatur. Quare cum Parochiæ per examen publicum conferendæ plurimum ob hanc causam ab Episcopo dependeant, prudenter sancitum est, quoties id fieri contingerit, ut Sancti Pii V Constitutio pariter observetur. Hæc pauca tibi monenda habuimus.

INSTITUTIO XCII.

De Missarum Eleemosynis , quæ celebrari solent in peculiari aliqua Ecclesia Diœcesis. Sacerdotibus omnino vetitum esse Missam applicare pro iis , a quibus deinde stipendium fortuito invenient. Utrum liceat Confessariis Missas Pœnitentibus injungere a semet-ipsis , vel in suis Ecclesiis celebrandas. Utrum sibi , vel suis Ecclesiis aliquid tribuere possint earum rerum , quæ a Pœnitentibus restitui solent , cum ignoratur ad quem jure pertineant.

IN Oppido Diœcesis nostræ , quod Baragazzam nominant , nobilissimæ Familiæ Pepulæ Comitatus , SS. Virginis Mariæ effigies magno hominum concursu ac pietate , et fama prodigiorum celeberrima collocata est in Ecclesia , quæ a *Boccadirio* nuncupatur. Ab anno 1480 ad hanc usque diem beneficia singularia in eos liberalissime Deus contulit , qui in eo loco B. Virginis opem , ac patrocinium implorarunt. Summi quoque Pontifices pluribus Indulgentiis Fidelium animos excitaverunt , ut eandem Divinæ Parentis Imaginem summo studio , ac Religione prosequerentur. Attamen quasdam corruptelas inductas esse percepimus in celebrandis , et applicandis Missarum Sacrificiis , quæ in ipsa Ecclesia indicuntur. Plures enim , qui Sacrum facere absque stipendio nolunt , si illud desit aliquando , rem Divinam conficiunt pro illo , qui primus deinde stipendium erit collaturus , licet ipse Sacerdotis consilium , ac voluntatem ejusmodi penitus ignoret. Accedit etiam , quod aliqui Confessarii sibi Missarum stipendia congerant ab iis , quibus Pœnitentiæ Sacramentum administrant. Quapropter , nisi corruptelis ejusmodi statim occurramus , muneri nostro deesse plurimum videremur. Ac primum , cum Pontificatum gereret Clemens VIII , illud in Sac. Congregatione Concilii propositum , et examinatum fuit: *Superioribus diebus significatum fuit Sanctissimo Do-*

mino Nostro , paucis abhinc annis in Hispania novam consuetudinem recentiorum aliquot Theologorum opinionioni nixam, sensim receptam, in dies magis invaluisse, ut Sacerdotes Missam celebrantes , ejus valorem applicent his , qui postea Missæ celebrationem postulaturi , ac pro ea eleemosynam præbituri sint, tametsi, antequam Missæ Sacrificium perageretur , neque a Sacerdote illud rogassent , neque ei hac de causa eleemosynam præstissent. Sacra autem Congregatio, post accuratam rei disquisitionem, his verbis respondit : Quam rem cum Sanctitas Sua ad Sacram Congregationem Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum pro materiæ gravitate examinandam rejecisset , in Sacra Congregatione primum de ea actum fuit diligentissime, ac deinde relatum ad Sanctitatem Suam, quæ ex ejusdem Congregationis sententia, hujusmodi consuetudinem tanquam pluribus nominibus periculosam , Fidelium scandalis et offensionibus obnoxiam , atque a vetusto Ecclesiæ more nimis abhorrentem , explosit , ac improbavit. Clemens VIII, uti modo dictum est , rem totam Sacræ Congregationi examinandam commisit. Paulus autem V peracto diligenti examine, Sacræ Congregationis sententiam auctoritate sua comprobavit , eamque datis ad universos Episcopos Litteris promulgavit (1).

Perpauca de Confessariis verba faciamus , qui a Fidelibus, quos ad Pœnitentiæ Sacramentum excipiunt , stipendia sibi comparant pro Missis , quibus in eadem Ecclesia , ubi Confessiones audiunt, sive in alia deinde satisfaciunt. Non ignoramus licere Confessariis Missas aliquas celebrandas Laicis indicere pro criminum expiatione. Id enim inter opera satisfactoria merito recenseatur , eo quod crimina sua confitentes aliquam pecuniæ summam impendunt , et tanquam Sacrificii cooperatores, peculiari quodam modo participes fiunt ejus fructus,

(1) Pasqualigus de Sacrific. novæ Leg. q. 168.

qui *satisfactorius* appellatur. Attamen non ignoramus, quæ S. Carolus Borromæus admonuit, et Confessariis præcepit (1) : *Non modo petat, sed nec velle se habere significet pecuniam, aliamve rem pro suscepti in Confessione laboris munere; imo verbis, vel potius factis ab his omnibus abhorrere demonstret. Cum pro Pœnitentia Missas injunxerit, sibi, aut Ecclesiæ suæ, aut Monasterio dicendas non addicat. Quod idem servabitur in restitutionibus incertis, aut votorum commutatione, aliisque hujusmodi. Nec ipsæ pecuniæ, aliusve rei restituendæ provinciam assumat, nisi necessitas ad id eum aegerit, ne scilicet Pœnitens dignoscatur : tumque apocham recipiat ab eo, cui restitutionem contulerit, quam postea Pœniteni tradet : ita denique se gerat, ut nec minimam avaritiæ labis suspicionem contrahat.*

Cum hæc ita se habeant, sub pœna suspensionis a Divinis ipso facto Sacerdotibus interdiciamus Sacrum facere, illudque applicare pro iis, qui stipendium præbituri sint, et qui a Sacerdote minime id postulaverint, ante quam Missæ Sacrificium conficiatur.

Qui peccata confitentibus Missas celebrandas irrogent, ipsis sub pœna suspensionis ab audiendis Confessionibus ipso facto præcipimus, ne stipendia sibi, vel Ecclesiis suis tribuenda capiant pro Missis, quibus ipsi, vel alii Sacerdotes in iisdem Ecclesiis satisfaciant.

(1) In Instruc. ad Confess. part. 4, act. Eccl. Mediolan.

INSTITUTIO XCIII.

Epistola ad Vicarium Generalem habita. Utrum Simoniae labe afficiatur is, qui pecuniam largiter impendit, ut se lite eximat, in causis beneficialibus. Quænam requirantur, ut hoc Jure fieri possit. De Arbitris causarum ad Beneficia spectantium, et cuinam præcipue rei animum, mentemque adjungere ipsi debeant.

1. **C**UM in Ecclesia Collegiata hujus Diœcesis vacatio contigerit Canonici de Jure Patronatus Laicalis, suisque suffragiis patroni inter se maxime discrepaverint, qui diversos omnino Clericos nominarunt, lis excitata est inter ipsos electos ad Beneficium, in qua tanquam Judex Ordinarius, cujus est rem primo dijudicare, sententiam Clerico A propitiam tulisti: Clericus autem B ad Sac. Romanæ Rotæ Tribunal ab hac sententia provocavit, ubi causa bis proposita, nihil definitum fuit. Quamobrem Clericus idem B, post gravissimas expensas, rationibus etiam suis parum confidens, pollicitus est competitori se cessurum esse causa, si pecunia, quam in peragendo hoc judicio solverat, sibi redderetur. Id minime inficiatur Clericus A, qui remoto competitore, nequaquam dubitat quin unanimes Patroni sibi tantum suffragentur: sed monitus fuit cavendum esse magnopere, ne veræ Simoniae labem contraheret, si eam pecuniam restitueret. Qua de re consilium a peritissimis viris postulavit, iique responsum ejusmodi fecerunt, unum, vel plures arbitros accersiri posse, qui judicarent abdicandum esse a Clerico B, ipsique pecuniam expensam a Clerico A persolvendam, quod prius cum arbitris constitui posset. Ileri vesperi, cum Nos de more convenires, opinionem nostram super hac re poposcisti, eamque breviter nunc explicabimus. Ac primum, cum agitur etiam de Beneficiis, lites numerata pecunia licite dirimuntur; negotium tamen, de

quo agitur , componi hac ratione nequit , quin Simoniae labes intercedat. Quamobrem ab æquitate alienum est consilium , quod nuper exposuimus ; idque Clericis iisdem dissidentibus statim patefacies. Nos pariter de errore , in quo versantur maximo , ipsos ad Nos accitos clare , graviterque admonebimus.

2. Lites numerata pecunia dirimi posse affirmavimus, quod Cœlestini III præclara Decretali comprobatur. (1). Etenim Præpositus Eboracensis suo Archiepiscopo pecuniam erogaverat, ut finem molestiis faceret ob quædam Beneficia , quibus Præpositus ipse fruebatur. Quade re Pontifex arguit vehementer Archiepiscopum , qui post datam fidem, acceptamque pecuniam, Præpositum novis molestiis persequeretur ; nec iisdem Litteris Cœlestinus III Præpositum improbat , quia pecuniam ob eam causam tradiderat. Ex his constat pecuniam licite solvi posse , etiam cum de Beneficiis res agatur , ut litigiis aditus occludatur.

3. Porro id Ecclesiasticæ Historiæ monumentis, exemplisque corroboratur. Proditum est , ab Odoacre Rege Herulorum , qui totam Italiam invaserat , tributum Romano Pontifici imperatum fuisse, antequam Pontificatum susciperet : eandem legem, et institutum Gothorum Reges , qui deinde Odoacri suffecti sunt , per maximam vim, et injuriam retinuerunt. Justinianus Augustus idem tributum elicit, asserens, quod Imperium simul, et jura Gothorum obtineret. Injustissima hæc consuetudo ad Constantinum IV Imperatorem permansit, qui *Barbatus* vulgo nuncupatur. Ipse S. Agathonem Pontificem et cæteros in posterum , qui ad gerendum Pontificatum eligerentur, ab ejusmodi tributo vindicavit (2).

4. Cum S. Gregorius Pontifex omnium suffragiis renuntiatus hunc honorem declinare vellet , ad Mauri-

(1) C. Dilect. 27, de Simonia. — (2) Anastasius Biblioth. in vita S. Agathonis.

tium Imperatorem Litteras dedit, ipsumque maximo studio rogavit, ne suam electionem confirmaret. Hæc tamen epistola intercepta fuit a Germano Urbis Præfecto, qui ad Mauritium scripsit gravissimis verbis, ac sententiis, commune bonum, ac felicitatem id requirere, ut summa Ecclesiæ regendæ potestas Gregorio tradere-tur. Quamobrem Mauritius, qui Gregorii virtutem cog-nitam satis, ac perspectam habuerat, cum ille Constantino-poli versaretur, ejus electionem probavit (1). Itaque S. Gregorius coactus rerum administrationem suscipere, iniquum tributum solvere non prætermisit.

5. Idem Pontifex gravissime queritur (2) de hujus tributî conditione, et Mauritium Imperatorem vehemen-ter redarguit. In dubium tamen vocatur, an commenta-ria, quibus ejusmodi querimonie continentur, S. Ponti-fici Gregorio tribuenda sint (3). Nam Cave potissimum advertit eam scribendi rationem haud S. Gregorio Magno, sed S. Gregorio VII potius convenire; quam opinionem Thomassinus quoque amplectitur, uti inferius demonstrabimus. Hanc igitur controversiam missam faciemus, et id solum, quod Christianus Lupus scriptum reliquit (4), commemorabimus : *Persolvit tamen opti-mus Gregorius, quod nempe nec Papatum declinare posset, nec Principis avaritiam moderari : Solus Prin-ceps, non ipse fuit simoniacus, quia iniquam, atque inevitabilem vexationem redemit.* Idem etiam exemplo Constantinopolitani Patriarchæ magis ostenditur; qui postquam designatus est, ordinari nequit, nisi tributum antea Turcarum Præfecto exsolverit : Quippe : *Non ea crimini* (ait Thomassinus (5)) *vertenda est Græcis neces-sitas tributî, sed in ambiendo certatim Patriarchatus*

(1) Joannes Diaconus, l. 4 vitæ S. Gregor. c. 39 et seq. — (2) L. 40, c. 1, Gallicæ Histor. etc. — (3) Graveson, t. 2, Hist. Eccl. pag. 323. Cave in Hist. Script. Eccles. — (4) T. 3, in¹ Concil. General. 4, ed. pag. 4267. — (5) De Benefic. part. 3, l. 4, c. 60, n. 10.

culmine nefanda cupiditas, qua ad majus in dies tributum solvendum ultro prosiliunt.

6. Postremo affirmavimus lites etiam circa Beneficia componi quidem posse, si pecunia numeretur; id tamen accommodari nullo modo posse causæ, quæ nunc in disceptatione versatur. Nam rerum ejusmodi Scriptores inter cætera, quæ necessaria putant, ut liceat pecunia finem imponere dissidiis circa Beneficia, illud præ cæteris requirunt, ut, qui solvit pecuniam nullum jus *ad Beneficium*, sed tantum *in Beneficio* obtineat; quæ sane conditio ex Decretali Lucii III desumitur (1). Admonitus fuerat Pontifex quemdam Clericum ad dignitatem Ecclesiasticam electum *paucis contradicentibus*. Perceperat etiam, quod eodem Clerico sciente ac probante, ipsius amicus *ei, qui discordiæ magister videbatur, certæ quantitatis munus exsolvit, et sic, quam prius sustinebat, contradictio quievit*. Quam ob causam electo Clerico Pontifex indicit, ut dignitatem quamprimum dimittat, eaque sententia utitur: *Nihil prodest homini, si univ ersum Mundum lucretur, animæ vero suæ detrimentum patiatur*. Canonum Interpretes simul conferunt superius allatam sententiam in *cap. Dilectus, de Simonia*, cum hac Lucii III in *cap. Matthæus*, pariter *de Simonia*, atque unanimes advertunt fuisse *jus in re* pro Beneficiis, si prima illa sententia spectetur; si vero secunda perpendatur, fuisse *jus ad rem*, nempe ad Dignitatem, quod sane jus imperfectum existimatur. Quippe minor pars, quæ ad eligendum Clericum non consenserat, litem instituere, ac rationes proferre poterat, ne electio illa confirmaretur (2). Id apertissime tradit S. Thomas: *Antequam alicui acquiratur jus in Episcopatu, vel quacumque dignitate, vel præbenda, per electionem vel provisionem, seu collationem, simoniacum esset adver-*

(1) C. Matth. 22, de Simonia. — (2) Gonzalez, cap. citat. Matth. 22, qu. 100 a. 2 ad 5.

santium obstacula pecunia redimere ; sic enim per pecuniam pararet sibi viam ad rem spiritualem obtinendam ; sed postquam jus alicui jam acquisitum est , licet per pecuniam injusta impedimenta removere . Si non est sibi acquisitum jus per electionem , nullo modo potest pecuniam dare adversario , ut desistat . Si autem est ei acquisitum jus , potest aliquid dare , non ut pretium prælationis , sed ut redemptionem vexationis propriæ (1). Sic autem S. Raymundus Sanctissimi Doctoris Discipulus idem testatur (2).

7. Altera conditio , quæ pariter exigitur , ut liceat pecunia dissidium circa Beneficia componere , in eo posita est , ut jus clare suffragetur illi , qui pecuniam solvit , et injuste vexetur ab eo , qui pecuniam accipit . Quod si aliter fuerit , qui pecuniam expendit , non animi tranquillitatem , et quietem eo pretio sibi comparat , quæ inter res temporarias recensentur , sed jus quoddam in rem spiritualem pecuniæ vi sibi conciliat . Equidem S. Thomas eo loco , quem nuper memoravimus , pro certo has duas condiciones interponi statuit : *Injusta impedimenta , et jus in re manifestum* : iisdem fere verbis utitur S. Antoninus (3) : *Quinto ratione redimendæ vexationis , et antequam jus acquiratur alicui in Beneficio , vel dignitate , non licet dare ad redimendam vexationem suam , alias Simonia esset ; sed postquam fuerit adeptus , et jus sibi acquisitum , vexationem sibi injuste factam super Ecclesia , vel Beneficio , vel dignitate licet pecunia redimere , sed non justam vexationem , ut si juste accusaretur vel hujusmodi .* Ob has causas *injustissimæ vexationis , et apertissimi juris Summi Pontifices tributum absque Simonia persolvebant , ut ipsorum electio ab Imperatoribus confirmaretur .* Ob causas easdem

(1) Et quarto sent. dist. 25, qu. 4, a. 2, quæstiunc. 1, ad Septimum — (2) In Summa lib. 1, tit. 1, de Simonia § 20. — (3) Part. 2. Sum. tit. 1, cap. 4, in fine § 2.

Jacob improbandus non videtur, qui ab Esau jus primogeniti sibi comparavit : *Jus* (inquit S. Thomas (1)) *Primogenituræ debebatur Jacob ex Divina Electione, et suam vexationem redemisse intelligitur.*

8. Cum hæc ita se habeant, si hæc omnia conferre velis cum causa, de qua agitur, certo deprehendes a veritate alienum non esse id, quod initio diximus, pecuniam solvi jure posse ad lites circa Beneficia componendas; id tamen quæstioni, quæ in medium adducitur, minime suffragari. Nam, ut pecuniam liceat exsolvere, non debet intercedere *jus ad rem, sed in re*; illudque aperte constet necesse est. Insuper injustam vexationem competitoris, qui pecuniam accipit, manifesto probari oportet. Clerici vero A, et B *jure ad rem* solummodo præditi sunt, si ratio *Præsentationis* habeatur, quæ utrique per legitimos Dominos collata fuit. Neque *ullum jus in re* Clericus A consequitur ex prima sententia, quam propitiam retulit, cum interposita fuerit provocatio ad alios judices, qui rem totam secundo loco dijudicare possunt, idque primæ sententiæ effectum impedit. Postremo quis affirmare unquam valeat jus certum, et manifestum a Clerico A possideri, ipsumque a Clerico B Competitore certissime, atque injuste vexari? Si quidem contrarium desumitur ex eo, quod hæc causa bis proposita fuit in Sacro Romanæ Rotæ Tribunali, ubi post accuratam disquisitionem, nihil peculiare sancitum est.

9. Sed jam de consilio eligendi Arbitros pro dirimenda hac controversia verba faciamus. Qua ratione id excogitatum fuerit, intelligere sane non possumus. Nam si ipsi judicium æquitati consentaneum ferre velint, illud proculdubio expendere debent, utrum Clericus A *jus habeat ad rem, vel in re*; an illud manifestum sit; utrum tandem a Clerico B injuste divexetur, atque ita causa reducitur ad eadem principia, quæ modo exposuimus,

(1) Q. cit. 400, a. 2 respons. ad quintum argument.

ipsique Arbitri fateri cogentur haud licere pecuniæ solutione hanc litem componere.

10. Si, qui consilium hoc dederunt, parumper in Jure Canonico versarentur, haud novum, et inusitatum esse deprehenderent ejusmodi Arbitros eligere. Alexander III (1) nequaquam pecuniam in causa Beneficiali solutam improbavit, quam delecti Arbitri constituerant. Insuper Canonum interpretes (2) docent æquum esse Laudum ab Arbitris præscriptum, si jus pecuniam solventis manifestum appareat; injustum vero Laudum, si pecuniam solvens omni jure careat; postremo dubium esse Laudum, et Simoniae speciem præ se ferre, si dubium jus obtineat, qui pecuniam erogat. Item tradunt Arbitros accersendos esse ab Episcopo, qui rationes Laudi ab illis exposcere debet, illudque vel probare, vel rejicere juxta leges, quæ a Jure Pontificio decernuntur (3).

11. S. Carolus Borromæus de hac re sapienter, et æquissime judicavit (4) in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani celebravit. Sic enim statuit: *Ne redimendæ vexationis specie, in Causis Beneficiorum simoniacæ pactiones intercedant, nemini licere volumus, ad redimendam vexationem, ne in casibus quidem Jure permissis pecuniam dare, quidquamve pacisci, aut transigere, nisi Episcopi consensus accesserit. Cujus partes erunt, et perspicere diligenter, an subsit aliqua fraus; et ubi rem fraude carere, et Jure permissam esse cognoverit, non denegare ei, qui petierit, facultatem se a vexatione liberandi. Hæc habuimus, quæ tibi etc.*

(1) C. Non sine, de Arbitris. — (2) In cap. idem Non sine, de Arbitris. — (3) Fagnanus in eod. cap. Non sine, a num. 3 ad 9, sub tit. de Arbitris. — (4) Part. 2. Constitut. cap. 11.

INSTITUTIO XCIV.

Epistola encyclica Vicariis Foraneis , et Parochis Urbis , ac Diœcesis. Facultatem inesse Episcopo cogendi Parochos, et Ecclesiæ Rectores , ut suis impensis plures ministros auxilio sibi accipiant , ubi unus tantum minime sufficiat ad fidelium confessiones excipiendas. Non esse immunem a gravi culpa eum Sacerdotem , qui semel probatus ad Sacramentum Pœnitentiæ administrandum , deinde (postquam desiit facultatis acceptæ designatum tempus) recusat Confessarii munus exercere, ne cogatur ad novum examen accedere.

1. **D**IE 26 Septembris anno proxime elapso 1758 , Institutionem promulgavimus , ut omnes intelligerent susceptum a Nobis consilium in eligendis Confessariis in Civitate , ac Diœcesi; ac potissimum notum fecimus , facultates audiendi confessiones , quæ certis limitibus concludi solent , nec unquam anni spatium excedunt , antequam prorogentur , novum examen a Nobis indici posse Sacerdotibus , quibus præscriptum tempus ad confessiones audiendas absolutum jam fuerit.

2. Confessarii quidem Regulares, ac Sæculares urbani jussis nostris paruerunt. Nam, peracto tempore, ad novum examen accesserunt , in quo ratio semper a Nobis habita fuit virorum doctrinæ laude præstantium. Quippe eundem morem , atque institutum cum illis servavimus , quo Romæ in examen vocari solent Præsules , qui in præcipuis Reipublicæ muneribus vitam cum laude insumpserunt. Illi cum Ordines expetunt , honoris causa ad reliquos examinandos designantur.

3. Insuper Confessarii ferme omnes in Diœcesi præsto fuerunt ad examen subeundum , postquam ad finem statuti temporis facultas audiendi confessiones pervenit. Quippe Nos Bononiam convenerunt , ubi singulis feriis sextis Nos ipsi Clericos ordinandos examinamus , vel præsentibus intersumus, dum ab aliis examinantur. Quod si

causa administrandæ Confirmationis, aut ob aliam rationem brevissimæ rusticationis, Urbem deserimus, et varias Diœcesis partes pervadimus, idem institutum retinemus. Quod pro certo habentes Diœcesani Confessarii eo venerunt pro confirmanda facultate, ubi versabamur: quos statim examinatos dimisimus. Profecto nunquam ex Civitate pedem proferimus, nisi antea locum, quo tendimus, patefaciamus, et finitimos hortemur, ut, si opus fuerit, libere Nos conveniant, et pro certo habeant, statim post examen a Nobis esse dimittendos.

4. Attamen nonnulli ex Confessariis Diœcesanis, quibus ea facultas *ad annum* permissa fuit, cum novum examen post id tempus proponi sibi intelligerent, confessiones fidelium excipere omiserunt, neque deinceps hoc se perfuncturos munere polliciti sunt. Quod etiam gravius est, nonnulli ex Diœcesanis Parochis illis plurimum suis sermonibus, aut scriptis suffragantur, eosque communi approbatione dignos prædicant. Cum enim (inquiunt) Pœnitentiæ Sacramentum absque ullo emolumento gratis administrent, alienum prorsus videtur ipsos cum magno incommodo ad novum examen accersere, cum vix anni spatium peractum fuit. Quod si necessarium id videatur, aliquem in Diœcesi constitui posse, qui eos examinet, et cui deinde fides ab Episcopo præstetur; postremo, si illi Presbyteri administrare recusent Pœnitentiæ Sacramentum, ad quod munus suscipiendum nullius potestate adduci queunt, Populum necessariis ministris brevi cariturum esse, qui fidelium Confessiones excipiant; cum solus Parochus universum populum confitentem audire et expiare nequeat.

5. Intelligimus sane, quo tendat hæc oratio, videlicet, ut aliqui Sacerdotes a novo examine liberentur, aut pro ipsis rursum examinandis iudices in Diœcesi statuatur, a quibus res gravissimi momenti inconsulto fortasse peragatur, quod nullo unquam pacto concedemus. Quamobrem satis esset, si propositum antea consilium

improbemus, et res a Nobis decernendas, reliquis vero parendum esse affirmemus. Attamen, ut, qui ita scribunt, aut dictitant, suam ignorantiam clare dignoscant, hæc pauca subjicimus.

6. Ponamus primum in Parochias detrimentum aliquod reipsa dimanare, si Sacerdotes aliqui Confessiones audire prætermittant, cum solus Parochus toti populo satisfacere nequaquam possit. Id (inquam) ponamus; nam merito suspicari possumus rem plus æquo amplificari, et plurimum exaggerationis in hoc negotio intercedere; sed aliquod revera detrimentum interveniat, utrum remedium aptari queat, et cujusnam auctoritate id fieri debeat, exposcimus. Equidem remedium præsto est, si alios Sacerdotes designemus, qui ad Confessiones audiendas idonei procul dubio a Nobis reperientur, et qui per anni spatium percurrentes ea, quæ ad novum examen necessaria putantur, illud subire, cum opus fuerit, minime detrectabunt. Ad Parochum spectat, si populo suo nequit sufficere, diligenter consulere, ne populus ipse detrimenti aliquid capiat. Episcopus autem cogere Parochum debet, ne huic muneri desit, et ne tot Sacerdotes accire prætermittat, quot pro administrandis Sacramentis, aliisque Parochiæ suæ muneribus obeundis necessario requiruntur.

7. Id apertissime decernit Tridentina Synodus, quæ volumen efficit haud quidem magnæ molis, aut pretii, sed ita præclarum, ut si Presbyteri per anni spatium illud lectitarent, neque ineptias ipsi proponerent, neque stomachum Nobis in iis audiendis moverent: *Episcopi etiam* (habet eadem Synodus (1)) *tanquam Apostolicæ Sedis Delegati, in omnibus Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus Populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, et Cultui Divino peragendo, cogant*

(1) Sess. 24, de Ref. c. 4

Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficient ad Sacramenta exhibenda, et Cultum Divinum celebrandum. Ea verba, vel alios, ad quos pertinet, Parochianos indicant, qui suppeditare debent necessaria iis, qui Sacramentis administrandis occupantur, cum solus Parochus id præstare nequit, et reipsa tenuem ex Beneficio proventum desumit. Id statuit Sacra Congregatio ejusdem Concilii Interpres, die 16 Aprilis anno 1659 (1): Sacra etc. censuit, supposita numerositate Populi, et tenuitate reddituum Prioratus, cui annexa est Cura animarum, cogendum esse ipsum Priorem sibi adjungere pro administrandis Sacramentis, et Cultu Divino peragendo, Sacerdotem, eique subministranda esse per Populum ad vitam sustentandam necessaria.

8. Paupertatis nomen, quod cæteris omnibus tristitiam afferre consuevit, Parochis fortasse causam exhibet voluptatis. Nam singuli ex ipsis ad paupertatem comprobendam præsto sunt, et facile intelligunt prorsus arduum videri, populum adducere, ut pro insolitis expensis, licet exiguis, pecuniam conferat. Quare nonnulli falso conjicient hac ratione susceptum consilium defendi posse, et prodesse plurimum Sacerdotibus, quibus facultas audiendi Confessiones semel permissa fuit; ut absque novo examine facultas eadem prorogetur, vel idem examen (Nobis remotis) in Dioecesi decernatur, ob eam nempe causam, ne populus necessariis Ministris destituatur.

9. Sed toto coelo aberrant, qui hæc secum deliberant. Populo notum fiat, tam rudem, et ignarum esse Parochum, ut novum Sacerdotem, qui Confessarii munus exerceat, invenire desperet, postquam alius Confessarius id facere recusavit; notum fiat a Capsulis in Ecclesia collocatis suppeditari nequaquam posse stipendium Missæ Sacerdoti conferendum, qui ad Confessiones audiendas

accesserit. Palam evulgetur in tanta paupertate versari Parochum, ut nullum omnino charitatis officium rependere queat Sacerdoti, qui ministrandis Sacramentis, et peragendo Divino Cultui comes adjungitur; ideoque statuendum esse omnino tributum aliquod Parochianis, quo malum ejusmodi de medio auferatur. Si hæc fiant, procul dubio quid certi, incertique Parochus ex Beneficio consequatur, perspicuum erit; quin liber accepti, expensique proferetur, et testimonia jurejurando confirmata elicientur. Cognitum ita fiet plurium vocibus, Capellanum sive Administrum a Parocho sustentari commode posse, quod tamen ab ipso negligitur. A Capsulis Ecclesiæ certissime præberi Missæ stipendium iis diebus, quibus alius Sacerdos ad populi Confessiones excipendas accersetur: neque his tantum limitibus populi querimoniæ concludentur. Insuper affirmabunt nihil ex suo patrimonio Parochum possidere, quod, inconsulto Episcopo, suis Consanguineis dimisit, cum Parochiam consecutus est, licet ejusdem Patrimonii titulo Sacros Ordines suscepit. Illud quoque asserent Beneficii proventus insumi, ut Soror ipsa Parochi, Frater, Fratrisque Uxor, ac Nepos sustententur, qui suis laboribus, atque industria vitam tueri deberent, quæ sane expensæ si detrahantur, cum ad Ecclesiam minime pertineant, si etiam cumulandæ pecuniæ pro consanguineis minuatur desiderium, superesse plusquam oporteat Sacerdoti, qui suam operam Parocho impendit, eumque gravissima cura animarum valde sublevat, licet (si generatim rem perpendamus) ad eam provinciam ferendam nullo modo teneatur; superesse (inquam) plurimum prædicabunt, cum præsertim certum sit nonnisi exiguum aliquid erogandum esse pro eodem Sacerdote, si Missæ stipendium non desit.

10. Diuturna experientia satis cognoscimus indolem, et naturam eorum, qui in Civitate, ac Diocesi versantur. Qua de re facili conjectura perspicimus finem denique

statuendum querimoniis ob eas rationes, quas paulo ante commemoravimus. Illi certe Parochi, qui Sacramentis ministrandis, et Divino Cultui celebrando se prorsus impares dictitabant, aut tacendi consilium capient, aut etiam libere fateri non dubitabunt se nullis administris indigere, suasque vires sufficere, ut totam deinceps provinciam sustineant; item parvi momenti esse, si Parochia careat iis Sacerdotibus, qui pro Confessionibus audiendis designati fuerant; cum illi praesertim ad Ecclesiam raro accederent, neque horæ dimidium insumerent in expiandis fidelibus, qui ad Poenitentiae Sacramentum confluerent. At vero, si oratio nostra nuper excitata desidia composuit, Nobis tamen inquirendum superest, cur illi, qui Confessiones audierunt, donec limites temporis a facultate nostra praescriptos attigerint, cur, inquam, prorogationem exposcere praetermiserint.

11. Equidem ex ea parte Diœcesis, quæ in montibus sita est, delatæ sunt querimoniæ, videlicet haud medio-cre detrimentum inferri populo, eo quod Sacerdotes aliqui pristino Confessarii munere fungi recusent. Inde consilium Nobis tacito suppeditatum fuit, ut rem dissimulemus; ne examen novum, saltem Nobis praesentibus, indicamus iis Sacerdotibus, qui ad Confessiones excipiendas semel probati fuerunt, licet definitum ipsis tempus jam præterierit. Quapropter præcipimus Vicariis Foraneis Baragazzæ, Barbaroli, Bazzani, Calvenzani, Capraræ, Cavannæ, Guzzani, Lizzani, Monghidore, Montis Cereris, Montis S. Joannis, Montisveglio, Monzuni, Panici, Pianori, Pini, Pittigliani, Rosseni, Salvari, Sambri, Sammoggiae, S. Laurentii in Collina, Venolæ, Verzuni, Zenæ, diligenter explorare, quisnam ex Parochis sibi subjectis Capellanum administrum habent, et quis illo careat. Insuper investigent accuratissime, utrum revera populus detrimentum capiat, eo quod alius Sacerdos ad Confessiones audiendas Parocho

non adjungatur ; de quibus omnibus Nos fideliter admo-
neant datis ad Cancellarium nostrum Archiepiscopalem
Litteris intra spatium mensis Julii proxime ineuntis ;
illudque in fine Litterarum superaddant , utrum ipsi
quoque , pro conferendis populo Sacramentis , novis Mi-
nistris indigeant. Supervacaneum ducimus eosdem Fo-
raneos Vicarios hortari, ut quamprimum jussis Nostris
satisfaciant, et nihil a veritate alienum Nobis exhibeant.
Nam rei magnitudo , et gravitas ad hæc præstanda satis
exstimulare debent ipsorum animos , qui perpendant
etiam oportet , Vicarii rationem , ac munus in hoc posi-
tum esse præ cæteris , et collocatum.

12. Facillime quidem Sacerdotum nomina scire pos-
sumus , qui pro audiendis Confessionibus facultatem
acceperunt , et nunc , peracto tempore , Fidelibus idem
Sacramentum administrare renuunt , cum Cancellarius
noster Confessarios omnes in Acta referre, atque adno-
tare diligenter consueverit. Illud tamen incertum Nobis
est , in qua Parochia commorentur , cum ipsi libere
sedem immutent , et varias Diœcesis partes ad libitum
pervadant. Quapropter singuli Parochi hujus Diœcesis,
jussu Nostro, moneant quoscumque Sacerdotes intra suæ
ditionis fines constitutos, qui aliquando ad Confessiones
audiendas probati fuerint, et inde munus ejusmodi dese-
ruerint ; ipsos , inquam , moneant , ut Nos conveniant
intra mensem Augustum proxime ineuntem , et pœnam
Suspensionis a divinis coram Notario Foraneo, ac duobus
testibus , illis indicant , nisi obtemperaverint ; cujus rei
certum , obsignatumque documentum ad Cancellarium
nostrum transmittant , priusquam mensis Julius elaba-
tur. Parochis autem Urbanis præcipimus accurate per-
quirere , an Diœcesani Sacerdotes in suis Parochiis
versentur, ipsorumque nomina ad eundem Cancellarium
deferre , qui Confessariorum Indicem percurrens statim
deprehendet , an inter illos recenseantur, qui olim Con-
fessiones audiverint , piumque hoc institutum postea

dimiserint. Ipse Cancellarius a Nobis intelliget, quæ ratione iisdem Sacerdotibus præcipiendum sit, ut Nostrium in conspectum veniant.

13. Ne vero hi Sacerdotes imparati ad Nos accedant, pro certo habeant, (quod primum a Nobis sedato, compositoque animo probabitur), Nobis facultatem inesse Confessarios in examen vocandi, cum præscriptum tempus audiendi Confessiones præterierit; secundo, jure quodam, et muneris quoque Nostri ratione Nos adduci, ut examen coram Nobis indicamus; id autem incommodo, ac molestia aliqua non carere, quam tamen libenter perferimus, ut gravissimo muneri, quod Nobis impositum est, pro tenuitate Nostra satisfaciamus; tertio, hoc consilio, atque instituto optimis semper Confessariis Diöceses affluxisse, quibus olim caruerant; tandem in peragendis examinibus humanitatem, cum sermonis ac rerum perspicuitate conjunctam, semper Nos præstituros. Etenim non ignoramus a Sacerdotibus, qui oppidanis tantum Pœnitentiæ Sacramentum administrant, non exigendam esse eandem doctrinam, quæ necessario requiritur in iis, qui in Civitate quoddam veluti Tribunal aperiunt, ubi de gravioribus causis iudicium ferendum est. Verum, ut uno verbo omnia complectamur, in medium proferemus ea potissimum, quæ in LXXXVI Institutionem congegimus, quam si aliqua ex parte velint impugnare, per Nos licebit. Quippe parati sumus, absque ullius præsidio, universa quæ in eo loco proposuimus, tueri, atque defendere.

14. Neque sane persuadere Nobis possumus ab ejusmodi Sacerdotibus dimitti confessiones audiendi provinciam ob eam rationem, quod mentem assidua studiorum exercitatione debilitaverint, ut Gobatus (1) accidisse commemorat. Qua de re facile ostendemus ipsos ab hoc

(1) In sua Theol. Exper. tr. 3, cas. 16, sub num. 486.

munere desistere, eo quod novum coram Nobis examen subire recusent. Equidem affirmare nequeant se impares esse huic oneri ferendo, cum ipsum antea sponte sibi depoposcerint; nec ullo modo ipsum declinent, si facultatem, iis primo concessam, absque ullo coram Nobis examine prorogaremus. Neque pro excusationis causa afferre queunt, aut debilem valetudinem, aut locorum distantiam; tum quia cervis ipsis velocitate comparantur, et longa satis itinera suscipiunt, ut illas Ecclesias adeant, in quibus pro Defunctis Officia celebrantur; tum quia plerique ex ipsis ad examen venire renuerunt, cum in illorum Parochiis versaremur; idque tunc dissimulavimus, quia necessariis Ministris carere populum nondum ad Nos pervenerat; postremo, quia Bononiam frequenter veniunt, cum illis, voluptatis causa, libuerit, vel ut privatis negotiis suis operam impendant. Imo inter eos aliquis, dum Bononiæ moraretur, incitatus ad examen accedere, libere respondit nolle se deinceps in confessionibus audiendis tempus insumere.

15. Illud pariter demonstrabimus gravi culpæ obnoxios esse, si Fideles rite confitentes excipere prætermittant, ne iterum examini subjiciantur. Quæstionem illam missam facimus, utrum si nulla alia causa interveniat, revera teneantur ad novum examen venire, et Confessarii munus retinere; et facile ipsis concedimus tria postulari, ut aliqua omissio cum peccati labe conjungatur. Primum, quod rem omissam perficere quis potuerit; secundo, quod rem eandem gerere debuerit; tertio, quod illam omnino prætermiserit. Attamen illud exposcimus, an actio, quæ ex natura sua bona est, in malum converti, et labem admittere possit ob nefarium finem, quo suscipitur, aut omittitur (quod procul dubio de omissione indifferenti rei cæteroquin bonæ dicendum est). Id vero affirmandum ab ipsis certissime putamus, cum in hanc opinionem unanimes Theologi consen-

tiant (1). Cum hæc ita se habeant, ipsorum sententiam, ac verba serio perpendamus : *Ego confessiones audire Fidelium recuso, quia mens non est ad novum examen accedere coram Episcopo; quo si immunem, ac liberum ipse me faceret, susceptam antea provinciam retinerem.* Quæ quidem propositio hoc pacto intelligenda, et explicanda est : *Confessarii munus in posterum respuo, non ullo quidem scrupulo aut religione adductus, sed quia inanis superbia ad novum examen me venire haud permittit, aut etiam ob eam causam, quod antea post exiguum exercitationem ad confessiones audiendas probatus, deinde nullum aliud volumen, præter Breviarium ac Missale, in manibus habui; ut nempe Sacrum facerem, et Canonicas Horas persolverem. Nunc vero mecum constitui libris omnibus nuntium mittere, illudque experiri, si forte contingat, absque novo examine, Confessarii facultatem mihi prorogari. Nam satis erit, si Fideles inter confitentes, meque ipsum nulla difficultas interponatur; et supervacaneum prorsus est ab aliis indagari, utrum Lepram a Lepra probe secernam, utrum crimina Pontifici, vel Episcopo reservata bene noverim, utrum Fideles ipsos examinare, dum peccata confitentur sua, didicerim; qua tandem ratione illos excipiam, qui proxima peccandi occasione, aut prava aliqua consuetudine detinentur.*

Cum opiniones, causæque ejusmodi procul dubio nefariæ sint, nemo erit communi sensu adeo destitutus, qui non intelligat in grave scelus prolabi eum miserum Sacerdotem, qui licet necessario Confessarium agere non debeat, tamen hoc pio munere perfungi declinat ob superbiam, quæ ipsum accedere ad novum examen prohibet, aut ob timorem, ne ipsius ignorantia, atque imperitia ad gerendum gravissimi momenti negotium detegatur; quod tamen ille nequaquam dimitteret,

(1) S. Th. 4, 2, qu. 48, art. 5, ad 4, et qu. 49, art. 7, ad secundum.

si celari aliqua ratione malum posset , quo ejus animus laborat.

16. Postremo , si post responsa a Vicariis Foraneis reddita intra temporis spatium , quod superius præscripsimus, fortasse deprehendamus falsum esse, quod palam evulgatum fuit , nempe , Divinum Cultum imminui , eo quod nonnulli Sacerdotes a Confessionibus audiendis recesserint ; si , inquam , falsum id esse cognoscamus , Sacerdotem , qui causa evitandi examinis, Pœnitentiæ Sacramentum administrare destitit, serio admonebimus, ut æternæ saluti consulat , certoque sciat se esse magno in discrimine constitutum. At vero si cognitum, perspectumque fiat alicujus Sacerdotis causa , qui audire Confessiones recusat , uti prius consueverat, necessario in aliqua Parochia novos administros requiri, qui populum rite confitentem excipiant , curamque animarum non mediocriter labefactari ; tunc Sacerdotem, qui pristinum Confessarii munus in eo loco deposuit , præcepto adigemus , ac pœnas nostro arbitrio statuendas irrogabimus , nisi dicto obediens fuerit ; præcepto , inquam , adigemus ut in examen veniat , susceptumque antea Confessiones audiendi pium institutum exerceat , donec alius Sacerdos idoneus , minusque perversus pro Sacramentis administrandis sufficiatur. Si quidem plane intelligimus momento temporis haud ita facile inveniri Sacerdotem posse, quin in remotas Diœcesis partes se conferat ad expiandum populum Pœnitentiæ Sacramento ; neque ita facile constitui potest , ac decerni stipendium , quod Parochus, aut Populus eidem Sacerdoti debet impertire; nisi forte aliquis tam ardenti charitate incensus sit , ut sponte hoc onus sibi desumat.

17. Attamen , ut omnes clare percipiant , gravissimis rationibus Nos moveri, ut hoc perversi Sacerdoti præcipiamus, pauca aliqua subjiçiemus. Si quidem consulto semper agere Nobis libet maxime , idque certum esse

omnibus, ac manifestum volumus, non temere, sed tutissimo jure a Nobis res administrari. Itaque pluribus ex causis conferre populo Sacramenta præcepto tene-
mur: primo ob munus, quod gerimus, sive ob justitiam; idque Parocho, cæterisque animarum Rectoribus convenit, qui populum suum confitentem audire debent, aut per alium populo satisfacere, quoties ipse deposcat (1); secundo, ob charitatis leges, cum aliquis in mortis discrimine versatur, aut aliud simile contigerit, et nullus adest, qui Pœnitentiæ Sacramentum administret; tertio, obedientia cogi possumus, cum Episcopus ob graves ac legitimas causas, Sacerdoti indicit, ut populi Confessiones excipiat (2). Hac postrema ratione, tanquam basi, præceptum nostrum innititur; quippe, licet immerentes, huic Civitati, ac Diœcesi præpositi sumus. Insuper, cum Sacram Ordinationem instituimus, obedientiam Nobis Sacerdotes polliciti sunt. Tandem præcepti hujus æquitatem, et causam in dubium revocare nemo potest, quod certis solum temporis limitibus concludimus, nempe, donec alius Sacerdos subrogetur.

18. Id sane clarum satis videtur: quod tamen, si opus sit, exemplo magis declarabimus. Inquiri solet, an Sacerdos, qui neque animarum cura, nec ullo Beneficii titulo præditus est, nec ullum stipendium accepit, Sacrum tamen facere debeat singulis diebus Festis, an solum, cum Solemniores dies celebrantur. Id vero plures affirmant, plures quoque inficiantur. De hac quæstione fusius alio loco verba faciemus, cum proxime ineunte anno novam lucubrationem typis evulgabimus. Interim satis sit indicare, quod Theologi, qui in hac re varietate opinionum dissentiunt, unanimes tamen asserunt Sacer-

(1) Barbosa de Offic. et Potestat. Parochi, cap. 49, num. 8. —

(2) Suarez, in part. 3. S. Thom. tom. 3. qu. 65, art. 4, disp. 46, sect. 4, §. Dico tertio, et in ead. part. 3 S. Th. tom. 4, disp. 32, sect. 4, in principio Card. de Lugo de Sac. Pœnit. disp. 22, sect. 4, in principio.

dotem , qui nec animarum curam , neque Beneficium , neque stipendium obtineat, rem Divinam operari debere, cum necessitas id postulaverit, veluti si die Festo aliqua Parochia Sacrificio careret , eo quod pars populi celebranti Parocho interfuerit , reliqua vero satisfacere præcepto nequeat, quia tantæ hominum multitudini Ecclesia satis non fuerit. Item , si Divinam Eucharistiam graviter ægrotantibus administrari oporteat , nec præsto sint Sacræ Particulæ , et Parochus Sacrum jam confecerit. Insuper communi assensu fatentur iidem Theologi posse Episcopum , si animarum salus id requirat , præcipere peculiaribus Sacerdotibus , ut Sacrum Deo operentur illis etiam diebus, quibus id facere nulla lege adigantur ; posse , inquam , id præcipere , quamvis nulla ex causis modo expositis intercedat. Passerinus (1) accurato studio rem pertractat : quamobrem , si Episcopus Sacerdotem præcepto cogere potest, ut aliquando auctoritatem suam in verum Christi Corpus exerceat ; qua ratione indicare nequeat eidem Sacerdoti, ut in mysticum Christi Corpus auctoritate sua utatur , cum id causa aliqua postulaverit, ea conditione interposita , ut prius ad novum examen accedat ?

19. Jam animi nostri sententiam aperte patefecimus. Illud superest ingenue quoque admonendum , quod nempe accurate examinabimus, priusquam acciti Sacerdotes Nos conveniant , utrum poena , quam nostro arbitrio decernendam contra perveraces indicavimus , suspensionem *a divinis* complecti possit : quod a veritate alienum minime perspicimus, ut hoc pacto incommodum ipsis minuamus , quo ad remotiores Ecclesias se conferunt , ubi pro Defunctis Officia indicta fuerunt , cum tam difficile , ac molestum existiment Bononiam venire , aut in eam partem Diocesis, ubi versamur , ut a Nobis examinentur.

(1) Part. 3. S. Thom. qu. 28 , art. 40 a num 49 ad num. 23.

20. Deliberatum a Nobis fuerat inquirere, quænam Parochiæ in montibus sitæ novis administris ad Confessiones audiendas indigerent; ideoque Vicarios Foraneos eorum locorum solum nominavimus, ex quibus potissimum ad Nos usque querimoniam devenerant. Sed quoniam non immerito suspicamur idem quoque consilium ab aliis Diœcesis Oppidis suscipiendum, ideo præcipimus reliquis omnibus Vicariis Foraneis Diœcesis, ut intra spatium temporis antea præscriptum, idem perficiant, quod Vicariis Foraneis in locis montium constitutis gerendum proposuimus.

INSTITUTIO XCV.

Epistola Vicario Generali reddita. Utrum Simoniam labes inuratur ei, qui Beneficium Ecclesiasticum constituit eo jure, ut ipse, quoad vitam aget suam, et deinceps ejus consanguinei fructus percipiant. An ad id perficiendum Sedis Apostolicæ auctoritas intercedere debeat. Utrum Simoniam macula careat is, qui divitiis auget Canonicatum jam fundatum, ea tamen ratione, ut ad eundem obtinendum nominetur. Utrum, qui Jure Patronatus Beneficii præditus sit, Beneficium idem in se conferri possit petere, et quo pacto.

1. **Q**UIDAM Ecclesiasticus Beneficiis obtinendis idoneus novum ex suis bonis instituere Beneficium exoptat, ea tamen interposita conditione, ut sibi primum, ac deinde post ejus mortem, quibusdam Consanguineis *jus nominandi* tribuatur. Illud pariter adjungit, se primum hoc Beneficio frui velle, atque Episcopo ob eam causam seipsum præsentare, a quo debeat omnino ad Beneficium admitti. Cum Nos heri vespere convenires, id Nobis proposuisti, et accuratum studium te collaturum pollicitus es, ut rem totam examinares. Nos etiam post sedulam ipsius rei disquisitionem, judicium ac sententiam nostram feremus.

2. In Jure Canonico, cap. *Tua nos, de Simonia* illud inquiritur : Si quis cui Ecclesiæ de Bonis suis quædam obtulerit, petens, ut in vita sua sibi liceat eadem Bona in ipsa Ecclesia pro Præbenda tenere, an Bona recipi debeant sic oblata, et idem Clericus assumi valeat in Canonicum ejusdem Ecclesiæ absque vitio Simonie. Summus autem Pontifex his verbis responsum facit : Nos igitur devotioni tuæ taliter respondemus : quod si quis Clericus cum conditione, vel pacto largiatur, vel offerat Bona sua, ut illa postmodum pro Præbenda retineat, et ut in Canonicum admittatur, hujusmodi oblatio, vel receptio fieri non poterit sine vitio Simonie, cum in talibus omnis pactio, aut conventio abesse debeat juxta Canonicas Sanctiones; si vero pure, et sine pacto aut conditione qualibet, offerat Bona sua, rogans humiliter, ut in Canonicum admittatur, et Bona ipsa retinere sibi liceat pro Præbenda, et Clerici ejusdem Ecclesiæ pure consentiant, hujusmodi receptio procul dubio fieri poterit absque scrupulo simoniacæ pravitatis.

3. Præclarus vir Fagnanus in Cap. *idem* : *Tua nos, num. 4 de Simonia*, hoc pariter sibi accidisse commemorat : Cum quidam Clericus non ita pridem sua Bona Patrimonialia contulisset pro erectione Archipresbyteratus in Cathedrali Ecclesia, cum reservatione Juris Patronatus, eo pacto adjecto, ut posset seipsum præsentare, et non alias; consultus ab eodem Clerico respondi, erectionem, et institutionem inde secutam fuisse simoniacam et nullam per hanc Decretalem, et opus esse nova erectione, et provisione Sedis Apostolicæ, quam postea idem Clericus impetravit a Sanctissimo Domino Nostro Urbano VIII. Ex præsentatione enim acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, et Episcopus potest compelli ad instituendum. Huic sententiæ Pirhingius, Cabassutius, et Azorius unanimi consensu subscribunt (1).

[(1) Ad lib. 4, Decretal. tit. 3, sect. 6, n. 89. In Theoria, et

4. Recens autem Niccolius (1) tradit sententiam a Sacra Congregatione Concilii promulgatam anno 1686, ob quam rejicitur, et improbatur, tanquam Simoniacæ, conventio a quodam Viro proposita, qui augmentum dotis Canonici de Jure Patronatus Laicalis pollicebatur, adjecta ea lege, ut ad eundem Canonatum a Patronis deinde nominaretur. Eam sententiam ex Actis Nos ipsi lesumpsimus, et hoc loco exponendam necessario existimavimus.

Alexandrina Augmenti Dotis Canonici.

Vacante a pluribus mensibus Canonatu in Ecclesia Collegiata Sanctæ Mariæ de Nive Juris Patronatus Fratrum de Mantellis, Sacerdos Thomas Maria Verrus proposuit dictis Patronis, se dicti Canonici dotem aucturum, mediante assignatione cujusdam vineæ, expressa tamen lege adjecta, ut ad eundem Canonatum debeat ab illis præsentari.

Timens nihilominus, id aliquam Simonicæ labem involvere, pro conscientie suæ serenitate proposuit infra-scriptum dubium, quod auditum et narratorum veritatem comprobante Episcopo, relatum fuit in proxima Congregatione per modum Summarii.

Cum autem Eminentissimi Patres mandaverint illud in folio adscribi, decernendum nunc superest.

An dicta conventio sit simoniaca?

Sacra Congregatio Concilii respondit affirmative.

5. Postremo non ita facile intelligi potest, qua ratione Beneficii Patronus seipsum præsentare queat, cum id vetitum sit in cap. *Per vestras*, de Jure Patronatus. Si quidem inter præsentantem, ac præsentatum discri-

Praxi Juris Canonici, lib. 5, cap. 4, num. 4. Institut. moral. part. 3, lib. 44, cap. 7, qu. 2. — (1) In Praxi Canonica, tom. 2, lit. S. num. 44.

men intercedere debet (1). Itaque cum Beneficii vacatio contigerit, si possidens jus nominandi, illud assequi desiderat, seipsum præsentare nequit, sed poscere ab Episcopo, ut idem Beneficium sibi conferatur, si idoneus satis existimetur, aut in alium transferre debet reipsa Jus Patronatus, ita ut jure nominandi in posterum destituatur, idque totum auctoritate Episcopi comprobari oportet. Ita sentiunt præclariores Canonum Interpretes, qui a Pitone recensentur (2). Alio pariter modo res confici poterit, nempe si Episcopus ante omnem *Præsentationem*, Beneficium Patrono conferat, qui illud accipiat, ac deinde collato Beneficio consensum suum impertiatur. Nam ambitus nota sic impeditur, ut recte Pirhingius expendit (3). Hæc vero omnia causæ, quæ initio proposita est, nullo modo conveniunt. Clericus enim ex suis Bonis novum Beneficium erigere deposcit; eam tamen adjicit legem, ut ipse, ac deinde consanguinei jus nominandi obtineant; eam pariter addit conditionem, ut seipsum præsentare liceat.

6. Hæc potissimum deprehendimus contra Beneficii institutionem, quam examinamus. Attamen plures aliæ institutiones Nobis occurrerunt conventionem interposita, ob quam Beneficii institutori seipsum præsentare conceditur; idque sine ulla controversia probatum, confirmatumque fuit. Siquidem Fundatores seipsos revera præsentarunt, eosque Episcopi sine ulla hæsitatione ad Beneficium admiserunt. Quæ cum ita sint, facile conjicimus ejusmodi Institutionibus nequaquam inesse gravissimam notam, quam paulo ante exposuimus.

7. Profecto, si Pirhingius, et Azorius, juxta Fagnani opinionem superius allatam, arbitrantur legitimam, et Juri prorsus consentaneam Institutionem, qua Benefici-

(1) C. final. de Institutionibus. — (2) In allegat. 84, num. 4 et seqq. tom. 2. Controv. Patronal. — (3) L. 3. Decret. tit. 38, de Jure Patronat. sect. 4, § 2. num. 91.

Fundator filium suum, amicum, aut consanguineum præsentare exoptat; qui fieri potest, ut nulla Simoniae labes in hoc dignoscatur, et tamen ejusdem notæ accusetur Patronus, qui se ipsum præsentare velit? Equidem conventio, ex qua solummodo Simonia dimanat, in utraque parte proponitur, et illud etiam aptissime convenit; quod tradit Fagnanus: *Ex præsentatione acquiritur præsentato jus spirituale ad Beneficium obtinendum, et Episcopus potest compelli ad instituendum.*

8. Neque illud magni ponderis haberi debet, quod Beneficii Patronus ambitus culpa vindicari nequeat, si seipsum præsentet, contra vero immunis, ac vacuus omni labe existimetur, si filium, amicum, aut cognatum nominet. Quid enim est simoniacæ cum ambitu? Item si ambitus crimine liberatur Clericus, qui vacantem Parochiam eo sibi deposcit animo, ut doctrinam, ac virtutem ostendat suam, ob quam, si reliquis competitoribus antecellat, Parochiam consequatur; quam ratione accusabitur ambitus, qui seipsum præsentat ad Beneficium animarum cura liberum, quod ipse instituit, ea solum mente, ut Episcopus accurate perspiciat, utrum idoneus ad idem Beneficium videatur, illudque sibi conferatur, seu potius Beneficii institutio permittatur, si necessariis ad ipsum obtinendum meritis exornatus judicetur? Siquidem hoc pacto intelligitur, aut saltem intelligi debet conventio, quæ interponitur, cum aliquod Beneficium hac lege instituitur, ut Fundatori liceat seipsum præsentare, ipsique debeat Episcopus Institutionem concedere.

9. Hæ sane rationes animum nostrum magnopere in hac sententia confirmant: tamen ob ingenii nostri tenuitatem adhuc incerti, dubiique fuissimus, cum præsertim Fagnani auctoritas, quam Nos plurimi facimus, adversetur, nisi accessisset opinio præclarissimi Canonum Interpretis, qui nuper Romæ diem supremum obiit, quique in Jure Canonico, et causis Beneficiorum summa cum

laude diutissime versatus est , et plura super his rebus monumenta in lucem protulit , quæ omnium consensu summopere commendantur.

10. De Pittonio (1) verba facimus, quem honoris causa jam superius nominavimus, qui hanc sententiam nostram ob easdem causas tuetur, quas paulo ante commemoravimus. Igitur, quæ contra proposita fuerunt, diluenda suscipiamus. Ac primo cap. *Tua Nos, de Simonia*, contrarium Nobis minime videtur. Nam qui tunc bona obtulerat, petens ut illa tenere pro Præbenda sibi liceret, et etiam inter Canonicos cooptaretur, haud Canonicatum instituebat, sed tantum Canonicus assumi cupiebat, mutatoque nomine bona sua patrimonialia tanquam Præbendam retinere, ne forte Canonici ipsum adscribere suo Coetui recusarent, eo quod Præbenda careret. Insuper, cum eodem loco nulla mentio habeatur, utrum posteris eadem Præbenda superesse deberet, apertissime constat simoniam tunc implicitam fuisse. Contrarium tamen futurum Pontifex testatur, si absque ulla conventionem, Bona sua Ecclesiæ obtulisset, declarans illis se frui velle tanquam Præbenda, eumque Canonici, nulla oblatis muneris ratione habita, in suum Coetum recepissent.

11. At vero pauca de auctoritate Fagnani dicenda sunt, et discrimen statuendum inter illud, quod ipse affirmat, et id, quod gestum fuit. Quod Fagnanus asserit, ab omnibus comprobari nequit ob eas causas, quas nuper explicavimus. Id vero, quod peractum tum fuit, adversari nequaquam debet iis, qui contrariam opinionem tuentur. Siquidem nemo ignorat in causis etiam, quæ nullum juris impedimentum continent, si quis tamen anxius, ac sollicitus ad Pontificem pro obtinenda absolute confugiat, eam facillime concedi, ut scrup-

(1) In Controvers. Patronal. tom. 2, allegat. 54, num. 14 et seqq.

pulis aditus occludatur, omnique sollicitudine Fideles eripiantur.

12. Qui vero percurrent sententiam Sacrae Congregationis Concilii superius allatam, manifestum discrimen agnoscent inter hanc nostram quaestionem, et illam, quae proposita tum fuit. Etenim Nos agimus de Beneficii institutione, quae sciente, ac probante Episcopo perficitur. Agimus de Jure Patronatus retinendo, quae sane conditio a sacris Sanctionibus permittitur, ut Fideles ad nova statuenda Beneficia concitentur. Agimus postremo de conditione seipsum praesentandi, quae simul cum Beneficii institutione conjungitur: quae nihil quidem ab aequitate alienum praeseferat, uti superius indicavimus. In Causa vero Alexandrina Canonicatus institutus jam fuerat: Qui pro augmento dotis vineam superaddebat, nullum ejusdem Canonicatus Jus Patronatus sibi comparabat, quod pristino Domino permanebat. Augmentum vineae absque auctoritate Episcopi decernebatur, et licet ipse rem antea cognovisset, ac probasset, id tamen satis non erat, ut apertissima simoniae labes evitaretur. Quippe Thomas Maria Verrus, sine Beneficii institutione, nulloque Jure Patronatus obtento, dotem Canonicatus augebat, et cum Patronis Beneficii conventionem agebat, ut se ipsum ad illud nominarent.

13. Postremo, quod expositum fuit de discrimine inter praesentantem, ac praesentatum, valet plurimum, cum Beneficium jam institutum est; cujus si vacatio contigerit, sibi ipsi Beneficium Patronus deponat. Tunc etiam illud discrimen vim habet, cum in Beneficio instituendo adjecta conditio non fuit, ut seipsum nominare Patrono liceat. Certissimum enim est ab Institute Beneficii condiciones decerni posse, quae Juri etiam Pontificio repugnent, quas tamen Episcopus admittere debet. Quod si ipse recuset assentiri, certum est, ejusdem dissensionem a Potestate superiore esse supplendam.

INSTITUTIO XCVI.

De Coma fictitia , et Capillorum circulis. Utrum Missa tecto capite sine gravi peccato celebrari possit. Non posse , absque facultate Pontificis Pileolum , et Comas adscititias in celebratione Missæ adhiberi , licet breves sint , et tonsura clericalis appareat. An liceat Episcopis copiam facere Presbyteris , ut comis fictitiis utantur , quo tempore, quave conditione. De forma, et usu hujusmodi circulorum.

1. CERTISSIMUM putamus velato capite Missam sine peccato celebrari non posse, quod a Jure plane decernitur : *Nullus Episcopus (1) , Presbyter , Diaconus , ad solemnia Missarum celebranda præsumat cum baculo introire , aut velato capite Altari assistere , quoniam et Apostolus prohibet viros velato capite orare in Ecclesia ; et qui temere præsumpserit , communione privetur.* Tunc autem velatum caput arbitramur , cum pileolus , aut comæ fictitiæ in Missæ celebratione adhibentur , licet ipsæ breves sint , et corona Clericalis appareat : Censemus etiam non licere pileolum , et comas ejusmodi gerere , dum Sacrum peragitur , nisi facultas a Summo Pontifice comparetur.

2. *Nemo audeat (statuit Urbanus VIII) uti Pileolo in celebratione Missæ , sine expressa licentia Sedis Apostolicæ , non obstante quacumque contraria consuetudine.* Idem prorsus constituit Sacrorum Rituum Congregatio die 24 Aprilis anno 1626 his verbis : *Facultas concedendi (2) Pileolum in Missa spectat ad Papam.* Si fidem Scorziæ præstamus , Gregorius XIII magna cum difficultate Nicæno Episcopo hanc facultatem impertivit (3) : Humaniores tamen in hac re fuerunt reliqui Pontifices , qui non solum Episcopis , sed aliis quoque Sacerdotibus

(1) De Consecrat. dist. 4. — (2) Merat. in Gavant. p. 4 , t. 4 , pag. 352 , num. 40. — (3) Scorzias, l. 3 , de Miss. c. 4.

hoc privilegium indulserunt, si valetudinis discrimen intercederet : *Si sine valetudinis tuæ detrimento celebrare posse non speres.* Deinde hæc conditio adjicitur : *Si narrata vera sint , super quo conscientiam tuam oneramus* (1). Insuper præcipitur, ne Pileolo Sacerdos utatur, *A Præfatione ad peractam Sacram Communionem.* Apud Sinenses non decet nudum , apertumque caput ostendere : Quamobrem Paulus V Missionariis indulsit, dum Sacrum facerent , ut pileolo , quod tamen ab illo diversum esset , quod familiariter gerere consueverint (2).

3. Non deest inter Transalpinos Scriptores, qui affirmet usum Pileoli in celebratione Missæ Sacerdotibus concedi posse ab Episcopo, si legitima causa interveniat, eo quod ipsorum Civitates minime subjiciantur iis , quæ Romæ a Sacris Congregationibus decernuntur (3). Sed is magnopere errat; atque id sine ulla ratione contendit. Insuper , si Canon *Nullus*, etiam Episcopo interdicit in Sacro peragendo Pileolum gerere, satis aperteprehenditur nullam Episcopo facultatem inesse, ut id cæteris elargiatur : *An ergo Episcopus, cui fuit prohibitum a Papa, secum ipse, et cum aliis dispensabit?* inquit Gavantus (4), qui verbis iisdem utitur, ut contrariam opinionem diluat. Idem Gavantus verum effatum ex Jure Canonico desumptum indicare non prætermittit, quod etiam a Persico statuitur (5), nempe Episcopo non licere seipsum aut alios ab ea lege dissolvere, quæ ipsi indicitur.

4. At vero, si usus Pileoli, absque Pontificis facultate, in Missæ celebratione prohibetur, idem de comis fictitiis asserendum est, licet breves sint, et corona Clericalis pateat. Non ignoramus contrariam sententiam ab

(1) Sarnell. t. 4. Epistol. Eccles. epist. 65. — (2) Theoph. Raynaud. t. 43, de Pileo, et cæteris capitis tegminibus sect. 44. p. 624. (3) Juvenin. de Sacram. diss. 5, de Eucharist. Sacrific. q. 8, c. 5. — (4) Gavantus, p. 2, tit. 2, in Rubr. de Ingressu Sacerdot. ad Altare. — (5) De præcipuo Sacerdot. Offic. l. 4, art. 3, c. 8, n. 87.

aliquibus defendi, si legitima causa, et facultas Episcopi non desit, ob eas potissimum causas, quas Raynaudus (1) commemorat : *Cum unum moraliter faciat cum capite, nec a coma nativa internoscatur, contra quam accadat in Calantica, sive Pileolo*. Pasqualigus addit (2) appositas comas, si a naturalibus nequaquam discrepent, nihil indecorum præ se ferre, si in celebrando Missæ Sacrificio adhibeantur. Quippe conceditur illas gerere coram Summo Pontifice, ac Regibus, quorum dignitas, ac majestas requirit, ut pileolo caput detegatur. In eadem sententia Thiers quoque versatur (3). Illam tamen veluti falsam, ac nulla ratione corroboratam, post accuratum examen, improbavit peculiaris Congregatio Romæ coacta (4), quæ Legatos Apostolicos in frigidissimis etiam regionibus immorantes admonuit : *Non esse mentem Sanctitatis Suæ, quod Nuntiis Apostolicis, aut Episcopis, liceat licentiam Sacerdotibus concedere ejusmodi comas, in actu celebrationis gestandi*. Huic vero sententiæ potentiores etiam Germaniæ Episcopi parere minime detraxerunt (5).

5. Cum in hanc Sedem pervenimus, satis perspectum habebamus vetitum esse omnibus, qui Sacris Ordinibus initiantur, et Clericis etiam Beneficio præditis comas ejusmodi ullo loco gerere; quod liquido constat ex dissertatione, quam Nos ipsi confecimus, ac typis divulgavimus, cum Melphitana causa proposita fuisset in S. Congregatione Concilii, ubi Secretarii munere fungebamur : *non ignorabamus si Clericis Beneficio ornatis, aut Sacro ad Ordines assumptis comas appositas omnino interdicit Episcopus, ejus auctoritatem a Sacris Congregationibus confirmari, uti Melphitano Episcopo*

(1) Loco all. sect. 2, p. 594. — (2) De Sacrif. novæ Legis, q. 832. — (3) In tract. fictar. comar. pag. 373. — (4) Ursaya, l. 4, tit. 44, § 4, n. 51. Inst. Criminal. — (5) Anaclet. in Decretal. l. 3, tit. 4, de vita, et hon. Cler. § 3, n. 93. La Croix, l. 2, p. 2, de Sacrif. Miss. n. 444.

contigit, qui decretum ejusmodi in lucem ediderat. Nam cum in dubium, ac disceptationem adduceretur, S. Congregationis judicio firmatum id, probatumque fuit die 8 Augusti 1722, cum Nos Secretarium ageremus. Illud pariter cognitum Nobis erat Decretum a Clemente XI fuisse, ne Canonici, Beneficiis præditi, cæterique ad chorum pertinentes divinis laudibus interessent cum ejusmodi comis (1); idque mandatum executioni Nos ipsi vidimus in Vaticana Basilica, ubi per plures annos Theologalem Præbendam obtinuimus. Postremo, cum munus gessimus Canonum Interpretis in Romano Concilio, quod Benedictus XIII de Nobis optime meritis coegit (2), non quidem latuit easdem fictitias comas quocumque in loco vetitas fuisse Clericis. Attamen intelligentes idem Cler., ac Sacerd. interdictum fuisse a Synodo Card. Jac. Boncomp. Decess. nostri (3): *Nisi ex causa Nobis, vel Vicario Nostro cognita indulgendum ad tempus arbitramur*, ea de causa noluimus ejusmodi comas universis prohiberi; Privilegium illas gerendi concessimus iis, qui peterent, et legitimam causam afferrent; neque secuti sumus Cardinal. Hieronymi Grimaldi Archiepiscopi Aquisextiensis sententiam, cum facultatem gestandi comas appositae alicui Sacerdoti tribuebat: *Visa attestatione Magistri Doctoris Medici, quapropter vertiginis, quæ pateris, incommoda, unde nisi de opportuno provideatur tibi remedio, etiam mors forte consequeretur, cæsarie tibi opus esse testatum fecit* (4). Illud solum indiximus, ut fictitiæ comæ modestiam, atque honestatem præ se ferrent; nihil etiam novi constituimus in eos, qui ad divinas laudes celebrandas in Chorum conveniunt. Postremo declaravimus haud situm esse in potestate Nostra concedere, ut in Sacro conficiendo pileolus, aut comæ fictitiæ deferantur; permisimus

(1) In Bull. pag. 593 — (2) C. 3, tit. 46. — (3) L. 2, cap. 4.

(4) Thiers, loco allat. p. 373.

tamen uti capillis in gyrum compositis, dum Missæ celebrantur (1).

6. Hac tamen lenitate Nostra nullum fructum consecuti sumus; quin etiam detrimentum aliquod ex ipsa dimanavit. Ita contingere solet iis, qui nummos licet optimos proferunt in iis locis, ubi nullo in pretio habentur. Profecto aliqui comas fictas, sine Episcopi facultate, sibi tribuerunt; alii vero, facultate comparata, eas sibi comas aptarunt, quæ non valetudini suffragentur, sed animi levitatem ostendant. Quod tamen gravius est, aliqui per dies magis solemnes Missam, privatim, aut solemniter etiam, comis ejusmodi nequaquam depositis, celebrarunt, et nunc idem pariter institutum retinere non dubitant. Coronam solum patentem exhibent, atque ita fictitias comas cum capillis in gyrum aptatis consulto permiscent.

7. Quapropter hanc Ecclesiæ disciplinam Clero nostro restituere oportet, ne muneri Nostro deesse videamur. Igitur statuimus, ne ullus Clericus, licet prima solum tonsura, sed Beneficio præditus, cæterique omnes S. Ordin. initiati comas fictitias gerant, nisi scriptam a Nobis, aut Vic. Nostro Gen. facultatem antea impetraverint. Parere recusantes iisdem pœnis obnoxios esse volumus, quæ in Synodo Decessoris nostri in pervicaces ejusmodi sanciuntur. Abrogamus etiam quascumque facultates, quæ voce tenus expressæ fuerint.

8. Præcipimus etiam, ne fictitiæ comæ aliquid alienum a modestia præ se ferant; si aliter fieri contingat, concessam antea facultatem abrogabimus. Si quis hujus modestiæ, quam jubemus, exemplum deponat, ea quæ subjicimus a Cardinali Hieronymo Grimaldo desumpta, accurate perpendat, atque imitetur: *Memineris igitur, non indultum hoc esse vanitati, sed necessitati*

(1) Inst. 34 hujus libri.

concessum : quapropter non solum monitum te esse volumus, ut Coronam non erubescas; sed et præcipimus tibi, quatenus qui in Tonsuræ Clericalis susceptione capitis comam deposuisti, cæsariem sic componendam cures, ut et color ætati congruat (quamobrem, neque castanei, neque flavi capilli senibus conveniunt) et pateant aures, et corona appareat. Nec enim (sequitur Decretum) ea nostra mens est, ut cum in Presbyterali Ordine sis constitutus, et seniles, atque graves mores pro status ratione præferre debeas, juvenile et mundanum ornamentum, quod et Clericalis Tonsuræ, et Novissimorum memoriam imminuat, aut penitus tollat, laicisque scandalo sit, gestare valeas.

9. Hæc dicta sint de comis fictitiis extra Missam gerendis. Jam quid fieri debeat, cum Sacerdos Sacrum operatur, explicemus : ac primum declaramus, nunquam permissum a Nobis fuisse, sive a Vicario Nostro Generali, ut eædem comæ in Missæ celebratione deferantur. Quinimo facultatem ejusmodi petentes, aut scripto, aut voce tenus admonuimus, ut eas comas deponerent, cum ad Altare Sacrum facturi accederent. Illud quoque repetimus, quod in trigesima quarta Institutione dictum jam fuit, solum Pontificem Maximum elargiri posse, ut pileolum ad Altare Sacerdos adhibeat. His prius expositis, præcipimus singulis hujus Diœcesis Sacerdotibus, et exteris pariter, qui in eadem Diœcesi morantur, ne comis fictitiis, dum Sacrum faciunt, utantur, sive a Nobis ipsis, sive a suo Pastore id privilegium antea consecuti fuerint, ut legitimam ob causam easdem comas deferre possent. Qui jussa facere detrectaverit, poenam suspensionis a celebratione ipso facto incurret, licet hoc mandatum nostrum semel tantum violaverit. Irregularis pariter ipso facto constituitur, si post indictam suspensionem adhuc Missæ Sacrificium operari non dubitaverit. Aliter de illis judicandum est, qui a Sede Apostolica

facultatem habuerint gerendi comas fictitias , dum rem Divinam conficiunt.

10. Qui nec vafre , nec malitiose cogitare soleat, facile sibi persuadebit Nos gravissimæ huic corruptelæ remedium satis accommodatum attulisse. Sed aliter se res habet ; nam plerique nullum discrimen statuentes inter has fictitias comas , et capillos , qui in gyrum capiti circumducuntur , comas illas retinuerunt , ac retinent , cum Sacrum ad Altare operantur.

11. Extingui facile posset hujus mali semen, et origo, si circuli ejusmodi capillorum , qui tolerari consueverunt in celebratione Missæ , ob pravam usum penitus abrogentur. Id vero Concilii Romani auctoritate corroborari posset , in quo sic decernitur : *Comamque fictitiam, vulgo Perrucam, nunquam adhibeat. Idem sapienter advertit P. Meratus (1) : In Concilio Romano celebrato anno 1725 a Benedicto Papa XIII sancitum est, quod qui ignominiam sæcularis habitus, et comas capitum pro Christi amore deposuerunt, Veste ac Tonsura Clericali congruente semper utantur, Comamque fictitiam, vulgo Perrucca, aut Cerchietti, vulgo Girelli, nunquam adhibeant.* Quamvis id Concilium , tanquam provinciale , *vi coactiva*, leges inferre nequit huic Civitati , ac Diœcesi , quæ extra Romanam provinciam sitæ sunt ; tamen *in vi directiva* normam præbere Nobis potest , ut observanda decernamus in hac Diœcesi , quæ idem Concilium in sua Provincia constituit. In medium quoque proferri possent , pro circulis capillorum abrogandis , omnia quæ Braschius (2) fuse congescit in comas fictitias , et eosdem capillorum circulos , qui adhiberi solent in celebratione Missæ , sive alio quocumque loco. Sed experiri tandem volumus, si lenitas aliquam gratiam, fructumque comparare possit. Itaque quid nomine *ficti-*

(1) Tom. 4 , p. 4 , p. 347. — (2) In Promptuar. Synod. cap. 27, a num. 44 ad num. 23.

tiæ comæ, quid nomine *circuli capillorum* intelligi debeat, exponemus, et limites etiam, quos indulgentia Nostra præterire nequeat eorundem circulatorum ratione, clare indicabimus. Illud pariter libere fatemur, si quis in his circulis deferendis præscriptos a Nobis fines excesserit, in ipsum decernenda fore a Nobis, quæ superius recensuimus in eos, qui retentis fictitiis comis, audent Missæ Sacrificium peragere.

12. Fictitia coma reticulum est tegendo capiti accommodatum, quod fasciolæ circumductæ assutum est, adscititiis capillis eidem reticulo adhærentibus, qui caput ipsum operiunt, ac veluti si nativi essent, in collum defluunt. Neque sane fictitia coma nuncupari desinit, eo quod capilli reticulo inhæreant, ipsique breves, et inornati videantur; verum id solum comam modestam efficit, et Clerico magis consentaneam. Neque illud fictitiæ comæ adversatur, si capilli etiam nativi retineantur; tunc enim reticulum capillis superimpositum appellatur. Postremo, licet corona Clericalis in medio reticuli late pateat, tamen ratio fictitiæ comæ non amittitur; sed tunc eidem comæ adjuncta clericalis corona dicitur. Quinimo coronæ latitudo nihil omnino suffragatur, ut coma illa fictitia non sit, et nudum caput, apertumque haberi existimetur, dum Sacrum conficitur, sed aliam quoque pravam consuetudinem inducit. Siquidem non licet inconsulto, ac temere coronam ipsam amplificare; sed leges observandæ sunt, quæ pro dignitatis, Ordinumque ratione præscribuntur. Corona Clerici, qui nondum Sacerdotio initiatus fuit, Sacræ Particulæ comparari debet: Corona Sacerdotis divinæ Hostiæ similis decernitur: tandem corona Episcopi, et Cardinalis ejusdem Hostiæ amplitudinem tantisper debet excedere. Hæc potissimum habentur in Cæremoniali Episcoporum; idemque Quartus, Castaldus, et Pittonius docent (1).

(1) L. 1, cap. 1, ad Rubricas Missal. part. 3, tit. 6, sect. 1, §.

13. Circulus vero capillorum nihil aliud est , quam fasciola , cui magna cum industria ementiti capilli adnectuntur , ut loco deficientium capillorum subrogentur. Nativi autem capilli , qui supersunt , capite apparere debent ; et ea solum parte , qua ipsi rariores sunt , vel breviores , alieni substitui solent , quos etiam similes esse oportet reliquis capillis , qui fasciolæ adsuuntur. Hinc satis aperte constat , eos magno in errore versari , qui circuli nomen tribuunt illi reticulo , quo totum caput contegitur , et cui ficti capilli ita adhærescunt , ut nativi nequaquam perspiciantur , aut quia succisi fuerunt , aut quia ob aliam quamcumque causam nulli supersunt capilli , vel si aliqui supersunt , aliis ementitis undequaque teguntur ; istique solum adsuti reticulo populo spectandi exhibentur. Clemens XI eo loco , quem superius nominavimus de circulo capillorum , et comis fictitiis , tanquam diversis rebus sermonem instituit , neque permiscenda hæc existimat , licet fictitiæ comæ *breviores fuerint , inornatæ , nec modestiæ Clericalis modum excedentes*. Idem Pontifex , uti dictum est , cum circulis ejusmodi , aut fictis comis in Chorum convenire prohibet Canonicos omnes , aliosque Clericos Beneficio præditos. Cum igitur nemo unquam Romæ contenderit ad Chorum accedere , comasque deferre vel nodulis distinctas , vel in humeros defluentes , sed breves tantum , ac modestas , in quibus etiam corona pateret , vel comarum loco circulis uti , quos paulo ante explicavimus , et qui nativis capillis omnino similes forent , et solum eam capitis partem occuparent , ubi capilli ipsi deessent ; cum , inquam , hæc ita sint , clare dignoscitur a Summo Pontifice magnum discrimen inter fictitias comas , et circulos capillorum constitutum fuisse , et illud potissimum , quod Nos ipsi nuper ostendimus.

Respondeo. Lib. 2 , Sect. 4 , cap. 8 , In Enchirid. I. 2 , tit 2 , §. quarta pag. 453.

14. Quamobrem iterum decernimus, ne ullus Sacerdos audeat rem Divinam facere, retentis comis fictitiis, sub pœna *suspensionis ipso facto a celebratione Missæ*. Ob easdem causas superius expositas permittimus circulos capillorum deferri, dum Sacrum peragitur, donec aliter statuamus; quod certissime eveniet, si pravus aliquis usus inducatur, vel Sedes Apostolica hanc nostram indulgentiam minime probandam judicaverit. Præcipimus etiam, ut circuli ejusmodi intra viginti dies ad Nos, vel Vicarium nostrum Generalem deferantur, ut scripta a Nobis, et obsignata facultas concedatur.

15. Quoniam vero audiendis rebus prorsus inusitatis diu assueti sumus, jam perspicimus magnam Sacerdotum copiam, qui simul cum suis tonsoribus ad Nostras ædes confluant, ut varia Nobis morborum genera patefaciant. Alius quidem, vultu dejecto mœrentique, testatur aliquem Sacerdotem capitis morbo laborare, qui stomachum moveat; quæ tamen causa nequaquam probatur a Sacra Congregatione Concilii, ut fictitia coma in celebratione Missæ permitti debeat, quemadmodum die 6 Junii anno 1726 ipsa definivit. Alius vero Tonsor fatetur alterum Sacerdotem propriis capillis omnino carere, vel ipsos tam breves, hispidosque esse, ac inæquales, ut nulla arte circulus effingi, aptarique possit; ideoque necessario reticulum esse concedendum una cum alienis capillis; qui si comam fictitiam exhibeant, brevis ea tamen erit, ac modestiæ prorsus consentanea, ita ut circulus capillorum usitatus videatur. Attamen ejusmodi concursus in nostras ædes recusamus; et nullas causas excipere volumus.

16. Si qui reipsa, vel falso morbo aliquo vexantur, si, inquam, Sacrum Deo operari velint in hac Civitate, vel Dioecesi, nudo capite, apertoque Divina hæc Mystéria conficiant, vel necessariam a Sede Apostolica facultatem obtineant, cui Nos libentissime parebimus. Nemini

afferre debet molestiam, per hos menses æstivos, aperto capite rem Divinam facere; et Nos profecto in hos usque dies evulgare nostram banc Institutionem protraximus, ut, qui fictitiam comam, quam tamen capillorum circum falso nomine appellabat, in Missæ celebratione adhibuit, sine incommodo, capite detecto Sacrum faciat, donec a Summo Pontifice facultatem exposcat. Pro certo tamen sciat, quod ipsi nequaquam licebit caput operire, nisi postquam a Sede Apostolica responsum propitium redditum fuerit. Neque sane querantur indecorum esse, si populus Sacerdotem videat nudo, rasoque capite celebrantem. Nam fideles potius admirantur honorem, atque observantiam Decretis Apostolicis exhiberi, et præsertim pietatis studio moventur, cum Monachos, rasis omnino capitibus, Sacrum facientes inspiciunt. Postremo nemo queri potest, si illum moneamus, pro facultate obtinenda ad Sedem Apostolicam omnium magistram esse confugiendum. Nos ipsi, cum legitimas ob causas, idem privilegium necessarium haberemus, prius sane a Pontifice illud petivimus, et summa ipsius humanitate consecuti sumus. Etenim mitiori Cœlo per annos quadraginta usi sumus; deinde hujus Cœli inclementiam, atque asperitatem dudum pertulimus cum magno incommodo; quod eo pervenit, ut tussim, et convulsiones excitaverit, ut etiam sanguinem copiose exspuere cogeremur. Medicos magis peritos consulimus, et Nobiscum tacite perpendimus, an totum illud incommodum vitio tribui Nobis deberet, quod tamen dimanasse ab assidua studiorum exercitatione deprehendimus, quam ab ineunte adolescentia suscepimus, licet exiguo, aut nullo fortasse cum fructu; eamdemque viam insistimus, quamvis longæva ætate debiles, ac pene confecti videamur. Quare Sacrum facere in Metropolitana Ecclesia optantes, aliisque in urbanis templis (quippe alienum a ministerio nostro putamus rem Divinam assidue in Sacello privatim celebrare) necessario uti debuimus.

fictitia coma, quæ brevis esset, et canos præ se ferret. Item declaravimus proprios a Nobis capillos retinendos, comamque appositam statim, ineunte vere, deponendam. Neque perscrutari, ac comminisci voluimus eandem comam potius appellandam circuli nomine, eo quod nativi capilli a Nobis conserventur. Neque tandem illis rationibus uti voluimus, ob quas Cardinales haud censentur obnoxii illis Decretis, quæ fictitias comas interdunt; quamvis etiam nonnulli Cardinales *jure proprio*, non aliena concessione, rationes easdem reipsa probent, et amplectantur. Quapropter ad Altare cum fictitia coma non ante accedendum putavimus, quam facultas a Summo Pontifice Nobis traderetur, quemadmodum jam indicavimus.

INSTITUTIO XCVII.

Epistola ad Vicarium Generalem data. Utrum Canonicus Lateranensis, retenta eadem vivendi ratione, Beneficio, quod simplex nuncupatur, frui possit. An Canonici Lateranenses Beneficia, quæ curam animarum adjunctam habent, sibi comparare queant. Utrum facultate opus sit, et a quo impetrare illam debeant.

1. **I**NUSITATUM prorsus videtur, quod a Laicis quibusdam patronis exposci Nobis heri vesperi tradidisti, qui *jus præsentandi* ad simplex Beneficium obtinentes, Canonicum Regularem Lateranensem consanguineum suum nominare contendunt. Ipse vero concedi sibi idem Beneficium postulat ea conditione, ut vitæ institutum, ac rationem, in qua versatur, retineat. Equidem id fieri posse non arbitramur, nisi Apostolicæ Sedis auctoritas intercedat. Nos certe aliud privilegium vidimus ab Innocentio XII obsignatum, anno 1696, Clerico Salvio Placentinæ Diocesis ex hac provincia Nostra Bononiensi, ut duo simplicia Beneficia retineret, etiam solemn

votorum nuncupatione peracta : eidem privilegio additæ sunt omnes necessariæ clausulæ , quæ statum , ac rationem Beneficiorum declarant , ne diuturnitate temporis in Beneficia Regularia permutata esse putarentur, eo quod Canonicus Regularis Lateranensis illa obtinuisset.

2. Procul dubio Canonici Regulares Lateranenses Beneficia sibi comparare possunt, quæ curam animarum adjunctam habeant (1) , non autem simplicia , cum de primis tantum Caput *Dei timorem, de statu Monachorum* verba faciat , quemadmodum Sacra Congregatio Concilii suo Decreto comprobavit , quod etiam Gregorii XIII auctoritate confirmatum fuit : *Cum dubitaretur* (inquit Fagnanus) (2) , *an Canonicus Regularis esset capax Beneficii simplicis, Sacra Congregatio dixit videri incapacem , quia Capitulum Quod Dei timorem , loquitur de Parochiali : agendum tamen cum Sanctissimo. Die 25 Julii 1578, Sanctitas Sua dixit, licet Tridentinum Concilium non prohibuisset Canonicos Regulares obtinere sæculare Beneficium , etc. tamen Jus commune obstare , quod nonnisi in Parochialibus dispensat , dicto Capitulo Quod Dei timorem. Hic autem agitur de simplici.*

3. Nunc autem Regulares iidem Canonici Beneficia cum animarum cura suscipere prohibentur, nisi Abbatis Generalis facultas, et Apostolicæ Sedis Indultum interveniant , uti Clemens X, generali suo Decreto, die 18 Martii anno 1671 constituit. Insuper illud *in jure* Beneficium simplex appellatur , quod ab animarum cura sejungitur, licet residentiam inducat eo modo , quo Canonici in Cathedralibus , et Collegiatis , uti docet Abbas (3). Nunc pariter ab Apostolica Dataria simplex Beneficium his solummodo verbis definitur : *Beneficium simplex*

(1) Cap. Quod Dei timorem. De statu Monachorum. — (2) In Comment. in cap. Quod Dei timorem etc. num. 49. — (3) In cap. *Super eo* num. 3 et 4. De Regularibus , et cap. Quod Dei timorem num. 5. De statu Monachorum.

personalem residentiam non requirens. Quapropter controversia excitata est, utrum Canonici Regulares, quibus nequaquam licet consequi Beneficia simplicia, quæ residentiam non exigunt, utrum, inquam, obtinere queant Beneficia, quibus nulla animarum cura, sed residentia tantum adnectitur, nempe Canonici in Cathedralibus, vel Collegiatis Ecclesiis. Cum tamen Canonici ejusmodi inter simplicia Beneficia recenseri consueverint, uti paulo ante dictum est, ideo communi fere omnium consensu ad eosdem Canonici idonei non existimantur (1).

4. Revera, cum Jacobus Cardinalis Boncompagnus Canonici hujus Metropolitanæ conferre statuisset Canonico Regulari Lateranensi, opus fuit ad Sedem Apostolicam confugere, quæ rem totam judicio Sacræ Congregationis Concilii decernendam voluit, cum Nos ipsi Secretarii munere fungeremur. Quare in examen ea causa vocata fuit, et Canonici Regulares ad obtinendos in Metropolitanis, et Collegiatis Canonici nequaquam idonei judicati fuerunt; tamen ob graves rationes responsum fuit a Summo Pontifice privilegium eidem Canonico impertiri posse (2); itaque Innocentius XIII, consilio Sacræ Congregationis adductus, ipsum Canonicum Apostolica auctoritate idoneum constituit, ut Canonici in Metropolitana assequeretur. At vero cum eadem causæ minime intercederent, Sacra Congregatio Summum Pontificem hortata est, ne alium Canonicum Regularem, qui in Pistoriensi Ecclesia Canonici expetebat, habilem, idoneumque Apostolica facultate redderet (3).

(1) Pyrhing. ad Tit. Decretal. de statu Monachor. lib. 3, tit. 35, § 2, num. 18. Van Espen. Jur. Eccles. tom. 2, tit. 48, cap. 3, num. 47. Tondut. quæst. Benef. tom. 1, cap. 80, n. 10. Corrad. in Praxi Benef. lib. 6, cap. 1, num. 26. Navarr. Consilio 44, num. 6, lib. 3, de statu Monac. Bellamera decis. 172, tit. de Præbendis. Card. Petra ad Constit. Apostol. tom. 4, ad Constit. Anastas. IV, sect. 4, num. 30 et seqq. — (2) Resol. habita die 48 Septembris 1723. — (3) In causa Pistorien. Indulti die 16 Martii ac 18 Maii 1737.

5. Non ignoramus Regulares Canonicos his decretis , ac sentiis minime acquiescere , ipsisque permissum fuisse , ut rationes suas contra proferrent. Sacra Concilii Congregatio, die 14 Novembris anno 1693 , facultatem tribuit Canonico Regulari , ut sæcularem Parochiam impetraret ; et simul eadem Sacra Congregatio indixit , ut collectis in unum decretis expenderetur, utrum Canonicis Regularibus liceret Beneficia sæcularia cum animarum cura percipere, interposita solum Abbatis Generalis facultate: idque Innocentius XII approbavit (1) , et Litteras Apostolicas evulgari jussit, quæ rem eandem confirmarent. Cum Pontificatum gereret Clemens XI, Procurator Generalis Lateranensium postulavit examinari, utrum ipsi Parochias , et Canonicatus assequi posse viderentur, ita tamen, ut nulla mentio fieret de sentiis , ac decretis SS. Congregationum , aut de oraculis Summorum Pontificum, quæ a Gregorio XIII ad illud usque tempus adversa , seu propitia haberentur ; sed tantum in examen adduci liceret jus commune , Tridentinam Synodum , verba, quibus vota solemnita ab ipsis nuncupantur , et postremo rationem instituti , atque Ordinis, cui nomen dederunt. Quare Pontifex die 20 Aprilis anno 1712 ad Sacram Congregationem Concilii hanc causam rejicit : *juxta petita*.

6. Cum tamen, post illud tempus, eadem causa proposita nunquam fuerit, valere plurimum debent sententiæ, quas superius enumeravimus ; et nequicquam contendunt aliqui eas de medio sublata esse, eo quod Pontifex concesserit ab iisdem sentiis provocare. Quippe certissimum est omnibus , expendi debere id solum , quod conceditur , non vero id , quod petitur ; ideoque parvi faciendum esse , quod petendum fuerat , sed nunquam petitum fuit.

7. Finis hoc loco tribui posset Institutioni nostræ ;

(1) Decretor. lib. 43 , pag. 549.

sed ne Canonicis Regularibus, ipsorumque causæ contrarii fortasse judicemur, pauca alia subjiciemus. Ac primum fatemur ex verbis solemnibus Professionis magnum argumentum desumi, ut se idoneos probent ad Parochias, et Canonicatus cum sola Generalis Abbatis facultate, si semel ipsorum causa in Sacra Congregatione Concilii proponatur; verba autem, quibus inniti possunt, hæc sunt: *Voveo et promitto, etc. et quod nunquam Beneficium acceptabo cum cura, vel sine cura, intra, vel extra Ordinem nostrum, absque licentia Capituli Generalis, vel ejus auctoritate fungentis, renuntiando omnibus juribus, et Privilegiis, et consuetudinibus in contrarium mihi competentibus, vel quomodolibet competituris.* Instituti ratio causam ipsam juvabit plurimum; nam ad laudes divinas in Choro celebrandas potissimum excogitatum fuit: ea pariter lege S. Augustini, quam ipsi Canonici profitentur, causa corroborari poterit: *Clericus duas res professus est, et sanctitatem et Clericatum, interius sanctitatem; nam Clericatum propter Populum suum Deus imposuit cervicibus ipsius, qui magis onus est, quam honor: Quippe non minus Beneficium dimanat in populum ob susceptam animarum curam, quam ob pietatem, ac religionem, qua divinæ laudes in choro celebrantur.*

8. At si hos limites velint excedere, et sibi Beneficia etiam simplicia tribui posse contendunt, *quæ personalem residentiam non requirant*, et ea consequi sperent ob solam Generalis Abbatis facultatem, et ipsum quoque claustrum deserere, postquam Beneficium simplex attigerint; si, inquam, hæc postulant, nihil obtinendum ab ipsis suspicamur, etiamsi jus tantum, et ratio spectentur. Universa quondam Beneficia residentiae lege tenebantur, uti canonum interpretes docent (1). Temporis diuturni-

(1) Innocent. cap. fin. num. 4, v. Intelligo tamen. Zabarella num. 16. Felinus, num. 9, de Cleric. non residentibus.

tate Beneficii proventus imminuti sunt , adeo ut honestam sustentationem suppeditare nequaquam possent. Id consuetudinem induxit , ut Beneficio præditi fructum perciperent , licet suis in sedibus haud morarentur , ob eam nempe causam , ut alia ex parte sibi victum necessarium compararent (1). Quare Beneficia ejusmodi obtinentibus ea lex tantum præscribitur , ut habitum Clericalem , ac Tonsuram deferant , et Canonicas Horas persolvant.

9. Cum hæc ita se habeant , si Regularibus Canonicis ad vitam ducendam necessaria ab Ordine suppeditantur , qua ratione ad Beneficia simplicia ipsi idonei putari debeant , cum illa ad alendum Sacerdotem instituta fuerint? Si populi utilitas Regulares Canonicos ad Beneficia idoneos reddere debet , quænam utilitas , aut bonum ex eo dimanare potest , qui habitum Clericalem superinduit , et privatim recitando Divino Officio tempus impendit? Hæc potissimum futura causæ impedimenta putamus , si in medium aliquando proferatur. In hac sententia magnopere confirmamur ob quamdam dissertationem a præclarissimo viro Pittonio confectam , sed typis minime evulgatam ; cum ille interrogatus , utrum Regulares Canonici existimari deberent idonei ad Beneficia , quibus animarum cura adjungitur , et ad obtinendos Canoniciatus : *pro veritate* respondit asserendum id esse , etiamsi sacri canones , et verba solemnæ Professionis tantum perpendantur , juxta eos limites , quos Clemens XI constituit , uti nuper indicavimus. Deinde interrogatus , an Canonicis iisdem liceret Beneficia simplicia , et Pensiones Ecclesiasticas accipere : id prorsus negavit. Hæc pauca habuimus etc.

(1) Gonzalez , in cap. Conquerente , num. 2 , de Cler. non residentibus.

INSTITUTIO XCVIII.

De Baptismo conferendo. De temporis spatio, quo deferendi sunt Infantes, ut baptizentur: Illos irregularitati omnino esse obnoxios, qui Sacramentum Baptismi (nisi urgeat necessitas) Infantibus privatis in domiciliis conferant. Eos pariter arguendos magnopere, qui tempus protrahant, et Infantes domi baptizatos ad Ecclesiam asportare negligant, ubi omissæ cæremoniæ rite perficiantur. Legibus adversari Parochum, aut alium quempiam Sacerdotem, qui Baptismi in privatis ædibus collati fidem facere renuat.

1. **M**AGNO cum dolore percipimus in multos dies Baptismum protrahi Pueris recenter natis, quibus peractis ad Metropolitanam Ecclesiam Sancto Petro nuncupatam deferuntur, ut salutaribus undis abluantur. Alii vero pravam hanc consuetudinem non sequuntur, sed accito Parocho, aut alio familiari Sacerdote, Baptismalem aquam domi impertiunt Infantibus, licet nulla necessitas interveniat; deinde aliud voluntate sua tempus decernunt, quo infantes ipsi ad fontem Baptismi deportentur, ut consueti ritus, ac cæremoniæ perficiantur. Contigit autem, quod Parochus aut Sacerdos fidem facere recusaverit, privatim iisdem Infantibus Baptismum fuisse collatum. Non semel etiam evenit, ut Infantes ex legitimo matrimonio procreati Baptismum a Parocho privatim acceperint, quamvis nulla necessitas intercederet. Deinde res occulta permansit, et ipsi Ecclesiæ ritus prætermitti sunt; quippe Infantes ad Baptismi Fontem delati nunquam fuerunt. Postremo Baptismales undas Infantibus administrari per Obstetrices nimia facilitate cognovimus, quæ ægre patiuntur interrogari, qua ratione Baptismum contulerint, et non semel suo loco substituant Filiam, Neptim, aut etiam Famulam, de quibus certum non est, utrum materiam, formam, atque intentionem bene noverint, quæ ad ejusmodi Sacramentum

rite administrandum necessario requiruntur. Sed jam de his corruptelis sigillatim verba faciamus.

2. Equidem improbari illos, qui post multos dies ad Metropolitanam hanc nostram Infantes deferunt, ut Baptismum accipiant, Eugenii IV auctoritate constat, qui ita constituit (1): *Quamprimum commode fieri potest*. Idem sancit his verbis Rituale Romanum: *Quamprimum fieri poterit* (2): In libro pariter Romani Catechismi hæc leguntur (3): *Nam, cum pueris Infantibus nulla alia salutis comparandæ ratio, nisi eis Baptismus præbeatur, relicta sit; facile intelligitur, quam gravi culpa illi sese obstringant, qui eos Sacramenti gratia diutius, quam necessitas postulet, carere patiantur; cum præsertim propter ætatis imbecillitatem infinita pene pericula illis impendeant*.

3. Variam Ecclesiarum Disciplinam deprehendimus in statuendo temporis spatio, quo Infantes ad Baptismum suscipiendum deferri debent. Romæ promulgatum est edictum anno 1723, quo tres solum dies ad rem peragendam decernuntur. Idem in Gallia servatur institutum (4). Diem nonum in suis Conciliis S. Carolus Borromæus constituit, eamque sententiam plures aliæ Synodi sequuntur, quas Clericatus enumerat (5), et potissimum Cardinalis Jacobus Boncompagnus ita sanxit (6). *Nefas sit, ultra nonum diem Baptismum infantibus conferri, memores excommunicationis pæna parentes affici, si terminum nonæ diei præterierint*.

4. Hæc tum consuetudo inducta est, cum desiit pristina disciplina, ob quam Baptismus in celebritatibus solum Paschatis, ac Pentecostes, nisi aliter necessitas postularet, conferri consueverat: *Sane ex quo* (inquit eruditus Vicecomes (7) *ea tempora mutari Sanctis Patri-*

(1) In Const. 23, § 43, t. 1. Bull. Romani. — (2) Tit. 9. — (3) De Sacram. Bapt. part. 2, num. 34. — (4) Genett. t. 3, Theol. Mor. pag. 78. — (5) De Sacram. Bapt. dec. 23. — (6) L. 2, cap. 2. — (7) In suo Tr. de Rit. Bapt. cap. 23, in fine.

bus est visum, omnes in id toto pectore incubuerunt, ut nati Infantes in Ecclesiam quamprimum, aut omnino ante nonum diem ad Baptismum deferrentur.

5. Non autem hic nonus dies indicitur, ita ut Baptismi Sacramentum Infantibus ante id tempus administrari nequeat. Imo res gerenda est, quamprimum fieri possit, ob maxima pericula, quæ vitæ Infantium impendent. Sed nonus dies præscribitur, ne Baptismus magis protrahatur. Equidem anno 255 coactum fuit in Africa Concilium, in quo Fidus Episcopus petiit, utrum Baptismus pro expiandis ab originali labe Infantibus ante octavum diem conferri posset, cum in Veteri Lege, ob eandem causam, diesolum octava Circumcisio indiceretur. Patres igitur contra ipsius Episcopi sententiam ita statuerunt (1): *Quantum vero ad causam Infantium pertinet, quos dixisti intra secundum, vel tertium diem quo nati sint, constitutos baptizari non oportere, et considerandam esse Legem Circumcisionis antiquæ, ut intra octavum diem, eum, qui natus est, baptizandum et sanctificandum non putares, longe aliud in Concilio nostro omnibus visum est. In hoc enim, quod tu putabas esse faciendum, nemo consensit; sed universi potius judicavimus, nulli homini nato misericordiam Dei, et gratiam denegandam.*

6. Cardinalis Thomas de Tournon pietate, atque constantia celeberrimus, Commissarius, ac Visitator Apostolicus cum potestate Legati a Latere in Indiis Orientalibus, Sinensi Imperio, Insulisque adjacentibus, ut sacræ expeditiones Madurenses, aliæque finitimæ recte administrarentur, hoc Decretum die 22 Junii anno 1704 in lucem edidit: *Et quia audivimus Baptismum Infantum, ex Christianis Parentibus ortorum, eorundem incuria sæpe sæpius diu protrahi, non sine maximo dictorum Infantum salutis discrimine; moneamus Evangelicos Operarios, ut Sacrorum Canonum*

(1) In Epist. 59, ad eumd. Episcop. inter eas S. Cypriani.

memores , terminum breviorē , quantum fieri possit , attentis circumstantiis , genitoribus præfigant ; graviter conscientiam eorum onerantes , nisi filios , intra præfixum tempus , ad Ecclesiam deferant Sacro Fonte abluendos.

7. Plures sane huic Decreto adversati sunt , asserentes diem certum ad Baptismum Infantibus conferendum institui nequaquam posse. Illud tamen Pater Lucinus , S. Officii Commissarius Generalis , multiplici solidaque eruditione defendit (1). Idem Decretum Benedictus XIII (2) , et Clemens XII (3) sua auctoritate confirmarunt.

8. Quapropter nihil novi statuimus , sed Parentes tantum monemus curare magno studio , ut Baptismus in Ecclesia suis liberis , quamprimum fieri poterit , administretur ; neque diem octavum excedere sub poena *Excommunicationis* , quam in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus recenset. Parochos etiam magnopere hortamur , ut Populum de hoc gravissimo negotio diligenter imbuant semel saltem per anni cursum , cum sacras ad Altare conciones de more suscipiunt.

9. A legibus autem Ecclesiasticis prorsus alienum , ac dissonum fatemur salutes undas Baptismi domi privatim Infantibus conferri accito Parocho , aut alio Sacerdote , licet id nulla necessitas exposcat ; deinde , cum Parentibus libuerit , ad Sacrum Fontem eosdem Infantes afferri , ut consuetæ cæremoniæ , ac Ritus in Ecclesia celebrentur. Alienum quippe ab Ecclesiæ legibus est , privatim Baptisma domi conferre , cum in Ecclesiis sit ministrandum. Id satis constat ex 51 Canone Trullani Concilii : *Deponatur Clericus , qui sine licentia Episcopi intra domum in Oratorio domus sacrificat , vel baptizat.* Idem rursus in Canone 19 sic de-

(1) Anno 1728 , cap. 7 , p. 412 et seq. — (2) Anno 1727. — (3) Anno 1734.

cernitur : *In Ecclesiis, non in domibus, aut privatis Oratoriis, Baptisma celebretur. Contra faciens Clericus deponatur, Laicus excommunicetur.* Clemens V idem prorsus indixit (1) : *Nisi Regum, vel Principum quibus valeat in hoc casu differri, liberi extiterint, aut talis necessitas emergerit, propter quam nequeat ad Ecclesiam absque periculo propter hoc accessus haberi.* Cardinalis autem Boncompagnus in Synodo, quam modo commemoravimus, hæc habet : *Non in Oratorio, nec domi sine licentia nostra, vel Vicarii Generalis, audeat baptizare, præter casum necessitatis.*

40. Pervenit ad aures nostras a quibusdam dictitari, Parochi munus esse Baptismum conferre. Itaque prætermittis iis omnibus, quæ modo exposuimus, ut clarum, perspectumque fiat, non licere in privatis domibus Baptismum administrari, nisi necessitas urgeat; iis, inquam, prætermittis, Nos ipsi affirmabimus Baptismum esse a Parocho conferendum. Nam sic habetur in Rituali Romano (2) : *Legitimus quidem Baptismi Minister est Parochus, vel alius Sacerdos a Parocho, vel ab Ordinario Loci delegatus.* Illud pariter addemus idem baptizandi munus ad Sacerdotes pertinere. Quippe, dum Sacerdotium confertur, Episcopus his verbis utitur : *Sacerdotem enim oportet offerre, benedicere, præesse, prædicare, et baptizare.* Quemadmodum (ita docet S. Thomas (3)) Sacerdotis est conficere Sacramentum Corporis Christi, quod unitatem Ecclesiasticam explicat; ita Sacerdotis est Baptismi Sacramentum administrare, quod ejusdem unitatis nos participes efficit, et jus ad Mensam Domini nobis comparat. Id totum fusius in Romano Catechismo declaratur (4).

41. Qui tamen ita prædicant, illud pariter expen-

(1) In Clement. unica de Baptismo. — (2) Tit. de Sacram. Bapt. — (3) In 3 part. qu. 67, art. 2. — (4) Part. 2 de Sacram. Bapt. num. 23.

dant , olim a solo Episcopo Baptismum conferri consuevisse , uti prima Institutione demonstravimus. Præter illorum auctoritatem , quos Nos eo loco nominavimus , idem comprobatur his verbis Thomassinus (1) : *Primis illis initiis solus vulgo Baptizabat Episcopus.* Hujus rei documentum desumitur ex eo, quod in multis Italiæ Civitatibus Fons unus Baptismalis in Cathedrali , aut prope ipsam positus reperitur , ut Nos eodem loco cum Martene , ac Lupo indicavimus : accedit etiam Thomassini auctoritas (2) : *Quare et in maximis quibusque Urbibus una erat tantum Ecclesia , Fons unus Baptismalis , quem usum baptizandi retinet adhuc Italia.* Præclarus Vir Du Cange (3), postquam Fontem Baptismi magni operis , atque elegantiae constitutum Florentiæ prope Ecclesiam Metropolitanam descripsit , hæc insuper addere non omittit. *Quæ quidem adnotare libuit tanquam veteris moris institutum , cum olim in Civitatibus in Ecclesiis tantum Cathedralibus , aut iis adjunctis Baptisteriis Baptismus conferretur.*

10. Cum hæc ita se habeant , qui Parocho tribuunt baptizandi munus , secum perpendant , Baptismalem Fontem hujus Civitatis post immemorabile tempus in Metropolitana collocari , et ad ipsum semper delatos fuisse Infantes , qui procreantur in Urbe , vel ipsius ambitu , quem Cerchiam appellant , ut Baptismum accipiant. Quamobrem nequit Parochus absque ullo discrimine Baptismum administrare , sed tum solum id facere poterit , cum necessitas requirat ; quippe primus ipse Minister Baptismi inter eos procul dubio recensetur , qui urgente solum necessitate baptizant. Id vero munus sibi tribuere nequaquam debet , cum in sua Ecclesia Fons Baptismalis non habetur. Qui enim præpositus est Ecclesiæ , in qua Fons idem constituitur , ipse

(1) De veteri et nova discipl. Eccl. part. 4 , lib. 2 , cap. 24 , num. 8. — (2) Loco allato. — (3) In suo Gloss. ad voc. Bapt.

Baptismum administrare debet, uti Romano in Rituali præscribitur : *Ac licet, urgente necessitate, ubique baptizare nihil impediat, tamen proprius Baptismi administrandi locus est Ecclesia, in qua sit Fons Baptismalis, vel certe Baptisterium prope Ecclesiam.* Idem tradit sapienter Cardinalis Petra (1) : *Unde post Episcopos, Sacerdotes sunt Ministri Baptismi, non quidem omnes indistincte, sed ii, quibus ex officio competit baptizare; quinimo non omnes Parochi Baptisma suis ovibus ministrare possunt, sed ii tantum, qui, Ecclesiis Matricibus, aut Baptismalibus præsent.* Neque illud argumentum ullam vim habet : *Ecclesia est Parochialis, ergo etiam est Baptismalis.* Contrarium enim desumitur ex Trid. Synodo, quæ discrimen aliquod illis verbis dignoscit (2) : *Ecclesiis Parochialibus, vel Baptismalibus.* Imo nec veritati consentaneum est ejusmodi argumentum : *Ecclesia est Baptismalis, ergo etiam est Parochialis.* Nam potest Episcopus Fonti Baptismali locum decernere in Ecclesia haud Parochiali, quæ Populo commodior esse videatur (3). Quare in Synodo Cardinalis Columnæ Archiepiscopi hujus Urbis, *part. 1. cap. 7*, et etiam in Synodo Cardinalis Boncompagni *lib. 2, cap. 2*, hæc docentur : *Cum autem Parochi officium dicimus baptizare, non hinc derogare juribus intendimus et Ecclesiæ Metropolitanæ, et Ecclesiarum Archipresbyteralium, quæ illæsa servari mandamus.*

15. Verum ad alia superius proposita deveniamus. Legibus Ecclesiasticis plurimum adversantur illi, qui collato privatim Infantibus Baptismo, nonnisi post longum tempus ipsos in Ecclesiam deportari curant, ut Ritus consueti impleri possint. In Synodo Cardinalis Boncompagni, quod jam toties memoravimus, excusantur illi, qui facultatem ante obtinuerint, a Nobis,

(1) T. 4, suorum Commentar. in Constitut. Apost. pag. 285. —
 (2) Sess. 24, cap. 4, de Reform. — (3) Card. Petra in eodem loco.

seu Vicario nostro Generali , ut privatim domi Baptismus conferatur; ac deinde exspectari debeat vir dignitate , aut genere insignis , qui Patrini munere fungatur, aut alium loco suo substituendum designet. Easdem tamen Sacras Cæremonias in multos dies sine causa protrahere nullo modo ferri , ac dissimulari potest. Nam magna cum bonorum offensione, ac scandalo in eam ætatem aliqui venerunt , ut ipsi se contulerint ad hanc Metropolim, ut Ritus ac Cæremoniæ, quæ domi omissæ fuerant , in Ecclesia supplerentur. Illud etiam gravius fuit , quod aliqui inter ipsos jam viginti annis attigerant.

14. Postremo Leges Ecclesiasticas violant Parochus , ac Sacerdos, qui collato privatim Baptismo, hujus deinde rei testimonium facere detrectant. Baptismus etiam privatus in librum referri debet , in quo Pueri omnes baptizati adnotantur , uti Synodus eadem Cardinalis Boncompagni præcipit. Id vero qua ratione fieri poterit, si illi , qui Baptismum administrarunt , scriptum testimonium , aut voce saltem firmatum dare recusant? Neque sane ullus rerum æstimator , qui sensu aliquo præditus sit , audire sine stomacho , et commiseratione potest rationem illam inanissimam , quæ in medium proferri solet , nempe fidem Obstetrici præstandam , cum illa affirmat Baptismum collatum fuisse a Parocho , vel Sacerdote , sicuti fides eidem mulieri haberi consuevit , cum Baptismum a seipsa fuisse administratum testatur. Notissima res est unius solum testimonium sufficere , cum in dubium revocatur , utrum Puer aliquis Baptismum acceperit (1). Pro certo pariter habetur mulieris testimonium satis esse , uti Frosinus Pisanus Archiepiscopus luculenta dissertatione typis edita sapienter demonstravit. Quapropter Obstetrici fides habenda est , cum Puerum a se baptizatum fuisse asserit.

(1) Can. Parvulos , et Can. Cum itaque de Consecrat. dist. 4.

Cum tamen id peractum a Parocho, vel Sacerdote confirmat, tunc rem gestam ab aliis, non vero a semetipsa declarat. Cum hæc ita sint, quis unquam inficiabitur id a Sacerdote, quem nominat Obstetrix, esse inquirendum? Ipse vero qua ratione testimonium ejusmodi ferre recusabit?

15. Singulos itaque Parochos, ac Sacerdotes, aut alios, qui ad Baptismum conferendum tanquam extraordinarii Ministri eligi queant, eos, inquam, monemus, ne Baptismum in privatis domibus administrent, ut morem alicui gerant, vel ut alieno munere perlangantur, nisi forte necessitas id postulaverit, nempe, cum Puero recenter nato mortis periculum imminere videtur. Nullam pœnam decernimus in eos, qui hæc jussa facere detractaverint: quippe neminem futurum suspicamur, qui illis statim non pareat, eo quod ex ipso Jure Pontificio desumuntur. Attamen pro certo teneant debitas pœnas, etiam *Suspensionis*, in Parochos, ac Sacerdotes a Nobis quidem invitis indicendas esse, si quis obtemperare neglexerit. Quoniam vero suspicamur, aliquos tam pravo ingenio reperiri posse, qui ad evitandas propositas pœnas asserere non dubitabunt, Baptismum urgente necessitate a se ministratum fuisse, licet id prorsus alienum a veritate sit; eos admonendos putamus, ut accurate perpendant, quod *Speculator adstat desuper*, qui parendum Ecclesiæ mandatis jubet, et qui clarissime videt, utrum revera necessitas intervenerit. Jam vero Sacerdos ad ministrandum Baptismum in hac Metropolitana designatus, ad Nos statim deferat illius nomen, qui post collatum a se Baptismum, rei peractæ testimonium recusat obsignare. Ipsum accire non omittemus; ac jussa facere tum ob causæ æquitatem, tum muneris etiam nostri auctoritatem cogemus; nec timendum Nobis est, ne dicendi copia, aut ipsius eloquentia obruamur.

16. Quisquis autem facile deprehendit , quot mala simul cumulentur , cum Baptismus in privatis domibus absque ulla necessitate ministratur , neque res peracta iis , ad quos pertinet , innotescit ; si omittantur etiam solemnes cæremoniæ , eo quod Pueri nunquam ad Ecclesiam delati fuerint , ut Sacri Ritus , ac cæremoniæ persolvi queant. De illis Pueris agimus , qui ex legitimo , quamvis occulto , Matrimonio procreati sunt. Primo enim , Baptismus privatim confertur , quod fieri nequit , nisi aliqua necessitas urgeat , uti nuper ostendimus. Secundo , falsa necessitas effingitur , quam in periculo mortis solum esse constitutam explicavimus. Tertio , Baptismus a consuetis Ecclesiæ cæremoniis disjungitur , quod absque necessitate permitti nequit ; et si contrarium fiat , culpa lethalis admittitur. Id probant Theologi , quos Romaguerra (1) recenset. Quarto , aditus quidam recluditur , ut neglegantur Sacræ Baptismi cæremoniæ , cum aliqua fortasse contemptus specie ; quas sane cæremonias Apostoli instituerunt , et Ecclesia semper excoluit ; idque contingeret in hac Civitate , in quam ab ipsis Apostolorum temporibus Christianam Fidem Sanctus Apollinaris invexit. Equidem Alexander VII anno 1656 non sine magna difficultate permisit omitti aliqua Sacramentalia , dum Baptismus conferretur , apud Sinenses recenter ad Fidem adductos , mulieribus jam adultis , ne ullum discrimen asferri posset pudicitiae , qua Sinenses ipsæ mulieres tantopere commendantur. Insuper clarissimus vir Cardinalis de Tournon hæc præscripsit Apostolicis viris , qui in Madurensi Regione , aliisque finitimis Christi Legem disseminabant : *Districte prohibemus , ne in baptizandis tam Pueris , quam adultis cujuscumque sexus et conditionis , omittantur Sacramentalia ; sed omnia palam adhibeantur , et signanter saliva , sal , et insufflatio , quæ ex Apostolica Traditione*

(1) Ad Synod. Gerund. l. 3 , tit. 48 , cap. 4 , num. 49 et seqq.

Catholica Ecclesia recepit , et ob recondita in iis Sacris Cæremoniis Divinæ erga nos Bonitatis Mysteria sancte et inviolabiliter custodivit. Neque profecerunt quidquam illi , qui contra dictabant salivam , et insufflationem Sinensibus exosas esse maxime , ideoque neminem deinceps accessurum , qui Baptismum exposceret : quippe P. Lucinus , quem superius nominavimus , eorumdem Rituum vetustatem , cultumque sapienter ostendit , et rationes omnes , quæ contra afferri solebant , omnino refutavit. Item Clemens XII Missionariis ad promulgandum Madurensibus Evangelium designatis hæc præcipit : Dispensationem concedit ad decennium duraturam omitendi in collatione Baptismi salivam , et occulte utendi insufflationibus , in casibus tamen particularibus , et in quibus gravis et proportionata necessitas urgeat , super qua conscientia Missionariorum oneratur. In adultis vero hæc cavenda monet Pontifex : Dummodo non laborent errore habendi salivam , et anhelitum , tanquam materiam ineptam , et incapacem ad inserviendum pro Sacramentalibus Cæremoniis in Baptismo , utpote omnino incapaces Baptismi : Eisque Missionariis injungendum , ut debitam instructionem , aliasque omnes possibiles diligentias adhibeant , ut aversio Populorum a saliva et insufflatione amoveatur , et de instructione aliisque diligentis adhibitis Sanctam Sedem intra tempus decennii certiores. Insuper monendos esse Missionarios super gravi negligentia non recurrenti ad Sanctam Sedem pro obtinenda facultate dispensandi , et male se gessisse Episcopos concedendo hujusmodi dispensationem inconsulta Sancta Sede. Hæc omnia , si accurato studio perpendantur , satis declarant rei , de qua agimus , magnitudinem et gravitatem , nempe , si negligantur cæremoniæ , quæ Baptismo adjungi consueverunt. Quapropter delinquentes , ut sibi consulant , vehementer hortamur ; gravissima pariter detrimenta , quibus innocentes Pueri obnoxii fiunt , oculis Parochorum subjicimus , qui

Baptismum privatim a se collatum fuisse nequaquam monuerunt, ita ut ipsi Pueri in librum Baptizatorum, in hac Metropolitana, relati non fuerint. Nam iidem Pueri ætate jam adulti, suscepti Baptismi testimonio, plures ob causas necessario indigebunt, ipsumque in libris, qui in templo Sancti Petri servantur, frustra requirent; ideo nulla conjectura assequi poterunt, ubinam Baptismum acceperint, eo quod Bononiæ quidem nati, salutari Lavacro in Sacris Ædibus Sancti Petri solum ablui debuerunt. Hinc Baptismi testimonio carentes, pluribus difficultatibus, ac damnis eos implicari necesse est. Postremo admonendi sunt, qui parere recusaverint, pœnas a Nobis in ipsos arbitrio nostro decernendas, quæ ipsorum fortasse obstinationem superabunt.

17. Circa Obstetrices Institutionem nostram octavo loco positam renovamus, easque diligenter examinari præcipimus, uti dictum est; nullamque admitti volumus, quæ peracto examine probata non fuerit. Si qua fortasse venire in examen abnuerit, vel ipso prætermisso, ac sine debita facultate munus exercere suum non dubitaverit, illam ex Urbe, ac Diœcesis finibus auctoritate Nostra depellemus.

INSTITUTIO XCIX.

Epistola Encyclica Parochis Diœcesis : cautum esse tum a Sacris Canonibus, tum etiam a legibus civilibus, ne quis Ecclesiam armatus ingrediatur : discrimen ostenditur inter enses, aliaque id genus arma, quibuscum Ecclesias ingredi fas est, et inter sclopetos, aliaque ejusmodi, quibuscum ingredi vetitum est.

1. INVITO, moerentique animo percepimus ad plures Ecclesias, aut Parochias hujus Diœcesis accedere Fideles cum armis hastatis, sive ad concipiendum ignem conflatis, cum ad Sacrum audiendum, aut Ollicia

Divina per Festos dies frequentes conveniunt. Equidem, si pravæ hujus consuetudinis initium repetatur, facile deprehendemus id Parochistribuendum esse, qui ob privatas amicitias, aut alias ob causas inanes neglexerunt, aut dissimularunt plurimos, qui cum armis iisdem templum ingressi sunt, quorum exemplum deinde cæteri secuti fuerunt.

2. Ad Sacras Ædes cum armis accedere Canones prohibent, uti Gonzales fuse demonstrat (1). Sanctus Carolus Borromæus Ecclesiasticæ Disciplinæ restaurator egregius in primo Provinciali Concilio, quod Mediolani coegit, hæc decernit (2): *Nemini cum venaticis canibus, vel volucribus in Ecclesiam ingredi liceat, neque hastam, vel sclopetos, balistas, aliave ejusdem generis in eam inferre.* In suis quoque Institutionibus, quæ Vicariis Foraneis nuncupantur (3), his verbis utitur: *Satagite diligenter, eaque ratione, quæ magis consentanea videbitur, ne Fideles, cum ad pietatis, ac religionis Officia celebranda conveniunt, veluti ad Litanias, aut publicas supplicationes, ne, inquam, arma deferant, saltem hastata, neque alia concipiendo igni accommodata. Insuper curam impendite, ut a mulieribus, quantum fieri poterit, viri secernantur; ac ne vino, epulisque populus indulgeat, sed pietatem tunc excolat, quemadmodum Religionis instituta requirunt.* Cardinalis Jacobus Boncompagnus in sua Synodo ita constituit (4): *Templum Dei, pacis, non armorum locus est. Præsenti Decreto arma quæcumque hastata, sive ad ignem concipiendum conflata, inferri prohibemus sub pœnis Nobis arbitrariis: nec more castrorum deponantur apud parietes intus Ecclesiam, aut foris; non enim statio militibus, sed*

(1) In Comment. cap. Clerici, num. 7, de vita et honest. Clericor. — (2) In Act. illius Eccl. part. 2, tom. 4, pag. 30, edit. Lugdun. — (3) Tom. 4. Oper. præd. pag. 695. — (4) Lib. 4, cap. 23.

orantibus Sacræ panduntur Ædes. Hæc quidem verba desumpta videntur ex Sancto Amatore, quæ Constantius etiam in vita Sancti Germani commemorat (1): *Ecclesia* (inquit) *Domus Orationis, non Martis statio petulantis.*

3. Profecto, qui Religionis solum rudimentis imbutus est, perhorrescat oportet, si veterem et recentem disciplinam secum perpendat. Theodosius Junior Imperator celeberrimum Edictum super hac re promulgavit, cujus pars in Codice Theodosiano (2), et in Balsamone pariter (3) continetur; integrum vero in fine Concilii Ephesini describitur. Nemini Sacras Ædes cum armis adeundas indicit Imperator his verbis: *Plenissima severitatis jussione, et horrendis comminationibus præcipue, ne id faciant, admonebis. Nam qualem ille spem in Religione collocat, qui in Religionis contumeliam armis accinctus ingreditur?* Et cum intelligeret id magis exemplo suo confirmandum esse, ita subdit: *Nam et Nos, qui jure imperii armis circumdamur, quosque sine armatis stipatoribus esse non convenit, Dei templum ingressuri, foris arma relinquimus, et ipsum etiam diadema deponimus; et quo submissioris imperii speciem præferimus eo magis imperii Nobis majestas promittitur.*

4. Cum ipse Theodosius Imperium teneret, nondum inventa fuerant arma, quæ ignem conciperent; neque simile vero putandum est, quod ille manibus hastam gereret. Quapropter, si Dei templum ingressurus, foris arma relinquere consuevit, asserendum merito videtur, quod ense deponeret. Equidem Christiani Milites ense in Ecclesiam inferre primo cœperunt, ut ipsum nudarent, vel saltem nudare fingerent, cum Sacrum Evangelium legeretur; quo nempe ostenderent se paratos esse vitam effundere, ut idem Evangelium tuerentur;

(1) Lib. 4, cap. 4. — (2) In lib. 9, tit. 43. — (3) In Nomocan. Photii, tit. 5, cap. 2.

quam sane consuetudinem plures adhuc Equestres Ordines retinent. Ea fortasse a belligeris Polonis dimanavit, quod Princeps Micislaus Idolorum cultu deposito, susceptaque Christi Religione, indixit populis suis gladium distringere, quoties in Ecclesia legeretur Evangelium, nempe ut quisque se paratum ad effundendum sanguinem ea ratione declararet (1).

5. Hæc quidem non commemoramus, ut constet nequaquam licere ad Ecclesiam cum gladio accedere. Quippe id alienum est a communi consuetudine, quæ vulgo obtinuit, et vix ensis dimittitur, cum Sacramenta percipiuntur. Itaque illa exempla solum indicavimus ob eam causam, ut reliquis armis in templum ferendis aditus occludatur, atque illis potissimum, quæ ignem concipiunt.

6. Quondam eadem ratio templis, et Principum Aedibus habebatur. Nefas erat Fidelibus gladium gerere, cum templum adirent, quemadmodum ex allato Theodosii Edictoprehenditur. Idem institutum servari in Palatiis Principum consuevit, quod Tiridatis Regis exemplo perspicitur. Nam, cum Neronis Imperatoris Aedes peteret, monitus fuit, ut ensem prius deponeret, ne loci illius majestatem offenderet. Ita Xiphilinus scriptum reliquit.

7. Nunc vero universis permittitur gladium in Ecclesiam deferre, idque ubique gentium fieri constat. Non licet tamen omnibus gladium gerere, cum Viros Principes conveniunt, sed quibusdam tantum ob dignitatem aliquam supra cæteros præstantibus, atque illis præsertim, qui ad Principis tutelam gladio utuntur.

8. At quamvis gladius, quem deferre coram Principibus non licet, in Ecclesiis concedatur; facultas tamen ejusmodi reliqua quoque arma complecti nequaquam

(1) Gaguinus, in Actibus Reg. Polon. apud Theophilum Raynaudum, tom. 47, quæst. de Relig. Loricato, pag. 492.

debet , ac ea præsertim , quæ ad ignem concipiendum efformantur , et quæ nemo prorsus inferre potest , dum Principis Ædes ingreditur , quamvis ipse longe absit , juxta leges quas Menochius recenset (1). Accedit etiam moris vetustas ferendi gladium in Ecclesia , ejusque instituti nobilitas , ac dignitas , uti Nos paulo ante exposuimus ; recenter autem invecta fuit prava consuetudo , ut arma quoque cætera in Sacras Ædes inferantur , ea-que statim initio improbata , ac vetita fuit ; neque ullam sane originis præstantiam jactare potest , uti de gladio , qui in Ecclesia permittitur , nuper ostendimus.

9. Argumenta hæc sane æquissima putamus , quibus adducti silere nullo modo possumus , cum de tuendo præsertim Dei cultu res agatur. Quapropter hortamur Parochos magnopere curam omnem , studiumque impendere , ne prava consuetudo in Ecclesiam deferendi arma , quæ potissimum ignem concipiant , in suis locis , si adhuc careant hac gravissima corruptela , sensim ipsorum negligentia propagetur. Cæteri vero Parochi , ubi mos pessimus jampridem invaluit , haud prætermittant rei gravitatem populo patefacere , moremque indignissimum prorsus eliminare. Id tibi fuisse a Nobis vehementer commendatum libere declares ; qui procul dubio integram valetudinem diutius ad extremam usque vitæ periodum tueremur , si corporis morbis Nos eripere possemus ea facilitate , qua rationes , dicteriaque hominum superamus. Palam exponas illis , qui inter Familiares Nostros datis litteris cooptati , aut muneris alicujus titulo a Nobis decorati fuerunt , statim hoc privilegio spoliatum iri , si arma , præsertim ignem concipientia , in Sacras Ædes deferant. Idem futurum pro certo affirmabis reliquis omnibus , qui a viris Principibus , aut quocumque Tribunali easdem litteras consecuti fuerint , ut arma ferre ipsis liceat. Cum enim dubitandum non

(1) De Arbitrariis Cas. 494 , num. 39 et 40.

sit de peculiari studio , quo illi Dei Cultum prosequuntur , facili negotio eos adducemus , ut prorsus immerentes litteris , ac privilegiis destituant. Postremo notum facies alia quoque consilia , si opus fuerit , a Nobis ineunda , ut ipsorum audaciam comprimamus. At quoniam non ignoramus obtineri vix posse , ut Rustici arma sua domi relinquant , cum ad Ecclesiam se conferunt , atque iterum domum repetant , ut arma capiant ; ideo Parochus , ubi in Ecclesiam arma ferre populus consuevit , illorum exemplum sequatur , qui suæ Canonicae porticum , aut aliud cubiculum paratum exhibent , ut ibi deponant arma , qui templum ingredi volunt , et illa rursum accipiant , quum Sacris ab Aedibus excedunt. Indecorum quippe est arma foribus Ecclesiae , mœnibusque applicari. Haec jussa facere diligentissime ne prætermittas , ac de re peracta Nos certiores efficias : Benedictionem tibi nostram impertimur.

INSTITUTIO C.

Epistola Encyclica Parochis Diœcesis. Quomodo , et a quonam reparari debeant Ecclesiae et Parochorum aedes , si necessitas id postulet , sive sint liberae collationis Episcopi , sive Juris Patronatus. Utrum Parochus (nisi vetus aliqua obstet consuetudo) teneatur eas reficere , et quibusnam impensis. Utrum qui gaudet Ecclesiasticis fructibus in aliqua Ecclesia , quæ instaurari debeat , pecuniæ partem conferre adstringatur. Quo in casu Dominus teneatur , in quonam Populus , et quomodo in aliis circumstantiis agendum sit.

1. **N**IHIL mirum , neque ab humanarum rerum vicissitudine alienum videtur , si in ampla Diœcesi , quæ multis Parochiis abundat , aliquæ inter ipsas deprehendantur , quarum templa restaurari debeant , aut iterum a fundamentis excitari. Neque sane inusitatum est , si aedes alicujus Parochi , quæ Canonicae vulgo nuncupan-

tur, diuturnitate temporis labefactatæ refici pariter expostulent.

2. Porro advertimus Parochos ad Nos statim confugere, cum ipsorum Ecclesia, vel privatæ ædes instaurandæ, seu rursus condendæ putantur, si eam Parochiam conferre libero jure ad Nos pertineat, nec sit de Jure Patronatus alicujus Communis, aut privatæ cujusvis Familiæ. Id autem a Nobis Parochi exposcunt ea ducti opinione, quod templum, et Parochi domicilium, cum opus fuerit, ab eo reficiendum, seu rursus ædificandum sit, qui jure gaudeat eamdem Parochiam conferendi.

3. Hæc sane opinio, si veritati consentanea ducetur, Nos ipsos a gravissimis expensis liberasset, quas fecimus, ut in hac Sede Archiepiscopali, quæ *Canonica* Nostra appellanda est, meliorem in formam redacta, Nos, ac familiares nostri commodius immoraremur: si, inquam, opinio superius exposita a veritate nequaquam abhorreret, quidquid Nos aggressi sumus, quidquid pecuniæ impendimus, a Sede Apostolica peragendum fuisset, ad quam spectat Bononiensem Archiepiscopatum libere conferre.

4. At quamvis id omnino falsum sit, uti modo ostendimus, tamen haud prætermisimus non mediocrem pecuniam elargiri, ut dirutæ penitus Ecclesiæ Parochiales a fundamentis conderentur, uti constat ex Massumatici, et Sancti Vitalis templis prope Rhenum, quæ jam perfecta sunt, et Templo etiam Parochiali Savigni, quod nunc assurgit.

5. Sed vehementer errant, qui jure quodam id semper a Nobis præstandum, cum oportuerit, libere affirmant, quive inter Laicos disseminant ab hac Sede Archiepiscopali restaurandas esse, vel ædificandas Parochiales Ecclesias, et Canonicas, quæ ab Archiepiscopo jure suo conferri debent; illi, inquam, vehementer errant, ita ut neque invincibilis ignorantix causa excu-

sari posse videantur. Nam qui ita judicant, ac dictitant, facili negotio falsam hanc sententiam dignoscere potuissent, si libros de his rebus agentes percurrissent: quos conquirere debent, si ipsis careant, atque diligenter evolvere, ut Parochi munere recte fungantur; illosque pariter intelligant necesse est, cum satis perspicue conscripti fuerint haud Sinensi, vel Cophitica, sed Latina lingua, quam Sacerdos quilibet apprimè callere oportet.

6. Si pro certo haberemus hanc nostram admonitionem, humanitatis et amoris plenam, satis futuram esse iis, qui falsam opinionem, quam nuper indicavimus, in populum disseminarunt; libenter ea omitteremus referre, quæ a Sacris Legibus hac de re decernuntur. At quoniam suspicamur non immerito nullam operam eos daturus, ut erroris tenebras depellant; ideo paucis complectemur omnia, quæ fuse Scriptores congesserunt. Hæc fortasse percurrent, vel si id facere contemnant ipsi, plures sane alii hæc, quæ scribimus, sibi ante oculos subjicient. Quod si in posterum aliquis eadem sententia perductus a Nobis requiret, ut Ecclesiam, vel Canonicae Domicilium nostris sumptibus reficiamus, aut extruamus, illi pro merito respondebimus.

7. Tridentina Synodus, quam accurato studio legendam alias, sed nequicquam fortasse, monuimus, ita præscribit (1): *Parochiales vero Ecclesias, etiamsi Juris Patronatus sint, ita collapsas refici, et instaurari procurent, ex fructibus, et proventibus quibuscumque ad easdem Ecclesias quomodocumque pertinentibus: qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, et alios, qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, aut in illorum defectum, Parochianos omnibus remediis opportunis, ad prædicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, et contradictione remota. Quod si nimia egestate omnes laborent, ad Matrices,*

(1) Sess. 24, cap. 7, de Reform.

seu viciniore Ecclesias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias dirutas, in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendi.

8. Quibus verbis eadem Synodus non Parochiales tantum Ecclesias Juris Patronatus, sed alias quoque liberæ collationis amplectitur, et qua ratione, si opus fuerit, restaurandæ sint, aperte ostendit. Episcopis indicit omnem curam impendere, ut qui sumptus ob eam causam facere debeant, pecuniam conferant. Sin autem ipsi magna egestate impediuntur, consilium ab Episcopo tunc suscipiendum demonstrat. Cum tamen Tridentina Synodus nunquam Episcopo præcipiat reficere, vel labentes Parochias *liberæ collationis* rursum extruere iis fructibus, quos ipse percipit; cum nulla etiam Synodus Generalis post Tridentinam coacta fuerit, ideo rem gratissimam Nobis facerent, qui onus ejusmodi tribuendum Episcopis existimant, si rationes patefacerent, quibus eorum sententia innititur.

9. Doctores Concilio Tridentino inhærentes, hos veluti gradus constituunt, qui nullo pacto Episcopos afficiunt. Primum, si Ecclesia restauranda peculiare aliquos proventus suppeditat, qui levandis ipsius incommodis, ac detrimentis impendi debeant, uti fas esset juxta *Canonem 50, 12 quæst. 2*, tunc iidem proventus ad Ecclesiam reparandam primo conferendi sunt.

10. Secundo, si aliqua Constitutio, vel Statutum intercedat, quo privatæ Familiæ suis sumptibus Ecclesiam, cum oportuerit, reficere, vel dirutam rursus excitare teneantur, tunc eidem statuto parendum est.

11. Tertio, si loco Statuti, vetus, ac certa consuetudo afferatur, ob quam privati aliqui Cives expensas facere cogantur, tunc ea consuetudo vim legis habere, aut retinere debet.

12. Quarto, si neque Statutum, neque ulla consuetudo

interveniat, tum Parochus ipse faciendis expensis subjicitur, qui tamen haud fructus ex patrimonio suo desumere, sed illos, qui sibi ex Beneficio supersunt, omnino debet. Sic enim sancitur apertissime ex *Cap. DE HIS, De Ecclesiis ædificandis : De his, qui Parochiales Ecclesias habent, duximus respondendum, quod ad reparationem et institutionem Ecclesiarum cogi debent, cum opus fuerit, de bonis, quæ sunt ipsius Ecclesiæ, si eis supersint, conferre, ut eodem exemplo cæteri invitentur.* Perspectum est omnibus in tres partes distribui proventus Ecclesiasticos a Jure Pontificio : quarum prima Beneficio conservando, altera juvandis Egenis, tertia restaurandæ Ecclesiæ tribuitur : *Et quamvis hodie (inquit Peckius) (1) distributio illa antiqui Juris in omnibus non servetur; illud tamen et Jure et consuetudine receptum est, ut hoc onus in prædictis redditibus, proventibus, et decimis annexum, eum sequatur, qui eorum usum, fruitionem, perceptionem, et commoditatem habet.*

13. Hic duo superaddenda videntur, nempe inter ea, quæ Parocho supersunt, nequaquam admiscendas esse expensas, quæ fiunt pro alendis Consanguineis, aut pro servanda generis sui conditione : ea solum numeranda sunt, quæ ad Parochum ipsum sustentandum necessaria ducuntur. Equidem Barbosa scriptum reliquit (2) : *Teneri Rectorem ad reparationem, si Beneficii bona sustentandæ vitæ supersint, quamvis ad tuendam conditionem, seu statum non sufficiant, quia Beneficiorum fructus, non ad augendos, aut erigendos, seu fovendos mundanos titulos, sed ad pauperes alendos, et Divinum Cultum instituendum sunt concessi.* Illud quoque monendum est non solum Parochum, sed cæteros etiam, qui pensiones ex illa Parochia suscipiunt, ea lege teneri, ut partem suam impertiant, cum templum reparandum

(1) In suo Tractatu de reparand. Eccl. cap. 44. — (2) Cap. 7, sess. 24, de Reform. num. 9 et 10.

est, nisi forte pensiones eadem prorsus immunes concessæ fuerint, uti plerumque contingit. Insuper, qui in eadem Ecclesia simplex aliquod Beneficium obtinet, idem præstare debet (1) : *Quicumque Beneficium Ecclesiasticum habent, ad tecla Ecclesiæ restauranda, vel ad ipsas Ecclesias emendandas omnino adjuvent, et nonam, et decimam reddant.* Equidem die 15 Martii anno 1657 Narniensis Episcopus a Sac. Congregatione Concilii plura exposulavit (2) : *An possit Beneficia* (quorum tituli translati fuerant in aliam Ecclesiam, quæ restauratione indigebat), *quacumque dignitate Beneficiati præfulgeant, et etiamsi gaudeant Palatinorum Privilegiis, ad restaurandam Ecclesiam, in quam transferuntur tituli, quatenus restauratione indigeat, gravare.* His Sacra Congregatio responsum ejusmodi fecit : *Dictos Rectores Beneficiorum, etiam in quacumque dignitate constitutos, teneri post translationem secutam, ad futuram restaurationem Ecclesiarum, ad quas Beneficia fuerunt translata.*

14. Quinto, si Parochus sustentationem suam ex Beneficio solum percipiat, neque sint ulli, qui Pensiones, aut Beneficium simplex ex sua Parochia desumentes necessariam pro expensis pecuniam suppeditent, tunc si eadem Parochia Jus Patronatus adjunctum habeat, Concilium Tridentinum faciendas a Patronis expensas decernit, uti superius ostendimus, non modo, si templum reficiendum sit, sed etiam, si ruina dirutum a fundamentis restituendum judicetur. Nam qui jure cogitur ædificium aliquod reparare, illud etiam rursum excitare cogitur, si in ruinam deciderit. Contra vero statuendum Peckius (3) arbitratur, si quis interposita solum hominum cautione, ad reparandum ædificium

(1) In Cap. Quicumque de Eccl. ædific. — (2) Lib. 49. Decret. pag. 642 et 645. — (3) Tract. cit. de Eccl. reparand. cap. 2, num. 4 et 2.

teneretur. Cum vero Patroni restaurare, ac denuo erigere, si opus fuerit, Ecclesiam debeant non *præcise*, sed *causative*, uti explicant Theologi, nempe, si jus præsentandi retinere velint (1); hinc factum est, ut iisdem Patronis consentaneum temporis spatium proponatur, quo templum restaurent, vel si necessitas postulet, illud rursum ædificent, aut jus nominandi dimittant. Fama celeberrimus est vehementissimus terræ motus, quo pene tota Ragusa Civitas a suis Sedibus convulsa fuit. Illius Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum jure suo Parochos nominabat Ecclesiæ, quæ in Oppido Umblæ Beatæ Mariæ Virgini consecrata eo vehementi impetu in terram dejecta fuerat. Itaque Canonici necessarias ad templum rursus erigendum expensas facere declinabant, Populoque onus imponere contendebant. Quapropter controversia nata est, ac petatum fuit his verbis a Sac. Congregatione die 3 Augusti anno 1666: *An, et cujus expensis reædificanda, seu reparanda sit Ecclesia? illa vero sic respondit: Præfigendum esse Capitulo terminum sex mensium ad reædificandum, vel ad renuntiandum juri præsentandi.*

45. Sexto, si Ecclesia Jus Patronatus additum nequaquam habeat; si in libera collatione Episcopi posita sit, nec ullæ Pensiones, neque ullum Beneficium simplex intersit, uti dictum est, tum Populus expendere debet, quidquid ad illam reficiendam, vel iterum ædificandam requiritur. Non semel accidit intra Parochiæ fines ab aliquibus bona possideri, qui tamen extra ipsam Parochiam degunt, uticonstat in domorum conductoribus: quamobrem revocari in dubium solet, utrum ipsi conductores, an vero Domini sumptibus satisfacere debeant. Cum tamen in Italia mos obtinuerit, ut Forenses solvant tan-

(1) Sperell. dec. 67, num. 10. Panimoll. dec. 6, annot. 8, num. 45. Rota dec. 445, num. 2, coram Bichio, et dec. 463, num. 44, part. 17, recent.

tum pecuniam pro iis bonis, quæ possident in loco, ubi collectiones a Magistratu præscribuntur; idem prorsus est observandum in controversia, quam modo exposuimus. Sic unanimes Scriptores affirmant (1).

16. Congregatio pro Causis Episcoporum, ac Regularium constituta die 10 Octobris anno 1581, his verbis scripit ad Vicarium Placentinum: *Si te convenient iterum illi tres, vel quatuor, qui, ut scribis die prima hujus mensis, novas afferunt difficultates, ne quidquam cum reliquis pro restauratione Parochiæ conferant, ubi sua habent domicilia, illos magno in errore versari dices. Jam tibi significatum fuit curam omnem adhibere, ut Inquilini pro Dominis pecuniam ad id necessariam impendant, ac deinde, quidquid ob hanc causam expenderit, sibi retineant ex pretio, quod pro domo conducenda persolvunt: Sacra congregatio, post accuratum examen, ita statuendum censuit, idque pluribus in locis servatur, cum expensæ, quæ semel indicuntur, perpetuæ futuræ sunt, veluti templorum restorationes. Cum tamen expensæ leves fuerint, et annuæ, veluti pro sustentando Parocho aut pro aliis causis similibus, tunc aliud consilium suscipi poterit. Viam igitur insiste, quam ingressus es in hoc negotio peragendo.*

17. Septimo, si opulenta dote Ecclesia prædita sit, quæ a Parochi proventibus sejungatur; facultas pro illius parte alienanda exposci potest, ut Sacræ Ædes reparentur, vel a fundamentis condantur.

18. Ultimo, si omnes aditus interclusi sint ad pecuniam congerendam, tunc Ecclesia in usum profanum redigatur necesse est, et Parochiæ titulus in proximam Ecclesiam transferatur.

(1) Peckius, de Eccl. repar. q. 44, num. 4, vers. Communiter tamen. Tondut Qu. Benef. part. 4, cap. 38, num. 9. Amostazo de Causis Piis, tom. 2, lib. 5, cap. 6, num. 56.

19. Hos gradus statuunt Theologi (1); ex quibus minime deprehenditur Episcopi sumptibus reficiendas, vel iterum erigendas jam labentes Ecclesias. Quapropter illos pudere fas est, si ullam verecundiam pati queunt, qui falsam hanc opinionem evulgare non dubitarunt; eamque prorsus a veritate alienam fateri debent. Pudeat quoque messi manum admovisse, quæ ad ipsos nullo modo pertineat.

20. Jam nono abhinc anno hujus Civitatis ac Diœcesis administrationem gerimus, cognitumque est omnibus totum id tempus instruendis ædificiis Nos insumpsisse. Quippe Metropolitanam Ecclesiam, Ædes Archiepiscopales, Seminarium, aut alias Parochiales Ecclesias in Diœcesi positas, vel etiam domos patronorum, aut agrestium, quæ ad mensam Archiepiscopi spectant, nostris sumptibus ædificavimus. Porro hæc suscepimus diversis temporibus, sed et diversis in locis uno tempore suscepimus, et quod gravius est, adhuc in pelago jactamur, nec portum vicinum intuemur; itaque longa experientia ducti, judicium nostrum ferre possumus saltem de expensis, quæ pro condendis ædificiis requiruntur.

21. Igitur qui satisfacere muneri suo, magnisque expensis parcere satagit, cum agitur de sacris ædificiis Canonicis, templorum suppellectile, vel Aris, quæ nihil differunt ab Ecclesiis ipsis, seu Canonicis ædificandis, omnia sedulo perspiciat oportet, et nihil, quamvis exiguum, contemnat: statim ac detrimentum aliquod advertit, remedium protinus asferre debet; nam hoc pacto vetusta etiam ædificia in pristinam speciem, et ut ita dicam, juventutem facile restituuntur. Ob hanc causam, cum Laudes Juliani Mamertinus celebraret, mœnia ab illo Imperatore restaurata in novam juventutem

(1) Sperell. dec. 67, per totam. Panimoll. dec. 6, annot. 8. Ventriglia Rer. Eccl. lib. 2, annot. 18, § unico. Nicol. in Praxi Canon. lib. 1, lit. E. § 2.

redacta fuisse prædicavit (1). Ennodius eadem sententia usus est: *Abjurant priscam, te Præsule, tecta senectam;* idem prorsus scriptum reliquit Cassiodorus (2): *Quorum fabricis dedimus longissimam juventutem, ut pristina novitate reluceant, quæ jam fuerant veteriosa senectute fuscata.* Si hoc studium, ac diligentia impendatur, exiguo sane pretio illud perficitur; quod, si negligatur, diuturnitate temporis eo devenit, ut magnam pecuniæ summam expostulet. Si Parochus hac via pergat, gradus, quos a Theologis constitutos nuper enumeravimus, haud necessarii videntur. Nam si aliquid tantum ex suis proventibus desumat, et consuetas Populi eleemosynas addat, quæ tunc augentur, cum Ecclesiam, suumque a Parocho domicilium sedulo curari palam innotescit, tum, quæ necessaria sunt, facili negotio reparantur.

22. Cum hæc ita se habeant, omnis difficultas ad eum Rectorem animarum redigitur, qui in eum locum subrogatur, ubi per plures annos anterior Parochus nullam habuit Ecclesiæ curam, ipsamque cum domicilio, et Sacra Supellectili magnopere lebefactatam reliquit. Nonnulli putant, si id contigerit, nullis expensis novum Parochum obnoxium constitui, cum ejusmodi detrimenta ex alterius Parochi negligentia promanaverint. Sed errant vehementer; nam Ecclesiæ restauratio debitum reipsa constituit, ipsius Ecclesiæ proventibus, tanquam hypothecis, dissolvendum; quare, cum recens Parochus eos proventus assequatur, qui adjunctum habent ejusmodi pignus; in ipsum pariter anterioris Parochi debitum transfertur, uti Ventriglia (3) cum multis aliis sapienter exponit. Novus tamen Parochus repetere jure potest ab hæredibus anterioris Parochi quidquid ipse expenderit, ut damna alterius vitio illata reficeret; quæ profecto nequaquam evenissent, si Vicarii Foranei Nos, uti

(1) In sua Epist. ad Boetium. — (2) Lib. 2. Variar. c. 35. — (3) De Reb. Eccles. annot. 48, n. 73.

debent, statim initio, vel post aliquod temporis spatium admonuissent; nam consilium rei idoneum susceptum a Nobis fuisset, dum Parochus adhuc vita fungeretur; vel illud saltem Vicarii Foranei prætermittere non debuerant post Parochi mortem, nempe de allatis ob ejus negligentiam detrimentis Nos certiores facere, et utrum aliquid superesset ex illis bonis, an vero translata alio fuissent; ut ipsa sequestro posita post accuratum rei totius examen, divendi possent, redactaque pecunia damnum reparari. De his te monendum existimavimus.

INSTITUTIO CI.

Epistola Petro Francisco Peggio Philosophiæ publico Professori. Utrum Clericus gerens Magistratum sæcularem, qui capitalem sententiam pronuntiavit, Irregularitatem contraxerit, etiamsi non fuerit illa executioni demandata. An Clericus, qui militiæ nomen dedit, et manum cum hoste conseruit, irregularis habendus sit, quamvis certo sciat nemini mortem, vel mutilationem sua manu intulisse. Quid statuendum sit, si bellum justum, aut si injustum habeatur. Discrimen Bellorum, quæ causa sui defendendi, aut alterius offendendi suscipiuntur.

1. **Q**UIDAM Clericus prima Tonsura, ac minoribus Ordinibus præditus Mutina discessit, mense Maio, cum Exercitu Gallico, in cohortem Equitum Bituricensium sponte sua cooptatus; cum illis forte militibus admixtus fuit, qui ad expugnandum Goitum missi fuerant, quæ arx ad Mincium posita, quinque, vel circiter milliariis a Mantua distat. Equidem obnoxius fuit tormentis bellicis, quæ ab hostibus explodebantur, tamen eo nunquam devenit, ut suum sclopetum exploderet; certoque affirmat nemini vulnus, aut necem intulisse. Mense Junio nondum absoluto, facultatem obtinuit, ut negotiis suis domesticis expediendis domum reverteretur, quam deserere amplius non potuit, eo quod Bituricensium Equi-

tum cohors in Galliam rediisset ; quapropter induit rursus habitum Clericalem, studiis Ecclesiasticis operam impendit, et cursum, quem primo inierat, prosequi vehementer exoptat. Hinc a Nobis postulas, utrum aliqua irregularitate devinctus sit, ob quam susceptos antea Ordines exercere nequeat, nec ad reliquos assumi valeat, nisi prius Apostolicæ Sedis facultas intercesserit.

2. Cum igitur hic Clericus neminem interfecerit, neque mutilaverit, uti constat ex eo, quod sclopetum minime disploserit in hostes, procul dubio respondendum videtur, nulli irregularitati fuisse obnoxium, quamvis militiæ adscriptus in acie constiterit, et conditionem a Clerico prorsus alienam delegerit, et in eo discrimine versatus ultro fuerit, ut aliquem necaret, aut mutilum efficeret.

3. Ad rem declarandam afferri potest exemplum Clerici, qui Magistratus sæcularis personam susceperit, quæ ab ipso longe abhorret, mortisque sententiam in aliquem reum pronuntiaverit.

4. Inquiritur, an hic Clericus irregularis factus sit, licet ea sententia demandata executioni nequaquam fuerit. Id plures affirmant. Alii vero, ne Theologis examinandis cum labore tempus insumant, decernunt petendam esse dispensationem ab irregularitate *ad cautelam* (1). Reliqui tamen unanimes asserunt eundem Clericum immunem esse ab irregularitate, si ob ejus sententiam reus non perierit, eo quod ex homicidio solum Irregularitas dimanet (2). Eidem opinioni adhæ-

(1) Apud Corradum in Praxi dispens. lib. 5, c. 2, n. 3, et in additionib. post eundem lib. fol. 34, n. 57. — (2) Suarez, de Censuris, disp. 57, sect. 4, n. 3. Navarr. conf. 9, sub n. 4, de pœnit. et remiss. Thesaurus, de Pœnis Eccles. part. 2, c. 2, vocabul. Judicis Laici munus exercentes §. Contraria. Sperell. dec. 47. Ciarlin. contr. 203, per tot. Capon. discept. 30, per tot. Pasqualig. Quæst. Moral. Jurid. 47, n. 3. Leander, tom. 5, tr. 2, de irregular. disp. 7, quæst. 5 et 6.

ret (1) Romanæ Rotæ Tribunal, ipsique Decreta Sacræ Congregationis Concilii conformantur. (2) Sed opinio, quæ poscendam dispensationem tradit *ad cautelam*, probata non fuit a Pauluccio, qui olim S. Congregationis Concilii Secretarii munus exercuit (3), neque illam secutus est Cardinalis Panciaticus ejusdem Congregationis Præfectus, quò tempore Secretarii munus commissum Nobis fuit, uti deprehenditur ab ejus suffragio in Causa Sancti Severini, quod Nos ipsi retinemus; ea vero ratione potissimum ductus fuit, nempe, supervacaneum esse dispensationem *ad cautelam* exposcere pro illa re, in qua constat nullam fuisse a Jure sancitam Irregularitatem.

5. Agit de hac eadem quæstione Diana (4), eamque sententiam amplectitur, quam paulo ante indicavimus, illudque superaddit, si irregularis evadit Judex, qui reo mortem edixit, omnique studio contendit, ut supplicio reus afficeretur, quamvis conatus suos frustra contulerit, ac reus mortem declinaverit; si, inquam, statuenda Judici videatur Irregularitas, idem prorsus decernatur necesse est in illum, qui sclopetum displodens glandes plumbeas in alium emisit, licet ipsum non attigerit, vel si vulnus alicui inflixit, in optimam valetudinem ille restitutus fuit, nec ullo membro diminutus: id vero nemo unquam asseruit, et ne quidem somnio effinxit. Idem Diana sapienter advertit concedi a Sacra Pœnitentiaria, vel Dataria dispensationes ejusmodi, non tanquam necessarias, sed ut omni scrupulo, animique sollicitudine Fideles eripiantur.

6. Procul dubio exemplum Clerici, qui Magistratum haud sibi consentaneum gerit, quive ob latam mortis

(1) In decis. 1194, n. 4, coram Seraphino. — (2) In Vercellen. die 3 Febr. ann. 1629, et in Spoletana die 15 Decemb. 1630, in Sutrina 25 Maii 1695, in S. Severini irregularit. 2 Jun. 1703. — — (3) Apud Ciarlin. in civ., contr. 203, § final. — (4) In edit. coord. tom. 5, resol. 89

sententiam nullam contrahit Irregularitatem, si reus mortem minime subierit; id, inquam, exemplum satis fortasse ostendet irregularem haud esse Clericum, qui militiam professus est, si nunquam in hostes sclopetum explosit, et pro certo habet nemini se mortem intulisse, neminemque mutilum effecisse; imo fortasse aliquis ultra hos fines progredi non dubitabit, allatoque Judicis exemplo perductus fatebitur Irregularitati obnoxium non esse Clericum, qui ad pugnam profectus decertavit, sclopetum dispoſit, sed neminem certe occidit, aut parte aliqua corporis imminuit. Attamen ingenii tui vim intelligentes, non immerito timemus id Judicis exemplum haud satis esse, ut propositæ sententiæ acquiescas; et cum discrepantiam in iis quoque rebus invenire soleas, quæ reliquis omnibus simillimæ videntur, fortasse hoc discrimen in medium proferes, irregularem non fore Judicem, qui morte aliquem damnaverit, si deinde reus eo supplicio eripiat; eo quod Judici solum objici potest illius mors, quem ipse sententia sua damnaverat; quare cum reus mortem decretam effugerit, omnis Irregularitas declinatur: Clericus autem, qui pugnam iniit, et sclopetum suum explosit, ut Irregularitate immunis existimetur, haud satis est, quod æminem ipse interfecerit, aut mutilaverit; sed aliorum quoque horacidia, et mutilationes ipsi tribuuntur; nam cum cæteris, qui hæc commiserunt, unum veluti corpus ipse constituebat. Id profecto, magnum discrimen inter Judicem Clericum, et Clericum militem intercedere, apertissime demonstrat.

7. Equidem sapienter, uti soles, responsum fecisti; tamen tum *in facto* tum *in jure* satisfacere tibi contendemus. Goiti expugnatio ita se habuit, quemadmodum non Clericus ipse, sed plures alii, qui interfuerunt, fide atque integritate cogniti, Nobis exposuerunt. Dux Fœderati Exercitus extemplo cohortem misit, ut parvum Goiti Oppidum, quod exigua Germanorum copia tenebat, occuparet. Noctis tempore cohors profecta est, cui

noster Clericus adjungebatur. Pervenit ad vallum Goiti palis munitum, cum tenebræ adhuc Cælum obtegerent. Germani milites de adventu hostium admoniti, tormenta bellica sæpius, absque ullius offensione, disploserunt. Postea ad Exercitum Germanum, qui non longe aberat, tacito noctis tempore se contulerunt. Sub lucem Fœderati decessum hostium, oppidumque militibus vacuum deprehenderunt. Itaque mœnia ingressi sunt, eaque in suam potestatem redegerunt; ita tamen ut nullus ex Germanis occisus, aut mutilatus fuerit, (quod Clerico expeditionis comiti tribuendum judicares!) neque ullus ex Fœderatis mortem oppetiit in illa expugnatione, neque corporis partem ullam obtruncatam amisit, quod Clerici vitio vertendum non fuisset, ut immunis Irregularitate censeretur. En tibi rei totius seriem, quam polliciti sumus. Nunc ad rationes ex Jure desumptas veniamus; ac primum hoc discrimen anteponendum est, ac videndum, an bellum æquitati consentaneum putetur, vel ab ipsa prorsus alienum.

8. Nam si bellum injustum indicitur, irregulares fiunt illi etiam, qui nullum ex hostibus necarunt, aut mutilarunt, dummodo militum aliorum opera aliqui ex hostibus mutilati vel interfecti fuerint. Id unanimes fatentur Theologi (1). Recentiores tamen sic explicant, ut illos solum irregulares existiment, qui licet neminem occiderint, aut mutilaverint, operam tamen suam præbuisse censeantur illis, qui necem hostibus intulerunt, aut illos parte aliqua corporis imminuerunt; porro vicinioribus, et circumadstantibus id tribui potest, non vero illis, qui remota in parte exercitus consistunt. Excogitari quidem nequit post aciem instructam, quæ longissimum agri spatium occupat, eos milites, qui in sinistro cornu positi neminem mutilarunt aut occiderunt, eos, inquam, contulisse operam suam reliquis

(1) Pontas, in suo Dict. Cas. Consc. in vocab. *Irregul.* cas. 70.

militibus, qui in dextero cornu complures hostes mortui dederunt, aut ferro mutilarunt (1). Nonnulli quoque arbitrantur irregulares fieri Laicos, qui bellum injustum capessunt, si ipsorum comites aliquem ex hostibus occiderint, aut mutilaverint, quamvis illi nihil tale quidpiam commiserint; Clericum vero bello injusto decertantem putant Irregularitati penitus obnoxium, licet nec ipse, nec cæteri milites gladio interfecerint hostes, nec eos quidem mutilaverint. At vero, cum Jus Pontificium id Clerico ejusmodi nequaquam decernat, hæc sententia probari nequit, uti Suarez luculenter ostendit (2). Majolus, et perpauci alii, qui contrariam opinionem ex hoc Canone tuentur (3): *Clerici, qui in quacumque seditione (alias factione) arma volentes sumpserint, aut sumpserunt, reperti, amisso ordinis sui gradu, in Monasterio pœnitentiæ tradantur*: hi Scriptores, inquam, magnopere errant, eo quod is Canon de Suspensione tantum agit, non vero de Irregularitate; quæ quidem Suspendio non ipso facto irrogatur, sed Judicis sententia decernenda est.

9. Sin autem bellum justissimum appareat, tunc bellum defensionis a bello offensionis oportet secernere; et bellum pariter, ubi quis hostem manu interfecit, vel mutilavit, et bellum, ubi nullum ipse ex his facinus, sed alii certe milites admiserunt. Cum bellum justum ad defendendam Patriam, Ecclesiamque suscipitur, Laicus, qui pugnando hostes interficit, nulla Irregularitate devincitur. Idem prorsus de Clerico statuendum est, si jussus bellum ineat, nec pro Ecclesia, vel Patria tuenda Laici sufficiant (4). Quod si bellum justum ad offendendum

(1) Giballin. in suo tr. de irreg. c. 4, consecrar. 7, difficult. 2. Diana in sua edit. coordinata, tom. 5, tr. 5, resol. 98 et 99. — (2) De censuris, disp. 47, sect. 5. Schmalzgrueb. ad tit. decret. de homicid. volunt. a num. 437 ad 443. — (3) In can. *Clerici* 23 q. 8. — (4) Juxta textum cap. *Pervenit* 2, de Immun. Eccl. Gonzal. c. petitio n. 7 et 8, de homicidio. Giballin. de irregul. c. 40, consecrar. 7, difficult. ult. num. 40.

suscipiatur, accurate perpendi debet, utrum Laicus, aut Clericus hostem manu sua peremerint, vel mutilaverint. Nam, si ipsi nihil horum patnaverint, omni prorsus Irregularitate immunes habentur, licet alii milites in eadem acie hostes morte affecerint, aut parte aliqua corporis imminuerint. In bello ejusmodi nihil interest, quid alii gesserint; et solum oportet expendere, quid Clericus, aut Laicus, de quibus agimus, manu sua perfecerint, ut inde statuatur, utrum Irregularitatem subierint; ita fuse demonstrat Schmalzgrueber (1), qui plures alios ejusdem sententiæ Theologos enumerat.

10. Honorii III responsum rem totam facilius declarat (2). Ipsum datum fuit Sacerdoti Pelagio, seu Serotino, qui anxius, ac sollicitus de interfectis Turcis, qui oppidum suum invaserant, ad Pontificem confugerat: *Petitio tua (inquit Pontifex) Nobis exhibita continebat, quod cum inimici Crucis Dominicæ, ac blasphemii nominis Christiani, castrum quoddam, in quo morabar, graviter invasissent, exeuntibus inde habitatoribus tam Clericis, quam Laicis contra eos, ac invicem confligentibus, hinc inde occisi quamplurimi extiterunt; Unde cum pro eo quod aliquos percussisti, Irregularitatem metuas incurrisse, Nobis humiliter supplicasti, ut, quid agere debeas, tibi scribere dignaremur. Quocirca discretionis tuæ mandamus, quatenus si de interfectione cujusquam in illo conflictu tua conscientia te remordet, a ministerio Altaris abstineas reverenter, cum sit consultius in hujusmodi dubio abstinere, quam temere celebrare. Ex his sane verbis desumitur Irregularitati non esse obnoxium Sacerdotem, qui bellum justum offensionis iniverit, incertusque est, utrum aliquem in conflictu necaverit, aut mutilaverit, quamvis alii multos interfecerint, aut mutilos reddiderint: id Pontas (3) ductus eadem Ponti-*

(1) Cit. tit. de homicid. volunt. et casuali lib. 5 Decret. a num. 428 ad 436. — (2) Cap. *Petitio*. de homicid. volunt. — (3) In suo Dict. Cas. Consc. in vocab. *Irregular.* cas. 69.

ficis auctoritate , et Conventus Condomi habiti , recte ac sapienter perpendunt (1).

11. Inter cæteros , qui de Irregularitate studio accurato disseruerunt , Giballinus merito recensetur. Ipse potissimum illud inquit (2) : *Quinam fiant irregulares in bello justo aggressivo , secuto aliquo homicidio*. Et statim respondet his verbis : *Neminem alium , quomodocumque concurrat ad bellum justum , fieri irregularem propter homicidia , quæ committuntur ab aliis : quod fatentur omnes , et colligitur ex cap. Petitio , etc. Nihil hoc loco distinguendum esse inter Laicos , et Clericos ; omnes enim si propria manu mutilent , aut occidant , sunt irregulares in hoc bello ; neutri autem , si a mutilationibus , et cædibus ipsi abstineant. Neque etiam quidquam facit , quod Clerici tunc in bello assistentes , sint in Sacris ; quia Capitulum Petitio loquitur de Sacerdote , quem non damnat Irregularitatis , nisi illum conscientia alicujus a se occisi mordeat : neque in his videtur ullus ambigendi locus.*

12. Postremo accedit irregularem haud fore Clericum , aut Laicum , qui manu sua aliquem peremerit , aut mutilaverit , si has cædes patrarit , ut vitam suam in discrimine positam vindicaret ; sic decernitur in *Clementina Si furiosus , de homicidio*. Equidem plures in dubium revocant , utrum hæc Pontificis Constitutio non solum privatas rixas , sed etiam pugnas , et conflictus completatur (3) ; tamen unanimi consensu major pars Theologorum existimat tum privatis in dissidiis , tum in præliis locum obtinere rationem tuendæ vitæ , et pro qua hostis necandus est. Quapropter , si Pontifex immunem Irregularitate declarat eum , qui *cum moderamine inculpatae tutelæ* privatim rixando , adversarium suum interficit ; immunis quoque Irregularitate censendus est , qui

(1) Tom. 4 , conf. 7 , sect. 2. — (2) Cap. 4 , consecr. 7 , diffic. 4.
— (3) In Decret. Sorbonicis , quæ collegit Saintebeuve casu 408 , t. 5.

in acie pugnando, servatoque eodem moderamine cædem committit (1). Hinc memoriæ proditur Patrem Anselmum Petramellaram Capuccinum, qui manu sua septem Turcas obtruncavit, cum victoria superbi, atque insolentes navim ejus invaserant, ad pedes Sancti Pii V supplicem, ac provolutum, ut Irregularitatis vinculo solveretur, omni prorsus Irregularitate immunem a Pontifice declaratum fuisse, eo quod parumper deposito Crucis signo, quod manibus gerebat, ensem distrinxerat, ut vitam defenderet, pro qua tuenda septem ex hostibus neci tradiderat. Id Boverius, idemque Raynaldus commemorant (2)

13. Sed ad causam nostram redeamus. Certissimum est nulli Irregularitati subjectum fuisse Clericum, si in Goiti expugnatione nemini ex Germanis, aut Fœderatis vulnus, aut mors illata fuit; sin autem Germanus aliquis interemptus cecidit aut mutilatus fuit, tum (licet aggressio facta sit) Clericus ab Irregularitate etiam vindicatur, si sclopetum suum nunquam explosit, ideoque pro certo habet neminem interfectum manu sua, vel mutilatum extitisse; nam id bellum æquitatis legibus consentaneum debet existimari. Pontas (3) omni prius Irregularitate seclusa ob Caput jam allatum: *Petitio de homicidio*: monet petendam esse dispensationem a *portu armorum*. Hoc tamen consilium simile prorsus videtur illi, quod traditur a quibusdam Clerico Judici, qui sententia sua morte aliquem damnavit, licet interitu reus liberatus inde fuerit; nempe, ut a Sede Apostolica dispensationem *ad cautelam* exposcat. Quapropter iis-

(1) Canon. Interpretes in c. *Petitio*, de homicidio. Fagnanus n. 3. Gonzales, n. 2. Pirhingius, in 3 lib. Decret. tit. 42, sect. 4, n. 445. Suarez, de censuris disp. 37, sect. 5, n. 2, Silvester, in summ. in vocab. *Homicidium* tertio n. 8, vers. 2, existentes in bello. Theophylus Raynaudus, de Religioso loricato pronunt. 4. §. 2. tom. 47, suorum operum, pag. 221. — (2) In Annal. Capuccinor. ad annum 1571, n. 6, loco cit. — (3) Allato casu 69.

dem rationibus , quibus usi sumus , ut supervacaneam hanc dispensationem *ad cautelam* ostenderemus , iisdem (inquam) rationibus dispensatio *a portu armorum* penitus inanis demonstratur.

14. Igitur aperte constat ex ipsa re, et Pontificio Jure Clericum , de quo agimus, nulla Irregularitate fuisse illigatum : tamen haud persuasum omnino tibi esse putamus , eo quod indolis tuæ præstantiam , ingeniique vim in disputationibus perspectam habemus , ita ut vel minima perscruteris accuratissime. Quare haud facile probabis discrimen , quod inter bellum justum , et injustum interposuimus : nempe irregularem fieri militem in bello injusto, licet haud ipse manu sua, sed alii ejusdem exercitus homicidium commiserint ; contra vero Irregularitate liberum esse , qui in bello justo manu sua neminem obtruncaverit , licet alii a cædibus non abstinerint. Quippe videtur juxta hominum opinionem ac judicium , conferre plurimum Clericus ad patranda homicidia quæ ab aliis admittuntur ; idque radix Irregularitatis , atque origo habetur. Insuper exposces fortasse a Nobis , ut explicemus illud , quod libere asseruimus : *Nam id Bellum æquitatis legibus consentaneum existimari debet.*

15. Itaque cupientes tibi omnino satisfacere primum aggredimur , nempe , ut allatam rationem belli justī , atque injusti explanemus. Fatemur igitur illos *dare operam rei licitæ* , qui bello justo decertant , et neminem manu sua interficientes , omnem , quam possunt , diligentiam impendunt , ne ulla fiant homicidia. Post hæc , si aliquis in acie perimatur , illi quidem irregulares non fiunt , quamvis ad homicidium influere videantur (1). Illi vero , qui injusto certamine præliantur , *dant operam rei illicitæ*. Quare cum facili negotio deprehendere potue-

(1) Cap. *Dilectus* , Cap. *Signific.* 4 , cap. ex lit. cap. *Joannes de homic.*

rint in eo facinore illicito cædes evenire posse, ideo subeunt Irregularitatem, quamvis ipsi a cædibus abstinuerint, et Commilitones tantum alieno sanguine manus suas adperserint (1). Insuper, cum Irregularitas ad Ecclesiasticam disciplinam spectet, eam Legislatores irrogandam illis putaverunt, qui bellum injustum ineunt, licet neminem occiderint, et alii solum in eadem acie cædes patnaverint; nempe, ut homines a suscipiendis bellis injustis removeant. Contra vero Irregularitas illis nequam indicitur, qui bello justo cædem nullam faciunt, quamvis ab homicidio reliqui non abstineant: videlicet, ne ab ejusmodi bellis ineundis homines nimium retardentur (2).

16. At in quo belli æquitas posita sit, difficillimum est judicare. Equidem, cum bellum inter duos movetur, alteri tantum ex ipsis æquitas suffragetur necesse est, ob eam rationem, quam Grotius (3), et Vitriarius (4) Juris publici peritissimi his verbis exhibent: *At, ut neuter bellantium injuste agat, fieri sane potest. Injuste enim agit nemo, nisi qui et scit, se rem injustam agere; multi enim id nesciunt. Sic juste, id est bona fide potest litigari utrimque. Multa enim et in jure, et in facto, unde jus oritur, fugere homines solent.*

17. Quapropter, si contingere queat, ut uterque bellantium injuste non agat, licet æquitas belli uni solum parti conveniat; a Theologis inquiritur, utrum Miles arma capere possit pro illo, quem certo scit bellum injustum movere; vel si incertus de hac re fuerit, an debeat prius veritatem perscrutari, quam militiam capessat; unanimes affirmant nullam illi præstandam esse operam,

(1) S. Th. 2, 2, qu. 64, art. 8. Avila, de Censur. p. 7, disput. 6, sess. 3, num. 2, in respons. ad primum. — (2) Schmalzgrueher, cod. tit. 12, lib. 5. Decret. num. 433. — (3) De Jure Belli et Pacis, lib. 2, cap. 23, num. 43. — (4) In Institut. Juris naturæ et gentium, lib. 2, cap. 23, num. 46.

qui bellum injustum aggreditur; neque ab ipsis subjectis (1). Quod si isti prorsus ignari sint, an eorum Princeps juste, vel injuste bellum indicat, tunc omnes fatentur non opus esse, ut id prius exquirant, quemadmodum ex S. Augustino desumitur (2). *Ita ut fortasse reum faciat Regem iniquitas imperandi, innocentem autem militem ostendat ordo serviendi.* Sin vero miles Principi bellanti subjectus minime fuerit, negotium haud ita facile dissolvitur. Contendunt aliqui prius investigandam belli æquitatem, quam miles ejusmodi nomen suum præbeat; id vero alii nequaquam necessarium existimant. Inter cæteros Diana (5) hanc sententiam tuetur, eamque Nos ipsi plurimum æquitati consentaneam judicamus. Nam belli concitandi causæ omnes in medium non proferuntur; plures enim in animis Principum conditæ, et velut obductæ tenebris delitescunt. Accedit etiam, quod Christiani Principes nullum bellum suscipiant, quin ante a viris doctrina, ac Theologiæ scientia præstantibus consilium expetiverint. Quare milites, sive inter subjectos numerentur, sive a Principe bellante nullo modo debeant, ob hanc causam omnem ex animo scrupulum, ac sollicitudinem deponere queunt, et facere reipsa consueverunt. Postremo Principes cum necessitas postulat, extemplo milites conscribere nequirent, si concedendum prius esset militibus, ut serio perpendant, an bellum ejusmodi defensionis, sive offensionis cum æquitate conjungatur.

18. Hæc tibi afferenda putavimus, ut illud probetur, quod superius indicavimus, nempe: *Nam id bellum æquitatis legibus consentaneum existimari debet.* Postquam vero tibi satisfacimus, nunc superest, ut nostras aliquas difficultates exsolvamur: Ac primum Monacellus (4)

(1) Diana, in edit. coordinata, tom. 7, tract. 7, resol. 36. — (2) In lib. 22, contra Faustum, relat. in Can. Quid culpatur 23, qu. 4. — (3) In eodem loco, resol. 38, et resol. 41. — (4) In Formulæ Legali, tom. 2, tit. 13, formul. 3, num. 27.

Romanæ Curiae peritissimus hæc scripta reliquit : *Clericus*, qui militiæ nomen dedit, et armatus in bello servivit, stipendium accepit, et expeditionibus militari-bus se associavit, indiget dispensatione ab Irregularitate incursa, licet moraliter certus sit, neminem se mutilasse, læsisse, aut occidisse. Eadem prorsus verba Schmalzgrueber (1) commemorat; et ambo testantur id sancitum fuisse a Sacra Congregatione Concilii die 15 Januarii anno 1704, cum Iprensis Causa proposita fuisset. Insu-per certum est in Romana Curia, Clericum Beneficio, vel Pensione præditum *ipso jure* illis spoliari, si inter Milites cooptatur, quamvis in nullo se conflictu immi-sceat, sive (ut Curiae verbis utamur) *etiamsi sæva non exerceat* (2). Imo cum in dubium vocaretur, an eadem pœna irrogari deberet Clerico, qui inter Pontificis mili-tes adscribitur, et *sæva non exercet*; improbata fuit opinio Cardinalis de Luca, et Clericum ejusmodi Bene-ficio, vel Pensione destitutum *ipso facto* Sacra Congre-gatio constituit die 15. Novembris anno 1737, in *Causa Ulyssipponensi Orientalis Pensionis*, uti recens Secre-tarius sapienter evulgavit; et die 11 Maii anno 1716 in *Causa Perusina Pensionis coram Herrera*. Porro hæc decisio inter cæteras ejusmodi Herrerae typis editas enumeratur, eamque Fargna commemorat (3), quem sane nominamus libentissime, eo quod studiis nostris inter-fuerit, cum Romæ immoraremur.

19. Proculdubio Sacram Concilii Congregationem maximi facimus, in qua magnam vitæ partem impendi-mus, cum pro tenuitate nostrarum virium Secretarii munere fungeremur. Attamen ex longa experientia deprehendimus ejusdem Sacrae Congregationis sententias temere in medium proferri ab illis, qui nunquam ipsas viderint, eosque plerumque decipi. Quare sapientes viri

(1) Eodem tit. 42, num 136. — (2) In decis. 69, et decis. 216, coram Cardinali Celso. — (3) De Jure Patr, part. 2, can. 26, cas. 2.

admiratione maxima corripiuntur, dum audiunt aliquid inusitatum a Sacra Congregatione fuisse sancitum. Itaque ut obsecundaremus intellectui, qui voluntati obluctabatur magnopere propensæ ad observantiam erga S. Congregationem; ex Actis desumendam putavimus sententiam ejusdem Congregationis, de qua sermo est, idque minime supervacaneum fore ducimus, uti paulo inferius demonstrabimus.

IPREN. IRREGULARITATIS.

Henricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine constitutus, et Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Iprens. alias sæculari militiæ nomen dedit, ac arma tulit pro servitio Regis Catholici in Germania inferiori, se immiscendo in variis bellicis expeditionibus, in quibus, ut moris est, homicidia, furta, rapinæ, incendia aliaque hujusmodi secuta fuerunt, absque eo quod tamen quemquam interfecerit, aut mutilaverit, et deinde forsitan in suis Ordinibus, non tamen in contemptum clavium, se exercuit. Cupiens autem ad Sacrum Presbyteratus Ordinem promoveri Supplicem Sanctissimo porrexit libellum pro absolutione cum rehabilitatione, et dispensatione ad Ordines et Beneficia, dubitans, ne ex causa præmissa aliquam Irregularitatem contraxerit: illoque ad hanc Sacram Congregationem, et ab ista ad Episcopum pro informatione remisso, iste de expositorum veritate testatur, et ait, oratorem ex levitate animi prædicta perpetrasse, sed metu Irregularitatis incurrendæ scilicet semper in aerem explosisse, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum esse, neminem se occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse, et a tempore, quo arma tulit, nunquam Altari ministrasse, nec ullas sui Ordinis functiones exercuisse, quod juramento declaravit coram eodem Episcopo. Testatur insuper, illum a tribus annis ad meliorem frugem reversum, pœnitentiæ signa dedisse, et ab anno commoratum esse in Seminario, in quo etiam de præsentibus reperitur, spiritualibus exercitiis, ac studiis vacando, proindeque eundem petita gratia dignum censet.

Proposita igitur Causa per Supplicem libellum, duabus vicibus rejecta fuit instantia, nempe sub die 24 Maii 1701, et 17 Decembris ejusdem anni; ac postremo sub die 30 Septembris proximæ præteriti rescriptum fuit. *Expectet*: Modò autem post lapsum

fere quinque annorum prædictus Orator supplex redit ad EE. ³ VV. instando declarari.

Primo, an indigeat dispensatione, et quatenus affirmative.

Secundo, an sit concedenda in casu etc.

Die 13 Januarii 1703 Sacra Congregatio Concilii respondit affirmative ad utrumque.

20. Examinemus accurate, quid inter Monacellum, Schmalzgrueber, ac Sacræ Congregationis sententiam ab ipsis prolatam intersit. Illi de Clerico verba faciunt: *Clericus, qui militiæ nomen dedit. Sacra autem Congregatio de Diacono: Henricus Boffaert in Sacro Diaconatus Ordine constitutus.* Equidem Clerici nomine Diaconus etiam juxta Canones intelligitur, tamen usitato vocabulo is Clericus appellatur, qui solum primam Tonsuram, aut minores Ordines accepit: insuper Sacra Congregatio Beneficium commemorat, quod illi tamen prætereunt: *Canonicus Ecclesiæ Cathedralis Iprensis.* Idem Scriptores generatim solum affirmant certum esse, a Clerico neminem manu sua fuisse interfectum. *Licet moraliter certus sit neminem se mutilasse, læsisse, aut occidisse.* At Sacra Congregatio, quæ etiam verba diligenter expendit, speciem hujusce certitudinis exponit, prout supplex Orator declaraverat: *Metu Irregularitatis incurrendæ sclopetum semper in aerem explosisse, ne aliquem occideret, eumque moraliter certum esse, neminem se occidisse, mutilasse, aut etiam læsisse.*

21. Equidem Sacra Congregatio haud probat hanc certitudinem, quam Orator attulerat, sed tantum memorat ab illo expositum fuisse, quod a cædibus abstinerit, eo quod sclopetum suum semper in aërem disploserit. Id autem vix intelligi potest: cum enim de pluribus expeditionibus, pluribusque conflictibus res agatur, in quibus animi vehementer commoveri solent, quis unquam affirmare certo, ac reipsa possit semper in aërem sclopetum se explosisse; ideoque cædem nemini

intulisse? Porro duobus modis id contingere potest, nempe, aut linea verticali, aut curva sclopetum exploditur. Si primum fiat, globus plumbeus in altum sic impellitur, ut decidens aliquem graviter queat offendere. Si vero secundum fiat, experientia satis ostendit tantam inesse vim, tantumque impetum globis plumbeis, qui hoc pacto vibrantur, ut mortem aliquando inferre possint; quod revera contingit militibus in posteriore acie collocatis, qui vulnerantur ab ignitis globulis, qui ab hostibus non quidem verticali, sed curva linea emittuntur; hanc autem rationem explodendi sclopetum a Diacono servatam fuisse in suis expeditionibus verisimile videtur. Nam miles, qui verticali linea sclopetum semper exploderet, poena immunis nequaquam discederet.

22. Cum hæc ita se habeant, si Monacellus, ac Schmalzgrueber aliquid statuere volebant ex ea sententia S. Concilii Congregationis, aliter se gerere debuerant. Nam exponi necesse fuerat a Sacra Congregatione iudicatam fuisse dispensationem ab Irrégularitate necessariam Diacono Canonico, qui militiæ nomen dedit, bellicis expeditionibus pluries interfuit, et tamen affirmavit a cædibus se abstinuisse, eo quod sclopetum semper in aerem dispoſerit. Si illi hoc modo scripsissent, tum facile quisquis dignoscere potuisset, id Clerico, de quo verba instituimus, nihil prorsus adversari. Siquidem ipse prima solum Tonsura, ac minoribus Ordinibus initiatus fuit, nulloque Beneficio præditus, qui uni tantum belli expeditioni se immiscuit; et ideo pro certo magis affirmare potest, quod neminem manu sua interfecerit, mutilaverit aut læserit, quia sclopetum suum nullo modo explosit.

23. Responsum Honorii III superius allatum (1) pro Sacerdote datum fuit. Quare suspicari aliquis poterit nihil penitus referre ad quæstionem, quam modo per-

(1) In cap. Petitio de homicidio.

tractamus, Ordinis Sacri rationem, ac titulum, qui Clericum minoribus Ordinibus præditum a Clerico Sacris Ordinibus initiato secernit. Ut res plane expendatur, illud advertendum est, quod Theologi docent, nempe, discrimen esse inter eum, qui militiæ haud nomen dedit, sed in conflictu solum militibus se adjungit, et in acie decertat; atque inter eum, qui inter milites adscriptus bellum ingreditur, etiamsi cum hoste manum non conserat. Inquiritur ergo, an Clericus ad Sacros Ordines adsumptus, qui militiam profitetur, Irregularitati sit obnoxius (1). Ac primum unanimes Theologi fatentur, levem solummodo culpam admitti a Clerico, qui ad minores Ordines exceptus, inter milites sponte cooptatur; lethali vero culpa vacuum non esse Clericum, qui Sacris Ordinibus ornatus militiam amplectitur (2). Eandem pariter culpam tribuendam Clerico existimo, qui licet minores solum Ordines assecutus fuerit, Beneficium tamen possidet. Nam quæ illicita decernuntur Clericis ad Sacros Ordines evectis, eadem prorsus afficiunt Clericos, qui Beneficium habuerint: alias quoque rationes enumerat Schiara (3). Quapropter si Irregularitas in Ecclesiasticos constituitur, qui militiam suscipiunt, illi solum Clerici intelligendi sunt, qui Sacris Ordinibus initiantur, aut Beneficium aliquod obtinent. Nam res agitur de Irregularitate *ex delicto*, non *ex defectu*. Illa vero criminis gravitatem pro certo habere debet, sive *Censura* putanda sit, quemadmodum Thomistæ contendunt, sive, ut aliis placet, gravis tantum poena Ecclesiastica.

(1) In Can. *Si quis* in vocab. *militaverit* dist. 54. Thesaurus de pœnis Eccl. part. 2, cap. 4, in vocab. *Bello*. — (2) Lorca in 2, 2, Divi Th. q. 40, art. 4, sect. 3, disp. 54, num. 42. Castropalaus, in tom. 4, tract. 5, disp. 5, punct. 6, num. 5. Card. de Lugo, in suis Resp. Moral. lib. 5, dub. 14 Diana, in edit. coord. tom. 7, tract. 7, resp. 52. — (3) In sua Theol. bellica, tom. 4, lib. 2, difficult. 2, num. 6.

24. Neque hic ullam vim habet, quod superius dictum est, Beneficiis nempe, ac Pensionibus *ipso facto* destitui Ecclesiasticum, qui se inter milites adscribit. Quippe id a Romanis Pontificibus decernitur, ac potissimum a Sixto V: neque Irregularitatem consequitur jactura Pensionum, ac Beneficiorum. Nam irregularis etiam *ex delicto*, nisi forte ob militiam id obvenerit, suas Pensiones, ac Beneficia retinet, donec interposita Judicis sententia, spoliatus ipsis declaretur; et priusquam Judex hanc sententiam pronuntiet, jure potest Ecclesiasticus sua Beneficia alicui dimittere, uti clare deprehenditur *ex Cap. Ex Litteris, de excessibus Prælatorum*, idemque Gibalinus fuse demonstrat (1).

25. Inquirunt Theologi, utrum Irregularis judicandus vel immunis censendus sit aliquis, cum delictum in dubium vocatur: et quæstionem hoc pacto dirimunt: si dubio, incertoque crimine *in Forum externum* Irregularitas deducitur, ut poenæ statuantur, nempe, ut Clericus suo carere Beneficio declaretur, tum nulla Irregularitas præponenda est, ob eam causam, quod nequaquam licet certam poenam pro incerto crimine constituere: sin autem res agitur de Irregularitate *pro interiori Foro*, nempe, ut Clericus ab exercendis suis Ordinibus abstineat, et ne ad alios adsumi contendat; tunc Irregularitas pro certo habenda est; nam cum dubia res videtur, tutior pars est eligenda (2). Porro hæc sententia Clerico, de quo verba facimus, tum *in Foro externo*, tum *in Foro conscientie* plurimum suffragatur. Etenim *in Foro externo* certum prorsus esse debet, quod neminem occiderit, aut mutilaverit; de qua re nihil omnino ipse dubitat, cum tormentum suum nunquam explorerit; *in Foro conscientie* rei dubietas

(1) De Irregul. cap. 2, part. 3, consecr. 5. — (2) Cap. Ad audiētiā, et cap. Significasti 2, de homic. Eodem cap. Ad audiētiā Abbas num. 2. Marian. Socin. num. 48. Ostien. num. 4. Joan. Andreas num. 7. Fagnanus, num. 2 et seq. Barbosa, num. 2 et 3.

satis esse putatur , quæ sane dubietas penitus eximitur ob certissimam illam cognitionem, quam modo exposuimus. Postremo Benedictionem nostram tibi impertimur.

INSTITUTIO CII.

Epistola Encyclica Archipresbyteris , et Parochis diœcesanis. Teneri singulos Archipresbyteros indicere cœtum , in quo Morales quæstiones examinandæ proponantur. Omnes autem Parochos , et Confessarios ad eosdem cœtus convenire debere. Transmittenda esse ad P. Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita. Muneri suo deesse illos omnes , qui gerunt curam animarum , nisi scripta exhibeant eorum nomina , qui Paschali Præcepto minime paruerunt.

1. **F**ATERI revera possumus omnem curam Nos impendisse, statim ac pervenimus in hanc Sedem, et etiam sanxisse, ut conventus haberentur ad examinandas Theologiæ Moralis quæstiones , ac deinde Parochi , his cœtibus peractis, ad Pœnitentiarium huic negotio præpositum mitterent responsa , quæ probata , et constituta fuerint. Quippe non ignoramus quantam utilitatem Ecclesiasticæ disciplinæ conferant cœtus ejusmodi , qui per Diœcesim indicuntur. At quoniam superiori tempore hæc quidem responsa Pœnitentiaro tradi consueverunt, ita tamen ut semper incertum esset , an illa veritati consentanea forent ; ideo Pœnitentiaro ipsi præcepimus , ut post accuratum examen , typis evulgaret quid reipsa propositis quæstionibus respondendum videretur ; ut illi nempe , qui falsam sententiam protulerint , errorem agnoscant ; qui vero sapienter judicaverint , quâdam voluptate recreentur. Hæc omnia continentur in Decretis , quæ in lucem edidimus , et ad Parochos transmitti curavimus , die 22 Novembris 1731.

2. Quidquid ipsi polliciti sumus , diligenter peractum fuit : nam Pœnitentarius designatus quotannis promul-

gare responsa, quæ paulo ante exposuimus, non prætermisit. Attamen non sine gravi animi nostri mœrore fidem, ac diligentiam aliorum commendare non possumus; quinimo queri debemus, quod in hac Diœcesi plures jussis nostris parere recusaverint, et nunc etiam illa facere negligant.

3. Id vero desumitur apertissime ex eo, quod nonnulli Parochi cœtus præscriptos cogere, et multi alii Sacerdotes Confessarii ad illos convenire omiserint, quamvis interesse deberent; et satis esse putaverint ad illum, qui cœtui præsidet, pagellam mittere. In qua sententiam suam descriptam asfirmarent. In hac Diœcesi alii quidem Archipresbyteri subjectos habent Parochos, alii tamen nullos ditioni suæ Parochos adjunctos habent, et solum Titulares Archipresbyteri nuncupantur, quos vel Decessores plerumque nostri, vel Nos ipsi constituimus. Cum Parochus aliquis titulum Archipresbyteri a Nobis expetivit, cavendum duximus, ne ipse immunem se, ac liberum a cœtibus Ecclesiasticis arbitraretur; sed Nobis pro certo responsum fuit, illum etiam daturum esse operam, ut cœtus ejusmodi cogeret, et Sacerdotes, atque Confessarios suæ Parochiæ ad illos convocaret. Quare id munus eidem Parocho injunximus, cum Diploma pro conferendo Archipresbyteri titulo obsignavimus. Nunc autem compertum reipsa fuit, ipsos huic præscripto muneri haud satisfacere, cum in eorum ditione nulli alii Sacerdotes versentur præter Capellanum (si tamen aliquem Ministrum sibi adjunxerint). Postremo (ut reliquas etiam corruptelas enumeremus) indicem illorum percurramus, qui responsa propositis in conventu quæstionibus ad Pœnitentiarium haud miserunt; et octo deprehendimus Archipresbyteros, qui id facere contempserunt annis 1758 et 1759; insuper alios viginti novem Archipresbyteros qui ab anno 1739, munus ejusmodi ad hanc usque diem detrectarunt, etiamsi annus ad finem prope jam pervenerit, certumque

illud sit, quod hi Conventus Ecclesiastici mensibus Novembri, ac Decembri omittuntur; nam ante illud tempus convocari solent, ut hyemis, viarumque incommoda declinentur.

4. Deus bone! Adeo-ne arduum, ac difficile videtur Theologiæ Moralis quæstiones coacto coetu pertractare, ea conditione pariter adjecta, ut illis mensibus, qui minus incommodi afferant, iidem coetus indicantur, modo tamen, anno peracto, omnes præscripti Conventus habiti fuerint? Id enim permittunt Decreta, quæ nuper commemoravimus, et quæ die 22 Novembris anno 1731, evulgata fuerunt, licet plures aliæ Dioeceses eos coetus in singulas hebdomadas præscribere consueverint. Novum et inusitatum est tot Sacerdotes reperiri, qui pedibus conterant Episcopi sui mandata, quæ haud temere, et inconsulto, sed juxta Ecclesiæ disciplinam, atque instituta ab ipso sanciantur; quamvis etiam iidem Sacerdotes in sacra Ordinatione Decretis ejusmodi observantiam polliciti fuerint: *Promittis mihi, et Successoribus meis reverentiam et obedientiam? Promitto.* Equidem P. Ludovicus a Ponte votum reipsa implicitum illis verbis asseruit, cum Pastori suo promissum illud præbeatur, qui Deum ipsum exhibet, ejusque personam in terris sustinet (1). Incredibile pene est inter Sacerdotes etiam, qui virtutem excolunt, et se omni prorsus macula immunes existimant, aliquos non deesse in ea cogitatione solum defixos, ut Pastoris sui jussa quocumque modo eludant, eaque subdolis, et ineptis rationibus interpretentur tanta animi quiete, ac lætitia, quæ etiam ex oris serenitate deprehenditur, ut peritissimo Mathematico conferri posse videantur, qui post assiduos labores, diuturnasque vigilias circuli quadraturam detexerit. Postremo inusitatum videtur, quod plures ex nostro Clero Sacerdotes, Parochi, et Archipresbyteri

(1) In Tract. de perfecto Sacerdote, cap. 42, § 2.

acerrime in prima acie arma suscipiant pro tuenda ignorantia, cui Nos bellum indiximus; quod sane omni studio prosequemur, donec mortali hac aura fruemur. Revera pro ignorantia decertant, qui remedia impediunt ad eam expellendam necessaria; nec fortasse unquam revocarunt in mentem, quod ipsi sæpius in Evangeliiis legerunt, nempe, si cæcus cæcum ducat, ambos in foveam cadere.

5. Sed jam præcepta post exclamationes statuenda sunt, quæ omittere non licet, ne muneri nostro deesse videamur. Primo igitur, singulis Archipresbyteris præcipimus, ut singulis mensibus coetus pro examinandis Moralis Theologiæ quæstionibus indicant; edictumque renovamus die 22 Novembris anno 1731, promulgatum, iterumque permittimus, ut illis mensibus hi coetus statuuntur, qui minus incommodi sint, dummodo, labente anno, præscriptus coetuum numerus absolvatur. Secundo, præcipimus Archipresbyteris, Parochis, ac Sacerdotibus Confessariis, ut simul ad eosdem coetus conveniant; et pro certo teneant haud satis esse, si responsum suum, ac sententiam scriptam transmittant, nisi forte legitimum impedimentum interveniat, nempe, si gravi morbo laborantibus operam suam præstare debeant; vel ipsi vera ægitudine retardentur. Episcopus Petricoriensis typis dedit conventus Ecclesiasticos in sua Diœcesi peractos, et per trecentos annos eam consuetudinem illic institutam testatur. Illam vero præ cæteris utilitatem desumi commemorat, quæ percipitur ex sermonibus post solutam quæstionem fieri solitis, ex quibus non semel sententiæ æquitati minus consentaneæ corriguntur aliorum opinionibus, quæ ad veritatem magis accedunt. Plerumque etiam severitas illorum, qui acriori studio Ecclesiasticam disciplinam expetunt, ab aliis temperatur, qui prudentiæ laude, atque experientia magis excellunt, quemadmodum idem Episcopus in libri Præfatione recenset. Hæc satis ostendunt nihil

prodesse, si responsa ad cœtum scripta mittantur. Nam qui absens est, satisfacere nequit iis difficultatibus, quæ ab aliquo fortasse in medium proferuntur, neque aliorum rationibus adductus opinionem suam deponere. Tertio, Titulares Archipresbyteros magnopere hortamur sibi deligere alium Archipresbyterum non Titularem, ad quem se conferant cum suis Capellanis, aliisque Parochiæ suæ Confessariis, quoties cœtus Ecclesiasticus ab illo convocabitur; vel alteri Titulari Archipresbytero se adjungant, cum cœtus eosdem singulis mensibus instituunt; neque enim cœtus reipsa nuncupari debet, cum solus Archipresbyter, ejusque Capellanus conveniunt, qui, utpote Minister, et stipendio Archipresbyteri vitam sustinens, ab illius sententiis, ne vestigium quidem discedere, sed, velut Echo, verba ipsius solum repetere consuevit. Si Titulares Archipresbyteri hæc serio perpendent, Nos certe humanos, ac lenissimos judicabunt, qui solum eos monendos volumus, dum rem haud inusitatam, ac novam proponimus; id Nos eo consilio fecimus, ut facilius dignoscere possimus eos Archipresbyteros Titulares, qui ad cœtus præscriptos non Capellani modo, sed alios Sacerdotes vocare queant. Rem pariter haud insolitam proposuimus; nam plures novimus Titulares Archipresbyteros, qui simul conveniunt, ut de quæstionibus Moralis Theologiæ verba faciant. Quarto, Titulares Archipresbyteri, quamcumque rationem ex his, quas enumeravimus, elegerint, propositis quæstionibus responsum dare haud prætermittant, indictosque conventus faciant eo modo, quo poterunt, donec aliud a Nobis decernatur. Diligenter expendant paratum fore remedium, si post comparatum Archipresbyteri titulum, eosdem cœtus omittant, aut negligant. Quippe is titulus nullum characterem imprimit, ideoque illum penitus oblitterandi, quoties id Nobis libuerit, facultate non caremus. Quinto, transmitti jubemus ab anno proxime incunte 1740, ad P. Præmuli

Barnabitam Pœnitentiarium responsa propositis quæstionibus reddita, idque perticiendum mense Novembri statuimus ; nam, uti dictum est, et Nos minime latet, cœtus, qui mensibus Novembri ac Decembri cogi deberent, ante illud tempus ob viarum impedimenta fieri consueverunt. Porro decet maxime, ut eadem responsa in manus Pœnitentiarum eo tempore deveniant, ut illa commodè perlegere, et examinare queat, antequam sententias suas exarare, ac typis evulgare debeat, quæ novo ineunte anno ad omnes Archipresbyteros mitti solent. Ultimo, præcipimus reddi Pœnitentiarum intra mensem Januarium anni 1740, responsa, quæ data fuerunt quæstionibus expositis anno 1738, atque anno 1739. Id autem præcipimus iis, qui responsa nequaquam miserunt anno 1739, et cæteris etiam, qui jussis his nostris antea minime paruerunt.

6. In posterum detrectantes pœnis arbitrio nostro statuendis puniemus; insuper, aut Titulares, aut non Titulares Archipresbyteri, quoties aliquod ex his mandatis violabunt, decem Romana scutata certissime persolvent, quæ piis operibus impendentur; nam experientia compertum est, parum prodesse argumenta, objurgationes facile contemni, monitiones vero comparari armis, quæ cuspide careant, et illam satyrici Vatis sententiam veritati prorsus convenire :

Ploratur lacrymis amissa pecunia veris :

Non cohibent sacra verba malum ; majore tumultu

Planguntur nummi, quam funera.

His verbis usi non fuisset, nisi gravis Auctor Ecclesiasticus eos prius attulisset, cum hoc idem argumentum pertractaret (1).

7. Quæ huc usque diximus, cœtus habendos, et re-

(1) Petrus Blesensis, epist. 79.

sponsa ad Pœnitentiarium mittenda, satis ostendunt, ac constituunt; tamen haud consulunt gravissimæ corruptelæ, ob quam Parochi, et Confessarii ad eosdem cœtus minime conveniunt, et cæteri omnes, qui id facere debent juxta Decreta, quæ anno 1731 confecta sunt. Quare renovamus ea, quæ tunc præscripta fuerunt, nempe, ut ille in cujus ædibus, vel Ecclesia cœtus cogitur, præsentés accurate describat, et absentes etiam cum iis causis, et impedimentis, si quæ afferent, quibus adducti, ad conventum cum reliquis accedere nequaquam potuerint: deinde, cum responsa ad Pœnitentiarium mittet, eos pariter nominabit, qui cœtui non interfuerint, ut pœnas arbitrio nostro decernamus, et salutarem quoque medicinam ipsis adhibeamus. Nam Confessarios, cum ad facultatem prorogandam accedent, examine severiori excipiemus. Parochos autem ad novum examen vocabimus, si pervicaces his jussis faciendis deprehendamus: vel enim mandata nostra despiciunt, vel adeo torpescunt otio, ut nullam studiis Ecclesiasticis excolendis operam præbere velint; equidem primum suspicari nullo modo possumus, sed potius oscitantem socordiam, ex qua magna rerum ignorantia dimanat; ideoque novum illis examen indicere jure merito possumus, sive Parochiam a Nobis, sive a Decessoribus nostris obtinuerint.

8. Episcopus Petricorii eo loco, quem superius nominavimus, maximas agit gratias illis Ecclesiasticis, qui cœtus ejusmodi vel coegerint, vel iisdem interfuerint; deinde se graviter animo percussum fatetur aliorum causa, qui idem institutum neglexerant. Ejusdem Episcopi exemplum imitamur, eisque gratias singulares persolvimus, qui munere hoc suo perfuncti sunt; sed Nobis dolendum non est ob illorum pudorem, ac verecundiam, qui ad eos cœtus perraro accesserunt. Nam jure quidem suspicari Nobis licet, nullo pudore affici, qui hanc disciplinam, et institutum contempserint, quin

eiam ob pervicaciam insolenter se jactare: ideoque noster animus frustra mœrore tabesceret.

9. Venerabilis Dei Famulus Joannes de Ribera Patriarcha Antiochenus, et Episcopus Valentiae misit ad Concilium Provinciale Salamanticae coactum, libellum plenum sapientissimis monitis, quæ ad Episcopos pertinent. Is libellus typis a Cardinali de Aguirre traditus fuit (1). Præ cæteris autem illud potissimum admonetur (2): *Mittat frequenter Episcopus epistolas encyclicas, qua Clericis, qui Curatis, qua vero locorum Incolis, omnes exhortando, ut sua officia diligenter adimpleant.* Id profecto salutare consilium pluries secuti sumus; sed, ne molestiam, ac fastidium Parochis hujus Diœcesis afferamus, ac ne novas encyclicas Litteras conficiamus, aliquid hic breviter superaddemus, quod sane aliud argumentum, sed haud minoris utilitatis, complectitur.

10. Institutionem quinquagesimam quintam promulgavimus die 10 Martii anno 1756, ubi de Paschali præcepto verba facientes, hæc decrevimus: *Ac primum aliqui Rectores Ecclesiarum facile negligunt illorum nomina Patri Pœnitentiarario scripta referre, qui ad divinam Eucharistiam in Paschate non accesserunt, vel ea prorsus indigni judicati sunt. Quare, ne gravissimum hoc malum invalescat, singulis Parochis tum Civitatis, tum Diœcesis præcipimus, ut intra designatum temporis spatium, Patrem Pœnitentiararium admoneant, si forte aliquis in Paschate Eucharistiæ Sacramentum haud sumpserit, aut si ob singularem Dei misericordiam, præceptum ejusmodi nemo violaverit: Ipsius Pœnitentiararii jussu ad pronuntiandum in contumaces Interdictum devenient. Qui hæc facere contempserint, pœnas nostro arbitrio statuendas persolvent.*

11. Porro id alienum non est a Synodo Decessoris nostri cap. 5, lib. 2. Attamen quadraginta tres Parochi

(1) Tom. 4 Concilior. Hispaniar. — (2) Pag. 99

Diœcesis eorum nomina nondum exhibuerunt, qui in Paschate hujus anni 1759 Divinam Eucharistiam perceperint.

12. Jam facile perspicimus, quid respondeant, nempe, in suis Parochiis neminem versari, qui Paschali præcepto non obtemperaverit. Sed quo tendat hæc animi lenitas, ac moderatio, a Nobis patienter intelligant; omittimus contemptum, quo jussa Pastoris sui hac ratione prosequuntur.

13. Decessor noster singulis Vicariis Foraneis præcepit epistolam singulis mensibus scribere, qua admonerent, an aliquod scandalum in ipsorum ditione contigisset. Id etiam adjungitur iisdem Litteris, quibus Vicarii Foranei constituuntur. Hæc optima consuetudo paulatim obsolevit; ita ut solus Archipresbyter, ac Vicarius Foraneus Treppii in finibus diœcesis, ac ditione Florentina primum hoc institutum constanter retineat. Id cæteri facere prætermiserunt ob eam causam, quod nihil mali obtigerit, ut Litteræ scribendæ viderentur. Utinam a veritate alienum hoc non esset! sed illi vehementer errant. Nam gravissima facinora sæpe committuntur; quæ tamen Vicarii Foranei dissimulant, nec de illis certiores Nos faciunt; ita ut abstinere a Litteris conscribendis non indicet quidem disciplinæ, morumque integram observantiam.

14. Hoc sane exemplum Nos magnopere perterret, adducitque ut pro certo habeamus plurimos fore, qui Paschali præcepto minime pareant, si consuetudo scribendi de medio auferatur ob eam rationem, quod populus omnis obtemperasse præcepto ejusmodi censendus sit, cum nullæ a Parochis Litteræ redduntur. Ipsi vero scribere cessantes Nos etiam monere negligent, si aliquis in Paschate ad sacram Eucharistiam non accesserit.

15. Quapropter his nostris Litteris præcipimus Parochis omniibus, qui anno 1759 ad Pœnitentiarium nequaquam

scripserint eorum nomina, qui Paschali præcepto non obtemperaverint, vel ipsum Pœnitentiarium non admonuerint ab omni populo perceptam esse Eucharistiam; præcipimus, inquam, huic muneri satisfacere, priusquam mensis Januarii anni ineuntis 1740 absolvatur; et in posterum id peragendum a singulis Parochis infra Octavam Ascensionis Domini perpetuo decernimus. Qui hæc jussa non fecerit, pœnas illi arbitrio nostro irrogabimus; interim vero sex Romana scutata persolvat, quæ a Nobis pro Locis Piiis sublevandis conferentur.

INSTITUTIO CIII.

Norma quædam præscribitur pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia haberi consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis discutiantur. De his, qui cœtibus hujusmodi interesse tenentur. Utrum omnes qui Canonici dignitate insigniti sunt, convenire debeant. An Canonicus Pœnitentiarius intervenire adstringatur. Utrum Confessarii Regulares ad excipiendas Laicorum Confessiones approbati, hosce Ecclesiasticos conventus adire teneantur.

1. QUAMVIS in XXXII Institutione promulgata die 5 Septembris anno 1754, normam aliquam præscripserimus pro cœtibus Ecclesiasticis, qui in hac Metropolitana Ecclesia fieri consueverunt, ut quæstiones Theologiæ Moralis examinentur; tamen perpauca necessario addenda sunt.

2. Ac primo, monemus omnes, qui convenire debent, ne id facere prætermittant, iterumque in delinquentes easdem pœnas innovamus, quas jam constituimus.

3. Sed quoniam nonnulli se immunes putant, in fine harum Litterarum indicem eorum subjiciemus, qui cœtibus iisdem interesse omnino debeant.

4. Secundo, qui tenetur ad hos cœtus Ecclesiasticos accedere, illic permaneat, donec universa concio dimitta-

tur. Quippe, *non dicitur venisse, qui non stetit*: nec discedat loco, statim ac urna nomen illius extractum est, qui propositæ quæstioni respondeat. Nam quisque intelligat necesse est, quibus argumentis eadem quæstio declaretur; quid deinde P. Theologus, et Nosmetipsi superaddamus. Qui non paruerit, pœnis iisdem obnoxius sit, quæ in absentes ab his cœtibus sanciantur.

5. Tertio, qui cum reliquis in cœtu versatur, donec tota res peracta fuerit, modestiam præ se ferat, mentemque intendat; neque ob insitam socordiam eos corporis motus imitetur, qui ob naturales causas fiunt ab animantibus, dum in machina pneumatica concluduntur, quemadmodum Nos ipsi non semel inspeximus.

6. Quarto, qui quæstioni respondet, haud novis, et insolitis opinionibus adhæreat, sed illis potissimum, quæ præstantium virorum auctoritatibus magis innitantur: quam sane viam magna cum doctrinæ laude P. Theologus insistit.

7. Quinto, curam aliquam impendant omnes, ut sententiam suam clarius exponant. Quæstionem prius declarent; responsum deinde subjiciant, illudque suis rationibus confirmant; ac postremo diluant argumenta, quæ contraria esse videntur. Nam si confuse, et incondite simul omnia permisceantur, difficile prorsus est intelligi, quæ in medium proferuntur. Illud pariter monendum ducimus, ut ex gravioribus Theologis auctoritates desumantur, certaue de illis cognitio prius comparetur: etenim non semel Canones afferri deprehendimus, qui in tota Juris amplitudine haud continentur. Sæpius pro nostra mediocri experientia Juris Pontificii, ea Nobis voluntas incessit, ut Canones illos omnino falsos, vel pessime exscriptos ostenderemus, ob eam rationem, quod notis compendariis ab Auctoribus editos describere nesciverint.

8. Postremo, cum tot Parochi, et Sacerdotes Confes-

sarii, iis omnibus, quæ superius enumeravimus, accuratissime satisfaciant; reliquos hortamur, ut ipsorum exempla sibi ante oculos proponant, non vero imitentur eos, qui unum, vel plura ex iis, quæ nuper indiximus, præmittunt.

9. Sed jam illos recenseamus, qui his coetibus interesse debent, in quibus de Moralis Theologiæ quæstionibus sermo instituitur. Itaque omnes id præstare tenentur, qui (vel Sæculares vel Regulares) animarum curam exercent. Neque hoc sane in dubium revocari potest, cum Sac. Congregationis Concilii sententiis comprobatum semper fuerit. Ut vetustiores prætereamus, illam tantum asserimus, quæ die 3 Septembris anno 1650 promulgata fuit his verbis : *Sacra Congregatio censuit, Episcopum cogere posse ad interessendum Congregationi casuum conscientiæ Parochos tam Sæculares, quam Regulares, curam animarum exercentes* (1).

10. Convenire etiam debent Sacerdotes Sæculares, licet cooptati inter Canonicos hujus Metropolitanæ, vel alicujus Collegiatæ Ecclesiæ, qui Pœnitentiæ Sacramentum Fidelibus administrant. Id quondam in Sacra Congregatione propositum, sed nihil prorsus decretum fuit. Tandem post novam disquisitionem et examen, responsum est etiam Canonicos Confessarios teneri, et præ cæteris Canonicum Pœnitentiarium. Quippe die 15 Martii anno 1692 (2) petatum illud fuit : *An Episcopus possit compellere Canonicos Confessarios, cæterosque Presbyteros Cathedralis sub pœna pecuniaria, ut accedant ad Congregationem casuum conscientiæ* : Sacra autem Congregatio ita respondit : *Posse compellere omnes Sacerdotes Sæculares Confessarios, etiamsi sint Canonici, cæteros vero non posse compellere, sed hortari*. Monacellus

(1) Tom. 49 Regest. pag. 76, in Causa Forosempron. — (2) Tom. 42 Regest. pag. 447.

alia Decreta commemorat, quibus Sacra Congregatio eandem sententiam confirmavit (1).

11. De Canonico Pœnitentiario satis constat ex auctoritate Cardinalis Petra, qui per plures annos Secretarii munus in Sac. Congregatione Concilii magna cum laude gessit, suisque præclaris in Apostolicas Constitutiones Commentariis ejusdem Congregationis sententias plurimum illustravit (2). Porro ille perpendens cautum, decretumque esse a Sacra Congregatione, ut Sæculares Confessarii his cœtibus Ecclesiasticis interveniant, statim hæc superaddit: *Cæterum ab inde citra eadem Sac. Congregatio censuit, Episcopum cogere posse* (ut iisdem cœtibus intersint) *nedum Parochos, sed etiam Confessarios Sæculares: quod sane non solum procedit quoad eos, qui ex fundatione Beneficii, vel officii tenentur ad munus Confessarii, ut præ cæteris est Canonicus Pœnitentiarius; sed etiam quicumque alii Sacerdotes Sæculares sine titulo, et voluntarie ad Confessiones ab Episcopo destinati.*

12. Alias pariter disputatum fuit, utrum Regulares Confessarii conventus eosdem, pro examinandis Theologiæ Moralis quæstionibus coactos, adire tenerentur. Cardinalis quidem Columna in sua Synodo ipsos impulit, ut id (3) facerent. Romanum quoque ultimum Concilium tit. 15, cap. 9, Regularibus Confessariis idem præcipit, nisi forte in suis Monasteriis cœtus ejusmodi stuantur. Attamen ex communi jure id necessario præstandum ab ipsis nequit affirmari, quamvis in Monasteriis non immunibus, sed Episcopi ditioni subjectis immorentur.

13. Nemo ignorat aliqua Regularium Monasteria jurisdictioni Episcoporum subjeci ob eam causam, quod

(1) Tom. 4, sui Form. legal. tit. 3 formul. 45, num. 2 et 3. — (2) Tom. 4, pag. 460, edit. Rom. num. 67. — (3) Num. 8. Notificat.

præscriptus ab Innocentio X numerus Religiosorum virorum in illis non habeatur (1). Quare Episcopus Forosempronienſis die 12 Maii anno 1685, illud petiit a Sac. Congregatione (2) : *Episcopus exponit, in Civitate Forosempronienſi. duo adesse Regularium Cœnobia, unum scilicet Minorum Conventualium Sancti Francisci, alterum vero Barnabitarum, quæ propter exiguum Religiosorum numerum inibi degentium, subjecta sunt jurisdictioni Ordinarii ex Decreto sanctæ memoriæ Innocentii X incipien. Ut in parvis : et licet dicti Religiosi hujusmodi subjectionem agnoscant, atque patiantur ; qui tamen ex eis Sæcularium Confessiones, eodem Ordinario approbante, excipiunt, ad Congregationem casuum conscientiæ, quæ singulis mensibus habetur, cuique Confessarii omnes intersunt, accedere renuunt ; quocirca petit declarari, an prædictos Confessarios Regulares cogere possit ad interessendum præfatæ Congregationi casuum conscientiæ. Sacra etc. respondit Negative.*

14. Idem argumentum rursus propositum fuit in Sac. Congregatione, cum Nos ipsi Secretarii munere fungemur, ab Asculano Episcopo, qui exponens Ecclesiæ suæ statum, et conditionem, illud præsertim admonuit, plura in sua Diœcesi Regularium Monasteria inveniri sibi subjecta juxta Decretum Innocentii X, quod nuper commemoravimus ; Regulares autem in ipsis degentes, qui Sæcularium Confessiones excipiunt, declinare a conventibus Ecclesiasticis, in quibus Moralis Theologiæ quæstiones examinandæ proponuntur. Quare idem Asculanus Episcopus exposcebat, an id præcipere posset in Litteris, quæ dari solent, cum facultas audiendi Confessiones illis concederetur. Nos profecto rationes omnes congressimus, quæ Episcopo suffragari possent ; verum Sac. Congregatio die 12 Martii an. 1718 respondit ser-

(1) In Const. Ut in parvis. — (2) L. 35 Decret. fol. 238.

vari Decretum editum in Causa Forosempronienſi, de quo nuper mentionem fecimus.

15. Poſtremo, cœtibus iisdem neceſſario intereſſe non oportet reliquos Sacerdotes, qui ad Confeſſiones excipiendas designati minime ſunt, neque cæteros ex Clero Sæculari; tamen id perutile foret ipsis, nec Episcopus prætermittere unquam debet Nos vehementer hortari, ut conveniant, quod Nos hisce Litteris libentissime facere intelligimus.

INSTITUTIO CIV.

De exercitiis ſpiritualibus, quibus vacare debent, qui ad Sacros Ordines promovendi ſunt. De utilitate, quæ ex illis dimanat. Quam ob rem initio huiusmodi exercitationes fuerint cogitatæ. Et a quo præſcribantur, et quo tempore. Oſtenditur hoc inſtitutum obſervari, tum Romæ, tum in aliis Italiæ Civitatibus. Rejiciuntur futiles excuſationes, quæ adduci ſolent ab iis, qui ſeſe ab hac pia conſuetudine expedire velint.

1. **Q**UISQUIS intelligere facile poteſt quam utile ſit iis, qui ad Sacros Ordines assumi debent, nempe, Subdiaconatum, Diaconatum, ac Sacerdotium, in aliquem locum ſe recipere, antequam iis Ordinibus initientur, ubi ſejuncti ab hominum commercio, Divinarum rerum meditationibus, piisque libris intenti, novi gradus ſanctitatem, ac præſtantiam familiaribus colloquiis aſſequantur; munera quoque percipiant, atque officia, quæ eodem cum gradu junguntur; Pœnitentiæ Sacramento animam expurgent iis maculis, quas toto vitæ curſu contraxerunt, ut veterem hominem exuentes novum induant; poſtremo vires ſuas ad trutinam accuratiſſime revocantes, ac Sacerdotium ascendere non audeant, niſi animum ſatis compositum paratumque, ſibi ad eam dignitatem ſuſtinendam agnoſcant; quo ſane

pacto ad severam pristini temporis disciplinam pro imbecillitate hujus nostræ ætatis conformantur, cum nempe, irregularis putabatur, nec suscipiendis Ordinibus idoneus, qui post Baptismum lethale crimen admisisset : *Non eo tantum* (inquit S. Hieronymus) *quo ordinandus est tempore sine ullo crimine sit, et præteritas maculas nova conversione diluerit; sed ex eo tempore, quo in Christo renatus est, nulla peccati conscientia mordeatur.*

2. Initium hujus sacri recessus ad S. Augustinum referri posse videtur. Nemo enim ignorat, qui in Sacra Historia parumper versatus fuerit, primis, beatisque Ecclesiæ temporibus, si ipsius necessitas novum aliquem Sacerdotem exposceret, morem, institutumque fuisse, ut populus alicujus meritis, ac virtute adductus eum subito teneret, et Episcopo ordinandum inferret. Hac ratione S. Paulinus ad Sacerdotium evectus fuit, uti testatur ipse in epistola ad Alipium, quæ inter epistolas S. Augustini vigesima quarta recensetur : *Nam ego etsi a Delphino Burdigalæ baptizatus, a Lampio apud Barcinonam in Hispania per vim subito inflammatae plebis ordinatus sum.* Idem prorsus accidit Pauliniano S. Hieronymi fratri, cui manu injecta Populus os occlusit, ne communi omnium voluntati reclamaret (1). Quamvis autem post aliquod tempus consuetudo ejusmodi vetita fuisset ob gravissimas corruptelas, quæ inde manabant, uti desumitur ex fabula secunda Imperatoris Majorani, et melius ex epistola prima S. Leonis; tamen S. Augustinus, post hæc Decreta, per vim subito concitati populi Sacerdotio initiatus fuit a S. Episcopo Hipponensi Valerio. Possidius eidem S. Augustino coævus hæc omnia in ipsius vita commemorat (2) : *Eodem itaque tempore in Ecclesia Hipponensi Catholica Valerius Sanctus Episcopatum gerebat, qui cum flagitante Ecclesiastica neces-*

(1) Ep. 60, apud S. Hieron. — (2) Cap. 4.

sitate providendo, et ordinando Presbytero Civitatis plebem Dei alloqueretur, et exhortaretur, jam scientes Catholici Sancti Augustini propositum et doctrinam, manu injecta (quoniam et idem in Populo securus, et ignarus, quid futurum esset, adstabat) etc. Eum ergo tenuerunt, et, ut in talibus consuetum est, Episcopo ordinandum intulerunt, omnibus id uno consensu et desiderio fieri, perficique petentibus, magnoque studio et clamore flagitantibus, ubertim eo flente, etc. et eorum, ut voluerunt, completum est desiderium. Quare, cum hoc eventu impeditus se tantisper ante Sac. Ordinationem colligere non potuisset, ad eundem Episcopum Valerium litteras dedit, ut facultatem obtineret secedendi in remotum locum ab hominum societate, ubi per aliquod tempus, nempe usque ad Festum Paschatis (ordinatus fuerat, juxta Rivium, initio Quadragesimæ) versaretur, piisque exercitationibus tempus illud conferret. Incertum sane est, an Valerius S. Augustini voluntati morem gesserit; vero tamen simillimum est, quod eidem permiserit usque ad Pascha Sacerdotis muneribus nequaquam perfungi. Id apertissime deprehenditur ex vita S. Augustini Gallice, et Latine conscripta, quam nuper P. Abbas Benvenuti ad hanc nostram vernaculam linguam reddidit (1).

3. Hæc sane Spiritualium Exercitiorum speciem aliquam præ se ferunt, quæ ante Sacram Ordinationem suscipienda indicuntur: etenim dubitari nequit, quin S. Augustinus idem consilium ante probaverit, quod peracta Ordinatione perfecit: sed hanc disciplinam recentioribus, magisque perspicuis monumentis explicemus. Ac primum S. Carolus Borromæus in quarto Concilio Provinciali, quod anno 1576, coegit, hæc præscribit: *Subdiaconatum suscepturus, quo diligentius vitæ perpendat rationem, cui se ille suscipiendo sancte*

(1) Lib. 3, cap. 4, num. 5.

obstringit, ac proinde re tota accuratius deliberata, puriori mente, ardentiorique animi voluntate ad rem tanti momenti accedat, priusquam eo Sacro Ordine initiatur; aliquem semotum locum adeat, ubi ab omnibus curis et occupationibus liber, cum omnis anteactæ vitæ suæ peccata diligenti conscientiæ discussione rite confiteatur, tum in salutaribus meditationibus, aliisque spiritualibus exercitationibus totus versetur, duce et moderatore sibi adhibito religioso viro earum usu perito, quem Episcopus in primis probavit. In illis autem vel mense, vel longiori, breviorive tempore persistat, prout de moderatoris consilio Episcopus expedire curaverit. Quas item exercitationes eodem præscripto, et modo, et tempore Diaconi, cum ad Sacerdotii gradum accessuri sunt, pie ineant ac præstent.

4. Secundo, Sanctus Vincentius a Paulo anno 1628, cum Augustino Poterio Episcopo Bellovacensi censuit nihil conferre magis, ut Ordines ea pietate, ac Religione, qua opus est, Clerici accipiant, quam in aliquem locum procul a turba, ac negotiis secedere, ubi per decem dies pie, sancteque detinerentur. Qua de causa normam proposuit huic rei magnopere accommodatam, in qua rebus cœlestibus contemplandis, instructionibus audiendis, sanctis libris perlegendis, conscientiæ diligenter discutiendæ, sacris rubricis, ac Missæ tum privatæ, tum sollemnis, Breviarii, et Romani Pontificalis cæremoniis addiscendis, exercendisque, diem totum accuratissime distribuit. Quapropter in Decreto Canonizationis quod, in appendice libri IV de Canonizatione Sanctorum Nos ipsi descripsimus (1), hæc habentur: *Ita Clericis in sortem Domini vocatis, qui in hujus mortalis vitæ terra deserta et inaquosa ad Altare Domini ministrantes, verbo et exemplo, sanctæ Dei plebi tendenti ad Cœlestem Patriam, excusso Diabolicæ captivitatis jugo, præire*

(1) Tom. 7, pag. 34.

debent, auctor fuit, ut priusquam ad Ecclesiasticos gradus ascenderent, a mundanis tumultibus in sanctam secedentes solitudinem, per aliquot dies Divinis rebus meditandis, contemplandisque, sui muneris officiis vacarent.

5. Tertio, exponemus singularem utilitatem, quam dimanare ab his exercitationibus commemorat Ludovicus Abelly Episcopus Ruthenensis, et eidem Sancto Vincentio conjunctissimus : *In quampluribus (inquit) Diœcesibus ad hunc eundem finem adhibentur illa, quæ communiter vocantur Ordinandorum Exercitia, quibus per decem, aut duodecim circiter dies, in unum locum convenientes ii omnes, qui ad Ordines recipiendos admissi sunt, variis exhortationibus, instructionibus, collationibus spiritualibus, aliisque piis et aptis exercitiis, disponuntur, etc. Et de his quidem Ordinandorum Exercitiis, quæ Spiritus Sanctus ultimis hisce temporibus suggessit, illud dicere sufficiat, vix explicari posse, quam eximios et uberes fructus producere soleant : ita ut, si eo quo deceat modo peragantur, sapientissimorum, et in rebus Ecclesiasticis expertissimorum virorum iudicio, plerisque aliis modis deficientibus possint abunde supplere, quod experientia ipsa probatum est, et abunde probari potest (1). Quamobrem Romani Pontifices, hac pia consuetudine magnopere probata, indixerunt omnibus, qui aliquem ex Sacris Ordinibus exposcerent, huiusmodi exercitationibus, antea decem dies impendere. Alexander VII, die 7 Aug. anno 1662, Ordinandis Romæ, et in sex Episcopatibus Suburbicariis ita præcipit : *Et nihilominus quoties aliquem ex Sac. Ordinibus suscipere voluerint, ad Sacerdotes ad id deputatos se conferant, a quibus decem dierum spatium ante Ordinationem in eorum domo inclusi, de omnibus ad**

(1) In suo oper. quod inscribit. Enchiridion Episcop. sollicitud. pag. 179.

rite percipiendos, et rite exercendos Ordines requisitis erudiantur. Venerabilis Dei Servus Innocentius XI interpositis Litteris Sacræ Congregationis pro Episcoporum, et Regularium causis designatæ, scripsit ad omnes Episcopos Italiæ, et Insularum adjacentium die 9 Octobris anno 1682 (quæ quidem Litteræ pluries editæ fuerunt, ac præsertim post Synodum Farfensem habitam a Cardinali Carolo Barberino) (1) quibus Litteris initiandos Majoribus Ordinibus in tota Italia, et Insulis adjacentibus eidem Constit. Alexandri VII subjectos pariter esse voluit, ac declaravit: Sanctitas sua præcipit omnibus, qui ad Sacros Ordines promovendi sunt, per decem dies Spiritualibus Exercitiis ante Sacram Ordinationem vacare, eo prorsus modo, qui Romæ Ordinandis præscribitur in Constitutione 126 Alexandri VII. Idem per Encyclicas Litteras Sac. Congregationis Concilii ad omnes pariter Episcopos Italiæ, Insularumque adjacentium die 1 Februarii anno 1710 Clemens XI confirmavit (2): Præcipue vero iis districte injungit, ac præcipit, ut quæ dudum sanctæ memoriæ Innocentius XI Pont. Max. per Encyclicam Epistolam a Sacra Congregatione Episcoporum et Regularium consultationibus præposita, ad universos Italiæ Insularumque adjacentium Episcopos datam, die 9 Octobris 1682, quod hujusmodi Spiritualia Exercitia a singulis Clericis decem dierum spatio, antequam ad Sacros Ordines assumantur, peragenda mandavit, exacte, ac inviolabiliter observari et exequi curent; et quos iisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus et arceant.

6. Postquam Alexandri VII Constitutio evulgata fuit, spiritualia exercitia in ipsa proposita, ad hanc usque diem diligenter servantur. Cardinales ipsi, ac Præsules

(1) Pag. 803. — (2) In suo Bull. pag. 517.

quacumque dignitate præditi, cum PP. Missionariis a S. Vincentio a Paulo institutis, per decem dies iisdem mœnibus inclusi versantur, antequam singulos Ordines Sacros suscipiant, et piis exercitationibus per id temporis detinentur. Nos profecto per tot annos, quibus Romæ fuimus, in eo solum immutatam vidimus Alexandri VII Constitutionem, quod, interposita Pontificis facultate, Domui eorundem Patrum Missionis subrogatum fuerit Collegium Novitatus Societatis Jesu, eo quod Confessarius alicujus Cardinalis, aut Præsulis in eo loco moraretur; adjecta tamen conditione, ut idem prorsus a negotiis secessus, et cætera omnia fierent, quæ superius enumeravimus. Aliquando contigit etiam, ut Pontifex ab aliqua Congregatione rogatus permiserit alicui Præsuli, qui publicis, et Ecclesiasticis negotiis implicatus est, per exiguas horas e secessu prodire, ut iisdem negotiis expediendis præsens interesset, quod omnino necessarium videbatur. Id Nobis ipsis evenit, cum inter Præsules, et Canonicos Basilicæ Vaticanæ cooptati, pro aliquo Sacro Ordine suscipiendo ad Patres Missionarios secessimus.

7. In plures Italiæ Urbes, et Insularum adjacentium disciplina Spiritualium Exercitiorum invecta, et penitus confirmata est, quibus Ordinandi simul inclusi dant operam, antequam Sacris Ordinibus initientur, uti Alexandri VII, et aliorum Pontificum encyclicæ Litteræ decernunt. In hac vero Civitate ad hanc usque diem, cum generales Ordinationes haberentur, Spiritualibus Exercitiis vacare certis quibusdam horis Clerici consueverunt in Ecclesia Regularium Barnabitarum, qui nostri Pœnitentarii munere funguntur; at cum peculiare Ordinationes fieri deberent, ædes alicujus Parochi pro re peragenda eligebantur. Patres Pœnitentarii hanc gravem provinciam, uti cætera omnia, laudabiliter et magno sane cum incommodo sustinuerunt. Quamquam enim plurimis aliis negotiis pro hujus Diœcesis utilitate

implicantur, magno studio, et singulari doctrina Ordinandos iis omnibus imbuerunt, quæ ipsi penitus animo defigere debent, priusquam ad Ordines excipiantur. Præsto semper fuerunt, ut Confessiones etiam totius anteactæ vitæ exciperent; eamdemque viam alii Sacerdotes, quos paulo ante nominavimus, institerunt. Cum tamen PP. Pœnitentiarum, et Parochi suis angustis domiciliis vix ipsi commode immorentur, ideo mœnibus iisdem inclusos detinere Ordinandos haud potuerunt; ex quo nonnullæ corruptelæ fluxerunt, quas hoc loco silentio libenter, ultroque præteribimus.

8. Patres Soc. Jesu Novitiatus sui mœnibus aliosque semper exceperunt, ubi liberius Spiritualibus Exercitiis vacarent: sed id perpaucis, uti neminem latet, contingebat. Additis contiguis ædibus, ejusdem Novitiatus spatia magis amplificata sunt; et ante Ordinationem proxime peractam, quæ licet peculiaris, numerosa tamen fuit, dedimus operam, ut plures ad Subdiaconatum assumendi eo loco conclusi ad pietatem, et religionem per decem dies exercerentur. Idem indiximus nonnullis, qui Diaconatum, aut Sacerdotium petebant; et si qui jussa facere detrectarunt, parvum mandato Clementis XI, quod nuper exposuimus, nempe *Et quos eisdem Exercitiis per antedicti temporis spatium minime operam dedisse cognoverint, a Sacra Ordinatione repellant penitus et arceant*; licet piis exercitiis, alio in loco, consuetum tempus impenderint, videlicet haud inclusi, et in Ecclesia Sacerdotis, quem veluti Ducem, et Moderatorem sumendum constituimus ab illis, qui jussu nostro in Collegium ejusdem Novitiatus se recipere nequaquam debebant. Quamvis enim piis exercitiis decem dies insumpserint, tamen ab ea ratione, et loco, quem Nos ipsi decrevimus, se alienos præbuerunt.

9. Itaque ut futuris Ordinationibus modus statuatur, omnes ex Clero Sæculari, qui Subdiaconatum expos-

cent, jubemus ad Domum Novitiatus Societatis Jesu se conferre, ibique clausos decem dierum spatio Spiritualibus Exercitiis detineri. Idem indicimus Sacerdotium expetentibus, quibus secedendi tempus Nos ipsi designabimus. Nam Sacerdotio initiandos tot quidem numero deligere optamus, quot capere idem Novitiatus percommode queat; incerti tamen sumus, an semper id præstare tuto possimus. Idem consilium cum illis pariter sequi maxime in votis habemus, qui Diaconatus Ordinem postulant; et fortasse Deus aditum patefaciet aliquando, ut illis quoque beneficium ejusmodi comparetur. Interea ducti S. Caroli exemplo satis esse putamus, quæ pro futuris Subdiaconis, ac Sacerdotibus instituimus. Qui tamen, ex Diaconis aut Sacerdotibus, intra Novitiatus ædes excipi, ac retineri non poterunt, ipsi per decem dies præscriptos mane, et peracto prandio statis horis ad eum locum se conferant, ut sacris instructionibus intersint, aliisque piis operibus, quibus Subdiaconi, ac Presbyteri inclusi tunc temporis exercentur. Id vero diligenter, accurateque facere non prætermittant. Quod si aliter contingat, legem, et institutum Regularium imitabimur. Cum hi scilicet per anni spatium Novitiatus septis conclusi probari debeant, etiamsi parum decreti temporis intermittatur, ad vota solemniter nuncupanda Tyro nequaquam admittitur, sed novus anni cursus ineundus ipsi proponitur. Nonnulli, ut alieno tempore Ordines suscipiant, a Summo Pontifice Apostolicas Litteras sibi comparant, quæ *extra tempora* nuncupantur. Cum illæ a Nobis executioni demandandæ sunt, monemus universos, qui eas Litteras assequuntur in posterum, vel jam assecuti fuerint, ita tamen, ut exequendæ adhuc supersint, monemus, inquam, vacandum fore ipsis necessario Spiritualibus Exercitiis, priusquam ordinentur, in ædibus Novitiatus per eos dies, qui a Nobis statuentur. Ipsi quoque virum aliquem Religiosum ibi invenient, cujus consilio per illud temporis spatium dirigantur

etenim curam, et cognitionem nostram in eo solum collocare volumus, ut virum ex ipsis idoneum seligamus, qui in Sacris Ordinationibus, per Quatuor Tempora fieri consuetis, Ordinandos Spiritualibus Exercitiis detineat. Tandem illis omnibus, qui ob hanc causam secedere debeant, schedula tribuetur, ut in ædibus Novitiatus excipiantur, interposita tamen ea conditione, ut eodem tempore solvatur ea pecuniæ summa, quæ ad ipsos alendos statuta est. Nam compertum jam, perspectumque habemus, copiose ac decenter per eos dies suppeditari omnia, quæ ad honestam vitæ sustentationem requiruntur. Describi autem curabimus eorum nomina, qui sive Diaconi, sive Sacerdotes in ædes Novitiatus recipi non poterunt; eumque indicem viro summæ probitatis, ac fidei commitemus, qui diligentes, ac socordes accurate notabit. Hoc vero testimonium Nos adducet, ut primos ad Sacram Ordinationem assumamus, illosque rejiciamus, quos negligenter se gessisse deprehendemus.

10. Jam facili conjectura perspicimus fore plurimos, qui, ut se his vinculis expediant, testimonia conquirent, ex quibus constet, eos sine gravi valetudinis incommodo per decem continuos dies angustis ædibus includi non posse; alii vero contendunt tot, tantisque negotiis se implicari, ut per multos dies ea prorsus dimittere nequeant. Nonnulli paupertatem suam ita amplificabunt, ut se impares faciendis expensis, quas nuper explicavimus, omnino ostendant. Nec deerunt fortasse Sacerdotes etiam virtutis laude præstantes, qui Nos libenter convenient, ut Ordinandos aliquos liberent ab iis, quæ antea statuimus.

11. Quapropter libere, ac perspicue responsum feremus. Illis certe, qui debilitandæ valetudinis causam objicient, ut pium secessum a Nobis decretum effugiant, integram fidem præstabimus; tamen ad Sacros Ordines non esse idoneos affirmabimus, veluti, qui insigni corporis deformitate notantur, aut qui pedibus uimis clau-

dicant, quamvis ipsorum vitio id minimetribuendum videatur. Qui negotia sua pro impedimento in medium proferent, ita ut parumper illa intermittere, et Spiritualibus Exercitiis posthabere per exiguos dies recusent, illos pariter a Sacris Ordinibus suscipiendis alienos esse fatebimur. Qui vero tam gravi egestate se opprimi Nobis exponent, ut tenuem pro alimentis pecuniam, quam superius commemoravimus, impendere nequeant, reliquis omnibus prætermittis, quæ ad respondendum Nobis suppeterent, illos potissimum redarguemus, quod in constituendo Patrimonio, aut explicandis Beneficii proventibus Nos in errorem pertraxerint; nam fieri nequit, ut vitæ sustentandæ impar judicetur Patrimonium, aut Beneficium, quod juxta legem hujus Diocesis obtineatur. Quare, ob illatam Nobis fraudem, indignos esse declarabimus, ut ad Ordines promoveantur. Tandem a præclaris Sacerdotibus, qui Ordinandos a proposito secessu immunes facere contendunt, veniam concedi Nobis postulamus, ut de mortalium pia moderatione sententiam feramus Nos, qui fere per viginti quinque annos consuevimus ad examen accuratissimum revocare virtutes heroicas, ac levissimas etiam culpas eorum, qui sibi comparata Sanctitatis fama, ex hac vita migrarunt. Itaque minime probari a Nobis ipsorum perpetuam deprecationem libere fatemur, quæ magnum affert Ecclesiasticæ disciplinæ detrimentum. Id quidem ex animi lenitate quadam, et mansuetudine proficisci pro certo habemus; sed ultra limites æquitatis studium suum ipsi proferre videntur. Quæcumque, licet exigua, causa si boni speciem aliquam præ se ferat, satis ab ipsis putatur, ut Parochi longe a suis sedibus immorari queant, et Canonici cum reliquis ad Chorum convenire non teneantur. A Sacris Ordinationibus imperitos arcere severissimum esse judicant, si bonam indolem ostendant, et Ordinibus initiari vehementer expetant: id, inquam, severissimum ab illis judicatur. Curam omnem, et

studium conferunt, ut solvantur interstitia, eo quod in Episcopi voluntate id positum esse dictitant, fere ac si nulla causa intercedere debeat, ut ea facultate utatur Episcopus. Si illorum sententia probaretur, sine consuetis promulgationibus matrimonia plerumque fierent; licet duo Concilia Generalia, Lateranense, ac Tridentinum illas præceperint. His omnibus, quæ huc usque diximus, et quæ dicenda adhuc superessent, pariter addatur facilitas, ob quam studiose contendunt, ne Spiritualia Exercitia Clerici designatis ædibus inclusi peragant, antequam ad Ordines promoveantur. Ex his omnibus, sine ulla Christianæ charitatis offensione, quisquis facile deprehendet Sacerdotes ejusmodi arbitrio nimium concedere, vel Sacros Canones, et Apostolicas Constitutiones ignorare (quod vero similis est); et quam utilis, ac necessaria prorsus utrorumque cognitio habenda sit.

12. Jam satis sententiam nostram, nostraque Decreta exposuimus. Ipsa quidem haud Nobis, velut auctoribus tribuenda sunt, qui solum ea promulgamus; sed Apostolicæ Sedis auctoritati, ex qua principium et originem desumpserunt, uti paulo ante demonstravimus. Cum vero superiori tempore ad hanc usque diem plene observata non fuerint, executioni tradi quoquo modo incipient, dum Nos hanc Sedem occupabimus; ac fortasse, Deo Opt. Max. juvante, vim totam deinceps obtinebunt. Clerici profecto nostri maximas Deo gratias persolvent, quod hoc tempore ad Sacros Ordines accedant, quo latissimus aditus aperitur, ut pro Ecclesiæ muneribus obeundis rite aptentur. At si forte aliquis hoc propositum a Nobis institutum nimis severam arbitretur, illudque improbet; sibi persuasum habeat, Nos ab illius opinione quam maxime dissentire, idemque institutum humanitati valde accommodatum ducere. Id vero clare ostendemus ex legibus, quas Ecclesia, non prioribus temporibus, sed postremis hisce edidit. Equidem Romanum Concilium anno 1725 habitum nequaquam jussit

Ordinandos in secretum locum recedere, ubi Spiritualibus Exercitiis operam darent, antequam Sacros Ordines acciperent; sed in Seminariis per sex menses ante Sacram Ordinationem commorari, ut uniuscujusque indoles agnosceretur: *Omnesque promovendos, per sex saltem menses ante Ordinationem, in Seminariis respective, vel Episcopiis apud Episcopos omnino, Sacro hoc etiam approbante Concilio, commorari debere decernimus: alias nunc pro tunc ab Ordinibus suscipiendis rejectos esse sciant, nec cum eis, nisi prudenti Episcoporum arbitrio, dispensandum* (1). Nec profecto desunt Episcopi, qui hoc Romani Concilii Decretum in suis Diœcesibus observari jubent accuratissime, uti deprehenditur ex consueta pagella Sacræ Congregationis in causa, quæ inscribitur: *SETINA DISTRIBUTIONUM*, quæ die prima Decembris anno 1752 proposita fuit. Quæritoniam vero, ac susurrations, quæ ob hanc causam fortasse in Nos concitantur, nullam afferunt Nobis molestiam. Illud solum Nos angit vehementer, quod ipsis attribui potest Exodi sententia, quæ in Hebræos scripta fuit, cum jussa Moysis tanquam severissima, et ab omni ratione aliena maledictis proscinderent: *Audivit Dominus (ait Moyses) murmurationes vestras, quibus murmurati estis contra eum; Nos enim quid sumus? Contra Nos enim non est murmur vestrum, sed contra Dominum* (2).

13. Huc usque verba fecimus de Sacris Ordinibus, qui Sæcularibus Clericis conferuntur. De Regularibus, qui petunt iisdem Ordinibus initiari, perpauca dicenda supersunt. Nam plurimum confidimus Regularium Præfectis, et pro certo habemus neminem accessurum ad Sacram Ordinationem, qui prius inclusus aut cella sua, aut alio loco a cæteris secreto, decem dies Spiritualibus Exercitiis non impenderit.

14. Postremo iuhærentes Litteris Clementis XI magno-

(1) Tit. 30, c. 2. — (2) Cap. 16, Exodi.

pere hortamur Parochos omnes hujus Civitatis, ac Diocesis, ut semel per annum his Spiritualibus Exercitiis vacent, eoque tempore, cum de suarum animarum salute cogitabunt, alium Sacerdotem a Nobis datum suo loco substituant, qui populi curam suscipiat. Hortamur pariter Canonicos, et aliquo Beneficio præditos in hac Metropolitana, aut alia Collegiata Ecclesia Civitatis, ac Diocesis, ut idem consilium, et institutum sequantur, ita tamen, ut in ipsorum Ecclesiis Divina haud negligantur officia. Porro Summus Pontifex non modo Indulgentias, etiam Parochis, liberaliter impertit, sed concedit, ut consuetos fructus, ac distributiones percipiant illorum dierum spatio, quos piis exercitiis in secessu aliquo consecrabunt. Insuper omnibus Ecclesiasticis plurimum commendamus, ut convenienter frequentes ad Spiritualia Exercitia, quæ tempore Quadragesimæ in Templo S. Luciae Societatis Jesu fieri magna cum utilitate consueverunt, de quibus satis fuse in quinquagesima prima Institutione verba fecimus.

45. Præcipimus has nostras Litteras perpetuo defixas conservari in nostra Cancellaria, et ad omnes Parochos Civitatis, ac Diocesis ipsarum exemplar transmitti, ut Clericos Ordinandos suæ Parochiæ iis diligenter imbuant, quæ in iisdem Litteris continentur: etenim vehementer expetimus, ne ipsi de peractis Exercitiis Spiritualibus interrogati, cum ad Sacram Ordinationem se conferunt, illud tribuant responsum, nihil se unquam de ipsis peragendis audivisse.

INSTITUTIO CV.

Leges quædam constituuntur tum in Urbe, tum in Diœcesi circa testamenta quæ sine Notario, vel a Parocho, vel ab alio Sacerdote conscribi solent. De iis, quæ in associandis deferendisque ad tumulum cadaveribus eveniunt, aliisque hujusmodi. De Tertiariis, quæ privatis in ædibus, et quæ conjunctim vitam agunt. De dissidiis, quæ inter Parochos et Sodalitates quotidie oriuntur, ubi explicantur Decreta generalia Congregationis Sacrorum Rituum habita anno 1730, quibus inscribitur *Urbis et Orbis*.

1. **Q**UAMVIS consentaneum magis existimemus adhiberi Notarium, quam Parochum, cum testamenta condenda sunt; tamen haud ignoramus non semel evenire, præsertim in Diœcesi, quod Notarius nullus versetur, aut præsto nequaquam sit, aut testator ipse libentius Parocho, quam Notario sese committat. Non ignoramus etiam, quæ a Jure Pontificio in hac re decernuntur; ac tandem cognitum habemus, perspectumque, vel ob imperitiam, vel ob negligentiam Parochorum, plura testamenta ab ipsis confecta concidisse: ex quo factum est, ut iidem Parochi maledictis proscinderentur. Quamobrem aliquid a Nobis constituendum pro muneris nostri ratione ducimus, ut his corruptelis aditus in hac Diœcesi occludatur. Ac primum, exponemus Juris Canonici sanctiones, ac præcipuas interpretum quæstiones, quæ ab ipsis instituuntur ad explicanda Juris ipsius decreta. Postremo, formulam subjiciemus, qua utantur Parochi, *mutatis mutandis*, cum ipsos acciri contigerit ab aliquo testatore, qui supremas tabulas condere velit, nullamque Notarii publici operam intercedere. Aliam quoque formulam proponemus, ex qua Notarius deprehendat, quid gerendum sit, cum Parochus testamenti tabulas sua manu descriptas ipsi tradiderit.

2. Alexander III duo super hac re Decreta edidit,

quorum primum *cap. Cum esses* 10 Umbaldo Ostienti Episcopo et Archipresbytero, et Canonicis Veliternis inscribitur; secundum vero Judicibus Veliternis, et habetur *cap. Relatum* 11, de testamentis, ejusque exemplar in tabulario S. Clementis Velitris adhuc conservatur, uti commemorat Borgia quondam Episcopus Nucerinus, nunc Firmanus Archiepiscopus (1).

3. In prima decretali *Cum esses*, Alexander III ita statuit: *Testamenta, quæ Parochiani coram Presbytero suo, et tribus, vel duabus aliis Personis idoneis in extrema fecerint voluntate, firma decernimus permanere. In altera Decretali Relatum*, idem Pontifex testamenta coram duobus, vel tribus testibus jure condita esse declarat: *Tribus, aut duobus legitimis testibus requisitis: quoniam scriptum est: In ore duorum, vel trium testium stat omne verbum.*

4. In prima Decretali Pontifex præsentem Parochum exposcit: *coram Presbytero suo*; in altera *Relatum*, Parochum haud nominat. In prima tres saltem, nempe, Parochum, ac duos testes requirit; in secunda vero duos testes satis esse constituit. Quare inter has Decretales repugnantia intercedere videtur, quæ tamen evanescit penitus, si quis advertat in Decretali *Cum esses* sermonem haberi de testamentis peractis non ad *pias causas*, sed ad *profanas*; in Decretali autem *Relatum* verba fieri de testamentis ad *causas pias* solum spectantibus. Insuper Decretalis *Cum esses* totum Ecclesiasticæ ditionis ambitum complectitur, nisi forte peculiare loci statutum adversetur. Decretalis autem *Relatum* universo terrarum orbi servanda proponitur (2).

(1) In Hist. Eccles. ac Civit. Veliter. lib. 3, num 60 et seqq. —

(2) Covarr. cap. Cum esses num. 12, de testamentis. Fagnanus cap. Relatum, num. 4. Barbosa, num. 2, de testamentis. Facchin. Controv. Jur. lib. 9, cap. 47. §. ult. Engel. in Summa Jur. Canon. de testamentis q. 7. Card. Petra, tom. 2. in Const. Apost. pag. 320. num 34, et seq. Roger. tr. de testament. Canon. lib. 4, disput. 4, cap. 1.

5. Nos igitur testamenta præterimus, quæ ad *pias causas* instituuntur, veluti, si bonorum hæres Ecclesia declaretur; sed de testamentis agimus ad *profanas causas* pertinentibus, veluti, si bonorum hæreditas in consanguineos, aut amicos conferatur. Hæc vero testamenta coram Parocho, ac duobus, vel tribus testibus peracta, cum in tota Ecclesiastica ditione vim obtineant; Bononiæ pariter, ac per universam Diœcesim idem statuendum est, quæ Pontificum ditioni prorsus subijcitur, cum præsertim nullum statutum Decretali *Cum esses* contrarium afferri possit. Ita fatentur Dolphius (1), et Postius, aliique plures, quos Romanæ Rotæ Tribunal commemorat.

6. Cum hæc ita se habeant, et cum Decretalis *Cum esses* Parochum nominet: *coram Presbytero suo*: inquiritur, utrum testamentum coram Capellano Parochi, aut Confessario testatoris conditum jure existimari debeat; quidve deliberandum videatur, si præsto haud fuerint nec Parochus, nec Capellanus, neque testatoris Confessarius. Cum in eadem pariter Decretali duo, vel tres idonei testes exprimantur: *et tribus, vel duabus aliis personis idoneis*: nova quæstio in medium proferetur, an mulieres ipsæ in testamentis ejusmodi possint acciri testes. Postremo, cum ultimam voluntatem eadem Decretalis memoret: *In extrema fecerint voluntate*: in quæstionem adducitur, an testamentum eo modo, quo diximus, confectum, vim habeat, si testator animo, et corpore bene valeat; aut si morbo aliquo teneatur, nullum tamen mortis periculum immineat.

7. Hæ quæstiones omnes facili negotio dissolvuntur, si, ingenii vana ostentatione prætermissa, libris evolvendis tempus impendatur, eæque opiniones seligantur,

(1) In contr. 71. num. 94, et 98. dec. 33, num. 187, et 212. In Bononiens. Legatorum die 6. Aprilis anno 1731, et Statutum autem Bononiæ coram Rezzonico.

quas Tribunalia, Forumque sua auctoritate confirmarunt. Antonius de Budrio, Civis noster, in sua epistola, quam scripsit ad explicandum *caput Cum esses, de testamentis*, probavit ea testamenta, licet ad *non pias causas*, et etiam sine Parocho confecta, modo tamen duo, vel tres testes intervenerint: sed hanc opinionem verbis illis, *coram Presbytero suo*, apertissime repugnantem cæteri omnes improbarunt. Nonnulli Parochis nimium tribuunt, asserentes testamentum coram Parocho agresti nequaquam rite fieri ab illo, qui in Civitate morari plerumque consuevit, et dum rusticatur, improvise aliquo morbo correptus supremas tabulas exarare desiderat. Attamen contrariam sententiam aliqui unanimes sequuntur, qui agrestem Parochum rusticantis proprium Parochum existimant, cum Divina Eucharistia, vel Extrema Unctio graviter ægrotanti conferenda est; et ob hanc causam probant testamentum coram eodem Parocho, et duobus, vel tribus testibus institutum (1).

8. Quod si Parochus absens fuerit, difficile admodum valere testamentum constabit, ad quod Capellanus accersitur, licet illum Parochus suo loco substituerit. Nam per hanc delegationem, administrandi Sacramenta facultatem Capellanus tantum assequitur (2). At vero non semel in iudicio probatum fuit testamentum, quod factum fuit coram Confessario, et duobus aliis, vel tribus testibus (3). Non is tamen Sacerdos intelligitur, qui testatoris Confessionem forte exceperit; sed is, qui Pœnitentiæ Sacramento testatorem ipsum expiare jam dudum consueverit. Nam plurimi *facienda est fiducia quam statuit quisque in Confessario*, cui reipsa tribui queunt ea verba *coram Presbytero suo*, quemadmodum Cardinalis

(1) In Decret. practicis de testament. cap. 35, num. 4, et seq., et cap. 36, num. 217 et seqq. — (2) Roger. de testam. Canon. lib. 4, disput. 2, cap. 5, sub num. 9. — (3) In Decis. 145, num. 43, coram Alexand. VIII, et in dec. 128, num. 5, coram Caprara.

deLuca recte perpendit (1), et Romanæ Rotæ Tribunal declaravit.

9. Quapropter absentibus Parocho, et proprio testatoris Confessario, ad evitandas difficultates omnes, Capellanus, vel extraordinarius Confessarius alium, præter consuetos, testem accersant. Si Parochus, aut proprius Confessarius intersint, duo testes satis decernuntur. Sin illi absentes fuerit, tum Capellanus, vel alius Confessarius acciri tertium quoque testem curent, qui absentiam Parochi, vel proprii Confessarii supplebit, si Capellanus, vel extraordinarius Confessarius inter testes recensentur; tum si tres alii testes vocentur, numerus testium ad rem peragendam necessarius perficietur. Hujusmodi cautio primum desumitur ex Abbate (2), cui deinde reliqui omnes assentiunt (3).

10. Ad reliquas quæstiones, quæ propositæ fuerunt, deveniamus. Primum, Decretalis *Cum esses* testes idoneos exigit, non quidem *in superlativo gradu*, cum testimonium etiam egenorum, probitate, ac fide præstantium satis idoneum putetur (4); sed requirit ut viri tantum, non mulieres testimonium ferant, ut Fagnanus fuse demonstrat (5), cujus auctoritate ducti fatemur rite condi testamentum coram Parocho, vel consueto Confessario, ac duobus testibus; aut coram quatuor testibus, si Parochus, aut solitus Confessarius non intervenerint; rite, inquam, condi hac ratione testamentum, licet testator gravi morbo non teneatur. Nam Alexander III

(1) De testam. disc. 25, num. 22, in dec. 372, a num. 48, usque ad num. 30, part. 9, tom. 2, rec. dec. 52, num. 5 et 6, part. 43, rec. — (2) In solemnī repetit. cap. *Cum esses* num. 12, de testam. — (3) Vallens tit. de testam., § 4, num. 7. Rocc. disp. Jur. cap. 40, num. 4. Paul. de Rubeis in allat. Decr. pract. cap. 35, num. 421 et seq. Roger, in oper. all. lib. 4, disp. 3, cap. 4, num. 10 et seq. — (4) De Rubeis in cit., cap. 35, num. 478 et seq. — (5) C. *Cum esses* num. 32 et seq. de testam. num. 68 et seq.

in Decretali *Cum esses* morbi quidem implicite meminit illis verbis : *In extrema fecerint voluntate* ; sed rem tum solum exponebat , pro qua consilium ab ipso petebatur ; sententiam vero Pontificis morbo nequaquam inniti Cardinalis de Luca sapienter ostendit (1).

11. Jam satis sit de iis , quæ a Jure Canonico circa hoc argumentum desumuntur , ac de iis quæstionibus , quæ a Theologis fiunt ; nunc de usu rei ejusdem verba faciamus , et seriem eorum , quæ peragenda sunt , explicemus.

12. Itaque Parochus , vel Confessarius ordinarius acciti a testatore , qui eos adhibere velit ad supremas tabulas conficiendas , cum Notarius publicus desit , illi , inquam , testatorem admoneant necesse est , duos alios testes saltem requiri ex viris , non mulieribus delectos. Si vero Capellanum , aut Confessarium extraordinarium acciri contingat ob eandem causam , tres alios testes adhibendos testatori patefacient. Deinde reipsa testes perquiri deberent , et moneri testamentum ipsorum testimonio obsignandum esse eo tempore , ac loco , qui indicabitur. In hoc *Rogitus explicitus* declaratur. Sed quoniam , ob ægrotantis periculum , aliquando res celeriter expedienda est , tum ferre testimonium possunt illi , qui fortuito in ædibus testatoris occurrunt ; et coram ipsis testamentum confici potest , modo tamen voluntatem suam clare ipsis testator exponat , ipsique mentem intendant , ut verba testatoris intelligant , quemadmodum leges iis verbis præscribunt : *Coram Titio aliquid facere jussus , non videtur præsentem eo fecisse , nisi is intelligat* (2). Insuper nulla fraus immiscenda est , atque iis omnibus *rogitus implicitus* continetur , quem sufficere

(1) In cit. disc. 25 , de testam. num. 20. Monacell. lib. 4 , tit. 40 , form. 49 , num. 30. — (2) In L. Coram Titio ff. de verb. sign.

Juris Consulti tunc existimant, uti Rogerius amplissime comprobat (1).

15. Coactis necessariis testibus, Sacerdos testatorem admoneat, ut sibi, ac præsentibus ipsis testibus extremam voluntatem suam declaret: nempe, pia legata, si aliqua facere pro animæ suæ expiatione deliberaverit: item legata profana, si tamen aliqua decernere velit; ac postremo testamenti sui executores, si ipsos nominare cupiat, et hæredis institutionem, quæ ad testamentum rite condendum omnino necessaria est; eos pariter explicet, qui loco hæredis substituendi sunt, si illos constituendos optaverit. Evenire potest, quod testator ægrotus ita morbo prematur, ut hæc universa exponere nequeat, et opera alterius prorsus indigeat, qui aliqua ipsi in memoriam revocet; idque Sacerdoti tunc minime interdicatur, præsertim, cum de legatis statuendis testator moneri debet; sed prudentia, simul ac probitas in Sacerdote appareant, qui se prorsus alienum a fraude, privataque utilitate palam debet ostendere (2).

14. Deinde Sacerdos idem manu sua describat testatoris voluntatem sibi, ac testibus expositam, idque statim clara voce, coram testatore et testibus, perlegere tenetur, et emendare fideliter quidquid immutandum testatori videbitur. Post hæc testatori scriptum ipsum obsignandum tradet; illud quoque Sacerdos, ac testes obsignabunt, asserentes, quod testamento condendo interfuerint. Si Parochus ipse accitus testamentum exaraverit, Ecclesiæ suæ sigillum imprimet. Confessarius vero ordinarius, aut Capellanus, et Confessarius extraordinarius proprio sigillo testamentum obsignabunt. Si testator nomen suum litteris efformare nesciat, vel id facere ob gravitatem morbi nequeat, satis erunt testi-

(1) In suo tr. de testam. Can. lib. 4. disput. 3, cap. 4, num. 42 et 43. — (2) Rota in cit. Bonon. Legat. § Præmisso si quidem coram Rezzonico.

monia Sacerdotis, ac præsentium testium, qui, si litterarum ignari penitus sint, tum solus Sacerdos testamentum manu sua signabit; testes vero crucis signum efformabunt (1); deinde Sacerdos illud crucis signum a testibus, quos nominabit, appositum asseret.

15. Non semel aliqua testamenta perspeximus peracta vel a Parocho, vel ab aliis Sacerdotibus, quos nuper explicavimus; et illa quidem nec diem, neque annum, neque locum, ubi testamentum factum fuit, præferabant, et cæteris quoque clausulis carebant, quæ necessario requiruntur. Insuper experientia compertum Nobis est, Parochos, aut alios Sacerdotes, scripto testamento, domum suam illud tulisse, et omnem deinde cogitationem prorsus abjecisse. Quapropter post ipsorum, vel testium mortem, testamentum idem penitus concidit, et multa dissidia concitavit. Itaque formulam in describendis testamentis servandam Parochis, aliisque Sacerdotibus in fine hujus Institutionis proponimus, ut corruptelæ primo loco expositæ consulamus. Perpauca etiam inferius decernimus, ut futuris litibus ob imperitiam, vel negligentiam Parochorum, aut Sacerdotum, omnem aditum occludamus.

16. Quantocius fieri poterit, nec serius octo diebus post obsignatum testamentum, Parochus, aut Sacerdos una cum testibus publicum Notarium conveniet, cui notum faciet se, jussu testatoris, eas tabulas scripsisse. Ipsas deinde ostendet, ut in acta a Notario referantur. Testamenti ipsius partes explicari a Parocho, vel Sacerdote, ac testibus non opus est, si illud a testatore ipso, ac testibus obsignatum fuerit (2). Satis erit, si testes easdem tabulas, et obsignationes manu sua peractas fuisse confirment: insuper hæredem institutum, legata, decreta, et reliqua omnia, prout in testamento descri-

(1) Monacell. tom. 4, formul lib. form. 49, n. 41. — (2) Juxta decis. 408, num. 6 et 7, et decis. 440, num. 20 et seqq:

buntur, a testatore constituta fuisse comprobent. Sin autem a Parocho, vel alio Sacerdote, non autem a testatore, supremæ illæ tabulæ scriptæ, signatæque fuerint, quamvis testes easdem tabulas obsignaverint, tum Parochus exponere palam debet, ac post ipsum seorsim testes, omnia, quæ in illis tabulis continentur (1); id vero faciendum præsertim indiritur, cum testes litterarum imperiti crucis signum tantum ellinxerint. Sed prius ipsi testes nomen suum tabulis obsignatum agnoscent, vel crucem efformatam, cui Parochus ipsorum nomen subjecit. Deinde Scriba tradito sibi testamento adjungat, quidquid testes deposuerint.

In fine hujus Institutionis totius rei formulam addimus, ut Notariis Foraneis, quo modo res eadem gerenda sit, innotescat.

17. Non ignoramus hæc omnia non sufficere, ut supremæ tabulæ vim suam obtineant, et executioni mandentur, nisi Parochi, ac testium examen decreto idonei Judicis intercesserit, et illi vocentur ad hoc iudicium, ad quos testamentum pertinere videatur. Quippe fides Parochi, ac testium nihil aliud præ se fert, quam testimonium *ad perpetuam*, quod quidem parvi momenti habetur, nisi quæ modo exposita sunt, omnino observentur (2): hæc tamen haud necessaria Monacellus advertit (3), si ob legitimam consuetudinem testamenta suum effectum habeant, etiamsi testimonia non repetantur, et in publicum tabellarium referri absque nova promulgatione soleant.

Sed hoc negotium a Nobis declinandum putamus, et solum instruendos esse Parochos, aliosque Sacerdotes operam sedulam conferre, ne ipsorum imperitia male testamenta condantur, aut in tenebris sepulta delite-

(1) Secundum decision. 312, num. 5, part. 46. Recent. —

(2) Panimoll. decis. 90, annot. 4, num. 20 et seq. Roger, de testam. Can. lib. 4, disp. 2, cap. 4, a num. 37, ad num. 44. —

(3) In Formul. Leg. tom. 4, tit. 40, formul. 49, n. 34.

scant. Reliqui vero, ad quos testamenta ipsa spectant, ad juris peritos confugiant, ex quorum consilio faciendum suscipient, quidquid utile sibi, et consentaneum judicabunt.

Formula testamenti, quod, absente Notario, conficitur a Parocho.

18. **I**N nomine Domini. Amen.

IN. N. quondam N. N. ditionis, ac Dioecesis Bononiensis Dei beneficio sana mente, ac sensibus præditus, visu, loquela, atque intellectu, sed corpore ægrotus, et lecto decumbens, ne ipsum improvisa mors opprimeret, antequam de bonis suis testaretur, me inferius obsignatum ore suo, et clara voce rogavit, tanquam ipsius Parochum, absente Notario publico, ut ejus testamentum exciperem, et scriberem; ac reipsa coram testibus inferius adnotatis, et ob hanc causam accitis ab eodem testatore N. N., ego excepi, iterumque excipio idem testamentum, quod manu mea describo, dum testator ipse tractim enuntiat, quæ suprema voluntate deliberat; hasque tabulas, re peracta, Notario committam; quibus N. N., bona sua divisit, ac dividit eo modo, qui subjicitur, nempe :

Primum, animam suam testator Deo Optimo Maxime commendat, cujus opem implorat, morte præsertim proxime impendente, ut ad sempiterna Cœlitum gaudia excipiat.

Præcipit corpus suum sepulturæ mandari in Ecclesia N. N., postquam in cadaver redactum fuerit, proque animæ suæ expiatione Sacra fieri.

Item ratione legati, et quocumque meliori modo etc. relinquit summam pecuniæ N. numerandam N.

Pro reliquis autem bonis mobilibus, immobilibus, se moventibus rebus, rationibus, et actionibus tum præsentibus, tum futuris idem testator N. ore suo, et clara voce hæredem suum instituit, nominat, declarat, et vult N. N. libera voluntate, ac ratione (*hoc loco addatur*

substitutiones, aliæque conditiones, quas testator præscribet, et quæ notari clare debebunt).

Commissarios autem, et executores postremæ hujus voluntatis idem testator N. designat N. N., quibus facultatem tribuit, ut etc. (*hoc loco describantur facultates generales, seu peculiares, quas illis conferendas testator judicabit*).

Porro ipse testator declaravit hanc esse suam postremam voluntatem, ac testamentum; quod si ratione testamenti vim non assequatur, decernit illud valere tanquam codicillum, vel donationem causa mortis, aut cujuscunque postremæ voluntatis, quæ valida, et efficax habeatur. Revocat autem, obliterat, et irritam facit aliam quamcumque voluntatem, aut testamentum, quod ipse alio quocumque tempore, vel ratione condiderit; ita ut hoc postremum valere solum debeat, et perpetuo observari a suis hæredibus, et ab aliis, ad quos pertinebit; idque totum fieri præcipit quocumque meliori modo, qui rationi consentaneus sit.

His omnibus, et singulis continue præsentibus adfuerunt in eodem oppido, ac domo testatoris, nempe, in cubiculo, ubi ipse ægrotus decumbit, jam nominati testes N. filius N. etc. qui testatoris ore proprio rogati fuerunt, ut testimonium facerent. In fidem etc. manu mea has supremas testamenti tabulas obsigno, et Sigillum Ecclesiæ meæ superaddo.

Formula servanda, dum Parochus testamentum Notario publico committit.

19. **R**EVERENDUS D. N. Filius D. N. Rector Ecclesiæ Parochialis N. coram testibus inferius signatis, ut observantiam testamenti inferius descripti certam, ac perpetuam redderet, commisit, deditque mihi Notario publico folium, in quo asseruit contineri testamentum, et voluntatem ultimam N. N. in sua Parochia commoran-

tis (*nempe, si adhuc superstes fuerit; sin autem e vivis decesserit, addatur*) in sua Parochia commorantis, dum viveret, et dum animam postremo exhalavit; quod testamentum ab eodem Reverendo Parocho conditum fuit, rogante ipso testatore, et absente Notario publico, die mensis hujus anni . Idem testamentum exceptum coram testibus in ipso descriptis, et similiter ab eodem testatore rogatis, scriptumque fuit manu ipsius Reverendi Parochi, testatore dictante, quæ vellet; qui sane testator, dum supremas has tabulas conficeret, corporis quidem ægritudine tenebatur, mentis tamen sanitate, sensu, visu, auditu, intellectuque præditus erat; in quibus tabulis testator affirmat legata decrevisse, hæredem ore suo declarasse, et reliqua omnia, prout in testamento continentur, libere constituisse; et insuper postulat, ut traditum mihi, exceptumque suum testamentum publica fide confirmarem, et illud in acta mea referrem, quæ omnia meliori modo etc. sententia vero ejusdem testamenti est hujusmodi (*hoc loco refertur testamentum*).

Formula depositionis Parochi, cum interrogatur de iis, quæ in testamento continentur.

20. **A**c deinde interrogatus a me Notario idem Reverendus Parochus de iis, quæ habentur in testamento mihi tradito, ipse jurejurando interposito, et tacto de more pectore Sacerdotali, deferente me Notario publico, respondit hæc, quæ sequuntur.

In testamento peracto, ut superius expositum fuit, tibi que tradito N. testator, anima sua prius Deo commendata, decretoque sibi tumulo in Ecclesia N., et pro animæ expiatione Missarum Sacrificiis indictis præcepit numerari N. summam pecuniæ N. (*hoc loco cætera legata, et alia, si quæ proposita fuerint a testatore sigillatim enumeret*).

Hæredes bonorum suorum generales instituit N. N. ore suo, et clara voce: (*hoc loco explicentur si qui alii substituti sint, vel aliquid aliud circa hæredis institutionem a testatore decretum fuerit*).

Postremo, Commissarios suos designavit N. N., et reliqua omnia, prout in testamento describuntur: quod ego testor, et approbo illud idem esse, quod excepi, scripsi, obsignavi, addito pariter Sigillo Ecclesiæ meæ Parochialis.

Formula depositionis testium, cum interrogantur de eodem testamento.

21. **P**ost hæc idem Reverendus Parochus adduxit jarr nominatos, et inferius scriptos testes, qui con-
dendo testamento interfuerunt. Ac primum N. Filius N. N. Oppidi N. interrogatus a me de rebus in eodem testamento contentis, jurejurando interposito, tactisque Scripturis, deferente me Notario publico in hunc modum respondit: Die Mensis Anni accersitum domum in Oppido ubi ipse gravi morbo decum-
bebat, ore suo, claraque voce me rogavit, et etiam N., ut testes essemus postremis suis tabulis, ultimæque voluntati. Quare Reverendum N. Parochum suum illic præsentem exoravit, ut absente Notario publico, testam-
entum suum exciperet; illud Reverendus idem Parochus N. excepit, scripsitque enuntiante testatore, quæ vellet. Is quidem anima sua Deo commendata, sepeliri corpus jussit in Ecclesia etc. (*hoc loco describatur responsum ejusdem testis ad singula capita testamenti, quemadmodum in responsione a Parocho facienda superius exposuimus; deinde Notarius hoc modo proseguatur*).

Insuper testamenti tabulas Ego Notarius testi N. N. palam ostendi, quas ipse diligenter expendit, et nomen suum in fine obsignatum, vel ejus loco crucis signum perspexit, cui subjiciebantur ipsius nomen, et cogno-

men; quibus peractis, testis, ipse jurejurando dixit: Illoc est revera testamentum N. N., cui ego testis interfui cum alio teste, quem superius nominavi. Super his omnibus etc.

Post hæc, Notarius depositionem eliciet ab alio, vel aliis testibus, qui forte interfuerint, et pro hac eadem causa coram adducantur.

Quod si testamentum manu testatoris obsignatum fuerit, nullum tunc examen Parochi, vel testium requiritur, et satis erit, si ipsi testamentum idem agnoscant, eo modo quem explicavimus, et etiam superaddant, legata, hæredis institutionem, aliaque omnia decreta fuisse ab ipso testatore, prout in ejus supremis tabulis exhibetur; nec opus est, ut sigillatim enumerent, etc.

Leges observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro quibusdam eventibus, qui in efferendis ad sepulturam cadaveribus obtingunt, aliisque similibus.

22. **Q**UAMVIS nonnullis corruptelis prospicere curavimus, quæ in hanc Civitatem invectæ fuerant, cum mortuorum cadavera ad tumulum efferuntur, tamen alia nonnulla supersunt emendanda, quæ ut melius intelligantur, explicari debet eorum consuetudo jampridem in hanc Civitatem Nostram inducta.

23. Cum efferenda sunt cadavera, Ordines Regularium, aut Sodalitia accersita se conferunt ad Parochiam, cui defunctus subiciebatur, et inde simul cum Parocho ad ædes ejusdem defuncti proficiscuntur: cum cadaver jam delatum fuerit ad Parochiam, tunc ex eo loco ad Ecclesiam transfertur, ubi sepulchro condendum est, nempe, si in ipsa sepulchrum majores defuncti sibi, ac posteris suis constituerint, aut si defunctus ipse tumulum sibi in eadem Ecclesia delegerit.

24. Cum ab ædibus, sive ab Ecclesia Parochiali cadaver effertur, tot Crucis vexilla præferuntur, quot accitæ

fuerunt Sodalitates , ut cadaver ipsum prosequantur. Ita omne Sodalitium erigit vexillum suum , et singuli Ordines Regularium Crucis signum quoque deferunt eo prorsus modo , qui in publicis Supplicationibus præscribitur. Idem institutum servatur , etiamsi Capitulum hujus Metropolitanæ accersitum fuerit. Singuli enim Ordines Crucem suam præferunt; at Crux Capituli, quam sequuntur Canonici , locum propiorem cadaveri sibi sumit. Quod si Ecclesia , ubi tumulus eligitur , inter Parochias adnumeretur , tunc ipsius vexillum præfertur , non vero Parochiæ , ad quam defunctus pertinebat. Uterque Parochus Crucem eandem sequitur Parochiæ , ubi cadaver sepulturæ committendum est , ita tamen ut Rector Parochiæ , *a qua* , dexterum latus obtineat , donec perditionem Parochiæ suæ incedit , vel etiam per alienas Parochias , quæ interponuntur, usque ad confinia Parochiæ , *ad quam* ; et statim ac eos terminos attigerit , locum suum Rectori Parochiæ , *ad quam* , concedit , et ipse latus sinistrum occupat. Si vero Ecclesia tumulando cadaveri proposita nullo Parochiæ titulo prædita sit , vexillo Crucis non utitur , sed illud Ecclesiæ Parochialis *a qua* solum præfertur. Insuper si Ecclesia non Parochialis , ubi cadaver sepeliri debet , addictum sibi proprium Sacerdotem habeat , veluti Præfectum Regularis Conventus , ubi defunctus tumulum sibi constituit , aut Capellanum Sodalitii , in cujus Sacris ædibus cadaver condendum est, tunc Sacerdotes ejusmodi proprium sibi locum desumunt, atque ita Præfectus Conventus incedit cum suis Regularibus , si ipsi ad Supplicationem funebrem interveniant : Capellanus autem Sodalitium suum prosequitur , si illud accitum fuerit, ut Funebrem pompam comitetur ; et tum Rector Parochiæ *a qua* reliquis omnibus solus anteponitur.

25. Si hanc consuetudinem diligenter expendamus , nonnulla juri communi consentanea , alia vero prorsus aliena deprehenduntur. Ac primum juri coheret , quod

Sodalitates vel Ordines Regularium, quæ ad pompam Funebrem vocantur, ad Parochiam defuncti prius se conferant, et inde ad ipsius domicilium, sive ad eam Ecclesiam, ubi cadaver expositum fuerit. Porro id contingit, cum defunctus ita jusserit, vel ipsius hæredes ita decernunt. Equidem sæpius constitutum, ac sancitum fuit haud opus esse, ut cadaver in Ecclesia Regularium, aut alia quacumque sepeliendum, in Parochiali Ecclesia prius deponatur, nisi forte defunctus ipse, sive hæredes id statuerint. Petitum fuit a Sacra Congregatione die 14 Martii anno 1722 (1): *An cadavera defunctorum sepelienda in Ecclesia Fratrum Minorum de Observantia terræ Petræ sanctæ, antequam ad eorum Ecclesiam deferantur, debeant prius asportari ad Parochialem, et eorum ibidem debeat fieri expositio usque ad horam sepulture?* Sacra autem Congregatio respondit *negative* (2). Eadem sententia die 16 Martii 1726 (3), atque iterum die 6 Februarii anno 1734 (4) confirmata fuit. Insuper ex jure communi desumitur, quod Capellanus Sodalitii, in cujus Ecclesia tumulum sibi defunctus elegit, si ad pompam Funebrem veniat, post Sodales suos locum teneat (5). Juri pariter valde accommodatum videtur, quod cadaver ab ædibus suis minime efferatur, neque ab Ecclesia, ubi collocatum fuerit, nisi Parochus intersit, ad cujus ditionem pertinet defunctus; nisi forte idem Parochus accitus venire recusaverit, nec alios in locum suum Sacerdotes sufficere velle declaraverit. Decreta super hac re Passerinus (6), Lantusca (7), Donatus (8), ac Pignatellus (9)

(1) In Lucana Funerum. — (2) L. 72. Decr. pag. 94. — (3) L. 76. Decr. pag. 422. — (4) In Tolentina Funerum. — (5) Bassius de Sodal. q. 5, n. 9. — (6) De statu hom. t. 2, q. 187, art. 4, n. 453 et 454. — (7) Rer. Regular. t. 3, tr. 10, q. 42 et 13. — (8) In Theatro Regular. ad vocab. *Associatio cadaverum*. — (9) Consult. 49, tom. 3.

fuse commemorant, et ob eadem Decreta Scriptores unanimis idem docent (1).

26. Sed abhorret a jure communi tot Cruces deferri in pompa Funebri, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium accersiri contigerit: siquidem vexillum Ecclesiæ, ubi defunctus terræ mandatur, solum elevandum, die 16 Martii anno 1726 Sacra Congregatio constituit, omissis aliis sententiis, quas eadem Congregatio haud dissimiles olim promulgavit. Siquidem in causa Volaterana petatum fuit: *An Archipresbyter associando cada-vera sepelienda in Ecclesia Patrum Conventualium, teneatur incedere sub illorum Cruce, seu potius valeat propriam Crucem elevare*: responsum est: *Affirmative quoad primam, et negative quoad secundam partem* (2). Congruit alia quoque sententia, quam die vigesima nonæ Januarii anno 1755 Sacra Congregatio edidit, cum *Sabinensis causa Funerum* proposita fuisset. Sed alienum magis a Jure videtur, quod Sodalitia, vel Ordines Regularium suas Cruces præferant, cum Metropolitanæ Ecclesiæ Capitulum ad Funebrem pompam invitatur: nam ipsius solum vexillum tunc elevandum est, et omnes, qui ad Exequias celebrandas acciti fuerunt, illud sequi debent, uti a Sacris Congregationibus Romæ toties decretum fuit (5).

27. Cum ob antiquam consuetudinem in hac Civitate, ac Diœcesi minime id observetur, sed tot vexilla Crucis ferantur, quot Sodalitates, vel Ordines Regularium pompæ Funebri interfuerint, quemadmodum ab Archiepiscopali Cardinalis Gabriëlis Palæotti (4) primi hujus

(1) Samuel de Sepulturis, tr. 1. contr. 5. concl. 5. Pirhing. ad tit. Decretal. de Sepult. § 1, n. 34, et seqq. Monacellus in Form. leg. pract. tom. 1, tit. 5, form. 7, n. 34 et seqq., Ursaya t. 2, suarum discept. part. 2, disc. 30, n. 84 et seqq. — (2) L. 76, Decr. pag. 122. — (3) Monacellus in loco cit. n. 38, et 39. Ursaya, tom. 7, suarum disc. part. 1, disc. 6, n. 63 et seqq. et tom. 9, part. 1, disc. 36, n. 79 et seqq. — (4) Pag. 185.

Urbis Archiepiscopiprehenditur illis verbis: *Expresse præcipimus, ut omnes et singuli statis horis simul convenire debeant sub suis quique Vexillis et Crucibus in locum, ubi defunctus erit, ut sepeliri possit; quod institutum quidem tenetur, etiamsi Capitulum Metropolitanæ Ecclesiæ accesserit* (1); ideo vetustatis gratia nihil novi statuendum volumus, et consuetudines a Decessoribus nostris jam inductas permittemus, ea tamen conditione, ut aliæ quæcumque Sodalitates, Ordines Regularium, et Capellani conductitii prius ad Metropolim conveniant, quoties ejus Capitulum Funeribus associandis intervenerit, et ex eo loco pompa Funebri incipiat usque ad domicilium defuncti, sive ad Ecclesiam, ubi cadaver fuerit expositum. Ratio enim habenda est Capituli nostri juxta sententiam Sacrarum Congregationum, quas Bassius recenset (2).

28. Sed jam sermonem ad alia convertamus, quæ vetustatis consuetudinem adjunctam non habent. Ac primum Nobis delatum fuit unam, vel plures Sodalitates convenire ad associandum Funus defuncti, qui eisdem Sodalitatibus adscriptus fuerat. Quare consilium a Nobis petierunt, nempe, quem locum tenere, et quid peragere tunc debeant.

29. Equidem Romanum Rituale ita præscribit (3): *Ordinatur Processio præcedentibus Laicorum Confraternitatibus, si adsint; tum sequitur Clerus Regularis, et Sæcularis per ordinem, binique procedunt prælata Cruce, devote Psalmos, ut infra, decantantes, Parocho præcedente feretrum cum luminibus: inde sequuntur alii Funus comitantes, et pro defuncto rite Deum deprecantes sub silentio.*

30. In Statutis Cleri Romani prorsus idem decerni-

(1) Hieron. Prediera de Funeribus associandis. — (2) In cit. tr. q. 5, n. 40. — (3) Tit. Esequiarum ordo.

itur (1) : *Societates, quæ ad Funera suorum Confratrum sine Sacco accedunt, non ante feretrum, sed post illud incedunt : e contra vero, quæ cum Sacco comparent, ante ipsum feretrum suis locis procedant, hoc est ante Clerum Regularem, sive Sæcularem.*

51. Hoc loco res non agitur de iis Societatibus, quæ Saccum induere consueverunt, sed de illis, quæ Sacco minime utuntur. Hæc vero, si cadaver associare oporteat, absque ullo dubio feretrum subsequi debent, et ordinatæ pie incedere, preces Deo persolventes, veluti Rosarium, pro defuncti expiatione, sed voce submissa : *Pro defuncto* (ita statuit Rituale Romanum) *Deum rite deprecantes sub silentio.* Porro submissæ voces comparantur silentio, quod a Rituali decernitur : ea quoque ratione minime perturbatur ordinatus illorum cantus, qui feretrum præcedunt.

52. Insuper deprehendimus non semel a Parocho, vel hæredibus defuncti Capellanos conductitios acciri, non tantum ex Clero Sæculari, sed etiam ex Regularibus, qui aliquando nullis Ecclesiasticis Ordinibus præditi sunt, sed inter Laicos, sive Conversos Ordinis numerantur : non ignoramus istos, post nuncupata solemnia vota, Regulares reipsa habendos esse, et quibusdam frui privilegiis, quæ Clericis sæcularibus tribuuntur ; quinimo iisdem privilegiis etiam gaudere ante votorum nuncupationem, dum adhuc in Novitiatu versantur. Ita profecto Canonis privilegium assequuntur ; sed hæc omnia Conversis ipsis a Jure Pontificio conceduntur. Nam clare desumitur ex Canone : *Si quis suadente 17. quæst. 4 in Clericum, vel Monachum violentas manus injecerit : et ex cap. Religioso, de sententia excommunicationis in sexto. Quamvis autem is, qui Religionem ingreditur, Religiosus censeri cum effectu non possit, donec sit tacite, vel expresse professus ; si quis tamen violentas*

(1) C. 7, de Confr. ad Funera invit. § 7.

manus in eum injiciat, Excommunicationis latæ a Canone vinculum non evadit. Attamen intelligere nullo modo possumus, qua ratione Conversus Regularis personam Capellani gerere possit, dum Justa persolvuntur defunctis, vel ipsorum cadavera ad sepulturam feruntur: neque facile percipimus Conversum Regularis Ordinis accersiri ab illo, qui virum aliquem Religiosum invitat, ut Capellani munere fungatur. Quapropter statuimus non nisi Sacerdotes, aut Clericos Sacris Ordinibus præditos, cum cadavera efferenda sunt, acciri posse tanquam Capellanos conductitios. Idem Regularibus indicimus, illos ab eodem Capellani munere prohibentes, qui Sacris Ordinibus initiati non fuerint, et multo magis Ordinis Conversos, nisi forte haud Capellani nomine perpauci Regulares, sed tota ipsorum familia ad associandum cadaver invitetur: nam cum ipsa pluribus constituatur, ex quibus alii Laicos inter recensentur, alii minoribus, alii majoribus Ordinibus, alii demum Sacerdotio initiantur, ideo non interdiciamus Conversis Regularibus convenire ad Funebres pompas, cum aliis Fratribus, id est, cum universa familia.

33. Insuper percepimus excitari aliquas controversias inter Regulares, et Capellanos Regulari Ordini minime addictos: nam vocantur aliquando ad associanda cadavera quidam Presbyteri Sæculares, et Ecclesiarum quoque Rectores, qui ad pompam Funebrem, tanquam conductitii Capellani interveniunt. Acciri solent ob eandem causam, et eodem Capellani conductitii titulo, Parochi Regulares, aut viri Religiosi in Monasterio degentes. Itaque cum Claustrales, et non Claustrales simul intersunt, tum Parochi reliquis Capellanis, qui curam animarum non habent, præire consueverunt. Inter Parochos autem Sæculares ac Regulares, illi principem locum obtinere solent, qui prius animarum curam susceperint. Cæteri Capellani, sive Claustrales fuerint, sive Claustris liberi, ac immunes, qui Parochi titulo præditi non sunt,

confusi, permixtique Funebrem pompam comitantur, quæ non semel ordinata sic fuit, ut Capellani antecesserint Parochis locum feretro propiorem sibi sumentibus; et tunc bini Capellani non Claustrales incedebant; illos deinde bini Claustrales sequebantur, et hoc pacto universa pompa designata fuit. At nunc Claustrales aliqui Parochis, et Capellanis haud Claustralibus præire contendunt, licet omnes conductitii Capellani nomine ad Funebrem pompam conveniant. Quapropter ob has controversias turbæ concitatæ sunt, dum cadavera efferrentur.

34. Ignoramus profecto, quibus rationibus innixi Claustrales præ cæteris omnibus locum sibi deposcant.

35. Ipsos tamen, neque probare, nec improbare volumus, antequam ex utraque parte argumenta proferantur. Illud certissimum est, quod Nos jubemur a Tridentina Synodo, his dissidiis aditum occludere (1): *Controversias omnes de præcedentia, quæ persæpe maximo cum scandalo oriuntur inter Ecclesiasticas Personas tam Sæculares, quam Regulares, cum in Processionibus publicis, tum in his, quæ fiunt in tumultandis defunctorum corporibus, et in deferenda Umbella, et aliis similibus, Episcopus amota omni appellatione, et non obstantibus quibuscumque componat.*

36. Itaque, ut finem dissidio statuamus, ac ne Regulares primum locum petentes rem solum dissimulent, donec tempus excitandis turbis opportunum acciderit; ipsis præcipimus, ut infra tres menses ab hac die, rationes in medium Nobis adducant, ob quas Claustrales suos ad celebranda Funera accitos, tanquam Capellanos conductitios, præferendos arbitrentur reliquis Parochis, ac Sacerdotibus, qui Capellani pariter titulo Funeribus iisdem intersunt. Interim se gerant eo modo, quem

(1) Sess. 25, de Regularibus, et Monialibus, c. 43.

subjicimus, donec Judicis sententia interposita, sive alio quocumque modo controversia dirimatur.

37. Plures ob causas, Claustrales ejusmodi, tanquam Capellani conductitii Funeribus ducendis interesse queunt; vel quia defunctus in ipsorum Ecclesia sepulturam sibi deligens, ex ipsis aliquos celebrandis Exequiis, tanquam Capellanos accersiverit; vel quia inter Parochias eorum Ecclesia recenseatur. Quare Parochus cum reliquis se conferens ad domicilium defuncti, alios ejusdem Claustrii Religiosos viros, veluti Capellanos secum adducit. Id etiam contingit, cum defunctus in aliam Ecclesiam deferendus est, ubi sepeliri constituit, vel ubi familia ipsius tumulum sibi decrevit: tunc enim Parochus ex suis Claustralibus aliquos, tanquam Capellanos sibi adjungere potest, qui ipsum cadaver prosequantur. Postremo id eveniet, si Parochus aliquis, vel hæredes defuncti Claustrales ultro deposcant, ut pompam Funebrem, Capellanorum conductitiorum nomine, comitentur.

58. Igitur si cadaver in Ecclesia Claustralium tumulandum sit, ipsique vocentur tanquam Capellani ad ipsum associandum, tunc in liminibus Ecclesiæ Funebrem pompam commode expectare queunt, nec ullas turbas movere, ut primatum præ cæteris Sacerdotibus obtineant: neque momenti habet quidquam illa argumentatio: *Defunctus in templo Regularium sepeliri statuit, ergo ipsi Regulares cadaver associare debent.* Nam responsum jam fuit, quod liceat ipsis Funebrem pompam in Ecclesiis suis expectare. Die 22 Junii, et 13 Julii anno 1675, petatum fuit a Sacrorum Rituum Congregatione: *An Regulares possint cogi ad associanda cadavera in eorum Ecclesiis tumulanda; an vero possint expectare in dictis propriis eorum Ecclesiis; et an in casu, quo Regulares non accedant ad associandum dicta cadavera, amittere debeant intortitia:* Sacra Congregatio in hunc modum respondit: *Sacra Congregatio respondit, Regulares non posse cogi ad exeundum a*

propriis Ecclesiis, ad effectum associandi cadavera in eisdem sepelienda; sed sufficere, quod illa expectent ad januas. Quo vero ad intortitia, remisit causam ad Iudices suos. Ita refert Lantusca (1). Alias pariter ejusdem Congregationis sententias Ursaya fuse commemorat (2).

39. Quod si Parochus Claustralis fuerit, et Capellanos aliquos sibi adjungere debeat, dum pergit ad ædes defuncti, ut inde cadaver efferat ad Ecclesiam; aut si Parochus ipse Claustralis, additis sibi Capellanis iisdem, defunctum comitari teneatur ad aliam Ecclesiam, in qua totius Familiæ tumulus positus est, vel defunctus ipse sepeliri decrevit; tunc sane ad evitandas turbas aliud consilium non suppetit, nisi ut Parochus ipse Sacerdotes Sæculares sibi in Capellanos assumat, vel eos tantum Claustrales, qui studio cæteris præeundi non ferantur; si quidem perpauci inter ipsos in hac pervicaci sententia versantur.

40. Postremo, si ob eam causam eveniat controversiâ, eo quod Claustrales ejusmodi a Parochis, sive hæredibus defuncti ad associandam cadaver invitantur; universis indicimus, ut eos Claustrales nequaquam advocent, donec lis dirimatur. Accersant ipsos haud veluti Capellanos conductitios, sed tanquam Societatem Regularium: tunc enim Crucis suæ vexillum sequuntur, et sibi designatum locum occupant, nec ullus timor est, ne primatus obtinendi causa, pompa Funebri impediatur.

41. Hæc omnino tenenda præcipimus, quin rationes utriusque partis cum in *Petitorio*, tum in *Possessorio* labefactentur: neminem suspicamur queri de Nobis merito posse, eo quod solum expetimus longe amovere turbas, quæ sæculares ipsos graviter offendunt. Insuper, cum rationes in medium proferentur a competitoribus,

(1) In Theatro Regularium ad voc. *Assoc. cadav.* — (2) T. 5, p. 4, discept. 11, num. 6. et seq. et tom. 7, p. 4, discept. 6, num. 72 et 73.

judicium ferre integrum parati sumus, et etiam, quæ modo sanximus, prorsus abrogare: neque sane hoc totum negotium temporis multum exigit, ut proponatur, ut examinetur, utque sententia feratur. Quippe magnum discrimen interest inter hanc controversiam, et illam, quæ in Tridentina Synodo Canonicos inter Regulares ex Congregatione Lateranensi, et Abbates, et Monachos Cassinates de loci primatu intercessit. Præstantiores doctrina viri totius Italiæ studium, et operam in eam causam contulerunt, quæ tandem trium Cardinalium judicio peracta fuit: quod sane judicium Pontificis etiam Pii IV auctoritate, ac diplomate confirmatum est (1).

42. Supersunt aliqua, pro quibus consilium nostrum exposcitur; ac primum, in qua Parochia tumulandus sit, qui morari solitus in Civitate, in agrum divertit, ut animum parumper relaxet, vel ad negotia expedienda, aut ad valetudinem curandam, ibique vita decedit. Item ad quam Parochiam spectet illius cadaver, qui domicilium obtinet in Diœcesi, et Urbem petit necessitate aliqua adductus, vel ut reficiat vires morbo debilitatas, ibique supremum obit diem.

43. Ex Jure Pontificio responsum aperte desumitur (2): *Is, qui habet domicilium in Civitate, vel castro, quandoque ad villam ruralem se transfert recreationis causa, vel ut ruralia exerceat in eadem, si non electa sepultura decedat ibidem; non in Ecclesia dictæ villæ, sed in sua Parochiali, vel in ea potius, in qua Majorum ipsius ab antiquo sepultura extitit, sepeliri debebit, dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari.*

44. Itaque debet expendi, an defunctus sepulturam in aliqua Ecclesia sibi constituerit, et tunc extremæ ipsius voluntati parendum est. Si nihil ille de sepultura sua

(1) Ann. 1567. — (2) In Decretal. *Is qui de Sepultur.* in Sexto.

decreverit, in tumulo Majorum suorum condatur, si ipsius familia peculiarem in aliqua Ecclesia tumuli locum habeat. Quod si defunctus nihil de suo sepulchro deliberaverit, si ipsius quoque familia peculiari tumulo careat; tum Civitatis incola, licet in agro decesserit, ad Urbanam Parochiam deferendus est, modo tamen absque ullo periculo, gravique incommôdo id fieri queat. Id vero obtingere tunc solum declaramus pro evitandis dissidiis, cum ager, ubi Civis occubuit, tribus ab Urbe milliariis distat. Nam si plus quam tribus milliariis distet, tum Parochus agrestis illum tumulo mandare poterit, nec Urbanus Parochus cadaver deposcet, nec aliquid ratione sepulturæ percipere contendet.

45. Equidem Decretalis: *Is qui*: de illo verba minime habet, qui ex agro in Civitatem venit valetudinis causa, vel ut negotiis suis operam impendat, ibique mortem oppetit; sed tantum Civem memorat, qui in agro vitam absolvit, quo se contulerat ad confirmandam valetudinem, vel ob alias causas; ipsumque ad Urbanam Parochiam transferendum statuit, si commode fieri posse videatur; ob eam nempe rationem, quod ipse ruri paululum degens, Urbis domicilium non amittit; neque ruris incola censendus est, nisi animum in eo permanendi prius habuerit (1). Itaque, cum eadem ratio conveniat aptissime rurali viro, qui in Civitate diem supremum oppetiit, ubi fortuito causa valetudinis, vel ad explicanda sua negotia morabatur; ideo constituendum de illo prorsus idem est, quod nuper exposuimus de Cive, qui ruri casu quodam occubuit, nempe, in Urbana Parochia sepeliendum ruralem virum, qui in Civitate vita defunctus est, si agreste ipsius domicilium tribus milliariis longe ab Urbe sejungatur, et ad ruralem Parochum ex sepultura nullum fructum pervenire.

46. At si hæc tria milliaria nequaquam intercedant,

(1) Pirhing. l. 3, tit. 23, de sepultur. § 1, n. 3.

tum Civis cadaver in Parochiam Urbis inferendum est , et ob eandem rationem , ad ruralem Parochiam viri agrestis cadaver asportandum. Tunc autem ruralis Parochus Urbanum Parochum, et e contrario Parochus Urbanus ruralem admonebit, ut transferendum cadaver ipsi, vel alteri Sacerdoti per ipsum designato committatur. Cadaver etiam loco non movebitur, nisi proprius Parochus, aut ipsius Capellanus intersint; neque in Urbem, sive in agrum, nisi feretro impositum deferetur: Clericus Crucis vexillum præferet, et duo Sacerdotes subsequenter, qui Psalmos recitabunt, nempe Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi defunctus tumulari debet; et insuper Rector, aut Capellanus Ecclesiæ, ubi vitam reliquit: neque enim decet Fidelium cadavera alio modo sepulchris inferri. Illud vero quod non semel accidit, a religione prorsus alienum est, cum plaustis imposita cadavera, et fœni, paleæ, vel lignorum fasciculis implicita in Civitatem, vel in agrum delata fuerunt, ut vectigal declinaretur; nihil enim solvendum pro ipsis transferendis cadaveribus Lagunez (1), et Cardinalis de Luca (2) sapienter ostendunt.

47. Non multis ab hinc diebus accepimus quemdam in Civitate vita perfunctum sibi sepulturam delegisse in Ecclesia Parochiali, quæ in Diœcesi posita est; Rectorem autem Parochiæ Urbanæ, ubi ille expiravit, ruralem Parochum monuisse ut ad portam civitatis subsisteret, ut cadaver ipsi traderetur.

48. Gratissimum Nobis esset intelligere rationes, quibus innititur nova hæc, inusitataque sententia; rationes, inquam, a Jure desumptas, non autem ex animi quodam impetu, ac temeritate, qui rei naturam ignorat. Jucundissimum Nobis esset deprehendere, an Parochus, in cujus ditione aliquis animam exhalavit, alium Paro-

(1) De fructibus. pag. 227, n. 479. — (2) In suo magistral. discours. 466, de Regula urbis.

chum, in cujus Ecclesia ille sepeliri debet, impedire possit eo se conferre, unde cadaver efferendum est, et in itinere Crucem præferre; sed multo magis, an liceat Parocho Bononiensi monere Diöcesanæ Ecclesiæ Rectorem, ne Urbis mœnia ingrediatur, sed ad portam subsistat, ibique cadaver sibi committendum accipiat.

49. Procul dubio, qui Parochiam obtinet Bononiæ, Parochus in Civitate, non Civitatis appellandus est; ita ruralis Parochus in Diöcesi Rector, non autem Diöcesis habetur. Cum hæc ita sint, nihil aliud repetere jure debent, nisi ut officiosam urbanitatem præsent illi, qui prælata Cruce ditionis suæ fines pertranseunt, quemadmodum Leo X (1), et Sacræ Congregationes pluries statuerunt (2).

50. Post hæc apertissime constat nihil aliud ab Urbano Parocho, quem superius meminimus, exposcendum fuisse, nisi ut Parochus ruralis officium consuetum sibi persolveret, priusquam ad efferendum cadaver, Cruce prælata, in civitatem veniret: sed nullo pacto licitum fuit præcipere, ut ad portam subsisteret. Quod si aliquis Urbanus Parochus fateri non dubitaret, ejusmodi facultatem se nunquam permissurum fuisse rurali Parocho, quamvis illam petisset; et in eadem sententia futuros Parochos omnes Civitatis, quorum ditionem attingere ille deberet, cum domicilium defuncti petendum, vel ab ipso est redeundum: si quis, inquam, hæc audeat dicere, illud secum perpendat Nobis inesse potestatem cum in Civitate, tum in Diöcesi, ob quam ruralem Parochum ab omni consueto officio prorsus immunem declarabimus; et si illo perfunctus fuerit, sed frustra ruralis Parochus, tunc Nos ipsi facultatem nostram, loco assensus Parochorum Civitatis, impertiemur, concedentes Diöcesanæ Ecclesiæ Rectori, ut prælata Cruce in urbem

(1) In Constit. 22, § 9, in Bullar. Rom. tom. 1. — 2) Passerinus, de statu hominum, tom. 2, q. 487, art. 4, observ. 5, n. 160.

veniat, eademque ratione cadaver ad suam Ecclesiam transferat.

51. Quæ modo diximus, nova et inusitata fortasse imperitis videbuntur; sed contrarium agnoscent, si plura alia cogitent, quæ fieri quotidie solent. Primum Regulares nullam Processionem facere possunt, nisi in suis Ecclesiis, et sub stillicidiis Monasterii, et Sacrarum Ædium, quæ ad ipsos pertinent. Idem Sodalitiis præcipitur, ut nempe Processiones in suis tantum Ecclesiis, aut Sacellis instituant? Quod si Urbem circumire velint, facultas a Parochis exposcenda est, quorum fines pervadere debent (1). Quis tamen Parochos adire solet ad hanc veniam obtinendam, cum Processiones saltem consuetæ indicuntur? Cum vero Processiones insolitæ habendæ sunt, si eam Parochi facultatem recusent, scire maxime optamus, an id Processiones easdem jure impedire possit, quod equidem a veritate prorsus alienum est. Nam si Regulares, vel Sodalitia ad Episcopum confugiant, et facultatem pro re gerenda ab illo consequantur, eamdem nempe, quam pro consuetis Processionibus accepisse pro certo tenent, tunc omnis Parochorum dissensus haud ullius momenti existimatur.

52. Certissimum quippe est solam Episcopi licentiam satis esse, etiamsi Parochi se contrarios antea, ac penitus reluctantes exhibuerint. Petitum fuit a Congregatione Sacrorum Rituum: *An solius Episcopi accedente licentia, possint Regulares dictam Processionem facere, (alienas Parochias circumeuntes) quamvis Parochus contradicat, et consentire recuset*: Sacra autem Congregatio respondit: *Sufficere licentiam Episcopi* (2). Haud dissimiles sententias a Sacra Congregatione Concilii desumptas; in medium proferre possemus, sed unam eligimus præ cæteris, quæ Nobis Secretarii munus agen-

(1) Bassius, tract. superius allato, q. 10, n. 4. — (2) Loc. cit. tractat. Bassii.

tibus promulgatæ fuerunt. Die 24 Decembr. anno 1718, propositum fuit : *An liceat Confraternitati facere Processiones tam intra ambitum Oratorii, quam extra illum, absque licentia Parochi, per cujus Parochiam transeundum est ?* Sacra Congregatio responsum fecit ejusmodi : *Ad primam partem affirmative*, nempe fieri posse Processionem intra ambitum Oratorii absque licentia Parochi : deinde *ad secundam negative*, nempe, id non licere extra ambitum Oratorii. Cum tamen in responso ea quoque verba subjiciantur : *Nisi accedat licentia Episcopi*, id manifestum omnino reddit, quod nuper exposuimus.

55. Quæ cum ita sint, quoties cadaver ab Urbe in Diœcesim, vel a Diœcesi in Urbem transferri contigerit, Nobis statuendum reservamus, an Rector Diœcesanus prælata Cruce in Urbem se conferre debeat, et an Parochus Urbanus prælata Cruce a Civitate proficisci. Quod si nemo pro re declaranda Nos convenerit, decernimus, privatim a Diœcesano Parocho Civitatem esse subeundam, qui deinde ædes defuncti, sive templum petat, ubi cadaver ipsius depositum est, consuetum Officium Urbano Rectori persolvat, atque prælata Cruce, ambo induti superpelliceo stolaque, cadaver associant. Idem præcipimus Urbano Parocho, cum defunctus in Diœcesi ad suam Ecclesiam efferendus est : quippe indecorum est Sepulchro cadaver inferri, nisi vexillum Crucis præferatur. Juri autem communi maxime consentaneum superius ostendimus, quod in Funebri pompa Crux ejus Ecclesiæ sola præcedat. ubi defunctus sepelitur. Accedit, quod veteri consuetudine, institutoque hujus Urbis ac Diœcesis, vexillum illius tantum Ecclesiæ deferri solet, ubi cadaver tumulo committitur, (si tamen inter Parochias recenseatur), non vero Crux alterius Parochiæ, ubi ægrotus vitam expiravit.

54. Parochus primum locum semper occupat, donec in sua ditione versatur (1). Quare Urbanus Parochus

(1) Card. de Luca de Præeminentis, disc. 16, n. 3 et 4.

dextero incedet latere, donec Parochi Dioecesani limites attigerit. Tunc enim ipsi primum locum concedet. Eodem pacto, cum Parochus Urbanus cadaver efferre debebit ex Diœcesi, tum Rector Dioecesanus in sua Parochia dexterum latus occupabit, donec ad fines alterius Diœcesis pervenerit. Hunc ordinem per Urbem, ac Diœcesim tenebunt, donec venerint ad Ecclesiam, ubi defunctus sepulturæ mandatur. Aliquod sane discrimen intercedere cognoscimus in his officiis, quæ modo præscripsimus; sed ita decernendum putamus, et aliquid Urbanis Parochis præ Dioecesanis esse tribuendum.

55. Illud etiam deprehendimus, quod non semel accidit, cum Parochus Urbanus defunctum extra Civitatem in sua ditione ad Parochiam sepeliendum transferre debet. Nam Parochus, in cujus ditione sita est porta Civitatis, in limine Urbis occurrit, et quasdam preces cadaveri persolvit. Quamobrem dissidia concitata sunt: Parochus enim, qui cadaver associat, ad portam subsistere recusavit, susceptumque iter ad suam Ecclesiam prosecutus est, veluti si alter Parochus in limine Civitatis non adstitisset. Ignoramus profecto hujusmodi ritum, et qua de causa Parochus ad portam Civitatis pro recitandis precibus pergat, cum cadaver infertur; id vero facere prætermittat, cum reliqua cadavera per suam Parochiam efferuntur, ut in alia Ecclesia, seu Parochia sepulturam accipiant. At quoniam nullum discrimen asserri, nullaque ratio ad probandam hanc consuetudinem excogitari potest, quæ corruptelas potius, ac dissidia inter Parochos excitat; ideo præcipimus Urbanis Ecclesiarum Rectoribus, ne in liminibus Civitatis suæ ditioni subjectis occurrant cadaveribus, quæ in ipsam Civitatem adsportantur, ut in alia Parochia, sive Ecclesia tumultentur.

56. Secundo loco quasitum a Nobis fuit, in quam Ecclesia sepeliri debeant Infantes, quos extra Civitatem nutricibus alendos Parentes tradiderunt, ibique celeri

morte prærepti sunt ? His facili negotio respondemus ; nam Romanum Statutum accurate tenendum indicimus , quod propositum , probatumque fuit , post maturam rei disquisitionem , in peculiari Congregatione , quam Clemens XI ob hanc causam designavit (1) : *Infantes , qui Nutricibus alendi extra propriam Parochiam dantur , retinent domicilium in Parochia Parentum , atque ad illam pertinent , licet in aliena Parochia decedant . Patre vero orbatos , quousque apud ipsam Matrem aluntur , licet in potestate Tutorum , non Matris existant , de Parochia Matris , non Tutorum , esse declaramus . Si Nutricibus alendi extra propriam Parochiam dentur a Matre , domicilium in Parochia Matris ; si vero utroque Parente caruerint , domicilium in Parochia Tutorum , non vero Nutricum , retinere declaramus . Quod si nec Tutores habeant , in Parochia , in qua decedunt , tumultentur .*

57. Hæc igitur observentur pro tumultandis Infantibus , qui in domo Nutricum intereunt . In templum alias præscriptum ea ratione deferantur , quæ Christianæ Disciplinæ conveniat , rectaque via ab ædibus , ubi vitam finierunt ; nisi forte concedatur a Nobis ob peculiarem causam illos antea transferri ad paternum domicilium , ut inde Funebri pompa ad Ecclesiam instituatur .

58. Quod si aliqua controversia forte contigerit de Parochialibus emolumentis , Vicarium nostrum Generalem convenient , ut ipsius judicio dirimatur : sed meminerint Parochi nihil de *jure* repetendum esse pro Exequiis , et sepultura (2) ; retinendam tamen inductam consuetudinem aliquid solvendi , ita ut nullum judicium fiat in eos , qui hanc consuetudinem violare contenderint , sed causa hujusmodi in forum Episcopi solum adducatur ,

(1) In additionib. ad Statutum Cleri Rom. § 7 et 8. — (2) Juxta Sac. Can. c. Non satis , c. Cum in Ecclesia , c. Cum abolendæ , de Simon.

uti sancitum est *Cap. ad Audientiam 24, de Simonia*, his verbis : *Per Episcopum loci compescantur, qui malitiose nituntur laudabilem consuetudinem immutare.*

MONITA

Pro mulieribus Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus vitam agunt, aut conjunctim in aliqua parte hujus Civitatis, ac Diœcesis.

59. **I**NSTITUTIONE XXIX hujus libri copiose verba fecimus de mulieribus Tertiariis, et earum conditionem satis exposuimus. Deinde, cum Sacram Visitationem illis Tertiariis indiximus, quæ duodecim domicilia in Urbe possident, ubi conjunctim vitam degunt, plura statuere non omisimus, ut dissidia tunc Nobis indicata illas inter mulieres, ac Parochos componerentur. Equidem præcepimus, utrisque nonnulla, quæ utilia videbantur; sed ipsa neglecta sunt pro more, atque indole, quorundam hominum, qui satis se fecisse existimant, si multa dixerint de aliquo negotio; deinde curam nullam, aut sollicitudinem impendunt pro rei eventu, solvendisque quæstionibus, id quod privatæ tranquillitati, fidelium exemplo, et feliciori Ecclesiæ administrationi magnopere conducit. Quapropter aliqua superaddere pro Tertiariis hujusmodi muneri nostro consentaneum putavimus, quæ ad duo capita rediguntur. Primo, agemus de Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus vivunt; Secundo, de aliis Tertiariis, quæ in eandem domum conveniunt et communem vitam instituunt.

§ 1.

De Tertiariis, quæ privatim in suis Ædibus morantur.

60. **R**EGULARES Ordinum S. Dominici, S. Francisci, S. Augustini; item Carmelitæ, Servitæ, ac Minimi a Sancto Francisco de Paula instituti Tertiarias

mulieres, juxta Pontificum diplomata ac privilegia, adscribere possunt (1).

61. Ex ipsis aliæ suis privatis Ædibus immorantur, nec ullam cum cæteris habent societatem; aliæ vero in uno domicilio simul conjunguntur. Has quidem S. Pius V abrogare constituerat, uti modo ostendemus, ob eam causam, quod alienos ab Ecclesiastica disciplina putaverit mulierum cœtus, quæ religiosum habitum induerent, nullis votis solemnibus nuncupatis, et quæ nullis Claustri legibus tenerentur. Attamen Tertiarias, quæ sejunctim vivunt, Sanctissimus Pontifex nunquam de medio tollere cogitavit, quemadmodum Sac. Congregatio Concilii declaravit: *Constitutionem* (inquit Fagnanus (2)) *Sancti Pii V qua Sorores Tertii Ordinis ad perpetuam Clausuram obstringuntur, utpote loquentem de his, quæ in communi et in congregatione vivunt, ad supradictas Sorores in consanguineorum, aut propriis domibus habitantes etc. nihil pertinere; et propterea circa illas Constitutionem etc. nec minuisse, nec immutasse, nec quidquam novi juris induxisse.*

62. Quare, si Constitutio S. Pii V his Tertiariis nequaquam adversatur, altera Constitutione Leonis X gaudere ipsæ debent, ob quam Pontifex multa privilegia Tertiariis iisdem elargitur (3): sed prius oportet condiciones enumerare, quas intervenire necesse est, ut hujusmodi mulieres privilegia, quæ indicavimus, assequantur. Postea recensenda sunt privilegia ipsa, quæ Tertiariis a Pontifice conceduntur.

63. Primum igitur ex Leonis X Constitutione desumitur, quod istæ mulieres virginitatis, aut coelibatus votum emittere debeant, quod tamen solemne nequaquam est,

(1) Lezana; in Summ. quæst. Regul. t. 2, c. 44, n. 8 et seqq. Miranda in Manual. Prælator. Reg. t. 1, q. 36, art. 1 et 2. Cassian. a S. Elia, in Arbore omnium opinionum moral. tom. 6, in verbo *Tertiarie* et *Tertiarii*, § 2, n. 7. — (2) C. Nullus n. 68, de Foro Competenti. — (3) In Bull. Rom. t. 4.

uti Pontifex ipse declarat. Sacrae autem Congregationes suis Decretis addiderunt, necessario requiri, ut Regularium Praefecti de morum probitate, ætatisque ratione certi fiant, antequam his mulieribus Habitum Religiosum impertiant; quæ quadraginta saltem annos attingere debent. Insuper inquirendum est, utrum necessaria ad vitæ sustentationem possideant, et cum quibusnam versari domi necesse habeant: quos tantum consanguineos, et affines esse oportet. Postremo, investigandum superest, an Episcopi facultas intercedat, quæ concedi nequit ab ipso, nisi postquam diligenter examinaverit, an eadem conditiones veritati congruant. Quare si, quod proprium est, unicuique tribuatur, ad Praefectum Regularem spectat Religiosum Habitum his mulieribus impertire; ad Episcopum vero facultatem tradere, et præscriptas conditiones accurato examine cognoscere.

64. Nicolius (1), Lantusca (2), Donatus (3), alique plures hæc Decreta commemorant (4).

65. Cum Nos ipsi Secretarii munus gereremus in Sac. Congregatione Concilii, Episcopus Mazaræ hæc postulavit: *Quenam sint conditiones requisitæ, ut Regulares habentes facultatem dandi Habitum suæ Religionis mulieribus non collegialiter viventibus, dictum Habitum dare possint: et an examen dictarum facultatum pertineat ad Episcopum: die autem 10 Maii anno 1727 in hunc modum responsum fuit: Examen facultatum concedendi Habitum pertinere ad Sedem Apostolicam; examen conditionum quoad mulieres vestiendas, et licentiam vestiendi, pertinere ad Ordinarium; et conditiones vestiendarum esse expressas in Decretis generalibus alias editis; et hæc Decreta esse omnino servanda.*

(1) In Flosculis ad voc. *Tertiariæ*. — (2) In Theatro Reg. ad idem verbum. — (3) Rer. Regul. t. 2, tr. 47, q. 3, n. 31 et seqq. — (4) Mattheuc. in Official. Cur. Eccles. cap. 52, n. 3 et seqq. Pignatell. consult. 34, n. 29, t. 3. Passerinus, de statu hom. t. 2, q. 187, art. 4, obs. 10, sub n. 245.

66. Sed jam recenseamus privilegia, quæ his Tertiariis tribuuntur, cum præditæ sunt iis conditionibus, quas modo exposuimus. Ac primum Tertiarios a Tertiariis mulieribus distinguendos Leo X decernit. Illi nullo gaudent privilegio, nisi conjunctim vivant, et cum ipsis Claustralibus immorentur; sed mulieribus Tertiariis, quamvis suas Ædes non dimittant, eadem privilegia Ordinis conferuntur: *Collegialiter autem* (de viris Tertiariis sermo est) *seu cum Claustralibus habitantes, ac mulieres* (nempe Tertiariæ, quæ suas Ædes nequaquam deserunt) *virginalem, seu cælibem, aut castam vidualem, expresso voto, et sub dicto Habitu vitam ducentes, privilegiis, quibus Fratres Ordinis, cujus Terticæ Regulæ Habitum gestant, gaudere debeant.*

67. Quod si Leonis X Constitutio vim totam, et integram obtineat, hæ Tertiariæ privatim vitam agentes Episcopi jurisdictione prorsus immunes esse deberent. Eos sibi Confessarios deligere possent, qui ad Monialium Confessiones, non vero sæcularium excipiendas probantur. Ad Parochiam accedere non tenerentur, ut Paschali præcepto satisfacerent. Tandem a Præfectis suis Regularibus Extremam Uctionem percipere, et post mortem in Ecclesia sui Ordinis sepeliri jure possent.

68. Sed aliter se res habet; nam Leonis X Constitutio ad certos quosdam limites redacta fuit a Summis Pontificibus, qui deinde Sedem Apostolicam tenuerunt. Cum hæ mulieres revera non habeantur Regulares, eo quod tribus votis solemnibus non adstringantur; ideo non censentur immunes ullo modo ab Episcopi facultate (1). Equidem Fori privilegio gaudent juxta sententiam, quæ a Sacra Congregatione Immunitatis probatur, cujus Decreta Monacellus recenset (2). Id vero non tribuitur viris Tertiariis, qui in privatis suis domiciliis permanent,

(1) Tamburinus de Jure Abbatiss. disp. 7, q. 3. — (2) In Formular. Fori Eccl. t. 4, tit. 6, form. 44, n. 4.

uti sapienter ostendit Ursaya , qui decretum super hac re promulgatum a Sacra Congregatione Immunitatis exponit (1). Insuper de his mulieribus Tertiariis hæc Sacra Congregatio Concilii decernit : *Sacra Congregatio Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum sæpius respondit , minime posse Sacerdotes Regulares mulierum Tertii Ordinis , quas de Pœnitentia , vel Pinzocheras vocant , Confessiones Sacramentales audire , nisi fuerint ab Ordinario approbati ad Confessiones personarum Sæcularium audiendas : quemadmodum nec posse illis Sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum administrare in die Paschatis Resurrectionis Sanctissimi Domini nostri Jesu Christi.* Item ex epistola Sacræ Congregationis pro causis Regularium et Episcoporum constitutæ , ad Episcopum Mutinensem die 17 Junii anno 1659, hæc in ipsas Tertiarias sancita deprehenduntur : *Circa Tertiariam similiter censuerunt (nempe Cardinales Sacræ Congregationis) permissum haud fuisse Fratribus ejusdem Monasterii, ob quodcumque privilegium Ordinis, administrare ipsi Sacramentum Divinæ Eucharistiæ, et Extremæ Unctionis, neque ejus cadaver domo efferre indicta Funebri pompa, sine Parocho aut sine ipsius licentia. Nam hæc revera ad Parochos pertinent , qui debent assiduo , sed hoc præsertim tempore, cognoscere, juvare, accuratoque studio fideles sibi traditos instituire. Accedii , quod Tertiaria, licet nuncupatis votis, claustro non tenebatur, sed domi suæ intra Parochi ejusdem ditionem habitabat.* Postremo de Sepultura harum mulierum hæc habentur in Decreto, quod superius attulimus : *Præterea, si contingat aliquas ex prædictis Tertiariis sine Sepulturæ electione decedere, eas sic decedentes ita demum in Ecclesiis Ordinis, cujus habitum assumpserunt, si in ipsis earum communis sepultura reperiatur, sin minus in Ecclesiis Parochialibus , sepeliendas esse decernit.*

(1) T. 7, p. 4, c. 3.

69. Litteras quidem Sac. Congreg., quas nuper exposuimus, Diana (1) Theologus ex Regularibus Theatinis; Decreta vero anni 1616, superius allata commemorant iidem Scriptores, quos antea nominavimus. Si quis exoptet cognoscere limites, ad quos redacta fuit Leonis X Constitutio, ex Passerino Theologo Dominicano, Canonumque interprete id consequetur. Illum fuisse Sacrarum Congregationum peritissimum ex eo maxime constat, quod Ordinis sui Procurator Generalis per multos annos extiterit (2).

70. Hanc veritatem attigerat Benedictus XIII de Nobis optime meritis, qui antiqua sui Ordinis privilegia confirmare, ac nova pariter adjungere cupiens, statuit (3), ut viri Religiosi Dominicani mulieribus Tertii Ordinis in privatis suis domiciliis immorantibus administrarent Divinam Eucharistiam in Paschate, Viaticum, postremamque Unctionem, cum illæ morti proximæ viderentur, ac etiam ipsarum cadavera ad Ecclesiam ejusdem Dominicani Ordinis efferrentur. Qua de re, suæ potestatis amplitudine, quidquid contrarium esset, et etiam immemorabilem consuetudinem penitus abrogavit; ex quo satis aperte desumitur, quod Jus adversabatur; et propter anteriores Pontificum Constitutiones imminuta fuerant eadem privilegia eo modo, quem Nos exposuimus.

71. Quod si Clemens XII, Benedicti XIII Constitutioni modum aliquem non imposuisset, uti inferius subijciemus, certissimum esset, Tertiarias mulieres, quæ privatas suas domos non dimiserunt, a jurisdictione nostra liberas, et immunes fore, et eo pariter jure solutas esse, quod Parochis tribui consuevit. At, cum Pontifex Clemens XII rem totam in eum gradum restituerit, in quo posita erat, antequam Constitutio *Pretiosus*, in

(1) In edit. coord. t. 7, tr. 4, resolut. 351. — (2) Cit. t. 2, q. 187, art. 4, obs. 10, a n. 244, ad n. 252. — (3) In Constitut. *Pretiosus*, edit. ann. 1727, § 55 et seq.

lucem ederetur ; ideo nemo dubitare potest, quin mulieres Tertii Ordinis juri Parochorum, Nobisque subji-
ciantur.

72. Haud ignoramus multas in Civitate, ac Diœcesi versari mulieres hujus vitæ, atque instituti, quæ suis privatis ædibus immorantur. Attamen nulla unquam facultatem a Nobis petiit, ut habitum Tertii Ordinis sumeret ; neque unquam probatæ fuerunt in Tribunali nostro eæ conditiones, quæ a Decretis Sacrarum Congregationum necessario requiruntur. Dicit fortasse aliquis de hujusmodi Decretis nihil se antea percepisse ; at sciat hæc Nobis haud esse ignota : imo nec ipsum laterent, si aliquam operam rei cognoscendæ impendisset, cum multis in locis eadem Decreta oculis omnium obversentur. Quapropter universis Parochis in Civitate, ac Diœcesi præcipimus, ut mulieres omnes Tertii Ordinis, privatam vitam agentes in sua Parochia, Cancellario nostro intra spatium Novembris proxime ineuntis recensent. Nos autem cum Præfectis Regularium negotium diligenter expendemus, ut remedium, si opus fuerit, conferatur.

§ II.

De Tertiariis in Congregatione viventibus.

73. **Q**UAMVIS mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, ad privilegia percipienda statim a Leone X haud nominentur, id tamen ex ipsius Constitutione certissime desumi posse videtur. Nam, cur ipsæ careant iis privilegiis, quæ a Pontifice tribuuntur viris Tertiariis in Congregatione vitam agentibus, et mulieribus etiam ejusdem instituti, quæ suis in ædibus privatim degunt, modo vestem Ordinis præferant, et virginitatis, aut castitatis votum emiserint ?

74. S. Pius V Tertiariis in Congregatione viventibus novam disciplinam indixit : *Mulieres quoque* (inquit) (1)

(1) In Const. 8, in Bullar. Rom. tom. 2.

quæ Tertiariæ, seu de Pœnitentia dicuntur, cujuscumque fuerint Ordinis, in Congregatione viventes, si et ipsæ professæ fuerint, ita ut solemne votum emiserint, ad Clausuram præcise, ut præmittitur, et ipsæ teneantur. Quod si votum solemne non emiserint, Ordinarii una cum Superioribus earum hortentur, et persuadere studeant, ut illud emittant, et profiteantur, ac post emissionem, et professionem, eidem Clausuræ se subjiciant. Quod si recusaverint, et aliquæ ex eis inventæ fuerint scandalose vivere, severissime puniantur. Cæteris autem omnibus sic absque emissione Professionis et Clausura vivere omnino volentibus interdiciamus, et perpetuo prohibemus, ne in futurum ullam aliam prorsus in suum Ordinem, Religionem, Congregationemve recipiant. Quod si contra hujusmodi hanc nostram prohibitionem et decretum alias receperint, eas ad sic vivendum omnino inhabiles reddimus.

75. Id perpendens Lezana scriptum ita reliquit (1): *Quo videtur intentum Pontificis fuisse omnino extinguere Congregationes istas mulierum votum solemne non emittentium. Porro Sedes Apostolica legem a S. Pio V propositam haud neglexit. Nam in Decretis evulgatis anno 1616, postquam sancita fuerunt ea, quæ jam memoravimus, in mulieres Tertii Ordinis, quæ privatam in suis domiciliis vitam traducunt ab reliquis ejusdem consilii mulieribus sejunctæ, hæc statim adduntur: Supradictis vero Decretis mulieres Tertii Ordinis, quæ collegialiter vivunt, non comprehendunt, quinimo eas dispositioni Constitutionis Pii V editæ Romæ anno 1596, IV Kalendas Julii, quæ incipit Circa pastoralis etc.: penitus subjacere expresse declarat, non obstantibus etc.* Rotarius (2) quoque noster plures auctores, etiam Regulares nominat, qui hanc sententiam sequun-

(1) In Summa Quæst. Reg. tom. 2, cap. 14, num. 38. — (2) In sua Theol. Reg. tom. 3, cap. 6, num. 13

tur, ac deinde tradit : *Si hodie reperiantur Tertiariæ collegialiter viventes, debent impedi-ri, supprimi, et annullari, nisi Professionem emittant cum quarto voto perpetuæ Clausuræ.*

76. Attamen multis adhuc in locis occurrunt mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivere statuerunt. In hac sane Civitate duodecim ad ipsas excipiendas domicilia, et quatuor etiam in Diocesi posita sunt. Porro Sedes Apostolica ita se gessit, ut easdem Tertiarias non quidem sua auctoritate probaret, sed illas toleraret, et Episcopis subjectas declararet : *Controversia est* (inquit Mattheucci (1)) *de mulieribus Tertiariis, quæ in Congregatione extra Clausuram vivunt. Sed resolvitur eas allegatis privilegiis (nempe concessis Ordini Regularium, quem ipsæ profitentur) non potiri; nam in Decreto relinquuntur sub dispositione Constitutionis Sancti Pii V quarum Professiones et receptiones Beatus Pontifex irritat et annullat. Et tales hoc tempore posse prohiberi, ne in communione maneat, nisi Professionem ad formam dictæ Piane emittant, rescripsit Sacra Congregatio Episcoporum. Quare sunt de jurisdictione Ordinarii. Eandem docet sententiam Cardinalis Petra : Hinc Tertiariæ, quæ vivunt in Congregatione absque Clausura, non utuntur tali Privilegio, quia debet servari Bulla Pii V; et possunt cogi ad emittendum Professionem Regularem, alias dissolvi Congregatio, et rursus subjiciuntur ordinario* (2).] 1

77. Episcopus Sarzanens., cum Nos ipsi Secretarii munere fungeremur, Sacræ Congregationi Concilii exposuit in sua Civitate jam post centum annos situm esse domicilium, in quo mulieres simul congregatæ S. Francisci religiosum habitum, et institutum sequuntur; sed

(1) In suo Official. Eccles. c. 52, n. 6. — (2) In suis præclaris Comm. in Const. Apost. t. 4, in notis ad Const. 45. Pontis. Martini V. 49.

vota tantum simplicia nuncupant, nec ullis Claustri legibus tenentur; easdem mulieres a Provinciali Ordinis Franciscani declaratas fuisse jurisdictioni suæ penitus subjectas, cum Provinciam invisendo perlustraret: Sacra Congregatio causis iisdem perducta, quas nuper explicavimus, die 50 Januarii anno 1723, respondit Societatem earum mulierum subjectam esse: *Omnimodæ jurisdictioni Episcopi citra, tamen approbationem, nempe, ejusdem Sac. Congregationis pro confirmanda ipsarum mulierum Societate.*

78. Hæc disciplina ad Benedictum XIII integre permansit, qui propensam merito in Regulares Ordines voluntatem suam testari cupiens, varias Constitutiones edidit, quibus hæc domicilia mulierum Tertii Ordinis immunia ab Episcopi jurisdictione declaravit, et Regularium suorum potestati omnino commisit. Ex his necessario sequebatur easdem mulieres ab omni jure Parochorum liberas quidem esse; tamen aliqui Parochi hujus Civitatis, cum Sedem hanc Cardinalis Boncompagnus teneret, controversiam excitarunt, an illæ mulieres ab Episcopi auctoritate solutæ, adhuc Parocho subjectæ viderentur. Quapropter idem humanissimus Cardinalis, ut Parochis obsecundaret, eandem quæstionem Cardinali Pauluccio Summi Pontificis ad gerenda negotia primo Administro per Litteras proposuit, qui responsum fecit, Romæ evulgatum ex Typographia Rev. Cam. Apostolicæ.

Exemplum Litterarum, quas Cardinalis Pauluccius dedit ad Cardinalem Boncompagnum Archiepiscopum Bononiensem pro solvendis quibusdam quæstionibus de immunitate, quam sibi postulant mulieres, ab omni jurisdictione Episcoporum, et Parochorum ob ultimam Constitutionem BENEDICTI XIII quæ incipit: *Paterna Sedis Apostolicæ providentia.*

Eminentissime, ac Reverendissime Domine.

Ex iis rationibus, ac documentis, quæ Litteris Eminentiae Vestrae continentur, satis, superque solvuntur quæstiones, quas tum iisdem Litteris, tum voce Dionysii Ministri sui propositas monet a Parochis istius Diœcesis, ob Constitutionem, quam Summus Pontifex Patribus Tertii Ordinis Sancti Francisci obsignavit Quamobrem minime dubito, quin E. V. data sit operam maximo, quo solet, studio, ut Sanctitatis Suae voluntati morem gerat, utque cæteri Constitutionem ipsam exequantur. Interim manus Eminentiae Vestrae humiliter deosculor.

Romæ, die 20 Martii anno 1726.

F. Card. Pauluccius.

QUÆSTIONES PROPOSITÆ.

Cardinalis Archiepiscopus Bononiensis inquit, utrum domicilia, quibus mulieres Tertii Ordinis detinentur, ob Constitutionem Pontificis, spectent ad jurisdictionem Fratrum Minorum, et Patris Generalis, secluis etiam Parochis pro administrandis Sacramentis?

Utrum in Ecclesiis harum mulierum conservari queat Divina Eucharistia, et Sanctum Extremæ Unctionis Oleum? Ac postremo:

Utrum Fratres Minores prælata Cruce sua, stolaque induti associare possint cadavera mulierum Tertii Ordinis, cum ad ipsorum Ecclesiam sepelienda feruntur, etiamsi alienas Parochias pertranseant?

RESPONSUM.

Primum quidem nequit in dubium revocari. Nam dum Pontifex domicilia mulierum Tertii Ordinis ab auctoritate Episcopi eodem modo prorsus eximit, ac Monasteria; dum Pontifex idem decernit, ut mulieres hujusmodi *pleno jure subsint Fratribus Minoribus*, non solum secluis Episcopis, *sed aliis quibuscumque personis cujuscumque status, gradus, vel conditionis existant, et quacumque auctoritate fungantur*; ideo necessario consequitur, ut Parochus etiam excludatur, cum præsertim omnis jurisdictio Parochi cum jurisdictione Episcopi implicita sit, cujus ille Adjutor, ac Delegatus existit. Imo, cum Sedes Apostolica dissolvit ab auctoritate Episcopi

quemcumque Regularem Ordinem, illis solum verbis uti consuevit: *Eximimus ab Ordinario*: quemadmodum deprehenditur ex Bullario Romano sæpe sæpius. Id vero satis habitum semper fuit, ut iidem Regulares immunes etiam a Parochis censerentur, uti testatur experientia. At si res in controversiam deduci velit, statim omnis dubitatio cessabit, si in memoriam revocetur Sixti IV Constitutio, quam Pontifex hac recenti sua Constitutione renovavit. Nam Sixtus IV concedit Fratribus Minoribus omnia administrare Sacramenta Fratribus Tertiæ Ordinis; et quos ab Episcopi facultate immunes jam fecerat, a Parochorum quoque jure liberos constituit.

Leonis autem X Constitutio, quæ dubitandi locum exhibet Cardinali Archiepiscopo Bononiensi, et cujus auctoritas in medium ab ipso profertur, ea, inquam, Constitutio Tertiariis potius suffragari videtur: Quamvis enim Leo X in Lateranensi Concilio Tertiarios, ac Tertiarias, qui suas privatas ædes nequaquam deserunt, Parochis subjecerit, tamen quosumque Tertiæ Ordinis, qui simul in Congregatione vivant, immunes prorsus declaravit, uti constat ex ipsa Constitutione. Et profecto multis in partibus Italiæ idem experientia comprobatum semper fuit.

An vero mulieres Tertiæ Ordinis Divinam Eucharistiam, Sanctumque Oleum in suis Sacellis retinere possint, quod secundo loco petatum est: id permitti, vel negari debet a Provinciali Ordinis, quoties ipsum mulieres Tertiariæ habent loco Episcopi. Id præsertim ostendetur ex eo, quod Leonis X Constitutio, et alia deinde ad primam declarandam confecta, et incipiens, *Ea, quæ per Sedem etc.* Tertiariis in Congregatione degentibus elargitur omnia privilegia, quæ in Fratres Minores collata fuerunt. Ipsi autem permittitur utrumque Sacramentum in suis etiam Hospitiis conservare. Accedit etiam, quod ejusmodi privilegium Tertiariis maxime consentaneum videtur, illudque non Romæ tantum, sed ubique terrarum obtinent universa fere domicilia, quibus congregatæ mulieres commorantur.

Superest responsum ferre, qua nempe ratione Fratres Minores associare debeant cadavera, etc. Itaque, si Sacella privata ejusdem domicilii satis idonea sint, harum mulierum cadavera in illis sepeliri possunt. Quippe ex Leonis X Constitutione id pariter desumitur, ut aliis corruptelis aditus occludatur.

79. Si post Benedicti XIII Pontificatum nihil prorsus immutatum fuisset, perpauca addenda viderentur, et Nos ipsi curam mulierum Tertii Ordinis illis, ad quos pertinent, libentissime relinqueremus; et si qui Parochi minime acquiescerent rationibus, quas expositæ Litteræ Cardinalis Pauluccii complectuntur; novæ fortasse rationes ad rem plane cognoscendam a Nobis adducerentur: sed contra est, nam Clemens XII anno 1732, Constitutionem suam edidit, quæ sic incipit: *Romanus Pontifex*; ubi repetit Benedicti XIII Constitutiones, quæ Regularibus suffragantur; alias quoque complectitur, ob quas mulieres Tertii Ordinis communi loco degentes a jurisdictione Episcopi vindicantur. In ea vero Constitutione Pontifex ita decernit: *Statuimus, et decernimus de omnibus, et singulis prædictis Litteris, et Constitutionibus, quæ ab eodem Antecessore Nostro Benedicto prodierunt, nec non de omnibus privilegiis, gratiis, favoribus, indultis, exemptionibus, facultatibus, et declarationibus in iisdem contentis eam deinceps decisionem, ac iudicium etiam in foro conscientiae habendum, quod sive ex jure communi, sive ex Concilio Tridentino, sive ex Decretis, et Constitutionibus Apostolicis, sive alias legitime habebatur, antequam eadem Litteræ, et Declarationes ab eodem Benedicto concessæ fuissent, perinde scilicet, ac si illæ non emanassent, ad quam dispositionem ejusque pristinum statum, ac terminum omnia superius enuntiata omnino reducimus, et reducta esse volumus: ita ut in posterum supradicti Ordines Regulares earundem Litterarum, et Constitutionum usu, commodo, et effectu penitus carere debere intelligantur.* Cum hæc ita se habeant, res tota ad eos limites restituenda est, quibus ante Benedictum XIII concludebatur, et quos antea recensuimus.

80. Itaque redditur Episcopo pristina auctoritas, quam in has Tertiarias exercebat, et ob hanc causam ipsis Sacram Visitationem indiximus. Attamen dissidia

cum Parochis finem adhuc non habuerunt. Nam si bona hæc ducitur argumentatio : *Mulieres Tertii Ordinis, quæ simul in Congregatione vivunt, immunes sunt ab Episcopi jurisdictione : ergo solutæ quoque sunt a jure Parochorum* : illa tamen argumentatio nullius momenti habenda est : *Mulieres Tertii Ordinis, quæ in Congregatione vivunt, jurisdictioni Episcopi subjiciuntur ; ergo juribus Parochorum obnoxie quoque sunt.* Quippe Moniales Claustri inclusæ potestati Episcopi fere omnes obtemperant ; tamen a jure Parochorum penitus liberantur.

81. Cum mulieres Tertii Ordinis in Congregatione degentes invisimus, Nos aliqui Parochi monuerunt, divinum Eucharistiæ Sacramentum ab ipsis in Ecclesia retineri. Quare iisdem mulieribus indiximus, ut Sedis Apostolicæ privilegium ostenderent. Verba fecimus de Paschali Communione, de Viatico ipsis mulieribus Tertiariis administrando, de postrema Unctione, ac de Sepultura ; et iterum jussimus in medium proferri ab utraque parte necessaria documenta, quibus disciplina constans in hac re, perpetuaque statueretur. At cum neglectum id semper fuerit, et querimoniæ, ac dissidia magis in dies augeantur, præcipimus utrique parti, ut simul conferant ea omnia, quæ sententiæ suæ plurimum suffragari arbitrentur. Siquidem totam hanc causam rejicimus in proximum mensem Novembris, ut pacato compositoque animo a Nobis examinetur ; et merito quidem speramus absque ulla judicii specie, sine expensis, ac sine ullo strepitu illam feliciter expediendam.

82. Antequam finem dicendi faciamus, Præfectos Regulares harum Mulierum Tertii Ordinis, quæ veterem disciplinam aliquantulum remiserunt (fatemur pristinam vitæ, morumque rationem a plerisque magno studio retineri) eos tamen, inquam, Præfectos magnopere hortamur, ut curam sedulam impendant, ne ipsarum domicilia tum viri, tum mulieres libere pervadant. Qui Tertiarium

mulierem alloqui legitimam ob causam debet, ipsam conveniat in loco ad confabulandum designato. Curent etiam diligenter, ne solæ Urbem circumeant, ac præsertim sine habitu Tertii Ordinis consueto. Item, ne versentur in ædibus sæcularium per integras hebdomadas, aut etiam menses, eo nomine, ac specie, ut nempe, remissionem aliquam accipiant, aut cognatorum gratia, vel ut pristinam virium firmitatem recuperent; nam illud fas est expendere, quod Sacræ Congregationes præcipiunt etiam Tertiariis, quæ suis in ædibus privatam vitam traducunt, videlicet, ut domi solos consanguineos, et affines in primo gradu in vitæ societatem admittant. Insuper præ cæteris necessariis conditionibus illa recensetur, ut saltem quadraginta annos attigerint. Hos animi nostri sensus Præfectis Regularium serio patefecimus, et non semel Litteras etiam dedimus Romam ad Generales Ordinum Moderatores, ut eodem de negotio monerentur. Mente pariter defixum habemus, quod legimus in Scriptoribus historiarum, nempe, Spartanorum Civitatem mœnibus circumductis non eguisse, donec illi cives fortitudinis laude præcellebant; cum virtus ipsorum deinde relanguit, tunc primum Spartani, ut reliqui Græciæ populi mœnibus urbem concluserunt.

LEGES

Observandæ in Civitate, ac Diœcesi Bononiensi pro iis controversiis¹, quæ inter Parochos, ac Sodalitates intercedunt, addita explanatione Decretorum URBIS, ET ORBIS, quæ edita sunt anno 1703, a Congregatione Sacrorum Rituum.

83. **A** Cturi pro bono hujus Civitatis ac Diœcesis de controversiis, quæ frequenter excitantur inter Parochos, et pias sæcularium Societates, sive Presbyteros ipsarum Capellanos, omittimus ea, quæ ex veteri Ecclesiastica eruditione desumi possunt; nam hæc præsens ætas tantam rerum copiam suppeditat, ut plura

volumina confici posse videantur. Breviter percurramus dissidia, quæ variis Sodalitatibus contigerunt; deinde controversias inter Episcopos, et Sodalitates ipsas; ac postremo sententias, ac judicia, quibus illæ diremptæ, compositæque fuerunt. Post hæc recensebimus alia dissidia, quæ Parochos inter, ac Sodalitates agitantur.

§ I.

De controversiis inter ipsas Sodalitates olim concitatis.

84. **P**rimo quidem de primatu loci Sodalitates inter se contenderunt; sed Gregorius XIII paucis litem resolvit (1). *Qui (Nempe Sodales) in quasi possessione præcedentiæ, ac juris præcedendi sunt, ii (quibuscumque reclamationibus, protestationibus, appellationibus, et aliis subterfugiis prorsus remotis, et cessantibus, et postpositis) in processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.* Sed quia incertum foret, quodnam Sodalitium hunc loci primatum prius habuerit, idem Pontifex statuit, ut, *Ii, qui prius Saccis usi sunt, in Processionibus tam publicis, quam privatis, præcedere debeant.*

85. Nulli unquam limites huic Constitutioni positi fuerunt, nisi ratione Sodalitatum, quæ a SS. Sacramento nuncupantur, quibus semper, præire reliquis conceditur in iis Processionibus, quibus Sacrosancta Eucharistia defertur, ea tamen conditione, ut Sacco utantur, et aliis quoque Processionibus interesse consueverint. Tunc autem parere debent iis, quæ a Gregorio XIII præscribuntur, uti Sacræ Congregationes Romæ, et Tribunal Romanæ Rotæ constituerunt: porro Bassius has sententias, ac Decreta fuse recenset (2).

86. Composito primo hoc dissidio, novum aliud obor-

(1) In Constit. 84. in Bull. t. 2. — (2) In suo Tr. de Sodalit. q. 44, num. 5.

tum est, cum in una Civitate duo Sodalitia ejusdem Instituti erigerentur; idque plurimis inter ipsa dissensionibus aditum aperuit. Equidem Clemens VIII (1) prohibuit, ne plures in eadem Civitate Sodalitates, aut Congregationes ejusdem Instituti permetterentur. Id Capec. Latro (2), Lezana (5), atque Maranta (4) Decreto Pontificis inhærentes animadvertunt. At quoniam aliquæ Civitates tam magnæ, copiosæque sunt, ut unum Sodalitium, aut Congregatio alteri adversari non debeat, etiamsi prorsus idem Institutum sequantur; ideo decernendum hoc modo Cardinalis de Luca existimavit (5): licere nempe duo Sodalitia ejusdem Instituti in una Civitate versari, si illa spatiosa fuerit, et magna populi frequentia redundaverit, et spatium inter utrumque Sodalitium interponatur. Hanc opinionem Sacra Congregatio Concilii in pluribus causis amplexa est, suisque Decretis approbavit (6).

§ II.

De controversiis inter Episcopos, ac Sodalitia.

87. **S**ODALITIA non semel ab Episcopi jurisdictione se eripere varias ob causas contenderunt, quarum prima ea fuit, quod erecta sint in Ecclesiis Regularium, qui Episcopis minime subjiuntur. Attamen Sacra Concilii Congregatio omnino contrarium statuit, et Sacella Sodalitatum ab Episcopo visitari posse decrevit, videlicet ea tantum, quæ ab ipsis Sodalitatibus administrantur. Id præsertim sancitum fuit die 25 Junii anno 1719 his verbis: *Sacra etc. Inhærendo* (7) *declaratio-*

(1) In sua Constit. 115, § 3, in Bull. t. 3. — (2) Dec. 169, n. 43. — (3) In Consil. impress. t. 2, Oper. Moral. ad vocab. Confraternitas a n. 18, ad fin. (4) In respons. 3, per tot. t. 4. — (5) De Præeminentiis disc. 10, n. 12. — (6) In causa Ulyssiponens. die 7 Dec. anno 1720, et Uratislav. die 3, Dec. 1729. — (7) In causa Nucarina Paganorum die 23 Junii ann. 1719, l. 14. Decret. 161. 245.

nibus jam factis censuit, *Confraternitates Laicorum in Ecclesiis Regularium exemptorum institutas, subesse jurisdictioni, et visitationi Episcopi, illasque ab eo visitari posse, necnon illorum Capellas in iisdem Ecclesiis Regularium existentes, in his tamen, quæ Confraternitatum administrationem respiciunt. Et si Confraternitatibus incumbit onus manutenendi Altare, et illius cultum, Episcopum posse visitare circa ea, quæ respiciunt ipsam manutentionem, cultum, et ornamenta Altaris, seu Capellæ, onera Missarum, atque Divinorum Officiorum ibidem celebrandorum, et circa ea omnia, quæ ad obligationem eorundem Confratrum relationem habent.*

88. Equidem hoc Decretum pro causa peculiari editum est; sed tanquam lex generalis probatum deinde fuit, ipsique Sacra Congregatio se conformavit, cum ejusdem generis causæ propositæ fuerunt. Eas sententias accurato studio Nos ipsi conguessimus Secretarii munus gerentes in pagella, quam in lucem dedimus post Congregationem habitam die 19 Septembris anno 1722 (1). Eamdem viam perpetuo tenuit Sacra Congregatio, postquam Nos Urbe discessimus; nam cum petitum fuisset a Sacra Congregatione die 3 Septembris anno 1750 (2): *An Episcopi competat jurisdictio visitandi Capellam, de qua agitur?* (quod quidem Sacellum erat in Ecclesia FF. Minorum Conventualium, ubi mulierum cœtus institutus fuerat, quæ nullo Sacco utebantur) responsum est: *affirmative ad formam Decreti in Nucerina Paganor. 25 Junii 1719.* Insuper propositum alias fuit in Sacra Congregatione die 7 Aprilis anno 1751 (3): *An Capella, et Altare S. Antonii (cui Sodalitas sæcularis addicebatur) sita in Ecclesia FF. Minorum de Observantia Ravennæ, subsint visitationi Reverendissimi Archiepiscopi?* parique sententia decretum est: *Affirmative ad formam Nucerinæ etc.*

(1) In Causa Consentina Visitationis, et Censurarum. (2) In causa Spoletina. — (3) In causa Ravennatensi.

89. Aliud consilium ad evitandam Episcopi jurisdictionem initum fuit a Sodalitiis, quæ ideo Romanis Archiconfraternitatibus adscribi cupierunt. Nam Summi Pontifices quibusdam Regularibus, et Archiconfraternitatibus Romæ, et extra Urbem permiserant nova instituire sodalitia, eaque sibi cooptare et illis conferre sua privilegia, indulgentias, facultates, bona spiritualia, ac diplomata, quæ ipsæmet sibi consecuta fuerunt. At vero Clemens VIII (1) Episcopi jurisdictionem integram, inviolatamque servari voluit, ut nova Sodalitia cooptentur, utque collatis sibi privilegiis utantur (2). Id sapienter advertit Pax Jordanus, aliique plurimi (3). Quapropter, cum in Sacra Concilii Congregatione peteretur (4): *An ad effectum, ut Confraternitates laicales aggregatæ possint uti Regulis, Statutis, et Constitutionibus, quas observandas recipiunt ab Archiconfraternitatibus aggregantibus, necessaria sit præcedens approbatio Ordinarii loci*: Responsum ita fuit *Affirmative*. Insuper cum secundo loco quæreretur: *An ad effectum, ut dictæ Confraternitates aggregatæ uti et gaudere possint Indulgentiis, Privilegiis, et Indultis Confraternitatum aggregantium, necessaria sit præcedens approbatio Episcopi cum interventu duorum de Capitulo*: Sacra Congregatio respondit: *Affirmative*. Tertio tandem loco petatum fuit: *An dictæ Confraternitates aggregatæ subsint Ordinariis, ita ut earum Officiales administrationis rationem Ordinario reddere teneantur*; et pari modo responsum dedit: *Affirmative*.

90. Tertio, Sodalitia studium suum contulerunt, ut Capitulo S. Joannis in Laterano Romæ adscriberentur: sed Paulus V (5) hos conatus inanes fecit, et Clementis VIII Constitutionem, quam modo nominavimus, servan-

(1) In cit. Constit. 115, in Bullario, tom. 3. — (2) § 5, et duobus seq. ejusd. Constit. — (3) Lucub. tom. 2, lib. 7, tit. 11, n. 7, et 8. — (4) In causa Potentina die 29 Maii ann. 1683. — (5) Constit. 63, in Bullario, tom. 3.

dam præcepit illis etiam Sodalitatibus, quæ a Capitulo Sancti Joannis, uti dictum est, cooptantur. At si novas Ecclesias, aut Sacella in Lateranensi solo excitari contingerit, ipsa quidem minime subsunt Episcopis ob vetustissimum privilegium Bonifacii IX, quod Tribunal Romanæ Rotæ sæpius commemorat (1). Et quamvis illud a Pio IV, abrogatum fuerit, tamen ipsum Sixtus V, in pristinum restituit (2). Tum valet hoc privilegium: cum Ecclesiæ, Sacella, sive Sodalitia in eo fundo eriguntur, qui prius ad Basilicam Lateranensem *jure Domini* pertinebat; aliter vero statuendum est, si postquam hæ Sacræ ædes fundatæ fuerint, eidem Basilicæ subjiciantur, annuumque tributum ob hanc causam solvatur (3). Porro concessum a Sixto privilegium Episcopo tribuit in Ecclesias, aut Oratoria posita in solo Lateranensi prorsus idem jus, quod in ipsum Episcopum a Tridentina Synodo confertur (4). Ideoque delegata jurisdictio sarta, tecta-que Episcopo conservatur (5). Quamobrem tanquam delegatus invisere potest Sacras ædes ejusmodi, ac Sodalitia, aut alium loco suo ad rem gerendam sufficere, juxta sententias Sacræ Congregationis Concilii, quas Monacellus recenset (6).

§ III.

De controversiis inter Parochos, ac Sodalitia.

91. **P**ARACHI, ac Sodalitia hujus nostræ Civitatis gravibus olim dissidiis inter se contenderunt. Nam in cadaveribus efferendis ista poscebant, ut Sodales aliqui,

(1) Decis. 445, et 313, part. 9, recent. decis. 185, part. 45, decis. 375, n. 17, et seqq. decis. 383, n. 5, et 6, part. 45 recent. — (2) Constit. 49, tom. 2, Bullar. — (3) Decis. 228, n. 5, et seq. decis. 260, coram Emerix juniore, et in Squillacen. Jurisdict. super bono jure die 7 Junii ann. 1723, coram Lancetta. — (4) Sess. 6, cap. 4, et sess. 24, c. 3. de reformat. — (5) Juxta decis. 445, n. 6, et 9, et decis. 313, num. 9, in fine, et n. 42. cum duob. seq. part. 9, recent. et decis. 185, n. 8. et 9, part. 45, recent. — (6) In Formul. Legali tom. 4, tit. 5. formul. 4, sub n. 3.

relicto vexillo, quod cæteri sequuntur, prope fere-
trum occuparent eum locum, qui Parochis debetur, quod
quidem plures aperte negaverant, alii vero inter Paro-
chos dissimulaverant : cum totum hoc negotium Sacro-
rum Rituum Congregatio diligenter expendisset, varia
Decreta confecit, quæ typis edita sunt anno 1675, et
adjuncta Synodo Card. Boncompagni (1); quæ sane
Decreta Sodalibus penitus interdiciunt eum locum prope
feretrum sibi deposcere.

92. At pro componendis dissidiis inter Sodalitia, ac
Parochos, ut ita dicam, universi Orbis, multis in locis
promulgata fuerant Decreta a Congregatione Sacrorum
Rituum die 10 Decembris anno 1704, quæ Summus Pon-
tifex sua auctoritate probavit, ut eadem dissidia ad
finem traherentur. At quoniam omnibus minime com-
pertum est, quam ob causam ea Decreta facta sint; imo
putant aliqui nullam prorsus, aut exiguam rei disquisi-
tionem intercessisse; et nonnulli pariter eadem Decreta
parvi faciunt, ideo necessarium ducimus exponere par-
tem suffragii, quod tulit Cardinalis Leander Colloredus
non minus pietate, quam doctrina insignis, qui causam
superius memoratam in Sacra Congregatione retulit. Ex
eodem suffragio facile deprehendi potest, imprimis ob
rerum varietatem nonnulla post accuratum examen a
diversis Congregationibus, nempe Concilii Episcoporum,
et Regularium, et Sacrorum Rituum sancita fuisse :
secundo, varias ob hanc causam controversias emer-
sisse; ideoque diversas, et contrarias sententias, ac
Decreta promulgata : tertio, leges generales, et unifor-
mes, quantum fieri potuit, indictas fuisse : quarto, ad
eam rem obtinendam simul congesta fuisse antecedentia
Decreta, quæ Nos ipsi descripta, et adjuncta vidimus
post suffragium ejusdem Cardinalis Colloredi, quod non
mediocri sane bono nostras in manus pervenit : quinto,

(1) Pag. 415 et seq.

priusquam ullum iudicium fieret, impositam fuisse provinciam, ut *pro veritate* sententiam suam scriptam traderent, præclaris viris Sarbinio, ac Bottinio, Advocatis Consistorialibus, qui sapienter, accurateque rem gesserunt, uti constat ex ipsorum sententiis, quas typis editas Nos ipsi conservamus: ac denique, susceptam fuisse ejusmodi causæ disquisitionem ea ratione, ac consilio, ut nullum, quoad fieri posset, detrimentum Parochis inferretur: *Sed jam suffragii ipsius verba subjiciamus.*

• Adeo frequentes sunt controversiæ Parochos inter, ac Sodalitia, Scriptorum vero opiniones, et Sacrarum pariter Congregationum sententiæ adeo variæ, ac discrepantes inter se videntur, ut Eminentiae Vestræ necessarium alias duxerint aliquem modum statuere, ac iudicium ferre de quibusdam controversiis, quæ generatim proponuntur, ita ut reliquæ in posterum difficultates facile componi, aut facilius judicari possent. Id nunc eo difficilius obtinetur, quo facilius excitantur dissidia, non solum ob æmulationem, atque primatum inter Societates ejusmodi, sed etiam, quia utraq; facile inveniunt auctores, ac decreta, quæ causæ suæ plurimum suffragantur; quæ sane decreta variis temporibus, atque a diversis iudicibus confecta, vim majorem vel minorem, a majori, vel minori partium dissidentium peritia, atque industria sibi comparaverunt. Et quamvis certum sit accidere posse, ut quædam peculiaria dissidia generalibus legibus componi nequeant; videlicet, si speciales nationum tituli, privilegia, consuetudines, aut Synodales sanctiones interponantur; tamen illud etiam manifestum est, hos peculiare titulos haud sufficere, eo quod certa, ac generalis norma minime proponatur; quemadmodum causæ tum ad Forum Ecclesiasticum, tum sæculare pertinentes difficili negotio ad finem trahentur, si solæ diocesanæ leges suppeterent, nec jus commune adjungeretur. •

» Cum igitur die 22 Februarii anno 1699, retulissem causam Eugubinam inter Parochum et Sodalitium Petiæ, et cum EE. VV, ex utraque parte multa Decreta proferri animadverterent ex variis Collectoribus desumpta, jusserunt congeri simul eadem Decreta, atque examinari, ut ipsorum fundamenta, ac circumstantiæ dignoscerentur. Postquam magno studio, ac diligentia id perfecit Secretarius, iterum die 22 Augusti ejusdem anni causam retuli, et responsum fuit : *Iterum dilata, et examinentur Decreta aliarum Congregationum.* Jussu Sacræ Congregationis peracto, rursum die 30 Aprilis anno 1701, idem argumentum propositum fuit, et quamvis causa ob molestiam, ac temporis diuturnitatem inter dissidentes composita jam fuisset, tamen visum fuit Eminentissimis Vestris, ut aliquis Consistorialis Advocatus *pro veritate* judicium suum daret, quod munus Sardinus primo, et deinde Bottinius jussi ab Eminentissimis Vestris die 1 Julii ejusdem anni secundo loco susceperunt.»

» Cum satis diligenter examinata res fuerit, nunc triginta et tres quæstiones solvendæ proponuntur, desumptæ a variis dissidiis, quæ ante, ac postea contigerunt. Porro eæ quæstiones proferuntur juxta discrimen, quod intercedere necessario debet inter diversas condiciones, ac naturas Ecclesiarum, quibus Sodalitia institui fortasse potuerunt. Quippe alio modo subsunt Parochi hæ Societates, cum in eadem Parochiali Ecclesia sunt erectæ vel in Oratoriis, aut Sæcellis, quæ ipsi Parochiæ adjiciuntur; alio autem modo, cum Societates ejusmodi addictæ sunt publicis, ac liberis Ecclesiis, quamvis intra limites Parochiæ positæ sint. »

» Sed priusquam has quæstiones examinemus, operæ pretium ducimus aliqua generatim in medium proferre, quibus explicentur, et confirmentur ea, quæ inferius subjiciemus; ac primum præter jura Parochialia, quæ cum utilitate Parochorum plerumque conjunguntur, et de quibus Canonum Interpretes frequenter verba

faciunt, munia quoque Parochialia recensentur, quæ ita dicta sunt, eo quod ad Parochos reipsa pertineant, aut illis saltem convenient, vel ob naturam munerum, quæ cum juribus Parochialibus omnino copulantur, vel ob dignitatem, et conjunctionem, quam habent Parochi cum Pastoralis Officio, cujus causa Parochus vices Episcopi gerit, et exhibet. Ita distinguit *ex professo* Episcopus Riccius in *sua Praxi aurea*, tom. 2, part. 4, a solut. 291, usque ad solutionem 511, cujus opinionem sequitur Barbosa in *tract. de officio, ac potestate Parochi*, part. 1, cap. 12, per totum. »

» Secundo, si lex generalis constitui velit, negligenda videntur ea, quæ Auctores scripta reliquerint, ex quibus sane perpauci rem, de qua agimus, accurato studio perscrutati sunt. Consilia potius et instituta S. Caroli probari debent, qui præ cæteris omnibus existimandus est, et nominandus in hoc amplissimo cœtu, quoties aliquid decernendum obtigerit pertinens ad formam, recentemque Ecclesiæ disciplinam. Ea pariter consideranda, et eligenda sunt, quæ Divinum cultum augent, sacras functiones magis exornant, et magis conveniunt officio, ac muneri, ob quod Parochi, ac Sodalitia instituta fuerunt, quæ procul dubio invecta minime sunt, ut sacras functiones exerceant, aut in partem Ecclesiasticæ Hierarchiæ recipiantur, sed ut poenitentiae actus sibi utiles, et consentaneos suscipiant, et opera misericordiae proximo suo impendant. »

» Tertio, cum dubiæ quæstiones proponuntur, ea seligenda opinio mihi videtur, quæ Parochis magis suffragetur; tum quia sitam habent intentionem in vetustiori titulo, et magis universali; tum quia hac ratione minus a pristina Ecclesiæ disciplina receditur. Accedit, quod Episcoporum consensione id magis probatur, qui in Synodis et peculiaribus quæstionibus, Parochorum causam et partes plerumque tuentur. Postremo Ecclesiæ dignitas, primatus, ac libertas hoc pacto melius

vindicantur contra quotidianas innovationes , et usurpationes sæcularium, qui profecto Clerum mercenarium, ac subiectum si i potius in suis Capellanis expetunt, quam in Parochis liberum , et auctoritate munitum. »

» Quarto , in mentem revocari potest quomodo se gesserit Apostolica Sedes in conferendis privilegiis in Ordines Regularium , quæ Parochorum jurisdictioni detrimentum afferrent. Porro lente , cauteque id factum est , et paulatim post longum temporis spatium , quamvis Ecclesiæ pars summopere conspicua , ac bene merita illis privilegiis cumulari deberet ; hinc facile deprehenditur , quam parce , cauteque impertienda sint Sodalitatibus , quæ a meritis , et conditione Regularium longissime dissident, ea privilegia, quæ jura Parochorum imminuunt. »

» Postremo , si Romæ consuetudines atque instituta reliquis inferioribus Ecclesiis proponi possunt veluti norma, quam sequantur , id tamen fortasse haud convenit huic peculiari argumento , de quo agimus. Quippe in Urbe Sodalitates ea privilegia consecutæ sunt , quæ in aliis locis permitti nullo modo possunt. Etenim Romæ dignitas et primatus Cleri adeo splendet, ut nullis facile tenebris obscurari queat , neque ex aliorum privilegiis diminui. Insuper Cardinalium dignitas , qui præsentis, et tanquam Patroni Archiconfraternitatibus præpositi sunt, postulare videtur, ut aliqua ratio habeatur earumdem Societatum , ipsæque minus Parochis subjeantur, nempe ob eandem causam , qua Tridentina Synodus adducta fuit , ut privilegiis , ac discrimine digna putaret Monasteria , ubi Generales Ordinum Regularium moderatores immorantur : *sess. 25, cap. 20 de Regularibus*. Equidem , si omnia privilegia , quæ Romæ conceduntur Sodalitatibus , et jurbus Parochorum officiant , cæteris etiam tribuerentur ubique terrarum constitutis, et ubi quandoque solus Parochus Superioris Ecclesiastici personam gerit , absonum sane , et alienum id foret eodem

modò, ac si privatis Monasteriis traderetur idem privilegium, quod Tridentina Synodus impertit illis solum Monasteriis, quæ præfecti Generales Regularium sibi ut sedem elegerunt. »

§ IV.

De Decretis a Sacra Congregatione Rituum ad componenda dissidia inter Parochos et Sodalitia.

95. **P**ost accuratissimum rei totius examen, uti dictum est, propositæ fuerunt, solutæque triginta tres quæstiones : Sacra Congregatio discrimen proposuit inter Societates sæcularium erectas in Ecclesiis Parochialibus, aut in Sacellis, vel Oratoriis publicis, vel privatis, quæ a Parochia dependent, ipsique adjiciuntur, et reliquas inter Societates constitutas in publicis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis, vel privatis quæ intra ipsius limites posita sint ; Sac. Congregatio fere omnia tribuit Parochis contra eas Societates, quas primo loco recensuimus ; eandem tamen liberalitatem minime ostendit, cum de secundis Societatibus sermonem haberet. Nam ipsis, eorumque Cappellanis plurima concessit ; integras tamen fore decrevit conventiones interpositas, cum Sodalitia statuerentur, litium compositiones a partibus dissidentibus factas, probatasque a Sede Apostolica ; item Indulta, Synodales Constitutiones, vel Provinciales, et consuetudines immemorabiles, aut saltem centenarias. Sed ne libri conquirendi sint, qui has quæstiones, solutionesque continent, eas hoc loco subjicimus, ut Parochis, ac Sodalitiis commode innotescant.

DECRETA

Congregationis Sacrorum Rituum circa Jura Parochialia , functiones, et præminentias inter Parochos, et Confraternitates Laicorum, eorumque Capellanos, et Officiales :

URBIS ET ORBIS.

Ad debitum imponendum finem controversiis , quæ inter Parochos, et Confraternitates sæculares, earumque Capellanos, et Officiales super juribus Parochialibus, et functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præminentis, seu prærogativis frequenter exoriri solent ; in Sacrorum Rituum Congregatione ab Eminentissimo, et Reverendissimo Domino Cardinali Colloredo, propositis infrascriptis dubiis, videlicet :

I. An Confraternitates laicorum legitime erectæ in Ecclesiis Parochialibus habeant dependentiam a Parocho in explendis functionibus Ecclesiasticis non Parochialibus ?

II. An dictæ Confraternitates erectæ in Capellis, vel Oratoriis, tum publicis, tum privatis ; annexis Parochialibus Ecclesiis, et ab eis dependentibus habeant dictam dependentiam a Parocho quoad dictas functiones ?

III. An Confraternitates erectæ in aliis Ecclesiis publicis habeant, quoad easdem functiones aliquam dependentiam a Parocho, intra cujus Parochiæ limites sitæ sunt Ecclesiæ ?

IV. An Confraternitates erectæ in Oratoriis tum publicis, tum privatis, sejunctis ab Ecclesiis Parochialibus, quoad dictas functiones Ecclesiasticas habeant dictam dependentiam a Parocho ?

V. An Benedictiones, et distributiones Candelarum, Cinerum, et Palmarum, sint de juribus mere Parochialibus ?

VI. An Benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, et similium, sint de juribus mere Parochialibus ?

VII. An functiones omnes Hebdomadæ Sanctæ sint de juribus mere Parochialibus ?

VIII. An celebratio Missæ sollemnis Feria quinta in Cæna Domini, sit de dictis juribus Parochialibus ?

IX. An prima pulsatio campanarum in Sabbatho Sancto, sit de dictis juribus Parochialibus ?

X. An celebratio Missarum solemnium per annum , sive pro vivis , sive pro defunctis , sit de dictis juribus Parochialibus ?

XI. An expositio Quadraginta Horarum , et Benedictio , quæ fit super populo , sit de dictis juribus mere Parochialibus ?

XII. An expositio , quæ fit cum Reliquiis , vel Sacris Imaginibus , et Benedictio , quæ cum eis fit super populo , sit de dictis juribus Parochialibus ?

XIII. An functiones in præcedentibus octo dubiis , videlicet a dubio quinto ad duodecesimum , expresse peragi possint in Oratoriis privatis , contradicente Parocho ?

XIV. An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatum per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonice cum cantu , vel sine , absque alia licentia Parochi ?

XV. An in dictis Oratoriis privatis sit licita celebratio Missæ privatae , assentiente Ordinario Loci , et contradicente Parocho ?

XVI. An Capellani Confraternitatum possint populo denunciare Festivitates , et Vigilas occurrentes in hebdomada absque licentia Parochi ?

XVII. An Parochus , invitis Confratribus , docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis , et Oratoriis publicis , et privatis a Parochiali divisis , et separatis ?

XVIII. An in supradictis Ecclesiis publicis Confraternitatum possint haberi publicæ Conciones , etiam per totum cursum Quadragessimæ , vel Adventus , cum licentia Ordinarii , et absque licentia Parochi ?

XIX. An in eisdem Ecclesiis possit celebrari Missa , sive lecta , sive cantata , ante Missam Parochialem , sive lectam , sive cantatam ?

XX. An ad Parochum spectet facere Officium Funebre super cadaveribus sepeliendis in supradictis Ecclesiis , et Oratoriis publicis Confraternitatum ?

XXI. An intra ambitum earundem Ecclesiarum fieri possint Processiones , juxta cujusque Confraternitatis institutum , absque inter-ventu , vel licentia Parochi ?

XXII. An eædem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum , absque licentia illorum Parochorum , per quorum territorium transeundum est ?

XXIII. An in dictis Processionibus Capellani Confraternitatum possint deferre Stolam ?

XXIV. An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraterni-

tatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?

XXV. An earundem Ecclesiarum, et Confraternitatum Rectores, et Capellanos possit Parochus, cessante alio speciali ac legitimo titulo, et ex solo jure Parochialitatis, compellere invitos ad assistendum Functionibus Ecclesiæ Parochialis?

XXVI. An in sæpeditis Ecclesiis Confraternitatum, neque Parochialibus, neque Regularibus, retineri possit Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine speciali Indulto Sedis Apostolicæ?

XXVII. Præsupposita facultate retinendi, an possit infra annum publice exponi sine licentia Ordinarii?

XXVIII. An possit Parochus se ingerere in administrationem oblationum vel eleemosynarum in sæpeditis Ecclesiis collectarum, vel capsulæ pro illis recipiendis expositæ clavem retinere?

XXIX. An in Ecclesia Parochiali Confratres, vel eorum Capellani immiscere se valeant invito Parocho, in ejusdem Ecclesiæ functionibus, sive Parochialibus, sive non Parochialibus?

XXX. An Confraternitates, sive sint erectæ in Ecclesia Parochiali, sive extra illam, possint pro libito, et juxta uniuscujusque peculiaris statuta, Congregationes suas facere absque interventu, vel licentia Parochi?

XXXI. An possint propria bona administrare, ac de illis disponere, absque ulla dependentia a Parocho?

XXXII. Quando Parochus eisdem Congregationibus interest de mandato Ordinarii, et tamquam ejus Delegatus, an possit suffragium decisivum ferre? Et quatenus affirmative,

XXXIII. An etiam suffragium duplex?

SACRA EADEM RITUUM CONGREGATIO RE MATURE DISCUSSA
RESPONDENDUM ESSE CENSUIT.

Ad primum affirmative.

Ad secundum affirmative.

Ad tertium negative.

Ad quartum negative.

Ad quintum negative.

Ad sextum negative; sed Benedictiones mulierum, et Fontis Baptismalis fieri debere a Parochis.

Ad septimum negative, prout jacet.

Ad octavum negative, prout jacet : sed spectare ad Parochos.

Ad nonum negative, prout jacet ; sed spectare ad Ecclesiam digniorem, ad formam Constitutionis Leonis X, 22, § 14.

Ad decimum negative, prout jacet; sed licere Confratribus dumtaxat in festivitatibus solemnioribus ejusdem Ecclesiæ, vel Oratorii, ut in *Brundusina sub die 4 Junii 1601*.

Ad undecimum negative.

Ad duodecimum negative : et quoad Benedictiones cum Reliquiis, et Imaginibus servantur decreta.

Ad decimum tertium, satis provisum in superioribus.

Ad decimum quartum affirmative; nisi aliter Ordinarius statuatur ex rationabili causa.

Ad decimum quintum affirmative.

Ad decimum sextum affirmative.

Ad decimum septimum negative.

Ad decimum octavum affirmative.

Ad decimum nonum negative; nisi aliter Episcopus disponat.

Ad vigesimum affirmative, quando tumultuandus est subjectus Parocho, intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium.

Ad vigesimum primum affirmative.

Ad vigesimum secundum negative; nisi adesset licentia Episcopi.

Ad vigesimum tertium negative, extra propriam Ecclesiam.

Ad vigesimum quartum negative.

Ad vigesimum quintum negative.

Ad vigesimum sextum negative.

Ad vigesimum septimum negative.

Ad vigesimum octavum negative.

Ad vigesimum nonum negative.

Ad trigesimum affirmative, dummodo non impediatur functiones, et Divina Officia.

Ad trigesimum primum affirmative.

Ad trigesimum secundum negative.

Ad trigesimum tertium negative.

Et ita, salvis tamen conventionibus, et pactis in erectione Confraternitatum forsitan factis, concordis inter partes initis, et a Sancta Sede approbatis, Indultis, Constitutionibus Synodalibus, ac Provincialibus, consuetudinibus immemorabilibus, vel saltem centenariis, declaravit, ac decrevit, si Sanctissimo Domino Nostro videbitur.

Die decima Decembris 1703.

Et facta deinde per me Secretarium de prædictis Decretis Sanctissimo Domino Nostro relatione, prævia eorum integra lectione, Sanctitas Sua laudavit, benigneque approbavit, et publicari, et non obstantibus quibuscumque aliis in contrarium facientibus, **servari** mandavit. Die 12 Mensis Januarii 1704.

G. Cardinalis Capineus.

Loco † Sigilli.

B. Inghirami Sac. Rit. Congreg. Secret.

§ V.

Notæ super iisdem Decretis, ac potissimum super his, quæ ad Episcopos pertinent.

94. **E**x his, quæ hucusque dicta sunt, facile deprehenditur Sacræ Congregationi, dum Parochos inter, ac Sodalitates dissidia componeret, eam non fuisse mentem, ut Episcoporum jurisdictionem infringeret, aut ipsos impediret, ne unquam a Decretis ipsis recederent, etiamsi legitima causa interveniat, et Diœcesis utilitas aliud exposcere videatur.

95. Id aperte constat ex ipsis Decretis. Nam quæstio decimo quarto loco posita his verbis exponitur: *An in dictis Oratoriis privatis Confraternitatibus per Confratres statis horis recitari possint Horæ Canonice cum cantu, aut sine, absque licentia Parochi*: Responsumque fuit: *Affirmative, nisi aliter Ordinarius statuat ex rationabili causa*. Quippe Cardinalis Colloredus in suo suffragio id peractum fuisse advertit a Sancto Carolo Borromæo in quinto Provinciali Concilio: *videlicet, ne impediuntur, vel turbentur functiones Parochiæ, aut populus ab ipsis avocetur, cum præsertim Fidei rudimenta explicantur*.

96. Quæstio decima nona his verbis exhibetur: *An in iisdem Ecclesiis possit celebrari Missa sive lecta, sive cantata, ante Missam Parochialem sive lectam, sive*

cantatam: Sacra autem Congregatio ita respondit: *Negative, nisi aliter Episcopus disponat*. Nam Cardinalis Colloredus arbitrio Episcopi id relinquendum perpendit, *qui judicabit, utrum aliter justas ob causas statuendum sit, uti sæpe contigit, cum ratio aliqua peculiaris intercessit*.

97. In quæstione 22 hæc petuntur: *An eadem Processiones fieri possint extra ambitum dictarum Ecclesiarum absque licentia illorum Parochorum, per quorum territorium transeundum est*. Sic autem respondetur: *Negative, nisi adesset licentia Episcopi*. Siquidem Episcopi facultas sufficitur loco illius, quæ exposci, et obtineri a Parocho debuerat, uti Nos ipsi superius ostendimus (1).

98. Verum, ut hæc omnia magis confirmentur, alias sententias afferemus post Decreta promulgatas; nam, quæ ante ipsa Decreta fuerunt editæ, si Decretis iisdem adversentur, nullius momenti, ac ponderis existimantur: itaque decima septima quæstio sic habet: *An Parochus, invitis Confratribus, docere possit Doctrinam Christianam in prædictis Ecclesiis, et Oratoriis publicis, vel privatis, a Parochiali divisis et separatis*: responsumque est ejusmodi: *Negative*. Quapropter die 8 Augusti anno 1742 propositum fuit in Sacra Congregatione Concilii, cum Nos ipsi Secretarii munus ageremus: *An sit removendum exercitium Catechismi, et docendi Puellas in venerabili Ecclesia Confraternitatis Sanctæ Mariæ de Humilitate, nuncupatæ Quadraginta Horarum, Civitatis Mantuæ*. Id nempe contendebant iidem Sodales contra Episcopum, qui Legis Christianæ præcepta in eo loco explanari jusserat. At Sacra Congregatio die 29 Augusti eodem anno respondit, *Negative*. Posteaquam Romæ discessimus, Rector Ecclesiæ, quæ

(1) In Regul. de associat. Cadav. §. qui usum non tenet, et seqq.

concludebatur limitibus Parochiæ in Asculana Diocesi, impedire voluit Parochum, ne in eadem Ecclesia populum Christiana Doctrina institueret; qua de re petitum fuit a Sacra Congregatione die 29 Augusti anno 1755. *An idem Rector teneatur permittere, ut Parochus doceat in dicto Oratorio Doctrinam Christianam, vel possit hoc impedire*, responsum est: *Arbitrio Ordinarii*.

99. In Decretis Parocho indicitur abstinere ab eleemosynis, et oblationibus administrandis, quæ in Ecclesiis Sodalitatum congeruntur; permittitur ipsis Sodalibus, ut simul congregentur sine Parocho, ipsiusque licentia, modo tamen divina officia non impediuntur. Illis quoque conceditur, ut bona sua administrent, et libere impendant inconsulto Parocho, uti constat ex quæstionibus 28, 50, 51, et ex responsis, quæ data fuerunt. At cum Sodalitum *Suffragii* addictum Ecclesiæ Sanctissimæ Trinitatis in Oppido Ollidæ Diocesis Asculanæ petiisset a Sac. Congregatione Concilii die 5 Martii anno 1725, *An Reverendissimus Episcopus in aliquo casu per se, vel per alium ab ipso deputandum, possit intervenire Congregationibus generalibus*: eadem Congregatio die 24 Martii respondit: *Affirmative*. Iterum postulavit: *An liceat Reverendissimo Episcopo remove Officiales, et Ministros a Confratribus electos, quatenus non sint idonei, et graves exceptiones patiantur*: iterumque responsum fuit: *Affirmative*. Idem confirmatur aliis quoque sententiis editis in causa Juvenatii, quæ relata fuit in Sac. Congregatione die 21 Septembris anno eodem, quem nuper indicavimus, quo pariter soluta fuit controversia die 17 Novembris, et indictum Sodalibus; ut rationem peractæ bonorum administrationis redderent Episcopo, et Præfectis Sodalitii, non solum tempore Sacræ Visitationis, sed quoties Episcopo libuerit. Hæ quidem sententiæ plane demonstrant magnum inter Parochi, et Episcopi jura discrimen interponi, et ob Decreta, quæ superius memoravimus,

nequaquam impediri Episcopum, ut aliquid iisdem Decretis contrarium sanciat, si opus fuerit, ac Dioecesis utilitas postulaverit.

§ VI.

Notæ super iisdem Decretis, ac præsertim super his, quæ ad Parochos spectant.

100. NONNULLI Scriptores, post hæc Decreta, Sacram Congregationem nimis in Sodalitia liberalem putantes, affirmare non dubitarunt plura in Sodalitiis, et ab eorum Capellanis fieri nequaquam posse, licet Sac. Congregatio statuerit, illa ad jus Parochorum minime pertinere. Nam (inquiunt) multa inter jura Parochialia non recensentur, sed inter munia solis Parochis in sua ditione convenientia. Ut hanc opinionem comprobent, in medium proferunt antiqua Decreta Sac. Congregationum, quibus sancitur, hoc, vel illud spectare ad Parochum, non autem Sodalitiis, eorumque Capellanis tribuenda.

101. Hanc viam insistit Baptistellius Fulginatum Episcopus (1): *Benedictiones* (inquit) *Cinerum, Candelarum, Ramorum Olivæ, Ovorum, delationes Sanctissimi Sacramenti, Missæ, ac Vesperæ solennes, aliæque Ecclesiasticæ Functiones, quæ etsi stricte de juribus Parochialibus non sunt, aliquam tamen cum eis connexionem, et affinitatem habent, juxta communem infrascriptorum Doctorum sententiam, non ad Confraternitates, earumque Capellanos, sed ad Parochos spectant, excepto casu, quo Parochus ipse requisitus, hujusmodi functiones se gratis exhibere nolle, vel non posse declaraverit. Idem prorsus institutum amplectitur Monacellus (2), qui admonet præter jura Parochialia, recenseri quoque munia Parochorum, quæ ipsis*

(1) In Append. ad suam Synod. pag 257. — (2) In suo Formular. Legali, tom. 2, tit. 43, form. 4, n. 54 et seq.

solum permittuntur, aut quia dimanant, et conjunguntur iisdem juribus, aut quia necessario cum pastoralis officio copulantur. Hinc licet responsum fuerit ad quæstionem quintam Benedictiones Cinerum, Candelarum, ramorumque Olivæ non adnumerari inter jura Parochialia; et licet idem responsum sit de expositione Divinæ Eucharistiæ per 40 Horas, ac de Benedictione populo imperiendi, uti constat ex undecima quæstione; tamen negat Monacellus, has functiones a Capellanis exerceri posse in Oratoriis, aut in Ecclesiis Sodalitatum. Rem eandem confirmat Ursaya, qui hoc argumentum disceptatione 29 sapienter illustravit (1).

102. Attamen huic adhærere sententiæ nullo modo possumus, eo quod labefactare prorsus videtur Decreta prudentissime confecta, et Summi Pontificis auctoritate confirmata. Equidem Sacra Congregatio ea Decreta promulganda censuit : *Ad debitum imponendum finem controversiis, quæ inter Parochos, et Confraternitates Sæculares, eorumque Capellanos, et Officiales super juribus Parochialibus, et functionibus Ecclesiasticis, nonnullisque præeminentiis, seu prærogativis, frequenter exoriri solent* : sed hæc utilitas minime sequeretur, nec ullum finem haberent dissidia, si postquam Sacra Congregatio constituit aliquid *non esse de juribus Parochialibus*, illud peragendum a Capellanis Sodalitatum non concederetur. Nam Parochi semper id impedire possent Capellanis ob eam causam, quod illud quidem non est *de juribus mere Parochialibus*, sed tamen adscribitur inter functiones, quæ a solis Parochis exerceri debent. Idem prorsus contingeret, si post Decreta nostra *Urbis*, et *Orbis* anno 1705, liceret repetere contraria Decreta, quæ ante illud tempus edita fuerunt, cum Sacra Congregatio post diuturnum, et accuratum examen aliqua ex ipsis penitus abrogaverit, alia vero

(1) Tom. 9, part. 2.

confirmarit, et alia nova condiderit, ut pristinis controversiis optatus finis, certaue in posterum norma super hac re statueretur.

105. Accedit, quod discrimen inter jura Parochialia, et Parochiales functiones satis adverterunt Consistoriales Advocati, quos *pro veritate* consulendos accivit S. Congregatio. Idem prorsus Cardinalis Colloredus causæ relator, et Sacra ipsa Congregatio in suis Decretis cognoverunt. Nam Sardinus post explicata jura Parochialia ad recensendas Parochiales functiones descendit: *Jura vero quæ honorifica sunt et præeminentialia, et quæ vere et proprie versantur circa functiones Ecclesiasticas, improprie dictas functiones Parochiales, distinguuntur a Juribus Parochialibus, et ea sunt, quæ in earum exercitio præ se ferunt quamdam honorificentiam et præeminentiam in Parocho.* Bottinius etiam collegæ sui sententiam secutus est: *Et primo quidem certa et indubitata videtur principalis Domini mei Advocati Sardinii distinctio inter functiones, et jura mere Parochialia, et alias functiones pure Ecclesiasticas.* Post hæc affirmat a Capellanis etiam Sodalitatum has functiones exerceri posse, si ipsæ Sodalitates templis Parochialibus addictæ non fuerint, etiamsi intra limites Parochiæ constituantur; ea tamen adjungitur conditio, nempe, si exercitium illarum functionum juribus Parochialibus minime adversetur. Idem quoque discrimen perspexit Cardinalis Colloredus causæ relator, quemadmodum ex verbis ipsius suffragii desumitur apertissime; neque revocari in dubium potest, quin Sacra Congregatio cognitum illud discrimen habuerit, uti constat ex secunda questione: *An Benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismalis, Ignis, Seminis, Ovorum, et similium, sint de juribus mere Parochialibus:* cui sane respondit. *Negative*, nempe, inter jura Parochialia non esse adscribenda: *Sed Benedictiones mulierum, et Fontis Baptismalis fieri debere a Parocho, cum hæc munera*

solis Parochis convenient. Insuper octavæ quæstioni : *An celebratio Missæ sollemnis FERIA quinta in Cæna Domini sit de dictis juribus Parochialibus?* pari modo Sac. Congregatio respondit, *Negative, prout jacet; sed spectare ad Parochos.*

104. Quare, si illis, qui Decreta condiderunt, ignotum haud fuit discrimen inter jura Parochialia, et Parochialia munera : quam ratione affirmari potest concessum fuisse tanquam munus Parochiale, quod negatum fuit, tanquam jus Parochiale?

105. Sacra Congregatio quæstioni quintæ respondit *haud esse de juribus Parochialibus* Benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, Seminis, Ovorum; neque enumeranda inter Parochorum jura per annum sollemnia Sacra, Divinæ Eucharistiæ expositionem per 40 Horas, et Benedictionem super populo. Postremo hæc omnia congerens quæst. 15 : *An functiones in præcedentibus octo Dubiis, videlicet a Dubio quinto ad duodecesimum expressæ, peragi possint in Oratorii privatis, contradicente Parocho?* Respondit his verbis : *Satis provisum in superioribus* : ex quibus satis ostendit has functiones exerceri posse a Capellanis in Ecclesiis, et Oratoriis a Parochia sejunctis, licet ipsius Parochiæ limitibus contineantur.

106. Hujus rei veritas ex eo potissimum comprobatur, quod Sacra Congregatio, si aliter res intelligenda foret, controversiis nullum finem statuisset, quod unum maxime contendebat. Accedit etiam, quod Consistoriales Advocati *pro veritate* consilium ferentes, asseruerint, nullum a Parochis impedimentum afferri posse, ne functiones illæ in aliis Ecclesiis indicantur, quamvis intra Parochiæ suæ limites positæ fuerint : tum quidem Cardinalis Colloredus causæ relator contrarium se præbuit, monuitque suffragio suo responsurum se fore, *Negative* : ob hanc causam : *Non solum, quia Parochus repugnat,*

sed quia privata Oratoria his functionibus exercendis idonea non sunt; sed respondit: Satis provisum in superioribus. Ex quo satis patet assensisse opinioni, quam Consistoriales Advocati protulerant; et cum antea respondisset haud esse de juribus Parochialibus easdem functiones, aperte docuit illas institui posse in Ecclesiis, et Oratoriis Sodalitatum a Parochia discretis, licet ipsius limites non excedant.

107. Sed omissis pristinis Decretis, certissimum est, quod Sacrae Congregationes, cæterique Judices Romæ in causis propositis post Decreta, de quibus verba facimus, perpetuo decreverunt eas functiones peragi licere in Ecclesiis, et Oratoriis Confraternitatum, nisi vetusta consuetudo, aut leges Diœcesanæ Synodi id prohibeant, quemadmodum in nostris etiam Decretis admonetur. Porro id magnopere argumentum, de quo agimus, confirmat.

108. Sed qui causam hujus opinionis penitus investigare cupiat, libros evolvat de iis pertractantes, quæ Parochiali Ecclesiæ tribuenda sunt ab aliis Ecclesiis, quæ ab illa disjunctæ sunt, sed ipsius limitibus includuntur. *Caput final. de offic. Archidiacon.* decernit, Ecclesias positas intra limites Parochiæ ipsi nequaquam subesse, nisi forte de persolvendis juribus Parochialibus agatur. Si quid aliud sibi repetat Parochia, causas, ac rationes suæ petitionis afferre debet (1). Id quoque monuit Altovitus Sacrae Congregationis Concilii Secretarius, cum die 5 Martii anno 1689 causa *Bononiensis Jurium Parochialium* proposita fuisset, quæ nullum tunc responsum habuit: *Opus est (inquit) præmittere tanquam principium indubitatum, non solum ab hac Sacra Congregatione in Romana Funerum, 10 Januarii 1682, et in Forolivien. 18 Novembris 1684, et in Nonantulana 13*

(1) Cap. Dilectus, de Capellis Monach. decis. 2089, n. 40, et seq. coram Coccino

Januarii 1683, verum etiam a Rota coram Coccino, decis. 2089, num. 3 et seqq. Ecclesias licet fundatas intra limites Ecclesiæ Parochialis, non esse huic subjectas, nisi quoad jura Parochialia; secus autem quoad alia. Idem Romanæ Rotæ Judices sanxerunt (1). At Scriptores etiam non prætermittunt enumerare, quænam jura Parochialia reipsa censeantur. Illorum veluti princeps fuit Abbas in Rubrica de Parochis, num. 2, qui tradit inter jura Parochialia illud primum locum tenere, ut diebus festis ad Parochiam accedat populus, ubi Missæ Sacrificio intersit (2). Id tamen consilium potius, quam præceptum nunc existimatur. Secundo, ut populus manu sui Parochi Sacramenta percipiat (3). At nunc Eucharistiam in Paschate, Viaticum graviter ægrotantibus, Extremam Unionem, et Matrimonii Sacramentum: solus Parochus administrat, uti præcipit Tridentina Synodus. Tertio, ut Fideles in sua quisque Parochia post mortem sepe- liantur, nisi proprium alio loco familiæ sepulchrum habeant, aut tumulum sibi in alia Ecclesia designaverint. Tunc autem pro constitutionibus, et consuetudine Diocesium, quædam Parocho emolumenta conferenda jubentur. Quarto, ut Parochiæ solvantur decimæ, et oblationes, quæ juxta leges, et instituta Diocesium indicuntur. Hæc sane omnia ex allata Coccini decisione sumuntur.

109. Certum est, præter hæc jura Parochialia, functiones quoque alias recenseri, quæ cum iisdem juribus ita implicitæ, et connexæ sunt, ut soli Parocho liceat ipsas in sua ditione exercere (4): *Domini procedendum esse cum distinctione censuerunt: quatenus enim hujusmodi jus privativum exercendi functiones Ecclesiasticas respicit eas, quæ sunt de jure Parochiales, sane diver-*

(1) Decis. 990, coram Molines Decano, et decis. 988, n. 1, et seq. coram Lancetta etiam Decano. — (2) Cap. 2, de Paroch. — (3) Cap. Nullus, de Paroch. — (4) Cit. dec. coram Lancetta, n. 44.

simode judicari non potest, quam favore ipsius Parochi, ad quem procul dubio, privative quoad quemcumque Rectorem alterius Ecclesiæ, vel Oratorii, intra fines suæ Parochiæ existentis, earum exercitium spectat.

110. Sed paulo post hæc superadduntur(1): *Quatenus vero ad alias extendi prætendatur functiones, quæ Parochiales non sunt, sed mere Sacerdotales, utique nullum Parochus jus habet eas prohibendi Rectori alterius Ecclesiæ, nisi ita ex aliquo privilegio, aut pacto in fundatione posito statutum esse docuerit.*

111. Restat igitur, ut exponamus, quænam Parochiales, aut Sacerdotales functiones appellari debeant. Porro id explicari nequit alio modo, quam ex Decretis editis anno 1703, quibus declaratur Sacerdotale id esse censendum, quod non Parochiale decernitur: illud autem concedi etiam Rectoribus aliarum Ecclesiarum, et Capellanis Sodalitatum, quamvis ipsarum Ecclesiæ Parochiæ limitibus comprehendantur (2): *Quales vero (ita prosequitur eadem Sacræ Rotæ sententia), et quot sint istæ functiones, quæ Parochiales dici non debent, sed Sacerdotales, Domini non existimarunt singulariter explicare; cum satis illæ pateant ex prædictis generalibus Decretis Sacræ Congregationis Rituum Urbis et Orbis anni 1703, a Sanctissimo approbatis. Numero autem decimo hæc habentur: Hujusmodi vero Decreta a Sanctissimo Domino Nostro subinde confirmata, tanquam leges in quocumque Tribunali recepta jam sunt, et præsertim in hoc nostro.*

(1) Cit. dec. n. 42. — (2) Eadem dec. n. 43.

§ VII.

Quid gerendum sit in hac Civitate ac Diœcesi, pro observandis iis, quæ in ipsis Decretis continentur.

112. SACRORUM Rituum Congregatio duobus primis Decretis jubet Sodalitia erecta in Parochialibus Ecclesiis subesse Parocho, in illis etiam functionibus, quæ inter Parochiales non habentur. Idem præcipitur Sodalitiis, quæ Sacellis, et Oratoriis tum publicis, tum privatis addicuntur, si tamen a Parochia dependeant, ejusque ditioni adjungantur. Consistoriales Advocati, qui *pro veritate* sententiam suam dixerunt, eandem sanctionem probarunt, quam etiam virorum præstantium testimoniis confirmarunt. Cardinalis autem Colloredus suo suffragio superaddidit, opus esse, ut Sæcularium Societates in Parochialibus Ecclesiis institutæ, vel quæ Parochiæ junguntur, Parocho subjiciantur, cum functiones Ecclesiasticæ non Parochiales exerceri debent: *Non solum* (inquit) *ob jus Parochiale, sed etiam ob dominium, primatum, et regimen, quod Parochus, et quilibet alius Rector obtinet in sua Ecclesia et universis ipsius partibus. Quare Sodalitia Parochialibus Ecclesiis addicta eandem Parocho observantiam persolvere debent, quæ requiritur ab iis, qui in alienis ædibus immorantur; quemadmodum fusius ostenditur in utrisque scriptis, ubi memorantur plura ejusdem sententiæ Decreta, quæ a Sacris Congregationibus in lucem prodita fuerunt.*

113. Quæ cum ita sint, præcipimus omnino servari in hac Civitate, ac Diœcesi, quæ in his duobus Decretis statuuntur.

114. Decretis autem quinto, sexto, septimo, et octavo declaratur non esse recensenda *inter jura mere Parochialia* Benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, Palmarum, ignis, Seminum, Ovorum etc.; eodemque loco habendas esse functiones universas,

quæ in Hebdomada Majori fieri consueverunt. Quamobrem statuitur, hæc omnia permitti Capellanis Sodalitatum in suis Ecclesiis.

115. Porro inter Parochiales functiones enumerantur Benedictiones mulierum post partum, Fontis Baptismatis, et Sacrum solemne Feria 5 Majoris Hebdomadæ. Equidem hæ functiones solis Parochis tribuuntur, non solum ab iisdem Decretis, quæ antea nominavimus, sed etiam a Conciliis Provincialibus, quæ S. Carolus Borromæus Mediolani celebravit. Quapropter eadem Decreta plene observari jubemus. Profecto reliquæ Benedictiones, ac distributiones Candelarum, Palmarum etc., functiones item Majoris Hebdomadæ in Parochialia munia non referuntur, nisi tamen Synodi diocesanæ contrarium aliquid statuerint. Quare cum Cardinalis Columna Bononiensis Archiepiscopus anno 1654, in sua Synodo ita præscripserit (1): *Abstineant quicumque Sacerdotes sæculares, sive Regulares, ab omnibus Benedictionibus faciendis, puta mulierum post partum, Cinerum, Candelarum, Olivarum, rei cujuscunque comestibilis, aliarumve frugum, etiamsi res hujusmodi pauperibus forent distribuendæ, sub pœna interdicti ipso facto ejusdemmet Oratorii*; cum Cardinalis etiam Jacobus Boncompagnus anno 1698 in sua Synodo hæc jusserit (2): *Feria quinta Majoris Hebdomadæ inhibemus, Sacrum celebrari in Confratrum Oratoriis, sub pœna suspensionis ipso facto Sacerdoti celebranti, nec die Parasceves Crucifixum exponant deosculandum, verum pro adoratione ad Parochialem se conferant*; Cum, inquam, hæc ita se habeant, præcipimus, ne Benedictiones, quas nuper exposuimus, ignis, seminum, ovorum, ac similium, et functiones Hebdomadæ Majoris peragantur in Ecclesiis et Oratoriis Sodalitatum. Interdicimus etiam Benedictiones, ac distributiones Candelarum, Cinerum, et

(1) Part. 2, cap. 11. — (2) Lib. 4, cap. 5.

Palmarum. Eas tamen permittimus, si in iisdem Oratoriis pro Sodalibus tantum instituantur; tum quia consuetudo id pridem induxit, tum quia Cardinalis Colloredus de his Benedictionibus ita verba fecit: *Cæteras Benedictiones in quæstione expositas arbitror non spectare ad Parochum privative, præsertim si pro sodalibus tantum, et privatim fiant.* Cum pariter a Sacra Congregatione Concilii die 24 Septembris anno 1718, petatum fuisset: *An liceat Capellano dictæ Societatis facere Benedictionem, et distributionem Candelarum in dicto Oratorio pro Confratribus, et Sororibus in Festo Sanctissimæ Purificationis?* Patres responderunt, *affirmative.*

116. Supervacaneum est de pulsandis Campanis Sabbato Majoris Hebdomadæ sermonem instituere, videlicet, an id Parochiale jus habeatur, uti petitur quæstione nonâ. Nam Leonis X Constitutio observanda decernitur, quam Nos etiam commemoravimus in vigesima Institutione. Descendimus igitur ad quæstiones 10, 11, ac 12, quibus inter jura Parochialia non adscribitur celebratio Missarum solemnium pro viventibus, aut pro defunctis, ideoque permittitur Sodalibus ipsas indicare, quoties in suis Ecclesiis, aut Oratoriis solennes dies celebrantur. Insuper statuitur haud esse *de juribus mere Parochialibus* Eucharistiæ expositionem per Quadraginta Horas, et Benedictiones, neque pias Sanctorum Reliquias colendas in Altaribus collocare. Attamen circa Benedictiones cum ipsis Reliquiis, aut Imaginibus populo impertiendas, retinenda esse Decreta alias promulgata præcipitur.

117. Ac primum vetusta consuetudine, et plusquam centenaria factum est in hac Civitate, ac Diœcesi, ut solus Parochus accitus a Sodalibus, aut alius Sacerdos Parochi loco susceptor solennia Sacra faciat, pro vivis, aut defunctis in Ecclesiis, et Oratoriis Sodalitatum, quæ Parochiæ limitibus continentur. Revera id tan-

quam certissimum habitum fuit, cum inter Parochum S. Mammantis, et Sodalitium Beatæ Virginis a *Libertate* controversia ageretur in Sacra Congregatione Concilii die 15 Maii anno 1728. Tota sane quæstio ad Diaconum, et Subdiaconum eligendum, qui rem Divinam solemniter facerent, redacta fuit. Nam Parochus id sibi tribuendum, contra vero Sodalitium id sibi convenire censebat; petitum igitur fuit: *An Parochus interveniens ad canendam Missam, vel ad dandam Benedictionem, habeat jus sibi eligendi Diaconum, Subdiaconum, cæterosque Ministros?* Sacra vero Congregatio respondit: *Negative.*

118. Id Nobis in mentem revocat inductam consuetudinem, ut Capellanus, aut alius Sacerdos accitus a Sodalibus Sacrum solemniter conficiat absque Diacono et Subdiacono. Quandoque duo Presbyteri loco Diaconi, ac Subdiaconi subrogantur; quandoque Clerici superpelliceum induentes, etiamsi musici concentus solemne Sacrum comitentur, et in publicis locis Civitatis invitatio prius exposita fuerit, ut populus magna frequentia conveniat. Porro Sodales id Sacrum nequaquam solemne esse contendunt; ideoque permitti ipsis, ut Capellano, aut alio Sacerdote utantur. At cum Parochi de hoc graviter querantur, aliquid necessario statuendum est, ut dissidiis aditus occludatur.

119. Decreta anni 1750, de solemnibus Missarum Sacrificiis agunt. Consuetudo pariter, quam modo explicavimus, solemnia Sacra complectitur. Equidem discrimen agnoscimus inter solemne Sacrificium Missæ, et illud, quod cum cantu celebratur. Nam solemnitas intrinsecus cum ritu implicita est, et in pluribus Ministris, nempe Diacono, et Subdiacono collocatur. Cantus autem extrinsecus Sacrificio Missæ adiungitur, neque modum, et rationem offerendi ejusdem Sacrificii constituit (1). Revera Sacra, quæ fiunt pro defunctis in

(1) Pasqualig. de Sacrificio novæ legis, qu. 344, num. 4,

Basilica S. Laurentii extra muros Urbis, non solemnia, sed cum cantu nuncupantur. Nam Sacerdos cum uno solum Ministro rem Divinam facit. Idem canit, ac respondet, et ex choro Canonici idem institutum sequuntur. Proposita fuit in Sacra Congregatione Concilii Causa *Neapolitana celebrationis Missarum*, an Carmelitæ satisfecissent muneri illis demandato, ut Missam quotidie cum cantu celebrarent, quod ipsi quidem facere non prætermiserant, sed absque Diacono, et Subdiacono; nihil respondit Sacra Congregatio, quæ habita fuit die 28 Augusti anno 1683: sed cum quæstionem eandem in examen revocasset die 29 Januarii anno 1684, videlicet: *An Missa quotidie cantanda debuerit, et debeat cantari cum assistentia Diaconi, et Subdiaconi, vel solius Acolythi*: respondit his verbis: *Satisfactum fuisse, et satisfieri voluntati testatoris, cantando Missas etiam sine assistentia Diaconi, et Subdiaconi*. Expendit enim haud solemne Sacrificium, sed cum cantu solum indictum Carmelitis fuisse.

120. Cum hæc ita sint, *de jure statuendum videretur* nullo modo labefactari jus Parochiale, quod Sacra solemnia tantum complectitur, si quandoque absque Diacono, et Subdiacono Missarum Sacrificia in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium cum cantu indicantur. At quoniam concordiam Parochos inter, ac Sodales magnopere expetimus, atque ut Sodales ipsi magna observantia Rectores Ecclesiarum prosequantur; et quoniam dubitandum est, ne paulatim Parochi a Missis canendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium amoveantur, si Missis solemnibus alia Sacra cum cantu subrogentur; ideo præcipimus, ne in posterum absque Diacono, et Subdiacono Sacra fiant in Oratoriis Sodalium, nisi facultas nostra, aut Vicarii nostri Generalis intercesserit, quæ nunquam concedetur diebus Dominicis, cum in Parochia, indicta Processione, divina Eucharistia circumfertur, ne populus frequens convenire impediatur. Quoties autem facul-

tas dabitur, Sodales semper hortabimur, ut Parochum accersant ad Sacrificium cum cantu celebrandum, ne mutuum, debitumque Parochis officium omittatur.

421. Circa expositionem Eucharistiæ, Decreta anni 1702 sanctiones Synodorum integras esse volunt. Quare, cum in sua Synodo Cardinalis Boncompagnus Deceſſor noster ita præſcripſerit (1) : *Cum de exponendo Venerabili quandoque contingat, in Eccleſiis, aut publicis Conſratorum Oratoriis a Parocho præſtetur, ſeu a Sacerdote per Parochum deputato, qui exponat, et ſole occidente, reponat; id obſervari diligenter jubemus, cum præſertim Card. Columna (2) idem ſua Synodo confirmaverit : Si quando publice ſit exponenda Eucharistia, id ab ipſo Parocho præſtetur, et ab eodem, adveſperascente die, recondatur, ſub pœna Interdicti ejusdem Oratorii, et ulterius viginti quinque aureorum cuicumque alii Sacerdoti id aggredienti, tanquam Parochiæ ura perturbanti.* Non ignoramus, auctoritatem noſtram his terminis minime concludi, ſed aliis Sacerdotibus demandari a Nobis poſſe, ut Sacram Eucharistiam exponant, populumque Benedictione dimittant. Et proſecto die 24 Septembris anno 1718, quæſitum fuit a Sacra Congregatione (3) : *An cum licentia Episcopi, et ſine conſenſu Parochi, fieri poſſit in Oratorio Conſratorum Expositio infra annum, et præcipue Quadraginta Horarum?* Et ipſa Congregatio reſpondit, *Affirmative.* Iterum die 21 Februarii anno 1728 petiſum fuit (4) : *An Conſraternitas poſſit ſine licentia, et interventu Parochi exponere in ſuo Oratorio Sanctiſſimam Eucharistiam?* Et Sacra Congregatio decrevit : *Affirmative accedente licentia Episcopi.* Poſtremo die 24 Septembris anno 1755, poſtquam Secretarii munere perfuncti fuimus, proſoſitum eſt (5) : *An liceat iisdem Conſratribus*

(1) Lib. 4, cap. 5. — (2) Part. 2. cap. 42. — (3) In Cauſa Novarienſi. — (4) In Cauſa Alexandrina. — (5) In Cauſa Tridentina.

in sua Ecclesia retinere, et exponere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sine licentia Parochi? Idemque responsum dedit Sacra Congregatio: *Affirmative de licentia Episcopi.* Hæc, inquam, non ignoramus; sed, ut Parochorum nostrorum ratio habeatur, hac nostra auctoritate nequaquam utemur. Imo præcipimus, ut Parochi, vel Sacerdotes ab ipsis suffecti in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium Eucharistiam exponant, et Benedictionem elargiantur, quemadmodum a Synodis decernitur.

122. Omittimus quæstiones 14, 15, 16 ac 17, de qua superius verba fecimus. Omittimus etiam 18 et 19, ubi de Missis agitur, quæ ante Sacrum Parochiale, aut leguntur, aut cum cantu celebrantur. Quippe 44 nostra Institutione satis ostendimus, non concedi Parocho, ut rem Divinam fieri ante Parochiale Sacrificium impediat; id tamen licere potestati nostræ, qua libenter utemur, si divinum cultum aliquid detrimenti capere dignoscamus.

123. In quæstione autem vigesima sermo est de Funebri Officio, quod cadaveribus sepeliendis in Ecclesiis, aut Oratoriis Sodalium persolvitur. Quæstiones deinde 21 et 22 verba faciunt de Processionibus, quas Sodalitia pro ratione instituti sui peragunt; et utrum Sodalium Capellanis Stolum tum deferre permittatur?

124. Certum est, interposita facultate Episcopi, posse in Ecclesiis Sodalium constitui sepulchra (1); certum pariter est, ob hanc causam liberum esse Fidelibus, ut in iisdem Ecclesiis tumultentur. Porro die 10 Maii anno 1727, cum Nos ipsi Secretarii munus ageremus, petatum fuit a Sacra Congregatione Concilii: *An liceat in Ecclesia*

(1) In Romana Oratorii die 13. Jan. an. 1689. §. Nullum igitur. præjudicium coram Cardinal. Prioli, edita post Antonell. decision. 17.

(quæ ad Sodales pertinebat) *habere sepulchra*, et *respective possint cadavera tumulari absque licentia Parochi*, et in *præjudicium jurium Parochialium*? His verbis responsum datum est: *Licere habere sepulchra*, *accedente licentia Episcopi*, et *posse in eis cadavera tumulari*, *si eligatur sepultura*, *absque licentia Parochi*, *sed salvis juribus Parochialibus*. Insuper permissum aliquando fuit, ut sepulchrum pro Sodalibus in propriis Ecclesiis, aut Oratoriis statueretur: hinc nata est controversia, utrum Sodalis, qui moriens nullum sibi sepulchrum delegit, in Ecclesia sui Sodalitii, an vero Parochiæ sepeliri debeat? Unanimes Doctores Parocho suffragantur (1). Imo, cum die 15 Februarii anno 1666 in causa Neapolitana quæsitum fuisset a Sac. Congregatione (2): *An Sodales, qui de sepultura sua nihil statuerunt, condi debeant in tumulo suæ Ecclesiæ*? Ipsa Congregatio respondit: *Negative*.

125. Cum in quæstione 20 disputaretur: *An ad Parochum spectet facere Officium Funebre super cadaveribus sepeliendis in sæpeditis Ecclesiis, et Oratoriis publicis Confraternitatum*? Cumque responsum datum fuerit: *Affirmative*, *quando tumulandus est subjectus Parocho*, *intra cujus fines est Ecclesia, vel Oratorium*; et cum Decreta Synodorum leges integras esse jubeant, quæ juxta Synodum Cardinalis Boncompagni, *lib. 5. cap. 6*, ita sanciunt: *Quod si Confrater moriens sponte sepulturam elegerit in Oratorio, assistat Parochus Officio, Missam canlet, et idem servetur in Anniversariis quoties facienda sit Absolutio; nec Capellanus Societatis jura Parochialia perturbet, sub pœna suspensionis ipso facto, aliisque arbitrio nostro infligendis*: Cum denique

(1) Sebast. de Med. q. 8, n. 41. Samuel in eodem tractat. de sepult. contr. 10. concl. 4. Mattheuc. in Officiali Curiae c. 48, n. 3. Pignatell. consult. 17. num. 48, tom. 1, Panimoll. tom. 1. decis. 5, annot. 3, num. 53. — (2) Lib. 25, decretor. pag. 29.

hæc ita se habeant, decernimus Officium Funebre, cum in Civitate, tum in Diœcesi persolvi a Parocho, quoties aliquis fidelis tumulum sibi eligat in Ecclesia, vel Oratorio Sodalium, quod Parochiæ finibus includitur, etiamsi defunctus ipsi Parochiæ non adscribatur. Hæc profecto sententia non tam Synodi auctoritate, quam rationibus corroboratur, quas Maranta (1), ac Pignatellus recensent (2). Nos potissimum adducimur auctoritate Capituli: *Cum in Ecclesia, de Simonia*; ubi mortuorum Exequiæ cum Sepulturis, Benedictionibus nubentium, aliisque Sacramentis comparantur: *Necnon et pro Sepulturis, et Exequiis mortuorum et Benedictionibus nubentium, seu aliis Sacramentis*. Neque prætermitti debet in causa Sodalitii dicti a Salute, quod institutum est in Oppido Medicinæ hujus nostræ Diœcesis, inter cætera fuisse propositum: *An liceat Confraternitati Salutis sepelire in propria Ecclesia cadavera Confratrum, et Consororum, qui ibidem elegerint sepulturam; et an ejusdem Capellanus, absente Parocho, valeat Officium, aliasque functiones super iisdem cadaveribus explere?* Quibus Sacra Congregatio die 28 Julii anno 1724 ita responsum fecit: *Affirmative quoad primam partem; quoad secundam negative, nisi Parochus vocatus renuat, vel alium Sacerdotem non substituat.*

126. De piis Processionibus, in quibus versantur quæstio 21, aliæque insequentes, Cardinalis Columna ita statuit (3): *Processiones nullas faciant sive intra, sive extra Oratorium, seu Ecclesiam, nisi juxta cujuscumque Confraternitatis statuta, quibus semper intersit Sacerdos sine Stola, de ipsius Parochi consensu. In iis vero Crux nulla, more Parochorum gestari solita, sed Crucifixi tantum præcedat Imago. Ilis congruit Synodus Cardinalis Boncompagni (4): Processiones nullas insti-*

(1) Tom. 4, resp. 21. — (2) Tom. 9, consult. 73, num. 434, et seqq. — (3) Part. 2, cap. 42. — (4) Loco cit.

tuant, nisi illas, quæ per approbata Statuta conceduntur, comitante semper Sacerdote de licentia Parochi, tamen sine Stola, præcedente Crucifixi Imagine, solita gestari a Confratribus. Quare præcipimus, ut hæc penitus in nostra Civitate, ac Diœcesi serventur, quæ Sacræ pariter Congregationis Concilii auctoritate confirmantur. Nam cum, die 15 Maii anno 1728, ageretur de controversia inter Parochum S. Mammantis hujus Civitatis, et Sodalitium nuncupatum a Beata Virgine libertatis, præ cæteris disceptatum fuit : An Confraternitas, ultima Dominica Septembris, ducere possit Processionem cum prædicta Imagine ad plateam magnam Civitatis cum assistentia Parochi, vel, eo deficiente, proprii Capellani, ac Populo benedicere tam in dicta Ecclesia, quam sub stillicidio propriæ Ecclesiæ, et intra eandem? Quibus Sacra Congregatio respondit juxta Synodorum sanctiones : Affirmative, accedente tamen licentia Ordinarii, et comitante Parocho, vel alio Sacerdote de ejus licentia.

127. Insuper Parochus, dum Processionem comitatur, Stolam deferat : etenim consentaneum est, ut ipse a cæteris Capellanis etiam per externum ornatum secernatur : ob hanc causam S. Carolus Borromæus Parochis simplicibus, tanquam ipsorum insigne, cucullum tribuit, quem *Beccam* appellat, veluitque reliquos omnes uti illo ornamento, etiam Coadjutores non perpetuos, et Vicarios Parochorum, qui ab eodem munere possunt amoveri. Insuper Parochis iisdem chlamydem, et argenteum baculum permisit, jussitque his ornatos insignibus ad publicas Processiones convenire, et pœnas illis irrogavit, qui jussa facere contemnerent (1). Romæ autem illud est peculiare institutum, ut Sodalium Capellani Stola utantur, cum Processionibus intersunt (2),

(1) In Concil. Provinc. 4, tit. de Parochis et Parochial. et in Syn. Diœces. 11. — (2) Gratianus discepl. 298, n. 66.

quod specialiter ipsis ex Statuto Cleri Romani conceditur (1), uti recte Pignatellus advertit (2).

128. In quæstione 24 petitur : *An Episcopo accedenti ad Ecclesias publicas Confraternitatum, quæ non sint Regularium, neque proprium Rectorem Beneficiatum habeant, porrigendum sit Aspersorium a Parocho, in cujus territorio sunt sitæ dictæ Ecclesiæ?* Et respondetur : *Negative.* Consistoriales Advocati, quos Sacra Congregatio accivit ad scribendum *pro veritate*, in eadem fuerunt sententia, quam etiam amplexus est Cardinalis Colloredus causæ relator, quamvis propensam in Parochos voluntatem semper ostenderet, Hæc habet Cardinalis : *Responderem negative, cum id penitus a jure Parochiali sejunctum sit, et alienum : nam solum significat obsequium recipientis Ecclesiæ, ideoque præstandum est ab illo, qui digniorem obtinet locum in ipsa Ecclesia.* Illud magnopere Nos persuadet, quod Episcopo accedenti ad Collegiatam Ecclesiam Aspersorium porrigitur a digniore ejusdem Ecclesiæ, non vero a Dignitate quacunque Cathedralis, uti Barbosa (3), et Pignatellus (4) commemorant. Quibus addi potest Decretum, quod Pater Meratus recenset (5) : *Episcopo ingredienti aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis, associato a Dignitate, et Canonicis suæ Cathedralis debet porrigi Aspersorium a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Episcopus accedit, non autem a Dignitatibus, et Canonicis Cathedralis Episcopum associantibus.* Insuper alio loco (6) Decretum pro hac nostra Civitate constitutum his verbis describitur : *Aspersorium Aquæ Benedictæ Cardinali etiam Legato, seu Ordinario loci aliquam Ecclesiam suæ Diœcesis,*

(1) Cap. 7, §. 7. — (2) In Consult. 73, num. 21, tom. 8. — (3) In summa Bullarum in verb. Aspersorium, et in Collect. Decis. Apost. c. 46, n. 2. — (4) In consult. 48, tom. 3, et consult. 83, tom. 5. — (5) Part. 5, tom. 4, sui operis in Gavant. in suo accurat. indice decretor. n. 260. (6) Num. 263.

seu jurisdictionis quacumque de causa ingredienti, non ab Archidiacono, seu aliis de Capitulo cujuscumque Ecclesiæ porrigi debet, sed a digniori illius Ecclesiæ, ad quam Cardinalis etiam Legatus, seu Ordinarius accedit; contra vero, si Episcopus ad aliquam Ecclesiam se conferat, eumque Capitulum universum, et Canonici cum suis propriis indumentis comitentur. Tunc enim Decreto 509 sic indicitur: Aspersorium Aquæ Benedictæ Episcopo debet porrigi per digniorem de Capitulo Cathedralis, quando Capitulariter, et cum indumentis Canonicalibus, proceditur ad Ecclesias quascumque Diœcesis. Leges Synodales nihil prorsus adversantur: cum Sacram Visitationem peregrimus, nunc Capellanus, nunc autem Parochus Nobis advenientibus porrexerunt Aspersorium. Quapropter jubemus hoc negotio Parochos haud immisceri; nam ratio maxime habenda est Decretorum Sacram Congregationum; neque permitti debet unicuique, ut non consilio, aut ratione ductus, sed temeritate facere suscipiat id, quod magis ipsi libuerit.

129. Satis ex se perspicua sunt responsa 25, 26, ac 27, quibus decernitur haud posse retineri Divinam Eucharistiam in Ecclesiis Sodalium, quæ inter Parochiales, aut Regulares minime referuntur, nisi peculiare Sedis Apostolicæ diploma fuerit impetratum; neque ipsius privilegii causa posse exponi Eucharistiam, nisi Episcopi licentia intercesserit: nam certissimum est, probatumque omnibus Sacramentum Eucharistiæ, sine Apostolico Privilegio, non posse in Ecclesiis inferioribus conservari, quemadmodum Sacra Congregatio Concilii pluries delinivit (1). Genuensis, ac Ventriglia alia vetustiora Decreta recensent (2). Insuper, cum die 5

(1) In causa Acherontina, et Maceraten. die 3 Martii anno. 1668. lib. 25, decretor. pag. 552, et in causa Nonantulana die 13 Januar. anno 1685 in respons. ad quæst. 5, lib. 35, decret. pag. 20. —

(2) In praxi Curiae Archiepisc. c. 440. n. 2, in annotat. 24, §. unic. n. 46.

Martii anno 1689 proposita fuisset controversia inter Parochum Sanctæ Mariæ Magdalenæ hujus Civitatis, et Sodalitium S. Mariæ Coronatæ appellatum, videlicet : *An Confraternitas Sanctæ Mariæ Coronatæ, seu Suffragii Bononiæ, aggregata Archiconfraternitati Suffragii de Urbe, sine speciali Sedis Apostolicæ Indulto possit in sua Ecclesia retinere Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere absque interventu, seu licentia Parochi?* Sacra Congregatio die 17 Novembris anno 1691 respondit proferri Decreta in Lunen. Sarzanen. die 19 Augusti 1690, quibus præ reliquis petebatur : *An Confraternitates retinere possint in earum Oratorio sine peculiari Sedis Apostolicæ Indulto Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, illudque in aliquo anni tempore publice adorandum exponere?* Et tum statuit : *Negative quoad primam partem, et quoad secundam negative, nisi adsit licentia Episcopi.* De expositione Eucharistiæ satis amplum sermonem habuimus trigesima Institutione, quam iterum confirmamus.

150. Reliquæ quæstiones, quæ supersunt, præsertim agunt de oblationibus, et eleemosynis administrandis, quæ in Ecclesiis Sodalium colliguntur; ibique sancitur, ne ipsas Parochus administret, ne claves capsulæ retineat. Permittitur Sodalitiis de congestis bonis sine Parochi consensu, aut consilio libere statuere; leges, cœtusque indicare non accito Parocho, quamvis in ipsius Ecclesia, sive extra fuerint institutæ; tandem cavetur, ne Parochus suffragium ferat, quoties jussu Episcopi, tanquam ipsius Delegatus, ad Sodalium cœtus accesserit.

151. Cardinalis Boncompagnus in sua Synodo, lib. 4, cap. 7, interdicat quibuscumque Diœcesim, aut Civitatem ad congerendas eleemosynas circumire, nisi Vicarius Generalis scriptam facultatem tradiderit: monet Parochos curam diligenter impendere, ut omnes hanc Decreto obtemperent. De Sodalitiis autem ita sancit die

27 Aprilis anno 1700 ; nempe ante decreta , de quibus sermo est : *Ne publice exponantur parva malluvia , aut capsulae ad congerendas eleemosynas , ne quidem , cum Sodales Sacrum audiunt ; item ne ulli Sodalium Ministri per Urbem , et Ecclesias ob eamdem causam vagentur , neque ad fores templorum cum malluviis , capsulis , aut sacculis subsistant : Sodales autem in Diœcesi constituti , ne castella , terras , et oppida pervadant , ut comparent eleemosynas.* In causa , quam superius memoravimus , Castri Medicinæ , cum quæsitum fuisset : *An eidem Confraternitati liceat quæstulare tam intra , quam extra territorium Castri Medicinæ in casu ?* Die 28 Julii anno 1724 responsum est : *Arbitrio Ordinarii ;* in altera quoque causa Parochi Sancti Mammantis , quam jam nominavimus , die 15 Maii anno 1728 fuit propositum dubium videlicet : *An Confraternitas occasione dictorum Exercitiorum quæstulare possit per Ecclesiam pro Animabus Purgatorii ; et quatenus affirmative , cui cedere debeant dictæ eleemosynæ ?* Sacra Congregatio ita decrevit : *Quoad primam partem , affirmative de licentia Ordinarii : et eleemosynas esse erogandas in suffragium Animarum purgantium.* Cum iterum disceptaretur , *An Missæ cum prædictis eleemosynis celebrari debeant in Ecclesia Confraternitatis , vel potius in Ecclesia Parochiali ?* Statutum ita fuit : *Affirmative quoad primam partem ; negative quoad secundam.* Cardinalis etiam Palæottus , qui Sodalitium Sanctissimi Sacramenti erexit in Ecclesia Parochiali , decernit (1) duas claves ad custodiendam eleemosynarum capsulam , quarum unam Parochus , alteram Societatis ejusdem administrator retineret. His consentaneæ sunt leges , quæ confectæ fuerunt , et a Nobis etiam confirmatæ , ut in hac Civitate , totaque Diœcesi idem Sodalitium , recte , ac prudenter administraretur (2). In quibusdam Parochiis

(1) In suo Archiep. pag. 470 , part. 5. — (2) Instit. 82 , n. 29.

leges easdem Sodalitates quoque reliquæ sequuntur. Quapropter magno studio retineri volumus hoc institutum, ubi semel inductum fuerit.

152. Sed illud advertendum est, quod Sodalibus Ecclesiæ Parochiali addictis, sive intra limites Parochiæ degentibus, indicitur a Synodo Cardinalis Columnæ (1): *Officiales (inquit) eligantur quotannis coram Vicario Foraneo, seu Parocho; alioquin ipsa electio sit irrita, et nulla ex Decreto Congregationis Episcoporum. Præteriti quidem recentibus electis rationem reddituum, suæque administrationis reddant coram Vicario Foraneo, seu Parocho, sive alio deputando, ut earumdem rationum supputatio valide fiat.* Idem statuit Cardinalis Boncompagnus (2): *Innoventur quotannis Officiales coram Parocho, aut Vicario Foraneo: et neglecto, et non vocato eorum altero, inofficiosam et irritam declaramus Electionem. Peracto scrutinio, et rite facta Electione, rationes reddant, qui officio functi sunt, et de administratis redditibus fiant supputationes.* Insuper, cum de controversia inter Parochum Sancti Mammantis, et Sodalitium Virginis Libertatis disceptaretur, illud etiam postulatum fuit: *An Parochus invitari debeat, ut præsideat Congregationibus faciendis tam in imbussulationibus, et extractione Priorum, et Officialium, quam in redditione rationum?* Et S. Congregatio respondit: *Affirmative.*

153. Hæc documenta magni ponderis habenda sunt, et Parochis magnopere suffragantur: ea Nobis pariter mens est, ut illa nunquam violentur. Si quis autem ipsa neglexerit, et jam longum temporis spatium effluxerit, ita ut Sodalitium aliquod libertatem, et a Parocho immunitatem sibi vindicasse contendat; si Parochos inter, ac Sodalitia compositiones etiam obsignatæ fuerint, quæ post diuturnum tempus summa fide servantur; si demum

(1) Part. 2, c. 42. — (2) Lib. 4, c. 5.

ob exiguam pecuniæ mercedem quotannis solvendam, aliquis Parochus suis juribus cesserit, ut compertum habemus, certisque documentis confirmatum; si hæc ita sint, quid dicendum, agendumque videbitur? Profecto dicemus id neque vitio nostro, neque Decessorum nostrorum, sed Parochis ipsis esse tribuendum, vel inter vivos adhuc agentibus, aut jam mortali hac vita perfunctis. Illud quoque fateamur paratos Nos esse in pristina jura restituere Parochos Civitatis, aut Diocesis, si inanem, atque irritam consuetudinem, compositionem, conventionem a Nobis declarari contendant.

219.82 Benedict XIV, Pope

AUTHOR

Z 249-2 Institutiones Ecclesi-

TITLE

Vol. 3

219.82

Z 249-2

vol. 3

Property of

CBF

Please return to

Graduate Theological

Union Library

